PK
6481
M9I8
1872
v.6
pt.1

Isma'il Ankaravi
Mesnevi-yi serif serhi

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

391
Vol 6

فهرست جلد السادس من شرح المثنوى

٠٠٦ ای حیات دل حسام الدین بسی
٠٤٣ سؤال سائل واعظی را ازمرغیکه برسر بعض شهری نشسته بود
٠٥٨ نکوهیدن ناموسهای پوسیده را که مانع ذوق ایمان
٠٦٦ مناجات و پناه ازحق جستن ازفتنهٔ اختیار
٠٧٥ حکایت آن غلام هندو که برخداوند زادهٔ خود هوا اورده بود
٠٨٠ صبرفرمودن خواجه مادر دخترا
٠٨٥ در بیان آنکه این غرور تنها آن هندورا نبود
٠٩٣ درعموم تأویل این ایت که کلما اوقدوا نارا للحرب
٠٩٥ قصهٔ هم درتقریر این آیت
١٠١ وانمودن پادشاه بامرا و متعصبان درراه اباز
١٠٥ مرافعهٔ امرا آن حجت بشبههٔ جبریانه
١١٢ حکایت آن صیادیکه خو یشتن را در کیاه پیچیده بود
١١٧ حکایت آن شخص که دزدان قوچ اورا بدزدیدند
١١٩ مناظرهٔ مرغ باصیاد در ترهب ودرمعنیٔ ترهبی
١٣٢ حکایت آن پاسبانکه خاموش کردید تادزدان رخت تاجران بردند
١٣٤ حواله کردن مرغ کرفتاریٔ خودرا دردام
١٤١ حکایت آن عاشق که شب بیامد برامید وعدهٔ معشوق
١٥٠ استدعای امیرترك مخمور مطربرا بوقت صبوح
١٦١ درآمدن ضریر درخانهٔ مصطفی صلی الله علیه وسلم
١٦٥ امتحان کردن مصطفی صلی الله علیه وسلم عائشهٔ صدیقه را رضی الله عنها
١٧٠ حکایت آن مطربکه دربزم امیرترك این غزل اغاز ید
١٧٤ تفسیر قوله علیه السلام موتوا قبل ان تموتوا
١٨٦ تشبیه مغفلی که عمرضایع کند وقت مرك دران تنکانك
١٨٨ نکته کفتن آن شاعرجهت طعن شیعهٔ حلب
١٩٠ تمثیل مرد حریص نابیننده رزاقیٔ حق را
٢٠٢ داستان آن شخص که بردرسرایی نیم شب سحوری میزد
٢١٢ قصهٔ احد احد کفتن بلال رضی الله عنه
٢٢٦ باز کردانیدن صدیق رضی الله تعالی عنه
٢٣١ وصیت کردن مصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم صدیق را رضی الله عنه

٢٣٩ خندیدن جهود و پنداشتن او که صدیق رضی الله عنه مغبونست
در بن عقد
٢٤٦ معاتبهٔ مصطفی صلی الله علیه وسلم باصدیق رضی الله تعالی عنه
٢٥٥ قصهٔ هلال که بندهٔ مخلص بود خدا را
٢٥٩ حکایت در تقریر همین سخن
٢٦٦ رنجورشدن این هلال و بی خبریٔ خواجهٔ او
٢٦٩ درآمدن مصطفی علیه الصلوة والسلام از بهر عیادت هلال
٢٧٣ در بیان آنکه مصطفی صلی الله علیه وسلم شنید که عیسی علیه السلام
بر روی آب رفت فرمود
٢٨٢ داستان آن عجوزه که روی زشت خویش را چندره وگلگونه ساخت
٢٨٤ داستان درویش که آن خواجهٔ کیلانی را دعا کرد
٢٨٨ قصهٔ آن درویش که از آن خانه هرچه میخواست میگفتند که نیست
٢٩٢ رجوع بداستان آن کمپیر
٢٩٩ حکایت آن رنجور که طبیب در او امید صحت ندید
٣٠٨ رجوع بقصهٔ رنجور
٣٢١ قصهٔ سلطان محمود وغلام هندو
٣٣٧ لیس للماضین هم الموت انما لهم حسرة الفوت
٣٤٦ بار دیگر رجوع کردن بقصهٔ آن صوفی وقاضی
٣٥١ رفتن صوفی بسوی آن سیلی زنش و بردن اورا
٣٦٠ رجوع بحکایت قاضی وصوفی
٣٧٠ طیره شدن قاضی از کستاخیٔ زان رنجور
٣٧٢ جواب دادن قاضی آن صوفی را
٣٨١ سؤال کردن آن صوفی قاضی را
٣٨٤ جواب کفتن قاضی صوفی را
٣٩٧ بازسؤال کردن صوفی از آن قاضی
٣٩٨ جواب قاضی سؤال صوفی را
٣٩٩ قال صلی الله تعالی علیه وسلم ان الله تعالی یلقی الحکمة علی السنة الواعظین
بقدر همم المستمعین
٤٠٣ دعوی کردن ترک و بستن او
٤٠٦ مضاحک کفتن دلق و ترک را ازقوت خنده بسته شدی
٤٠٩ رحم آمدن استاد برترک

٤١١	گفتن درزی ترک راهمی خاموش که
٤١١	در بیان آنکه بیکار ان وافسانه جو یان مثل ان ترک اند
٤١٥	مثـل
٤١٨	بازمکرر کردن صوفی سؤال را
٤٢١	جواب دادن قاضی صوفی را
٤٢٥	حکایت در تقریران که صبر در رنج کار سلهتر از صبر در فراق یار
٤٣٠	مثل
٤٤٣	قصهٔ فقیر روزی طلب بی واسطهٔ کسب
٤٦٦	قصهٔ آن گنج نامه که در پهلوی قبه
٤٧٣	تمامیٔ قصهٔ آن فقیر ونشان جای آن گنج
٤٧٥	فاش شدن خبر آن گنج ورسیدن بگوش پادشاه
٤٧٧	نومید شدن پادشاه از یافتن آن گنج
٤٨٢	بازدادن پادشاه آن گنج نامه را
٥٠١	حکایت مرید شیخ حسن خرقانی
٥٠٤	پرسیدن آن وارد از حرم شیخ که شیخ کجاست
٥٠٧	جواب گفتن مرید وزجر کردن مریدان طعانه را
٥٢٣	واگشتن مرید از وثاق شیخ
٥٢٥	یافتن مرید مراد را وملاقات او باشیخ

جلد سادس
شرح مثنوى

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذى جعل القسم السادس من كتاب المثنوى المعنوى الالهى الربانى مظهر العجائب والعبر * وصيره من بين اخواته الخمسة كالجهة الفوقية المزينة بنجوم العلوم التى يهتدى بها السالكون فى ظلمات بحر الحوادث و بر الصور * وابياته الشريفة كالشهب الزاهرة فى طرد الخواطر النفسانية والافكار الشيطانية من قلوب اهل النظر * وصلى الله على نبيه محمد سيد البشر * وشفيع العصاة يوم المحشر * وعلى آله واصحابه الذين كانوا عند النبى كأنهم على رؤسهم الطير * من حسن الآداب والسير * امابعد * حمدالله العزيز الغفار والصلوة والسلام على نبيه محمد المختار * اين مجلد ششم را نيز بر آن اعتبارات سابقه قياسى كن زيرا اين مجلد نيز بدان اعتبارات مذكوره برساير اخوات خود فضيلتى ودرجاتى دارد كه اين نيز من حيث المرتبه چون جهت فوقانيست بنجوم علوم وعرفان مزين كشته * وبمصابيح معارف وايقان منورشده لازم آمد كه تحرير شرح اين مجلدر انيز رغبتى وهمتى نمايى وسعى وجهدى كنى تاطالبان علم مثنوى وشاربان رحيق معنوى هر باركه ازين شرح شريف استفاده كنند تابدعاى خير ياد دارند وحب حب تواندر زمين سينه بكارند * بدانكه آن زبدهٔ اولياى عالى صفات * وآن خلاصهٔ اصفياى رفيع الدرجات * مفتاح مغالق ابواب مثنوى ومصباح ظلمات شكوك وشبهات معنوى بديباجهٔ اين دفتر چنين ابتدا كند و بفرمايد (مجلد ششم از دفترهاى مثنوى ومبينات معنوى) مبينات مبينه نك جميدر مبينه برهانه وحجته ديرلر يعنى معنوى اولان مبينه لردن ومثنوىٔ شريفك دفترلرندن آلتنجى مجلد (كه مصباح ظلام وهم وشبهت وخيالات شك وريبت باشد) كه وهم وشبهت وخيالات شك وريبت ظلامنك مصباحيدر مصباح چراغ منيره درلر ظلام ظلمت معناسنه در وهم حواس خمسهٔ باطنه دن برقوهٔ مدركه دركه جزئياتى ادراك ايلر وادراكنده

دخى

دخی اکثر خطا و غلط ایلر شبهت التباسه دیرلر یعنی شول خاطره یه دیرلر که انك حقیقتی معلوم اولمیه خیالات خیالك جمعیدر خیال دخی حواس خمسهٔ باطنه دن بر قوتدر که حواسدن زائله اولان صوراندن منتقشه اولور و بو قوت خیالیه حس مشترکه خزینه کبی کلور شك بر نسنه نك وجودیله عدمی ماییننده تردد ایلمك در ریبت قلبه قلق واضطراب ویرن خاطره یه دیرلر و شك معناسنه دخی استعمال ایدرلر وهم وشبهت وخیالات وشك وریبت بو جمله سی درونه کدورت ویریجی وقلبه ظلمت براغیجیلردر اکر منور درون اولان بر مصباح اولمزایسه قلب بونلر واسطه سیله مظلم ومکدر اولور پس دفاتر مثنوئ شریفدن بو دفتر و براهین معنویدن بو برهان انور وهم وشبهت وخیالات وشك وریبت ظلامنك مصباحی اولور و بو سراج منیرك انواریله سالك خانهٔ دلدن بو کونه ظلمتلری دفع وازاله قیلور (واین مصباح را بحس حیوانی ادراك نتوان کرد) و بو مصباحی حس حیوانی ایله ادراك ممکن اولماز یعنی بز بو قسم سادسه مصباح ظلام وهم وشبهت دیو تعبیر ایلدك بو مصباح مصباح صوری دکلدر که حس حیوانی ایله ادراك اولنه بو مصباحی حس حیوانی ایله ادراك ایلمکه بر کمسه قادر دکلدر بونی بر بصر بصیرتی اولان کیمسه ادراك ایلر و بصر بصیرتی اولمین وحیوانیت مرتبه سندن کذر قیلمین کیمسه لر مجرد حس حیوانیه ایله بو مصباحی ادراك ایلمکه تاب وتوان طوتمز *(زیرا مقام حیوانی اسفل سافلینست که ایشانرا از بهر عمارت صورت عالم اسفل آفریده اند)* زیرا حیوانه منسوب اولان مقام و یاخود حیوانیت مقامی اسفل سافلیندر نتکیم * ثم رددناه اسفل سافلین * آیت کریمه سیله مقام حیوانیته اشارت قیلنمشدر که اول حیوانلری وحیوان منزله سنده اولان انسانی عالم اسفلك صورتنی عمارت ایلمکدن اوتری یاراتمشلردر یعنی بو حیوان سیرت اولان انسانی اسفل سافلین اولان دنیانك وعالم طبیعتك صورتنی تعمیر ایلمکدن اوتری خلق ایلمشلردر اکر بونلر اولمیدی دنیا خراب اولیدی کما قال علیه السلام * لولا الحمقا لخربت الدنیا * (و بر حواس ومدارك ایشانرا دائرهٔ درکشیده اند که ازآن دائره تجاوز نکنند ذلك تقدیر العزیز العلیم)* و بونلرك حواس ومدارکی اوزره بر دائره چکمشلردر حواس حسك ومدارك مدرکك جمعیدر مدرك مصدر میمیدر بمعنی درك یعنی اول حیوان وحیوان منزله سنده اولان انسانك حسلری وادراکاری اوزره بر دائرهٔ معنوی وسور غیبی چکمشلردر که اول دائرهٔ معنویدن وسور غیبیدن بونلرك حواس ومدارکی تجاوز ایده مزلر وکندی مقید اولدقلری مرتبه لردن طشره کیده مزلر بو دائرهٔ معنوی و بونلرك حواس ومدارکی اوزره سور غیبی چکمك علیم وعزیز اولان خدانك تقدیریدر پس اول الله هر شیئه بر حد معین و بر مرکز مبین تقدیر ایلمشدر که

اول شیء حق تعالینك تقدیر ایلدیکی حددن ودائره‌دن تجاوز ایلمکه قادر اولماز
و یول بولماز * (یعنی مقدار رسیدن نظر ایشان وجولان عمل ایشان بدید کرد) *
یعنی بونلرك نظرلرینك ایرشمسنك مقداری‌نی ودخی بونلرك عملینك جولانی‌نی
اول عزیز وعلیم اولان خدا ظاهر ایتدیکه اصلا بونلرك عملینك جولانی اول
مقدار معیندن ایلرو کتمز وانلرك مبلغ نظری خدای تعالینك تعیین وتقدیر ایلدیکی
حد معیندر تجاوز ایتمز (چنانکه هرستاره‌ٔ رامقداریست وکارکاهی ازذلك تاآن
حد عمل او برسد) مثلا انجاینکه هر برستاره ایچون فلکده برمقدار وبرکارکاه
واردرکه انك عملی اول حده‌دك ایریشور واول حددن تجاوز ایلمز نتکیم حق
تبارك وتعالی سورهٔ یس‌ده بیورر * والشمس تجری لمستقر لها ذلك تقدیر العزیز
العلیم * یعنی الله تعالینك آیتلرندن بری وجملهٔ ستاره‌لردن بری شول شمسدرکه
جاری اولور انك ایچون اولان مستقره یعنی انك ایچون مخصوص ومعین اولان
قرارکاهه‌که انك دوری اول حد معینده منتهی اولور وایلرو کتمکه واندن تجاوز
ایتمکه قادر اولمز پس شمسك مستقری مسافرك مستقرنه تشبیه اولندی نتکیم
مسافردخی مسیره‌سنی قطع ایلدکده مستقرنده سفری نهایت بولور ذلك شمسك
جریانه اشارتدر یعنی اول جری بدیعکه حکم رایقه وعبرت فایقه‌یی متضمندرکه
انده عقول وافهام متحیره‌در اول جمیع مقدرات اوزره قدرتیله غالب اولان
خداوندك تقدیریدر اویله عزیزکه علمی جمیع معلوماتی محیطدر ودخی حق تبارك
وتعالی (والقمر قدرناه منازل حتی عاد کالعرجون القدیم) آیتنك موجبنجه قمره دخی
یکرمی سکز منزل تقدیر ایلمشدر نتکیم کلشن راز صاحبی دیمشدر * بیت * قمررا
بیست وهشت آمد منازل * شود باآفتاب آنکه مقابل * پس آنکه اوچو عرجون
قدیمست * زتقدیر عزیزیکه علیمست (بیت) مه دوروزنیم هربرجی بود *
درمهی قطع همه کردون کند) وماه کندی ایچون مقدر اولان یکرمی سکز منزلدن
طشره سیر ایتمز بلکه همان کندی ایچون تقدیر اولنان منازلده سیر ایلر وکذلك
شمس دخی قمری ادراك ایتمز وانك منازلنه کتمز نتکیم حق سبحانه وتعالی حضرتلری
بیوررلر (لاالشمس ینبغی لها ان تدرك القمر ولاالليل سابق النهار وكل فی فلك
یسبحون) یعنی شمس ایچون صحیح ومستقیم اولماز واکالایق وسهل کلمزکه قمرایله
بیله بر یرده مجتمع اوله وانی شمس برمکانده ادراك قیله زیرا قمر فلك اولده واول
اون ایکی برجی برآیده قطع ایلر وآفتاب فلك چهارمده‌در واول اون ایکی برجی
بریلده قطع ایلر پس آفتاب سرعت سیرده ماه کبی اولسه واون ایکی برجی
اوتوز کونده قطع قیلسه فصول سنه کندی وضعندن ساقط اولوردی وتکون
نباته وتعیش حیوانه خلل کلوردی وکیجه سابق نهاردکادر واهل تفسیر لیلدن

مراد آیت لیل ونهاردن مراد آیت نهاردر دیمشلرکه آیت لیلدن مراد قمر وآیت نهاردن مراد شمس اولور یعنی آیت لیل آیت نهاره سابق اولمز والی یوم القیام قمر ضیاده آفتابه سبقت قیلمز و بوشموس واقمارك كلیسی برفلکده انبساط ایله سیر ایدرلرکه اصلا کندی دائره‌لرندن ومسیره‌لرندن تجاوز ایتمکه وطشره کیتمکه قادر اوله‌مزلر پس وجود انسانی دخی آسمانه بکزر وانده اولان حواس ومدارك آسمانده اولان کواکبه بکزرکه هر بر کوکب کندی مدار ومسیره‌سندن نیجه تجاوز ایلمکه قادر اوله‌مزسه هر برحس وهر بر قوت مدرکه دخی کندی ایچون معین اولان حددن تجاوز ایلمکه قادر اوله‌مز نتکیم بوخصوصده برآخر مثال دخی ضرب ایدوب بیوررلر * (وهمچون حاکم شهریکه حکم اودرآن شهر نافذ باشد پس درورای توابع آن شهر حاکم نباشد) *ودخی برشهرك حاکمی کیکه انك حکمی اول شهرده نافذ اولور پس اول شهرك توابعنك وراسنده حاکم اولمز کذلك حیوانیت مرتبه‌سنده اولان کیمسه‌لرك هم حسلری وادراکاری کندیلره مخصوص اولان دائره‌ده حکملری نافذ اولور وکندیلره مخصوص اولان دائرنك وحد معینك وراسنده انلرك حکملری نافذ اولمز وهر بریسی کندیلرك محدود اولان حدمه‌سندن تجاوز قیلمز (عصمنا الله من حبسه وختمه وماحجب به المحجوبین یارب العالمین) الله تعالی حضرتلری بزی کندینك حبسندن وختمندن معصوم ومحفوظ ایلسون ودخی محجوبلری وممنوع ایلدیکی شیلردن بزی معصوم ایلسون آمین یارب العالمین عصم فعل ماضی در باب ثانیدن موقع دعاده واقع اولدیغندن اوتری امر غائب معناسی و یریلور وتقدیر کلام عصم الله حواسنا ومدارکنا من حبسه وختمه ومن حجاب ماحجب به المحجوبین دیمکدر یعنی الله تبارك وتعالی حضرتلری حواس ظاهره‌یی وحواس باطنه‌یی حبس ایلسه اصلا مرتبهٔ حیوانیتدن ومقام شهوانیتدن ایلروسنی کورمکه وانك وراسنده اولان مقامك سوزنی اشتمکه قادر اولمز و برقلبه که حق تعالی مهر اوره اول قلب کلام حق فهم قیلمز وکندویه نافع اولان عملی مضر اولان عملدن فرق وتمییز ایلمز ویعنی حق تبارك وتعالی بر کیمسه‌یی نورانی وظلمانی اولان حجبات کثیره دن برحجاب ایله محجوب ایلسه اول کیمسه اول حجابك وراسنه ناظر اولمغه وانك فوقنده اولان مراتبی واحوالی کورمکه قدرت ورخصت بولماز نتکیم حق تعالی حضرتلری محجوب اولنلر حقنده (وجعلنا من بین ایدیهم سدا ومن خلفهم سدا فاغشیناهم فهم لایبصرون) بیوردی وقلبلری فهم معانی قیلمین وکوشلری مستمع ومدرك اولمین کیمسه‌لر حقنده *وجعلنا علی قلوبهم اکنة ان یفقهوه وفی آذانهم وقرا * بیوردی پس حق سبحانه وتعالی یه یاربنا سن بزم حواس وادراکلرمزی مقام محسوساتده حبس قیلمه و بزم قلبمزی جهل وغفلت ختمی ایله

مختوم ایله و بزی محجوب اولنلر منزلنده قومه دیو روز وشب دعا ایلمك سالکه
لازم اولور وعاقل اولان همیشه * اللهم ارنا الحق حقا وارزقنا اتباعه اللهم ارنا
الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه اللهم ارنا الاشیاء کما هی * دیو دعا قیلور پس حق
سبحانه وتعالیدن رجامز بودرکه جمله مزك حسلرنی غشاوۀ غفلت ایله مستور
ومحبوس اولمقدن وحجاب جهالت وضلالت ایله محجوب قیلمقدن مصون ومحفوظ
ایلسون آمین یارب العالمین چونکه هر قسمك اولنده قدوة العارفین وزبدة الواصلین
اولان شیخ حسام الدین افندی حضرتلرینك قدس الله تعالی روحه اسم
لطیفلری ایله نظمه شروع ایلمك حضرت خداوندکارك دأب شریفلری
اولدی ایسه بو جلدك اولنده دخی بنه اول قاعدۀ سابقه اوزره اول حضرتك
نام شریفی ایله بو قسمك دخی نظم لطیفنه شروع ایدوب اکا خطاب ایتمك ایله بو کونه
ابتدا بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ ای حیات دل حسام الدین بسی * میل می جوشد
بقسم سادسی) ای قلبك حیاتی اولان حسام الدین سادسه منسوب اولان قسمك
نظمنه چوقلق میل جوش ایلر حسام الدین افندینك اسم شریفلری حسن در
وحسام الدین اول حضرتك لقبیدر واول حضرته حسام الدین دیو لقب اولنمه سنك
تحقیق و بیانی جلد اولك دیباجه سنده ودخی جلد ثانینك اولنده قریب اولان
بیتلرده مرور ایلمشدر اول محلرده طلب اولنه وحیات دل فی الحقیقه علمدر کما قال
اسد الله الغالب علی بن ابی طالب رضی الله عنه * بیت * حیات القلب علم فاغتنمه
* وموت القلب جهل فاجتنبه * واصحاب فصاحت وارباب بلاغت اکثر زمانده
عادلی وعالمی علم منزله سنه تنزیل ایدوب رجل عدل ورجل علم دیرلر ومحیء قلب
اولان عالمی هم عین حیات قلب اولمق مرتبه سنه تنزیل ایدوب اکا فلان حیات
القلب دیو تعبیر ایدرلر پس حضرت مولانا قدس الله سره الاعلی مرده دللری
آب حیات علم وعرفانله زنده قیلان حسام الدین افندی حضرتلرینی قدس الله
سره العزیز عین حیات دل اولمق منزله سنه تنزیل ایدوب ای حیات دل اولان
حسام الدین دیمکله اول حضرته خطاب قیلدیلر وقلب شریفلرندن بو قسم
سادسك نظمه کلمه سنه ومؤلف اولمسنه چوقلق میل ومحبت جوش وخروش
ایلدیکنی هم اول حضرته مخبر اولدیلر ومیل من جوشد بقسم سادسی دیمیوب
میل می جوشد دیملرنده نکته بودرکه بو قسم سادسه قلب شریفلرندن جوش
ایلین کثرت میل فی الحقیقه کندی وجود مجازیلری طرفندن اولمیوب بلکه مقلب
القلوب والابصار ومحول الاحوال والافکار اولان خدای تعالی حضرتلری
طرفندن اولدیغنی اشعار ایلرکه قلب برشیئه مائل اولمز الا حق تعالی حضرتلرینك
اول قلبی اول شیئه مائل قیلمسیله ودرون دلدن برشیئك وجودینه میل ومحبت

جوش وخروش قیلان الامقلب القلوب اولان خدانك اول قلبی محرك ومهیج اولمسیله قیلور بسی‌ده اولان یامصدریه وسادسی‌ده اولان یانسبت ایچون اولور
﴿ مثنوی ﴾ کشت ازجذب چوتو علامهٔ * درجهان کردان حسامی نامهٔ *
سنك کبی بر علامه‌نك جذبندن جهانده بر حسامی نامه کردان اولدی درجهان حسامی نامه کردان کشت تقدیرنده اولور ومشهور شده‌معناسی ویریلور حسامی نامه مثنوی شریفك لقبیدر حسام الدین افندی حضرتلری بونك تألیفنه دلالت غائیه اولدیغندن واول حضرت بونامهٔ شریفك نظمه کلمسنی حضرت مولانادن استدعا قیلدیغندن اوتری وحضرت مولانا قدس سره دخی بونامهٔ شریفی اول حضرتك مجرد استدعاری ایچون ناظم اولدقلرندن اوتری بوحسامی نامه اول حضرته نسبت قیلندی وبوکه حسامی نامه دیو لقب ویرلدی وسامی نامه هم دینلدی علامه مبالغه ایله بیلیجی دیمکدر حسام الدین افندی حضرتلری هم علم ظاهرده وهم علم باطنده علامهٔ وقت ایدی واول حضرت حضرت مولانانك وجود شریفلرندن بوسامی نامه‌نك نظمه کلمسنی استدعا قیلورلر وجاذب اولورلردی ونظمه کلان ومکتوب ومسطور اولان ابیات شریفه‌یی وکلمات طیبه‌یی هم طالبلره وسالکلره تالی وناقل اولورلردی وبونی مستمع اولمغه ومعانیٔ شریفه‌سندن بهره بولمغه انلری جذب قیلورلردی واول حضرتك قوت جاذبه‌سیله مثنوی شریفی انلرك لسانندن استماعه چوق کیمسه جمع اولورلردی واکثر طالب معرفت اولنلرك قلبنه بوکتاب مستطابك محبتی دوشوب بونك نسخه‌سنی آلورلردی وتعلمنه اشتغال قیلورلردی حتی اول حضرتك همت عالیه‌سی وقوت جاذبه‌سی ایله بوسامی نامه مشهور آفاق اولدی واول زمانده هم بونك نام ونشانی جهان ایچره طولدی
﴿ مثنوی ﴾ پیشکش می آرمت ای معنوی * قسم سادس درتمام مثنوی)
بوبیتك لفظ شریفندن بالمطابقه مستفاد اولان معنی بودر ای معنوی اولان حسام الدین جلد سادسی مثنوینك تمام اولدیغی وقتده سکا ارمغان کتوررم وسکاآنی هدیه قیلورم دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ شش جهت رانورده زین شش صحف * کی یطوف حوله من لم یطف) ای حسام الدین چلبی بوشش صحفدن شش جهاته نورویر تاکم انك حوالی طواف ایلیه شول کیمسه که طواف ایلمدی کی حروف ناصبه دندر تعلیل معناسنی افاده ایلر یطوف فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر منصوبدرکی ایله فاعلی من‌درکه محلا مرفوعدر لم یطف جحد مطلق مفرد مذکر غائبدر فاعلی تحتنده مستتر هودرکه من لفظنه راجعدر حول بونده طرف معناسنه‌در اکا متصل اولان ضمیر غائب بیت اولده اولان مثنوی‌یه راجعدر علی سبیل البدل شش صحفدن هر برینه راجع اولسه دخی جائزدر پس تقدیر کلام بویله

دیمك اولور كه ای حسام الدین چلبی التی جهاته بو التی صحیفه اولان مثنویدن نور
ویر یعنی اطراف وجوانبده ساكن اولان اقوام وطوایفه بوشش مجلددن ماننده نور
ظهوره كلان معانی منیره یی ایر كورناكم بو مثنوی شریفك حوالی وچوره سنی
طواف ایلین كسه طواف ایلیه كه بونك اطرافنی طواف ایلین كسه كعبهٔ شریفی
طواف ایلین قدر اجر وثواب بولور بلكه كعبهٔ حقیقینك راهنه سالك اولوب آنی
طواف ایلمك مرتبه سن بولور ﴿ مثنوی ﴾ عشق را با پنج و با شش كار نیست *
مقصد او جز كه جذب یار نیست) عشق كه پنج وشش ایله كاری یوقدر زیرا انك
مقصدی یارك جذبندن غیری دكلدر عشق بونده عاشق معناسنه در مبالغه دن
اوتری مصدر ذكر اولنمشدر وتقدیر كلام بو یله دینك اولمشدر كه عاشقك بش
حواس وشش جهاتله كاری یوقدر واول عاشقك مقصد اقصی ومطلب اعلاسی
یاری كندی یه جذب ایلمكدر و یاخود الك مقصدی یارنی كندوسنه جذب ایلمكدر
بوندن غیری دكلدر عاشق عدوعدد قیدنده اولمز واهل صورت كبی همان اسم
ورسم مرتبه سنده قالمز بلكه اول عاشق بوشش جهات اولان مرآت كونده آثار
صفات یاری مشاهده قیلور وانك قربنی ورضاسنی قلاب محبتله كندوجانبنه جاذب
اولور و بش حسی دخی انك یوردیغی یره بذل وخرج قیلور واول یار حقیقیدن
نتیجه واردات وفیوضاتك ظهور قیلمسنه منتظر اولور وفتوحات غیبیه وكشوفات
لار یبه نك كلمسنی رجا قیلور ﴿ مثنوی ﴾ بو كه فیما بعد دستوری رسد * رازهای
كفتنی كفته شود) اوله كه بو كلامدنصكره اولان كلامه حضرت حق جانبندن
بر دستور یتشه سویلنمسی لازم اولان رازلر سو یلنمش اوله بعد لازم الاضافه اولان
ظروف مبنیه دندر و یاخود فیما بعد هذا الكلام تقدیرنده اولور ﴿ مثنوی ﴾
با بیانی كان بود نزدیكتر * زین كنایات دقیق مستتر) بر نوع بیانله كه اول بیان
یقینك اوله بو دقیق اولان مستتر كنایاتلردن یعنی بو اوله كه بو كلامدنصكره بر دستور
آلهی ایرشه سو یلنمسی لازم اولان سوزلر سو یلنمش اوله شول بر بیانله كه بو دقیق
اولان ومخفی ومستتر اولان كنایتلردن فهمه نزدیكتر اوله وعقله وطبعه ملایم كه
زین كنایات دقیق مستتر بیوردقلری كنایتلردن مراد ودقیق ومستتر اولان
عبارتلردن مقصود بوندن مقدم علی سبیل الكنایات بیوردقلری ابیاتدر كه
اول ابیات وكلمات من و جه طالبك فهمنه نزدیكتر دكلدر چونكم بو بر كنایات اولان
ابیات مبتدینك فهمنه نوعا نزدیكتر دكلدر پس بیوررلر كه بو اوله كه بوندنصكره
دستور آلهی اوله وسو یلنمسی لازم اولان رازلر بر بیانله سو یلنه كه اول بو كنایات
دقیقهٔ مخفیه طریقی اوزره سو یلنن ابیات غامضه دن مبتدینك فهمنه اقرب كله
﴿ مثنوی ﴾ راز جز با رازدان انباز نیست * راز اندر كوش منكر راز نیست)

رازرازدان اولان کیمسه دن غیرایله انبازدکلدر رازمنکرک کوشنده رازدکلدر انباز اورتغه دیرلر یعنی اولیانك رازی محرم اولان کیمسه لردن غیریله اورتق اولمز ومقارنت ومشارکت قیلمز بلکه همان محرمان سراپردهٔ راز اولان عارفلرله همدم اولور وامتزاج قیلور ومنکر راز اولیا اولنلرله همدم اولمز ومقارنت قیلمز زیرا منکرراز اولیا اولان کمسه لرك کوشنده کتورب اولیانك رازنی بر بر سویلسك ونیجه براهین ودلائل ایله انی تحقیق وتقریر ایلسك انك کوشنده اول راز اولیوب بیهوده وبیمعنی کلام اولور ولابدا کا تصدیق قیلیوب تکذیب قیلور ﴿ مثنوی ﴾ لیك دعوت واردست ازکردکار * باقبول وناقبول اوراچه کار) لیکن حضرت کرد کاردن دعوت وارد درقبول وناقبول ایله اورازد انك نه کاری واردر یعنی اکرچه رازمنکرك قولاغنده راز دکلدر ورازدان اولان نبی ویا خود ولی اول رازك منکر قولاغنده رازاولیه جغنی ومنکر اول رازی قبول قیلیه جغنی بیلور ولیکن منکر ومستنکرلری طریق حقه دعوت ایلمك حضرت کر دکاردن وارده اولمشدر حضرت حق (یاایها الرسول بلغ ماانزل الیك) دیو کندی رسولنه تبلیغ احکام ایلمك ایچون امر بیورمشدر ودخی بوامتدن امر معروف ونهی منکر قیلغه وخیراته داعی اولمغه مستحق ولایق اولان عالملره هم (ولتکن منکم امة یدعون الی الخیر و یأمرون بالمعروف وینهون عن المنکر) دیوامر معروف ونهی منکر قیلمغه وخلقی خیراته داعی اولمغه امر بیورمشدر خلقك قبولیله وعدم قبولیله انلرك نه کاری واردرکه (وماعلی الرسول الاالبلاغ) آیتنك موجبنجه رسوله لازم اولان انجق بلاغ مبیندر ﴿ مثنوی ﴾ نوح نهصدسال دعوت می نمود * دمبدم انکارقومش می فزود * هیج ازکفتن عنان را پس کشید * هیج اندر غار خاموشی خزید) نوح علیه السلام حضرتلری طقوز یوز ییل قومنی دعوت ایلدی دمبدم انك قومنك انکاری زیاده اولدی هیج نوح حضرتلری سویلمکدن عنانی کیرورك چکدیمی بوتقرردرکه چکمدی وهیج خاموشلق مغاره سنه اول حضرت سورتندیمی بومعلومدرکه سکوت مغارسنه سورتنوب کتمدی بو بیتده استفهام تقریری واردر خزیدن سورتنمکه وایمکلمکه دیرلر بونده صمت وسکوت جانبنه یاب یاب کتمکدن وعاقبت سکوت ایتمکدن عبارت اولور بو بیتین شریفین اولاسورهٔ عنکبوتده اولان بوآیت کریمه نك مضمونی اولور قال الله تعالی (ولقدارسلنا نوحا الی قومه فلبث فیهم الف سنة الاخمسین عاما) یعنی تحقیقا بزارسال ایلدك نوحی قومنه پس اول نوح قومنك ایچنده بیك سنه قرارایلدی الااللی سنه دکل زیرا اشهر روایت اولدرکه بعدالاربعین حضرت نوح دعوته مبعوث اولوب طقوز یوزاللی سنه دعوت ایلیوب و بعدالطوفان التمش ییل حیاتده اولمشدر و بوآیتده حضرت حبیب الله ه ودخی

ناسی طریقحقه دعوت قیلان مرشدلره تسلیه واردر تابلیهٔ کفار وواذا وجفای فجاره صبر ایلیه‌لر حضرت مولانانك بیت اولده نوح پیغمبره طقوز یوز ییل دعوت کوستردی بیوردقلرندن مراد طقوز یوز ییله حصر وتحدید اولمز بلکه دعوتنك کثرت ایامنی بیان ایلمك مراد اولور وثانیا سورهٔ نوحده اولان بو آیت کریمه‌نك مفهومی اولور کماقال الله تعالی حاکیاعنه (قال رب انی دعوت قومی لیلا ونهارا فلم یزدهم دعائی الافرارا) یعنی نوح علیه السلام دیدیکه یاربی تحقیقا بن دعوت ایلدم قومی کیجه وکوندز و بونلره بنم دعوتم زیاده ایلمدی الافرارلرین ضحاك بو آیت کریمه‌نك تفسیرنده ابن عباس حضرتلرندن بویله روایت ایلرکه ان قوم نوح کانوا یضربونه حتی یسقط و یظنون انه قدمات فیخرج فی الیوم الثانی و یدعوهم الی الله سبحانه وحکی محمد ابن اسحق عن عبید بن عمر اللیثی انه بلغه انهم کانوا یبطشون به و یخنقونه حتی یغشی علیه فاذا افاق قال رب اغفر لقومی فانهم لایعلمون وروی ان شیخا منهم جاء یتوکأ علی عصا ومعه ابنه فقال یابنی لایغرنك هذا الشیخ المجنون فقال یاابتی مکنی من العصا فاخذها من ابیه فضرب نوحا فشجه شجة منکرة فاوحی الله الیه * ان یؤمن من قومك الا من قد آمن فلاتبتئس بما کانوا یفعلون *فانی مهلکهم ومنقذك منهم فحینئذ دعا نوح علیهم فقال رب لاتذر علی الارض من الکافرین دیارا فاوحی الله الیه ان اصنع الفلك ﴿ مثنوی ﴾ کفت ازبانك وعلالای سکان * هیچ واکردد زراهی کاروان) حضرت نوح علیه السلام دیدی کلاب صداسندن ودخی اورمه‌لرندن وفغانلرندن هیچ کاروان یولندن کیرو دونرمی بومقرردرکه برقافله کلابك عوعوندن اوتری یولدن کیرودونمز پس بندخی بوسك سیرت اولانلرك طعن وانکارندن اوتری طریق دعوتدن نیچون دونرم دیدی پس هروقتك نوحی اولان اهل روح واصحاب فتوح هربارکه کندی قوملرندن جفا واذا کورهلر بویله دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ یاشب مهتاب ازغوغای سك * سست کردد بدررادرسیرتك) یاخود شب مهتابده غوغای سکدن بدرك سیرده تك و پویی سست اولورمی بومقرردرکه کلبك غوغاسندن بدر کندی سیروسلوکنده تك و پوینی سست قیلمز اکرچه کلاب دخی کندی عادتنی ترك ایلیوب غوغادن ونباحدن فارغ اولمز کماقیل البدر یلوح والکلب ینوح * پس بدر فلك عرفان اولان مرشدلر سك سیرت اولان منکر ومفسدلرك بودنیاده انلره اولان جفا واذالرندن وطعن وغوغالرندن سیروسلوکلرنی قویوب اندن رجوع قیلمزلر ودعوت وارشاد ایلمکدن فارغ اولمزلر ﴿ مثنوی ﴾ مه فشاند نوروسك عوعو کند * هرکسی برخلقت خودمی تند) ماه نورنی صاچروسك عوعو ایلر هر برکسه کندی خلقتی اوزره طولانور یعنی خاصیت ماه نورنی زمینه واهل زمینه نثار ایلمکدر وخاصیت کلب

انك نورنه قارشولور مكدر * فطرة الله التى فطر الناس عليها لاتبديل لخلق الله *
آيت كريمه سنك موجبنجه لابد هر بركمسه كندى خلقت اصليه سنك مقتضاسى
اوزره طولانور * وقل كل يعمل على شاكلته * نص شريفنك موجبنجه كل انسان
كندى شاكلهٔ طبيعيه سنك مقتضاسى اوزره عمل قيلور * وكل اناء يترشح بما فيه *
قولنك مفهومنجه هركسك كاسهٔ وجودنده نه وضع اولديسه اول ظهوره كلور
هر باركه اهل ضلالت واصحاب غوايت اولان كمسه لردن فسق ومعصيت وكبر
ونخوت وبونلر امثالى اولان خصلت ظهوره كلسه اهل هدايت واصحاب
طاعت اولان صاحب سعادتلردن انلر رفق وملايمت والطفله پند ونصيحت
وطريق حقه ارشاد ودعوت ايلمك صادر اولور ﴿ مثنوى ﴾ هركسى را خدمتى
داده قضا * درخور آن كوهرش در ابتلا) قضاى الهى هر بركيسه يه برخدمت
و برمشدر ابتلا وامتحانده اول كيسه نك اول كوهرينه لايق يعنى هر بركيسه يى
حق سبحانه وتعالينك قضاسى برخدمت ايچون دوزمش واول كيسه يه ابتلا
وامتحان وقتنده انك ذاتنه لايق اول خدمتى و يرمش واول كيسه اول خدمت ايچون
مخلوق اولمش فكل ميسر لما خلق له حديثنك حسبنجه هركسه نه خدمت ايچون مخلوق
اولديسه اول خدمت ميسر اولمش وغيريسى اكا صعب وعسير كلمش ﴿ مثنوى ﴾ چونكه
نكذارد سك آن نعرهٔ سقم * من مهم سيران خودرا چون هلم) چونكم سك اول سقيم
وقبيح اولان نعره يى ترك ايلمز بن ماهم كندى سيرانمى نيچون قورم يعنى چونكم
سك سيرت اولان منكر اول كندينك سقيم وقبيح اولان انكار وطعنى ترك ايتمز
وبزه متابعت ايتمك طريقنه كتمز بنكه ماه فلك معرفت و بدر آسمان علم وحكمت
اولام كندى سير وسلوكمى انك طعن وانكارندن اوتورى نيچون ترك ايده رم وندن
اوتورى ارشاد وهدايت يولنى قويوب انك مقتضاسى اوزره كيدرم اكر اكا لايق
اولان سيرت خبيثه طعن وانكار ايدوب اهل حقى آزرده ايتمك ايسه بكا لايق اولان
خصلت حميده انك جفا واذاسنه صبر وتحملى زياده ايدوب نصيحت قيلقدن
وداعى الى الخير اولمقدن خالى اولمقدر ﴿ مثنوى ﴾ چونكه سركه سركى
افزون كند * پس شكررا واجب افزونى بود) چونكه سركه سركه ليكنى
زياده ايده پس شكره زياده لك واجب اولور يعنى چونكم برمظهر قهر الهى
اولان اكشى خويلرنى وترشرو يلرنى زياده ايده پس مظهر لطف الهى وجمال
ربانى اولان مرشده حسن خلقى زياده قيلق وارشاد ونصيحتده تلطف ايلمك
ورفقله سويلمك واجب اولور ﴿ مثنوى ﴾ قهرسركه لطف همچون انكبين *
كين دو باشد ركن هر اسكنجبين * انكبين كرپاى كم آرد زخل * آيد آن اسكنجبين
اندر خلل) قهر سركه كبى لطف عسل كيدركه هر اسكنجبينك ركنى بو ايكيسى

اولور یعنی مظهر قهر اولان بدخویلر طرفندن قهر وغضبك ظهوری سرکه کبی
ومظهر لطف الهی اولان نیکولرك وخوش خویلرك وجودندن ظاهر اولان لطف
وکرم عسل کبیدر هر سرکنکبینك اصلی سرکه ایله بال اولور وسرکنجبین مفسد
مزاج اولان صفرایی دفع قیلور ومصلح مزاج اولور کذلك سرکهٔ قهر ایله عسل
لطف بر یره جمع اولسه وبر بریلر ایله اختلاط وامتزاج قیلنسه مفسد افعال
واحوال اولان شیلری دفع ایدوب افعال واحوال صاحبی اولان مرشد منتظم
الاحوال اولور وفعلنده وحالنده صحت واعتدال بولور اما اکر عسل اباغنی
سرکه‌دن اکسك کتوره اول سرکنجبین خاله کاور زیرا اصل نافع اولان
سرکنجبین نه زیاده حلوونه زیاده حامض اولمق کرك بلکه حلو وحامض اوله واعتدال
بوله تاکم مزاجه نفع قیله کذلك ماندانکبین اولان لطف وکرم سرکه کبی اولان
خشم وستمدن اکسك اولسه وبر اهل نفسدن خشم وغضب ظهوره کلدکده
بر اهل روح اکا لطف وکرم ایله معامله ومقابله ایتمکی آز قیلسه لابد اول اهل روح ایله
اهل نفسك ماینده اولان نظام حاله خلل کلور وایکیسنك ماینده سبب امتزاج
اولان شیلر فاسد اولور وطریقتدن مخالفت ومغایرت ظهوره کلوب علاجپذیر
اولمین درد بعدازان ظهور قیلور ﴿مثنوی﴾ قوم بروی سرکه‌ها می ریختند *
نوح را دریا فزون می ریخت قند * قند اورا بد مدد از بحر جود * پس ز سرکه
اهل عالم می فزود) قوم اول نوحك اوزرینه سرکه‌لر دوکدیلر نوحه دریا قند دی
زیاده دوکدی یعنی قوم نوح حضرت نوح پیغمبرك اوزرینه سرکه کبی اکشی
وترشی اولان جفالری واذالری صب ایلدیلر اما دریای لطف وکرم وبحر جود ونعم
نوح حضرتلرینه لطف واحسان قندنی ورفق وملایمت شکرنی زیاده دوکدی
انك قندنه بحر جوددن مدد اولدی پس سرکه‌دن اهل عالم زیاده ایتدی بو مصراعده
ایکی وجه جائزدر بری بودر که سرکه اهلی عالمه مضاف اوقنه و می فزودك فاعلی
بحر جود اوله بو وجه اوزره معنی اول نوحك قند خوینه مدد ومعاونت بحر جوددن ایدی
پس اهل عالمك سرکهٔ خویندن انك قند خوینی واطف وکرمنی زیاده ایتدی
دیمك اولور وبر وجه دخی بودر که سرکه اهل عالمه مضاف اوقونمیه بو وجه
اوزره معنی اول نوحك قندینه دریای جود وکرمدن اکرچه مدد ومعاونت اولدی
وانك قند کبی احلی اولان اخلاق واوصافی تمام قوت وثبات بولدی پس اهل عالم
سرکه‌دن زیاده قیلدی یعنی سرکه‌دن اکشی اولان خویلرینی انلر ارتردی شول
مرتبه که حتی حضرت نوح طرفندن انلر بددعایه هر وجهله مستحق اولدیلر
پس حضرت نوح آخر الامر انلرك لطف وکرم ایله علاجپذیر اولمدقلرینی مشاهده
قیلدقده ومحقق بیلدکده * رب لا تذر علی الارض من الکافرین دیارا * دیو

المراوزره بددعا ایلدی پس بوجمله قوی ومتکبر اولان طائفه یی حق تعالی حضرتلری
هلاك قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ واحد کالالف که بود آن ولی * بلکه صد قرنست
آن عبدالعلی) واحد کالالف کیمدر اول ولیدر بلکه اول عبدالعلی یوز قرندر
بعضیلر ولی یی الولی هو الفانی فی الله والباقی بالله * دیمکله تعریف ایتمشلر
وعبدالرزاق قاشانی رحمة الله علیه اصطلاحنده بوکونه تعریف ایدوب دیر الولی
من تولی الحق امره وحفظ من العصیان ولم یخل ونفسه بالخذلان حتی بلغه فی الکمال
مبلغ الرجال قال الله تعالی (وهو یتولی الصالحین) وعبدالعلی شول کمسه یه دیرلر که
انك قدری اقرانندن عالی اوله وانك همتی طلب معانیده سائر اخوانندن مرتفع اوله
وهر عالی اولان رتبته حائز اوله وهر فضیلت سنیه یه بالغ اوله کما قال القاشانی فی
الاصطلاحات عبدالعلی من علا قدره عن اقرانه وارتفعت همته فی طلب المعانی
عن همم اخوانه وحاز کل رتبة علیة وبلغ کل فضیلة سنیة ولیدن مراد بونده
حضرت نوحدر که هر نبی ولیدر بغیر عکس قرن سکسان سنه یه واوتوز سنه یه دخی
دیرلر بونده زمان واحدك اهلی مراد اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که قوت
وقدرتده بر کمسه بیك کمسه کبی کیمدر اول ولیدر بلکه اول علی و کبیر اولان خدانك
بنده سی یوز زمانك اهلیدر یعنی یوز زمان اهلی قدر انك قوت وقدرتی واردر بلکه
جمیع عالمك قوت وقدرتی انك وجودنده جمع اولمش وجمیع عالمی اول ولی کاملك
باطنی احاطه قیلمشدر (بیت) لیس من الله بمستنکر * ان یجمع العالم فی واحد *
بو بیتی دینقی خوب دیمشدر ﴿ مثنوی ﴾ خم که از دریا در وراهی شود *
پیش او جیحونها زانو زنند) کوپ که دریادن اکا بر یول اوله اول کوپك اوکنده
جیحونلر زانو اورر یعنی فی المثل بر کوپك درونته دریادن بر یول اوله اول کوپك
صوینه اصلا نقصان کلمز ودنیانك بیوك نهرلری آنك اوکنه دیز چوکرلر یعنی اکا
تعظیم وتفخیم ایدرلر وانی کندیلردن معنیده عظیم بیلورلر و کبیر کورزلر کوپدن
مراد بونده صورتا حقیر وفقیر ومعنیده عظیم و کبیر اولان وهمیشه دریای حقیقتدن
مدد ومعاونت بولان ولی اولور وجیحونلردن مراد بر یوزنده اموال وارزاقله
قوت بولان وهمیشه طالب دریای حقیقت اولوب اول جانبه جریان قیلان کمسه لر
اولور ﴿ مثنوی ﴾ خاصه این دریا که دریاها همه * چون شنیدند این مثال
ودمدمه * شد دهانشان تلخ ازین شرم وخجل * که قرین شد نام اعظم با اقل)
خصوصا بو دریا که جمیع دریالر چونکم بو مثال ودمدمه یی اشتدیلر انلرك دهانی
بو شرم وخجلدن تلخ اولدی که نام اعظم نام اقله قرین اولدی خجل خا وجیمك
فتحه لریله حیادن متحیر ومدهوش اولمق معناسنه در یعنی بر کوپه که دریادن بر یول
اوله جمیع انهاردن اول عظیم اولور وجمله سی اکا سرفرو قیلور علی الخصوص

بو دریای حقیقت که دوکلی دریالر که مراداندن قدرت وقوتده خلق جهاندن دریاکبی اولان کسه لردر یعنی خصوصا بو بحر حقیقت که دوکلی دریاکبی اوسع واقوی اولان کسه لر چونکه بو مثال ودمدمه یی اشتدیلر یعنی اول دریای حقیقتك خم وجود نوحه مددرسان اولدیغنی ومعاونت قیلدیغنی کوش ایتدیلر انلرك جمله سنك اغزلری بو شرم وحیرتدن تلخ اولدی که اسم اعظم اسم اصغره قرین اولدی یعنی حق تعالی حضرتلرینك اعظم اولان اسمی وصفتی حضرت نوحك نام اصغرینه متصل اولدی وجودنده ظهوره کلدی وقوت وقدرتنی اندن اظهار قیلدی وانك وجودی انك سطوت وغلبه سی قتنده فانی ومتلاشی اولدی ﴿ مثنوی ﴾ درقران این جهان باآن جهان * این جهان ازشرم میکردد جهان) بو جهانك اول جهان ایله قراننده بو جهان شرمدن جهان اولور آخرده قافیه واقع اولان جهان جیمك فتحه سیله قالقیجی معناسنه در یعنی بو جهان فانینك اول جهان باقی ایله معاونت ایلدیکی وقتده بو جهان فانی اول جهان باقینك شرف وعزتنی کوردکده شرم وخجالتندن صچرایجی یعنی عدم جانبنه قاچیجی وفانی اولیجی اولور وکذلك بو جهانك اهلی اول جهان حقیقتك اهلنه مقارن اولدقده وانلرك عزت وشرفنی مشاهده قیلدقده لابد بو جهانك اهلی کمال خجالتلرندن مضطرب اولورلر حیرت ودهشتده قالورلر وکندیلرك عیب ونقصانی بیلورلر ﴿ مثنوی ﴾ این عبارت تنك وقاصر رتبتست * ورنه خس رابا اخص چه نسبتست) بو عبارت تنك وقاصر رتبتدر یوخسه خسك اخص واشرف اولان کسه ایله نه مناسبتی واردر یعنی بو عبارت والفاظ بغایت اضیق ومرتبه ده دخی قاصر والحقدر دریای معانی اکا صغمز ومتکلم اولان عالم وعارف مراد ایلدیکی معنایی کما ینبغی اول عبارتده وضع ایدوب انکله ادا ایلمکه قادر اولمز انکچون بو جهان ایله اول جهانك قرانی وقتنده دیدك والاخس اولان جهانك وادنا اولان جهان اهلنك اخص واعلی اولان اصحاب حقیقت ایله نه مناسبتی واردر تاکه انلر ایله بونلر بر برده ذکر اولنه لر بو جهان اهلیله اول جهان اهلنك بر مصرعده ویاخود بر بیتده ذکر اولنملری عبارت تنك اولدیغندن اوتر یدر والا بو جهان اهلیله اول جهان اهلنك ماینده بعد المشرقین تفاوت واردر وماینلرنده اصلا مناسبت ومشابهت یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ زاغ دررز نعرهٔ زاغان زند * بلبل ازآواز خوش کی کم کند * پس خریدارست هر یك راجدا * اندرین بازار یفعل مایشا) زاغ رزده زاغلر نعره سن اورر بلبل خوش اولان آوازندن نیچن کم ایلرلر پس هر بری ایچون جدا باشقه مشتری واردر بو یفعل مایشا بازارنده یعنی اکرچه زاغلر باغلرده زاغ نعره سنی اورر وخوش الحان اولان بلابل وعنادله طعنلر وشتملر قیلورلر سه بلبللر کندیلرك خوش والطیف اولان

آوازلرینی انلرك قبیح اولان نعره وصدالرندن اوتری ناقص قیلورلرمی بومقرردر قیلمزلر کذلك انبیا واولیا بو باغ دنیاده زاغ سیرت اولان منکرلرك وکافرلرك قبیح وبیمعنی سوزلرندن اوتری کندی عین حکمت اولان پرمعنی سوزلرینی وطالب وسالك اولنلره نافع کلان کلمات پرسوزلرینی ناقص قیلمزلر ونصیحت وارشاد ایلمکدن هم فارغ اولمزلر پس بونلردن هر برینك جدا جدا مستقل مشتریلری واردر بوتقدیر بازارنده یفعل الله مایشاءدن مراد تقدیر وقضادرکه حق تعالی حضرتلری دیلدیکن ایشلر ودیلدیکنی حکم وتقدیر ایلر پس بوندن مراد تقدیر وقضاده هرقومك برکونه مشتریسی واردر وحکیم مطلق هرکسك متاعنه لایق برکونه خریدار خلق ایتمشدرکه شیاطینك وشیاطین سیرت اولان کافر وفاسقلرك ومرایی ومنافقلرك مشتریلری اهل ضلالت واصحاب معصیتدر وانبیا واولیانك وعاشق وصادق اولنلرك مشتریلری اهل طاعت واهل هدایت واصحاب سعادت وارباب علم ومعرفتدررلر بونلر اول خبیثلره بو بازار تقدیر ایچره نیجه مائل اولمز ونه کونه انلرك متاعلرینی آلمزلر ایسه انلرهم بونلره میل قیلمزلر وبونلرك لطیف اولان متاعلرینی آلمزلر ﴿ مثنوی ﴾ نقل خارستان غدای آتشست * بوی کل قوت دماغ سرخوشست) نقل خارستان غدای آتشدرکلك رایحه‌سی سرخوشك دماغك قوتیدر نارك خار نقل وغداسی کیدر بوی کل هم دماغ پاکك قوت وغداسی کیدر یعنی شول کسه‌لرکه خارستان کبی اوله لر انلرنقل وغدای آتش اولورلر وانلرکه کل کبی لطیف وکلستان کبی شریف ولطیف اوله‌لر سرخوشان می محبت و باده نوشان میکدهٔ حقیقت اولان مقربان الهینك دماغ روحلرینه قوت اولورلر یعنی انلر بونلردن حظ آلورلر وذوق وصفا بولورلر ﴿ مثنوی ﴾ کر پلیدی پیش مارسوا بود * خوك وسك را شکروحلوا بود) اکر بر پلید ویاخود پلیدلك بزم اوکمزده رسوای اولور خنزیر وکلبه اول شکر وحلوا اولور پلیدیده اولان یا وحدت ایچون اولمق و یاخود مصدریه اولمق جائزدر وحدت ایچون اولورسه معنی اکرچه بر پلید کشی و برخبیث کسه بزم قتمزده رسوای وقبیحدر اماخنزیر وکلب سیرتنده اولان کسه‌لره کوره اوشکر وحلوا کبی لذیذوشیریندر ومصدریه اولدیغی اوزره معنی اکرچه پلیدلك یعنی کفر وضلالت وفسق ومعصیت وبونلرك امثالی اولان قباحت وخباثت هرنه ایسه بزم اوکمزده فضاحت وشناعتدر اماخنزیر وسك طبیعتده اولان بی دینلره نسبتله بو پلیدلکلرك هر بریسی حلوای شیرین وسکر وانکبین کبیدر * الخبیثات للخبیثین والخبیثون للخبیثات * آیتنك موجبنجه خبیث اولنلر ایچون خبیثات خوش کلور وخبیث اولنلر هم خبیثات ایچون میل ومحبت قیلور و بالعکس * والطیبات للطیبین والطیبون

للطيبات * قول كريمنك مصداقنجه جميع طيبات طيب اولنلر ايچون خوش كلور وطيب اولنلر دخی لابد طيباته ميل ومحبت قيلور ﴿ مثنوی ﴾ كر پليدان اين پليديها كنند * آبها بر پاك كردن می تنند) * اكرچه پليدلر پليدلكاری ايلرلر آبلر پاك ايلمكك اوزره طوانورلر يعنی اكرچه پليد وخبيث اولنلر بو پليدلكاری وقبيح وخبيث اولان عمللری ايلرلر اما آب حيات كبی پاك وطاهر اولان كمسه‌لر اول خبيثلری پاك وطاهر ايلمكه طوانورلر وآنلری تطهير ايلمكه سعيلر واقداملر قيلورلر ﴿ مثنوی ﴾ كرچه ماران زهر افشان ميكنند * ورچه تلخان ما پريشان می كنند * نحلها بر كوه وكندو وشجر * می نهند از شهد انبان شكر) * اكرچه مارلر زهر افشان ايلرلر وكرچه تلخلر بزی پريشان ايلرلر ليكن زنبورلر طاغ وقوان ودرخت اوزره شهد وشكر انبانی قورلر بعض نسخه‌ده انبان برينه انبار واقع اولمشدر كند وكاف عربينك فتحه‌سيله قوان ديدكلر يدركه آری انك ايچنده بال بيار شهد كومج بالنه ديرلر وتقدير كلام وتعبير مرام بو يله ديمك اولور كه اكرچه مارسيرت اولان نفس اماره صاحبلری بزم اوزريمزه زهرلرين صاچرلر وجهنم قپولری كبی اولان اغزلرين اچارلر ونيجه خشمناك وزهرناك سوزلر سويلرلرسه واكرچه تلخكوی وبدكوی وسخت روی اولان ظالملر بزم قلبمزی پريشان ايلرلرسه زنبورلر طاغلر وقوانلر واغاجلر اوزره عسل مصفادن شكر انبارنی قوردقلری كبی اصحاب حقيقت وارباب علم ومعرفت دخی سيرت حسنه‌لرينك مقتضاسی اوزره شهد وشكر كبی اولان نصيحت وپندلرينی كتابلر ايچره وضع ايلرلر وياخود علم ومعرفت قندلرينی تلخكويلردن پريشان خاطر اولان كمسه‌لره برسبيل تسليه‌سويلرلر وشهد وشكر كبی اولان نصح وپندلريله بونلرك وجع والمنی ازاله ايلرلر ﴿ مثنوی ﴾ زهرها هرچند زهری می كنند * زود تر ياقاتشان برمی كنند) زهرلر هرنقدر زهرلك ايلرلرسه ترياقلر انلری فوری قوپاررلر يعنی زهرمشابه‌سنده اولان اهل نفس واهل هوا هرنقدركه زهرلكلر ايلرلر وتلخ وترش سوزلر سويلرلرسه اهل روح واهل هدی ترياقلر كبی انلرك زهرلرينی وضرر وقهرلرينی فوری قوپاررلر وحسن خلقله ولطف خصالله انلرله مكالمه ومعامله ايدرلر اكر انلرك رعونت وخشونتی زياده اولورسه لنا اعمالنا ولكم اعمالكم لاحجة بيننا وبينكم سلام عليكم لانبتغی الجاهلين ديوب وانلری اول كار وعمل اوزره قويوب كندی كارلرينه كيدرلر ﴿ مثنوی ﴾ اين جهان جنكست كل چون بنكری * ذره با ذره چودين با كافری) بوجهانه چونكه نظر ايليه‌سن كلی جنكدر ذره ذره ايله دين كافرلكله اولديغی كبی يعنی بوجهان بالكليه جهان جنكدر چونكم نظر حقيقت بين ايله نظر ايليه‌سن ذره‌بی ذره ايله جنكده كوررسن دينی كافرلكله واهل دينی بر كافر ايله جنكده كوردبكك كبی

﴿ نهايتی ﴾ ر

نهایتی اکثرینك جنکی فعلیدر ﴿ مثنوی ﴾ آن یکی ذره همی پرد بچپ * وان دکر سوی یمین اندر طلب * ذرهٔ بالا وآن دیکر نکون * جنك فعلیشان ببین اندر رکون) مثلا اول برذره دوکلی صول جانبه پرواز ایلر واول برذره طابنده صاغ جانبه پرواز ایلر برذره بالایه واول برآخر ذره اشاغی یه پرواز ایلر میل وحرکت ایلکده انلرك فعلی اولان جنکنی کور خلاصهٔ کلام ذرات کائناتدن هر برذره کندی مقتضای طبیعتلری اوزره میل وحرکت قیلقده و * قل کل یعمل علی شاکلته * موجبنجه انلردن هر بریسی کندی شاکلهٔ ذاتیه وخاصیت طبیعیه لری اوزره عامل اولقده در پس هر بری بحسب الافعال آخرینه مخالف اولور وبو اعتبارله بریرلریله فعلا جنك وخصومت قیلور ﴿ مثنوی ﴾ جنك فعلی هست ازجنك نهان * زین تخالف آن تخالف را بدان) جنك فعلی نهان اولان جنکدندر بو تخالفدن اول تخالفی بیل یعنی بوذرات کائناتك وجودندن اولان جنك فعلی و بومخلوقاتك ذراتندن ظهوره کلان تخالف صوری نهانی اولان جنکندن ناشی اولور وبونلرك ماهیاتنك معنی عالمنده بری برلرینه مخالف ومغایر حرکت ایلك اقتضا ایلدکلرندن ظهوره کلور بو مخالف صوربدن اول نهانی اولان تخالفی بیل و بوتغایر حسیدن اول تغایر معنوی یی فهم واستدلال قیل توضیح معنی بودرکه هرشیئك علم اللهده برعین ثابته سی واردر اشیانك علم اللهده اولان ذواتنه اعیان ثابته دیرلر وحکما اکا ماهیات اشیا تعبیر ایدرلر بو عالم شهادتده اولان اشیانك صور واجسادی اعیان ثابته نك ظلالی کبیدر واعیان ثابته فی المثل اشخاص وحق تعالی حضرتلری نور آفتاب کبیدر پس نور آفتابده هر برشخص نه کونه حرکت ایلرسه انك سایه سی هم حرکت وسکونتده اکا تابع اولور چونکم بو عالم صور واجساده نظر قیلدك بونده اولان هرشیئك صورتنی وجسدنی بری برینه مخالف برکونه کارده و برنوع عملده کوردك که کویا بونلر فعلا جنك ایدرلر پس بونلرك فعلی اولان جنکی و بری برلرینه مخالف ظهوره کلان آهنکی نهانده اولان ماهیتلرك جنکندن و بری برینه مخالف ومغایر اولان آهنکندندر بوصورت ظاهرده اولان تخالف وتغایردن اول نهانده اولان تخالف وتغایری بیل و بونلرك صورت ظاهرده اولان افعال متضاده وحرکات متقابله سنی عالم معنیده اولان اعیانك مقتضیات متضاده سندن فهم قیل هر برعین برکونه فعل وحرکت اقتضا ایدر پس اول عینك بو عالمده اولان صورتی سایهٔ شخصنه تابع اولدیغی کبی اکا تابع اولور وکندی عین ثابته سنك مقتضاسی اوزره میل وحرکت قیلور پس بو عالم صورتده ظهوره کلان جنك واختلاف اصل عالم معنیده اولان اعیان ثابته نك جنك اختلافندن حاصل اولور وعاقل اولان بو تخالفدن اول تخالفه استدلال قیلور

﴿ مثنوی ﴾ ذرهٔ کان محو شد در آفتاب * جنك او بیرون شد از وصف وحساب) برذره که اوذره آفتابده محواولدی اول ذره نك جنكی وصف وحسابدن بیرون اولدی یعنی برانسانك که ذرهٔ وجود مجازیسی آفتاب حقیقتك عشق ومحبتنده محو وامر وارادتنده فانی اوله اول کمسه نك جنكی وصفدن وحسابدن خارج اولدی ﴿ مثنوی ﴾ چون زذره محو شد نفس ونفس * جنكش اکنون جنك خورشیدست بس) چونکه ذره دن نفس ونفس محواوله اوذره نك جنكی شمدی انجق جنك خورشید در اولکی نفس فانك سکونیله وجود معناسنه ثانیجی نفس فانك فتحه سیله کلام معناسنه در یعنی برکمسه نك ذرهٔ وجودندن وجود مجازی وناحق اولان کلام محواوله انك جنكی حالا خورشید حقیقتك جنكی اولور خلاصهٔ کلام برکمسه نك خور شید حقیقته نسبتله ذره کبی اولان وجودندن نفسانیت وبشریت مقتضاری فانی اولسه ونفسانی اولان نفس وکلام هم زائل اولسه واول کمسه خور شید حقیقتك نورانیتیله منور اولسه انك خلقله جنك وجدلی نفسانی اولمز بلکه لله وفی الله حقانی اولور وهم انك وجودی حضرت حقه اولوب اول اورته ده انجق برد و پوش اولور وحقیقتده انك وجودی واسطه سیله جنك وجدلی حضرت حق قیلور * ومارمیت اذرمیت ولکن الله رمی * آیت کریمه سی بومعنایه شاهد اولور (فلم تقتلوهم ولکن الله قتلهم) قول شریفی هم بومضمونی دلالت قیلور ﴿ مثنوی ﴾ رفت ازوی جنبش وطبع وسکون * ازچه ازانا الیه راجعون) اول ذره دن جنبش طبع وسکون طبع کتدی نه دن انا الیه راجعون مفهومندن مصراع ثانی ازچه رفت ازمفهوم انا الیه راجعون رفت تقدیرنده اولوب سؤال وجواب اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که اوفانی فی الله اولان کمسه نك ذرهٔ وجودندن جنبش طبیعی وسکون طبیعی هم کتدی واول کمسه کندیسنی اخلاق بشریه دن واوصاف طبیعیه دن پاك وطاهر ایتدی ندن پاك وطاهر ایتدی وانك وجودندن حرکات وسکنات طبیعیه نه جهتدن کتدی دیرسك تحقیقا بز الله ایچونز وتحقیقا بز همان اکا رجوع ایدیجیلرز مفهومنه مظهر اولدیغی جهتدن کتدی واول هرنه مرتبه یه یتدی ایسه بلالره صبر ایلدیکی (انا لله وانا الیه راجعون) دیو سویلدیکی وکندینك اللهه مخصوص ومملوك اولدیغنی بیلوب هردمده اکا رجوع ایلدیکی واسطه ایله یتدی ﴿ مثنوی ﴾ ما بحر توز خود راجع شدیم * وز رضاع اصل مسترضع شدیم) بزسنك بحرکه کندیمزدن راجع اولدق ورضاع اصلدن مسترضع اولدق رضاع فتح را ایله سود اممکه دیرلر مسترضع سود امیجی دیمك اولور بو بیت ودخی بونك مابعدنده اولان ابیات حرکات وسکنات طبیعیه دن پاك وبری اولان وهردمده حق تعالی حضرتلرینه رجوع ایدوب

﴿ کندیلرنی ﴾

کندیلرنی فانی قیلان کسه‌لرك لساننده ن دیلمش اولور وانلرك لسان حالی بو کونه ترنم وتکلم قیلور که ای بحر جواد وکرم وای دریای الطاف ونعم بزسنك بحر حقیقتك جانبنه کندی مجازی اولان وجود مزدن راجع اولدق وای مربی حقیقی فیض وتربیتك آلدق وابن علم وحکمتکدن مسترضع اولمغله نشوونما بولدق پس بزم وجود مزده اولان حیات وعلم وارادت وقدرت وسمع وبصر وکلام جمله سنی سندن آلدق وبو جمله وجودی بز همان سندن بولدق ﴿ مثنوی ﴾ درفروع راه‌ای مانده زغول * لاف کم‌زن ازاصول ای بی اصول * جنك ما وصلح مادر نورعین * نیست ازماهست بین اصبعین) ای غولدن راهك فروعنده قالمش کسه ای بی اصول اصولدن لاف اورمه بزم جنکمز وبزم صلحمز نورعینده بزدن دکل بین الاصبعیندر یعنی انلرك لسان حالی دخی بو کونه تکلم ایدوب اصول راهدن بی خبر اولوب فروع راهده قالان کسه‌لره خطاب ایدرلر ای غول وشیطانك وسوسه سندن طریق الهینك فرعلرنده قالمش واغیار وسوایی کورمکه مقید اولمش اصولسز کسه لاف اصول طریقتدن دم اورمه و بن اصول دینه واقف وعالمم دیمك مرتبه سنده طورمه بلکه طریق الهینك اصولنی بیلکه همت ایله اولا اصل طریق الهی بودرکه بیله سن بزم جنکمز وبزم صلحمز نور ذات الهیده بزدن دکلدر بلکه ایکی پرماغك بینندندر کما قال رسول الله صلی الله علیه وسلم (ان قلوب بنی آدم بین الاصبعین من اصابع الرحمن یقلبها کیف یشاء) بو حدیث شریفك تفسیری وتحقیقی هر دفترده مرارا مرور ایلمشدر اصبعینی تأویل ایدنلر قهر ولطف ایله تأویل ایتمشلردر چونکم سالك معرفتنی کماله ایرکوره کندینك قلبنی حق تعالینك اسماء متقابله سی مابیننده کوررو کندینك وجودنی دست حقده برآلت مشاهده قیلور وکندیدن هرنه صادر اولورسه آنی حضرت حقدن بیلور بومرتبه ده آنك جنکی وصلحی اصبعین الهیده ن اولور لیکن اصول راهدن بی خبر اولانلر وطریق الهینك فروعنده قالنلر انك جنکنی وصلحنی آنك وجودندن بیلورلر وفاعل حقیقی مشاهده سندن غافل اولورلر ﴿ مثنوی ﴾ جنك فعلی جنك طبعی جنك قول * درمیان جزوها حربیست هول) فعلی اولان جنك وطبعی اولان جنك وقولی اولان جنك جزولر میاننده هول بر حربدر جنك فعلی اولدرکه برفاعل برفعلی اختیار ایدوب ایشلر برغیری فاعل دخی انك فعلنك عکسنی وضدنی اختیار ایدوب ایشلر وجنك طبعی اولدرکه برشیئك طبیعتی حار و برشیئك طبیعتی دخی انك عکسی بارد اولورو برینك طبیعتی دخی رطب وبرینك دخی اکا مقابل یابس اولور وجنك قولی اولدرکه برکسه به خوش کلمیه‌ن کلامی قذف قیلور اولدخی اکا مقابل برناخوش قولی قذف قیلور پس بواوج نوع اوزره اولان جنکدن اجزای عالم

ما بینده برقورقولو وصعبناك حرب واردر لابد عناصر ار بعه دن مرکب اولان
شیلر بواوج جنکك برندن خالی دکللردر ﴿ مثنوی ﴾ این جهان زین جنك
قائم می بود * در عناصر در نکر تا حل شود) بو جهان بو جنکدن قائم اولور
عناصره نظر ایله تابو مشکل حل اوله یعنی بو جهان اضداد و بو عالم کون وفساد
بو جنکلردن قائم اولور وانتظام بولور اجسام وترکیبانك اصولی اولان چار طبعه
نظر ایله تاکمسنك شبهه واشکالك حل اوله کلیات جنك ونزاعدن خالی اولیجق
اجزا وترکیبات جنك ونزاعدن نیجه خالی اولور ﴿ مثنوی ﴾ چار عنصر چار
استون قویست * که برایشان سقف دنیی مستویست * هر ستونی اشکننده آن
دیکر * استن آب اشکننده آن شرر) چار عنصر که بیان اولنمشدر مثلا درت
قوی ستوندر که انلرك اوزرینه سقف دنیا مستویدر اول چار استوندن هر ستون
اول برآخرنی کسر ایدیجیدر مثلا ستون آب اول شرر استونی صیجیدر یعنی عناصر
ار بعه دن هر برسی فی المثل برقوی دیرك کیدر که بودرت دیرکك اوزرینه سقف
دنیا مستوی اولمش وکار عالم بونلرله نظام وقیام بولمشدر نته کم برخانه نك سقفی
درت دیوار اوزره طورمشدر پس سقف دنیا دخی بودرت عنصر اوزره استوار
اولمشدر ولیکن بو عناصر اربعه استونلرندن هر برستون اول برآخرنی صیجیدر
مثلا صو آتشی صیجیدر بدن انسانیده دخی رطوبت غالب اولورسه یبوستی ازاله
ایدیجی و یبوست دخی غالب اولورسه رطوبتی ازاله ایدیجیدر کذلك برودت
حرارتی و حرارت هم برودتی کسر ایدیجیدر ﴿ مثنوی ﴾ پس بنای خلق
بر اضداد بود * لاجرم ماجنکییم از ضر وسود) پس خلقك بناسی اضداد اوزره
اولدی لاجرم بز ضرر وسود جهتندن جنکه منسوب یعنی بو خلق عالمك اجسادنك
بناسی اضدادار بعه اوزره اولدیسه لاجرم بز ضرر وفائده جهتندن جنکلریز وفائده
مند اولان کمسه یه مثلا بزمضر اولسق فعلا آنکله جنکده اولورز پس اکر آفاقده
اکر انفسده لاجرم برکمسه برآخر کمسه نك ضدی اولمقدن خالی اولماز و برفعل
برآخر فعله و یاخود برآخر حاله ضدیت قیلمقدن ومخالف کلمکدن بری کلمز
﴿ مثنوی ﴾ هست احوالم خلاف آن دکر * هر یکی باهم مخالف در اثر) بنم
احوالم اول غیرك خلافیدر هر برسی اثرده بری برینه مخالفدر یعنی بنم هر برحالم
اول برآخر حالك مخالفیدر مثلا بنم شادیلکم حالی غمك خلافی وصحتم حالی سقامتك
خلافی وفقرم حالی غنانك خلافیدر الحاصل بونلردن هر برسی اثرده برآخرنه
مخالفدر نته کم صحت حالنك اثری سقامت حالنك اثرنه مغایر وغنا حالنك اثری
فقر حالنك اثرنه مخالفدر وقس علی هذا سائر الاحوال والآثار ﴿ مثنوی ﴾
چونکه هردم راه خود را میزنم * با دیکر کس سازکاری چون کنم) چونکه بن هردم

كندی بولمی اورورم غیری کمسه ایله نیجه سازکارلق ایلرم یعنی چونکم بن هردمده احوال مختلفه سببیله کندی حضورم بولنی اوروزم وحضور قلبه مالك اوله میوب اختلاف احوال مابیننده بحضورلی الفت طورورم غیری کمسه ایله نیجه دوزنلك ایلرم ونه حالله اکا موافقت وموانست قیاورم کندی کندیله دوزنلك قیلمغه وموافق اولمغه ودوزنلك قیلمغه قومز ﴿ مثنوی ﴾ موج لشکرهای احوالم ببین هر یکی بادیکری درجنك وکین) بنم احوالم لشکرلرینك موجنی کورکه احوالمك هر بریسی برغیری حالله جنك وکینده در یعنی بنم احوالم لشکرلرینك بری برینه مخالف ظهوره کلان امواجنی کورکه احوالمدن هر برحالم برآخر حالله جنك وکینده در مثلا قبض بسط حالنه جنك وکین ایلمکده در وکذلك سکر صحو حالنه وشادیلك غم حالنه جنك وکین ایلمکده درکه هر بریسی کندی یه مقابل اولان برآخر حالی ازاله ومحو ایلك صددنده در بو اعتبارله بری برلریله جنك ونزاع ایلمکده اولورلر بو بیتلرله انبیا واولیا دخی احوال مختلفه دن خلاص اولدقلرینه اشارت بیورمشلردر زیرا کندیلرینی کامل ایکن احوال مختلفه ده اولدقلرینی بیان ایلمك سائر اولیایی دخی بونه کوره قیاس ایله دیمك اولور وانبیا واولیا تلوینادن خلاص اولمزلر واحوال مختلفه دن هم نجات بولمزلر که حق تبارك وتعالی انلره هرآنده برشانله تجلی ایلمکدن خالی دکلدر وبونلرك تلوینی مذموم دکلدر نته کم طریقتنامه ده درجهٔ تلوینده بونك تحقیق وتفصیلی مذکور اولمشدر انده طلب اولنه اما (ومالی لا اعبد الذی فطرنی والیه ترجعون) قبیلندن اولوب غیره تعریضدر دینلسه هم وجهدن خالی دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ مینکر درخود چنین جنك کران * پس مدار امید صلح دیکران) کندکده بونك کبی جنك کرانه نظر ایله پس غیریلرك صلحنی امید طوتمه یعنی ای مختلف الاحوال اولان کمسه کندی وجودکده اولان بونك کبی ثقیل جنکه نظر ایله که همیشه تنازع احوالدن خالی دکلسن چونکم سن کندی وجودکده صلح وصلاحه قادر اولمیه سن پس غیریلرك صلح اولمسی امیدینی طوتمه وکندی وجودکی اصلاح ایتمکی قویوب غیریلرك وجودنك اصلاحنه اشتغال ایتمکه لازم اولان اولدرکه انسان اولا کندی احوالنی اصلاح قیله اندنصکره غیریلرك حالنی اصلاحه سعی ایده بعض نسخه ده مصراع ثانی * پس چه مشغولی بجنك دیکران * واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی ای مختلف الاحوال کندی وجودکده اولان بونك کبی جنك وجداله نظر ایله چونکم سنك وجودکده بونك کبی جنك وجدال واردر پس سن غیریلرك جنکنه نه مشغولسن ومملکت وجودکده اولان جدال ونزاعی کور واندن خلاص اولمغه ونجات بولمغه سعی ایده کور ﴿ مثنوی ﴾ یا مکر زین جنك حقت واخرد * درجهان صلح

يك رنكت برد) يامكر بو جنكدن سنى حق تعالى كيرو آلەسنى يك رنك اولان صلح
جهانته ايلته يعنى سن بو جنكدن مجرد كندى سعيكله خلاص اولمغه قادر دكلسن
مكركه حق تعالى حضرتلرى سنى بو جنكدن خلاص ايليه سنى يك رنك اولان صلح
جهانته ايلته كه اندن مراد عالم ارواح ومرتبهٔ وحدتدركه انده اصلا جنك
وجدال يوقدر ﴿ مثنوى ﴾ آن جهان جز باقى وآباد نيست * زآنكه آن تركيب
ازاضداد نيست * اين تفانى ازضد آيد ضدرا * جون نباشد ضد نباشد جز بقا)
اول جهان باقى آبادن غيرى دكلدر زيراكه اول اضداددن تركيب دكلدر
ضده بو تفانى ضددن كلور چونكه ضد اوليه بقادن غيرى اولمز يعنى اول جهان
جان وعالم نهان باقى ومعمور اولقدن غيرى دكلدركه همشه اول عالم باقى ومعمور
درز يرا اول عالم اضداد اربعه دن مركب دكلدر بو تفانى ايسه برشيئه كندى
ضدندن كلور چونكه برشيئك اصلا ضدى اوليه اكابقادن غيرى اولمز لابد برشيئك
فناسى كندى ضدندن حاصل اولور چونكه جنت اعلانك تركيبى اضداد اربعه دن
اولمدى انكيچون آنك هرشيئ باقى اولدى وفنا وزوالدن آنده اولنلر نجات بولدى
﴿ مثنوى ﴾ نفى ضد كرد از بهشت آن بى نظير * كه نباشد شمس وضدش زمهرير)
بهشت اعلادن اول بى نظير اولان خدانفى ضد ايلدى بو يله ديوكه آنده شمس
وآنك ضدى زمهرير اولمز يعنى اول بيمثل وبينظير اولان پادشاه جنت اعلادن
ضدى نفى ايلدى بو يله ديوكه اول جنت اعلاده حرارت شمس وبرودت زمهرير
اولمز كما قال الله تعالى فى سورة الانسان * لايرون فيها شمسا ولا زمهريرا * جنتك
هواسى بغايت اعتدال اوزره درو آنده موجود اولان اشيادخى اضداد اربعه دن
تركيب اولنمديغنه بناءً بلا زوال همشه كمال اوزره در ﴿ مثنوى ﴾ هست بى رنكى
اصول رنكها * صلحها باشد اصول جنكها) بى رنكلك رنكلرك اصلىدر
جنكلرك اصولى صلحلردر جميع رنكلرك اصللرى حقيقته نظر اولنسه بى
رنكلكدركه جميع اشيا عالم وحدتدن ظهوره كلمشدر وعالم وحدت بى رنكدر
وبو جمله الوان اول الوانك اصولى كبى اولمشدر وبروجه دخى بودركه بوزمينده
اولان اجسام والوان عناصر اربعه دن ظهوره كلمش وبو جمله نك اصولى عناصر
اربعه اولمشدر واكثر حكما اتفاق ايلمشدر كه عناصر اربعه نك رنكى
يوقدر آب وهوانك رنكى اولمديغى ظاهر وپيدادر وآتشده اولان رنك آنلر قولنده
آتشك ذاتنك دكلدر بلكه اول رنك حطبكدر ونفس آتش كه حرارتدر
آنده رنك يوقدر وكذلك ترابده اولان رنك دخى انلر قولى اوزره ترابك دكلدر
نفس تراب كه برشيئ يابسدر آنده رنك يوقدر ديرلر پس بو بى رنك اولان
طبايع اربعه دن اجسام تركيب اولنوب هر برى برلونده ظهوره كلدى

و بوجـله الوانك واجسامك اصولی درت طبیعت اولدی وجنکلرك دخی اصولی حقیقتده نظر اولنسـه صلحلردر زیرا بر انسان مادرندن طوغسـه جنك وخصومت اوزره طوغمز بلکه * کل مولود یولد علی فطرة الاسلام * حدیثنك موجبنجه هر انسان مادرندن فطرت اسـلامیه اوزره جنکسز وجدالسز طوغر بعده آنك طبعنه نا ملایم کلان کمسه ایله جنك ایلمکه باشلر پس جنك وجدل عوارض وفروعندر وصلحلر اصولندر اکر نظر حقیقت بیله نظر اولنسـه هر شیء اصلنده نفس واحد حکمنده صلح اوزره ایدی بو نزاع واختلافات صکره‌دن بعض عوارض واسطه‌سـیله ظهوره کلمشدر نته‌کم بو معنیلره اشارت ایدوب بیورر * مثنوی *

آن جهانسـت اصل این پرغم وثاق * وصل باشد اصل هر هجر وفراق) بو پرغم اولان وثاقك اصلی اول جهاندر هر هجر وفراقك اصلی وصلدر یعـنی بو پرغم اولان وآلام وشـدت ایدایله طولان خانهٔ دنیانك اصلی اول جهـان نورانی وعالم روحانیدر هر هجر وفراقك اصـلی لابد وصلدرکه قبل وجود الکائنات جملهٔ موجودات عین جمعده موثوق ومجموع ایدیلر پس بحکم * وکل شیء فضلناه تفصیلا * سـنت الهیه خزینهٔ بطوندن انلری فتق واخراج ایدوب * الامر علی ماهو علیه کان * هر شیء ظاهر وعیان اولدی اول مراتب فتق اسما وصفاتدر وآخر مراتب فتـق صور موجوداتدر واول مرتبهٔ رتق ذات احدیت وآخر مرتبهٔ رتق مرتبهٔ انسانیدر وابن فارض حضرتلرینك بو بیتی بو معنـایه اشـارتدر (بیت) فتحت الثری فوق الاثیر لرتق ما * فتقت وفتق الرتق ظاهر سنتی * وحق سبحانه وتعالی سورهٔ انبیاده اولا بو زمین وآسمانك بری برینه متصل ومرتوق اولدیغنی بعده آنلری فتق ایدوب هر بری آخرندن جدا اولدیغـنی وایریلوب بری برندن فرق بولدیغـنی بیان قلمشـدر نته‌کم * اولم یر الذین کفروا ان السموات والارض کانتا رتقا ففتقناهما وجعلنا من الماء کل شیء حی افلا یؤمنون * بیورمشـدر * مثنوی * این مخالف

از چه‌ایم ای خواجه ما * وزچه زاید وحدت این اعدادرا * زآنکه ما فرعیم وچار

اضداد اصل * خوی خود در فرع کرد ایجاد اصل) ای خواجه نه سببدن بز بونك مخالفی یز و بو اعدادی وحدت نه‌دن طوغرر اول جهتـدنکه بز فرعز وچار اعداد اصلدر اصل فرعده کندی خوینی ایجاد ایلدی یعـنی ای خواجه بز که انسانز بزم هر بریمز مسـتقل جسم واحددر پس بز هر بریمز کندی نفسمزده نه‌دن بویله مخالفز ووجود واحد بو قدر اعداد افعالی نه‌دن طوغرر و بو قدر اضداد احوالی نه سببدن ظهوره کتورر الجواب اول سببدنکه بزمن حیث الجسم فرعز واضداد اربعه اصلدر وبزم جسممز اول اضداد اربعه‌دن مرکب اولمش وظهوره کلمشـدر پس اصل که درت ضددر کندی خوینی فرعك وجودنده ایجاد واحداث قیلمشـدر انکیچون

بزم هر بریمزك جسمنده نیجه احوال مختلفه ظهور قیلمش وافعال متضاده اندن
ظاهر اولمشدر اکرچه بزصورتا جسم واحدز لکن اصلنده درت ضدك بریره
ترکیب وجمع اولمسیله شیٔ واحد کبی اولمشز انکیچون بو کونا کون حاللردن
جسممز بری دکلدر که اصلنك مقتضاسندن خلاص اوله میوب انك خو بی
طوتمشدر ﴿ مثنوی ﴾ کوهرجان چون ورای فصلهاست * خوی او این
نیست خوی کبریاست) اما کوهرجان چونکم فصللرك وراسنده در انك خو یی
بو دکلدر خوی کبریادر فصللردن مراد بونده درت عنصردر یعنی جوهرجان
چونکم بوفصول اربعه وطبایع متضاده نك وراسنده در نفخهٔ الهی وامر ربانی در
پس انك خو یی بو جسمك خو یی دکلدر بلکه انك خو بی خوی کبریا وخلق
خدادر که الله تبارك وتعالی حی وعلیم ومرید وقادر وسمیع و بصیر ومتکلمدر روح
الهی دخی بو صفتلرله موصوف واول کبریانك خو یلریله متخلقدر انك حبی وصلحی
حب الهی وصلح ربانی در وکذلك بغضی وجنکی دخی بغض الهی وجنك ربانیدر
هر کیم روحنی جسمنه مغلوب ایلسه انك بغضی وجنکی نفسانی وجسمانی اولور
وهر کیم جسمنی روحنه مغلوب ایدسه انك بغضی وجنکی حقانی وربانی اولور نته کم
انبیای عظام صلوات الله علیهم اجمعین جسملرینی روحلرینه مغلوب قیلدیلر
واخلاق الهیه ایله متخلق اولدیلر انلرك جنکلری معنیده جنك الهی اولدی
وجمله صلحلرك دخی اصلی کلدی ﴿ مثنوی ﴾ جنکهاابین کان اصول
صلحهاست * جون نبی که جنك او بهر خداست * غالبست وچیره در هردوجهان *
شرح این غالب نکنجد دردهان) جنکلری کور که اول جنکلر صلحلرك اصولیدر
حضرت نبینك جنکی کبی که انك جنکی خدادن اوتریدر اول نبی هر ایکی جهانده
غالب وقویدر بو غالبك شرحی دهانه صغمز یعنی هر حرب وقتال وجنك وجدال
مذموم دکلدر بلکه بعض جنك وجدال واردر که اول صلحلرك اصولیدر مثلا نبی
مکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك جنکی کبیکه اول حضرتك جنك وجدالی
الله تعالیدن اوتریدر واعلای دین واجرای احکام رب العالمین ایچوندر وانده اصلا
غرض نفسانی وهوای جسمانی یوقدر * یاایها النبی جاهد الکفار والمنافقین واغلظ
علیهم * آیت کریمه سنك موجبنجه هر نقدر جهاد وقتال وغلظت وجدال
ایلدیسه امر حقله قیلمشدر وحق تعالینك امریله اول حضرت ایکی جهانده غالب
وقویدر بو امر حقله ایکی جهانده غالب وقوی اولان خلیفهٔ الهینك شرح
وبیانی دهانه صغمز و بو لسانه کلمز که انك اسراری بیپایان وشرح جانی بی نهایت
و بی کراندر ﴿ مثنوی ﴾ آب جیحون را اکر نتوان کشید * هم زقدر تشنکی
نتوان برید) آب جیحونی اکرچکمك ممکن دکل ایسه هم تشنهلك قدراندن کسلك

ممكن دكلدر یعنی اكرچه بواذن حقله غالب اولان نبینك شرح و بیانی دهانه صغمز ولسانه كلزامافی المثل آب جیحونی اكر بالكلیه چكمك وایچمك ممكن دكل ایسه هم تشنه لك مقداربنی دفع ایلك وكسلك ممكن دكلدر یعنی * مالایدرك كله لایترك كله * موجبنجه بركسه اكر آب جیحونی بالكلیه نوش ایتمكه قادر اولمزایسه تشنه لكنی دفع ایلیجك قدر اندن نوش ایتمكی ترك ایلمز بلكه دفع عطش ایده جك قدر اندن نوش ایلر كذلك اكر بوغالب وقوی اولان پیغمبرك علوم واسراری بودهانه كلمز ولفظ وكتابته صغمزایسه هم آنك بحرعلومنه تشنه اولان طالبلره غناكلهجك وریان وسیراب اوله جق قدرشرح و بیان اولنمقدن وتعبیر وتقریر قیلنمقدن عاری وبری اولمق مناسب دكلدر واول بحر معنوینك علوم واسرارندن بوكتاب مثنوی برجزیره كبیدر ﴿ مثنوی ﴾ كرشدی عطشان بحر معنوی * فرجه كن درجزیرهٔ مثنوی * فرجه كن چندانكه اندر هرنفس * مثنوی رامعنوی بینی و بس) اكر بحر معنوینك عطشانی اولدك ایسه مثنوی جزیره سنده برفرجه ایله مثنوی شریف جزیره سنده فرجه ایله اولقدركه هرنفسده مثنوی شریفی انجق معنوی كوره سن جزیره بالفتح دریا اورتاسنده صو بصمیان یركه اكاآطه دیرلر فرجه بالضم ایكی نسنه نك ماینده اولان آرغه دیرلر نته كم بینهما فرجه دیرلر ای انفراج معناسنه و یررلر بونده فرجه دن مراد بحث ایلك وتعمق ایدوب بحر معنایه وغورمراده واصل اولمقدر كتاب مثنوی بحر علوم محمدینك برجزیره سنه تمثیل اولنمشدر وتوضیح معنی بویله دیمك اولوركه بحر معنوی اولان اسرار نبوی وعلوم مصطفوینك اكرسن عطشانی اولدكسه واندن نوش ایلمكه قصد وعزیمت قیلدكسه بومثنوی جزیره سنده تیشهٔ عقلكله بحث ایدوب بحر معنایه واصل اولنجیه دك حفره ایله تاكم آب معنایه مانع وحائل اولان شبهه لری وشكلری شق ایدوب چاك ایلیه سن شولقدر فرجه وحفره ایله و بحر معنایه اولقدر یوللر ویارقلر ایله كه بحر معنوی كلوب مثنوی جزیره سنی غرق ایلسون پس هرنفسده سن مثنوی شریفی بحر معنوی كوره سن وعلوم نبویه‌یی احاطه قیلمش وانك الفاظی اول معنوی اولان بحره برجزیره كبی كلمش مشاهده قیله سن ﴿ مثنوی ﴾ بادكه ازآب جوچون واكند * آب یك رنكئ خود پیدا كند) بادكاهی چونكم آب جودن كیرو ایلیه آب كندینك یك رنكلكنی پیدا ایلركه كاف عربینك فتحه سیله صمان معناسنه در بونده شبهه وشكوكدن استعاره اولور و باددن مراد بونده عقلدر چونكم مقدما علوم نبویه‌یی بحر ومثنوی شریفك الفاظی جزیره یه تمثیل ایتدی شمدی مثنوی شریفك معناسنی اول بحر معنویدن برنهره تشبیه ایدوب بیوررلر چونكم بادعقل شكوك وشبهات كاهلرینی آب جوی معنادن دفع ورفع ایلیه آب معنی كندینك یك رنكلكنی ظاهر

وهو يدا ايلر حتى الفاظ وعبارات وحروف واصوات دخى كاه وخاشاك كبى اولوب
اول دخى برطرف اولدقده صرف آب معنى يوز كوستررو صفاى معنوى ظهوره
كلور ﴿ مثنوى ﴾ شاخهاى تازهٔ مرجان ببين * ميوهارسته زآب جان ببين)
انده مرجانك تازه شاخلرينى كورجان آبندن بتمش ميوه لركور يعنى اول مثنوينك
ايچنده مرجان علمك تازه اولان افنان واغصاننى بصر بصيرتله كور آب جاندن
بتمش وماء حيواندن نشو ونما آلوب ظهور ايتمش ميوه لره نظرايركور ودست عقلله
اول ميوه لردن اجتناقيل ودهان جانله انلردن آكل اول تاكم باغ حقيقتده بتن ميوه لرك
لذاتى نيجه اولوراعش بيله سن اندنصكره صورتدن كذر قيلوب عاشق معنى اوله سن
﴿ مثنوى ﴾ چون زحرف وصوت ودم يكتا شود * آن همه بكذارد ودريا
شود * حرف كووحرف نوش وحرفها * هرسه جان كردند اندر انتها) چونكم
مثنوى حرف وصوت ودمدن يكتا اوله دوكلى يى قور دريا اولور حرف كوى
وحرف شنو وجمله حروف هراوچى انتهاده جان اولور يعنى مثنوى شريف
چونكم حروف واصوات وانفاس وكلمات قيدندن يكتا اوله و بوحجابلرى وجه
حقيق سندن رفع قيله اول دوكلى ترك ايلر وصرف درياى معنى اولور وحروف
واصوات حجابلرى برطرف اولدقدنصكره بحر وحدت ظهوره كلور كه بو انتهاى
مراتب سلوكدر كه وحدت مطلقه نك وراسنده برمرتبه دخى يوقدر پس متكلم
ومستمع وحروف وكلمات هراوچى مقام انتهاده اولورلر يعنى وحدت مطلقه نك
ظهورى قتنده متكلم ومستمع وحروف وكلمات تعينلرى مغلوب ومتلاشى اولوب
جمله سى جان اولور و بوجمله يى نور جانان احاطه قيلور ومستمع ومتكلم ومعلم
بومرتبه ده مستغرق اولور و بومرتبه يه واصل اولان جان اغيار وسوى
مزاحمه سندن پاك و برى اولوب وحدت مطلقه دن غيرى يى كورمز و كثرات
اشيايله محجوب اولوب حقيقتندن غافل اولمز ﴿ مثنوى ﴾ نان دهند ونان ستان
ونان پاك * ساده كردند از صور كردند خاك * ليك معنيشان بود درسه مقام *
درمراتب هم مميز هم مدام) نان ويريجى ونان آليجى و پاك نان صوردن ساده
اولورلر خاك اولورلر ليكن انلرك معناسى اوچ مقامده مرتبه لرده هم مميز يانك فتحه سيله تفعيل
بابندن اسم مفعولدر بو دكلمه سى مصراع ثانيه صرف اولنور سهولت معنيدن اوترى
يعنى نان آليجى ونان ويريجى ونان پاك اصلنده خاكدن ظهوره كلمشلر ومخلوق اولمشلردر
عاقبت الامر بواوچى صورتلردن ساده وعارى اولورلر وكندى اصللرى اولان ترابه
رجوع قيلورلر وعين تراب اولورلر پس بوندن بروهم ناشى اولور وبرسؤال لازم
كلور كه اول سؤال بودر چونكم نان ستان ونان دهنده صوردن عارى اوله لر
وعين خاك اولمق مرتبه سن بوله لر پس بوحشر ونشر وسؤال وحساب بونلرك

نسبته اولور بیت ثانی ایله بو وهمی دفع ایچون جواب بیوررلر نعم نان دهنده ونان ستان ونان پاك اکرچه صورتلردن ساده وعاری اولوب خاك اولورلر ولیکن بونلرك معنیلری اوج مقامده یعنی مراتب ثلاثه ده که مراد اول مراتب ثلاثه ده نان دهنده مرتبه سی ونان ستان مرتبه سی ونان مرتبه سیدر بو مرتبه ده هر برینك معنیلری هم ممیز وهم باقی اولور اول دکلدر که بونلرك معنیلری فانی اولوب ممیز اولمیه لربلکه * ان کل لما جمیع لدینا محضرون * آیت کریمه سنك موجبنجه جمیع اشیا که بو عالم صورتدن کذر قیله لر بالکلیه فانی مطلق اولمزلر بلکه عندالله حاضر وباقیلردر ﴿ مثنوی ﴾ خاك شد صورت ولی معنی نشد * هر که کوید شد تو کو یش نی نشد) اکرچه صورتا خاك اولدی ولی معنی خاك اولمدی هر کیم که معنی خاك اولدی دیرسن اکا دی یوق معنی خاك اولمدی یعنی نعم صورتا خاك اولدی وجسم خراب اولوب اصلنه وصول بولدی ولیکن معنی خاك اولمدی وفنا بولمدی وهرشول کمسه که انسان اولدی و بالکلیه منعدم اولدی دیرسن اکا دی که یوق بویله دکلدر انسانك معنیسی فانی اولمز اکر کافر ایسه ده انك روحنه زوال وفنا کلمز ﴿ مثنوی ﴾ درجهان روح هرسه منتظر * که زصورت هارب و که مستقر) روح جهاننده هر اوچی مترقب ومنتظر درکاه صورتدن هارب کاهی مستقردر یعنی عالم ارواحده هر اوچی که مراد اندن نان ستان ونان دهنده ونان در امر حقه هر اوچی منتظر در بونلردن هر بریسی کاهی صورت عالمندن فرار ایدیجی وکاهی صورت عالمنده قرار ایدیجیدر صورته کلزدن اول هرشیئك معناسی عندالله حاضر وموجوددر ﴿ مثنوی ﴾ امر آیدد صورو رودررود * بازهم زامرش مجرد میشود) ارواح ومعانی یه امر الهی کلور صورتلره کت دیرکیدر کیرو هم انك امرندن مجرد اولور یعنی جمیع ارواح ومعانی حق سبحانه وتعالینك تحت تصرفنده وحیطه ارادتنده داخلدر فخن برروحه امر کلسه صورته وار وشکل وصورت عالمنده موجود اول دیسه کلوب امر حقله مراد الله اولدیغنه کوره صورت باغلر وکیرو اول مالك الملك انك صورتنده مجرد اولمسنه امر ایلر اول روح انك امرندن عالم صورتدن مجرد اولور وعالم ارواحه وصول بولور الحاصل اکر انسان واکر حیوان واکر نبات واکر جماد بو جمله سی امر حقله عالم صورته کلورلر وامر حقله ینه عالم صورتدن عالم معنایه راجع اولورلر هرشیئك ملکوتی انك یدقدرت وارادتنده در کما قال الله تعالی * فسبحان الذی بیده ملکوت کل شئ والیه ترجعون ﴿ مثنوی ﴾ پس له الخلق وله الامرش بدان * خلق صورت امرجان راکب برآن) پس اول اللهك له الخلق وله الامر دیدیکی قولك معناسنی بیل خلق صورتدر امر انك اوزرینه راکب اولان جاندن بو بیت سورهٔ

اعرافده اولان بو آیته اشارتدر قال الله تعالی * الا له الخلق والامر تبارك الله
رب العالمین * یعنی آگاه اولکه خلق اتمك و یاخود بوعالم خلق وشهادت اول
الله ایچوندر وامر اتمك و یاخود عالم امر وارواح انکیچوندر که اول الله‌ك شان
شریفی متعالیدر یعنی چونکه هرشیئك ملکوتی دست الهیده اوله وهرشیء عالم
معنادن عالم صورته امر حقله کله وعالم صورتدن دخی ینه امر حقله مجرد اولوب
عالم معنایه رجوع قیله پس له الخلق وله الامر قولنك معناسنی بیلکه خلقدن
مراد صورت وامردن مراد (قل الروح من امر ربی) موجبنجه روحدرکه
اول صورت اوزره راکب وسواردر * مثنوی * راکب ومرکوب درفرمان
شاه * جسم بردرگاه وجان در بارگاه) راکب ومرکوب شاهك فرماننده در
جسم درگاه اوزره وجان بارگاهده در راکبدن مراد روح ومرکوبدن مراد جسمدر
یعنی راکب اولان روح ومرکوب اولان جسم هرایکیسی شاه حقیقتك فرماننده در
لیکن جسم وصورت درگاه الهی مثابه سنده اولان عالم سفلیده ومقام رسیده در
وجان بارگاه عزتده وخلوت سرای الوهیتده ساکندر * مثنوی * بازجانهارا
چوخواند برعلو * بانك آید ازنقیبان کانزلوا) کیرو اول شاه حقیقی اول جانلری
علو اوزرنده چونکه اوقویه نقیبلردن صدا کلور و یله دیو که نازل اولك یعنی
چونکه اول شاه حقیقی اسب جسمه راکب اولان جانلری عالم سفلیدن عالم علوی
جانبنه دعوت ایلیه قابض الارواح اولان نقیبلر شاه حقیقتك انلری عالم ارواحه
دعوت ایلدیکنی فی الحال بیلورلر واول مدعو اولانلر روحلره ای روحلر تیز اولوك
بدنلر اسبندن اشغه اینوك وامر حقه اجابت قیلوك دیو لسان ملکوتیه ایله بانك
اورلر پس اول روحلر دخی طوعا وکرها بدنلر اسبندن اینوب امر حقله ینه عالم
ارواحه وارورلر وانده قرار قیلورلر * مثنوی * بعد ازین باریك خواهد شد
سخن * کم کن آتش هیزمش افزون مکن * تا نجوشد دیکهای خردزود * دیك
ادراکات خردست وفرود) بومرتبه دنصکره سوز باریك ودقیق اولیسردر
آتشی کم ایله انك هیزمنی افزون ایلمه تاکم خرد اولان چولمکلر فوری قاینمیه ادراکلر
دیکی خرد در واچقدر یعنی سوز بومرتبه یه کلدکده وارواح بدنلرندن جدا
اولوب عالم ارواحه واصل واصلنه بالغ ونائل اولور دیدیکمزدنصکره سوز زیاده
اینجه اولیسردر بوندنصکره سوز سو یلك آتش یاقمق وهرسو یلدکجه انك هیزمنی
زیاده قیلمق کبیدر اعدی آتش ایله واول آتشناك وسوزناك اولان سوزك مایه سی
وهیزمی مثابه سنده اولان کلام پرسوزی هم زیاده سو یله زیراکه اکثر ناسك
قدور ادراکاتی خرد و پست درتاکم انلرك خرد و پست اولان ادراکاری چولمکی
اول پرسوز اولان سوزلردن علی الفور جوشه کلمیه وانلرك ادراکاتنی یاقوب خراب

قلبه بلکه هرکسه عقلی یتدیکی مرتبه دن سویلمك مرشد اولنلره الزمدر کما قال علیه السلام * کلموا الناس علی قدر عقولهم لا علی قدر عقولکم * ورثهٔ انبیا اولان اولیایه هم ناسی کندی منزله لرنده تنزیل ایدوب انلرك ادراك ایتدیکی یردن سویلمك اهمدر * ولهذا قال علیه السلام * نحن معاشر الانبیاء امرنا ان ننزل الناس علی قدر منازلهم وان نکلم الناس علی قدر عقولهم * وحضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم بعد الموت اولان احوال برزخیه دن وامور اخرویه دن اکثر بلدکلرینی وکوردکلرینی قاصر الفهم اولان خلقه کشف قیلمزلر وخلق دخی امور اخرویه یی اول حضرتك بلدیکی کبی بیلمزلردی انکیچون بیوردیلر * لو تعلمون ما انتم ملاقون بعد الموت ما اکلتم طعاما علی شهوة ابدا ولا شربتم شرابا ولا دخلتم بیتا تستظلون به ولامررتم الی الصعدات تلدمونه صدورکم وتبکونه علی انفسکم * رواه ابن عساکر عن ابی الدرداء رضی الله عنه * مثنوی * پاك سبحانی که سیستان کند * در غمام حرفشان پنهان کند) پاك شول برسبحانکه سیستان ایلر حرف غمامنده انلری پنهان ایلر سیستان المالکه دیرلر غمام بونده نبات معناسنه در نته کم مغرب نام لغتده دیر (الغمام قد یطلق علی الغیث) غیث نباته دخی دیرلر ونباته مجازا غمام تعبیر ایدرلر اما مجاز لغو یدر بوتقدیرجه بونده حروف برسبیل استعاره المالك برکاری منزله سنه ومعانی المالر منزله سنه تنزیل اولنمشدر غمام بونده پرده معناسنه استعاره در دینلسه هم جائزدر وتقدیر کلام وتوضیح مرام بویله دیمك اولور که پاك ومقدس شول برسبحانکه سیستان معانی ایلر حرف یپراقلرنده ویاخود پرده لرنده اول معانیٔ سیستانی پنهان ایلر اوراق حروف ایچره معانی المالرینی اول صانع بیچون کزله مشدر تاکم احتیاط واهتمام ایدرك حروف پرده لری ایچره موضوع ومخفی اولان معانی المالرینی بوله سن * مثنوی * زین غمام بانك وحرف وگفت وگو * پردهٔ کزسیب ناید غیر بو) بو بانك وحرف وگفت وگو غمامنده بر پرده واردر که سیبدن بویدن غیری کلمز مصراع ثانی پردهٔ هست تقدیرنده اولور وخلاصهٔ کلام وتوضیح مرام بویله دیمك اولور که بو صورت وصدا وحرف وگفت وگوی وادا برکارندن ویاخود پرده لرندن بر پرده واردر که سیب معنیدن همان انجق طالب معنی اولنلرك دماغ عقلنه بررایحه وشایبه کلور رایحه وشایبه دن غیری نسنه کلمز اول معنی الماسی بو الفاظ وحروف پرده لرینك تحتنده مستور ومخفی اولدیغندن مشهور ومرئی اولمز وهرکس آنی مشاهده قیلغه قدرت بولمز * مثنوی * باری افزون کش تو این بورا بهوش * تا سوی اصلت برد بگرفته گوش) باری سن بورایحه یی عقلکه زیاده چك تاکم سنك قولاغکی طوتمش اصل جا نبنه ایلته یعنی بو حروف والفاظ پرده لرینك التنده مستور ومخفی اولان معنی

المارندن ای مبتدی وطالب معنی اولان کمسه سکا اول معنی المارى روغا اولمزوانلردن
سکا بر رایحه دن غیری کلمز باری اول حروف والفاظ ایچنده موضوع اولان معنی
المار بنك رایحه سنی دماغ عقلکه زیاده چك تا کم اول رایحه قولاق طوتمش
سنی اصل جانبنه ایلته رایحه دن مراد بونده معنیدن حاصل اولان خط وذوق
اولور ومعنیدن حاصل اولان خط ولذت چوق کلدکده وقوت بولدقده رایحه
آلن طالبك جانی برکسه برکسه نك قولاغندن طوتوب کندو مراد ایلدیکی جانبه
جذب ایلدیکی کبی جذب ایلر واول رایحه نك اصلنه انی ایلتوب واصل ایلر
پس حضرت مولانا طالب معنی اولان مبتدیلره تعلیم وارشاد ایدوب بیوررلر
ای طالب معنی اولان وبو حروف والفاظی مطالعه قیلن کمسه معانی المارینی بو حروف
واصوات وبو تراکیب وکلمات پرده لرینك التنده دیدهٔ جانله کورمکه اکر قادر
اوله مز ایسك باری مشام عقلله اول معانی المارندن حاصل اولان روایح طیبه یی
زیاده جذب ایله تا کم اول رایحه لر سنك جانك قولاغنی طوتوب اصل معنی جانبنه
سنی ایلته وسیستان معانی یه سنك جانکی واصل ایده اندنصکره سیستان معانی
نیجه اولور ایمش کوره سن وآنك معنوی وروحانی اولان المارینی دست عقلله
دیره سن اول سیستان معنایه واصل اولنجه یه دك وانی کندی کملك قیلنجه یه دك
شرط اولدرکه اندن مشام عقله کلان روایحی قوت حافظه ایله برخوشجه حفظ
قیله سن اکر اول رایحه یی قوت حافظه ایله حفظ ایتمکه قادر اوله مز ایسك اول رایحهٔ
معنو ینك اصلی اولان معانیٔ سیستان ینه سنك چشم جانکدن مستور و پوشیده
اولور نته کم بو بیتلر بو مضمونی اشارت ودلالت قیلور ❊ مثنوی ❊ بونکهدار
و پرهیز اززکام ❊ تن بپوش از باد و بود سردعام ❊ تانیندایدمشامت رازاثر ❊
ای هواشان از زمستان سردتر) بو بی نکاه طوت زکامدن پرهیز ایله عوامك
سرد اولان بادو بودندن تنکی اورت تاکم سنك مشامکی اثردن صوامیه
ای انلرك هواسی زمستاندن سردتر نیندایدفعلی نفی مفرد مذکر غائبدر صوامیه
معناسنه درکه اندود لفظندن مشتقدر بادیل معناسنه در لکن بونده نفس
مراد اولور بود وجود معناسنه در باشد. اولان دماغه برودت هوادن
احیانا زکام عارض اولوب رایحهٔ طیبه آلمغه قادر اولمدیغی کبی فهم دخی جانك
قوت شامه سی کیدر قچن برکسه عوام ناسله صحبت قیلسه انلرك برودتی
انك مشام جانینه تأثیر ایدوب انك فهمنی کند ایلرلر ورایحهٔ معنوی ذوقندن
آنی محروم قیلورلر انکیچون بو بیتلرله حضرت مولانا قدس الله سره الاعلی رایحهٔ
معنویدن حظ الان طالبه نصیحت وارشاد ایدوب بیوررلر ای معنادن رایحه الان
وسبب عرفانی وروحانیدن فایحه بولان طالب اول بولدیغك معنوی اولان

رایحه‌یی محفوظ طوت ومشام جانکه زکام کلدن وفهمك تندو کلیل اولمه‌دن پرهیزایت بدنکی عوامك سردوبارد اولان وجودندن وتنندن لباس تقوا ایله ستر ایت تاکم انلرك نفسینك ونفسنك برودتی سکا سرایت قیلمیه وسنك مشام روحك انلرك اوندن بو یانمیه‌ای طالب انلرك هواسی شدت شتادن سردتر و باردتردر برودت شتا ظاهر ابدانه ضرر و برر امابونلرك بارد اولان هوالری جانه ودینه وایمانه ضرر و برر اعاذنا الله وایاکم من مصاحبة العوام وحفظنا وایاکم من مجالسة شر الانام ﴿مثنوی﴾

چون جماد افسرده اند و تن شکرف * می جهد انفاسشان ازتل برف) بونلر جماد کبی فسرده‌لر وتن شکرفلردر انلرك نفسلری برف تلندن صیچرار حضرت مولانانك بیوردقلری قوم مطلقا معرفت الهیه‌دن خالی ودرونلری محبت ربانیه واخلاق روحانیه‌دن عاری اولان طائفه‌در اکر فقرا وصلحاز یندن ایسه‌لرده وخواص قلبی معرفت الهیه‌دن حظ آلان ودرونی اخلاق روحانیه ومحبت ربانیه ایله طولان کسه‌لردر اکر بحسب الصور هیئت عوامده ایسه‌لرده پس عوام شکلنده چوق خواص وخواص شکلنده دخی چوق عوام واردر لازم اولدیکه اولا عوام بیلنه اندنصکره انلرك صحبتندن ومقارنتندن احتراز قیلنه عوام شول طائفه‌درکه فی نفس الامر جماد کبی فسرده دللردرکه درونلرنده معرفت الهی وکرمیت حب ربانی اولمدیغندن برودت نفسانیه ایله درونلری منجمد اولمشدر اما هر بری تنور اولدقلرندن تنلری شکرف وجسیم اولمشدر بونلرك درونلری قارتپه‌سی کبی سردوبارد اولدیغندن نفسلری دخی اول قارتپه‌سی کبی اولان درونلرندن ظهوره کلدیکندن بغایت سردوبارددرکه اصلا انلرك کلامنده برسوز وحرارت واثر شوق ومحبت یوقدر ﴿مثنوی﴾

چون زمین زین برف درپوشد کفن * تیغ خورشید حسام الدین بزن) ای طالب چونکم زمین وجودك بو برفدن کفن کیه حسام الدینك تیغ خورشیدنی اکا اور زمیندن مراد بونده مخاطب اولان طالبك زمین وجودیدر برفدن مراد عوامك انفاسندن ومصاحبتلرندن حاصل اولان برودت نفسانیه‌در وحسام الدین افندینك تیغ خورشیدندن مراد بومثنوینك معانی واسراریدر پس تقدیر کلام بویله دیمك اولورکه ای طالب معرفت الهی چونکم سنك زمین وجودك عوامك بو برف ویخ کبی باردوسرد اولان صحبتلرندن ونفسلرندن کفن کیه وتمام دل مرده وقالب افسرده اولمق مرتبه‌سن بوله اکر بوکا علاج وچاره استرایسك قدوة العارفین شیخ حسام الحق والدین حضرتلرینك خورشید کبی اولان تیغی که بومثنوینك معناسیدر اکا ضرب ایله وجسم وجانکی بومثنوینك خورشید معناسنه همیشه مظهر ومحل ایله تاکم تیغ خورشید حسام الدین وجودکده اولان فسرده‌لکی قطع ایدوب ازاله قیله وسنی برودت هوای نفسانیه‌دن قورتره ومرده وافسرده اولمقدن

بری ایلیه ﴿ مثنوی ﴾ هین برآرازشرق سیف الله را * کرم کن زآن شرق این درگاه را * برف راخنجرزند آن آفتاب * سیلها ریزدز کهها بر تراب) آگاه اول شرقدن سیف اللهی یوقاری کتور اول شرقدن بودرگاهی کرم ایله اول آفتاب برفه خنجراورر طاغلردن تراب اوزره سیلار دوکر شرقدن مراد بونده کتاب مثنویدر سیف اللهدن مراد انك معانی واسراریدر بلکه شرقدن مراد مثنوینك هر بیتی وسیف اللهدن مراد هر بیتنك معناسی اولسه جائزدر درگاهدن مراد طالبك وجودی درگاهیدر که وجود طالب سلطان روحك درگاهی مشابه‌سنده‌در وآفتابدن مرادمشرق قلوب اولدیغی اعتباریله مثنوینك معناسیدر وبرفه خنجر اورمسی آنی اولدورب محوقیلمسندن کنایت اولور وکوهلردن مراد ترفع وتکبر صاحبلری اولان نفسلردر وسیلاردن مراد کوز یاشلریدر وترابدن مراد خاك زمین اولسه ده جائز وخاك بدن اولسه دخی جائزدر وتوضیح کلام وتعبیر مرام بو یله دیمك اولور که ای طالب معنوی آگاه اول مثنوی مشرقندن سیف الله اولان معانئ حاسمه ومعارف جازمه‌یی اخراج ایدوب ظهوره کتوراول شرق معنویدن بودرگاه وجودی کرم ایدوب قیزدرتا برودت قلبیه وانجماد نفسانیه‌دن خلاص اوله‌سن زیرا اول آفتاب معنوی و خورشید مثنوی برف هوای نفسه خنجر اوروب انی اذابه وازاله ایلر کوهلر کبی مترفع ومتکبر اولان وجودلردن سیلار کبی کوز یاشلر ینی خاك زمین اوزره‌ویاخود متواضع اولان خاك بدن اوزره دوکر آنك آفتاب معناسی وجود طالبه برمرتبه تأثیر ایدر که آنك درونده هوای جسمانیه‌دن حاصل اولان برف ویخ کبی بارد اولان صفتلری اریدوب ازاله ایلدکدنصکره انك کوزلرندن سیلاب سرشکی روان ایلر ﴿ مثنوی ﴾ زآنکه لاشرقی ولاغربیست او * بامنجم روزوشب حربیست او * که‌چرا جز من نجوم بی‌هدی * قبله کردی ازلئیمی وعمی) زیرا اول آفتاب معنوی شرقی وغربی دکلدر اول آفتاب معنوی روزوشب منجمله حربیدر بو یله دیو که نیچون بندن غیری نجوم بی هدایی لئیملکدن وعمادن قبله ایلدك یعنی اول آفتاب معنوی برف ویخ کبی باردوسرد اولان صفات نفسانیه‌یه خنجر معنایی اوروب اریدر زیرا که اول آفتاب معنوی یعنی نورمثنوی شرقی وغربی دکلدر بلکه آفتاب روحانی وعقلیدر علم نجومه طالب اولان واکا اعتقاد قیلان طائفه ایله کیجه وکوندز حربه‌منسوبدر وانلرایله جنك وجدل قیلمقده‌در بو یله دیو که ای غافل و باطل نیچون بن آفتاب معنو یدن غیری عالم معنده وجهان عقلیده هدایتی اولمین نجومی سن کورلکندن ولئیملکندن قبله اتخاذ ایتدك وانلرك احکام وآثارنی بیلك طریقنه کتدك سکا انفع والزم اولان اولدر که عالم معناده هدایتی اولمیان نجومی قویوب بن خورشیدفلك معنی ایله آشنالك قبله‌سن وبنی

قبله ایدیوب روشنالك بوله سن ولئیم وذمیم اولمقدن خلاص اوله سن حتی بصر
بصیرتك كشاده اولوب آفل وزائل اولمین خورشید باقیدن بهره بوله سن ونورآله سن
﴿ مثنوی ﴾ تاخوشت ناید مقال آن امین * درنبی كه لااحب الافلین) تاكم
سكا خوش كلمز اول امینك نبیده اولان مقالیكه * لااحب الافلین درامیندن
مراد حضرت ابراهیمدر نبی ضم نون ایله حضرت قرآن كریمه دیرلر تفسیری جلد
اولده قصهٔ دیدن خلیفه لیلی را بیاننده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه و بو بیت
دخی بونك مابعدنده اولان بیتلر منجم اولنلره خطاباً توبیخ اولنق طریقیله دینمشدر
و بونده منجمدن مراد نجومی مؤثر حقیقی بیلان وانلره دائمة الصور وافلاكه
ثابتة الاجرام دیو اعتقاد قیلان فلاسفه در چونكم بونلر نجومی مؤثر حقیقی بیلدیلر
وانلرك وجودنی دائم و باقی زعم قیلدیلر حضرت ابراهیمك نجوم حقنده * لااحب
الآفلین * دیمسی انلره ناخوش كلدی نته كم بیوررلر ای منجم سن كواكبه بو مرتبه
اعتقاد قیلدك وانلری دائم وباقی بیلدك كه حتی اول امین اللهك حضرت قرآنده
نجوم حقنده (لااحب الآفلین) بیوردیغی مقال سنك خوشكه كلمز وانلرك آفل
وزائل اولدیغنه سنك قلبك اعتقاد قیلمز ﴿ مثنوی ﴾ ازقزح در پیش مه بستی
كمر * زآن همی رنجی زوانشق القمر) قزحدن ماهك اوكنده كمر بغلدك
اندن اوتری وانشق القمر آیتندن رنجیده خاطر اولورسن بو بیت سورهٔ قمرك اولنده
اشارتدر كفار قریش سیدعالمدن معجزه طلب ایلدیلر واول كیجه ماه بدر اولمش ایدی
دیدیلر كه قمری بزه دونیم ایله پس حضرت رسول اكرم صلی الله علیه وسلم ماهه
اشارت بیوروب ماه دونیم اولدی اول حضرتك بری بر یاننده ن و بری بر یانندن
چكوب ینه مكاننه واروب جمع اولدیلر پس جناب حق بنده لرینه خبر و یرركه *
اقتربت الساعة وانشق القمر * یعنی قیامت قریب اولدی وقمر منشق اولدی
انشقاق قمر قرب ساعته علامتدر دیمشلر و بووجه اوزره كتب سالفه ده مسطوردر
* وان رأوا آیة یعرضوا ویقولوا سحر مستمر * واكر بو كافرلر آیات خدادن برآیت ومعجزه
كورسه لر اعراض ایدرلر اكا ایماندن وتأمل وتفكردن ودیرلر سحر مطرد
ومترادفدر كه نیجه كره كوردك دیرلر و بو آیت كریمه نك برمقدار تفسیری هم جلد
اولده ضیافت تأویل ركیك مكس سرخنك اوستند، وقصهٔ انشقاق قمرده مرور
قیلدی قزح زكیجه الكم صاعقه دید كار یدر بو بیت دخی منجم اولنلره خطاباً
وتوبیخاً دینلمشدر یعنی ای منجم مذهبنده اولنلر قوس قزحدن ماهك اوكنده كمر
باغلرسن یعنی اكا غایت تعظیملر ایلرسن انكیچون * اقتربت الساعة وانشق القمر *
آیتنك مفهومندن اینجنورسن ومعجزهٔ رسوله انكار قیلور ودیرسنكه اكر قمر منشق
اولیدی وآسماندن زمینه نزول قیلیدی اقطار ارضده اولان بنی آدمك اكثری

آنی کوررلردی وکتب تواریخده یازوب انك انشقاقنه شهادت قیلورلردی بونی خود اهل مکه دن غیری بلکه اصحاب رسولك بعضیسندن غیری کمسه کورمش واقطارارضده اولان کمسه لردن بوکونه خبرشایع اولمامشدر امدی انشقاق قردن مراد بوآسمانده اولان قراولمز واکا انسانك حکمی تأثیر قیلمز بلکه بو کلام مؤولدر ساعتدن مراد ساعت موت وقردن مراد روح حیوانی اولور وساعت موت قریب اولدقده روح حیوانی ماهی منشق اولوردیرسن وبوکونه باطل تأویلرایدرسن ﴿ مثنوی ﴾ منکری این راکه شمس کورت * شمس پیش تست اعلی مرتبت) ای منجم بوکا منکرسن که شمس کورت بیورلدی انکچونکه شمس سنك قتکده اعلی مرتبه دردر * اذاالشمس کورت * آیتنه اشارتدر یعنی شول وقتده که شمس تکویر اولنه مراد قیامت قریب اولان وقتده طی اولوب مرتفع اولمسیدر چن رتوبی دورسه لر قالدیروب بر پرده قوسه لر (کورت الثوب) دیرلر کذلك شمسك دخی اولوقتده انواری دور یلوب حکمی زائل اوله (واذاالنجوم انکدرت) دخی شول وقتده که نجوم منطمس وتیره ومظلم ومنکدر وخیره اوله ویاخود متساقط ومتأثر اوله لر بوآیت کریمه نك تفسیری دردنجی جلدده دربیان آنکه شاهزاده آدمی بچه است سرخنده * تارسی اندر نفوس زوجت * بیتك شرحنده مرور ایلدی انده طلب اولنه ومعنای بیت ای منجم منکرسن بوکلامه که شمس کورت بیورلمشدر سنك اوککده شمس عالی مرتبه ده در نیراعظم ومنورعالمدر نته که شیخ سهروردی هیاکلنده شمسی بوکونه مدح ایدرکه هوشدید الرخش قاهرالغسق رئیس السماء فاعل النهار کامل القوی صاحب العجایب عظیم الهیئة الذی یعطی جمیع الکائنات ضوءها ولاتأخذ منها مثال الله الاعظم الی کذا وکذا ﴿ مثنوی ﴾ ازستاره دیده تصریف هوا * ناخوشت آید اذا النجم هوی) هوانك تصریفنی ستاره دن کورمش سن سکا بواجلدن (اذا النجم هوی) ناخوش کلور دیده دیده تقدیرنده در تصریفنی ستاره دن کورمش سن سکا بواجلدن ناخوش کلور مصراع ثانی * والنجم اذاهوی * آیتنه اشارتدر اذامقدم اولوب اذا النجم هوی دینلك ضرورت شعردن اوتری اولور شول زمانده که حضرت رسول علیه السلام دعوته شروع ایلدی کفار طعن قیلدیلر محمد آباواجدادی دینن ترك ایدوب کمراه وغوی اولدی پس جناب حق نجمه قسم ایلیوب بیورر جنس نجم حقیچون شول وقتده که نزول وسقوط ایلیه سزك صاحبکز محمد کمراه وغوی اولمدی مفسرلردن بعضیلری نجمدن مراد جنس نجم وبعضیلری دخی ثریادر وبعضیلری دخی رجم شیاطین ایلین شهاب ثاقبدر وبعضیلر دخی نجم قرآن وبعضیلر دخی نجم حضرت پیغمبردر دیمشلر وهوایی دخی هوی یهوی هویادن طوتمشلر بضم الهاء علی وزن غرو یاطلوع وصعود

معناسنی و یرمشلر زیرا هوی النجم هویادیرلر طلوع وصعود ایلسه بومعنی منجم اولنلرك خوشنه کلور و بوکاهر بری قرارقیلور و بعضیلری دخی هوی یهوی هو یادن طوتمشلر بفتح الهاء قبول وزننده غروب ایلمك معناسنی و یرمشلر زیرا هوی النجم هو یادیرلر نجم غروب ایلسه منجملر بومعنایه دخی راضیلردر و بعضیلر دخی سقوط معناسنه اولان هوی یهوی‌دن طوتمشلر هوی النجم دیرلر نجم ساقط اولدقده پس منجملر بومعنایه راضی اولمزلر و بومعنی انلره ناخوش کلور آنکچونکه انلرك قتنده نجوم افلاکده مرکوزدر پس انلرك سقوط وانتشارندن افلاکك دخی شقوق وانفطاری لازم کلور بوایسه محالدر دیرلر و بونلرك قتنده افلاك مع کواکبها دائمة الصور وثابتة الاجرامدر آنکچون بونلر اذا الشمس کورت واذا النجوم انکدرت ودخی اذا السماء انشقت ودخی اذا السماء انفطرت واذا الکواکب انتثرت * آیتلری کبی آیتلری تأویل ایدرلر و بوآیتلردن مستفاد اولان معنالره ایمان واعتقاد ایتمزلر اکر بودینده دکل ایسه‌لر مطلق آیتلری هم انکار ایدرلر واکر بودینده ایسه‌لر آیتلره کلام الهیدر دیو اقرار ایدرلر ولیکن * اذا الشمس کورت * دن مراد ظاهرده فلك اوزره اولان نیراعظم دکلدر بلکه روح اوزره اولان شمس عقلدرکه وقت موت کلدکده آنك انواری مکور اولور دیرلر * واذا النجوم انکدرت * آیتندن دخی مراد وقت مرك کلدکده نجوم کبی اولان حواس خمسهٔ ظاهره وحواس خمسهٔ باطنه‌نك منکدره اولمسیدر دیرلر * واذا السماء انشقت * واذا السماء انفطرت آیتلرندن دخی مراد قیامت صغری اولان موت کلدکده مانند آسمان اولان سرانسانینك منشق ومنفطر اولمسی ومانند کواکب اولان حواس ظاهره و باطنه‌نك منتشره اولمسی وسقوط قیلمسی اولور دیو تأویل باطل ایدرلر ﴿مثنوی﴾

خود مؤثر تر نباشد مه زنان * ای بسانان که ببرد عرق جان * خود مؤثر تر نبا شد زهره زآب * ای بسا آبا که کرد او تن خراب) ای غافل ماه خود ناندن مؤثر تردکلدر ای چوق نانکه جانك عرقنی کسر زهره خود آبدن مؤثر تر اولمازای چوق آبکه اوتنی خراب ایلدی یعنی ای منجم سنکه نجومك تأثیراتنی کوروب اکا اعتقاد قیلورسن وانی مؤثر حقیقی بیلورسن ماه خود انسانك بدننه ناندن مؤثر تردکلدر بلکه نان ماهدن زیاده مؤثردر ای چوق نان اولورکه آدمینك عرق جاننی قطع ایلروآنی اولدرر هیچ اول زمانده سن اول کسه‌یی اتمك اولدردی دیمزسن بلکه آنك یلدزینه اسناد ایلرسن وموتی زحلك تأثیرندن بیلورسن وطرب ونشاطی هم زهره‌دن فهم قیلورسن خودزهره یلدزی بدن انسانه آبدن زیاده مؤثردکلدر زیرا آبك ویردیکی حیاتی وطرب ونشاطی زهره ویرمکه قادر اولمزای چوق آبك خاصیتی بدنه حیات ویرمك ایکن باذن الله تعالی اول تنی خراب ایلدی یا بوغازه طورمق ایله ویا استسقا

مرضنه مبتلا اولدقده بدنی شبشور ڪله خراب ایلدی آبك بوقدر تأثیری وارایکن سن آنی مؤثر حقیقی بیلرسن * دائماعیش وطربی زهره‌یه اسناد ایدوب آنی مؤثر حقیقی بیلورسن وانك وسائر نجومك مهر ومحبتنی درونکده اضمار قیلورسن ﴿ مثنوی ﴾ مهرآن درجان تست و پند دوست * می زند در کوش تو بیرون ز پوست) ای منجم اول ستاره‌لرك مهری سنك جانکده‌در ودوستك پندی سنك کوشکه پوستك طشره‌سندن اورر دوستدن مراد بونده‌الله ویاانسانه الله ایچون دوستلق ایدوب نصیحت قیلان ولیلر اولور و بوجمله‌دن حسام‌الدین افندی حضرتلری اولسه دخی جائزدر که مثنویده مذکور اولان مواعظ ونصایح انلرك پند ونصیحتیدر پس تقدیر کلام بویله دیمك اولور که ای منجم سن وجود اشیاده نجومك تأثیراتنی کوروب انلره اولقدر محبت قیلمشسن وانلرك مهرنی درونکه اولقدر قومشسن که آنلرك مهر ومحبتی سنك جانکه طولوب انده ساکن اولمشدر ودوستك پند ونصیحتی سنك قولاغکه پوستك طشره سندن اورر ودرونکه تأثیر ایتمیوب اول پند ونصیحت طشره‌ده قالور ﴿ مثنوی ﴾ پند مادر تونکیرد ای فلان * پند تودرمانکیردهم بدان) ای فلان اکر بزم پندمز سکا تأثیر قیلمز ایسه سنك پندك دخی بزه تأثیر قیلمز بیل یعنی ای فلان نادان چونکم بزم حقانی وربانی اولان نصیحتمز سکا تأثیر قیلیه وسنی بزم مذهب ومسلکمزه جاذب اولمیه بونی تحقیق بیل که سنك نجوم حقنده اولان پند ونصیحتك بزه تأثیر قیلمزواول جانبه ترغیب وتحریض ایلدکك بزی اول سمته جاذب اولمز (بیت) آن بد اختر کش منجم کفته * چون هراثر * پیش اومسند بااخترشد خدایش اخترست * اختیاری نیست اورا اختیارازوی مپرس * اختیارجمله کم در اختیار داورست * چرخ ونجم وجن ومردم هریك اینجا مضطرند * اختیار جمله پیش مز بجیب المضطرست ﴿ مثنوی ﴾ جز مکر مفتاح خاص آیدزدوست * که مقالید السموات آن اوست) الامکرد وستدن مفتاح خاص کله که سمواتك مفتاحلری انك ملکیدر بو بیت سورهٔ زمرده اولان بوآیته اشارتدر قال الله تعالی * الله خالق کل شیٔ وهو علی کل شیٔ وکیل * یعنی الله تعالی جمیع شیئلرك خالقیدر کفر وایماندن خیر وشردن ونفع وضردن هرنه ایسه واول الله جمیع اشیااوزره متولی ومتصرف وحفیظدر * له مقالید السموت والارض * اول الله ایچوندر سموات وارضك مفاتیحی مفاتیح کنایه‌در کمال حفظ وتصرفندن یعنی مالك اموراعلوی وسفلیدر که اندن غیری تصرف وحفظه کیسه مالك دکلدر وحضرت عثماندن رضی الله عنه روایت اولنور که حضرت پیغمبر علیه السلامدن سؤال ایلدیلر که مقالید سموات وارض نه‌در بیوردیلر لااله الاالله والله اکبر وسبحان الله وبحمده واستغفرالله ولاحول ولاقوة الابالله العلی العظیم

هو الاول والآخر والظاهر والباطن وهو بكل شیٔ عليم بيده الخير يحيى و يميت
وهو على كل شیٔ قدير * وتوضيح معنى بويله ديمك اولوركه اى منجم اول نجومك
مهر ومحبتى سنك جانكده اول قدر راسخ وثابت اولمشدركه دوستك پندى
سنك قولاغكه طشره دن طوقنور و بزم پنديمز هم سكا تأثير ايتمز الامكر كه دوستدن
مفتاح حاصل كله كه اقفال واشكالكى حل وكشاده قيله كه مفاتيح آسمان وزمين
آنك لايقيدر وانك قدرتى وارادتى اللرنده در اول فتاح كه سنك اقفال درونكى
كشاده قيله وسنى صراط مستقيمه هادى اوليه اصلا بزم پند ونصيحتمزك
سكا تأثيرى اولماز وسنك جانكده دخى بو سوزلرى قبول قيلماز ﴿ مثنوى ﴾ اين سخن
همچون ستاره ست وقمر * ليك بى فرمان حق ندهد اثر) بو سوز فى المثل ستاره وقمر
كبيدر ليكن بى فرمان حق اثرو يرمز يعنى بو پند ونصيحته متعلق اولان سوز فى المثل
اكرچه ماه وستاره كبيدر ولكن حق تعالى حضرتلرينك امر وفرمانى اولميجه
نه ستاره وقمر تأثير ايلر ونه بو كلام انور تأثير ايلر الحاصل اذن الهى اولميجه بو ستاره
وقمر كبى اولان كلامك دخى هيچ بر كسه يه نفع واثرى ممكن اولماز ﴿ مثنوى ﴾
اين ستاره بى جهت تأثير او * مى زند بر كوشهاى وحى جو * كه بياييد از جهت
تابى جهات * تا ندرانداشمارا كرك مات) بو جهتسز ستارەنك تأثيرى وحى جو
اولان كمسه لرك قولقلرى اوزره اورر بويله ديوكه اى وحى جو اولان طالبلر جهت
مرتبه سندن بى جهات عالمنه كلك تاكيم سزى كرك موت يرتميه ستارهٔ بى جهتدن
مراد بو افلاك سبعه مانندى اولان مثنوى شريفدر وتأثير او ستاره دن بدل واقع
اولمشدر وتقدير كلام بويله ديمك كلمشدركه بو جهاتسز اولان ستاره كه اندن
مراد بونده مسطور اولان معانئ ابياتدر انك تأثيرى وحى الهى طالبلرى اولان
عاشقلرك استماعنه باذن الله تعالى طوقنور وكوش هوشلرينه اورر بويله ديوكه اى
جو يندكان وحى الهى واى پويندكان راه اسرار نامتناهى عالم جهاتدن خلاص
اولوب بى جهاتك عالمنه كلك واسرار معانى جهتنه واصل اولك تاكيم موت
ذئابى سزى يرتميه * وهواى نفس كلابى سزك اوزره يكره هجوم ايتميه ﴿ مثنوى ﴾
آنچنانكه شعشعهٔ در پاش اوست * شمس دنيا در صفت خفاش اوست * هفت
چرخ ازرقى دررق اوست * پيك ماه اندر تب ودردق اوست) آنچنانكه اول
ستارهٔ بى جهتك شعشعهٔ در پاشيدر شمس دنيا صفتنده آنك خفاشيدر يدى ازرقى
اولان چرخ آنك رقيت وعبوديتنده در ايك ماه انك تبنده ودقنده در او ضميرى ستارهٔ
بى جهته عائد اولور رق كسر رايله قوله وقولقده ديرلر تب حمايه ديرلر ودق بر كونه
مرضدر كه انسانى نحيف وضعيف ايلر پس تقدير كلام وتوضيح مرام بويله ديمك
اولور كه اول بى جهت اولان ستارەنك در پاش اولان شعشعه سى واول لامكان

اولان نجم معنانك ضياكستر اولان پرتو ولمعه سی انجلين درکه بودنيا شمسی صفتده وشانده انك خفاشی مثابه سنده در خفاش بودنيا شمسنك نورنی ادراك ايلمكه نيجه قادر اوله مز سه بودنياشمسی دخی اول ستارهٔ بی جهتك واول نجم هدايتك شعشعه سنی ادراك ايلمكه قادر اولمز ازرق لونه منسوب اولان يدی فلك اول ستارهٔ بی جهت ونجم هدايتك عبوديتنده در ماه پيكی بويله سريع السير ايكن آنك دردندن وآنك حسرتندن حاصل اولان ضعف ونحافتده درتب بونده درد معناسنه ودق اول درددن حاصل اولان نحافت ونحول معناسنه اولور وماهك رو يی زرد اولمسی وهرآی باشنده نحيف ولاغر اولمسی كويا كه اول نجم هدايتك دردندن رو يی زرد ولاغر اولمشدر مقصود اول نجم معنوی شريف وعالی مقدار و بو آفتاب وماهتاب اكا انسبتله دنی وخدمتكاردر وعاشق زار كبيدر ديمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ زهره چنك مسئله دروی زده * مشتری بانقدجان پيش آمده) زهره يلدزی مسئله الني اكا اورمش ياخود معنی زهره يلدزی مسئله چنكنی اكا چالمشدر مشتری يلدزی نقدجانله ايلروكلمشدر مصرع اولده چنك پنچه معناسنه ده اولق جائز ومعروف اولان ساز معناسنه اولمق دخی جائزدر يعنی زهره كه چنكئ سماك ومطرب افلاكدر سؤال پنجه سنی اول ستارهٔ بی جهت ونجم هدايته اورمش وياخود سؤال چنكنی اكا چالمش واندن كديه قيلمش وراجی اولمشدر ومشتريكه سعد اكبردر نقدجانله ايلروكلمش واول نجم هدايتدن متاع سعادتی آلمغه طالب اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ درهوای دستبوس اوزحل * ليك خودرامی نبيند آن محل) آنك زحل يلدزی دستبوسی هواسنده در ليكن كندو يی اكا محل كورمز ياخود معنی كندی يه آنی محل كورمز ديمك اولور دستبوسدن مراد بونده تقربدر ومحل بونده لايق ومستحق معناسنه استعمال اولنور وتقدير كلام بويله ديمك اولوركه زحل يلدزيكه فلك سابع اوزره بويله مرتبهٔ عالی وتأثيرقوی صاحبی بركوكب ايكن اول ستارهٔ بی جهت ونجم هدايتك الني اوپمك يعنی اكا تقرب ايلمك هواسنده در لكن كندو يی اول تقربه محل ومستحق كورمز وياخود اول تقربك عظم شاننی بيلديكندن كندو يی اول سعادته مستحق بيلمز زيرا بيلوركه كندیسی اول سعادت ايچون مخلوق اولمامشدر بووجه بوكونه تعبير اولنمقله مقبول اولور وستارهٔ بی جهتك دخی توضيح وتحقيق ان شاء الله * هرستاره خانه دارددرعلا * بيتنك شرحنده كلور ﴿ مثنوی ﴾ دست و پا مريخ چندان خست ازو * وآن عطارد صدقلم بشكست ازو) مريخ دست و پايی اندن چوق خسته ايلدی واول عطارد آندن يوزقلم صيدی يعنی مريخكه جكردوز افلاك ودلسوز اهل خاكدر اول ستارهٔ بی جهتدن اوتری دست و پاسنی چوق مجروح وخسته ايتدی

واول عطارد کاتب فلك ایکن اول ستارهٔ بی جهتك اسرارندن اوتری یعنی انك اسرارنی تحریر ایلمکدن اوتری نیجه یوز قلم شکست ایلادی ینه انك تحقیقنه وتحرینه واصل اوله مدی ﴿ مثنوی ﴾ با منجم این همه انجم بجنك * کای رها کرده توجان بکزیده رنك * جان ویست وماهمه رنك ورقوم * هر ستاره فکر اوجان نجوم) بو دوکلی انجم منجمله جنکده در بویله دیو که ای جانی قومش ورنکی کزیده قیلمش منجم جان اول ستارهٔ بی جهتدر و بز رنك ورقومز آنك فکرینك هر ستارهسی جان نجومدر بعض نسخهده دخی * کوکب هر فکر اوجان نجوم * واقع اولمشدر وتحقیق کلام بویله دیمك کلمشدر که بو دوکلی کواکب ونجوم لسان حاله منجم اولان کسه لر ایله جنك ایلمکده وانلره بویله دیو نصح وپند سویلمکده در که ای بی جهت اولان جانی قومش ورنك والوانی کزیده وقبول قیلمش منجم جان اول ستارهٔ بی جهت ونجم هدایت اولان روح شریفدر وبز جمله مز ارقام والوان زاول روح شریفك فکرینك هر ستارهسی وآنك هر ستارهٔ فکرینك کوکب باانارهسی جمیع نجومك جانیدر جاندن مراد بوندن اول مقدما ذکری سبقت ایلین ستارهٔ بی جهتدر که اندن مراد بو کلامك معناسی و بو کلامك متکلمنك روح شریفی اولمشدر که کلام متکلمنك صفتیدر وهمیشه آنکله قائمدر ومتکلم اصل روح الهیدر که دائما حضرت حق ایله قائم ودائمدر و بر ولی کامل اولمز الارواح احمدی وحقیقت محمدینك مظهری وخلیفهسی اولمغله چونکه روح محمدی بو جمله عالمك جانی وصور عالم آنك قالبی والوانی کبیدر پس هر مظهر حقیقت محمدیه اولان ولی کامل دخی بو صورا کوانك جانی و بو زمین وآسمان وآسمانده اولان نجوم بی پایان آنك رنك والوانی کبیدر منجملر ایسه اول نجومی جان منزلهسنده طوتمشلر وانلری مؤثر حقیقی زعم ایتمشلردر پس انلرك قبلهسی اولان نجوم انلرله جنك ایلر ولسان حاله انلره بویله دیو سویلر که ای بو عالمك جانی و بو کون ومکانك روح روانی مرتبهسنده اولان انسان کاملی قومش ورقوم ونقوش منزلهسنده اولان نجوم وافلاکی قبلهٔ مقصود قیلمش منجم بو عالمك جانی انسان کامل وولی فاضلدر وبز ایسه اکا نسبت رنك ورقومز واول کاملك هر فکرینك بی جهت اولان ستارهلری سبب حیات نجومدر ﴿ مثنوی ﴾ فکر کو آنجا همه نورست پاك * بهر تست این لفظ فکر ای فکرناك) فکر قنی انده دوکلی نور پاکدر ای فکرناك بو فکر لفظی سندن اوتریدر یعنی ای منجم وای منجم مذهبنده اولان طالب علم انجم بز که عالمك جانی مرتبهسنده اولان روح کامله فکر اسناد ایلدك وانك هر فکرینك ستارهسی جان نجومدر دیو سویلدك ای فکرلو اولان و بو علوم اشیائی قوت فکریه ایله بلان بو لفظ فکر که بز ذکر ایلدك سندن اوتریدر یوخسه اول روح کاملك مرتبهسنده

وقتده فكر فنى اول دوكلي نور پاكدر ومظهر سر اولاكدر پس اكا فكر اسنادى
مجرد سكا نسبتله در بوخصوصده آنك علوشاننه نسبتله دكلدر زيرا مظهر حقيقت محمدى
اولان قطب زمان وجان جهان هر نه بى بيلورسه الهام الهى وكشف
ربانى ايله بيلور قوت فكريه ايله دكل ﴿ مثنوى ﴾ هرستاره خانه دارد درعلا *
هيچ خانه درنكنجد نجم ما) هرستاره علاده خانه طوتر هيچ بزم نجممز خانه يه
صغمز نجم ماديدكلرندن مراد كندى روح شريفلرى اولمقده جائزدر وعين ثابته لرى
اولمق هم جائزدر زيرا هركسك عين ثابته سى فلك الهيده راسخ وثابت اولمش
برنجم كبيدر كه همشه انك زمين وجودينى منور ايدجيدر وهركسك روحى دخى
ولايت جاننده اولان آسماننده قرار قيلمش بركوكب درى كبيدر پس بو كوكب صوريك
افلاك اوزره خانه لرى ومستقرلرى واردر نته كم بو جلدك ديباجه سنده تحقيقى مرور
ايلمشدر اما مظهر روح محمدى اولان ولى كاملك نجم روحى اصلا خانهٔ كون ومكانه
صغمز نته كم بو بيت شريفله بو معنايه اشارت ايدوب بيوررلر اى منجم لابد هر برستاره
افلاك علا اوزره برمعين برج وخانه طوتركه اول معين اولان برج وخانه دن
تجاوز اتمكه قادر اولمز اما بزكه وارثان روح محمدى وخلفاى حقيقت احمدى يز
بزم نجم روحمز اصلا كون ومكانه صغمز وبروج وخانه آنى احاطه قيلمز ﴿ مثنوى ﴾
جان بى سودر مكان كى دررود * نور نامحدود را حد كى بود) بى سو اولان جان
مكانه نجين كيدر نامحدود اولان نوره حد نجين اولور اكر سن ديرسك كه بو جسد جانه مكان
وخانه كبى كلمشدر پس نامحدود اولان جان كلوب مكان وخانه يه دخول قيلمش
ومحدود ومحاط اولمش اولور بوكا جواب ندر بوكا جواب اولدركه روحك جسد
ايله اولاسى واكا دخول وحلول قيلمسى جهتندن دكلدر بلكه روحك جسده تعلقى
انده تدبير وتصرف ايلديكى اعتبار ايله در پس روح نامحدود جسد ايله محدود اولمق
لازم كلمز وبعض نسخه ده مصرع اول * جاى سوز اندر مكان كى دررود * واقع
اولمشدر بو نسخه اوزره معنى برخانه ياقيجى ومكانى احراق وافنا ايدجى روح مكانه
نجين كيدر نامحدود اولان نور حقه نجين حد وغايت اولور حق تعالى حضرتلرينك
نورنه اصلا حد وغايت وجهت ونهايت اولمق احتمالى يوقدر روح ايسه امر ربانى
وانوار الهيدر هرشى متناهى واولا يتناهيدر ﴿ مثنوى ﴾ ليك تمثيلى وتصويرى
كنند * تا كه در يابد ضعيفى عشقمند * مثل نبود ليك باشد آن مثيل * تا كند عقل
مجمدرا كسيل) وليكن اصحاب يقين برتمثيل و برتصوير ايدرلر تاكم عشقمند اولان
برضعيف بو نورى اول تمثيل واسطه سيله بوله واول تصوير سببيله انى فهم وادراك
قيله اصحاب يقينك تمثيل ايتدكلرى مثل اولمز مثال اولور تاكم مجمد اولان عقله دليل
اوله وانى حقيقته واصل قيله مثيل اصلده مثال ايدى كسيله قافيه اولمقدن اوترى

الف‌ یایه قلب اولوب مثل دینلدی عقل مجمد طوکمش عقل دیمك اولور بعض شارحلر کسیل کاف فارسینك ضمه‌سیله اکرچه بریره و بربوله و برنسنه‌یه کوندرمك معناسنه‌در لیکن بونده دلالت ایلمك معناسنه در استعمال حسبیله دیمشلردر اکر کسیل لغتلرده بومعناره بولنورسه بود نخی وجهدن خالی اولماز اما کسیل اوزمك وقطع ایلمك معناسنه کلدیکی لغتلرده مصرحدر بومعنی اوزره عقل مجمدی محلندن اوزه وانك فسرده لکن قطع ایلیه دیمك اولور کسیلده کاف نفس کلمه‌دن اولیوب تشبیه ایچون اولسه تاکیم مثال منجمد اولان عقلی اریدوب سیل کبی ایلیه دیو معنی و برلسه هم جائز اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که بی‌سو و بی‌جهت اولان مکانه چن کیدر و بی‌محدود اولان نورحقه حدوجهت نیجه متصور اولور اکرچه حق سبحانه وتعالینك نوری اولان روحك حدی وجهتی اولمز ولیکن انی کاه صباحه وکاهی مصباحه تمثیل ایدرلر وکاهی کوکب دری دیمکله تصویر وکاهی ستاره‌ٔ بی‌جهت دیمکله تعبیر ایدرلر بوکونه تصویر وتعبیردن مراد اولدر که تاکیم روح اعظمك شانی بیلمکه عشتمند اولان برضعیف العقل بوکونه تمثیل وتصویر واسطه‌سیله اول روح اعظمك شانی بیله وانك معرفتنه بوکونه مثال سببیله یول بوله پس الله تعالی نورنی مصباحه تمثیل ایتمکله الله نوری همان مصباح کبی اولمق لازم کلمز وروح اعظمه ستاره‌ٔ بی‌جهت تعبیرندن همان اول جهت سز برستاره کبی اولمز بلکه بونلر مثاللردر انکیچون ضرب اولنور که تامنجمد اولانك عقلی حقیقت معنانی بیلمك جانبنه سیل کبی روان اولوب واصل معنانی فهم ایلمکه دلیل اوله ﴿ مثنوی ﴾

(عقل سرتیزست لیکن پای سست * زانکه دل ویران شدست وتن درست) عقل جزوی اکرچه سرتیزدر لیکن پای سستدر اندن اوتری که کوکلی ویران اولمش وتنی درست اولمشدر یعنی فسرده اولان عقل معناسنه عالم معنایی ونورخدایی تفهیم ایلمکدن اوتوری بعض امثال ضرب اولنمق لازمدر تاانی منجمد اولمادن خلاص ایدوب سیل کبی عالم معنی جانبنه روان ایلیه نعم اکرچه عقل معاش بوامور دنیویه‌ده وتدبیر نفسانیه‌ده سرتیز وموشکافدر ولیکن امور اخرویه‌ده وتدبیر روحانیه‌ده وسکون طریق ربانیه‌ده سست پایدر بویولده تك و پویه قادر دکلدر آنکیچون که بوعقل جزوینك کوکلی ویران اولمشدر وتنی درست و بسلنمش

﴿ مثنوی ﴾ (عقلشان درنقل دنیا پیچ پیچ * فکرشان درترك شهوت هیچ هیچ) انلرك عقلی دنیانك نقلنده پیچ پیچدر انلرك فکری ترك شهوتده هیچ هیچدر یعنی بووصف مذکورایله موصوف اولان کمسه‌لرك عقلی دنیانك نقلنده یعنی حظنده ونفعنده طولاشمش وفکرلری ترك شهوت نفسانی ایلمکده هیچ برشیٔ دکلدر مقصود بونلرك عقلی دنیانك نفع وفائده‌سنه زیاده طولاشمش وتعلق وتقید

قیلمش وبو نلرك نفسی مشتهیات نفسانیه‌یی ترك ایلمك خصوصنده لاشیٔ اولمشدر دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ صدرشان دروقت دعوی همچو شرق * صبرشان دروقت تقوی همچو برق) انلرك صدری دعوی وقتنده شرق کبیدر انلرك صبری تقوی وقتنده برق کبیدر یعنی اول عقل معاش صاحبلرینك قلبی دعوی وقتنده آفتاب کبی شعشعه اوریجی وانلرك تقوی وطاعت وقتنده صبر وتحمللری برق کبی زائل اولیجی وفی الحال کلوب کیدیجیدر ❊ مثنوی ❊ عالمی اندر هنرها خودنما * همچو عالم بی‌وفا وقت وفا) هنرلرده خودنما برعالمدر اماوقت وفاده عالم کبی بی وفادر عالمیست تقدیرنده در ودخی همچو عالم بی‌وفاست تقدیرنده‌در یعنی بوطائفه شول برعالمدر که هنرلرده کندوبی کوستریجیدر وفا وقتنده عالم کبی بی وفادر لابد عقل معاده واصل اولیوب عقل معاشده قلان عالمك صفتی وشانی بودر البته هنرلرده کندوبی کوستریجی وکندویی کوریجی وشهرت وریاست ایستیجی اولور اماکر وفا ایلمکه کاسه بی‌وفا اولور مثلا بوزمانه علماسی کبی که وفا وصلاحدن وجودلرنده اثر یوق امابی وفالقده هر برینك آثاری چوقدر ❊ مثنوی ❊ وقت خود بینی نکنجد درجهان * درکلوو معده کم کشته چونان) خود بینلك وقتنده جهانه صغمز اماکلوو معده‌ده نان کبی کم اولمشدر یعنی بوعقل معاش مرتبه‌سنده قلان علمای رسوم خود بینلك وقتنده جهانه صغمز وکمال کبرندن اهل حقه سرفرو قیلمز ولکن بوغاز ومعده هواسنده نان کبی کم اولمش وانك حرصنه اسیر اولوب قالمش ❊ مثنوی ❊ این همه اوصاف شان نیکو شود * بدنماند چونکه نیکوجو شود) نعم بونلرك بودوکلی اوصافی نیکو اولور چونکم نیکوجو اوله بد قالمز بو بیت سؤال مقدره جواب اولور کأن برسائل سؤال ایدوب دیرکه بونلرك اوصافی نیکو اولمزبو بله قالورمی جواب بیوررلر که انلرك بودوکلی اوصاف قبیحه‌سی نیکو اولور چونکم بونلر ایلك طالبی اوله‌لر بونلرده بدصفت قالمز بعض نسخه‌ده نیکو جو یرینه نیکو خو واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی بونلرده بدخولك قالمز چونکم بونلر ایو خوبلو اوله دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ کرمنی کنده بود همچون منی * چون بجان پیوست باشد روشنی) اکرچه بنلك منی کبی کنده اولور چونکم جانه اولاشه روشنلك بولور یعنی اکرچه قوقش وبدبوی اولمش برشیدر لکن جانه متصل اولدقده روشنلك بولور واندن حیات آلور وانسانیت مرتبه‌سنه واصل اولور کذلك کبروانانیت دخی اکرچه حد ذاتنده برمردار قبیح خصلتدر ولکن چونکم اول کبروانانیت صاحبی برجان پاکه واصل اوله وانکله نیجه مدت انسیت والفت قیله اندن روشنالق بولور وتبدیل اخلاق قیلور وحیوانیت صفتلرندن قورتلور اوصاف ملکیه ایله متصف اولور وانسانیت مرتبه سنی بولور

❊ مثنوی ❊

(مثنوی * هر جمادی کو کند رو در نبات * از درخت بخت او روید حیات) هر بر جماد که او نباته توجه ایلیه انك بخت ودولتی درختندن حیات بتر وحیات صاحبنه غدا اولمق مرتبه سنه یتر بونده جماددن مراد آب وخاکدر ونبات مطلقا زمیندن بتن نامیاته دیرلر وآب وخاك مرتبه سیکه جماد مرتبه سیدر اسفل جمیع مراتبدر ونبات مرتبه سی اندن اعلادر وحیوان مرتبه سی نبات مرتبه سندن اعلادر * مثنوی * هر نباتی کان بجان رو آورد * خضر وار از چشمهٔ حیوان خورد) هر بر نبات که اول جانه یوز کتوره خضر کبی چشمهٔ حیواندن ایچر یعنی زمینده بتن هر بر نباتکه جان صاحبی اولان بر کمسه نك وجودنه توجه قیله واکا غدا اوله خضر پیغمبر علیه السلام کبی آب حیواندن ایچر ومدد حیات اولور وعین حیات اولور عین حیات اولمق مرتبه سن بولور * مثنوی * باز جان چون روسوی جانان نهد * رخت را در عمر بی پایان نهد) چونکم کیرو جان جانان جانبنه توجه ایلسه رخت واسبابنی عمر بی پایانده قور یعنی چونکم جان حیوانی یوزنی جانان جانبنه قویه ومظهر جانان اولان بر انسان کامله اویه لابد اول جان رخت واسبابنی بی پایان اولان عمرده قور وابدی وسرمدی اولان حیاته وسعادته واصل اولور والعیاذ بالله من الحور بعد الکور اکر بر جان انسان مرتبه سنه کلدکدنصکره جانان جانبنه توجه قیلمسه وانك قربنی ولقاسنی طالب اولمسه بلکه حیوانیت مرتبه سنه توجه قیلسه واندن دخی تنزل ایدوب جمادات کبی * صم بکم عمی فهم لا یعقلون * کلامنك مفهومنه مظهر اولسه وانعامدن اضل اولمق مرتبه سنی بولسه انك عمری وکندیسی ضائع اولور وخیردن وسعادتدن محروم قالور پس بو کونه کمسه لرده اصلا خیر وشرف اولمز خیر وشرف جانان شهرنه متوجه اولان کمسه لرك وجودنده اولور نته کم بو سر خ شریف بو معنایه دلالت قیلور

* سؤال سائل واعظی را از مرغی که بر سر ربض شهری نشسته بود سر او فاضلترست *
* وعزیز تر وشریفتر ومکرمتر یا دم او وجواب دادن واعظ سائل را بقدر فهم او *

سائلك بریسی واعظه بر مرغدن سؤال ایلمسیدر که اول مرغ بر شهرك باروسی اوستنده اوتورمش ایدی اول قوشك باشیمی فاضلتر وعزیز تر وشریفتر ومکرمتردر یا آنك قویروغیمی واعظك دخی سائله آنك فهمی مقداری جواب و برمسنك بیانندهدر * مثنوی * واعظی را گفت روزی سائلی * کای تو منبر را سنی تر قائلی) بر واعظه بر کون بر سائل سؤال ایدوب دیدیکه ای واعظ سن منبرك سنی رك قائلی سن یعنی واعظلر کرسیسنك سن اولورق وروشنرك قائلی سن که هر مسئله یی مستمعینه بر خوش بیان ایلرسن وهر مشکلی طالب حل اشکال اولان کمسه لره فتح وحل ایدوب بر خوش سویلرسن دیدی * مثنوی * یك سؤالستم

بکوای ذولباب * اندرین مجلس سؤالمرا جواب * بر سر بار و یکی مرغی نشست *
ازسر وازدم کدامینش بهست) ای ذولباب بنم بر سوء المم واردر بو مجلسده بنم
سؤالمه جواب سویله یعنی لبلر ومعرفتلر صاحبی بنم اول سؤالمه بو مجلسده جواب
ویروب انی بکا افهام واعلام ایله بارونك باشی اوزره برقوش اوتوردی اول قوشك
باشندن وقویروغندن قنغیسی ایودر بکا بو مسئله یی بیان ایله دیدی ﴿ مثنوی ﴾
کفت اکر رویش بشهرودم بده * روی اوازدم اومیدان کده * ورسوی شهرست
دم رویش بده * خاك آن دم باش وازرو بش بجه) واعظ سائله دیدی و بو مسئله یی
اکا بو وجه ایله تعلیم ایلدی اکر اول قوشك یوزی شهره وقویروغی کوی طرفنه
ایسه انك یوزی ای سائل بیل که قویروغندن یکدر واکر انك یوزی کوی جانبنه
ایسه وقویروغی شهر جانبنه ایسه اول قویروغك خاکی اول وانك یوزندن صحره
واعراض قیل بونده قویرقدن مراد جسدورو یدن مراد قصدوهمت اولور
مثلا برکسه نك اهل دنیا ایچنده قصدوهمتی شهر حقیقت جانبنه کورسك واصحاب
طریقتله اهل معرفته مائل ومحب مشاهده قیلسك انك قصدوهمتی جسدندن
شریف وفاضلدر انك توجه وهمتك بنده وخاکی اول و برکسه نك دخی جسدی
صلحاوعرفا ایچنده اولسه ولیکن انك همتی وتوجهی دنیایه واهل دنیا جانبنه
اولسه آنك جسدی همتندن وتوجهندن فاضلتر وشر یفتردر انك جسدنك قولی
اول ولیکن همت وقصدندن اعراض واجتناب قیل ﴿ مثنوی ﴾ مرغ
باپرمی پردتا آشیان * پر مردم همتست ای مردمان) عاشقی کالوده شددر خیروشر
* خیروشر منکر تودر همت نکر) قوش آشیانه دك پر و باللہ اوچار ای مردملر
مردمك پری همتیدر برعاشقکه خیرده وشرده آلوده اولدی سن آنك خیروشرینه
باقمه همتنه باق همت قلبك قصدنه وتوجهنه دیرلر وفی الحقیقه همت انسانه
پرو بال کبی اولمشدر * ولهذا المرء یطیر بجناحی الهمة والنية * دیمشلردر قوش
یواسنه دك پر و باللہ اوچدوغی کبی مردم صاحب هوش دخی همت ونیت
قنادلریله اوچار ومراتب سفلیه دن ایلروکچر آشیانهٔ اصله ومقام وصله ایریشر
پس بر عاشقی خیرده وشرده آلوده کورسك سن انك خیرینه وشرینه نظر ایلمه بلکه
همتنه ونیتنه نظر ایله که (همة المرء قیمته) دیمشلردر آنك همتی آنك بهاسی وقیمتیدر
چونکم اول عاشقك که همتی حضرت حقه اوله اکا هیچ قیمت و بها اولمق ممکن
اولمز چونکم انك همتی عالی اوله صورتا خیروشرایله آلوده اولمسی ودون وسفلی
مرتبه ده قالمسی اکا ضرر و یرمز ﴿ مثنوی ﴾ بازاکر باشد سپیدو بی نظیر *
چونکه صیدش موش باشد شدحقیر) بازاکر سپید و بی نظیر اوله چونکم انك
صیدی موش اوله اول حقیر اولدی یعنی برکسه فرضی بازسپید کبی بی نظیر اولسه

وشاه جهانك مقبولى ومحبوبى كلسه چونكم اول كمسه نك صيدوشكارى موش كبى
حقير اولان دنيا وآنك دولتى اوله لابداولدخى دنى وحقير اولور اكرچه بحسب
الصوره والمرتبه شريف ايسه ده زيرا هركس همتيله وزن قيلنور اكر صورتى
ومنصبى نظيف وشريف وهمتى دون وحقير ايسه اول دخى دون وحقير اولور
واكر صورتى ومقامى دون وحقير ايسه وليكن همتى عالى وشريف ايسه اول كمسه
عاليقدر اولور واكا شريف وعالى منزلت دينور ❋ مثنوى ❋ ور بود جغدى وميل
او بشاه ❋ ازد وصد بازست زوصورت مخواه) واكر بر جغد اوله وانك ميلى شاهه اوله
او معناده ايكى يوز بازدراندن صورت ايستمه بعض نسخه ده (اوسر بازست منكر
دركلاه) واقع اولمشدر بو تقدير اوزره معنى اول جغد بازك باشيدرسن كلاهه نظر
ايلمه ديمك اولور بعض نسخه ده دخى سره ضميرله واقع اولمشدر كه نيكو و بركزيده
معناسنه اولور تقدير كلام بو يله ديمك اولور كه واكرفى المثل جغد كبى برو يرانه نشين
خور وحقير كمسه اولسه وليكن انك ميل وتوجهى شاه حقيقى جانبنه اولسه وكيجه
وكوندز انك رضاسنى ولقاسنى طلب قيلسه اول معنى نيجه يوزشهباز كبيدرسن
اندن صورت بازده اولمغى ايستمه وآنك طريقت وشريعت شهبازلرينك هيئتنده
ولباسنده اولمسنى طلب ايلمه زيرا مقصود صورت دكلدر سيرتدر بركمسه ده كه
شهباز طريقت اولملك سيرتى اوله اول همان شهبازان طريقت عدادندن عد
اولنور واول كمسه ده كه شهبازان طريقت اولان سرفرازلرك هيئت وصورتى اوله
وليكن سيرتى جغدلر وخفاشلر سيرتنده اوله اول كمسه هم معناده جغدر وخفاشلر
زمره سندن عداولنور پس ❋ ان الله يحب معالى الهمم و يبغض سفسافها ❋
حديثنك موجبنجه حق تعالى حضرتلرى همتلرك عاليسنى سورودنى وحقيرنه بغض
ايلمز وهمم عاليه صاحبى اولان مراتب عاليه بولور وحضرت حقك قربنه واصل
اولور و بو همتك مراتبى عندالله چوقدر ❋ مثنوى ❋ آدمى برقديك طشت
خمير ❋ برفزود از آسمان وازاثير ❋ هيچ كرمنا شنيد اين آسمان ❋ كه شنيد اين
آدمى پرغمان) آدمى برخمير طشتنك قدى اوزره در اما آسماندن واثيردن زياده اولدى
برقدر بك طشت خميردخى بعض نسخه ده واقع اولمشدر بونده طشت خميردن مراد
خمير تكنه سيدر وتقدير كلام بو يله ديمك اولور كه آدم اوغلى بحسب الصوره برخمير
تكنه سى قدر قداوزره ايكن آسماندن وفلكدن انك مرتبه سى زياده اولدى ومعنى
يوننده اوچرخ بريندن ارفع واعلى كلدى زيرا بو آسمان هيچ كرمنا كلامنى
ايشتديمى بو مقرردر كه ايشتمدى كه اول كرمنا كلامنى بو پرغم اولان آدمى
ايشتدى اكثر نسخه ده غمان واقع اولمشدر كه غمك جيعدر كاه اولور كه فصحا
ذوى العقولدن اولمين شيلرى دخى زائد وناقص اولديغى اعتبارله الف ونونله جمع

ایدرلر مثلا شبان و ر وزان کبی پس غمان دخی غمك جمی اولو ر وتقدیر کلا م بو یله دیمك اولورکه بوآسمان صورتا بو یله عالیشان ایکن هیچ حضرت یزدان طرفندن * ولقد کرمنا * قولنی ایشتدیمی که بو غملر ایله مملو اولان بنی آدم آنی ایشتدیکه حق سبحانه وتعالی ولقد کرمنا بنی آدم * بیورمغله انی مکرم ومشرف ایتدی بوندن معلوم اولدیکه سکا جسیم وصورت شکل عظیم اولمغله قدر واعتبار یو ق ایمش بلکه نظر عقل ومعرفته وعلمه وحسن سیرته ایمش ﴿ مثنوی ﴾

بر زمین وچرخ عرضه کرد کس * خوبی وعقل وعبارات وهوس * جلوه کردی هیچ تو بر آسمان * خوبیٔ روی واصابت در کمان) مثلا بر کمسه زمین اوزره وچرخ اوزره کندی خوبلغنی وعقل وعبارات وهوسنی عرض ایلدیمی بومقرردرکه ایلمدی هیچ برعاقل کندی جمالنی وعقلنك کمالنی وعبارات ومقالنی وهوس بالنی اجرام عالیات اولان آسمانه ودخی بوزمین بی کرانه عرض ایلدی و بو یله دیوسو یلدیکه ای زمین وآسمان بنم بولطافت جمالمی وعقل وکمالمی کورك و بنم بعض آثارمه نظر ایدر کورك و بن نیجه عالیقدر اولدیغمی اندن بیلك بلکه حق سبحانه وتعالی حضرتلری هم بوآسمان وزمینه کندینك کمالنی وآثار صنعنی عرض ایلمامشدر وانلر * فاعتبروایا اولی الالباب *فاعتبروایا اولی الابصار * دیوسویلمامشدر کورکه اماناتی بواجرام عالیاته وارضه وجبال راسیاته * اناعرضنا الامانة) آیت کریمه سنك موجبنجه اولاعرض ایلدی بو جمله سی اول امانتی کوترمکه استعدادلری اولمدیغندن آنی حامل اولمقدن اباواشفاق ایلدیلر اماانسان صورتا بو یله ضعیف وحقیرا یکن اول آسمان وزمینك کوترمدیکی امانتی کوتردی وممکن اولدیغی مرتبه آنی محلنه یتوردی هیچ سن آسمان جانبنه جلوه ایتدکمی خو بیٔ روی ایله وکمانده اولان اصابتله *بخوبیٔ روی وبااصابت درکمان تقدیرنده درکمان ضم کافله ظن معناسنه وفتح کافله قوس معناسنه هم اولمق جائزدر پس تقدیر کلام بو یله دیمك اولورکه ای عاقل اولان کمسه هیچ خوبیٔ روی ایله وفکر وظنده اصابت ایتمکله و یاخود سمانك تیرنده اصابت ایتمکله آسمان جانبنه جلوه ایلرمیسن وای آسمان بنم کوزل یوزمی کوروبنم فکرده وظنده اصابت ایلدیکمه و یاتیرانداز اولدیغمه نظرایله دیوسو یلرمیسن بومقرردرکه جلوه ایلمز سن ونه انلره خطابابوکونه سوزسویلرسن امابرعاقل وذی روح اولان انسانه کندی خو بیٔ رویکی ولطف خو یکی عرض ایلرسن واکابعض هنزکی سو یلرسن

﴿ مثنو ی ﴾ پیش صورتهای حمام ای ولد * عرضه کردی هیچ سیم اندام خود * بکذری زآن نقشهـای همچوحور * جلوه آری باعجوزنیم کور) حمام صورتلرینك اوکنده ای ولد هیچ کندی سیم اندامکی عرض ایلرمیسن اول حورکبی اولان نقشلردن بکچرسن نیم کور اولان عجوزه یه جلوه کتوررسن یعنی

ای اوغل حمام دیوارنده رسم اولمش بی روح اولان صورتلرك او كنده هیچ كندیكك
لطیف اولان سیم اندامكی عرض ایلرمیسن وانلره بنی كورك دیوسو یلرمیسن
بو مقرردر كه كندیكی عرض ایلزسن وبنی كورك دیوسو یلزسن بلكه اول حور
مثال اولان نقوش جمیله دن كذر ایلرسن وضعیف البصر اولان عجوزه كاوب
جلوه ایلرسن وهر سو یلیه جكی اكا سو یلرسن * نیم كور كورمكده ضعیف اولان
كمسنه یه دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ در عجوزه چیست كایشا نرا نبود * كه ترا زآن نقشها
باخودر بود * تو نكو یی من بكو یم دربیان * عقل وحس ودرك وتدبیرست
وجان) عجوزه ده نه وار ایدیكه انلر ایچون اولمدی كه بنی اول تفكردن كندیسنه
قاپدی ای ولدسن انی سو یلزسك بن آنی بیانا سو یلرم عقل وحس ودرك وتدبیر
وجان واردر یعنی عجوزه نك وجودنده نه خصلت ونه حالت واردر كه اول حمام
نقشلری ایچون اولمدی كه سنی اول عجوزه اول نقشلرله معامله ومكالمه قیلمقدن كندی
جانبنه جذب ایدوب قاپدی اكرسن اول عجوزه نك وجودنده اولان خصلت وحالتی
سو یلزسن بن سكانی بیان ایتمكله سو یلیم واول عجوزه نك وجودنده عقل وحس
ودرك وتدبیر وجان واردر كه سنی كندیسنه انلر ایله جذب ایلر و بو اوصاف وخصال
حمام دیوارنده اولان صور جمیله ده یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ در عجوزه جان آمیزش
كنیست * صورت كرمابها را روح نیست * صورت كرمابه كرجنبش كند *
درزمان ازصد عجوزت بر كند) عجوزه ده آمیزش كن برجان واردر اما كرمابه لر
صورتنك روحی یوقدر حمامك صورتی اكر جنبش ایده اول صورت فی الحال سنی
یوز عجوزه دن قوپرر یعنی عجوزه نك وجودنده امتزاج ایدیجی برجان واردر سنی
اول واسطه ایله كندی جانبنه جذب ایدر اما حماملر دیوارنده اولان صور
منقوشه نك عقل وروحی یوقدر اول اجلدن سن آنلرله الفت وانسیت قیلمزسن
اكر حمامك صورتی جنبش وحركت ایلیه یدی وسكا ذی روح اولان انسان كبی
لطیفه وشیرین سوزلر سو یلیه یدی فی الحال سنی یوزدانه قاریدن قوپاردی
وكندیسنه حریف ومصاحب قیلوردی زیرا حمام دیوارنه كاه اولور كه استاد
نقاش بر ملیح صورت نقش ایلر كه آدم آنك شكل موزوننده حیران اولور ولیكن
انسانك طبعنده اكا میل ومحبت قویمز فی الحقیقه اكر اول صورت ملیحه ذی روح
اولوب حركت ایلسه وسوز سو یلسه قاریدن مخاطبك كوكلنی قوپاروب كندوسنه
اسیر وعاشق ایلیه یدی چونكم بو دوكلی نقوش وصوردن مقصود عقل وجان ایمش
معلوم اولدی كركدر كه صورت قیدندن چیقوب طالب عقل وجان اوله سن و بو صور
اكواندن مراد نه ایمش آنی بیله سن ﴿ مثنوی ﴾ جان چه باشد باخبر ازخیر وشر *
شاد بااحسان وكریان ازضرر) جان نه اوله خیر وشردن باخبر اوله احسانله شاد

وضرردن كريان اوله يعنى جاندن مراد مجرد حيات دكلدر بلكه جان نه اوله
ديرسك خيردن وشردن خبردار اولندر واحسانله شاد اولان وضرردن اغليانلدر
يوخسه خيردن وشردن خبردار اولينه واحسانله شاد اولوب ضرردن كريه
قيلينه جان ديمزلر ﴿ مثنوى ﴾ چون سروماهيت جان مخبرست * هركه
اوآكاه تر باجان ترست * روح راتأثير آكاهى بود * هركرا اين بيش اللهى بود)
چونكم جانك سروماهيتى علم وآكاهلقدر هرشول كمسه كه اول آكاهتر باجانتردر
روحك تأثيرى آكاهلق اولور هركمك كه بوآكاهلغى زياده اللهى اولور مخبر فتح
ميم وفتح بائله مصدر ميميدر خبرت معناسنه خبرت علم وآكاهلغه ديرلر يعنى چونكم
جانك ماهيتى وسرى علم وآكاهلقدر هرشول كمسه كه زياده متنبه وآكاهدر اول
كمسه زياده جانلودر روحك تأثيرى آكاهلقله اولور وآكاهلغى اولين روحك تأثيرى
اولمز پس هرشول كمسه يه كه بوآكاه وخبردار اولمق زياده اوله اول كمسنه اللهيه منسوبدر
واكا اهل الله و عالم ربانى ديرلر ﴿ مثنوى ﴾ اقتضاى جان چواى دل
آكهيست * هركه اوآكه بود جانش قويست * خود جهان جان سراسر
آكهيست * هركه بى جانست ازدانش تهيست) اى دل چونكه جانك
اقتضاسى آكاهلقدر هرشول كمسه كه آكاه اوله آنك جانى قويدر جان جهانده
خود سراسر آكاهلقدر هركمكه جانسزدر دانشدن تهيدر يعنى اى دل جانك
اقتضاسى لابد خداى تعالى حضرتلرندن آكاه اولمق وآنك اوصافنى وشانى
بيلمكدر پس هرشول كمسه كه حق تعالى حضرتلرندن آكاه اوله وآنك اوصافنى
وشانى بيله آنك جانى قويدر جهان جان خودباشدن باشه آكاهلقدر اصلانده
جهل وغفلت نسيانى يوقدر پس هرشول كمسه كه بى جان اوله علم ودانشدن
خاليدر لابد حق تعالينك ذاتنه وصفاتنه عالم اولمق حيات ابديه يى مقتضى اولور كه
جاندن مراد حيات ابديه در وحيات ابديه دخى لابد حق تعالينك ذاتنه وصفاتنه
عالم اولمغى مستلزم اولور پس بى جان اولان دانشدن تهى و بى دانش اولان دخى
جاندن تهى اولمق مقرردر انكيچون حضرت نبى عليه السلام * الناس كلهم موتى
الاالعالمون * بيوردى ﴿ مثنوى ﴾ چون خبرهاهست بيرون زين نهاد *
باشد اين جانها در ان ميدان جماد) چونكم بوطبيعتدن خارج علملر وخبرلر واردر
بوجانلر اول ميدانده جماد اولور يعنى بوطبيعتك بيلديكى خبرلرك وعلملرك وراسنده
نيجه اخبار واسرار واردر بوطبيعى اولان جانلر ونفسانى اولان روحلر اول ميدانده
جماد مقوله سيدركه اومقامده بوطبيعى اولان روحلرك سر بيلمسى وآكلمسى يوقدر
پس بوروح بى علمله عالم اولان روح الهينك ماينده تفاوت قتى چوقدر
﴿ مثنوى ﴾ جان اول مظهر دركاه شد * جان جان خود مظهر الله شد)

جان اول مظهر درگاه اولدی جان جان خود مظهر الله اولدی جان اولدن مراد علی وآگاهلغی اولمین جاندروجان جاندن مراد عالم وآگاه اولان جاندر علی اولمین جان حق تعالی حضرتلرینك درگاهنك مظهری اولدی یعنی عبادت وخدمت مقامنده قالدی اماجانك جانی كه علم وعرفانی اولان انساندرجمیع صفاتی مستجمع اولان مسمی اللهك مظهری ومرآتی اولدی واكا خلیفه كلدی

﴿ مثنوی ﴾ آن ملائك جمله عقل وجان بدند * جان نوآمد كه جسم آن شدند * از سعادت چون بران جان برزدند * همچوتن آن روح راخادم شدند) مثلا اول ملائكه جمله عقل وجان ایدیلر انلر دنصكره جان نوكلدی كه آنك جسمی اولدیلر چونكم ملائكه سعادتدن كندیلرینی اول جانه اوردیلر تن كبی اول روحه خادم اولدیلر یعنی اول آدم حضرتلرینه سجده قیلان ملائكه جمله سی عقل وجان ایدیلر ولیكن انلرده علم وعرفان یوق ایدی انلردنصكره برجان جدید وعالم رشید كلدیكه اول علم وعرفانی اولمین ملكلر اول جان جدیدك جسمی منزله سنده اولدیلر واكا تعظیم وانقیاد قیلدیلر وانی خلیفهٔ الهی ومظهرربانی بیلدیلر واكا سجده قیلدیلر چونكم سعادتدن اول علم وعرفان صاحبی اولان جانه كندیلرینی اوردیلر وانك خدمتنده واطاعتی مقامنده طوردیلر تن كندی نفخهٔ الهی اولان روحنه خادم اولدیغی كبی اول ملكلردخی اول روح پرفتوحه خادم اولدیلر واول خلیفهٔ حقه اطاعت وانقیاد قیلدیلر وآنك كمال علم وعرفانی كوروب * سبحانك لاعلم لنا * دیو كندیلردن علمی نافی اولدیلر ﴿ مثنوی ﴾

آن بلیس ازجان ازان سر بر ده بود * یك نشد باجان كه عضو مرده بود * چون نبودش آن فدای آن نشد * دست بشكسته مطیع جان نشد) اول ابلیس جاندن اندن اوزری باش ایلتمش ایدی جانله براولمدی زیرا عضو مرده ایدی چونكم اول ابلیسه اول جان آگاه اولمدی اول جان آگاهك فداسی اولمدی شكسته اولان ال جانه مطیع اولمدی یعنی اول ابلیس لعین مظهرالله وعالم وآگاه اولان جاندن اول سببدن باش چكدی واعراض ایتدی واول جان آگاهله متحد ونفس واحد حكمنده اولمدی زیراكه عضو مرده مشابه سنده ایدی انكچون اول جان آگاهك حیاتی اكاسرایت قیلمدی وآنك حیات طیبه سندن اول خبیث زمرهٔ ملائكه حیات بولدیغی كبی حیات بولمدی چونكم اول جان آگاهدن اكا خبر اولمدی پس اول جانه فدا اولمدی واطاعت وانقیاد قیلمدی فی المثل اول ابلیس دست شكسته كبی ایدی جانه مطیع اولمدی تحقیق برال قیراسه ویاخود بریده اولسه مقرردر كه جانه مطیع اولمز واندن حیات بولمز ابلیس دخی دست شكسته وعضو مرده كبی ایدی انكچون اول روح الهیدن حیات پذیر اولمدی اماملائكه اعضای

زنده کبی ایدی اول روح الهینك حیات طیبه سندن اثر پذیر اولدیلر وحیات نو بولدیلر ﴿ مثنوی ﴾ جان نشد ناقص کر آن عضوش شکست * کان بدست او ست تاندکرد هست) جان ناقص اولمدی اکر انك عضوی صندیسه که اول جانك النده در وار ایتمکه قادر اولور جاندن مراد بونده حضرت آدمدر حضرت حق اولمق مناسب ولایق دکلدر وعضودن مراد ابلیسدر وتقدیر معنی بویله دیمك اولور که اول جان آکاه ومظهر الله اکر انك عضوی مثابه سنده اولان ابلیس شکسته اولدیسه واکا مطیع اولمقدن کیرو قالدیسه وابا واستکبار قیلدیسه ناقص اولمدی زیرا اول ابلیس انك النده در باذن الله تعالی اول خلیفهٔ الهی انی هست ودرست ایلمکه قادردر خلاصهٔ کلام دیمك اولور که فخن برکسه نك برعضوی کسلسه و یاشکست اولسه لابد اول کسه ناقص اولور چونکم آدم علیه السلام حضرتلری جان کبی وملائکه اکا اعضا وابلیس اول جمله اعضادن برعضو شکسته کبی اولدیسه پس آدم علیه السلام حضرتلرینه ابلیسك شکسته اولمسندن ناقص اولمق وهمی کلدی اول وهمی بو بیتله دفع ایدوب اول جان کامل کندیسنه برعضو کبی اولان ابلیسك شکست اولمسندن ناقص اولمدی انکیچون که اول جان کامل خلیفهٔ الهیدر وخلیفهٔ الهینك دست تصرفنده در که انی هست ودرست ایلیه و(اسلم شیطان علی یدی) دیوسویلیه که خلیفه عند اهل التحقیق مستخلفك عینیدر مستخلف جل شانه شیطانی هست ودرست قیلمغه وانی مظهر هدایت ایلیوب اسلامه کتورمکه قادردر کذلك آنك خلیفه سی دخی کندینك ارادتیله وقدرتیله اول عضو شکسته مثابه سنده اولان شیطانی هست ودرست ایدوب مهتدی قیلمغه قادردر ولهذا قال فی حق نبیه (وانك لتهدی الی صراط مستقیم) پس ابلیس آدمدن کسلمکله آدم ناقص اولمدی بلکه ابلیس اول جان کاملدن مقطوع اولمغله ناقص اولدی ﴿ مثنوی ﴾ سر دیکر هست کو کوش دکر * طوطئ کو مستعدان شکر * طوطیان خاص راقندیست ژرف * طوطیان عام ازآن خور بسته طرف) بو محلده سر دیکر واردر فنی غیری قولاق اول شکره برمستعد طوطی قنی خاص اولان طوطیلر ایچون برعظیم شکرف قند واردر عام طوطیلر ینك اول خوردن طرفی باغشلمشدر یعنی جان کاملك برعضوی مثابه سنده اولان ابلیسك شکست اولمسی وانی هست ودرست ایلمسی اول روح اعظمك النده اولمسی خصوصنده برآخر سر واردر که بوسری برکوش استماع ایلیه مز اکا برغیری قولاق کرکدر که اول جان قولاغیله استماع قیلنور وذوق وجدانله فهم اولنور بوشکر معنایه لایق ومستعد برطوطی قنی که بوعظیم اولان شکر معنویدن اکا اعطا ایلیم وخواصه لایق اولان شیرین سوزلری اکا سویلیم

بو باغ حقیقتك خاص اولان طوطیلری ایچون بر عظیم ذی شان قند معنوی واردر که نطقی اولمین ورمز ونکته بیلین عوام طوطیلر بنك اندن کوزی بغلنمشدر خاص الخاص اولان عارفلرك لذت الدقلری شکر معنی نه کونه معنادرانی کوره مزلر واندن حظ ولذت الغه قادر اوله مزلر زیرا اول عظیم الشان اولان قند معنی بو عوام سیرت اولان کمسه لرك غداسی دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ کی چشد درویش صورت زان زکات * معنیست آن نه فعولن فاعلات) صورت درویشی اول زکات روحانیدن نجۀ طاتر اول معنیدر فعولن فاعلات دکلدر یعنی بزکه (سردیکر هست کو کوش دیکر) دیدك اول سردیکر بزم خزینۀ اسرار مزدن بر زکاتدر که اکابی وجود اولان فقیر معنوی لایق اولور واندن فانی فی الله اولان درویش معنوی حظ آلور ولذت بولور اول زکات سردن درویش صورت نجۀ طاعم اولور ولذت بولور اول سره متعلق اولان زکات معنادر فعولن فاعلات دکلدر که آنی وزنه کتورم وسائر کلمات منظومه کبی انی نظم مرتبه سنه یتورم فرضا اول معنوی اولان زکاتی اکر وزنه کتورسم ونظم وترتیب مرتبه سنه یتورسم صور تا درویش اولنلر مجرد فعولن فاعلات بیلکله اول سر ومعنایی بیلکه قادر اوله مزلر ومطلق اشعار وابیات اوقومغله وانلرك الفاظندن مستفاد اولان معنایی فهم قیلمقله اول سر ومعنایی هم فهم قیله مزلر بو معنوی اولان زکاتدن حظ المغه درویش معنوی اولمق وتحصیل استعداد قیلمق شرطدر ﴿ مثنوی ﴾ ازخر عیسی دریغش نیست قند * لیك خر آمد بخلقت که پسند * قند خر را کر طرب انکیختی * پیش خر قنطار شکر ریختی) خر عیسادن اول عیسانك شکری دریغ دکلدر لیکن خر خلقتده که پسند کلدی وصمانی قبول ایدیجی اولدی قند حاره اکر طرب قوپره ایدی خراوکنه شکر قنطاری دوکیلوردی بیت اول سؤال مقدره جواب اولور کأن برکمسنه دیرکه قندستان معانیدنك صاحبلرینه لایق اولان بودرکه هرکسه معنی شکرلرینی واهب اوله لر وکسه دن انی دریغ ایتمیوب هرکسه انی اعطا وسخا قیله لر بیورلر عیسی مشرب اولان صاحب سعادتك کندی مرکبندن قند دریغ دکلدر لیکن خر خلقتده شکردن معرض اولدی وعلف قبول ایدیجی کلدی اکر اول صاحب دولت اول خره مرحمت ایدوب انك اوکنه وافر شکرلرد وکسه اصلا اکا میل ورغبت کوسترمز و برمقدار کاه اول حاره بیك قنطار شکردن احب والذدر اکر قند معنوی وشکر روحانی خرسیرت اولان درویش صورته وعوام طبیعته طرب و یریدی ونشاط انکیز اولیدی اول عیسی مشرب اول خرسیرتك اوکنه نیجه قنطار معنی شکرلرین دوکه ایدی بووجه دخی جائزدرکه دینه اول خرك اوکنه قنطار شکرد وکلیدی زیختی متعدی اولورسه فاعلی عیسی اولور ولازم

اولورسه اکا فاعل لازم کلیوب معنی بو وجهه مشروح اوزره اولور ﴿ مثنوی ﴾ معنئ نختم علی افواههم * این شناس اینست رهرو رامهم) نختم علی افواههم کلامنك معناسی بونی اکاه رهرواوله بومهمدر یعنی الله تبارك وتعالی حضرتلرینك کلامنك ظهری وارو بطنی واروحدی واروطلعی وار پس سورهٔ یس ده * الیوم نختم علی افواههم * بیوردیغی آیت کریمه سنك ظاهر اولان معناسی یوم آخرتده کفارك واهل انکارك حق تعالی آغزلرینی مهرلمکدر چونکم انلرك آغزلری مهرلنه انلر برسوزی سویلمکه و برشیئ دخی آغزلری ایله تناول ایلمکه قادر اوله میه لر پس بو آیتك مفهومنه چوق کسه لر بو دنیاده مظهر اولمشدروحق تعالی حضرتلری انلرك آغزینی حق کلام سویلمکدن وشکر معنابی تناول ایلمکدن باغلمش وختم ایلمشدر پس بو آیت کریمه برسبیله انلره دخی اشارتی شامل اولور و باطنی اولان معنی حسبیله بو ذکر اولنان معنابه هم بو آیت کریمه دلالت قیلور پس (نختم علی افواههم آیتنك بو معناسنی فهم ایله وراهرو اولان سالکه اهم والزم اولان اصل بو معنابی فهم ایلمکدر انکچونکه راهرو اولان صوفی فردایه منتظر اولمزبلکه اسرار قیامتی حالا بو دنیاده کورمکه سعی ایلر چونکم راه حق وحقایق شناس اوله ومعنابی فهم قیله * تموتون کما تعیشون وتحشرون کما تموتون * حدیثنك موجبجه بیلور که هر کسه نه کونه صفت غالب اولسه لابد اول صفتله یوم آخرتده حشر اولور مثلا برکمسنه بونده حق بیلمکدن وحق کورمکدن اعمی اولسه (من کان فی هذه اعمی فهو فی الآخرة اعمی * حسنجه آخرتده دخی اعمی اولور و برکمسنه بو دنیاده شکر معنیدن بی بهره قالسه آخرتده دخی حظوظ اخرویه ولذات روحانیه دن بی بهره قالور پس عارف حالا بو دنیاده برکمسنه یه اذواق روحانیه وعلوم ربانیه بی عرض ایلر اکر انك اغزی انی تناول ایلمکدن بسته اولورسه بیلور که حق تعالی انك آغزینه ختم اورمشدر واول کمسه آخرته اول حالت اوزره کیدرسه اول کمسه نك اغزی هم لذات اخرویه دن مختوم اولمشدر کرکدر که مؤمن اولان کمسه لر دهان جاندن بو دنیاده ایکن اول معنوی اولان مهرلری ازاله ایدوب انبیا واولیانك علملرندن حظاله کتوره وحضرت انبیانك بیوردیغی اوزره عمل قیله لر ﴿ مثنوی ﴾ تازراه خاتم پیغمبران * بو که برخیزد زلب بند کران * ختمهایی کانبیا بکذاشتند * آن بدین احمدی برداشتند) تاکم پیغمبرلرك خاتمنك بواندن بولایکه لبدن بند کران قالقه شول برنوع ختملر که انبیا قودیلر انی احمده منسوب اولان دینله قالدردیلر یعنی رهرو اولنلره مهم اولان نختم علی افواههم کلامنك معناسنی حالا بو دنیاده فهم ایلك اندنصکره کندی لب ودهانی اوزره معنوی اولان قفل وختمی کورمك وانك فتح اولمسندن اوتری خاتم انبیا حضرتلرینك طریقنه سالك اولمقدر تاکم پیغمبرلرك خاتمی اولان سید المرسلین صلی الله علیه وسلم

حضرتلرینك راه شریفنه سالك اولمق جهتندن بولایكه سنك اب ودهانكدن
اول ثقیل اولان قفل معنوی قالقوب زائل اولهولب جانك كشاده اولوب علم وعرفان
لقمه‌لرین یوب وایمان وایقان طعاملریله كندوسنی سیرابلیه شول ختملر یكه مقدم
كلان انبیاء عظام علیهم السلام قودیلر كتدیلر اول ختملری كشاینده ٔ افعال معنوی
اولان علماء دین احمدی واسطه‌سیله آچدیلر ورفع ایتدیلر مقصود شول فیوضات
روحانیه وفتوحات ربانیه كه سائر انبیا ومرسلینه فتح اولمدی وانلرك امتی اول
فتوحاته یول بولمیوب آنك ابوابی بسته ومقفل قالدی فتاح مطلق اول فتوحات
لدنیه وكشوفات دنیویه‌یی خاتم الانبیا علیه السلام حضرتلرینه فتح ایلیوب میسر
قیلدی وانك دین مبینی اول فتوحات لدنیه‌نك اقفالنه مفتاح قیلدی پس علما وعرفا
اول ختملری وقفللری دین احمدی مفتاحیله رفع ایدوب اچدیلر واول فیوضات
وفتوحاته واصل اولدیلر واندن نیجه طالبلری بهره‌مند قیلدیلر ﴿ مثنوی ﴾

قفلهای ناكشاده رفته بود * از كف انافتحنا بركشود) ناكشاده قفللر قالمش ایدی
اول قفللر انافتحنانك كفندن اچلدی مصرع ثانی سوره ٔ فتحك اولنه اشارتدر
جلد ثالثك آخرینه قریب نظر كردن پیغمبر باسیران سرخنده بر مقدار تفسیری مرور
ایتدی بر مقداردخی بونده لازم اولان تفسیر شریفی بودر الله تعالی حضرت حبیبنه
خطابا (انافتحنالك فتحامبینا) بیوردی یعنی یامحمد بز سكا فتح ایلدك مكه‌یی ویاخود
خیبری وماضیله تعبیر بیورلسی وقوعی متحقق اولدیغندن اوتریدر كه فی الحقیقة
نزول ایتدكدنصكره حق تعالی مكه شهرنی وخیبر قلعه‌سنی ودخی نیجه بلادی
اول حضرته فتح بیوردی فتحك صوری ومعنوی اولمغه شمولی واردر صوری اولان
فتح مثلا فتح قلاع وبلدان كبیدر ومعنوی اولان فتح كشف علوم وعرفان واسرار
نهان وفتح عالم جان كبیدر حق سبحانه وتعالی اول حضرته صوری اولان نیجه
بلدان ومعنوی اولان عالم جانی فتح بیوردی وانبیاء عظامك واصل اولمدیغی
وانلره فتح اولمدیغی علوم وعرفانی واسرار نهانی اول سلطان كائناته فتح قیلدی
نته كم بیورر لر علوم وعرفان واسرار نهان خزینه‌لرینك ابوابی اوزره ناكشاده
قفللر وفتح اولنامش مهرلر قالمش ایدی وانبیای عظام علیهم السلام انی آچه
میوب قومش كتمش ایدی انا فتحنا قائلنك كفندن اول قفللر آچلدی واول نهانی
اولان علوم وعرفان حضرت خاتم انبیایه مفتوح اولدی وانك امتنك علماسی
هم اندن وافر حظ الدی وهر بری استعدادی قدر اندن میراث بولدی ﴿ مثنوی ﴾

او شفیعست این جهان وآن جهان * این جهان زی دین وآنجازی جنان) اول
پیغمبر علیه السلام بوجهانده واوجهانده شفیعدر بوجهانده دین جانبنه واول
جهانده جنتلر جانبنه زی زای معجمه‌نك كسریله واماله‌سی ایله جانب معناسنه‌در

يعنى اول سيد المرسلين وحبيب رب العالمين هم بو عالمده شفيع وهم اول عالمده شفيعدر بو عالمده دين مبين جانبنه ارشاد وهدايت ايتمكله و * اللهم اهد قومى فانهم لا يعلمون * ديو دعا قيلمغله شفيعدر واول عالمده دخى جنت اعلا طرفنه كتمكله امتى حقنده شفاعت ايدبجيدر وحق تعالى دن انلرك مغفور اولوب جنت اعلايه داخل اولملرندن اوترى دعا قيليجيدر ❊ مثنوى ❊ اين جهان كويد كه تو ره شان نما * وآن جهان كويد كه تو مه شان نما) اول شفيع الورى صلى الله عليه وسلم حضرتلرى بو جهانده دير كه خدايا سن بو امته يولى كوستر و بونلره هدايت قيل واول جهانده دير كه الهى سن بونلره جمالك ماهنى كوستر تاكم بونلر سنك جمالك ماهنى بدر منير كبى كوره لر وسنى مشاهده ايده لر ❊ مثنوى ❊ پيشه اش اندر ظهور ودر كمون * اهد قومى انهم لا يعلمون) اول حضرتك ظهورده وكمونده پيشه سى اهد قومى فانهم لا يعلمون دريعنى اول سيد المرسلين وشفيع المذنبين حضرتلرينك عادت كريمه وظاهرده و باطننده صفت شريفه لرى عصاة امت حقنده اى بنم اللهم سن بنم قوممه هدايت ايله بونلر بنى بيلمزلر و بنم كنديلره نه مرتبه نافع اولديغمه آكاه اولمزلر ديمك ايدى ❊ مثنوى ❊ بازكشته ازدم اوهرد و باب * در دو عالم دعوت او مستجاب) اول شفيع الورانك دم شريفندن هرايكى قپو اچلمشدر اول محبوب خدانك ايكى عالمده دعاسى مستجابدر يعنى اول سيد انبيانك دم مشكل كشاسندن بو دنياده اولان دين وديانت بابى وآخرتده اولان رحمت ومغفرت وجنت ابوابى اچلمشدر بو عالمده واول عالمده اول سلطان كائناتك دعاسى مستجابدر ❊ مثنوى ❊ بهر اين خاتم شدست اوكه بجود * مثل او نى بود ونى خواهيد بود) اول نبى بوندن اوترى خاتم اولمشدر كه جود وكرمدن نه آنك مثل ونظيرى اولدى ونه اولسه كركدر يعنى اول رسول خدا بو سببدن خاتم انبيا اولمشدر كه جود وسخاده آنك مثلى اولمدى وهمده دخى اولميسردر ❊ مثنوى ❊ چونكه در صنعت برد استاد دست * نى تو كويى ختم صنعت بر توست) چونكه صنعتده استاد دست ايلته سن اكا ختم صنعت سنك اوزريكه در ديمزميسن يعنى فى المثل چونكم براستاد كامل صنعتده سائر استادلر اوزره سبقت قيلسه وجمله سنه غالب اولسه سن اكا بو صنعت اى استاد كامل سنك اوزريكه ختم اولمشدر وسنده كمال ونهايتى بولمشدر ديمزميسن لابد سن خود بو يله براستاد كامل كورسك بو يله ديرسن پس اول خاتم جميع انبيا حضرتلرينه بو اعتبارله خاتم النبيين ديديلر كه نبوت انده ختم اولدى وفضائل انبيا وخصائل مرسلين انده كمال بولدى وانك شرع شريفى هم جميع شرايعك اسرارنى وخصائصنى جامع اولدى پس نه اندن صكره بر صاحب نبوت كلور ونه انك شريعتندن صكره بر شريعت اولور زيرا

كمالدنصكره‌سی زوالدر (اليوم اكملت لكم دينكم) آيتنك حسبنجه دين مبين
كمالنی بولمش ونبوت وهرشريف صفت وخصلت اول حضرتده ختم اولمشدر
(مثنوی * درکشاد ختمها توخاتمی * درجهان روح بخشان حاتمی)
يارسول الله ختملرك كشادنده سن خاتمسن روح بخشلر جهاننده حاتمسن مصرع
ثانيده اولان حاتم حاء حطيله و كسر تايله حاتم طايی ديدكلری جواد كمسه‌نك اسميدر
لكن بونده مطلق جواد معناسنه در بو بيتده غيبتدن مخاطبه التفات اولمش
وتقدير كلام بويله ديمك كلمشدر كه ای كشاينده خزائن اسرار خدا وای فتاح ابواب
مشكلها ختملری آچقلقده واقفال درونی فتح ايتمكلكده سن خاتمسن فتح مشكلات
ظاهر و باطن ايلمك سكا مسلم اولمش وسنده نهايت بولمشدر روح بخش اولان انبيا
واوليا جهاننده‌سن حاتم جواد ومنبع فضل ودادسن كه سكا معادل برماهوش
وكلام حياتبخشكه مماثل بركلام حياتبخش كلمش وسنك لب جان بخشكاه مرده
دللری احيا ايلديكك كبی برنبی اول مرده دللری احيا ايلمشدر * بيت * ازروان
بخشیٔ عيسی نزنم پيش تودم * زآنكه در روح فزايی جولبت ماهر نيست
(مثنوی * هست اشارات محمد المراد * كل كشاد اندر كشاد اندر كشاد) المراد حضرت
محمدك اشارتلری بالكليه كشاد اندر كشاد اندر كشاد اولدی هست كلمه‌سی اولدی معناسنه در
سهولت معنی ايچون مصراع ثانی يه قيد اولدی كل بالكليه ديمك معناسنه در
المراد مراد بودر ديمك معناسنه اولور الحاصل ديدكلری كبی كاهی المراد دخی ديرلر
پس تقدير كلام بويله ديمك اولور مراد بودر كه حضرت محمد مصطفانك احاديث
شريفه‌سنده اولان رمزلر و كنايتلر وسنت سنيه‌سنده اولان اشارتلر و بشارتلر
بالكليه فتح اندر فتح و كشاد اندر كشاد اولدی اول حضرتك احاديث شريفه‌سنده
اولقدر فتوح واول قدر اسرار روح واردر كه حد وحسابه كلمز وانك ديننده
وكلام پريقيننده كشاد اندر كشاد اولديغنه مؤمن اولنلر وانی تتبع قيلنلر اكا اصلا
وقطعا انكار قيلمزلر * مثنوی * صدهزاران آفرين برجان او * برقدوم
ودور فرزندان او) آنك جانی اوزره صد هزاران تحسين وآفرين اولسون
دور بونده عصر معناسنه در وقدوم كلمك معناسنه اولمق تقدم معناسنه اولمقدن اولیدر
يعنی صد هزاران تحسين وآفرين وبی شمار صلوات وتحيات جهان آفرين
اول روح الامينك جان شريفنه فی كل اوقات وحين واصل اولسون و دخی اول
حضرتك اولاد كرامنك زمانلری اوزره دخی انلرك وجوده كلمه‌لری وظهور قيلمه‌لری
اوزره صدهزاران آفرين اولسونكه آنك اولاد كرامنك هربری عالمه رحمت
ومفتاح ابواب جنت كلمشدر * مثنوی * آن خليفه زادكان مقبلش * زاده‌اند
از عنصر جان ودلش * كرز بغداد وهری وازرينند * بی مزاج آب وكل نسل

ویند) اول رسولك اول مقبل اولان خلیفه زاده لری اول حضرتك انلر جان ودل عنصرندن طوغمشلردر اکر بغداددن وهریدن وریدن ایسه لرده آب وکل مزاجنسز انلر اول حضرتك نسلاریدر خلیفه زاده لردن مراد رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك خلفاسنك اولادیدر مثلا حضرت ابو بکر اولادی وآنك اولادینك اولادی کبی ودخی حضرت عمرك اولادی ودخی آنك اولادینك اولادی کبی ودخی حضرت عثمانك اولادی وآنك اولادینك اولادی کبی ودخی حضرت علینك فاطمة الزهری حضرتلرینك غیریسندن اولان اولادی کبی وحضرت رسول مکرمك سنت سنیه سنی احیا قیلان وانك علمنه عالم اولان وبیوردیغی اوزره عامل اولان عالملر هم رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك خلیفه لریدر نته کم بیوردیلر (رحمة الله علی خلفائی قالوا من خلفاؤك یارسول الله قال علیه السلام الذین یحیون سنتی ویعلمون عباد الله) رواه الحسن البصری پس بو حدیث شریفك موجبنجه هرولی آنك خلیفه سی اولور وهرسنت نبویه یی احیا قیلان وانی مؤمنلره تعلیم ایلین عالم دخی خلیفهٔ رسول الله اولور و بونلر دخی بونلرك مؤمن ومتقی اولان اولادی هم اول رسول اکرمك اولادی وانسابی اولور کما قال علیه السلام (کل مؤمن تقی نقی الی یوم القیامة فهو آلی) اما اکر تقی ونقی اولمسه واول حضرته ظاهرا وباطنا تبعیت قیلسه اکرچه بحسب الظاهر حضرتك نسل پاکندن کیچینو رسه ده اندن اولمز * بیت * چوکنما را طبیعت بی هنر بود * پیمبرزادکی قدرش نیفزود * هنر بنمای اکر داری نه کوهر * کل از خارست وابراهیم از آزر * فاماتقی ونقی اولسه واول حضرته تبعیت قیلسه بحسب الظاهر آنك آلندن وانسالندن اولمسه اول کسه معنیده اول حضرتك نسل پاکندن واهل بیتندن اولور نته کم (سلمان منا اهل البیت) حدیث شریفی بو معنایه دلالت قیلور چونکم بو مقدمه معلومك اولدی توضیح معنی بویله دیمك اولور که اول حضرت علیه السلامك مقبل اولان خلیفه زاده لری که انلر اول حضرت مقدسه نك جان ودل عنصرندن طوغمشلر واولاد معنویه سی اولمشلردر جسد عنصریلری جهتندن طوغمش وانسال صوریدن اولمش دکللردر بونلر اکر بغداد شهرندن اولسون وکرهریدن واکرری شهرندن اولسون آب وکل مزاجنك اعتبارنسز بونلرهم اول روح اعظمك نسلریدرکه (انا من نورالله والمؤمنون منی)حدیث شریفی هم بو مضمونی مؤید اولان احادیث شریفه دندر

﴿ مثنوی ﴾ شاخ کل هرجاکه رویدهم کلست * خم مل هرجاکه جوشدهم ملست) شاخ کل هر قنده که بته هم کلدر مل کوپی هرنه یرده که جوش ایده هم ملدر یعنی اول حضرت علیه الصلوة والسلامك شجرهٔ طیبهٔ روحندن برکل

معنانك شاخی هرقنغی زمانده ظهور ایدر وهرقنغی مکانده بترسه هم کلدر
ورایحه هم اول کل معنوینك رایحه سیدر وشرابك کوپی هرنه یرده جوش ایلرسه
جوش ایلین هم ملدر پس جسد آدمی خم کبیدر وعلم احمدی وذوق محمدی
مل کبیدر هرقنغی کسه نك وجودی کوپندن اول علم واول ذوق جوشه کلسه همان
اول حضرتك علمی واول حضرتك ذوقیدر اکر محلده تفاوت اولدیسه ده
اول علم واول ذوقده تفاوت اولمز ❊ مثنوی ❊ کرز مغرب برزند خورشید سر *
عین خورشیدست نه چیزی دکر) اکر فی المثل خورشید مغرب جانبندن باش بوقارو
اوره عین خورشید در برشیء آخر دکلدر یعنی بومقرردرکه خورشید بو کونده بردر
وهرزمان شرقدن طلوع ایتمك آنك عادتیدر اما اکر اول خورشید بر کون مغربدن
طلوع ایتسه وعکسنه کتسه اول برآخر شیء اولمز و برآخردن طلوع ایتمکله
وبازکونه کتمکله انك ذاتنه مغایرت کلمز بلکه اول مغربدن طلوع ایلین خورشید
عین شرقدن طلوع ایلین خورشیددر بلافرق اما محلده ودوروسیرده تفاوت
اولمش اولور پس حقیقت محمدیه ازلا وابدا برخورشید معنیدر حضرت آدم علیه
السلام که مشرق وجودندن ابتدا طلوع ایتدی اندنصکره هر بر پیغمبرك مشرق
وجودندن طلوع ایدوب اول حضرتك جسد لطیفنده وعنصر شریفنده مقام
استوایه کلدی وکمال بولدی اندنصکره هم هرولینك وجودندن طلوع قیلدی
واول ولی اول عصرده وارث احمدی وقائممقام محمدی اولدی چونکم برعارف
اول عصرده اول قائممقام محمدی اولان ووارث تام مرتبه سن بولان کاملی کورسه
فی الحال بیلورکه بوخورشید اول خورشید وسیرت وخاصیت همان اول سیرت
واول خاصیتدر ولیکن برآخر لباسله جلوه قیلمش و برآخر مظهردن ظهوره کلمشدر
(بیت) آن سرخ قبایی که چومه پاره برآمد * امروز درین خرقهٔ ژنکار برآمد *
مثلا (بیت) مزین اولسه برمحبوب زیبا * کیوب انواع الوانیله دیبا * و برر
هررنك اکابردرلو زینت * کلور عشاقه درلو درلو حالات * و برمحبوبك هرآنده برشانله
وهرزمانده برآخر شانله ظاهر ونمایان اولمسندن انك ذاتنك مغایر ومختلف اولمسی
لازم کلمز (مصرع) این نیست تناسخ سخن وحدت محض است * بیوردقلری
قول اوزره بوکا تناسخ دیمز ❊ مثنوی ❊ عیب چینا را ازین دم کوردار *
هم بستاریء خودای کردکار) الهی عیب چین اولنلری بودمدن کور طوت هم
کندی ستارلغکله ای کردکار عیب چین عیب دوشورجی دیمکدر وعیابه انکچون
عیب چین دیدیلر که هرنه یرده برعیب ویاعیبه مشابه برشیء کورسه
آنی دوشوروب قلبنده جمع ایلر وبعض محلده آنی دم ایدوب سویلردم
بونده کلام معناسنه در چونکم بیت اولده روح الارواح اولان نور محمدی

خورشیده تشبیه اید و ب هرنه محلدن اول نور طلوع ایلرسه خورشید همان عینیله بنه اول خورشیددر دیمشلر ایدی بوسوز عیب چینلر قتنده معیوبدرز یرا قاصر فهم اولان عیب بینلر بویله دیمکدن قیاس ایدرلرکه اول مشرق خورشید محمدی اولان کسه نك وجودی یاعین محمد اوله و یاخود اول دخی بوسوزدن نبی اولمق لازم کله پس اول عیب چینلرك بو کلامدن کوراولملری حقنده دعا ایلیوب بیوررلر عیب چین اولان کسه لری سن بودم شریف و کلام لطیفدن ای کردکارهم کندی ستار لغکله کورطوت والملری بو کلامی اوقومقدن دورایت تاکم انلر بو کلام حقیقت انجامده عیب کورمیه لرو کندی ظن فاسدلرندن بوکه طعن وقدح قیلیه لر ﴿ مثنوی ﴾ کفت حق چشم خفاش بدفعال * بسته ام من زآفتاب بی مثال * ازنظرهای خفاش کم وکاست * انجم آن شمس نیز اندر خفاست) حق تعالی دیدی بدفعال اولان خفاشك کوزنی آفتاب بی مثالدن بن باغلمشم یعنی چونکم بن حضرت حقه ای کرد کار هم کندی ستار یتکله عیب چین اولان کسه لرك کوزنی اورتوب بوندن کور ایت دیودعا ایلدم حق تعالی حضرتلری بنم دعامی قبول ایدوب دیدی بدفعل و بدخصال اولان خفاش سیرتلرك کوزنی بن بی نظیر اولان آفتاب معنویدن باغلمشم در اکسك وناقص اولان خفاشك نظرلرندن اول آفتابك نجومی هم خفاده در یعنی حق سبحانه وتعالی ایتدی خفاش سیرت اولان وخورشید معنوینك انوارندن اعراض واجتناب قیلان کم وناقص کسه لرك نظرلرندن اول شمس معنوینك نجوملری مثابه سنده اولان علما وعرفا دخی خفاده در قنده قالدیکه اول شمس معنوی انجمدن مراد بونده علما وعرفا اولور شمسدن مراد مطلع شمس حقیقت اولان ولی کامل اولور نته کم هرعصرده قائم مقام محمدی اولان شمس معنوی یی حق تعالی حضرتلری عقل وعرفانده کم وکاست اولان خفاش سیرتلرك نظرلرندن مستور ومخفی ایتمشدر انك نوریله منور اولان ومانند کواکب لیله عالم طبیعتده خلقه رهنما اولان وارشاد وهدایت قیلان عالملر وعارفلر دخی بوضعیف اولان ناقصلرك نظرلرندن خفاده قالمشلر و پوشیده اولمشلردر

﴿ نکوهیدن ناموسهای پوسیده را که مانع ذوق ایمان ﴾
﴿ ودلیل ضعف صدقند ورا ازن صد هزار ابله شده اند ﴾

بوسرخ شریف پوسیده اولان ناموسلرك یرملکنك وقدح ومذمت ایتمکلکنك بیانده درکه اول پوسیده اولان ناموسلر ایمان ذوقنك مانعی وضعف صدقك دلیلیدر ونیجه یوز بیك ابلهك اول پوسیده اولان ناموسلر راه زنی اولمشلردر نکوهیدن ترکیجه یروب یرچکه دیرلر وناموسهای پوسیده دن مراد دنیوی ونفسانی اولان غرضلر وصوری وجسمانی اولان ناموسلردرکه بونفسانی اولان چورك ناموسلر نیجه

یوز بیك ابله ونادانك یولنی اورمشدر وانلری ایمان واسلام ذوقندن محروم قیلمشدر مثلا راه حقه سالك اولمق و بر مرشده اتباع قیلمق ایسته‌سه بعض چورك ایمانلی اولان کسه‌لر آنی تعییب وتعییر ایلملرینك خوفندن راه حقه سلوك ایده‌من وخلقدن عار ایدوب ناموس جاهلیه‌نك ترکی یولنه کیده‌من وکندیسنه دیرکه خلق ایچنده بو قدر عرضمز وناموسمز واردر شمدی بز طریق حقه سلوك ایدوب برکسه‌یه تابع اولورسق خلق عالم بزی عیبلر پس بو عرض وناموسی ترك ایلمامك اولیدر دیو ذوق ایمان وعرفاندن محروم اولور وآنك بو کونه عرض وناموسله مقیداولسی ضعف صدقنه وقلة ایمان وعرفاننه دلالت قیلور صدقی قوی اولان کمسه‌نك بو کونه ناموسلر یولنی اورمدی اما صدقی ضعیف وذوق ایماندن بی بهره قلان نیچه یوز بیك ابله ونادانك بو کونه چورك عرضلری وناموسلری یولنی اوردی *

* چنانکه راه‌زن آن مخنث شده‌بودند آن کوسفندان ونمی یارست کذشتن و پرسیدن مخنث ازچوبان که این کوسفندان تومرا کزند * انجلاین که اول کوسفندلر اول مخنثك یولنی اوروجی اولمش ایدیلر واول مخنث کوسفندلردن زیاده خوف ایلدیکی ایچون اول کوسفندلردن کذر ایلمکه قادر اولمدی ومخنث چوبانه صورب وسؤال قیلمشدر بویله‌دیو که ای چوبان سنك بو قیونلرك عجب بنی ایصررلرمی * کفت اکر مردی ودر تورك مردی هست همه‌فدای تواند وکر مخنثی هریکی ترا اژدر هایست * چوبان چونکه مخنثدن بوسؤالی ایشتدی اکا جواب ویروب ایتدی اکرسن مرد ایسك وسنده رجولیت طمری وار ایسه بوجمیع کوسفندلر سنك فدا وزبونكدر واکر مخنث ایسك بو کوسفندلردن هر بری سکا براژدرهادر * مخنثی دیکر هست که چون کوسفندان رابیند درحال ازراه بازکردد نیارد پرسیدن ترسد که اکر پرسم کوسفندان درمن افتند ومرا بکزند * برمخنث دخی واردر که چون کوسفندلری کوره فی الحال یولدن کیرودونر چوبانه صورمقلغه قادر اولمز اول مخنث قورقر وکندی سنه بویله‌دیرکه اکر بن صورر سم کوسفندلر بکادوشرلر وبنم باشمه اوشرلر وبنی ایصررلر چوباندن مراد بونده عالم ربانی ومرشد راه زدانی اولور وکوسفندلردن مراد پوسیده اولان عرضلر وناموسلر ودخی اوهام وخیالات فاسده اولور ومخنثلردن مراد عرض وناموس قیدنده قالان ورسم وصورته اسیر اولان طائفه اولور مخنثلر دخی متفاوتدر مثلا بریسی بو سرخ شریفده ذکر اولان اولکی مخنث کیدرکه طریق حقه برمقدار سلوك ایلروانك یولنه فی الحال عرض وناموسه متعلق بعض حالتلر ظهوره کلور اول حالتلردن خوف وحذر ایلیوب مبادا بونلر بنم عرضمه ضرر وناموسمه کسر وشکست ایرکورر دیوب توقف وتأخر ایلر ولکن برطریق الهیده راعی وعبادت وطاعاته ساعی اولان عالم

ز بانیدن سؤال ایلمکه جرأت وجسارت ایلر ودیرکه ای مرشدایام وای صاحب
عرض ونامم اکر بن بوطریقه کیدرسم وبومقامدن ایلرو تجاوز ایدرسم عجبا بوناس
بکا ضرر و یررلمی و بونلر بنم اوزریمه دوشوب و باشمه اوشوب بنم عرض
وناموسمه کسر وشکست ایرکوررلمی اول مرشدانام وچوبان همام دخی اکا بوکونه
جواب و یروب دیرکه اکر سن مرد طریق الهی ایسک بوجمله سی سکا فدا
وقربان اولور واکر سن مرد راه خدا دکل ایسک بونلرك هر بریسی سکا اژدرها
کبی اولور وعظیم ضرر و یرر و بریسی دخی شول مخنثدرکه چونکم خلقك تعییب
وتعییر ایتملرین کوره مرشد انام اولان عالم ربانیدن انلرك طعن وقدحنك ضرری
وارمیدر و یاخود یوقیدر دیو سؤال واستفسار ایلمکه عار ایلر وقورقرکه اکراندن
سؤال واستفسار ایلرسم عرض وناموسمه اندن نقصان کلوردیر و بوقورقودن
اصلا ایلرو کچه میوب نه بر عالم ربانیدن سؤال واستفسار ایلمکه قادر اولور ونه طریق
حقده سلوك قیلور بلکه همان خانهٔ طبیعت ایچره سر پوشیده ومخنث قالور
﴿ مثنوی ﴾ ای ضیاء الحق حسام الدین بیا * ای صقال روح سلطان الهدی *
مثنوی را مسرح مشروح ده * صورت امثال او را روح ده * تا حروفش جمله عقل
وجان شوند * سوی خلدستان جان پران شوند) ای حق تعالینك ضیاسی اولان
حسام الدین کل ای سلطان هدی اولان روحك صقالی مثنوی یه مشروح
مسرح و یرانك امثالنك صورتنه روح و یرتا کم انك حروفی جمله عقل وجان اوله لر
خلدستان جان جانبنه پران اوله لر صقال کتاب وزننده بر نسنه یه صیقل اوروب جلا
وروشن ایتمکه دیرلر بعض نسخه ده روحه نصکره واو عاطفه واقع اولمشدر بو تقدیر
اوزره معنی ای روحك صقالی وای هدانك سلطانی دیمك اولور وصقال مصیقل
معناسنه اولور مسرح دیمك ورانك فتحه لریله اوتلو یردر مرعی معناسنه پس
تقدیر کلام وتوضیح مرام بو یله دیمك اولور که ای حق تعالی حضرتلرینك ضیاسی
اولان حسام الدین کل مثنوی شریفه مشروح اولان مسرح حالتی و یر یعنی ظاهر
ومبین اولان مرعای معنوی مرتبه سنه انی ایرکور تا کم مواشیٔ نفوس طالبان
انك کیاه الفاظندن غدا پذیر اوله لر ونباتات معانیسندن هم وافر حظلر والذتلر
ونشو ونما بوله لر ای حیاتبخش اولان عیسی دم اول مثنوی شریفك صور امثال
وقوالب اقوالنه نفس حیاتبخشکدن روح و یر وانلری معانیٔ اسرار الهی ایله
زنده قیل تا کم انك حروف عالیه سی جمله عقل وجان اوله لر جان عالمنك خلدستانی
طرفنه هر بر حرف وکلامی پران اوله لر و پرواز قیله لر ﴿ مثنوی ﴾ هم بسعی
تو ز ارواح آمدند * سوی دام حرف مستحقن شدند) ای حسام الدین چلبی
هم سنك سعیکله عالم ارواحدن کلدیلر حرف دامنك جانبنه مستحقن اولدیلر

مستحق اصلانده منع قیلنمش معناسنه در اما بونده مقید ومحبوس معناسنه اولور
بعض نسخه‌ده حرفدنصکره واو عاطفه واقع اولمشدر بوتقدیراوزره یعنی هم سنك
سعیکله اول عقل وجان مثابه سنده اولان معانی عالم ارواحدن حروف دامنك
جانبنه کلدیلر وآنده محبوس ومقید اولدیلر دیمك اولور مثنوی شریفك معانی
لطیفه سی حسام الدین افندی حضرتلرینك سعی وهمتیله عالم ارواحدن
بوحروف والفاظ دامنه کلمش وآنده مقید اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ بادعمرت
درجهان همچون خضر * جانفزا ودستکیر ومستمر * چون خضر والیاس
مانی درجهان * تازه‌بین کردد زلطفت آسمان) ای حسام الدین سنك عمرك
جهانده خضر کبی اولسون جانفزا ومستمر اولسون خضر والیاس علیهما
السلام کبی جهانده قلاسن سنك لطفکدن زمین آسمان کبی اوله والیاسده همزه
وصلله اوقنور نظمله اوقونسه وزنه خلل کلور بیت اولك مصرع ثانیسنده برباد
لفظی مقدر اولسه ده جائزدر و بیت ثانینك مصرع اولنه مقید اولسه هم جائزدر
وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که ای حسام الدین چلبی سنك عمرك جهانده خضر
علیه السلامك عمری کبی اولسون جان زیاده ایدیجی وعاجزلرك دستکیری ومستمر
ودائم اولسون و یاخود معنی خضر والیاس علیهما السلام کبی جانفزا ودستکیر
ضعفا ومستمر ودائما جهانده قلاسن حتی بوزمین سنك لطفکدن آسمان کبی نورانی
اوله ومعنیده علو شان بوله حضرت خضر علیه السلامك قصه‌سی برقاچ
مواضعده دورقیلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ کفتمی ازلطف تو جزوی زصد *
کرنبودی طمطراق چشم بد * لیك ازچشم بدزهرآبدم * زخمهای روح فرسا
خورده ام) ای حسام الدین سنك لطفکدن یوزدن برجزوی دیرایدم اکرچشم
بدك طمطراقی اولمیدی ولیکن بن زهرآبدم اولان بدچشمدن روح فرسا زخملر یمشم
چشم بددن مراد بونده کوزی دکن کسه‌لر دکلدر بلکه سوء نظر صاحبلریدر که
برشیئك حقیقتنی صحیح کوریجیلر وحسدو بغض وعداوتله نظر ایدیجیلردرکه
طمطراق عظمت وحشمته دیرلر یعنی ای حسام الدین افندی اکر بدچشم اولنلرك
وسوء نظرله سکا نظر قیلنلرك عظمت وحشمتی وکبرونخوتی اولمیدی بن سنك
یوز لطفکدن برجزوی سویلردم وسنك بوبندکان حقه اولان احسان
ومکرمتکدن برمقدار بیان ایلردم ولکن زهرآب نفسلو اولان چشم بدونظر اهل
حسددن روح اسکیدیجی وقلب انجیدیجی زخملریمشم یاورمکه بوسوء
نظرصاحبلری عدم معرفتلرندن اهل حقه عدول واولیا حقنده دشمن بدکویلردر
بن بونلرك اللندن چوق زخملرچکمشم وهر برینك کژدم کبی اولان دلندن چوق
زهرلر ایچمشم قورقرمکه سکادخی بو بدچشملر برالم ویره‌لر دیدی ﴿ مثنوی ﴾

جز برمز ذکر حال دیگران * شرح حالت می نیارم در بیان * این بهانه هم زدستان دلیست * که ازو پاهای دل اندر کلیست) غیریلرك حالنك ذکرنك رمزندن غیری ایله سنك حالك شرحنی تقریر و بیانه کتورمزم بو بهانه هم دله منسوب اولان دستاندر که اول بهانه دن کوکل ایاقلری بر نوع کل ایچره در یعنی ای حسام الدین چلبی چونکم سنك لطفکدن سویلمکده و سنك حسن حالکی وفضل وکمالکی تعبیر وتقریر ایلمکده سکا چشم بددن واهل حسددن ضرر ایرشمك احتمالی واردر پس غیراهل کمالك حالنك ذکرنك رمزندن غیری ایله وانلرك مناقب وحکایاتی ضمننده سنك اسرارکی واحوالکی اشارت وکنایت طریقیله شرح و بیان ایلمکدن غیری بن بیان ایلمکه قادر اوله مزم وصراحة آنی کشف وعیان قیله مزم اما حقیقة نظر اولنسه بودخی بر بهانه در و بو بهانه کوکلك حیله سندندر که اول بهانه وحیله دن کوکل آیاقلری بر نوع معنوی بالچقده قالمش وحقیقت معنایه واصل اوله میوب مذبذب اولمشدر اکر بو دستان و بهانه بالچقدن اول کوکل ایاقلری خلاص اولیدی راست ودرست اولان حقیقت معنایه وصول بولیدی وبوندن مقصودنه ایدوکنی بلیدی ﴿ مثنوی ﴾ صد دل وجان عاشق صانع شده * چشم بدیا کوش بد مانع شده) یوز دل وجان صانعه عاشق اولمش اکا چشم بد یاخود کوش بد مانع اولمشدر یعنی بو دنیاده نیجه یوز دل وجان صانع اکوان وخالق انس وجان حضرتلرینك عاشق وطالبی اولمشدر ولیکن یارامز کوز و یارامز قولاق اول کمسه یه مانع اولمشدر چشم بد صانعی برخوش کوره مین وکوش بد صانعك کلامنی برخوش استماع قیله میندر یعنی چوق کمسه لر حق تعالی حضرتلرینه ودخی حق تعالی حضرتلرینك وصولنه عاشق اولدی ومیل ومحبت قیلدی ولیکن برسوءظن صاحبینك طعنی و بر بدکوش مالکنك ذم وقدحی آنی حقه عاشق اولقدن وانك رسولنه انقیاد قیلمقدن مانع اولدی بو جمله دن بریسی ابوطالبدر وآنك قصه سنی بو بیتلرله بیان ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ خود یکی بوطالب آن عم رسول * که نمودش شنعهٔ عربان مهول * که چه کویندم عرب کز طفل خود * او بکرد انید دین معتمد) اول جمله دن بری خود ابوطالبدر اول عم رسول که عربلرك شنعه سی وطعنه سی اکا مهیب ومهول کوروندی ودیدیکه عرب بکانه دیرلر که کندی طفلندن اومعتمد اولان دینی دوندردی یعنی الفاظلری بوکونه محللرده قول مقدره علت اولور عربان غفران وزننده وعرب ضمتیله عرب طائفه سنه دیرلر وعرب فتحتیله اوقنسه هم جائزدر ابو طالب حضرت علی رضی الله عنهك پدر پدر ورسول اکرم حضرتلرینك عمیدر وحضرت رسولك بعثتندن صکره وفات قیلمش وکافر اولمشدر وحضرت رسول علیه الصلاة والسلام انك ایمانه کلمسنه چوق سعی وجهد

بیورمشلردر ولیکن * انك لاتهدی من احببت ولكن الله یهدی من یشاء * آیت کریمه
سنك موجبنجه اکا تأثیر قیلمامش واولدخی مؤمن ومهتدی اولمامشدر وآنك ایمانه
کلمدوکنه سبب نه اولدیغنی بو بیتلرله بیان ایلیوب بیوررلر بو جمله دن بری خود
اول رسولك عمیسی اولان ابوطالبدر واکا عرب طائفه سنك طعن وتشنیعی مهول
ومخوف کوروندی ودیدیکه یا محمد اکر بن سکا ایمان قیلورسم وتابع اولورسم عرب
طائفه سی بنم حقمده نه دیرلر بویله دیرلر که کندی طفلندن اوتری اول ابوطالب
کندی معتقدی اولان دینسنی دوندردی وقدیم اولان آباواجدادی طریقندن
دونوب کندی النده بیومش طفلنك پیدا ایلدیکی دینه داخل اولدی واکا اویدی
دیرلر بن بو عاری قبول ایده مزم وسنك بولیکه کیده مزم دیو جواب و یردی
* مثنوی * کفتش ای عم یك شهادت تو بکو * تاکنم با حق خصومت بهر تو
* کفت لیکن فاش کردد ازسماع * کل سر جاوز الاثنین شاع * من بمانم در زبان
این عرب * پیش ایشان خوار کردم زین سبب) حضرت رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم ابوطالبه ایتدی یا ابا طالب سن بر شهادت ایله و بر کره اشهد ان لا اله الا الله
واشهد ان محمد عبده ورسوله دیو سویله تاکم بن سندن اوتری حقله خصومت
ایلیم واکا بویله سویلیمکه الهی بنم عمم ابوطالب سنك وحدانیتکه وبنم رسالتمه
شهادت قیلدی ومؤمنلردن اولدی پس انی اهل ناردن ایله ابوطالب حضرت نبی
علیه السلامدن چونکم بو کلامی ایشتدی اکا جواب و یروب ایتدی نعم اکرچه
بویله در ولیکن بو سوز قولاقدن فاش اولور زیرا هر بر سر که ایکی دوداقدن
تجاوز قیله ویا ایکی کسه دن متجاوز اوله لابد بین الناس شائع اولور وظهور بولور
پس بن بو عرب طائفه سنك دیلنده قالورم بو سببدن بن انلرك اوکنده خوار وحقیر
اولورم پس (النار ولا العار) دیوب عاری وناموسی ترك ایده میوب اهل ناردن
اولدی وحضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم انك اهل ناردن اولمسندن بزه خبر
و یردی (کما قال علیه السلام اهون النار عذابا ابوطالب وهو متنعل بنعلین یغلی
منهما دماغه) رواه البخاری عن انس کذا فی المشارق ورواه احمد ومسلم عن ابن
عباس کذا فی الجامع الصغیر * مثنوی * لیك کر بودیش لطف ما سبق
* کی بدی این بددلی با جذب حق) لیکن اکر اکا لطف ماسبق اولیدی بو بددللك
جذب حقله نچن اولوردی یعنی اکرچه حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری
آنك ایمانه کلمسنه محبت قلدی وساعی اولدی وابوطالب عرض وناموسك
منکسر اولمسندن بددل وخائف اولدی ولیکن ازلده آنك حقنده لطف حق
سبقت قیلمامشدی اکر آنك حقنده لطف ماسبق اولیدی وحق تعالی حضرتلری
آنك مؤمن اولمسنی مراد قیلیدی حق سبحانه وتعالینك جذب ایتمسیله بو بددللك

وخائفلك قچن اولوردی مقرردر که اولمزدی زیرا برقولنی که حق تعالی حضرتلری
ایمان واسلام جانبنه جذب ایلسه اول قولك قلبنده اصلاعار وناموسدن خائف
اولمق وطعن وتشنیع عوام کالهوامدن حذر قلمق قالمزاکر برقوله ازلده لطف
الهی سبقت قیلیدی واول قول علم اللهده مؤمن اولیدی بونده کافر اولمز وانکار
قیلمزدی (وما کان لنفس ان تؤمن الا باذن الله) آیت کریمه سنك موجبنجه هیچ
برنفسنه مؤمن اولمق صحیح اولمز الا اللهك اذنیله وکذلك هیچ برمرشد وهادی
(انك لاتهدی من احببت ولکن الله یهدی من یشاء) آیت کریمه سنك حسبنجه
دیلدیکی کسه یه هدایت قیلمغه قادر اولمز الا حق تعالینك هدایت قیلسیله وانی مهتدی
ایلسیله اولور * مثنوی * الغیاث ای تو غیاث المستغیث * زین دوشاخه
اختیارات خبیث) ای خدا سن مستغیث اولهنك غیاثیسن بوخبیث اولان اختیارانك
دوشاخه سندن الغیاث غیاث مدده دیرلر مستغیث مدد طلب ایلیجی دیمکدر یعنی
ای عون ومدد طالبی اولان کسه لرك عون ومددی اولان خدا بوخبیث اولان
اختیارلرك ایکی بلوك اولمسندن مدد ایله و بزه ایکی بلوك اولمسندن مددایله و بزی
ایکی اختیارك اورته سنده مذبذب اولمقدن خلاص ایله تاکم سنك قتکده مقبول
ومرضی اولمین اعمالی اختیار قیلیه وزوسنك قتکده مرضی ومقبول اولان عمل
هرقنغی عمل ایسه آنی اختیار ایدوب اندن محروم اولمیه وز * مثنوی * من
زدستان وزمکر دل چنان * مات گشتم که بماندم ازفغان) بن کوکلك مکرندن
وحیله سندن انجلین مات اولدمکه فغاندن قالدم یعنی ای خدای مستعان
بن قلبمك مکرودستانندن انجلین مات اولدم وشول مرتبه مبهوت اولدم
وبیدرمان قالدمکه فغان وناله قیلمغه هم طاقتم قالدی بودوشاخه اولان اختیار
الهی بنی اولقدر عاجز وزبون ایلدیکه ناله وانین ایلمکه هم وجودم قادر
اولمدی بماندم ازفغان دیمك چوق فریاد وفغان ایلمکدن عاجز قالدم
وبی درمان اولدم دیمکی اشعار ایلر * مثنوی * من که باشم چرخ باصد
کاروبار * زین کمین فریاد کرد از اختیار * کای خداوند کریم وبردبار * ده امانم
زین دوشاخه اختیار) بن کم اولامکه فلك یوز کاروبار ایله بوکمیندن فریاد ایتدی
اختیاردن بویله دیو که ای کریم وحلیم اولان خداوند بوایکی طرفلو اختیاردن
بکاامان ویر یعنی بنکه انسان ضعیفم نه شیء اولامکه دوشاخه اولان اختیاردن
ناله وفریاد قیلیم بوچرخ عالی بومرتبه قوی وسامی ایکن صدکار وبارایله وبوقدر
قوت واقتدار ایله بوپوصودن اختیار قبولندن اوتری فریاد وفغان ایتدی شول
حینده که حق سبحانه وتعالی آنی مختار قیلمغی وحامل تکلیف وامانت اولمغی
اکا عرض ایلدی پس بوآسمان عالیشان اول زمانده فریاد وفغان ایدوب دیدی که

ای کریم وحلیم اولان یزدان بکا وایکی چتال اولان اختیاردن امان ویروبنی
بوترددوتذبذبدن واختلافات احوال وانقلابات بالدن خلاص ایدوب امن وسلامت
مرتبه سنه ایرکورکه بن بو باری چکمکه قادردکلم ﴿ مثنوی ﴾ جذب یك
راهۀ صراط المستقیم * به ز دو وراه تردد ای کریم) زیرا ای خداوند حکیم صراط
المستقیمك یك راهه اولان جذبی ای کریم ترددك ایکی یولدن یکدر یعنی بو چرخ
عظیم صانع قدیمه هم بوکونه تضرع ایدوب دیدی ای خداوند حکیم صراط
المستقیمك یك طرف اولان جذبی وهمیشه بی تردد واختلاف وتیرهٔ واحده اوزره
بربوله کتمك ایکی طرفلو اولان تردد یولندن ای کریم وحلیم بکا بکرکدر دیدی
﴿ مثنوی ﴾ زین دوره کرچه همه مقصد تو یی * لیك خودجان کندن آمد
این دویی * زین دوره کرچه بجز تو عزم نیست * لیك هرکز رزم همچون بزم
نیست) بوایکی یولدن دوکلی اکرچه مقصد سنسن لیکن بوایکیلك خود جان
چکشمك کلدی بوایکی یولدن اکرچه سندن غیری یه عزم یوقدر لیکن هرکز رزم
بزم کبی دکلدر بو بیتلردخی چرخ عظیم طرفندن دینلمشدر واول طرفدن هدایت
وضلالت یوللرندن نهایت مقصود خدای تعالی حضرتلری اولدیغنه بوکونه
اشارت قیلنمشدرکه لسان آسمان بویله دیرکه خداوندا بوخیر وشر ونفع
وضر یوللرندن اکرچه بالکلیه مقصد همان سنسن وکل طریقك نهایتی لابد سکا
منتهی اولور لیکن بوتردد وتذبذب طریقی جان چکشمك اولدی وکاهی روح
جانبنه مائل اولمق وکاهی نفس وهوایه اویمق جانه محکم جفا واذا قیلدی امور
آخرته وحظ روحه وعبادت وطاعته مشغول اولورسق نفس رنجیده ویرالم
اولور واکر نفسك حظوظنه ومشتهیاتنه اشتغال قیلورسق روح اذواق روحانیه دن
محروم قالور واشواق ربانیه وارزاق سبحانیه دن بی بهره اولور وعظیم الم واضطراب
قیلور (من احب دنیاه اضر باخرته ومن احب آخرته اضر بدنیاه) حدیثنك
مفهومی اوزره دنیایه محبت ایدرسم آخرته ضرر وآخرته محبت ایلرسم دنیایه ضرر
کلور پس بوایکیلك جان چکشمك کلدی وبوایکی یولك اورته سنده متردد اولمق
جان وتنه بیوك محنت ومشقت اولدی اکرچه (فاینما تولوا فثم وجه الله)
آیت کریمه سنك حسبنجه بوایکی یولدن سندن غیری یه قصد وعزیمت
اولمز ودخی (ونقلبهم ذات الیمین وذات الشمال) آیت کریمه سنك دلالت ایلدیکی
معنای باطنی اوزره بو یمین وشماله مائل اولان کسه لری هم سندن غیریسی تقلیب
وتحویل قیلمز ولیکن حقیقته نظر اولنسه بزم رزم کبی اولمز ونعیم جحیمه مشابه کلمز
واهل جهنم اهل جنت ذوقنی بولمز الحاصل قهر لطف کبی ونعمت نقمت کبی
وراحت زحمت کبی ومحنت محنت کبی اولمز پس یکدل ویکجهت اولمق اولی در

دیدی ﴿ مثنوی ﴾ درنبی بشنو بیانش از خدا * آیت اشفقن ان یحملنها)
بونك بیانی قرآن عظیمده خدای تعالی دن ایشت اشفقن ان یحملنها آیتنی بو بیت
سورهٔ احزابك آخرنده اولان (اناعرضنا الامانة على السموات والارض) آیت
کریمه سنه اشارت اولور و بو آیت کریمه نك تفسیری جلد اولده بیرچنکی حکایه سنده
مرور ایلدی انده طلب اولنه وتوضیح معنی بو یله دیمك اولور که بو آسمانك قبول
واختیار ایلمکدن فرار واشفاق ایلدیکنك شرح و بیانی حضرت قرآنده (فابین
ان یحملنها واشفقن منها) آیتنی خدای تعالینك کلامندن استماع ایله کور که
بومرتبه قوی ومتین اولان آسمان وزمین بار امانتی چکمکه واختیار ایله طاعت
ایتمکه قادر اوله میوب اندن فرار ایتدی وانسان دردمند (وخلق الانسان ضعیفا)
مفهو منه مظهر ایکن هرچه باد آباد دیوب آنی حامل اولدی وظلوم وجهول
اولدیغندن آنی ارتکاب قیلدی (بیت) آسمان بار امانت نتوانست کشید *
قرعهٔ کار بنام من دیوانه زدند ﴿ مثنوی ﴾ این تردد هست در دل چون وغا *
کین بود به یا که آن حال مرا * در تردد می زند درهم دکر * خوف وامید بهی
در کروفر) بو تردد قلبده جنك ووغا کبیدر بو یله دیو که بنم حالمه بومی ایودر
و یاخود اومی ایودر تردده بری برینه اورر کروفرده خوف و بهلك امیدنی یعنی
کوکلده بو تردد خارج عالمده اولان جنك وجدال کبیدر زیرا که قلبه ایکی خاطره کلور
و بری برلریله منازعه قیلور حتی کوکل ایکی کارك ماینده متردد اولور ودیر که عجبا
بنم حالمه بهتر وانفع اولان بو کارمیدر و یاخود اول بر کار آخرمیدر تردد حالنده
اول متردد اولان کمسه نقصان خوفنی و بهلك امیدنی کروفرده بری برینه اورر
یعنی قلبه ایکی درلو کارك خاطره سی کلوب مستولی اولور ومتردد اولان کمسه اول
حینده مثلا دیرکه اکر بن شو کاری ایشلرسم اندن نقصان خوفی واردر ودونوب
اول کاردن فائده اولمق امیدنی هم اکا اورر پس اول کاردن نقصان خوفی کلدکده
آنی ایلمکه مانع اولور وفی الحال ینه بهلك امیدی کلدکده انی ایشلمکه مائل اولور
ودیرکه بلکه بو بنم حالمه انفع اوله وفی الحال ینه نقصان خوفی اول ایشی ایشلمکدن
آنی منع قیلور واول کمسه بو ایکی خاطره ماینده (مذبذبین بین ذلك لاالی هؤلاء
ولاالی هؤلاء) قولنك مفهومنه مظهر اولوب قالور خلصنا الله وایاکم عن التردد
والاضطراب وهدانا وایاکم الی الخیر والصواب .

﴿ مناجات و پناه از حق جستن از فتنهٔ اختیار و از فتنهٔ اسباب اختیار که سموات ﴾
﴿ وارضین از اختیار واز اسباب اختیار شکوهیده اند وترسیده اند ﴾

بوسرخ شریف حق تعالی یه مناجات ایتمکلك وفتنهٔ اختیاردن وفتنهٔ اسباب اختیاردن

اوتری حق تعالی حضرتلرندن پناه وملجأ طلب ایتمك بیاننده درزیرا آسمانلر وارضلر اختیاردن ودخی اسباب اختیاردن هیبت آلدیلر وقورقدیلر ﴿ وخلقت آدمی مولع افتاد برطلب اختیار واسباب اختیار خویش ﴾ وخلقت آدمی اختیار طلبی اوزره وکندینك اختیارنك اسبابی اوزره مولع وحریص واقع اولدی ﴿ چنانکه بیمار شد اختیار خودرا کم بیند صحت خواهد که سبب اختیارست تا اختیارش بیفزاید ومنصب خواهد تا اختیارش بیفزاید ﴾ آنجلین که آدمی بیمار اوله کندینك اختیارنی کم ومعدوم کوره خدادن صحت استر تا آنك اختیاری زیاده اوله که صحت سبب اختیاردر زیرا صحت برسرمایه درکه استرسه آنکله آدمی ضلالات اختیار ایلر واسترسه هدایتی اختیار ایلر وصحت بولدقدنصکره خدادن منصب استر تا آنك اختیاری زیاده اوله زیرا منصب دخی برسرمایه درکه آدمی استرسه آنکله شر اختیار ایلر واسترسه خیر اختیار ایلر ﴿ ومهبط قهر حق در امم ماضیه فرط اختیار وسبب اختیار بوده است ﴾ وامم ماضیه ده حق تعالینك قهرینك هبوطی ونزولی فرط اختیار وسبب اختیار اولمشدر مهبط مصدر میمی اولورسه معنی بودر اما اسم مکان اولورسه معنی محل هبوط قهر الهی ومنزل نزول غضب ربانی امم ماضیه ده اصل کثرت اختیار وسبب اختیار اولمشدر یعنی بونلرك فرط اختیاری وسبب اختیاری حق تعالینك قهرنه محل کلمشدر دیمك اولور ﴿ هرکز فرعون کرسنه و بی نوا کس ندیده است ﴾ کورکه فرعونی هرکز برکسه آج و بی نوا ومحتاج کورممشدر پس اول بوقدر فرط اختیار وسبب اختیار ایله ازغون اولدی حتی ربوبیت دعواسن قیلدی پس مهبط قهر الهی اولدی بوندن ماعدا امم ماضیه دن نقدر مقهور وار ایسه انلرك هلاکنه سبب فرط اختیار واسباب اختیار اولمشدر بوندن حصه بو اولدیکه ورع وتقواسی اولمین کسه اختیاردن واسباب اختیاردن حذر ایتمك وقناعت بولنه کتمك اولی والزمدر ﴿ مثنوی ﴾ اولم این جزرومد از تو رسید * ورنه ساکن بود این بحر ای مجید * هم ازآنجا این تردد دادیم * بی تردد کن مرا هم ازکرم * ابتلام می کنی آه الغیاث * ای ذکور ازابتلات چون اناث) الهی وسیدی ومولایی اول بو بحردرونمك جزرومدی سندن وسنك هوا کدن ایرشدی یوخسه بنم بودریای باطنم ای مجید وجید اولان خدا ساکن ایدی که بنم قلبمده هیچ برجانبنه میل قیلمغه اصلاً نده هیچ برطلب یوقدر بلکه مقلب القلوب والابصار ومحول الاحوال والافکار سنسن خدایا هم اول یردنکه لطفکدن بکا بو ترددی ویردك و بنی بین الامرین متردد ومتحیر اولمق منزله سنه ایرکوردك استرمکه لطف وکرمدن هم بنی بی تردد ایله و بنی بو ورطهٔ حیرتدن خلاص ایدوب جانبی انعام واحسانکله طویله سیدا بن ضعیفی ابتلا ایلرسن آه مددسندن ای ذکور ورجال سنك ابتلا

وامتحان ایتدکدن اناندر پس لطف ایتدکدن بزی امتحان قیلمه و بزی کندی نفسمزه واختیارمزه براقمه بر آن بیله اصلا بلکه همیشه وکیلمز سن اولوب بزه خیر او ونافع اولان عمللری میسر ایله ﴿ مثنوی ﴾ تابکی این ابتلا یارب مکن * مذهبی ام بخش وده مذهب مکن) بو ابتلانجه به دك یا رب بنی مبتلا ایلمه بکا بر مذهب بخش ایله اون مذهبلو ایلمه مالك الملکا غیر المغضوب اولان صراط مستقیمه بزی هدایت قیل سبل متفرقه وطرق شیطانیه ده بزی پراکنده دل قیلمه وخواطر مختلفه وافکار متنوعه ایله هم قلبمزی حیران و پریشان ایلمه بلکه بوجمله دن سنك رضای شریفکه ولقای لطیفکه موصل اولان طریق مستقیمی بزه موفق ومیسر ایله گاه اول جانبه وگاه بو جانبه مائل اولانلردن اولمیه وز وگاهی ضلالته وگاهی هدایته وگاهی دنیایه وگاهی آخرته قصد وعزیمت قیلمه وز ﴿ مثنوی ﴾ اشتری ام لاغری و پشت ریش * زاختیار همچو پالان شکل خویش * این کژاوه که شود این سو کران * آن کژاوه که شود آن سو کشان) ای قوی وقادر اولان خدا بن بر ارقه سی یاغر لاغر اشترم کندیمك پالان شکل اولان اختیارمدن بو مانند کژاوه اولان اختیار گاه اولور که بو جانبه آغر مائل اولور اول کژاوه گاهی اول جانبه چکیجی اولور کژاوه محفه یه دیرلر فی المثل انسان بر اشتر کیدر وروحانیته ودین وطاعته اولان میل بر کژاوه کبی ونفسانیته وضلالت ومعصیته اولان میل هم کژاوه کیدر اگر اول جانبه کران وثقیل اولسه بو جانب خفیف اولور واگر بو جانب کران اولسه اول جانب خفیف اولور چون بر دوه نك یوکی بو یله ناهموار اولسه لابد اول دوه او یله ناهموار اولان بارك التنده پشت ریش ولاغر اولور کذلك عاقل اولان انسان دخی بو کونه بارناهموارك التنده خسته دل اولوب نحیف ولاغر اولور ﴿ مثنوی ﴾ بفکن ازمن حمل ناهموار را * تا ببینم روضهٔ ابرار را) الهی بندن ناهموار اولان حملی براق تاکم روضهٔ ابراری کورم ابرار برك جمعیدر اصحاب صحبك جمعی اولدیغی کبی بر محسن ومطیع اولان کمسه یه دیرلر وابراری * هم المطیعون الذین لایؤذون الذر ولایفعلون الشر * دیو تعریف ایتمشلردر وابرارك روضه سندن مراد مقاملریدر پس تقدیر کلام بو یله دیمك اولور که خدایا بو ناهموار اولان باری و بو مختلف اولان اختیاری بنم ظهرمدن آشغه براق ناخفیف الحاذ اولم وسکا کماله اطاعت قیلم ویکدل و یکجهت اولان ابرارك مرتبه سنی کورم وانلرك واصل اولدیغی مقامه بندخی اول مقامه واصل اولام ﴿ مثنوی ﴾ همچو آن اصحاب کهف از باغ جود * می چرم زایقاظ نه بل هم رقود * خفته باشم بر یمین یا بر یسار * بر نکردم جز چو کو بی اختیار * هم بتقلیب تو تا ذات الیمین * یا سوی ذات الشمال ای رب دین) اول اصحاب کهف کبی که جود باغندن اوتلیم ایقاظدن دکل بلکه بونلر

رقوددر دیدیکك احوالدن نته کم انلرحقنده دیدك * وتحسبهم ایقاظا وهم رقود * یعنی اول اصحاب کهف راقد ونائم اولوب وکندیلرك تدبیر واختیاری قیدندن قورتلوب سنك باغ جودکدن اوتلدقلری کبی بندخی سنك باغ جودکدن اوتلیم وکندی وجودم قیدندن خلاص اولم یمین اوزره ویاخود یسار اوزره خفته اولم یعنی روحانیت ودیانت جانبی اوزره استراحت قیلم ویاخود بشریت ونفسانیت جانبنده بیخود و بی اختیار آسوده اولم اختیارسز کوی کبی اولمقدن غیری طوتمیم بلکه سنك چوکان ارادتکده ومیدان حکم وتصرفکده بی اختیار کوی کبی استدیکی جانبه غلطان اولم ای رب دین سنك تقلیبکله ذات الیمینه دك و یاخود ذات الشمال طرفنه میل وحرکت قیلم نته کم * نقلبهم ذات الیمین وذات الشمال * مفهومی اوزره اصحاب کهفی کاه ذات الیمینه وکاهی ذات الشماله تقلیب ایلدك بزدخی استرزکه سنك کهف امانکده بی اختیار اولهوز و بزی کیف مایشاء دیلدیکك کبی کاه روحانیت طرفنه وکاهی جسمانیت طرفنه وکاهی دنیا وکاهی آخرت جانبنه تقلیب ایلیه سن نته کم حبیبك (اللهم لاتکلنی الی نفسی طرفة عین ولااقل من ذلك) بیوردی بزدخی سنك جنابکه بودعایی ایدرزکه بزی دخی کندو نفسمزه طرفة العینده واندن اقل اولان آنده حواله ایلیه سن بو بیتلرسورهٔ کهفده اولان آیت کریمه یه اشارت اولور قال الله تعالی فی حق اصحاب الکهف (وتحسبهم ایقاظا وهم رقود ونقلبهم ذات الیمین وذات الشمال * بوآیت کریمه نك تفسیری جلداولده وزیر حکایه سنده مرور ایلدی انده طلب اوله ﴿ مثنوی ﴾

صدهزاران سال بودم درمطار * همچوذرات هوابی اختیار) صد هزاران سال مطارده اولدم هوانك ذره لری کبی اختیارسز اولدم یعنی بوعالم شهادته کلمزدن و بودام تنه کرفتار اولمزدن اول عالم ارواحك جولانکاهندن ذرات هوا کبی اختیارسز پروازده اولدم وسنك حول وقوتکله سیر وحرکت قیلدم

﴿ مثنوی ﴾ کرفراموشم شدست آن وقت وحال * یادکارم هست درخواب ارتحال * می رهم زین چار میخ چار شاخ * می جهم در مسرح جان زین مناخ) اول وقت وحال اکرچه بکا فراموش اولمشدر بکا خوابده ارتحال ایلك یادکار اولدی بوچار شاخ اولان چار میخدن قورتلورم بومناخدن جان مسرحنه صیچرارم یعنی اکرچه اول عالم ارواحده اولان وقت وحال حالا بکا بوجسم مرتبه سنده فراموش اولدیسه بکا عالم خوابده ارتحال ایلك اندن یادکار ونمونه در هرشب بوچار عنصرك چار میخندن قورتیلورم بو مناخ طبیعتدن جان مرعاسنه صیچرارم مناخ اصلنده دوه چوکه جك یره دیرلر بونده مقام طبیعت مراد اولور مسرح مرعایه دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ شیر آن ایام

ماضیهای خود * میچشم ازدایهٔ خواب ای صمد) کندیمك اول ماضی اولان ایامك شیرنی ای صمد دایهٔ خوابدن طتارم یعنی ای احد وصمد اولان پادشاه اول عالم ارواحده کندیمك کچن کونلریمك شیرنی ولذتنی خواب دایه سندن طاتم اولورم واول ایام کذشته دن اولان لذتلری وچاشنیلری حالاعالم خوابده بولورم وعالم خوابده هرنه عمل قیلورسم بی اختیار قیلورم چونکم بودنیادخی حلم نائم کبیدر استرمکه بونده دخی بی اختیار اولم وهمیشه سنك ارادت واختیارکله سیر وحرکت قیلم ﴿ مثنوی ﴾ جمله عالم زاختیار هست خود * میکریزد درسوی سرمست خود * تادمی ازهوشیاری وارهند * ننك خمر وزمر برخودمی نهند) جمله عالم کندینك وجودندن واختیارندن کندینك سرمست اولمسی جانبنه قچارتابردم هوشیارلقدن قورتله لر کندیلر ینك اوزرینه خمر وزمر ننکنی قورلر یعنی اکر نفس الامرده نظر اولنسه جمیع اهل عالم کندینك وجودی قیدندن واختیاری دامندن کندینك سرمست اولمسی وبیخود و بی اختیار قالمسی طرفنه قچار خمر ایچمك ودودك وناى چالمق عینی کندیلره قورلر و بین الناس بوحالتلرله معیوب ومذموم اولمغه راضی اولورلر تاکم بردم هوشیارلق قیدندن قورتله لر وبیخودلق و بی اختیار لق لذتنی بوله لر ﴿ مثنوی ﴾ جمله دانسته که این هستی فخست * فکر وذکر اختیاری دوزخست * می کریزنداز خودی در بیخودی * یابمستی یابشغل ای مهتدی) زیرا جمله ناس بونی بیلمشدرکه بومجازی اولان وارلق فخدر اختیاره منسوب اولان فکر وذکر فی المثل دوزخدر یعنی اختیاره منسوب اولان فکردن وذکردن خلق مضطرب ومتألم اولورلر پس بوفکر وذکر اختیاری فی المثل دوزخ کبی اولور چونکم باخود اولمقده وقید اختیارله قالمقده بوخلق عالم عذاب الیم کوررلر آخرالامر باخود اولمق مرتبه سندن بیخوداق و بی اختیارلق جانبنه قچرلر یامستلکله و یاخود برکارعمله شغل ایتمکله ای مهتدی یعنی ای مهتدی اولان کمسه بوخلق عالم باخود اولمقده ودائم اختیار ایچره قالقـده کوررکه عظیم الم واضطراب واردر پس یامست اولمقله و یاخود برکاره اشتغال قیلمقله کندیلرینی اونتمق وبیخود اولمق مرتبه سنه قچارلر وبیخود اولمقدن اوتری یانك یرلر و یاخود شراب ایچرلر ولیکن بومستلك وبوکونه بیخوداق اذن حقله اولمدیغیچون مقبول دکلدر انکچون اول حالت ایچره روح باقی قالمیوب ینه کندی منزلنه عودت ایلر ﴿ مثنوی ﴾ نفس را زآن نیستی وامی کشی * زانکه بی فرمان شداندر بیهشی) الحاصل نفسی اول نیستلکدن کیروچکرسن زیراکه بی هوشلق ایچره بی فرمان کندی یانکله و یاخمر و یاخود زمرله و یاخود بونلره بکزر برامرله کندیکی برقاج ساعت نیست و بی خود قیله سن و بی اختیار و بی هوش اوله سن نفسی اول یوقلقدن باخودلق

وهشیارلق منزلنه چکرسن زیراکه نفس بیهوشلق عالمنه بی فرمان الهی کتمش
واول بی خودلغی وسرمستلکی اول کندیسنه اختیار ایتمشدر پس باخودلق جنسندن
قورتلمغه ووجود مجازی قیدندن خلاص اولمغه اذن الهی اولمینجه قادر اولهمز
ومجرد بوکونه کیفیات و بعض اسباب وآلات واسطه سیله زندان طبیعتدن وقید
بشریتدن خروج قیلهمز ونجات بولهمز * مثنوی * لیس للجن ولاللانس
ان * تنفذوا من حبس اقطار الزمن) جن ایچون ودخی انسان ایچون یوقدر
زمانك اقطارندن یعنی کنارلرینك حبسندن نفوذ وخروج یوقدر سورهٔ رحمانده
اولان آیته اشارتدر تفسیری جلد اولده داستان چینیده مرور ایتدی انده طلب
اولنه * مثنوی * لانفوذ الابسلطان الهدی * من تجاویف السموات العلی)
سموات علانك تجاویفندن برکمسه‌یه نفوذ یوقدر الاهدایت سلطانی ایله یعنی آسمان
بلندك اورته‌لرندن برکمسه خروج ایتمکه قادر دکلدر الاهدایت الهی قوتیله وقوت
ربانی واسطه سیله * مثنوی * لاهدی الابسلطان یقی * من حراس الشهب
روح المتقی) هدی یوقدر مکرشول سلطانله که متقینك روحنی شهبك حراسندن
حفظ ایلر یقی فعل مضارعدر وقی یقی دن یحفظ معناسنه اعرابدن محلی مجرور
صفتیدر سلطانك حراس ضم حاء مهمله ایله حارسك جمعیدر اصلنده تشدید
ایله دروزن ایچون تخفیف ایله اوقنور شهب شهابك جمعیدر شهاب رجم شیاطین
ایچون رمی اولنان نجمه دیرلر حراسك شهبه اضافتی بیانیه‌در روح المتقی یقی
لفظنك مفعولیدر و بوتقدیر اوزره معنی شهب ثاقبه‌نك حارسلرندن اصلا براحد
ایچون هدایت ومطلوبه وصلت یوقدر الامتقینك روحنی حفظ ایلین سلطان
سببیله من حراسده حرف جر هدایه متعلق اولوب روح المتقی هدایه مفعول اولسه
هم وجهدر بووجه اوزره تقدیر کلام لاهدایة لروح المتقی من الحراس التی هی
الشهب الزاهرة الابمعاونة سلطان حافظ دیمك اولور یعنی متقی اولنلرك روحنه
شهب ثاقبك حارسلرندن اوتری تجاویف سمادن نفوذ ایدوب عالم ارواحه وملکوت
سمایه واصل اولمغه هدایت یوقدر الاکل شئ قیومیتیله حفظ ایلین سلطان سببیله
دیمك اولور کورکه ارواح خبیثه سلطان الهی اولمدین آسمانه عروج ایلمکه
قصد ایدرلر بر فحوای (ویقذفون من کل جانب دحورا ولهم عذاب واصب) شهاب
ثاقب انلری خاك ملاصق وملازب ایلر پس براحد بلا اذن سلطان واقی
اکا صعود وعروجه وآندن نفوذ وخروجه قادر دکلدر الاآنك اذن وارادتیله
پس برکمسه دخی کندی مرتبهٔ بشریه وقیود جسمانیه سندن نفوذ وخروج
ایدوب آسمان روحانیته عروج قیلمغه ووجود قیدندن خلاص اولمغه قادر اولمز
الاحق تعالی حضرتلرینك اذن وارادتیله * مثنوی * هیچ کس را تا نکردد

اوفنا * نیست ره در بارگاه کبریا) هیچ کسه یه تا کم اول کسه فنا اولمیه بارگاه
کبریایه یول یوقدر یعنی بارگاه حضرت حقه هیچ برکسه ایچون یول یوقدر
تا اول کسه فنا اولمیه همانکه اول کسه فانی اوله بارگاه کبریایه انکچون یول اولور
(مثنوی) چیست معراج فلك این نیستی * عاشقانرا مذهب ودین نیستی)
فلکك معراجی نه در بو یوقلقدر عاشقلرك مذهب ودینی یوقلق وفنادر یعنی فلك
معنایه آلت عروج ونردبان نه در دیرسك بوفنای وجود مجازیدن که بالکلیه
کندیدن چکمك وبیخودلق شرابنی ایچمکدر عاشقلرك مذهبی ودینی همان
کندیلرنی محو وفانی قیلمق وخود بین وخودرأی اولمقدن وانانیته اتصاف قیلمقدن
پاك وبری اولمقدر و بوفنانك شرح و بیانی حدونهایت طوتمز وشرح و بیانه کلمز
(مثنوی) پوستین وچارق آمد از نیاز * در طریق عشق محراب ایاز) عشق
طریقنده نیاز جهتندن ایازك محرابی پوستین وچارق کلدی یعنی ایاز ابتدای حالنده
اولان پوستنی وچارقنی سلطان محمودك عشقی بولنده محراب قیلدی نیازمندلك جهتندن که
هرکون واروب پوستنی وچارقنی کوروب ابتدای حالنی بیلوب کبر وعجبدن بری
اولوردی کذلك خاکله نطفه پوستین وچارق کبیدر ایاز سیرت اولان عاشقلرك
طریق عشق الهیده نیاز جهتندن بومانندایله چارق وپوستین اولان خاك ونطفه
محرابی کلدی بوعاشقلرهم هردم خاك ونطفه یی نظرلرندن دور ایتمزلر وانلری
کوردکچه کندی اصللرنی بیلوب و بی وجود اولدقلرنی کوروب کبر وانانیت سمتنه
کیتمزلر (مثنوی) کرچه او خود شاه را محبوب بود * ظاهر وباطن لطیف
وخوب بود * کشته بی کبر وریا وکینهٔ * حسن سلطانرا رخش آینهٔ * چونکه
از هستئ خود اودور شد * منتهای کار او محمود شد) اکرچه خود اول ایاز شاهك
محبوبی ایدی ظاهر وباطنی آنك لطیف وخوب ایدی اول ایاز بی کبر وبی کینه
اولمش حسن سلطانه آنك یوزی برآینه اولمش ایدی چونکم کندی وارلغندن
خود اول دور اولدی انك کارنك منتهاسی محمود اولدی ایازك قصه سی مفصل
ومشروح جلد خامسك اواخرنه قریب مرور ایلمشدر بونده ایازدن مراد مرتبهٔ
محبوبیته ایرن ولیلر اولور اکرچه هر برولی پادشاه حقیقتك محبوبی اولدی
ظاهری وباطنی لطیف وخوب اولدی ولیکن هر برولی بی ریا وبی کینه اولمش وانك
روی جانی سلطان حقیقته برلطیف آینه کلمشدر وسلطان حقیقت انك مرآت
وجهنده اوصاف وآثاری ایله تجلی قیلمشدر چونکم کندی وارلغندن اول محبوب
الهی اولان ولی دور اولدی آنك جمله کارنك منتهاسی محمود وممدوح اولدی
نته کم ایازك کارنك نهایتی مقام محمود اولدی وشاه محمودانی کندی مقامنه اجلاس
قیلدی کذلك ولی کامل دخی مرتبهٔ محبوبیته ایردکدنصکره آنك منتهای کاری

مقام محمود اولور ﴿ مثنوی ﴾ زآن قویتر بود تمکین ایاز * که زخوف کبر کردی
احتراز * او مهذب گشته بود وآمده * کبررا ونفس را گردن زده) ایازک تمکین
وثباتی اندن قویرک ایدی که زیرا کبرک خوفندن احتراز ایدردی اول ایاز مهذب
اولمش ایدی کبرک ونفسک بوینی اورمش ایدی یعنی ایازک تمکین وثباتی اول منصب
ومالله مغرور ومعجب اولمقدن قویتر ایدی که کبر خوفندن اول احتراز ایدردی و کبر
وعجبدن احتراز ایلدیکیچون هر کون پوستین وچارقنه نظر ایتمکه کیدردی ایازک
تمکینی بوندن قوی ومرتبه‌سی بوندن عالی ایدی زیرا اول ایاز اخلاق ذمیمه‌دن
بالکلیه پاك ومهذب اولمشدی وکلش کبرو ریانك ونفس پردغانك بوینی اورمشدی
پس ایاز بو کونه کارو نیازی چونکم کندینك مرتبه‌سی بوندن اعلادر نیچون
ایلردی دیسه‌ك جواب بیوررلر ودیرلر ﴿ مثنوی ﴾ یاپی تعلیم مکردآن حیل
* یارای حکمتی دور از وجل * یا که دیدچارقش زآن شه پسند * کزنسیم نیستی
هتیست بند) ایاز بو حیله وکاری یا تعلیمدن اوتری ایلدی یاخود خوف وحذردن
دور بر حکمت ایچون ایلدی یعنی ایاز هر کون چارق و پوستنه نظر ایتمك حیله‌سنی
یا رای تعلیم انام ایتمش اوله و یاخود کبر وغرور خوفندن دور بر حکمت خفیه ایچون
ایتمش اوله یاخود اکا چارقی کورمك اندن اوتری مقبول و پسند اوله که بو قلق
نسیمندن وارلق بندر یعنی اکا چارق و پوستنه نظر ایتمك انکیچون مقبول اولدیکه
فنا وفقر حقیقی نسیمندن بو وجود مجازی بر بندکیدر پس هر کون اول چارق و پوستینه
نظر ایتمکی سوردی ﴿ مثنوی ﴾ تا کشاید دخمه کان بر نیست نیست * تا یابد آن نسیم
عیش وزیست) تا شول دخمه آچله که اول دخمه یوقلق اوزره در تاکم اول عیشك
وزیستك نسیمنی بوله دخمه اکرچه قبر اوزره بنا اولنان خانه‌یه دیدیلر ولیکن هر دفینه
اوزره بنا اولنان خانه‌یه‌ده دیدیلر ولیکن هر دفینه اوزره بنا اولنان خانه‌یی دفینه
معناسنه استعمال ایلدیلر بونده دفینه معناسی مراد اولور ودفینه دن مراد هم
وجود حقانی واسرار ربانی دفینه‌سی اولور وتقریر کلام بویله دیمك اولور که
ایاز هر کون چارق و پوستینه نظر ایلمکه ملازمت قیلور واکا راغب اولوردی
تاکم شول دفینه اکا فتح اوله که اول دفینه یوقلقده در چونکم اول یوقلق اوزره
وضع اولنان دفینه‌یی بوله تا اول عیش ابدی وزندکانیٔ سرمدی نسیمنی بوله
وهمیشه راحته واصل اوله ﴿ مثنوی ﴾ ملك ومال واطلس این مرحله *
هست بر جان سبکرو سلسله * سلسلهٔ زرین بدید وغره کشت * ماند در سوراخ
چاهی جان زدشت) بو مرحله نك ملك ومالی واطلسی سبکرو اولان جانك
اوزرینه سلسله در بو مرحله نك اهلی سلسلهٔ زرینی کوردی مغرور اولدی
بر چاهك سوراخنده جان دشتدن قالدی این مرحله دن مراد بو دنیادر یعنی

بودنیانك ملك ومالی واطلس ولباسی ودولت واقبالی سبكرو اولان جانك وطريق الهیده تیزرو اولان صاحب عرفانك كردنی اوزره برقید وسلسله كبیدر پس سالك مادامكه بوسلسله‌یی كردن جانندن دور ایتمیه صحرای حقیقت جانبنه كتمكه قادر اولمز زیرا زر بن اولان سلسله‌یی كورد كده مغرور اولور و بومرحله‌ٔ دنیانك زیب وزیورنه الدانور پس جان روحانی وصحرای حقانینك سیرندن برقیودلیكی ایچره قالور بوعالم طبیعتده جانك قالسی برسوراخ چاه ایچره قالق كبیدر وجاه ومنصبه مبتلا اولسی برسوراخ چاهه دوشوب انده قالق و برلطیف صحرانك سیرندن محروم اولمق كبیدر ❋ مثنوی ❋ صور نش جنت بمعنی دوزخی ❋ افعی‌ٔ پرزهر ونقشش كلرخی) بومرحله‌ٔ دنیانك صورتی فی المثل جنت ومعناده بردوزخ پرزهر افعی وانك نقشی بركلرخدر پس بوصورتا جنت ومعناده دوزخ كبی اولان جهانه كوكل باغلمه و بحسب المعنی مارو بحسب الصورة پرنقش و نكار اولان دنیایه زنهار دل ويرمه كه انك نوشی معناده نیشدر كه عارفلردن بری بو بیتلری مناسب دیمشدر (بیت) دل درجهان مبند كه یار بست بی‌وفا ❋ جاهیست بی‌شراب وشرابست بی‌صفا ❋ نوشش مچش كه زهرافاعیست درعقب ❋ خمرش مخور كه رنج خمارست درقفا ❋ مثنوی ❋ كرچه مؤمن را سقر ندهد ضرر ❋ لیك هم بهتر بود زانجا كذر ❋ كرچه دوزخ دوردارد زونكال ❋ لیك جنت بهورا فی كل حال) اكرچه مؤمنه سقر ضرر و یرمز ولیكن اول یردن كذر ایلمك مؤمنه اولی و بهتردر اكرچه دوزخ مؤمندن نكال وعذابی دور طوتار لیكن جمیع حالده اكا جنت ایودر یعنی بودنیا كه معناده دوزخ كبیدر مؤمن ومتقی اولان كمسه‌یه بودنیا ومافیهانك اصلا ضرروزیانی اولمز دوزخ مؤمن ومتقی اولان كمسه‌دن نكال وعذابی دور طوتدیغی كبی دنیا هم مكر وضرری اول مؤمن ومتقیدن دور طوتار ولیكن مؤمنه لایق اولان اندن كذر قیلقدر وهرحالده مؤمنه جنت ملكی اولی و بهتردر (بیت) دع الفواد عن الدنیا وزینتها ❋ فصفوها كدر والوصل هجران ❋ وكل وجدان حظ لاثبات له ❋ فان معناه فی التحقیق فقدان ❋ مثنوی ❋ الحذر رای ناقصان زین كلرخی ❋ كه بكاه صحبت آمد دوزخی) ای ناقصلر بوكلرخدن حذر ایلك كه صحبت وقتنده بردوزخ كلدی یعنی ای ناقصان العقل اولان اهل دنیا بو بركلرخ محبوبه كبی اولان دنیادن بغایت حذر ایلك كه اكا مقارنت وملاقات وقتنده اول بردوزخ كلدی وانك قولی بحسب الظاهر مضحك وفعلی مبكی اولدی كما قال الانوری من لسان الدنیا نصیحة لاهلها (نظم) هی الدنیا تقول بملیءٔ فیها ❋ حذار حذار من بطشی وفتكی ❋ فلا یغرركم منی ابتسام ❋ فقولی مضحك والفعل مبكی ❋ ودنیانك صورتا نقش وزیورله بركلرخ عروس

و باطنده وحين صحبتده بزشت وعبوس دبوسيرت اولديغنى تعليم ايلمكدن اوترى بوحكايت غريبه‌يى ايراد ايدوب بيوررلر

❊ حكايت آن غلام هندو كه برخدا وندزادهٔ خودپنهان هوا آورده ❊
❊ بود چون دختررا بامهترزادهٔ عقد كردند غلام خبريافت رنجورشد ❊
❊ وميكداخت وهيچ طبيب علت اورادرنمى يافت واورازهره ويارای كفتن نى ❊

بوسرخ شريف وبو بيان لطيف اول هند وغلامك حكايه‌يدركه كندى افنديسنك دخترينه نهانى محبت كتورمش ايدى چونكه اول دخترى برمهتر زاده‌به عقدايلديلر اول غلام واقع اولان عقدونكاحدن خبر بولدى زياده المندن رنجور اولدى ونار فرقتدن اريدى ونحيف ولاغر اولدى وهيچ برطبيب اول غلامك علت ومرضنى بوله‌مدى وبيله‌مدى واول غلامه كندى دردنى بركسه‌يه ديمكلكه زهره وطاقت يوق ايدى نتكم نظم شريفده بيان بيوررلر ❊ مثنوى ❊ خواجهٔ را بود هندو بندهٔ * پرورنده كرده اورا زندهٔ * علم وآدابش تمام آموخته * درداش شمع هنر افروخته * پروريدش ازطفوليت بناز * دركنار لطف آن اكرام ساز) برخواجه‌نك هندو برغلامى وار ايدى بسلمش آنى برزنده ايلمش ايدى بومصرع آن خواجه آن بنده را پرورنده وزنده كرده بود تقديرنده اولور واول بنده‌يى نه ايله زنده ايلديكنه بوبيتلرله اشارت ايليوب دير خواجه اكا علم وآدابى تمام اوكرتمش و اول غلامك قلبنده هنر شمعنى شعله‌لندرمش ايدى اول اكرامساز لطف كنارنده نازايله طفوليت زماننده‌نبرى اول غلامى بسلمش ايدى وكوجك ايكن انى آلوب نازونعيم ايله لطف واحسان قوجاغنده اول اكرام وانعام صاحبى خواجه آنى تربيه قيلمش ايدى ❊ مثنوى ❊ بود هم اين خواجه را خوش دخترى * سيم اندامى كشى خوش كوهرى * چون مراهق كشت دختر طالبان * بذل مى كردند كابين كران * ميرسيدش از سوى هرمهترى * بهر دختر دمبدم خوازه كرى) بوخواجه‌نك هم برخوش وماه‌وش بردخترى وار ايدى برسيم اندام بركش برخوش كوهر ايدى كش كاف فارسينك فتحه‌سيله خوب ونازك معناسنه در چونكه دختر مراهق اولدى يعنى حدبلوغه قريب كلدى آنك طالبلرى انكيچون كابين كران بذل ايلديلر وچوق مال ورزق و برديلر هر برمهترك جانبندن اول دخترك پدرنه دمبدم اول دختردن اوترى برخوازه كرايرشوردى خوازه كرقيز ديليجى معناسنه در يعنى هردم اول دخترنك كوهردن اوترى اغنيا طرفندن قيزكورجى نيجه كسه‌لر كلورلر وآنى طلب قيلورلردى ❊ مثنوى ❊ كفت خواجه مال رانبود ثبات * روزآيد شب رود اندرجهات * حسن صورت هم ندارد اعتبار *

كه شود رخ زرد از بك زخم خار * سهل باشد نیز مهترزادكى * كى بود غره بمال وبارکی) خواجه چونکم اغنیا طرفندن کندی دخترینه بوقدر طالب کوردی انلره میل ایتمیوب دیدی مالك ثباتی یوقدر زیرا مال کوندز کاور کیجه جهات ایچره کیدر یعنی ماله دوام وثبات یوقدر فرضا برکون کاور جمع اولور واول کیجه هم بواطراف وجهات ایچره اکا بر آفت ایرشمکله و یاخود آنی بر حرامی المغله ضایع اولور کیدر پس عاقل اولان کمسه لرك قتنده اول قیمت واعتبار طوتمز حسن صورت هم اعتبار طوتمز زیرا رخ بر زخم خاردن زرد اولور یعنی دامادك احسن صورتده اولمسی عندالعقل مقبول ومعتبر دکلدر زیرا رخ کلکون بر خار زخمندن قابلدر که زرد اولور وحسن صورت خار محنتله زوال بولور مهترزاده لك دخی سهل و بی اعتبار اولور که اول مهترزاده ماله وهرنه مقبول ایسه مغرور اولور بارکی رائمهمله نك فتحیله ابواته دیرلر یعنی غنی اوغلی اولماغه هم اعتبار یوقدر که اول اسب وماله مغرور اوله واسب ومال الندن کتدکدنصکره بی هنر قاله ﴿ مثنوی ﴾ ای بسا مهتر بچه کز شور وشر * شد زفعل زشت خود ننك پدر * پر هنر رانیز کر باشد نفیس * کم پرست وعبرتی کیر از بلیس) ای چوق مهتر اوغلی که شور وشردن که کندینك زشت اولان فعلندن ننك پدر اولدی یعنی بر دولتلو اوغلی اولماغه هم اعتبار یوقدر زیرا چوق دولتلو اوغلی واردر که شور وشردن کندینك زشت اولان فعلندن باباسنه عار اولدی وپدری اندن عارلندی ومعیوب اولدی پرهنر اولان دامادهم اکرانك هنری نفیس ایسه ده طاپمه یعنی اکا میل ایتمه وابلیسدن بر عبرت طوتکه بوقدر عقل وهنر صاحبی ایکن کورنجه مردود اولدی ونه حالته کرفتار کالدی کم پرست اکرچه آز طاپ دیمکدر امامپرست معناسنه استعمال اولنمشدر ﴿ مثنوی ﴾ علم بودش چون نبودش عشق دین * اوندید از آدم الانقش طین) اکرچه ابلیسده علم وهنر وارایدی چونکم اکا عشق دین اولمدی اول ابلیس آدم حضرتلرندن کورمدی الانقش طینی یعنی دین و یقین عشقی اولمدیغندن اوتری اول ابلیس آدم حضرتلرینك دینی و یقینی کورمدی بلکه همان طیندن ترکیب اولان جسدنك نقشنی کوردی ﴿ مثنوی ﴾ کرچه دانی دقت علم ای امین * زانت نکشاید دو دیده غیب بین * اونه بیند غیر دستاری وریش * از معرف پرسد از بیش وکمیش) ای امین اکرچه علمك دقتنی بیلورسن لکن اندن سکا ایکی غیب کور بجی کوز کشاده اولمز یعنی ای علوم رسمیه ده امین وفهوم عقلیه ده متین اولان عالم اکرچه علم رسومك دقتنی بروجه کمال بیله سن وعلوم رسمیه ده مدقق وموشکاف اوله سن ولیکن اول دقت بین اولمقدن و بو علوم ظاهریه یه کوشش قیلمقدن سنك ایکی غیب کور بجی کوزلرك کشاده اولمز وسکا اول تحقیق وتدقیقدن نورانیت کلمز

سنك قلب كوزلريكك كشاده اولمسی علم دیندن ونور یقیندن اولور اكر بصر بصیرتك ودیدهٔ سریرتك كشاده اولمق استرایسك علم دینه سعی قیل وعلمكله عامل اول تاكم هر شیئك حقیقتنی دیدهٔ غیب بینله كورمكه قادر اولهسن اول بی بصیرت اولان عالم بردستار ورپشدن غیری كورمز اول زیادهلكی ونقصانی معرفدن سؤال ایلربو بیتده مخاطبدن غائبه التفات له معنی اول امین كمسه غیری برنسنه كورمز اكر آنك حضورنه برملبس ومشكل كمسه كلسه انك حالنی و سربالنی وزیادهلكنی ونقصاننی ایله عیوب لابد آنی برمعرفدن صورر بلكه كندی نفسنك دخی زیادهلكنی ونقصاننی ایله عیوب برمعرفدن سؤال ایلر اكر اول معرف اكا كندی نقصانندن خبر ویرمیوب سن برفاضل وكامل كمسهسن دیسه هم اعتماد ایلر حاصل كلام كندی حالنی كندی بیلمیوب غیریلرك تعریفیله بیلور دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ عارفا تو از معرف فارغی * خود همی بینی كه نور بازغی * كار تقوی دار دو دین وصلاح * كه ازو باشد بدو عالم فلاح) امای عارف سن معرفدن فارغ و بی نیازسن كندیكی همیشه كوررسن كه نور بازغسن یعنی ای عارف حقیقت بین كندی نفسكی بیلمكدن غیریلرك تعریف وتوصیفندن فارغسن سن كندیكی همیشه كوررسن كه برنور طالعسن سنك اكر كندیكی بیلمكده واكر غیری‌یی كورمكده معرفك تعریفنه احتیاجك یوقدر زیرا سن تقوی ودین وصلاحله متصف اولوب ایكی غیب كوریجی باطن كوزلریكی كشاده قیلمش وفلاح بولمشسكدر پس كارك تقوی ودین وصلاح طوتار یعنی اصل اعتبار تقوایه ودین وصلاحهدر زیرا ایكی عالمده فلاح ونجات اندن اولور بو ابیات شریفه جملهسی خواجهنك لسانندندر و بوندن حصه بو اولوركه بر كمسه كندی دخترینی برداماده ویرمك ایستسه لابد بر دیندار ومتقی وصالح كمسهیه ویرمك استهیه كه دنیاده وآخرتده نجاح وفلاح دین وتقوی وصلاحله اولور نته كم اول خواجه اصلا مالدن ومنصبدن ومهترزادهلكدن وهنردن هیچ برینه رغبت والتفات ایتمدی ﴿ مثنوی ﴾ كرد یك داماد صالح اختیار * كه بدو فخر همه خیل وتبار * پس زنان كفتند او را مال نیست * مهتری وحسن واستقلال نیست) اول خواجهٔ هوشیار برصالح دامادی اختیار ایلدیكه او صالح جمیع قوم وقبیلهنك فخری وكزیدهسی ایدی پس زنلر دیدیلر اول دامادك مالی یوقدر یعنی خواجهنك خانهسنده اولان واكا تعلق قیلان خاتونلر دیدیلرسن دخترینك كوهریكی فلان كمسهیه ویرمك استرسن آنك خود مالی ورزقی یوقدر اولوغی وحسن واستقلالی یوقدر یعنی ناس مابیننده اولوغی وشكلا حسنی واستقلالی وآدملكی یوقدر پس سن آنی نه وجهدن دامادلغه قبول ایلرسن دیدیلر و بونلر نقصان عقللرندن همان ظاهرده اولان حسنه ومهترلكه باقوب معنوی اولان دولتدن وعزتدن بی خبر

اولدیلر و بوزمانه نك اکثر ذکوری کبی ماله ومنصبه طالبوب دولت اخرویه دن
بی بهره قالدیلر ﴿ مثنوی ﴾ کفت اینها تابع زهدند ودین * بی زرا و گنجست
برروی زمین) خواجه زنلردن چونکم بو سوزلری اشتدی انلره ایتدی ای خاتونلر
بو سزك دیدکلریکز جمله سی تابع زهد ودین دررلر اول صالح ومتدین یر یوزنده
التونسز بر کنج در فی الحقیقه اصل خزینه دیدکلری صلاح وتقوادر و کنج معنوی
وخزینهٔ اخروی صالح ومتقی اولان کمسه نك ذاتیدر ﴿ مثنوی ﴾ چون بجد
تزویج دختر کشت فاش * دست پیمان ونشانی وقماش * پس غلام خرد کاندر خانه
بود * کشت بیمار وضعیف وزار زود * همچو بیمار ودقی اومی کداخت * علت اورا
طبیبی کم شناخت) چونکم جدله تزویج دختر دست پیمان و برنشان وقماش ایله فاش
اولدی دست پیمان ال ارمغانی دیمکدر طرفیندن ال اله آلوب قول وقرار ایلمکدر
نته کم نکاح اولدیغی وقتده زوج وزوجه طرفندن وکیل اولان کمسه لر ال اله آلوب
نکاح ایدرلر اکا دست پیمان دیرلر مصرع ثانیده باء عربیه مقدر اولور بدست پیمان
و بنشانی وبقماش تقدیرنده اولور یعنی چونکم اول دختر اول دامادصالحه جد ایله
ودست وپیمان و برنشان ودخی قماش ایله تزویج اولنمسی ونکاح قیلنمسی فاش
وآشکار اولدی پس اول کوچك غلامکه خواجه نك خانه سنده ایدی علی الفور
بیمار وضعیف وزار اولدی دق مرضنه منسوب اولان خسته کبی اول غلام اریدی
آنك مرضنی بر طبیب آکلمدی واول نه مرضه مبتلادر انی بیلمدی ﴿ مثنوی ﴾
عقل میکفتی که رنجش ازدلست * داروی تن درغم دل باطل است) عقل دیردیکه
آنك رنجی قلبندندر تنه اولان دارو دل غمنك حقنده باطلدر یعنی هر عاقل فراستله
بیلوردیکه مرضی مرض جسمانی دکلدر ودیردیکه انك رنجی درون دلدن ودل
دردنه ایسه بدنه ایلدکلری دارویی ایلمك باطلدر ﴿ مثنوی ﴾ آن غلامك
دم نزد از حال خویش * کرچه می آمد برو در سینه ریش) اول غلام جك کندی
حالندن دم اورمدی اکرچه که سینه سنده ریش کلدی یعنی اکرچه اول غلام
جکك درونی در دفراقدن خسته ومجروح اولدی ولیکن اندن کمسه یه بر سوز
سویلمدی اصح اولان نسخه لرده کرچه ریش برینه زاء معجمه ایله کزچه نیش واقع
اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی اول غلام جك کندی حالندن هیچ بر کمسه یه دم
اورمدی وسوز سویلمدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت خاتون راشبی شوهر که تو * باز پرسش
درخلا از حال او * تو بجای مادری اورا بود * که غم خود پیش تو پیدا کند)
بر کیجه خاتونه اری دیدیکه ای خاتون سن اول غلامك حالندن خلوتده اکا آشکارا
صوروسن نیچون بویله ضعیف ونحیف اولدك دیو تنهاده آنك حالندن استفسار
ایله سن اکا بر مادر یرنده سن اوله که کندی غمنی سنك قتکده پیدا ایلیه بر ظرافتله اندن

خبرآلمغه سعی ایله بولابکه دردلنی سکاعیان ایلیه دیدی ﴿ مثنوی ﴾ چونکه
خاتون کرد در کوش این کلام * روز دیکر رفت نزدیك غلام * پس سرش راشانه
میکرد آن ستی * با دو صد مهر و دلال و آشتی) چونکه خاتون بو کلامی اشتدی
و در کوش ایتدی برغیری کونده اول خاتون غلامك قتنه کندی واکا وافر نوازشلر
ایتدی بو جمله دن بری پس اوستی اول غلامك باشنی ایکی یوز مهر ایله وشیوه وناز
ایله وصلح ایله طرادی واکا وافر ملایمتلر وملاطفتلر ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ آنچنانکه
مادران مهربان * نرم کردش تا درآمد دربیان * که مرا امید از تو این نبود * که دهی
دختر به بیکانهٔ عنود * خواجه زادهٔ ما و ما خسته جکر * حیف نبود کورود جایی
دکر) اول خاتون اکا اول قدر ملایمت و ملاینت ایلدیکه مهربان اولان مادرلر
انجلین ایدرلر اول غلامی بو ظرافتله نرم ایلدی حتی اول غلام نطق وبیانه کلدی
وسر دروننی اکا افشا واظهار قیلدی بو یله دیو که ای خاتون بنم سندن امیدم
بو دکل ایدی دختری بر عنود بیکانه یه و یره سن و بنم خواجه زادمی براجنبی کسه یه
ایرکوره سن بزم خواجه زاده مز و بز خسته جکر زحیف دکل میدر که او برغیری
یره کیده مصرع اول دختر تو خواجه زادهٔ ماست وما خسته جکریم تقدیرنده
اولور خواجه زادهٔ من دیمیوب خواجه زادهٔ ماو خسته جکر دیمه سنده نکته
کندی دخترك فراقندن خسته جکر اولدیغی کبی دختری دخی کندینك فراقندن
خسته جکر ظن ایلمشدر انکیچون بز خسته جکر زحیف دکلمیدر که اول برغیری یره کیده
وآنك فراقی بنی بو یله خسته دل ایده دیو سویلمشلرر ﴿ مثنوی ﴾ خواست
آن خاتون زخشمی کا آمدش * که زند وز بام زیر اندازدش * کو که باشد هندوی
مادر غری * که طمع دارد بخواجهٔ دختری) اول خاتون شول بر خشمدنکه اکا کلدی
وشول برغضبدنکه اول غلامك سوزندن اول حینده اکا مستولی اولدی واستدیکه
اول غلامه اوره وانی بامدن آشغه آته کند یسنه بو یله دیدیکه او کیم اوله برآنه سی
قحبه هندیکه خواجه سنك دخترنه طمع طوته واکا نهانی تعشق ایده ﴿ مثنوی ﴾
کفت صبر اولی بود خودرا کرفت * کفت با خواجه که بشنو این شکفت * اینچنین
کرائکی خائن بود * ماکمان برده که هست او معتمد) کیرو اول خاتون صبراولادر
دیدی و کندیسنی طوتدی و کظم غیظ ایتدی کاوب خواجه یه دیدی ای خواجه
اشته بو عجب بو نجلاین برچالی قوشجغزی خائن اوله بز کمان ایلتمشز که او معتمد در کراء
چالی قوشنه دیرلر کاف تصغیر ایچون و یا وحدت ایچون اولور کاف نفس کلمه دن
اولورسه کرائك مز کلدك قوشنه دیر یعنی اشت بو عجب که بونك کبی برمز کلدك
قوشی بزم خانه مزده خائندر بز ایسك اول معتمد علیه در دیو ظن ایتمش و کمان ایلتمشز
پس بونك چاره سی هرنه ایسه سن بك بیلورسن دیدی

﴾ صبر فرمودن خواجه مادر دختررا که غلامرا ازجر مکن من بی زجر اورا ﴿
﴾ ازین طمع باز آوردم به تدبیر که نه سیخ سوزد ونه کباب خام ماند ﴿

خواجه دخترك مادرنه صبر بیورمه سنك بیاننده در بویله دیوکه اول غلامی زجر ومنع ایله بن بی زجر اول غلامی بو طمعدن کیرو کتوریرم تدبیر ایله اندن نه شش یانر ونه ات کوینوب خام ونا پخته قالور ﴾ مثنوی ﴿ کفت خواجه صبر کن باا و بکو * که ازو ببریم وبدهیمش بتو * تا بکر این ازدلش بیرون کنم * تو تماشا کن که دفعش چون کنم) خواجه خاتوننه ایتدی ای خاتون صبر ایله واکا بویله دیو سویله که اول کسه دن دختری قطع ایدوب جدا ایده لم وآنی سکا ویره لم تاکم مکر ایله بو طمعی انك قلبندن طشره ایلیم سن تماشا ایله کورکه آنی نیجه دفع ایلرم وآنی بو سودادن کورنه حیله ایله بیزار ایلرم ﴾ مثنوی ﴿ تو داش خوش کن بکو میدان درست * که حقیقت دختر ما جفت تست * ماندانستیم ای خوش مشتری * چونکه دانستیم تو اولیتری * آتش ماهم درین کانون ما * لیلیء آن ما وتو مجنون ما) ای خاتون سن اول غلام هندینك قلبنی خوش ایله واکا بویله دیو سویله که ای غلام راست ودرست بیل که بزم دخترمز تحقیقا سنك جفتکدر بز آنی سندن شمدنصکره جدا ایلمزز ای خوش مشتری بز شمدی یه دك بونی بلمه دك چونکم بلدك وسنك اکا مشتری وطالب اولدیغکه عالم اولدق پس سن جمله دن اولیترسن بزم آتشمز هم بزم بوکانونمزده در یعنی آتش عشقه مبتلا اولان غلامز هم بزم کندی اوجاغمزده در لیلی بزم آنیز ولایقمزدر وسن بزم مجنونمزسن اورتهلقده ایریلق وسچیلك یوقدر پس غم چکمه وزمین سینه که هجران وفراق تخمنی اکمه شمدنصکره مراده واصل اولورسن دیو سویله دیدی ﴾ مثنوی ﴿ تا خیال وفکر خوش روی زند * فکر شیرین مرد را فربه کند * جانور فربه شود لیك ازعلف * آدمی فربه زعزت وشرف * آدمی فربه شود ازراه کوش * جانور فربه شود ازحلق ونوش) تاکم خیال خوش وفکر خوش اول غلامی اوره زیرا فکر شیرین مردی فربه ایلر وفکر ناخوش وخیال مولم ومشوش انسانی لاغر وضعیف ایلر جانور اکرچه فربه اولور وقوت بولور ولکن علفدن و یمکدن وایچمکدن اما آدمی عزت وشرفدن فربه اولور ومولم اولمین فکرلردن وقلبه خوش کلان وسرور ویرن خیاللردن قوت بولور اصل آدمی کوش یولندن فربه اولور ومزاجنه ملایم وطبعنه موافق شیرین سوزلر اشتمکله قوت بولور اما جانور بوغازدن ونوشدن فربه اولور حلق کلومعناسنه در اما بونده یمکدن کنایه در ونوش دخی ایچمك معناسنه در پس حیوانك سمز اولمه سنه سبب یمك وایچمکدر که انلرك درونده غم وهم یوقدر اما

انسانك فربه اولمسنه سبب اصل سرور وشاد یدر و بی غم والم اولمقدر فرضا برکسه نك قلبی همیشه مسرور اولسه وآنك قلبنه لطیف وشیرین فکرلر وخیاللر کلسه واول کسه چوقلق اکل وشربه مقید اولسه هم فربه اولور وجسمنه قوت ولطافت کلور اما برکسه فرضا لطیف طعاملر ونفیس ونظیف غدالر یسه ولیکن قلبنده ناخوش فکرلر ومولم خیاللر اولسه اول غدالر آنك ایچنه سکمیوب لابد کتدکچه نحیف ولاغر اولور خواجه خاتونه بویله دیدی واکا وار اول غلامه خوش آینده سوزلر سویله دوام ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ گفت آن خاتون از ین نك مهین * خود دهانم کی بجنبد اندرین * اینچنین ژاژی چه خایم بهر او * کو بمیرآن خائن ابلیس خو) خاتون کندی زوجنه ایتدی ای خواجه بونك مهیندن وعاروشیندن خود بنم دهانم بو خصوصده نچون حرکت ایلر واسانم بوکونه سوزی اکا نیجه سویلر اول غلامدن اوتری بوبجاین هرزه یی نیچون چینیم دی اول ابلیس خو بلو خائن اولسون یعنی اول دیوسیرت اولان خائنه دی که دردوغمدن هلاك اولسون اکا بوکونه خوش آینده سوزلر سویلمك نه لازمدر دیدی ﴿ مثنوی ﴾ گفت خواجه نی مترس ودم دهش * تارود علت ازو زین لطف خوش * دفع اورا دلبرا برمن نویس * هل که صحت یابد آن بار کریس) خواجه خاتونه ایتدی ای خاتون عفت مشحون یوق بویله دیمه قورقمه واکا دم ویر یعنی ریش خند ایله وآنك مزاجنه ملایم وطبعنه موافق سوزلر سویله تاکم اول غلامدن علت ومرض بو لطف خوشدن کیده وخوش خاطرهلر آنی مسرور وفربه ایده صکره آنك دفعنی ای دلبر بنم اوزریمه یازقو که اول اینجه اکر یجی صحت بوله بار کریس وصف ترکیبیدر اینجه اکریجی معناسنه بونده دقیق فکر ایدیجی واینجه خیال ایدیجی معناسنه استعاره اولور یعنی اول خواجه خاتوننه ایتدی ای خاتون بونده نه وارسن آنك دفعنی بنم اوزریمه واجب بیلسن اکا بنم دیدیکم اسلوب او زره مکالمه قیل تاکم اول اینجه فکرلی ایدیجی صحت بوله واول مرضدن خلاص اوله ﴿ مثنوی ﴾ چون بگفت آن خسته را خاتون چنین * می نکنجید از تبختر بر زمین * زفت گشت وفربه وسرخ وشکفت * چون گل سرخ اوهزاران شکر گفت * که کهی میگفت ای خاتون من * که مبادا باشد این دستان وفن) چونکیم خاتون اول خستهیه بویله دیدی اول حزین شاد اولوب تبخترندن زمینه صغمدی تبختر صالنمغهدیرلر بونده سرور وغرور ایله حرکت ایلمکدن کنایت اولور اول غلام بوسوزلری راست صانوب زفت اولدی وفربه ودخی سرخ روی اولدی قرمزی گل کبی آچلدی وهزاران شکر دیدی اول غلام گاه گاه خواجهنك زوجنه دیردی ای بنم خاتونم اولمیه بو دستان

وفن اوله و بووعده دروغ و بوكلام بی فروغ بنی خسته دل قیله ❊ مثنوی ❊
خواجه جمعیت بكردودعوتی ❊ كه همی سازم فرج راوصلتی ❊ تاجماعت عشوه می
دادند وكال ❊ كای فرج بادت مبارك اتصال ❊ تایقین ترشد فرج را آن سخن ❊
علت ازوی رفت كل از بیخ و بن) خواجه جمعیت و بردعوت ایلدی ودیدیكه
فرج ایچون بروصلت دوزرم وآنی بركسه ایله جفت ایلرم حتی جماعت اول غلامه
عشوه وكال و یردیلر بویله دیوكه ای فرج سكا اتصال مبارك اولسون یعنی جماعت
خواجه نك یارانی ایدی اكثر اول جمعیتك سرینه واقف اولدیلر واول فرج عربه
عشوه لر و یردیلر وریشخندلر قیلوب ای فرج اجتماع واتصال سكا مبارك اولسون
دیدیلر حتی فرجه اول سویلنن سوزلر یقین تر اولدی وآنك قلبی اول وعده نك
ظهورنه اعتقاد قیلدی علت بالكلیه اندن كتدی وانك قلب و روحی بووصلتك
آرزوسنه دوشوب سرور وشادیلق مرتبه سنه یتدی ❊ مثنوی ❊ بعد ازآن
اندرشب كردك بفن ❊ امردی رابست حنا همچوزن ❊ پرنكارش كردساعت چون
عروس ❊ پس نمودش ماكیان دادش خروس) اندنصكره كردك كیجه سنده
فن وصنعتله خواجه بر امرده زن كبی حنا بغلدی حنا قنادید كاریدر امردبر
صقالسز كرز یكیده دیرلر خواجه اول امردك دست وساعدنی عروس كبی پرنقش
ایلدی پس خواجه فرج عربه ماكیان كوستردی اكا خروس و یردی ماكیان لفظ
مفرددر تاوق معناسنه یعنی اكا عورت كوستردی لكن ار و یردی وانی دخی اره
و یردی اما اول كندوبی اولندم صانوردی ❊ مثنوی ❊ مقنعه وحله عروسان
نكو ❊ كنك امردرا بپوشانیداو ❊ شمع راهنكام خلوت زودكشت ❊ ماند
هندو باچنان كنك درشت) عروسان نیكونك حله سنی ومقنعه سنی كرز امرده
اول خواجه كیدردی مقنعه كسرمیم ایله عورتلر باشلرینه قودقلری چنبردر یعنی
لطیف وزیبا كلینلرك فاخر لباسلرنی ونازك چنبرلرنی براقدی كرز یكیده كیدروب
آنی كلن صورتنه قودی ودوزوب قوشوب آنی براوك كوشه سنه اوتورتدی واول
فرج عربی دخی دوزوب قوشوب لول ظاهری عروس وباطنی مرد عبوس اولان
كمسه نك خلوتنه كتوردی فرج عرب كمال ذوق وسرورایله وشوق وغرورایله اول
عروسی كوردكده تمام سویندی وخواجه فی الحال شمعی ظرافتله هنكام خلوتده
سوندردی پس خواجه طشره چیقوب قپوبی محكم بند قیلدی هندو دردمند
انجلیین برقوی ودرشت كرزیكتله خلوتده قالدی پس هندو دردمند اول
عروسه یاپشمق استركن اول مرد قوی اول هندویه محكم یاپشدی پس فرج عرب
نیه اوغرادیغنی بیلدی ❊ مثنوی ❊ هندوك فریاد میكرد وفغان ❊ وز برون
نشنید كس ازدف زنان ❊ ضرب دف وكف ونعره مردوزن ❊ كرد پنهان نعره

آن نعره زن * تا بروز آن هندو کرا می فشارد * چون بود در پیش سك انبان آرد)
هندوجك چونكم اول مردقوینك كندیسنه محكم یاپشدیغنی كوردی و فعل
شنیعه قصد ایلدیكنی بیلدی فریاد و فغان ایلدی و چاغروب نداز قیلدی اما طشره دن
آنك آواز و صداسنی دف زنلردن اوتری كمسه اشتمدی اول حینده دف اورمق وال
چالمق و مردوزنك نعره سی اول نعره اوروجی هندونك نعره سنی پنهان ایلدی یعنی
خارج كردك خانه ده بر نیجه مردوزن طورمشلر ایدی كمی دف چالر وكمی دخی ال
چار پار وكمی دخی هـای هـای ایدوب نعره وغریولر اورلر ایدی انلرك دف
چالمه سی وال چرپمه سی وغریو ونعره اورمسی اول نعره اوروجی وفریاد ایدیجی
هندونك نعره سنی پست و پنهان ایلدی حتی صباحه دك اول امرد كریز اول
هندوجكی صقدی وتمام استدیكی كبی ایتدی فی المثل كلبك اوكنده اون طغرجغی
نیجه اولور اول كلبك اوكنده دخی هندوی بیچاره بر طغرجق اون كبی اولوب
صباحه دك انی اورسه لدی الحاصل نیجه یلورسه او یله ایلدی * مثنوی *
روز آوردند طاس و بوغ زفت * رسم دامادان فرج حمام رفت * رفت در حمام
او رنجور جان * كون دریده همچو دلق تونیان) پس كوندز اول جماعت
طاس و بوغ زفت كتوردیلر دامادلر رسمی فرج حمامه كتدی دامادان جمع داماد
اولدیغی اوزره معنی بودر داماد مفرد اولمق وآن علامت جمع اولیوب فرجه اشارت
اولمق هم جائزدر بوغ زفت حمام اسبابیله طولو بیوك بوغ دیمكدر پس تقدیر كلام بویله
دیمك اولور كه بعد اللتیا والتی صباح اولدی فرج عربك حالنه واقف اولان جماعت
كلدیلر و داماد اولان كمسه لره عادت قدیمه اوزره بوغچه وطاس كتوروب حمامه
آلوب كتدكاری كبی انكیچون دخی طاس و بر بیوك بوغچه اسباب ولباس كتوردیلر
اول فرج كو یكو رسمنده حمامه كتدی اول غلام هندی حمامه رنجور جان كتدی
كلخانجیلر دلقی كبی دبری برتلمش تونیان تونینك جمیدر تونی كلخانجیه دیرلر
وكلخانجیلر اكثریا اردی برتلمش قفتان كیرلر پس هندوی دردمندك دخی اول مرد
قوینك كیری ضربندن دبری كلخانجیلرك اردی برتلمش دلقی وخرقه سی كبی
اولوب حمامه جانی رنجور وجسمی پرفتور كتدی * مثنوی * آمد از حمام
در كردك فسوس * پیش او بنشست دختر چون عروس * مادرش آنجا نشسته
پاسبان * كه نباید كو كند روز امتحان) پس حمامده یوندی ولباسلری كیدی
حمامدن كردك خانه یه فسوس كلدی فسوس بونده مسخره معناسنه خواجه نك
دختری اول فرجك اوكنده عروس كبی اوتوردی زیرا اول حمامده ایكن فی الحال
اول دختری عروس شكلنده قویوب كردك خانیه اوتورتمشلر ایدی واول دخترك
والده سی هم انده پاسبان اوتورمشدی اندن اوتری كه اولمیه كه اول فرج كوندز

عناد وغضبدن اول دختری امتحان ایلیه وانك چهرهٔ دلکشاسنی کوردیکی کبی شهوت اکا غالب اولوب دختره مجامعته میل ورغبت ایلمسون دیو قرنك یاننده مادری نکهبان وحافظ بله اوتوردی ﴿ مثنوی ﴾ ساعتی درروی نظر کرد ازعناد * آنکهبان باهر دودستش ده بداد * کفت کس راخود مبادا اتصال * باچوتو ناخوش عروس بد فعال * روزرویت روی خاتونان تر * کیرزشنت شب بغز از کیرخر) فرج اول دختره برساعت مقداری من حیث العناد نظر ایلدی اندنصکره هرایکی الیله اول دختره قرش ویردی ده فتح دال ابله اون دیمکدر معنی ایکی الیله اکا اون پرمغی ویردی دیمکدر اما اصل نفرین ایتدی دیمك معناسنه درنته کم اکثر خواتین برکمسه یه نفرین ولعنت ایتك استه سه النی اکا قارشو ایدوب یوزیکی جان الیچی کورسن دیر اکر ایکی الیله اشارت ایلرسه کمال نفرین مراد اولور ومددسن بکا کرکزسن بن سندن بیزارم دیمك معناسنی ابهام قیلور پس اول غلام هندو دخی کیجه اول ضربتی یدکدنصکره کوندز آنك حسن وجمالنی کوروب برساعت نظر ایلدکدنصکره فرهقته اولیوب اکا ایکی الینك اون پرمغیله نفرین ویردی هیچ کمسه یه سنك کبی ناخوش و بدفعال اولان عروسله خود اتصال اولمسون وهیچ برکمسه سنك کبی صورتی کوزل وسیرتی خبیث ملعونه میل ومحبت قیلمسون اکرچه کوندز سنك یوزك تروتازه اولان خاتونلر کبیدر لیکن کیجه سنك زشت وقبیح اولان ذکرك خر ذکرندن بدتردر پس (بیت) هزل من هزل نیست تعلیمست * بیت من بیت نیست اقلیمست * بیوردقلری قولك موجبنجه بوحکایه اکرچه ظاهرا هزلدر لیکن معنیده جد وتعلیمدر ودنیانك نعمتك معنیده نیه مشابه اولدیغنی طالبلره تفهیم درنته کم بوقصه دن حصه نه اولدیغنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ همچنان جله نعیم این جهان * اس خوشست ازدور پش ازامتحان * می نماید درنظر ازدورآب * چون روی نزدیك باشدآن سراب * کنده پیرست اوواز بس جا باوس * خویش را جلوه کندچون نوعروس) بوجهانك جله نعمی انجلاین قبل الامتحان اراقدن زیاده خوشدر یعنی بوجهانك جمله نعمتی وبهجت وزینتی اول دختر زیبا ودلبر رعنا کبی قبل الامتحان اراقدن زیاده خوش ومحبوبهٔ دلکشدر بوجهانك جمله نعمی اراقدن اکا نظر ایدنلرك نظرنده لطیف وشیرین آب کبی کورینور اما چونکم اکا قرب کیده سن وتقرب ایده سن سراب کبی اولور که اصلا عطشان اولنلره انك نفع وفائده سی اولمز کذلك طالبان دنیا هم دنیانك حسن صورتنه نظر ایدوب اکا تقرب قیلسه لر هیچ بریسی انده ذوق ولذت بولمز زیرا اول دنیا باطنا قوقمش عجوزه در اما چوق جاباوس ایلمکدن کندیسنه عروس کبی جلوه ایلر وطالبلرینه عرض جمال ایدوب هردمده برکونه زیب

وز یورله کور ینور اما انك باطنی برزشت قوقش قاری کبیدرکه هرکیم انك باطنی اولان وجهنی کورسه اکا نفرین و یروب اندن حق تعالی حضرتلرینه استعاذه ایلمك مقرر اولوردی نته کم بو حدیث شریف دنیانك باطنا چرکین قوقش قاری کبی اولدیغنه دلالت ایلر عن ابن عباس رضی الله عنه قال صلی الله علیه وسلم (تؤتی بالدنیا یوم القیامة علی صورة عجوز شمطاء زرقاء انیابها بادیة لایراها احد الا کرهها متشرف علی الخلایق فیقال لهم اتعرفون هذه فیقولون نعوذ بالله من معرفتها فیقال هذه الدنیا التی تفاخرتم بها وتقاتلتم علیها) ﴿ مثنوی ﴾ هین مشو مغرور آن کلکونه اش * نوش نیش آلودهٔ اورا مچش) زنهار آنك اول کلکونه سنه فریفته اولمه آنك نیش آلوده اولان نوشنی طاتمه یعنی آنك زهرآلوده اولان شربتنی و حلاوتنی ذوق ایتمه که انك زهرآلود اولان شربتی موجب هلاك اولمق مقرردر (بیت) نوشش مچش که زهرافعیست در عقب * خرش مخور که رنج خمارست در قفا ﴿ مثنوی ﴾ صبر کن کالصبر مفتاح الفرج * تا نیفتی چون فرج در صد حرج) دنیانك عیش ونوشندن صبر ایله که صبر مفتاح فرج و مرقات کابد حرجدر تاکم فرج کبی یوز شدت وحرجه دوشمیه سن کور که فرج درد منداول دختر زیبانك صورت ظاهرسنه مفتون اولمغله نه ورطه لره اوغرادی ونه قدر حرج وزحمته مبتلا اولدی ای طالب دنیا اکرسن دخی بو دنیانك شکل وصورتنی کوروب اکا عاشق اولورسك لابدخلو تخانهٔ باطنه داخل اولدقده چوق حرج وزحمتلر کوررسن ﴿ مثنوی ﴾ آشکارا دانه پنهان دام او * خوش نماید زاولت انعام او) اول دنیانك دامی پنهان ودانه سی آشکارا درسکا اولدن آنك انعامی خوش کورینور یعنی اکرچه سکا ابتدادن دنیانك انعام واحسانی خوش کورینور اما حقیقته نظر اولنسه دانه سی آشکارا ودامی پنهان درآنك دامندن خلاص اولمق استرسك دانه سنه میل ایتمه وانك زینت و بهجتنه ودولت و ثروتنه نظر ایدنلر یوانه کتمه که عمر نازنینی آنك آرزو ووصالنده ضایع قلیه سن وصکره نادملردن اولمیه سن (بیت) خوش عروسیست جهان ازره صورت لیکن * هرکه پیوست بدو عمر خودش کابین داد *

﴿ در بیان آنکه این غرور تنها آن هندو را نبود بلکه هرآدمی ﴾
﴿ بچنین غرور مبتلاست در هر مرحله الامن عصمه الله ﴾

بو سرخ شریف انك بیاننده درکه بو غرور همان یالکز اول هندویه اولمدی بلکه هرآدمی هر مرحله ده بو نجاین غروره مبتلادر الاشول کمسه بو غروره مبتلا دکلدرکه الله تعالی آنی بو کونه مغرور اولمقدن حفظ ایلیه که المعصوم من عصمه

الله دیلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ چون بپیوستی بدان ای زینهار * چند نالی درندامت زارزار * نام میری ووزیری وشهی * درنهانش مرك ودردوجان دهی) چونکم اول دنیایه اولاشدك ای طالب دنیا زینهار ندامتده نیجه کره زار زار ایکلرسن بدان کسر بایله اوقنسه دخی جائز اولور زیرا معنی چونکم سابق الذکر اولان دنیایه اولاشه سن ای طالب دنیا ایل واندن حذر قیل زیرا صکره ندامتده چوق زارزار آغلرسن میرلك ووزیرلك وشاهلق نامی اکرچه ظاهرا مقبول وخوشدر لیکن اول نامك نهاننده مرك ودردوجان و برمکلك واردر چونکم بردولتك باطننده جان و برمکلك ونیجه مرك ودرد اوله آنك ظاهرده اولان نامندن وشرف وکامندن بچمك عاقله اولیدر ﴿ مثنوی ﴾ بنده باش و برزمین روچون سمند * چون جنازه نه که برکردن برند * جمله راحمال خودخواهد کفور * چون سوار مرده آرندش بکور) بنده اول سمند کبی یر یوزنده یورو جنازه کبی اولمه که خلق سنی بیونلری اوزره ایلته کفور اولان کمسه جمله یی کندیسنه حمال استرمرده سوار کبی که خلق انی بیونلری اوزره قبره کتوررلر سمند قوله آته دیرلر ولیکن بونده مطلق آت معناسی مراد اولور کفور مبالغه ایله شکرسز کمسه یه دیرلر سوار مرده دن مقصود میتدر یعنی ای وزیر وامیر نامنده اولان ودولت وثروتله تفخر قیلان کمسه اکرحیات حقیقیه ایله حی اولمق وزنده دللر منصبنی بولمق استرسك * وعباد الرحمن الذین یمشون علی الارض هونا * آیت کریمه سنك مفهومی اوزره بندهٔ رحمان اول و یریوزنده اسب مرکوب کبی یورو میت کبی اولمه که سنی برنیجه کمسه لر بیونلری اوزره کوتوره لر وخانه که کتوره لر نته کم میتی برنیجه کمسه لر بیونلری اوزره کوتوروب آنی کورخانه یه ایلتورلر ناشکور اولان دولتلو جمله نامی کندویه حمال استرو بوجمله نك بوینه کندی بارنی قومق مراد ایلر چونکم مرده دل اوله وکندی بارنی کردن ناسه تحمیل قیله ناس انی سوار مرده کبی کورخانه سنه کتوررلر وانك بارنی بیونلری اوزره کوتوررلر پس بو اغنیا واهل دنیا موتی کبیدر انکیچون حضرت نبی صلی الله علیه وسلم بیوردیلر * ایاکم ومجالسة الموتی قالوا وما الموتی یارسول الله قال علیه الصلاة والسلام الاغنیاء وفی روایة اخری اهل الدنیا) بونلرك برنیجه وجوهله موتایه مشابهتلری واردر اولا مرده دللر درکه موتی نیجه ایشتمز وسوز فهم ایتمز ایسه انلردخی کلام حق ایشتمزلر ودین وایمانه متعلق اولان سوزلری فهم ایتمزلر ودخی مرده نیجه حرکت ایتمزسه بونلر دخی طریق الهیده انك کبی حرکت ایتمز و برمشابهت دخی بودرکه خلق عالم مرده یی نیجه کوتوررلر وکورخانه یه کتوررلر ایسه اول مرده دل اولان اهل دنیا دخی نیجه کمسه لره باراولوب انلرانی کوتوررلر وخانه سنه کتوررلر نته کم بیوررلر

﴾ مثنوى ﴿ برجنازه هر كرا بينى بخواب * فارس منصب شود عالى ركاب * زآنكه
آن تابوت برخلقست بار * بار برخلقان فكنندند اين كبار) خوابده هر كيمى جنازه
اوزره كوره سن اول كمسه عالى ركاب فارس منصب اولور جنازه كسر جيمله ميت
كوتوردكارى صال اغاجنه وتنه شوى تخته سنه وتابوته دخى ديرلر بوراده تابوت
معناسنه كلور بوواقعه نك تعبيرى بويله اولوركه اول كمسه منصبه راكب
اولور وركابى عالى اولان كمسه لر مرتبه سن بولور زيرا اول تابوت خلق اوزره باردر
بوا كابرايسه بارلرنى خلايق اوزره براقديلر پس بو وجه دن مرده يه مشابه اولديلر
﴾ مثنوى ﴿ بارخود بركس منه برخويش نه * سرورى راكم طلب درويش به)
پس اى غنى كندى يوككى كمسه اوزره قومه كندك اوزره قو سرورلكى طلب
ايله درويشلك يكدر يعنى كندى يوككى غيرى اوزره براقمه كندى اوزريكه
قويو باركى كندك كوتورو بين الناس سروراولمغى طلب ايله حقيقتده درويشلك
صورتنده اولان سرورلكدن نيجه وجوهله اوليدر ﴾ مثنوى ﴿ مركب اعناق
مردم راميا * تانيايد نقرست اندردوپا) خلقك بيونلرى مركبنى باصمه تاسنك
ايكى اياغكه نقرس كليه يعنى آدميلرك رقابى مركبنى باصمه وچكنمه تاكم سنك اياغكه
نقرس مرضى كليه نقرس بر مرضدر كه اكثر اكابر واغنيانك اياقلرنده پيدا اولور
وآنك سببى اصل رقاب ناسى باصمق وچكنمكدندر ديمشلر پس اكثر اكابر رقاب ناسه
باصدقلرندن اوتورى بو مرض آنلره مخصوصدر انلردن غيرى يه دكل ﴾ مثنوى ﴿
مركبى راكاخرش توده دهى * كه بشهرمانى وويران دهى) بر مركبه كه
عاقبت سن اكا قرش ويرسن زيرا برشهره بكزرسن وويران كوى سن مصرع
اولده اولان ده فتح دال ايله قرش معناسنه يعنى اون پرمقله نفرين ايتمك معناسنه در
ودهى كسر دال ايله فعل مضارع مخاطبدر ومصرع ثانيده دهى كسر دال ايله لفظ
مركبدرده كوى معناسنه وياخطاب ايچون اولور تقدير كلام بويله ديمك اولوركه
اى منصب ودوات صاحبى برمركبه كه آخرسن نفرين ويره سن مركبدن مراد
منصب اولور يعنى شول برمنصبه كه آخر الامر سن نفرين ويره سن واندن نفرت
ايليه سن كه شمدى برشهر معموره بكزرسن وليكن اول مركبه نفرين ولعنت
ويرديكك وقتده ويران كوى كبى سن ﴾ مثنوى ﴿ ده دهش اكنون كه چون
شهرت نمود * تانبايد رخت درويران كشود * ده دهش اكنون كه صد بستانت
هست * تانكردى عاجز وويران پرست) اكا قرش و يرشمديكه شهرسكا كوروندى
تارختى ويرانه ده اچق اولميه سن اكا شمدى قرش وير كه سكا يوز بستان واردر تاكم
عاجز وويران پرست اولميه سن ده دهشده كى ضمير بيت سابقده اولان مركبه عائد
اولور بيت ثانيده اولان اش ضميرى دخى اكا عائد اولور كشود بونده كشودن

معناسنه مصدردر شهردن مراد بونده شهر حقيقت ومنصب آخرتدر تقدير كلام بويله ديمك اولور كه اى اهل منصب چونكه سكا شهر حقيقت ومنصب آخرت كوروندى وآنك شرف وعزتى ظاهر اولدى حالاسن اول مركب منصبه نفرين و يروآندن نفرت ايله تاكم رخت عمركى ومتاع حياتكى بو ويرانه اولان دنياده آچق كركز وآنى بوخرابه ده خرج ايتمك وعبث يره صاچمق عاقله لائق اولمز اى بودنيا و يرانه سنده مركب منصبه سوار اولان كمسه حالا شمدى سن اول مركب منصبه نفرين و ير زيراكه سنك معنوى وروحانى نيجه يوز بستانك واردر حتى اول مركب منصبه مقيد اولمغله وانك اسيرى اولوب قالمغله عاجز وويرانه پرست اولميه سن كه بودنيا آخرته نسبتله سرتاسر ويرانه كبيدر و بونده اسير منصب اولان طائفه فى الحقيقه عاجز وفقيرلردر واهل غنا ليس الغنى عن كثرة العرض انما الغنى غنى النفس حديثك موجبجه غناى نفسه مالك اولان عزيزلردر ﴿ مثنوى ﴾

كفت پيغمبر كه جنت ازاله * كرهمى خواهى زكس چيزى مخواه * چون نخواهى من كفيلم مرترا * جنت المأوى وديدار خدا) حضرت پيغمبر صلى الله عليه وسلم ثوبان حضرتلرينه خطابا بيورديلر كه جنت اعلايى يا ثوبان حضرت اللهدن اكرايسترسك اصلا بركمسه دن برشيئى استمه چونكم سن سؤال ايتميه سن تحقيقا بن سكا جنت المأوايى وديدار خدايى كفيلم بوبيتلر ثوبان حضرتلرينك روايت ايلديكى بوحديث شريفه اشارتدر عن ثوبان رضى الله عنه قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من يضمن لى شيئا اضمن له الجنة قال ثوبان انا يارسول الله فقال عليه السلام لاتسأل الناس شيئا اضمن لك الجنة فكان ثوبان لايسأل الناس شيئا حتى سقط يوما سوطه فنزل واخذه ولاامر احدا ان يناوله ﴿ مثنوى ﴾

آن صحابى زين كفالت شد عيار * تايكى روزى كه كشته بد سوار * تازيانه از كفش افتاد راست * خود فرود آمد زكس آرا نخواست) اول صحابى بوكفالتدن عيار اولدى عيار بونده فتح عينله غل وغشدن خالص اولمق معناسنه در وصحابيدن مراد رسول اكرم حضرتلرينك معتقى اولان ثوبان حضرتلريدر وتقدير كلام بويله ديمك اولور كه اول اصحابدن اولان ثوبان حضرتلرى نبى مكرم حضرتلرينك بوكفالتندن غل وغشدن خالص اولدى حتى بركون بومركبه سوار اولمش ايدى انك راست الندن تازيانه دوشدى راست صفت اولديغى اوزره معنى بودر اماصفت اولمسه دخى جائزدر بوتقديراوزره معنى قامچى انك الندن زمين اوزره راست دوشدى يعنى صحيح اول قامچى انك الندن يراوزره واقع اولدى فى الحال كنديسى مركبدن آشغه كلدى انى پياده اولان كمسه لردن بكاشو تازيانه يى اليوير ديو استمدى بلكه سؤال ايلمكدن اجتناب ايدوب بنفسه كندى آتندن

آشغی اینوب واول قاپیجی بی الوب اکا سوار اولدی پس بونده نادن سؤال ایلمکك مذمته وحضرته تنبیه واشارت اولور اکثر عرفا الله تبارك وتعالی حضرتلرندن سؤال ایتمکه بیله استحیا ایتمشلر وحضرت ابراهیم کبی (علمه حسبنا بحالنا) دیوب انك قدمی اوزره کتمشلردر کما قال ابن عطاء الاسکندری فی الحکم ربما استحیی العارف ان یرفع حاجته الی مولاه اکتفاء بعلمه ومشیته فکیف لایستحیی ان یرفعها الی خلقه

(﴿ مثنوی ﴾ آنکه ازدادش نیاید هیچ بد * داند وبی خواهشی خود میدهد) اول خداکه انك دادندن هیچ بد کلمز سنك حالکی بیلور وبر خواهشسز خود انی سکا ویرر یعنی اول معطی وجواد اولان خدای تعالی که اصلا انك داد وعطاسندن بدلك کلمز واول برقولنه بد وقبیح اولان شیلری عطا قیلمز فرضا برقولی عطایه مستعد اولسه ولیکن ترك خواهش قیلسه انك حالنی بیلور خود بی سؤال اکا لازم اولنی ویرر پس عاقله لائق اولان بو اولورکه جمع حاجتنی حضرت حقه عرض ایلیه ومرادنی همان اکا سویلیه (بیت) حافظ آب رخ خود بردرهر سفله مریز * حاجت آن به که برقاضئ حاجات بریم * وقال ابن العطاء فی الحکم لاترفعن الی غیرالله حاجة فکیف یرفع حاجتك عنك من لایستطیع ان یرفع حاجته عن نفسه

(﴿ مثنوی ﴾ وربامر حق بخواهی آن رواست * آنچنان خواهش طریق انبیاست * بدنماند چون اشارت کرد دوست * کفر ایمان شد چو کفر از بهر اوست) واکر امر حقله استیه سن اول روادر انچلین خواهش طریق انبیادر چونکم دوست اشارت ایلدی بدقالمز کفر ایمان اولدی چونکم کفر اندن اوتریدر یعنی اکر نادن امر حقله استر وانلردن اذن الهی ایله سؤال ایلرسك اول سؤال هر وجهله روا وسزادر ریا انچلین استمك وسؤال ایلمك انبیای عظام علیهم السلامك طریقلریدر نته کم حق تعالی حضرتلری حبیبنه خطابا (خذ من اموالهم صدقة تطهرهم وتزکیهم بها) دیمکله نادن اموالندن صدقه اخذ ایلمکه امر ایلدی پس حضرت نبی مکرم صلی الله تعالی علیه وسلم دخی ناسه سز اموالکزدن زکاة وصدقاتی اخراج ایدوب محلی اولانلره ویرك دیوانلره سویلدی پس بوناسدن سؤال اولدی اما حضرت حقك چونکم امر یله اولدی بوسؤال بد وقبیح اولدی نته کم شیخ محمد سرروزی حضرتلری دخی چونکم اشارت الهیه ایله شهره کلوب در بدر زنبیل کردان اولوب دریوزه قیلدی وسائل اولدی بودخی مذموم وقبیح اولمدی زیرا دوست حقیقی چونکم سؤاله اشارت ایتدی بدلك وقبیحلك قالمدی برکفرکه آنك امرندن اوتری اوله اول کفر ایمان اولدی مثلا برکمسه کفاره اسیر اولسه وکفار دخی اول مؤمنی کافر اولمغه اکراه قیلسه واول دخی ظاهرا کافر اولسه اول کفر عین ایمان اولور نته کم برکمسه حین ضرورتده حرام یسه واکل میته واکل

لحم خنزیر ایلسه (فمن اضطر غیر باغ ولا عاد فلا اثم علیه) آیت کریمه سنك موجبنجه اول کمسه حلال یمش اولور زیرا غیری یه حرام اولان اول حینده امر حقله اکا حلال اولدی کذلك کفر دخی محلنده اختیار اولنسه امر حقله او کفر ایمان اولور ﴿ مثنوی ﴾ هر بدی که امر او پیش آورد * آن زنیکوهای عالم بگذرد) هر بدیکه اول اللهك امری ایلرو کتورر اول عالمك نیکولرندن ایلرو کچر یعنی هر صورت ظاهرده قبیح اولان شیئی وفعلی که اول حکیم اولان خدانك امر شریفی ایلرو کتورر وظهور مرتبه سنه یتورر اول بد وقبیح اولان شیء عالمك ایولرندن سبقت ایلر مثلا اصحاب کهفك قطمیری که حد ذاتنده بر بد ونجس شیء ایکن چونکم آنك امر شریفی اول کلبی ایلرو کتوردی اول کلب عالمك نیکولرندن ایلرو سبقت ایلدی (بیت) چون سك اصحاب را دادند دست * شد سر شیران عالم جمله پست * ودخی حضرت خضر علیه السلامك فعلی کبی که بحسب الشرع والعقل انك قتل نفس زکیه وخرق سفینه ایلمسی بد وقبیح ایدی ولیکن چونکم اول فعللر امر حقله ایلرو کلدی عالم خلقنك نیکو اولان افعالندن اول سبقت قیلدی که حقیقتده اول فعللر عین حکمت ومحضا مصلحت ایچون ایدی وبونك عکسی بحسب الظاهر هر نیکو اولان شیلر یکه حق سبحانه وتعالینك امر شریفی مدبر قیله وقبیحلردن عد ایلیه اول عالمك قبیح اولان شیلرندن دونتر وپست تر اولور مثلا ابلیس وبلعم وبرصیصا کبیکه بونلرك هر بری عالمك نیکوکاری وعالی مقداری ایدی چونکیم حق تعالی بونلری مدبر ایلدی بونلر سائر قبیحلردن دونتر وپست تر واقع اولدیلر ﴿ مثنوی ﴾ زآن صدف گر خسته گردد نیز پوست * ده مده که صد هزاران در دروست) اول صدفدن اگر پوست دخی خسته اوله نفرین ویرمه که صد هزاران در باشد اور انفرین مده اگر پوست اونیز خسته وشکسته گردد صدفدن مراد بونده صورت ودردن مراد معنی وسیرت وحسن خصلت اولور یعنی شول بر صورتدن اعراض ایله واکا نفرین ویرمه که آنك درونده نیچه بوز بیك معنی درلری واخلاق حمیده وعلم حکمت جوهرلری اوله اگر فرضی آنك پوستی وبشره سی بحسب الظاهر فقیر وحقیر وشکسته دخی اولورسه ضرر ویرمز زیرا صدفدن مقصوددر وصورتدن مقصود معنی پردر چونکم بر صورتك درونی پر معنی اوله اول صورتك ظاهرا خسته وحقیر اولمسی مذموم دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ این سخن پایان ندارد بازگرد * سوی شاه وهم مزاج بازگرد * باز رو در کان چوزرده دهی * تا رهد دستان توازده دهی) بو سوز پایان طوتمز کیرو دون پادشاه جانبنه وهم مزاج باز اول شاهدن مراد بونده شاه حقیقت در مصراع ثانیده اولان باز طوغان معناسنه در ولیکن اندن مراد شول عالم معنی وعالم صورتك

صیادلری اولان طریقت و حقیقت شهبازلری اولور که چون بونلر صید و شکار ایتمك ایچون پادشاه حقیقتدن من وجه دور اولسه‌لر و عالم صوری و معنوی ده پرواز ایدوب نیچه شکارلر قلسه‌لر فی الحال دونوب ینه شاه حقیقته رجوع ایدرلر پس حضرت مولانا قدس سره الاعلی تجرید قاعده‌سی اوزره کندیلرینه خطاب و بو اسلوب اوزره غیرلره تعریض وارشاد ایدوب بیوررلر بو تعبیر و تقریر اولنان سوز و بو نظمه کلان و مکتوب اولان کلام پرسوز پایان و غایت طوتمز بو سوزی سویلمکدن و بوکونه معارفی تعبیر ایلمکدن فراغت ایدوب شاه حقیقتك جانبنه رجوع ایله واول پادشاهه همیشه انابت قیلان وراجع اولان حقیقت بازلرینك هم مزاجی اول وانلرك مشربنده اولوب انلرك سیرتی اوزره پرواز قیل انلرك مزاج و مشربی اولدر که هر بار عالم صورته میل ایده‌لر اندن نیچه معنی و مقصودی شکار ایدوب فی الحال جناب حقه رجوع ایدرلر و صورتی قویوب معنی سمتنه کیدرلر امدی ای عالم صورتده قالان سالك ده دهه منسوب اولان التون کبی کانه کیروکت تاکم سنك دستلرکده دهلکدن قورتله اولکی ده ده ایکی دالك بله فتحه‌لر یله بر موضعك اسمیدرکه انك التونی بغایت خالص اولور اکا متصل اولان یانسبت ایچوندر چون التون زیاده خالص اولسه زرده دهی کیدر دیو اکا تشبیه ایدرلر دستان قصه معناسنه اولسه‌ده جائزدر اما دستلرك جمعی اولمق محله انسبدر مصرع ثانیده اولان ده دهی اولکی دالك فتحی وایکنجی دالك کسریله اوقنور اکا متصل اولان یا مصدریه‌در ده‌ده ایکی ال ایله نفرین و یرمك معناسنه‌در پس تقدیر کلام بویله دیمك اولور که ای صورته مائل اولان سالك بو عالم صورتدن کذر قیلوب وزرده دهی کبی خالص و بی غش اولوب معدن حقیقته کیروکت و کان اصله بو عالم صورتدن رجوع ایت تاکم سنك اللرك بو عالم صورته ده ده اولمقدن ونفرین و یرمکدن خلاص اوله ❊ مثنوی ❊ صورتی را که بدل ره میدهند ❊ ازندامت آخرش ده میدهند)
اهل صورت برصورته که کوکله یول و یررلر ندامتدن آخر اول صورته ده و یررلر یعنی بو عالم صورتك اسیری اولان طائفه هر برصورتیکه کوکللرینه قویه‌لر واکا تعلق و محبت قیله‌لر آخر الامر کمال ندامتلرندن اول صورته نفرین و یررلر انکچونکه حقیقت کاری کورد کد نصکره اول صورتی کندیلره عدو و رهزن مشاهده قیلورلر نتکم حق تعالی حضرتلری حقیقت اعتباری ایله (انما اموالکم واولادکم عدو لکم فاحذروهم) بیوردی که بوکونه صورتلر اکر برکسه‌یی حضرت حقدن و عالم حقیقتدن دور و مهجور ایلسه آخر الامر انك ضررنی مشاهده ایلیوب ندامتدن اکا نفرین و یرر ❊ مثنوی ❊ دزد را کان قطع تلخی میدهد ❊ ذوق دزدی راچوزن ده میدهد ❊ ده بدادن دیدی ازدست حزین ❊ ده بدادن

زین بریده دست بین) مثلا دزده که حین قصاصده اولان اول قطع ید ایلك كه
تلخلك و پرر اول حینده دزدینك ذوقنه زن کبی نفرین و پررکه اکثر نفرین و پرمك
زنلرك عادتیدر که بخن برشیدن بیزار اولسه لر اول شیئه مقابل ایکی اللرنی قارشو
ایدوب و یوزلرنی اندن چویروب نفرین ولعنت سکا بن سندن بیزارم دیر حزین
اولان زندن و یاخود غمکین اولان هندوی پرمحندن نفرین و پرمکی کوردك بوالی
کسلمش سارقدن همخرسزلق اذتنه وذر دلك صنعتنه نفرین ولعنت و پرمکی
کورکه حین قصاصده کندینك مقدما میل ومحبت ایلدیکی فعل وصنعتنه نه مرتبه
نفرین ولعنت ایلر ﴿ مثنوی ﴾ همچنان قلاب وخونی واوند * وقت تلخی
عیش را داده میدهند * توبه می آرند هم پروانه وار * بازنسیان میکشدشان
سوی نار) قلاب وخونی واوند هم بونجاین تلخلك وقتی عیشده نفرین و پررلر یعنی
سارق حین قصاصده وفرج حزین حین لقاده اول مائل اولدیغی عیشه نه مرتبه
نفرین و پردیسه قلاب وخونی واوند اولنلر دخی محنت ونیش وقتنده عیشه
نفرین ولعنت و پررلر اول عیش ونوشدن توبه کتوررلر هم پروانه وار نسیان
کیروانلری نارجانبنه چکر یعنی بوطائفه کندیلرینك کارلرندن بخن برضرر کورسه لر
والم چکسه لر اندن توبه ایدرلر چونکم اول بلا وآفت کیده نسیان انلری پروانه کبی
کیرو اول نار مشابه سنده اولان کار و کرداره چکر ﴿ مثنوی ﴾ همچو پروانه
زدوران نار را * نوردید و بست آن سو بار را * چون بسامد سوخت پرش را
کر بخت * بازچون طفلان فساد وملح ریخت) بوطائفه فی المثل پروانه کبی
ایراقدن اول ناری نورحقیقتده نارکبی اولان کاری نور کوردی واول جانبه یوك
بغلدی یعنی زیاده قصد وعزیمت ایلدی تاکم اول نور زعم ایلدیکی ناره
کندیسنی اوره اول نارانك پروبالنی یاقر واول پروانه دونوب اندن قاچر کیرو اول
محنت وضرری فراموش ایدوب اوغلانجقلر کبی دوشر وطوزی دوکر ملح ریخت
بونده ملاحت ومنفعتی دوکمك وضایع ایتمکدن کنایت اولور برخوش کیدرکن
دوشر وسبب لذت وچاشنی اولان طوزی دوکوب ضایع ایدرنتهکم اوغلانجقلر
کذلك بوذکر اولنان طائفه دخی برشیئی کندیلره محبوب ومقبول کوروب اول
جانبه سرعتله کیدرکن اوغلنجقلر کبی دوشرلر و طوزدوکوب فسادلری
وقباحتلری ظاهر اولدیغی کبی تأدیب وقصاصه مستحق اولورلر پس برمقدار
تأدیب اولنور وحداور یلور و یاریخچه زمان حبس قلندقدنصکره برلعله بودامدردن
کیرو آزاد اولورلر و پروانه کندیسنی شمعه اوروب پروبالنی برمقدار سوخته قیلوب
اندن کیرونجات بولدیغی کبی بونلردخی اول بلادن تکرار نجات بولورلر
﴿ مثنوی ﴾ بازدیکر برکمان وطمع سود * خویش زد بر آتش آن شمع زود *

بازدیگر سوخت هم واپس بجست * باز گردش حرص دل ناسی و مست) تکرار
نفع و سودکانی اوزره پروانه کندیسنی اول شمعك آتشی اوزره اوردی برکره دخی
یاندی هم اندنصکره کیرو صچرادی کیرو حرص دل آنی ناسی و مست ایلدی
پس مبتلای شهوت و اسیر صورت اولان کسه لرك هر بریسی معنیده پروانه یه
بکزرلر چون کندی مرادلری شمعنه تقرب قیلسه لر واندن آزرده اولسه لر قچارلر
بعدزمان اول ضرر وزیانی حرص وشهوت انلره فراموش ایتدیروب کیرو اول کار
وکرداره مست وعاشق اولورلر وانك وصاله میل ورغبت قیلورلر ﴿ مثنوی ﴾
آن زمان کز سوختن وامی جهد * همچو هندو شمع راده میدهد * کای رخت
تابان چوماه شب فروز * وی بصحبت کاذب ومغرور سوز) اول زمانکه پروانه
و پروانه یه مشابه اولان طائفه یانمقلقدن کیرو صچرار قصه سی سبقت ایلاین غلام هندو
کبی شمعه قرش و یرنته کم اول غلام هندو کندینك معشوقه سی اولان شمعه نفرین
ویردی بویله دیو کهای دخترسنك رخك ماه شب فروزکبی تاباندر وای دخترسن صحبتده
کاذب ومغرورسوزسن یعنی سنك پرتو جمالکه مغرور اولوب کندیسنی سکا مقارن
ومصاحب قیلان طالبکی یاقیجیسن پس سن صورتا صادق وحین صحبتده کاذب
سزدیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ بازاز یادش رود توبه وانین * کاوهن الرحمن کید
الکاذبین) پس توبه وانین وناله وحنین همان اندمکه اول بلادن قورتله کیروانك
یادندن کیدر زیرا حق تعالی کاذبلرك کیدومکرنی ضعیف وسست ایلدی شول
کسه لرکه باشلرینه بلا کلدیکی زمانده توبه ایده لر انلر توبه ده کاذبلردر (توبة الکذابین
علی اطراف لسانهم) حسبجه انلرك توبه سی همان اسانلرنده در چونکه اول بلاوامتحان
انلرك باشندن کیده (ولوردوا لعادوا لما نهوا عنه) آیتنك مفهومی اوزره همان نهی
اولندقلری عمله عودت ایدرلر پس حق تعالی کاذب اولنلرك کیدومکرنی ضعیف ایلشدر
هربارکه انلر نار کیدومکری ایقاد ایلسه لر حق تعالی حضرتلری آنی برحالتله اطفا ایلر

﴿ درعموم تأویل این آیت که کلما او قدوا نارا للحرب ﴾

بو سرخده اولان آیت سورهٔ مائده ده اولان آیته اشارت اولورکه اولی بودر
(والقینا بینهم العداوة والبغضاء) یعنی بو یهودیلرك ماینده عداوت وبغضا القا
ایلدك پس بونلرك قلوبی بر برینه موافق واقوالی بر برینه مطابق اولمز (کلما اوقدوا
نارا للحرب اطفأها الله) هربارکه بونلر رسول ایله واکا تابع اولان مؤمنلر ایله
حرب ایلمکی مراد ایلیه لر وانك اوزرینه شروضرر القا ایتمکی اناره قیله لر وانکله
جنك وجدال ایتمك آتشنی ایقاد واشتعال ایلیه لر الله تعالی انلرك حرب ایچون
ایقاد واشتعال ایلدکلری آتشی اطفا ایلر یعنی بونلرك آتش شرنی مسلمانلردن
منع ورد ایلیوب ماینلرنه ایقاع ایلر ویاخود بونلر هربارکه برطائفه ایله حرب ایتمك

مراد ایلسه‌لر حق تعالی انلری مغلوب قیلوب حکم توراته مخالفت وامر حقه خیانتلرندن اوتری ز یرابر کره توراتك حکمن افساد ایلدیلر حق تعالی بخت النصری مسلط قیلدی ور کره دخی افساد ایلدیلر مجوسیلری مسلط قیلدی و بر کره دخی افساد ایلدیلر مسلمانلری مسلط قیلدی بو آیت کریمه‌نك اکرچه ورودی خاصدر که یهودیلر حقنده درولیکن بونك حکمی عامدرنته‌کم بو بیان لطیف بو آیت کریمه‌نك عمومی اوزره اولان حکمنك تأویلنده‌در نته‌کم بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ کلما هم اوقدوا نار الوغا * اطفأ الله نارهم حتی انطفا) هر بارکه بو کاذبلر ناروغایی ایقاد ایلدیلر الله تعالی بونلرك نارنی سو یندردی حتی سو یندی بو بیتده اولان ضمیر مطلقا جمیع کاذب اولانلره راجع اولور که بیت سابقده مرور ایلدی و بونده وغادن مراد نفس وشیطانله اولان جنك ووغا اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که طریق الهیده کاذب اولان قوم هر بارکه نفس وشیطانله جنك ایتمك نارنی درون دللرنده ایقاد ایلسه‌لر یعنی انلرله جنك ایتمکه قصد وعزیمت قیلسه‌لر الله تعالی بونلرك نارعزیمتنی وشعلهٔ صدقنی سو یندرر حتی بونلرك ناردرونی دخی فی الحال سو ینور حق تعالی بونلرك درونده اولان نارقصدی وشعلهٔ عزیمتی انکیچون سو یندررکه بونلر اول نارعزیمتی ایقاد واشتعال قیلمقده صادق دکللر بلکه کاذبلردر انکیچون حق تعالی انلرك قلبنك نارعزیمتنی سو یندرر حتی انلرك کانون درونده اصلا عزیمت قالمیوب منطفی اولور وانلرك قلبی خیرجانبنه اولان شعلهٔ عزیمتدن خالی قالور ﴿ مثنوی ﴾ عزم کرده که دلا آنجا مه ایست * کشته ناسی زآنکه اهل عزم نیست) طریق الهیده کاذب اولان کمسه معصیت قیلمقدن طاعت جانبنه عزم ایلمش کندی قلبنه بویله دیوکه ای کوکل اول مرتبه‌ده طورمه وکندیکی بوکونه بلایه اورمه فی الحال بوعزمی ناسی اولمش و بوقصدی فراموش قیلمش زیرا که اهل عزم دکلدر و بوعزمده کاذبدر انکیچون اول خیرجانبنده اولان عزیمتی فراموش ایلر ﴿ مثنوی ﴾ چون نبودش تخم صدقی کاشته * حق برونسیان آن بکماشته) چونکم اول کاذب اولان اهل هوایه اکلمش بر صدق تخمی اولمدی وعزمنی صادقانه قیلمدی حق تعالی حضرتلری اول کاذبك اوزرینه اول عزمنك نسیانی حواله ایلمشدر انکیچون اول خیره اولان عزیمتی او نیدرا کراول عزمنده صادق اولیدی حق تعالی اکانسیانی حواله قیلمزدی وانك عزمنی منسی اولمزدی وشعلهٔ درونه خلل ونقصان کلمزدی ﴿ مثنوی ﴾ کرچه بر آتش زنهٔ دل میزند * آن ستارش راکف حق میکشد) اکرچه اول کاذب دل آتش زنه‌سی اوزره اورر انك اول ستاره‌سنی کف حق سو یندرر آتش زنه چاقمقه دیرلر ستاره دن مراد بونده کوکلدن طهوره کلان قصدلر وعزملردر وتقدیر کلام

بویله دیمك اولور كه اكرچه طریق حقده كاذب اولان كمسه كوكل چاقمغنی اورر واندن نتیجه عزملر وقصدلر شرارهسی ظهوره كلور ولیكن انك اول عزیمت وقصد ونیت شرارهلرنی كف ارادت الهی سوندرر انكیچون صدق وخلوصله اولمین عزم وقصدك شعله وفروغی اولمیوب ونتیجهسی ظهوره كلمز

﴿ قصهٔ هم در تقریر این آیت ﴾

بو قصه هم بو آیت كریمهنك تقریرندهدر یعنی (كلما اوقدوا نارا للحرب اطفأها الله) آیتك تحقیق وتأویلندهدر ﴿ مثنوی ﴾ شرفهٔ بشنید درشب معتمد * بر كرفت آتش زنه كآتش زند * دزد آمد آن زمان پیشش نشست * چون كرفت آن سوخته میكرد پست * می نهاد انجا سر انكشت را * تا شود استارهٔ آتش فنا) بر معتمد علیه كمسه خانهسنده كیجه ایچنده بر شرفه اشتدی و بیلدیكه كندینك خانهسنه بریكانه كمسه كلدی شرفه شینك فتحیله آواز پای معناسنهدر آتش زنهیی طوتدیكه آتش اوره یعنی چاقمغی اخذ ایتدیكه چاقق چاقه وآتش یاقه خرسز فی الحال كلدی واول صاحب خانهنك قراكولقده اوكنده اوتوردی چونكم اول سوخته شرارهلری طوتدی اول دزد آنی پست ایتدی یعنی چاقدن چیقان شرارهلری چونكم اول قاوطوتدی اما ظلمتده اولان دزد آنی پرمغیله پست ایدوب سوندردی اول سوخته اوزره دزد سر انكشتی قوردی تاكم آتشك شرارهلری محو وفانی اوله ﴿ مثنوی ﴾ خواجه می پنداشت كز خود میرد * این نمیدید او كه دزدش میكشد * خواجه كفت این سوخته نمناك بود * میرد استاره از تریش زود * بس كه ظلمت بود وتاریكی ز پیش * می ندید آتش كشی را پیش خویش) خواجه ظن ایلردیكه اول شرر كندی سندن اولور یعنی سونور اول صاحب خانه بونی كورمدیكه انی دزد سوندرر خواجه ایسه اول شرارهلری كندی كندندن سونور صانوب بهانهیی سوختهیه بولوب دیدی بو سوخته نمناك ایدی انك تراكندن ونمناكلكندن استاره علی الفور سونور خواجه حقیقت حالی انكیچون كورمدیكه خانهنك درونی اولدن چوق ظلمت وتاریك ایدی لاجرم كندینك اوكنده آتش كش اولنی كورمدی یعنی صاحب خانه كندی اوكنده اول آتش كش اولان دزدی انكیچون كورمدیكه خانهنك درونی اولدن زیاده ظلمت وزیاده تاریك ایدی پس آتشك سونمسنی قاودن ویاخود كندی كندندن ظن ایلدی اكثر كمسهلرك خانهٔ قلبی دخی بو كه بكزركه درونلرنده قچن بر شعلهٔ عزمی وآتش قصدی یاقق ایستهسهلر آنی نهانی بر كشنده واردر اكثر ناس اول كشندهٔ آتش درون اولان كمسهیی بیله میوب انی كندی كندندن منطفی اولدی ظن ایلر

نته كم بو معنايه اشارت بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ اينچنين آتش كشى اندردلش * ديدهٔ كافر نبيند ازعمش) بونجلاين بر آتش كش انك كوكلنده واردر اما كافرك ديده‌سى آنى عمشدن كورمز اندردلش‌ده كه ضمير اضمار قبل الذكر قاعده‌سى اوزره مابعدنده اولان كافره راجع اولور عمش عين مهمله‌نك وميمك فتحه لريله كوزده برنوع مرضدر كه رؤيته ضعف ويرر وكوزى قان بورر وتقدير كلام بويله ديمك اولور كه بوذكر اولنان آتش كش كبى كافرك كوكلى ايچره واردر وليكن ديدهٔ كافر اول نهانى اولان آتش كشى كورلكندن كورمز وعدم بصيرتى اولديغندن اول كانون قلبنده اولان شعلهٔ قصد وعزيمتى سوندرن كيمدر بيلمز ﴿ مثنوى ﴾ چون نمى داندل دانندهٔ * هست باكردنده كردانندهٔ) بر داننده‌نك كوكلى نيچون بيلمز دونن كمسه ايله دوندريجى واردر يعنى برعاقلك قلبى بونى نيچون بيلمز يعنى بيلور كه هر دور ايلين كمسه ايله برمدور واردر كه البته دور ايلين شئ مدورسز اولمز وهر متحرك لابد محرك اولمينجه حركت قيلمز پس درون دلده اولان قصد وعزيمتى دخى لابد برفسخ ايديجى واردر البته انسانك درونده برقصد وعزيمت نه كندى كنديله كلور ونه كندى كنديله كيدر عندالعارفين كتوريجيسى ودخى كيدريجيسى معلوم ومشهوددر ﴿ مثنوى ﴾ چون نميكويى كه روز وشب بخود * بى خداوندى كى آيدكى رود) نيچون ديمزسن كه روز وشب كنديله خداوندسز كندى كنديله كلوب كتمز وعاقل اولان نهارى كونشك طوغمه‌سندن وليلى دخى آفتابك غروب قيلمه‌سندن وآفتابك طلوع وغروبنى دخى مجرد فلكك دورندن وفلكك دورنى دخى مطلق عقول ونفوسدن بيلمز بلكه بوجمله‌ده متصرف اولان همان اول فاعل مختارى بيلور وكيجه‌يى كتورن وكوندزى كيدرن دخى نهارى ليلدن سلخ ايلين همان اول خداوند حقيقى اولديغنى بيلور نته كم سورهٔ قصصده اولان بو آيت كريمه هم بو معنايه دلالت قيلور * قال الله تعالى (قل ارأيتم ان جعل الله عليكم الليل سرمدا الى يوم القيامة من اله غير الله يأتيكم بضياء افلاتسمعون قل ارأيتم ان جعل الله عليكم النهار سرمدا الى يوم القيامة من اله غير الله يأتيكم بليل تسكنون فيه افلاتبصرون) ﴿ مثنوى ﴾ كرد معقولات ميكردى ببين * اينچنين بى عقلىٔ خوداى مهين) اى مؤثر حقيقيدن غافل اولان كمسه سن معقولات اطرافنه طولانورسن كور بونك كبى كندى عقلسزلغكى اى مهين يعنى اى خور وحقير اولان واى فاعل حقيقيدن غافل قلان بو قدر زماندر معقولات اطرافنه طولانورسك اما مؤثر حقيقى كيمدر بيلمز وفاعل حقيقيدن آكاه وخبردار اولمزسن كنديكك بو عقلسزلغنى كور اكرسن صحيح عاقل اوليدك هر دائرك برمدورى وهر اثرك برمؤثرى اولديغنى بيلوردك پس بوجمله

افعال وآثارك فاعل ومؤثری واجب الوجود اولان حق تعالی حضرتلری اولدیغنه اقرار قیلوردك چونكم بوقدر آثارك مؤثر حقیقی و بوقدر افعالك فاعل حقیقی سندن غافل اولەسن فی الحقیقه بغایت بی عقل سن وكندی عقلسزلغكی دخی بیلمز وكورمزسن ﴿ مثنوی ﴾ خانه با بنّا بود معقول‌تر * یا كه بی بنّا بكو ای بی هنر) ای هنرسز سویله خانه بنّا ایله‌می معقولتردر یاخود بنّاسزمی معقولتردر لابد هرعاقلك قتنده معقولتر اولان بودركه هر بنانك البته بر بنّاسی واردر بنّاسز بنا ممكن دكلدر كذلك بو بناء كائناتك دخی لابد بربانی وصانعی واردر وهرعاقلك قتنده بوقدر مصنوعاتك صانعی اولدیغی معقول ومحققدر ﴿ مثنوی ﴾ خط با كاتب بود معقول‌تر * یا كه بی كاتب بیندیش ای پسر * جیم كوش وعین چشم ومیم فم * چون بود بی كاتبی ای متهم) خط كاتب ایله‌می معقولتردر یاخود كاتب سزمی معقولتردر ای پسر فكر واندیشه ایله هر خطك كاتب ایله اولمسی معقولتردر زیرا بلا كاتب خط اولمق محالدر چونكم كاتبسز خط اولمق ممكن دكلدر جیم كبی كوش وعین كبی چشم ومیم كبی فم صفحهٔ رخسار آدمیده كاتب حقیقی سزای عدم اعانله متهم نیجه اولور بویله احسن تقویم اوزره انسان صانع حكیم اولمینجه نیجه ظهوره كلور (بیت) استر یسك آلمغه حكمت كتابندن سبق * خامهٔ قدرت نه یازمش صفحهٔ رخساره باق (وهو الذی یصوركم فی الارحام كیف یشاء) آیت كریمه‌سنك حسبنجه انسانی ارحام امهاتدن دله‌دیكی كبی تصویر ایلین اول مصور حقیقیدن وآنك صفحهٔ جمالنه صادلر كبی ایكی عینی وجیملر كبی ایكی اذنی ونونلر كبی ایكی ابرویی ومیم كبی بردانه فمی تحریر ایلین همان اول محرر معنویدر ﴿ مثنوی ﴾ شمع روشن بی ز كیرانندهٔ * یا بكیرانندهٔ داننده) مثلا شمع بركیرانندەسزدنمی روشندر یاخود برداننده اولان كیرانندە ایله‌می روشندر بومقرر ومحققدر كه شمع برعالم ودانا كیراننده‌نك وجودیله روشندر كیراننده طوتیجی دیمكدر مرادشمعی یاقیجی وآنك روشنالكنه ضعف كلدكجه آنك فتیلنی مقراضله طوتیجی وقطع ایدیجی كسەدر لابدشمعك نورنه ضعف كلسه انك باشنی طوتیجی كسەنك تدبیری ایله اول شمع روشن تراولور واكر بركسه برشمعی یاقسه اولا روشنالق بولمزوا كریاقسه ولكن كاه كاه انك باشنی طوتمسه روشن تراولمز واكر بركسه برشمعی یاقسه اولا روشنالق بولمز وفتیلنی آلمغله تنویر ایتمسه هم روشن اولمز پس شمع هروجهله برعالم ودانا كیراننده‌یه محتاجدر كذلك هرشیئك وجودی برشمع كبیدر لابدبرداننده اولان صانعه محتاجدر بودكلدركه اول مصنوع اولان شیء بی صانع ظهوره كله وبی استاد آنك كبی رونق وكمال بوله ﴿ مثنوی ﴾ صنعتی خوب از كف شل ضریر * باشد اولی یا زكف این بصیر)

ای بو آثارك مؤثر حقیقی سندن غافل برخوب صنعت چولق اولان کورك کفندنمی
اولی اولور یاخود بصیر اولان الی طوتیجی کسه دنمی اولی اولور بو مقرردرکه
هر صنعت خوب لابد برالی طوتیجی و کوزی کوریجی استاد کاملدن اولی اولور
والا الی طوتمین و کوزی کورمین کسنه صنعت خوبی دوزمکه قادر اوله مز پس
بوقدر مصنوع خوبی که سن کوررسن لابد آنك برصانعی واردر واول صانع
هم قابض و باسط و ید قدرتله آخذ و باطش در وهم بصیر وقدیردر اکر قادر
اولمسیدی بوقدر مصنوعی کتم عدمدن مرتبهٔ وجوده نیجه کتورردی واکر بصیر
اولمسیدی بوقدر صنایع عجیبه یی بویله اشکال غریبه اوزره نیجه دوزردی
وبو صحایف اکوان اوزره بوقدر نقوش خطوطی نیجه یازردی بوندن معلوم
اولسونکه اول صانع خبیرهم بصیر وهم قدیردر ﴿ مثنوی ﴾ پس چو دانستی که
قهرت میکند * برسرت دبوس محنت میزند * پس بکن دفعش چو نمرودی
بجنك * سوی او کش برهوا تیر خدنك * همچو اسپاه مغل برآسمان * تیرمی انداز
دفع نزع جان) پس ای فاعل حقیقیدن غافل وعالمك صانعی اولان پادشاهدن
جاهل اولان کسه چونکم بوقدر بیلدککه اول خداسنی عاقبت قهرایلر وآخر
الامر سنك باشك اوزره بلا ومحنت دبوسنی اورروسنی نیجه خسته لکاره ومرضلره
مبتلا قیلورو اولدرر پس کندی نفسکدن اول محنت وبلایی وموت وفنایی دفع
ایله شول برنمرود کبی جنك ایله اول محیی وممیت اولان فاعل حقیقینك جانبنه هوا
اوزره خدنکدن اولان تیری چك نته کم نمرودلعین کندی اعتقاد باطلی اوزره
حضرت حق آسمان جانبنده زعم ایلیوب آنکله مخاصمت قیلوب و برصندوقه
بنوب کرکسلر واسطه سیله سمایه چیقوب حضرت خدا ایله جنك ایدرم دیو هوا
جانبنه تیرلر آتمشدر وبونك قصه سی تواریخده مسطوردر ای نادان سن مغل عسکری
کبی آسمان جانبنه نزع جانی دفع ایلمکدن اوتری اوق آت نته کم اول زمانده اولان
تاتار طائفه سی چن کندیلره متعلق برکسه خسته اولسه انك اقرباسی بریره کلوب
آسمان طرفنه اوق اتارلردی وانلر بویله اعتقاد ایدرلر دیکه ملك الموت آسمان
جانبنده در واول خسته اولان خانه یه هوادن بری کلور وآنك جانی بدندن نزع
قیلور پس هوا جانبنه تیراتارلردی تاکم انلرك سهامندن ملك الموت خوف ایده
واول خسته نك جانی الهمیوب کیده اکر بعض خسته صحت بولسه انلر ملك
الموت بزم تیرمزدن فرار قیلدی وخسته مز انك پنجه سندن نجات بولدی دیرلردی
واکر اول خسته اولورسه اول ملك الموت برکزلو یردن کلدی وآنك جانی الدی
دیو اعتقاد ایدرلردی ای محیی وممیت اولان خدادن غافل اولان نادان سن هم ایسترسك
جاهل اولان تاتار طائفه سی کبی جان نزعی دفع ایلمکدن اوتری آسمان جانبنه

اوق آت وكندكدن و ياردوستكدن نزع جانى دفع ايت مغل تاتاره درلر
﴿ مثنوى ﴾ ياكريزازوى اكرتانى برو * چون روى چون دركف او بى كرو *
درعدم بودى نرستى ازكفش * ازكف او چون رهى اى دستخوش) ياخود اى
كنديك وجودنده متصرف اولان وجميع موجوداتده كيف مايشاء تصرف
قيلان خداى تعالى حضرتلرندن غافل اندن قاچ اكر قادر ايسك اقطار سموات
وارضدن چيقوب كت سن آنك ملكندن نيجه طشره كيدرسن چونكم آنك كف
تصرفنده مرهون ومقيدسن اصلا آنك دست تصرفندن كسه طشره كتمكه
وانك تصرف وملكندن خروج ونفوذ ايتمكه قادر دكلدر هرنه يره كيدرسه
آنك ملكنده وآنك دست تصرفنده در انك ارادتى اولمينجه بر يره كتمكه وحركت
ايتمكه هم قادر دكلدر اولا اى نادان سن عدمده ايدك اول قادر اولان خداى تعالينك
كف تصرفندن قورتلمدك وبى وجود ايكن انك دست تقديرندن نجات بولمدك پس
اى دستخوش اول پادشاهك كف ارادتندن ودست قدرتندن بو عالمه كلدكدن
ووجود بولدقدنصكره نيجه قورتلورسن بعضلر دستخوش بوكونه محلده زبون
وعاجز معناسنه استعمال اولنور ديمشلر درسرورى مرحوم دخى دستخوش
خو بدست وناز پرور معناسنه در ديمشدر اما دستخوش اى خوش صنعت ديمك
معناسنه اولمق ذكر سبب ارادهٔ مسبب طريقى اوزره قاعده يه موافقدر يعنى اى
الينك صنعتى خوش سنك صنعتك كندى الكدن قورتلمديغى كبى سن هم كندى
صانعك دست تصرفندن نيجه قورتلورسن وانك حكمندن وارادتندن قاچوب
نه جانبده فرار قيلورسن ﴿ مثنوى ﴾ آرزوجستن بود بكريختن * پيش
عدلش خون تقوى ريختن) آرزوى نفسى استمك حقدن قاچمقدر اول خدانك
عدلى اوكنده تقوى قانن دوكمكدر آرزو بونده نفسك مرادى ومشتهاسى
معناسنه در وبسبيل استعارهٔ تخييليه حضرت مولانا قدس سره الاعلى تقواىى
بر ذى روح انسان منزله سنه تنزيل ايلمشلردر وحضرت حقدن قاچق نه وجهله
اولديغى بوكونه تعبير ايدوب سويله مشلردركه اى نفسك مشتهاسنه طالب اولان
كمسه نفسك مرادنى وآرزوسنى استمك حق تعالينك امرندن ودست ارادتندن
قاچمقدر اندنصكره اول پادشاهك عدلى اوكنده تقوانك قانى دوكمكدر وانك
روحنى ضايع ايتمكدر اما نفسك مرادنى ترك ايلسك وكنديكى اول عادل اولان
پادشاهك حكمنه وارادتنه تسليم قيلسك بو اعتبارله خلقدن حقه قاچمش اولورسن
وانك عدلى اوكنده تقواىى احيا قيلورسن كه تقوى اصل ماسوادن پرهيز قيلمقدر
وماسوادن پرهيز قيلق ايسه نفسك آرزو ومرادنى ترك ايتمكله اولور و حضرت
حقك طاعتى بولنه كتمكله ميسر اولور پس هر كيم كه كندى نفسنك آرزو

ومرادنی ترك ایلدی وحق تعالی حضرتلرنی وکیل اتخاذ ایدوب بالکلیه کندی امورنی اکا تسلیم وتفویض قیلدی کالیله متقی اولدی وتقوایی احیا قیلدی متقی اولمق استین کمسه بودنیانك حظوظ ولذاتندن پرهیز قیلمق لازمدر ﴿ مثنوی ﴾ این جهان دامست ودانش آرزو * درکریزازد انها وآرزو * چون چنین رفتی بدیدی صد کشاد * چون شدی درضد آن دیدی فساد) فی المثل بوجهان دامدر وانك دانه‌سی آرزوی نفسانیدر دانه‌لردن قاچ وعلی الفور یوزکتور مصرع ثانیده اولان آرزوم کبدر آرام در ز وزرو افظنـدن مخففدر روی آرزو تقدیرنده در یعنی بوجهان فی الحقیقه دام کبدر و بودام جهانك دانه‌لری مشتهیات نفسانیه در اول دام جهانك دانه‌لری مثابه‌سنده اولان مشتهیات نفسانیه‌دن فرار ایله علی الفور حضرت حقه یوز کتور وانك امرنه وحکمنه انقیاد ایله و بوجهـان صوریدن اعراض ایدوب اول خداوند جلیلك مشاهده سنه وجمال کمالنك معاینه سنه توجه ایله چونکم طریق حقه‌سن بوذکر اولنان کبی کیده سن نیچه یوز کشاده لك کوررسن ونیچه بیك فتوحه کندیکی ایرکوررسن اماچونکم بونك ضدی اوله‌سن وطریق حقه بوذکراولنان قاعده‌نك عکسی اوزره سیرقیله سن یعنی طالب آرزوی نفسانی ومائل مشتهیات جسمانی اوله‌سن نیچه یوزفساد کوررسن وکنـدیکی فاسدلر وحاصیلر مرتبه سنه ایرکوررسن ﴿ مثنوی ﴾ پس پیمبر کفت استفتوا القلوب * کرچه مفتیتان برون کوید خطوب) پس پیغمبر علیه السلام حضرتلری دیدی قلبلریکزدن استفتا ایلك کرچه مفتیلر سزه طشره‌ده خطوب سویلر اکرچه سزك مفتیلریکز طشره‌ده خطوب سویلرسه ده دیمك هم وجه در خطوب خاء معجمه‌نك ضمه‌سیله خطبك جمعیدر خطب امردیرلر نته کم هذا خطب جلیل دیرلر امر عظیم معناسن و یررلر بو بیت بو حدیث شریفه اشارتدر قال النبی صلی الله علیه وسلم (استفت قلبك وان افتاك المفتون) رواه البخاری فی تاریخه عن وابصة کذا فی الجامع الصغیر وحدیث شریفده حضرت نبی علیه السلام واحده خطاب ایدوب حضرت مولانا بو بیت شریفده جمله ایراد ایلملرنده نکته بودرکه بو حدیث شریفك موردی خاص حکمی عام اولدیغنه اشارت ایدرلر وتوضیح معنی بویله دیمك اولورکه هر بارکه آرزوی نفسی ترك ایدوب حضرت حق جانبنـه متوجه اوله‌سن حضور قلبه واصل اولورسن ونیچه یوز کشادلك بولورسن امابونك عکسنه واسك درونکده نیچه فساد کوررسن پس پیغمبر علیه الصلوة والسلام حضرتلری بیوردیلر سزقلبلریکزدن فتوی طلب ایلك اکرچه مفتیلریکز سزه خارجده اوامر سویلرسه ده وصلاح وفسادك نه ایدوکنی تعلیم ایلرسه ده خارجده اولان مفتی هرنه قدر صلاح وفسادی سویلسه وترقی وتنزل نه ایدوکنی بیـان

ایلسه بنه انسان کندی قلبنده صلاحنی وفسادنی بیلك ورتقی وتنزلنه عالم اولمق لازمدر ترقی وصلاح حضرت حقه متوجه اولمقدن وقلبه محبت الهیه طولمقدن عبارت اولور وتنزل وفساد نفسك مشتهیاتنه منهمك اولمقدن وحظوظ عاجله یه اشتغال قیلمقدن کنایت اولور ﴿ مثنوی ﴾ آرزو بگذار تا رحم آیدش * آزمودی که چنین می بایدش) آرزوی نفسی قو تا کم اول خدایه رحم کله تجربه ایلدیککه اکا بونجلاین کرك یعنی نفسك مرادو آرزوسنی ترك ایله تاکم اول خدایه رحم ایتمك کله وسنك حالکی کوروب رحمت قیله نیجه کره تجربه ایلدککه اول خدایه آرزوبی ترك ایتمك کرکدر ﴿ مثنوی ﴾ چون نتانی جست پس خدمت کنش * تاروی از حبس او در کاشنش) چونکم صیچرامغه قادر دکل سن سن اکا خدمت ایله تاکم انك حبسندن انك کاشنه کیدهسن یعنی چونکم حق تعالی حضرتلرینك ملکندن چقمغه ودست تصرفندن خلاص اولمغه قادر دکلسن پس لازم کلدیکه اکا خدمت ایلیهسن تاکم حبسندن قورتلوب انك کاشننه کیدهسن ومقام امنده قرار ایدهسن ﴿ مثنوی ﴾ دمبدم چون تو مراقب میشوی * دادمی بینی وداوری غوی) دمبدم چونکم سن مراقب اولهسن ای غوی همیشه دادو داور کورورسن یعنی اکرسن همیشه کندی احوالکه مراقب اولهسن وهر بر فعلکی محاسبه قیلهسن همیشه عادل اولان حاکمی وانك عدلنی کوررسن یعنی اکر ایلك ایدرسك انك مقابلهسنده حسن جزا مشاهده قیلورسن واکر کملك ایدرایسك هم انك مقابلهسنده عاجله انك مثلی برسیئه کوررسن همیشه بودار مکافات ایچره هر عملکه مناسب اول داوردن برحالت کورمك مقرردر ﴿ مثنوی ﴾ وربندی چشم خود راز احتجاب * کارخود را کی کذارد آفتاب) واکر کندی کوزیکی احتجابدن باغلیهسن یعنی کندی احوالکه مراقب اولمیهسن ونفسانی اولان کارلره مشغول اولمغله حق تعالی حضرتلرینك داورلکنی مشاهده قیلمقدن تعامی ایلیهسن آفتاب حقیقی کندی کارنی نجن قور یعنی اول دائما هرکسه عملنه کوره جزا ویرمکدهدروهر کسی مستعد اولدیغی مرتبهیه ایرکورمکدهدر اکرسن کوزیکی انك مشاهدهسندن باغلرسك اول کندی کارنی ینه ایلر

﴿ وانمودن پادشاه بامرا ومتعصبان درراه ایاز درسبب فضیلت ومرتبت ﴾
﴿ وقربت وجامکی او برایشان بروجهی که ایشانرا حجت واعتراض نماند ﴾

بو سرخ شریف پادشاهك امرایه وایازك یولنده متعصب اولان وانك حقنده تعصب قیلان طائفهیه اول ایازك سبب فضیلتنی ومرتبهسنی وقربتنی وانك انلر اوزره جامه لکنی آشکار اکوسترمسنك بیاننده در شول بروجه اوزره که امرایه وانك

حقنده متعصب اولان طائفه‌یه حجت واعتراض قالیه ✻ مثنوی ✻ چون
امیران ازحسد جوشان شدند * عاقبت برشاه خود طعنه زدند * کین ایازتو نداردسی
خرد * جامگی سی امیراو چون خورد) چونکم امیرلر ایازه حسد ایلدکلرندن
جوشان اولدیلر ودرونلرندن حسد صفتلری قینایوب عاقبت کندی شاهلرینه
طعنه اوردیلر بویله دیوکه ای شاه عادل بوسنك ایازك اوتوز عقل طوتمز پس
اواوتوز امیرك جامه‌لکنی نیچون یریعنی انك قفتان بهاسی اولان قریه‌لر اوتوز
امیرك قفتانی بهاسی اولان قریه قدرواردر پس انك بوقدر امرا اوزره فضیلت
ومزیتی نه‌درکه انك جامه‌لکی بوجمله‌دن زیاده اوله‌دیدیلر ✻ مثنوی ✻ شاه
بیرون رفت با آن سی امیر * سوی صحرا وکهستان صیدگیر * کاربانی دید ازدور آن
ملك * گفت امیر را بروای مؤتفك * رو بپرس ازکاروان بررصد * کزکدامین شهر اندر
میرسد) پادشاه اول اوتوز امیرایله طشره کتدی صحرا وکوهستان جانبنه صید
طوتیجی وشکارلر ایدیجی اولدیغی حالده اول ملك اراقدن برکاروان کوردی
برامیره دیدی ای عاجز ومنقلب یوری مؤتفك عاجز ومنقلب دیمك معناسنه اولور
یوری واررصد اوزره اول کاروانه صورکه اول کاروان قنغی شهردن ایریشور
رصد یولدن کلنی وکیدنی کوزتمکه دیرلر وکوزه‌دجك محله دخی دیرلر یعنی واراول
کاربانك یولی اوستنده طوروانلرنه یردن کلورانلردن صوردیدی ✻ مثنوی ✻
رفت وپرسید وبیامد که زری * گفت عزمش تاکجادر ماندوی) اول امیر کتدی
واول کارباندن نه یردن کلورسز دیوسؤال ایتدی انلر رری شهرندن کلورز
دیوجواب ویردیلر واول امیر پادشاهه کلدی بویله جواب ویردیکه پادشاهم اول
کاربان ری شهرندن کلورلر پادشاه امیره دیدی اول کاربانك عزمی نه یره‌دکدرونه
جانبه کیدرلر اول امیرعاجز قالدی وانلرك نه جانبه کیده جکلرندن خبرویره میوب
متحیر اولدی ✻ مثنوی ✻ دیگری را گفت روای بوالعلا * باز پرس ازکاروان که
تاکجا * رفت وآمد گفت تاسوی یمن * گفت رختش چیست هان ای مؤتمن) پس
سلطان محمود اول امیری قویوب غیری امیره دخی دیدی ای بوالعلا یوری اول
کارواندن کیروصورکه انلرنه یره‌دك کیدرلرونه منزل ومقامه‌دك سیرایدرلر اول
بیك هم کتدی واروب اول کارواندن سؤال ایتدی ودونوب پادشاهه کلدی
جواب ویروب دیدی پادشاهم انلریمن جانبنه دك کیدرلر پس پادشاه اکادیدی
ای مؤتمن آگاه اول کاربانك رخت ومتاعی نه‌در مؤتمن امین قیلنمش معناسنه اولور
✻ مثنوی ✻ ماند حیران گفت باامیری دگر * که بروواپرس رخت آن نفر * بازآمد
گفت ازهرجنس هست * اغلب آن کاسه‌های رازیست) اول امیراول کاربانك
رخت ومتاعی نه‌ایدوکنی بیله میوب وانلردن خبرویره میوب حیران قالدی پس

پادشاه برغیری امیره دخی دیدیکه یوری اول نفرك رخت ومتاعندن کیروصور
پس اول امیر دخی واروب اول کاربانك رخت ومتاعندن سؤال ایلدی وانلره
سزك متاعکزنه‌در دیوسویلدی انلر اکا جواب ویردکدنصکره دونوب کیر وکلدی
پادشاهه جواب ویروب دیدی پادشاهم هرجنسدن واردر اما انلرك اغلب متاعی
ری شهرنه منسوب اولان کاسه‌لردر دیدی رازدن مراد ری شهریدر قچن ری
لفظنك آخرنه یاء نسبی کتورلسه برالف ودخی زاز یاده ایلیوب اندنصکره یاء نسبی
کتوررلر و بوامیرلرك هر برینك عقلی کتدکچه اولکی امیردن ناقص اولدیغنه
بومحلده اشارت واردر زیرا بوجمله‌سی پادشاهك خطابنی ایشیدرلر واول کاربانه
کلان امیری کوررلردی مع هذا تعقل ایدوب امدی بعض سؤال دخی پادشاه بکا
سؤال ایلرسه بن اکانه جواب ویرمك کرکدر دیو فکر واندیشه قلیوب همان پادشاه
نه‌دن سؤال ایلرسه واروب انجق اندن جواب کتوردی نته‌کم بوامیر رخت ومتاعدن
جواب کتوردی ﴿ مثنوی ﴾ کفت کی بیرون شدند ازشهرری * ماند حیران
آن امیرسست پی) چون پادشاه اکا دیدی اول کار بان ری شهرندن قچن طشره
اولدیلر واندن نه زمانده چقوب بومنزله قاج کونده کلدیلر اول سست پی اولان امیر
حیران قالدی واول ضعیف روشلو وزبون کیدشلو پیك بوسؤاله جواب ویره میوب
عاجز قالدی ﴿ مثنوی ﴾ همچنین تاسی امیر وبیشتر * سست رأی وناقص
اندر کروفر) الحاصل بواسلوب اوزره اوتوز امیره‌دك دخی زیاده‌رك سست رای
وکروفرده ناقص ایدیلر هر بریسی جداجدا واروب انجق همان نه دینلدیسه
خبر کتوردیلر وانلرك سست رای اولمسنه وکروفر عقلیه‌ده ناقص اولدقلرینه بوحالت
دلالت ایلرکه بوجمله‌نك حضورنده پادشاه برینی اول مصلحت ایچون ارسال
ایلیوب اندنصکره اکا فلان نیجه اولدی دیو سؤال ایلدکده اول جواب ویره میوب
اول مصلحتدن اوتری برینی دخی کوندروب اول دخی انجق همان اندن جواب
کتوروب ویره مدکده غیری امیرله لازم اولان بوایدیکه هر بری اول مصلحته
کتدکده تعقل وتفکر ایدوب وکندیسنه بویله دیو سویلیه‌یدی که پادشاه بنی اکرچه
شو خدمته کوندردی اما اکر اول بندن مقدم کلان امرایه سؤال ایلدیکنی بکا دخی
بو کاربانك بعض احوالندن سؤال ایلرسه اکا کوره جواب ویرمك لازمدر امدی
جوابنی بوقلیم و بونلرك نقیر وقطمیر هرحالنی سؤال ایدیلم دیوب پادشاهه اندنصکره
کیده‌لم تاکم بندنصکره برآخر آدم کلمکه محتاج اولمیه و برجزؤی شیدن اوتری
پادشاه برآخر کسه‌یی ارسال قیلمیه بویله دیمدی وکندی کندویه بویله سویلمدی
﴿ مثنوی ﴾ کفت امیرانرا که من روزی جدا * امتحان کردم ایازخویش را *
که بپرس ازکاروان که ازکجاست * او برفت این جمله واپرسید راست * بی وصیت

بی اشارت یك بیك * حالشان دریافت بی ریبی وشك * هرچه زین سی
میراندرسی مقام * کشف شدزوآن یکدم شد تمام) پس پادشاه اول امرایی
ازام ایدوب انلره دیدیکه ای امیرلر بن بر کون جدا کندی ایازمی امتحان ایلدم
بویله دیو که ای ایاز وار کار باندن صورتانه یردن ونه جانبدن کلورلر اول ایاز کندی
بوجمله یی راست و بی قصور و بی کاست صوردی وصیت سز وایما واشارتسز
بر انلرك حالنی بی ریب و بی شك بیلدی ونیجه اولوب نیجه اولد قلرینه ونه جانبه
عزم قیلدقلرینه بالکلیه عالم اولدی اندنصکره بکا کلدی هرنه که بو اوتوز امیردن
اوتوز مقامده کشف اولدیسه اندن او بردمده تمام اولدی سی مقامدن مراد
بو اولورکه پادشاه برامیری اول کاربانه خبرالمقدن اوتری کوندردکه برمقامده
ایدی اول کتدکدنصکره برمقامه دخی کلوب برمقدار قائم اولدی واول کلدکدن
صکره برین دخی کوندروب برمقامه دخی کلدی وانده دخی اول کلنجه برمقدار
توقف قیلدی بو اسلوب اوزره اوتوز مقامه دك نقل قیلدی واوتوز که هر برینی
برخبر ایچون کوندروب انلرك هر بردن اول خبرك نتیجه‌سی کشف اولدی اما
بونلردن مقدم ایازی بر کون برمقامده برسبیل امتحان تنها برکاربانه وارشو کاربان
نه یردن کلور خبرال دیو کوندردی واروب انلرك جمیع احوالندن استخبار واستفسار
ایدوب پادشاهه کلدی پادشاه اکا هرنه سؤال قیلدیسه بر برجواب ویردی وبو
اوتوز امیردن اوتوز مقامده کشف اولان معانی برمقامده یالکز ایازك وجودندن
بالتمام والکمال کشف اولدی پس پادشاه انلره دیدی ای امیرلر سیزك اوتوز یکزك
عقلندن یالکز ایازك عقلی زیاده‌در انکیچون انك جامه‌لکنی سزك جمله کزك جامه
لکندن زیاده ایلدم دیدی پس بونده پادشاهدن مراد هر عاقل وعادل دنیا
پادشاهی اولوب لابد بر زیاده عاقل کمسه‌یی کندی یه ندیم وایاز کبی مقرب قیلوب
وبعض امرا انك انك حقنده حسد قیلسه لری و پادشاه دخی انلره انك عقلی سزدن
زیاده‌در دیمه‌سی اولسه‌ده جائزدر و پادشاهدن مراد پادشاه معنوی وملك
اخروی اولان مرشد کامل اولوب ایازدن مراد عاقل ودانا وآخرت اصحابی اولان
مریدلری ومحبلری انك حقنده حسد قیلوب وطعن وتشنیع اوروب پادشاه معنوی
اولان مرشد دخی انلره بن انی کمال عقلندن بر زیاده فهمندن اوتری سزك جمله کزدن
زیاده سودم وانی کندمه خلیل ومصاحب اتخاذ قیلدم دیو جواب ویرمك دخی
جائزدر ولیکن اکثر انسانك طبعی جبره مائل اولوب وجهد واکتسابی انکار
قیلوب مرشد طرفندن بو مرید عالم وعاقلدر مجرد بن انی علمندن اوتری سودم
دیسه انلر دامن جبره تمسك ایدرلر ونیلیم حق تعالی ازلده اکا اولقدر علم وعقل
ویرمش بزه دخی کفایت مقداری بو قدر عقل ویرمش بونی زیاده ایلمك نیجه قابلدر

دیو بی اختیارلق یوانه کیدرلر نته کم بو سرخ شریفله بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر

﴿ مرافعهٔ امرا آن حجت بشبههٔ جبریانه وجواب دادن شاه ایشانرا ﴾

امرانك اول حجتی جبریانه اولان شبهه ایله مرافعه قیلدقلرینك و پادشاهك انلره جواب و رمه‌سنك بیانیدر ﴿ مثنوی ﴾ پس بگفتند آن امیران کین فنیست * از عنایتهاست کار جهد نیست * قسمت حقست مه را روی نغز * دادهٔ بخت است گل را بوی نغز) چونکم امرا شاهدن ایاز حقنده اولان بو مدح وثنانی ایشتدیلر پس اکابر سبیل حجت اول امیرلر دیدیلرکه بو برفندر اول اللهك عنایتلرندن جهد واکتسابك کاری دکلدر بلکه دادبار یدر ماهك روی نغزی قسمت حقدر کلك بوی نغزی دادهٔ بختدر یعنی اول امیرلر کندیلرك تقصیرنه معترف اولیوب بلکه جبریانه بو کونه حجت ابراز ایدوب دیدیلر بو عقل وذکا باشکه برفندرکه مطلق الله تعالینك عنایتلرندر سعی وجهدك بونده کار ومدخلی یوقدر نته کم ماهه روی لطیفی ورخسار منیری حق تعالی قسمت ایلدی اول ماه آنی جهدله بولمدی وکذلك بوی لطیف دخی کله کندی بخت مسعودنك داده وعطاسیدر اول کل انی کسبله حاصل قیلدی پس بز بو خصوصده نیه قادرز دیدیلر ﴿ مثنوی ﴾ گفت سلطان بلکه آنچه ازنفس زاد * ریع تقصیرست ودخل اجتهاد * ورنه آدم کی بگفتی باخدا * ربنا اناظلمنا نفسنا * خود بگفتی کاین گناه از بخت بود * چون قضا این بود حزم ماچه سود) امرا چونکم جبری اولان حجتلرین ابراز ایلدیلرو بز بو خصوصده انجق عقلمز یتدیکی قدر تدبیر ایتدك بونده بز تقصیر ایتمدك دیوسویلدیلر پادشاه انلره جواب ویروب دیدی بلکه اول اعمالکه نفسدن طوغدی لابد ایکیدن خالی دکلدر یاریع تقصیرو یاخود دخل اجتهادتدر اکر نقصان وخسران ایسه اول ریع تقصیردر واکر نفع وفائده ایسه اول اجتهادك جلبیدر اکرچه بو جمله‌ده تقدیرك دخی مدخلی واردر ولیکن اختیار وتدبیر هم مطلق سلب اولنمز والا آدم حضرتلری حین تقصیرده خدای تعالی حضرتلرینه (ربنا اناظلمنا) نچین دیردی ونه وجهله کندی نفسنه ظلم ایلدیکنه اعتراف ایلردی اکر اول تقصیر وکناه صافی بخت وتقدیردن اولیدی خود دیردیکه بو کناه بختدن ایدی چونکم قضا بوایدی بزم حزم واحتیاطمز نه فائده ایدر آدم حضرتلری خود بویله دیمدی بلکه ای بزم ربمز و پروردکارمز بز نفسمزه ظلم ایتدك بو خطا وکناه بزم تقصیرمزدندر دیو اعتراف ایلدی (ربنا ظلمنا انفسنا) دیو سویلدی بو آیت کریمه‌نك تفسیری جلد اولده * اضافت کردن آدم زلت خویش * سرخنده مرور ایلدی انده طلب اولنه بگفتی‌ده اولان یا حکایه ایچون در غفلت اولنمیه که شمعی وجان عالم خطاب

ایچوندر ظن ایلمشلردر انلرك و بردیکی معنی اختیار قیلمیه ﴿ مثنوی ﴾ همچو ابلیسی که کفت اغویتنی * تو شکستی جام ومارا میزنی) خود آدم حضرتلری ابلیس کبی دیردی که فبما اغویتنی سن صیدك جامی و بزی اوررسن نته کم شیطان فبما اغویتنی دیدی یعنی سن بنی اغوا ایلدکك سببیله دیو اغوا واضلالی مطلق حضرت حقه اسناد ایلیوب کندو بی مجبور و بی اختیار بیلدی وجام قصد وتدبیرمزی سن صیدك و بنه بزه جامی نیچون صیرسن دیو اوررسون دیمك مفهومنی سویلدی اما حضرت آدم بویله سویلدی وجبره متعلق کلام ایلدی بلکه عذر وتقصیره متعلق کلام سویلدی وظلمی کندی نفسنه اسناد ایلدی بو بیتله اشارت اولنان آیت دخی جلد اولده اول سرخده مرور ایلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ بل قضا حقست وجهد بنده حق * هین مباش اعور چو ابلیس خلق) بو بیت هم سلطان محمود اسانندندر یعنی امر ایله خطابا دیرکه اویله دکلدرکه بنده نك اعمالی بالکلیه قضادن اوله و بنده مطلق مجبور و بی اختیار اوله و یاخود بنده نك مطلقا جهد واختیار یله اوله قضا وقدرك انده مدخلی اولمیه بلکه قضا حقدر و بنده نك جهد واختیار جزویه سی دخی حقدر صقین ابلیس کهنه کبی اعور اولمه خلق کهنه معناسنه در واعور بوندهیك چشم معناسنه در که مراداندن همان برجانبی کوریجی ودرست کورمیجیدر دیمك اولور نته کم ابلیس همان یالکز برطرفی کوریجیدر نته کم آدم حضرتلرینه سجده ایله امر اولندقده همان آدمك طینی کوردی دینی و یقینی جانبن کورمدی و بوندنصکره حق تعالی اکا یا ابلیس نیچون امرمی طوتمدك وآدمه سجده ایتمك و بکا اطاعت ایتمك طریقنه کتمدك دیدکده بالکلیه قضا وقدر جانبنی کوروب واغوایی حضرت حقه اسناد ایلیوب کندینك اختیارنی واقتضاسنی کورمدی پس کرکدرکه آدم اوغلی کهنه اولان ابلیس کبی بك چشم اولمیه وهمان برجانبه نظر قیلمه اکر قضا وقدر جانبنی کورر وآنی حق وثابت بیلورسه جهد واختیار جانبنی دخی کوره وآنی هم باطل بیلمیوب حق وثابت بیله ﴿ مثنوی ﴾ در تردد مانده ایم اندر دوکار * این تردد کی بود بی اختیار * این کنم یا آن کنم او کی کوید * که دودست پای او بسته بود) مثلا ایکی کار اورته سنده تردده قالمشز بو ایکی کار اورته سنده متردد اولمق اختیارسز قچن اولور بو کاری ایلیم یاخود اول کاری ایلیم اوکمسه قچن دیرکه آنك ایکی الی و ایکی اباغی بسته اوله یعنی ایکی الی و ایکی اباغی بسته ومقید اولان کمسنه عجبا شوایشی می اشلسم و یاخود انی قویوب بو کاری می اشلسم دیمز زیرا که اول مجبور ومضطردر ایکی کاردن بریسنی اشلمکه قادر اولمدیغنی بیلور واصلا متردد دخی اولمز انکیچون که تردد اختیار واستطاعتدن ظهوره کلور ﴿ مثنوی ﴾ هیچ باشد این تردد در سرم * که روم در بحر و یابالا پرم *

این تردد هست که در موصل روم * یا برای سحر تا بابل روم * پس تردد را باید قدرتی * ورنه آن خنده بود بر سبلتی) هیچ بنم باشمده بو تردد اولورمی بویله دیوکه بحرده کیدم ودریا اوزره بی سفینه مشی ایدم ویاخود بالا وهوادهاوچام یعنی هیچ سنك وبنم باشمده دریاده یوریمك ویاخود هواده اوچمق ترددی یوقدر زیرا بیلورزکه دریاده یوزمکه وهوا اوزره پرواز ایلمکه بزده قدرت واستطاعت یوقدر اماباشده بوتردد واردرکه موصله کیدم یاخود سحر اوکرنمکدن اوتری بابله دك کیدم بابل عراقده شول موضعك اسمیدرکه هاروت وماروت آنده اولان قیوده حبس اولنمشلردر وبونك تحقیق وتفصیلی بشنجی دفترده واولکی دفترده هم مرور ایلمشدر یعنی بومقدور بشر وممکن ومیسردرکه شو ایکی کارك مابیننده متردد اولهسن ودیهسنکه عجبا بن تجارت قیلمقدن اوتری موصل جانبنهمی کتسم ویاخود سحر اوکرنمکدن اوتری چاه بابل سمتنهمی سیر ایدسم بو ایکیسنه انسانك قدرت واستطاعتی اولدیغندن اوتری انسان بوکونه ایکی کارك مابیننده متردد اولور امابرکسه که ایکی کاردن برینه واصل اولمیهجغنی محقق بلسه اصلا متردد اولمز وانك وصولنه دخی قصد وعزیمت قیلمز پس تردده برقدرت واستطاعت لازمدر یوخسه اول تردد برسبلت اوزره خنده اولور یعنی برکسهنك قدرتی واستطاعتی اولمسه ومع هذا ایکی کارك مابیننده متردد اولسه آنك اول متردد اولمسی صحیح وصادق اولمز بلکه همان برصقاله بیغه کولمك اولور ومجرد لغو وبازی قبیلندن اولور ﴿ مثنوی ﴾ برقضا کم نه بهانه ای جوان * جرم خودرا چون نهی بر دیکران * خون کند زید وقصاص او بعمرو * می خورد عمرو براحمد حد خمر) چونکم جرم وزلت انسانك من وجه کندی نفسندن واختیارندن ظهوره کلور پس ای جوان جرمی اشلیوب قضایه بهانه قومه کندی جرمکی غیریلر اوزره نیچون قورسن ونه جهتدن بوجرم بنم نفسمدن دکلدر قضادندر ویاخود شیطانك اغواسندندن ویاخود عمروك وبکرك بنی اضلال ایلسندندر دیرسن مثلا زید قان ایلر وآنك قصاصی عمروده اولورمی عمرو خمر ایچر واحمد اوزره حد خمر اولورمی بو مثبت ومقرردرکه اولمز بو بیتده استفهام تقریری معناسی واردر یعنی عمرو قان ایلسه زیده انکیچون قصاص اولمدیغی مقرر وعمرو خمر ایچسه اندن اوتری بکره حد اولمدیغی هم مثبت اولدیسه سندخی برجرمی اشلدکده جزاسی غیری یه اولمز بلکه همان سنکیچون اولور چونکم بویله درسن اول جرمی غیریلره نیچون اسناد ایلرسن کرکدرکه جرمی کندی نفسکه اسناد قیلهسن وهم معترف اولهسن ﴿ مثنوی ﴾ کرد خود بر کرد وجرم خود ببین * جنبش ازخود بین وازسایه مبین * که نخواهد شد غلط پاداش میر * خصم را میداند

آن‌میر بصیر) ای مجرم کندی اطرافکی طولان وکندی جرمکی کور جنبشی
کندی ذاتکدن کور وسایه‌دن کورمه که امیر غلط پاداش اولاز بو وجه اوزره غلط
پاداش وصف ترکیبی اولور اما وصف ترکیبی اولمسه هم جائزدر بو وجه
اوزره معنی امیرك پاداشی غلط اولمیسردر دیمك اولور خصمی اول امیر بصیر
بیلور بعض نسخه‌ده خصم رامی داند آن خصم بصیر واقع اولمشدر بو تقدیر
اوزره معنی خصمی اول بصیر اولان خصم بیلور دیمك اولور امیر بصیردن مراد
حق تعالیدر که قوللرینك جمیع احوالنی کوریجی بر امیر وحاکمدر خصم بصیردن
مرادهم اول خدای تعالی اولور که لابد کافر اولنلره وجرم ومعصیت قیلنلره اول
خدا خصمدر جنبش ازخود بین دیمك جنبش را ازنفس خود بین وازسایهٔ خود
مبین دیمك تقدیرنده اولور وانسانك عند المحققین کندی نفسندن مراد اصل
عین ثابته‌سی اولورو بو جسدا کا نسبت سایه مشابه‌سنده اولور واما محقق اولمین کسه‌لرك
قتنده نفسدن مراد بو وجود مجازی وسایه دن مراد وسوسهٔ شیطانی
وافعال جسمانی واسباب دنیوی اولور بو ایکی بیتك تحقیق وتوضیحی بویله دیمك
اولور که ای بنی آدم کندی احوال واطرافکه طولان جنبش وحرکتی سایه کبی اولان
وجود مجازیدن کورمه دیمك اولور اما وجه ثانی اوزره معنی ای آدم اوغلی کندی
اطرافکی طولان وکندی جرمکی کور جرم ومعصیت طرفنه اولان جنبش وحرکتی
کندی نفسکدن بیل مانند سایه اولان وساوس شیطانیدن واسباب دنیوی
وجسمانیدن کورمه که اول جرم ومعصیت طرفنه اولان جنبش وحرکتك
مقابله‌سنده سن لابد امیر حقیقیدن جزا و پاداش کورسن زیرا امیر حقیقی
غلط پاداش اولمیسردر لابد اول علیم و بصیر اولان امیر حقیقی کندی امرنه
مخالفت قیلان خصمی بیلور یاخود معنی ای مجرم جرم ومعصیت طرفنه ایلدیکك
جنبش وحرکت ایچون اول امیر حقیقینك سکا جزا و پاداشی کلور که اول امیر
حقیقینك جزا و پاداشی غلط اولمیسردر و برآخر کسه‌یه اول پاداش انتقال
واصابت قلمیسردر زیرا اول عاصیلره وکافرلره خصم اولان بصیر خصمی بیلور
ولابد انك جزاسی و پاداشی هرنه ایسه اکا کوره انی ویرر ومستحق اولدیغی
مرتبه‌یه انی ایرکورر ﴿ مثنوی ﴾ چون عسل خوردی نیاید تب بغیر * مزد
روزتو نیاید شب بغیر) مثلا چونکم سن عسل یه‌سن حمی غیری یه کلمدی سنك
کوندزك مزدی کیجه غیره کلمدی یعنی محرك صفرا اولان وطبیعتده حرارت ویرن
عسلی چونکم سن ییدك آنك سمه‌سی دخی سکا کلور پس حظ نفسه متعلق برفعلی
که‌سن اشلیه‌سن آنك جزا و پاداشی هم سکا عائد اولور سنك کوندز اشلدیکك
عملك مزد وجزاسی کیجه غیری یه کلمز بلکه ینه سکا کلور وهرکسك نفسی نه

عمل اشلرسه لابد انی حامله اولور نته کم (ولاتزر وازرة و زر اخری) آیت کریمسی بو معنایه دلالت قیلور ﴿ مثنوی ﴾ درچه کردی جهد کان باتونکشت * توچه کاریدی که نامدر بع کشت) ای بنی آدم سن نده جهد ایلدککه اول سکا راجع اولمدی سن نه اکدك که کشتنك ریع ومحصولی کلمدی بو بیتك ایکی مصرعنده بله استفهام تقریری واردر زیرا تقدیر کلام بویله دیمك اولور که ای آدم اوغلی بو دنیاده سن عمل وکارده سعی وجهد ایلدککه انك جزاو پاداشی آخر سکا عائد وراجع اولمدی بو مقرردر که انك جزاو پاداشی آخر الامر سکا عائد وراجع اولدی وسن بو مزرعهٔ دنیاده نه کونه تخم اکدیکه اول مزروع اولان تخمك محصولی سکا کلدی بو محققدر که انك محصولی سکا کلدی لابد هر کس نه اکرسه آنی بچر و بو دنیایه کلان لابد آخرت جانبنه کوچر اکر بو دنیاده عملنك پاداشنی کورمدیسه یوم آخرتده کورر وهر کسك عملی کندیسنه کاو باکافر ین ومصاحب اولور ﴿ مثنوی ﴾ فعل تو که زاید ازجان وتنت * همچو فرزندت بکیرد دامنت) سنك فعلك سنك جان وتنکدن طوغرسنك فرزندك کبی سنك دامنکی طوتار یعنی هرنه کونه فعل که سنك جان وتنکدن تولد قیلور وظهوره کلور لابد اول فعل سنك فرزندك کبی سنك دامنك طوتار وسکا تعلق ایدر ﴿ مثنوی ﴾ فعل رادر غیب صورت میکنند * فعل دزدی رانه داری میزنند * دارکی ماندبدزدی لیك آن * هست تصو یرخدای غیبدان) انسانانك فعلی ایچون عالم غیبده صورت ایلرلر یعنی انسان بو دنیاده برعمل اشلسه لابد اول عمله مناسب عالم غیبده برصورت قیلرلر مثلا دزدلك فعلنه بو دنیاده بردار اورمزلرمی بو مقرردر که خرسزلق فعلندن اوتری بردار اوررلر اول دار اول خرسزلق عملنك صورت جزاسیدر اما البته هر عملك صورت جزاسی انك صورتده هم مثلی اولمق لازم دکلدر مثلا داردزدلکه قچن بکزر یعنی داراغاجی خرسزلغه بکزمز ولیکن اول دار اغاجی غیبدان اولان خدانك تصو یرایلسیدر که دزدلك فعلنك مقابله سنده اولان جزاو پاداشنی غیبدان اولان مصور حقیقی دار اغاجی شکلنده تصو یرایلر ﴿ مثنوی ﴾ دردل شحنه چوحق الهام داد * کین چنین صورت بسازاز بهرداد) چونکم حق تعالی حضرتلری شحنه نك کوکلنه الهام و یردی بو یله دیو که ای شحنه سن دزدلك فعلنه عدل قیلمقدن اوتری بو نجاین برصورت دوز شحنه دخی قلبنه کلان خاطره نك مقتضاسی اوزره دزدلك فعلندن اوتری داراغاجنی صورت دوزدی ﴿ مثنوی ﴾ تاتوعالم باشی وعادل قضا * نامناسب چون دهد داد وسزا) تاسن عالم وعادل اوله سن قضاء الهی داد وسزایی نامناسب نیجه و یرر بو مقرردر که قضاء الهی اصلا برکسه یه نامناسب جزا و یرمز البته عالم وعاقل اوانلره وعدل وانصاف قیلنلره خیر وحسنات جزاو یرر

وجاهل وغافل اولنلره وظلم واعتساف قیلنلره بنه مناسب وحاللرینه موافق جزا
و پاداش و برر ﴿ مثنوی ﴾ چونکه حاکم این کند اندر گزین * چون کند
حکم احکم این حاکمین) چونکم بو دنیاده حاکم اولان گزینده بونی ایلر بو حاکملرك
احکمی نیجه ایلر یعنی بو دنیاده حاکم اولان پادشاه برگزین اولان وعلم وعدالله
اتصاف قیلان کمسه نك حقنده بویله رعایت ایلروانی جادن برگزیده قیاوب
کندیسنه مقرب قیلر بو حاکملرك احکمی اولان پادشاهلر پادشاهی بیل نیجه حکم
ایلر وعالم وعادل اولنلره اول نه وجهله احسان قیلر بو مقرر درکه احکم الحاکمینك
عدل ودادی بوجمله حاکملردن زیاده در ﴿ مثنوی ﴾ چون بکاری جو زوید
غیرجو * قرض تو کردی زکه خواهی گرو) چونکم ارپه اکه سن غیری بتمز
قرضی سن ایلدك گروی کیمدن استرسن یعنی چونکم سن بردنی وخبیث تخم اکه سن
انك جزاسی انك مثلندن غیری بتمز لابد عادة الله بویله در بغدای اکسك بغدای بتر
وارپه اکسك ارپه بتر مثلا سن برکسه دن استقراض ایلدك رهنی کیمدن استرسن
بو مقرر درکه کند کدن استرسن یعنی اگر داین سندن رهن استرسه سن رهنی کیمدن
استرسن چونکم سن استقراض ایلدك رهنی هم سندن استر پس بو معنی خواهی
یا ایله اولدیغی اوزره در اما بعض نسخه لرده زکه خواهد واقع اولمشدر بو تقدیر
اوزره چونکم سن برکسه دن استقراض ایلدك اول کمسه رهنی کیمدن استر
بو مقرر درکه سندن استر پس (کل نفس بما کسبت رهینة) آیتنك موجبنجه
هر نفس کسب ایلدیکی عمله رهینه در چونکم عامل برعمل فی المثل استقراض
ایلسه انك مقابله سنده انك نفسی رهینه اولمش اولور ﴿ مثنوی ﴾ جرم
خودرا برکسی دیگر منه * هوش وگوش خود بدین پاداش نه * جرم برخود
نه که تو خود کاشتی * باجزا وعدل حق کن آشتی) کندی جرمکی برغیری
کمسه اوزره قومه وکندی هوشك وگوشکی بو پاداش اوزره قو یعنی برجرم
ومعصیتی اشلیوب انی برغیری کمسه اوزره قومه و بن بوجرم ومعصیتدن بری
و پاکم واول اولمسیدی بن بونی قیلمزدم دیمه بلکه عقلکی وقولاغکی بوجرمك
جزاسی و پاداشی اوزره قو جرمی اصل کندیکه قو که انی سن کندك اکدك سن
حقك جزا وعدلیله صلح ایله که حق تعالی حضرتلری عادلدر اول اکدیکك جرمك
مقابله سنده هرنه بتور رسه راضی اول و باشکه هرنه کتورر سه هم انك حکمنه
کندیکی تسلیم قیل ﴿ مثنوی ﴾ رنجرا باشد سبب بد کردنی * بد زفعل
خودشناس از بخت نی * آن نظر در بخت چشم احول کند * کلب را کهدانی
وکاهل کند) لابد رنجه سبب سنك بد ایلمکلکندر کملکی کندی فعلکدن اکله
بختکدن دکل یعنی سکا بررنج وبلا کلسه اکا سبب سنك بد ایلمکلکندر قیچن بر بدلك

کلبه انی کندی بد اولان فعللکدن بیل طالعکدن بیله زیرا اول بخته اولان نظر چشمی احول ایلر کلبی کهدانه منسوب وکاهل ایلر کهـدان کافك فتحه سیله صمانلق وکافك ضمه سیله نجاست محلی اولان یره دیرلر بونده ایکیسیله ده جائزدر یعنی اول بخته وتقدیره اولان نظر انسانك چشم جانی احول ایلر یعنی راست ودرست کور یجیلکدن اخراج ایدوب حقیقت بین ایلمز زیرا انسانك فعلی همان یالکز بخت وتقدیردن دکلدر بلکه کندی نفسنك اختیار ایلمسندن دخی اول فعلده مدخلی اولمسندندر اکر برکسه همان یالکز بخته و یاخود تقدیره نظر قیلسه راست بین اولمیوب اول نظر کلب نفسی دنیا صمانلغنه منسوب وجهد واکتسابدن کاهل قیلور و یاخود کلب نفسی همان نجاسته ونجاست محلی اولان یره منسوب ونجاسته معتاد ایدوب وراه حقده سعی وجهد ایلمکدن متکاسل قیلور ﴿ مثنوی ﴾ متهم کن نفس خودرا ای فتا * متهم کم کن جزای عدل را) ای فتی کندی نفسکی متهم ایله عدلك جزاسنی متهم ایلمه که حق تعالی حضرتلری عادلدر انك برقوانه و یردیکی جزا عدل اوزره در چونکم سن کندی نفسکده بر بلا کوره سن انی عدل الهیدن خارج بیلمه واول عدلك جزاسنی متهم قیلمه بلکه کندی نفسکی متهم قیل ﴿ مثنوی ﴾ توبه کن مردانه سر آور بره * که فمن یعمل بمثقال بره) کناهکه توبه ایله باشکی مردانه یوله کتور زیرا فمن یعمل مثقال ذرة خیرا یره در یعنی جرم وعصیانکه تائب اول ومردلر کبی باشکی راه حقه کتور وکندیکی مطیع ومنقاد اولان اهل خیر مرتبه سنه یتور که برکسه برذره مقداری خیر اشلسه انی کورر وکذلك برذره مقداری شر اشلسه هم انی کورر کما قال الله تعالی (فمن یعمل مثقال ذرة خیرا یره ومن یعمل مثقال ذرة شرا یره) بو آیتك تفسیری جلد ثالثك آخرنده مرور ایلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ درفسون نفس کم شو غره * کافتاب حق نپوشد ذره * هست این ذرات جسمی ای مفید * پیش این خورشید جسمانی بدید * هست ذرات خواطر وافتکار * پیش خورشید حقایق آشکار) زنهار نفسك فسون وحیله سنه مغرور اولمه زیرا حق تعالینك آفتابی ذره لردن برذره یی ستر ایلمز یعنی قچن برذره قدر شر اشلسهك نفسك سکا بونه جزئیدر دیو افسون ایلسون واکر افسون ایلرسه حیله سنه سن مغرور اولمه که حق تعالینك عدلی ذرات اعمالدن برذره قدر عملی ستر ونهان ایلمز بلکه یوم تبلی السرائرده هرکسك اعمالی وسرائری ظهوره کلور وهرکس اشلدیکنی کورر ای مفید اولان کسه بو جسمه منسوب اولان ذره لر بو جسمانی اولان خورشیدك نوری اوکنده بدید وظاهردر اما خاطره لر وفکر ایتمکك ذراتی حقایق خورشیدنك اوکنده آشکارا اولدی هست لفظی ایکی بیتده بله ایکنجی مصرعلره صرف اولنور یعنی بوخانه

دلده اولان خاطره‌لرك وفكرلرك ذره‌لری حقیقتلر خورشیدی اولان نور الهینك اوكنده ظاهر وآشكارادر ذرات جسمانی خورشید جسمانینك نوری قننده نیجه ظاهر وعیان اولورسه ذرات افكار وخواطر دخی خورشید حقایقك نوری قننده انك كبی ظاهر وعیان اولور و بوقدر حقایق اشیا اول آفتاب معنوینك نوری واسطه‌سیله ظهوره كلور اكر صور اشیا اول حقایقه پرده وحجاب اولسه هم صاحب بصیرت اولنلره اول پرده وحجاب مانع اولمز وصاحب دل اولان عارف اول پرده وحجابك وراسنده اولان حقیقتی بیلكدن جاهل وغافل قالمز مكر شول كسه كه انك ادراكنده ضعف اوله وحجاب و پرده‌نك التنده مستور ومخفی اولان نه‌شیٔ ایدوكنی بیلیه نته‌كم بومعنایه مناسب بوسرخ شریفی بسط ایلیوب طالب اولنلره تعلیم وتفهیم ایچون بیوردلر

حكایت آن صیادی كه خویشتن را در كیاه پیچیده بودود ستهٔ كل ولاله راكاه وار بسر خود فرو كشیده تامرغان اورا كیاه پندارند

بوسرخ شریف وبو بیان لطیف شول برصیادك حكایتیدر كه اول صیاد كندیسنی كیاهك ایچنده صارمش ایدی وكل ولاله دسته‌سنی كلاه كبی ایدوب باشنه چكمش و باشنی اول كل ولاله‌نك التنده پنهان قیلمشیدی تاقوشلر انی كیاه ظن ایلیه‌لر

وآن مرغ زیرك بوی اندكی برد كه این آدمیست كه برین شكل كیاه ندیده ام

اماهم تمام بوی نبرد و بافسون اومغرور شدزیرا درادراك اول قاطعی نداشت در ادراك مكردوم قاطعی داشت وهو الحرص والطمع و بوجمله طیورك ماینده برمرغ زیرك برازجق رایحه ایلتدی واول كیاهك التنده آدمی مخفی اولدیغنی فراستله بیلدی واندن رایحه اخذایتدیكه بوآدمیدر زیرا بوشكل اوزره كیاه كورمشم امااول مرغ زیرك هم تمام آنك آدمی اولدیغنه رایحه ایلتمدی و بوصحیح وسالم آدمیدر بونی قطع ایتمدی اول كیاه وحشیش ایچره مخفی اولان آدمینك افسوننه مغرور اولدی وانك دو كدوكی دانه‌لره میل وطمع قیلدی زیرا اول مرغ زیرك ادراك اولده برقاطع طوتمدی وایكنجی مكرك ادراكنده برقاطع طوتدی واول قاطع حرص وطمعدر بوفقره‌نك تقدیری وتوضیحی بوبله‌دیك اولور كه چونكم اول مرغ زیرك اول كیاه سبزه ایچره مخفی اولان صیادی اكرچه برمقدار بیلدی واندن برآزجق رایحه الدی ولیكن اول صیادك كیاه وسبزه‌سی ودانهٔ چینه‌سی انی مغرور ایدوب اول بیلكه وصیادك ذاتدن رایحه المغه پرده اولوب اول مرغی شبهه وكمانه براقدی اول مرغ ابتدا اول كیاه و شكوفه لری كورد كده بونم كوردیكم تحقیق كیاه‌در وبی صیاد و بی دام مطلق دانه وچینه‌در دیو برقاطع

ادراك طوتمدی وکندیسنی صیاد ودام شبهه سندن خالی ایتمدی وایکنجی مرك ادراکنده بوکیاه ودانه صیاد ودامدن خالی مجرد بر ایچون برغدادر دیو بر قاطع ادراك طوتدی اول قاطع اولان ادراك حرص وطمع درکه حرص وطمع دانه وچینه یی کوردکده صیاد ودام خاطره سنی کوکلدن کیدروب بودانه وچینه صیاد ودامدن خالی مفت ورایکان غدا ونعمتدر دیو قطع ایلر لاسیما عند فرط الحاجة والفقر قال النبی علیه الصلوة والسلام (کاد الفقر ان یکون کفرا) علی الخصوص فقر وحاجت وقتنده حرص وطمع هیچ شایبه وشبهه طوتمز بلکه مطلوب ومحبوبی اولان شیئك وصولنه واخذنه قطعی ادراك طوتروا کرانك ضمننده نیجه عصیان وکفر وارایسه ده آنی قارمیوب انی کتورمکه سعی واقدام ایلروانك مضرت وفسادنی کورمیوب انك وصولنه وحصولنه طالب اولور انکیچون حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم فقر کفر اولغه قریب اولدی دیدی بونده فقردن مراد فقر ضروریدر که فقر واحتیاج غالب اولدقده وحرص وطمع برکسه یه استیلا قیلدقده کفر ومعصیت دیمیوب هرنه ایسه انی قبول ایلرپس فقر ضروری کفر صوری یه قریب اولدی نته کم فقر معنوی واختیاری کفر حقیقی یه قریب اولدی وبونده مرغدن مراد طالب حق اولان انسان اولور وصیاددن مراد مزور واهل زرق وریا اولان شیخلر اولور شیطان ودنیا اولسه ده جائز ومکر الهی اولمق هم جائزدر ❊ مثنوی ❊ رفته مرغی درمیان مرغزار ❊ بود انجا دام از بهر شکار ❊ دانهٔ چندی نهاده برزمین ❊ وآن صیاد انجا نشسته درکمین ❊ خویشتن پیچیده در برك وکیاه ❊ تا در افتد صید بیچاره زراه) برمرغ مرغزارك ایچنه کتمش ایدی اوراده قوشلری شکار ایلکدن اوتری دام وارایدی اندہ زمین اوزره برقاچ دانه قونمش ایدی واول صیاد اوراده کمینده اوتورمش ایدی اول صیاد کندی سنی برك وکیاهه صارمش ایدی تا بیچاره صید یولندن آنك دامنه دوشه یعنی انك دانه لرینه مائل اولوب یولندن جدا اوله دامنه کرفتار که ❊ مثنوی ❊ مرغك آمدسوی اوازناشناخت ❊ پس طوافی کرد وپیش مرد تاخت ❊ کفت اورا کیستی تو سبزپوش ❊ در بیابان درمیان این وحوش) برقوشجغز ناشناخت اولدیغندن اول صیادك جانبنه کلدی پس اول قوشجغز اول جانبی برکره طواف ودور ایلدی اول کیاه ایچره مستور ومختفی اولان مردك جانبنه چاپدی وانك قتنه کلدی اول قوشجغز اول صیاده ایتدی ای سبزپوش سن بو بیابانده وحوش اراسنده یعنی وحشیلر میانده بیابان ایچنده یشلر کیمش سن نه کونه کسه سن دیو اکا سؤال ایلدی ❊ مثنوی ❊ کفت مرد زاهدم من منقطع ❊ باکیاه و برك اینجا متنفع ❊ زهد وتقوی راکزیدم دین وکیش ❊ زانکه می دیدم اجل راپیش خویش)

صياد اول قوشجغزه جواب و يروب ايتدى بن ناسدن منقطع اولمش برمردزاهدم بوراده برك وكياهله انتقاع ايديجيم بعض نسخه‌ده منتقع واقع اولمشدر بوتقدير اوزره معنى بوراده برك وكياهله قناعت قلجى‌يم ديمك اولور بن شول مردزاهدم كه زهد وتقوايى كنديمه دين وكيش اتخاذ ايلدم زيرا مرك واجلى كندى اوكمده كوردم واولومى بكازياده قريب بيلدم انكيچون جمله ناسدن منقطع اولوب عزلت اختيار قيلدم ودنيادن تبتل ايدوب بومقامده عبادت حقه مشغول اولدم ديدى ﴿ مثنوى ﴾ مرك همسايه مرا واعظ شده * كسب ودكان مرا برهم زده * چون بآخر فرد خواهم ماندن * خونبايد كرد باهر مردوزن) همسايه‌نك موتى بكا واعظ اولمشدر كه (موت الجار كفى بك واعظا) حديثيله بنم دل وجانم عمل قيلمشدر بنم كسب ودكانمى بربرينه اورمشدر يعنى پريشان وزيروزبر ايلمشدر چونكم آخرده خلقدن فرد وجدا قالسم كرك پس مردوزنله انسيت وخوى ايلمك كركز زيرا عاقبت انلرك هر برندن جدا اولمق وتنها قالمق مقرردر ﴿ مثنوى ﴾ رو بخواهد كرد آخر در لحد * آن به آيد كه كنم خو با احد * چون زنخ را بست خواهد اى صنم * آن به آيد كه زنخ كمتر زنم) آخر الامر لحده يوز ايتسم يعنى قبر جانبنه توجه قيلسم كركدر پس شمدى بك كاور كه احدله خو ايليم وحضرت حقله انسيت قيلم اى صنم چونكم زنخى باغلمق استرلر شمدى اول بك كاور كه چكه‌يى آزه‌رق اورم زنخ چكه‌يه ديرلر يعنى اى مخدوم چونكه حين موتده چكه‌يى باغليسرلر در حالا بو اولى اولديكه چكه چالميم وكفت وكويه مشغول اولميم زنخ زد يعنى استهزا اكرد استعمالاتده بويله در پس اول مردزاهد لساندن بوكونه مواعظ ونصايح تعبيرنه شروع ايدوب بيورورلر ﴿ مثنوى ﴾ اى بزربفت وكمر آموخته * آخرست جامهٔ نادوخته * رو بخاك آريم كزوى رسته‌ايم * دل چرا در بى وفايان بسته‌ايم) اى زر بفت وكمره اوكرنمش كمسه آخرسنك لباسك جامهٔ نادوخته‌در زربفت بر كونه التونلو مقبول قفتاندر جامهٔ نادوخته‌دن مراد كفندر كه انسانك آخر لباسى اول ديكلممش بر پاره‌سيدر عاقبت يوزى خاكه كتورير زكه اندن بتمشز واول خاكدن ظهوره يتمشز پس كوكلى نيچون بى وفاره باغلمشز يعنى بى بقا اولنلره نه سببدن كوكل ويرمش وتعلق ايتمشز اصلمز خاكدر عاقبت ينه اكا بوز قوررز كركدر كه شمدى جمله‌يى ترك ايدوب انك خوين طوته‌وز ﴿ مثنوى ﴾ جد وخويشان ما قديمى چار طبع * ما بخويشى عاريت بستيم طمع * سالها هم صحبتى وهمدمى * با عناصر داشت جسم آدمى) بزم جدمز وقديمى اقربامز چار طبيعتدر بز عاريت خصملغنه طمع باغلدق يعنى بزم جسمزك جدى وقديمى خويشاوندى باد وآب وآتش وترابدر بز ايسك صكره‌دن عاريتى اولان اقربا وتعلقاتنه طمع باغلدق

وآنلرله الفت وانسيت ايلدك حال بوكه بواقرباوتعلقـات عاريتيدر وعناصر اربعه اقربای قديمـدر زيرا نيجه يللرهم صحبتلكی وهمدملكی جسم آدمی عناصرله طوتدی وطبايع اربعه ايله بو جهله دن مقدم جسد آدمی مصاحبت ومقارنت ايتدی پس جسم آدمينك قديمی اقرباواصولی عناصر اربعه‌در * مثنوی * روح اوخود ازنفوس وازعقول * روح اصول خويش راكرده نكول) اول آدمينك روحی خود نفوسـدن وعقولدندر روح كنديـنك اصولنی نكول ايلمشـدر نفوس نفسـك جمعيدر نفوسدن مراد بونده نفوس ناطقه وارواح علويه‌در عقولدن مراد عقل كليه‌در يعنی اول انسانك روحی خود ارواح علويه‌دن وعقول كليه‌دندر نهايت مافی البـاب روح بوعالم جسمانيته ومرتبهٔ طبيعته ميل ايتمكله كنـدی اصولندن نكول وعدول ايلمشدر وكندی اصولی اولان ارواح وعقول مرتبه‌لرينی فراموش قيلمشدر * مثنوی * از عقول وازنفوس پرصفا * نامه می آيد بجان كای بيوفا * ياركان پنج روزه يافتی * روز ياران كهن بر تافتی) پرصفا اولان عقول ونفوسدن جانه معنوی نامه كلور بويله‌ديوكه ای بيوفابش كونلك يارجكزلر بولدك يوز يكی ياران كهنه‌دن دوندردك يعنی انسانك روحنه پرصفا اولان عقول وارواح طرفندن هميشه معنوی نامه‌لر وخبرلر كلور بويله ديوكه ای وفاسی يوق وجهلی وغفلتی چوق بزكه سـنك ياران قديمكز بزدن اعراض ايتدك و بش التی كونلك ياران جغز بولدك سنك حالك اوغلنجقلر حالنه بكزر ياركان يارك جمعيدر ياركده كاف تصغيرايچوندر * مثنوی * كودكان كرچه كه‌دربازی خوشند * شب كشانشان سوی خانه ميكشند * شدبرهنه وقت بازی طفل خرد * دزدازناكه قباوكفش برد) كودكلر اكرچه كه بازيده خوشـلردر كيجه وقتی انلری كندی متعلقاتی چكه‌رك خانه جانبنه چكرلر مثلا كوچك اوغلنجقلر اويون وقتنده لباسن چيقاروب برهنه اولدی خرسز كاوب ناكاه اول قباوكفشی قالدی * مثنوی * آنچنان كرم او ببازی درفتاد * كآن كلاه و پيرهن رفتش زياد * شب شدوبازی‌ش ارشد بی‌مدد * روند ادركه سوی خانه‌رود) اول طفل خرد انجاين لعبه ولهوه كرم دوشدی وحرارتله مشغول اولدبكه اول كلاه و پيرهن انك فكر و يادندن كندی ولباسنی واسبابنی بالكليه فراموش ايتدی اول طفل اويجغه مشـغول ايكن كيجه اولـدی انك لعب و بازيسی بی‌مدد اولدی وعملدن كيرو قالدی طفل لباس وجامه‌سی الندیغيچون يوزی طوتمزكه اوی جانبنه كيده واقربا وتعلقاتنه بی‌خوف وبی‌الم نقل ايده پس بوقصه دن حصه بودركه دنيانك كارنه كرميتله مشغول اولان كمسه‌لر اطفال خرد كبيدر بودنياهم لعب و بازيچه كبيدر * مثنوی * نی شنيدی انما الدنيا لعب * باددادی رخت وكشتی مرتعب) انما الدنيا لعب آيتنی

اوقوديكى واشتدكى رختى باده و يردك وعز تعب اولدك بو بيت سورهٔ عنكبوتده اولان آيته اشارتدر تفسيرى جلد خامسده تفسير آيت وان الدار الآخرة سرخنده مرور ايتدى وسورهٔ انعامده وسورهٔ حديدده دخى بوكه مانند آيتلر واردر يعنى اى بودنيانك كار و بارنه مشغول اولان كودك سيت سن حق تعالى حضرتلرينك دنيا ذكاسدر الالعب ولهودر بيوردیغى آيت كريمه يى كوش ايتدكمى تاكم رخت عمريكى بادهوايه ويردك وانكيچون آخرته كتمكدن مرتعب وخائف اولدك ﴿ پيش ازآنكه شب شود جامه بجو * روزرا ضايع مكن در كفت وكو ﴾ اندن اولكه شب مرك كه جامه يى استه ايامكى كفت وكوده ضايع ايله يعنى اولوم كيجه سى كلزدن مقدم لباس تقوايى وجامهٔ عمرى طلب ايله جامهٔ عمر بقايى ولباس تقوايى اله كتور ايامكى قيل وقالده و بحث وجدالده ومالايعنيده ضايع ايله ﴿ مثنوى ﴾ من بصحرا خلوتى بكزيده ام * خلق رامن دزد جامه ديده ام) اى مرغ زيرك بن صحراده برخلوت اختيار ايلمشم زيرا خلقى بن دزد جامه كورمشم يعنى اول صياد صحرا نشين وخلوت كزين اكرچه اول مرغ دانه چينه بوكونه نصيحت ايلرولكن هرتارك دنيا وطالب قرب مولى اولان كمسه لر طالب آخرت اولمغه مستعد اولان كمسه لره بوكونه سويلر اى مؤمن ومستفيد اولان كمسه بن بوصحراى عالمده برخلوت وعزلت اختيار قيلمشم زيرا بوخلق عالمى بن جامهٔ عمرى ولباس تقوايى اوغوريجى كورمشم ﴿ مثنوى ﴾ نيم عمر از آرزوى دلستان * نيم عمر ازغصه هاى دشمنان * جبه را برد آن كلهرا اين ببرد * غرق بازى كشته ماچون طفل خرد) عمرك نصفى دلستانك آرزوسندن عمرك نصفى دخى دشمنلرك غصه لرندن دلستاندن مراد كوكل اليجى دوستلردر دلستان يرينه دوستان دخى نسخه در و بوبيتك ايكى مصرعنده رفت لفظلرى مقدر اولور يعنى عمرك نصفى كوكل اليجى دوستلرك آرزوسندن كتدى وعمرك نصفى دخى دشمنلرك غصه لرندن كتدى جبه يى اول ايلتدى كلاهى بو ايلتدى يعنى جبهٔ دين وتقوايى دوستلرك آرزوسى كيدردى و كلاه عمر وطاعتى دشمنلرك غصه لرى كيدردى بز ايسه ك طفل خرد كبى غرق لعب و بازى اولمشز و بودنيانك لهو و بازى مثابه سنده اولان كار و بارنه اشتغال قيلمشز ﴿ مثنوى ﴾ نك شبانكاه اجل نزديك شد * خل هذا اللعب بسك لاتعد) اشته اجل كيجه سى نزديك اولدى شو لعبى ترك ايله زيرا بولعب سكا كفايت ايلر ياخود سنى پاره پاره ايلر بولعبه سن عودت ايله بسك كفايت ايدر معناسنه در كاف عربيدر كاه اولور كه عرب زبان فارسيدن بعض كلمه يى معرب قيلوب استعمال ايدرلر نته كم اهل فرس لسان عربى استعمال ايلدكارى كبى وياخود بس بئس دن اولمقده قابلدر بوتقديرجه بولعب سنى پاره لدى وهلاك قيلدى ديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾

هین سوار توبه شو در دزد رس * جامها از دزد بستان باز پس * مرکب توبه عجایب مرکبست * بر فلک تازد بیک لحظه ز پس) آکاه اول توبه یه سوار اول دزده ایرش جامه لریکی کیرو دزددن ال دزددن مراد دنیا وشیطاندر که عمر جامه سنی ودین وتقوی لباسنی بو دنیا وشیطان وهوا اوغورلمشدر پس تیز اول توبه آتنه سوار اول وسارق اولان دنیایه وشیطانه ایریشوب اول مسروق اولان عمر جامه لرنی سارقدن کیرو ال یعنی تلافیء اوقات وتدارک مافات ایله وتوبه وانابت واسطه سیله سیئاتکی حسناته تبدیل ایده کور مرکب توبه عجایب مرکبدر بر لحظه ده پستدن فلک اوزره چیار یعنی جمیع معاصی ومناهیدن رجوع ایلمک فی المثل بر عجایب معنوی مرکبدر بر کمسه اکا سوار اولسه بر لحظه ده مرتبهٔ سفلی دن مرتبهٔ اعلایه عروج ایلر

﴿ مثنوی ﴾ لیک مرکب را نکه می دار از آن * کو بدزدید آن قبایت را نهان * تا ندزدد مرکبت را نیز هم * پاس دار این مرکبت را دمبدم) ولیکن مرکب توبه یی نکاه طوت اول کمسه دن که اول سنک قبای نهانی اوغورلدی تا کم سنک مرکبکی دخی اوغورلمیه بو مرکبکی دمبدم حفظ طوت یعنی اکرچه مرکب توبه عجایب مرکبدر سن اکا سوار اولدقده بر لحظه ده اسفلدن اعلایه ایریشورسن ولیکن لازم اولان بودر که اول مرکب توبه یی شول سارقدن صاقله وحفظ ایله که اول سارق سنک قبای عمرکی نهانی اوغورلدی اول جامهٔ عمرکی اوغورلین سارق مرکب توبه کی هم اوغورلمیه الحاصل بو مرکب توبه یی دمبدم حفظ ایت وسارق معنویدن بغایت حفظ وحمایت قیل تا انی دخی اوغورلیوب سنی هم جامه سز وهم مرکبسز قومیه

﴿ حکایت آن شخص که دزدان قوچ او را بدزدیدند ﴾
﴿ بدین قناعت نکردند بحیله جامها را هم دزدیدند ﴾

بو سرخ شریف اول شخصک حکایتیدر که دزدلر آنک قوچنی اوغورلدیلر اول دزدلر بو قدرله قناعت ایتمدیلر حیله ایله اول قوچ صاحبنک جامه لرنی هم اوغورلدیلر

﴿ مثنوی ﴾ آن یکی قچ داشت از پس میکشید * دزد قچ را برد وحبلش را برید * چونکه آکه شد دوان شد چپ وراست * تا بیابد کان قچ برده کجاست) اول بر کمسه قوچ طوتردی آردن انی چکردی دزد اول کمسنک اردندن ظرافتله اول قوچک ایپنی کسدی وقوچی ایلتدی چونکم قوچ صاحبی آکاه اولدی صاغه وصوله دوان اولدی تا بوله که اول اوغورلنمش قوچ قنده در ﴿ مثنوی ﴾ بر سر چاهی بدید آن دزد را * که فغان میکرد کای واویلتا * کفت نالان از چه ای اوستاد * کفت همیان زرم در چه فتاد) اول قوچ صاحبی بر قیونک باشنده

اول دزدی کوردی اما انك یاننده قوچ یوق ایدی واول قوچی اوغورلاین دزد ایدوکنی قوچ صاحبی هم بیلدی اول دزد بو یله دیو فغان ایلردیکه ای واویلتا واحسرتا چونکم قوچ صاحبی انك اغلدیغنی وفریاد وفغان ایلدیکنی کوردی اکا دیدی ای اوستاد نه‌دن نالانسن اول دزد اکا دیدی ای مرد جواد بنم التونم همیانی قیویه دوشدی وکیسه ایچره یوزعددار التونم وارایدی اول کیسهٔ زر بنم قوینمدن بو قیو ایچره کتدی دیدی ﴿ مثنوی ﴾ کرتوانی درروی بیرون کشی * خمس بدهم مرترا با دلخوشی * خمس صددینار بستانی بدست * کفت اوخود این بهای ده قچست * کردری بر بسته شده‌درکشاد * کرقچی شد حق عوض اشتربداد) دزد اکا ایتدی یا اخی اکرسن بوقیونك ایچنه کتمکه قادر ایسك اول التونی الوب طشره چکه‌سن وکیرو بوقاروکله‌سن خمسی سکادخوشلغله ویرم یعنی بشده برنی سکاصفای خاطرله عطاایلیم دیدی یااخی یوزالتونك خمسنی الکله الورسن وبکاعظیم احسان وکرم قیلورسن لطف ایله اکرقادر ایسك بوایلکی دریغ ایلمه دیدی قوچ صاحبی اندن چونکم بوسوزلری اشتدی کندی کندی‌یه ایتدی بوخود اون‌قوچك بهاسیدر بکابوندن ایونفع وفائده‌اولمز کرچه برقپو باغلندی ایسه اون قپو آچلدی اکرچه برقوچ کندیسه حضرت‌حق آنك مقابله سنده عوض اشترویردی وبنی بودولته وغنایه ایرکوردی ﴿ مثنوی ﴾ جامها برکند واندرچاه رفت * جامها را بردهم آن‌دزد تفت) فی‌الحال اول قوچ صاحبی جامه‌لرین چیقاردی وچاه ایچره کتدی هم اول قوچی اوغورلاین قوچ صاحبنك جامه لرین دخی علی الفور ایلتدی وانی‌الوب کرمیله خانه‌سی جانبنه کتدی ﴿ مثنوی ﴾ حازمی باید که ره تاده برد * حزم نبود طمع طاعون آورد) برحازم کرکدرکه تایولی برکویه ایلته حزم اولمزسه طمع طاعون کتورر حزم شدت رأیه واحتیاطه‌دیرلر حازم زیاده احتیاط واهتمام ایدیجی کسه‌یه‌دیرلر یعنی بو بولده زیاده احتیاط واهتمام ایدیجی برعاقل کرکدرکه یولی قریهٔ امنه‌دك ایلته ودزدلردن وحرامیلردن خالی اولان مقامه‌دك کندیسنی واصل قیله اکر بو بولده حزم وشدت رأی اولمزایسه لابدحرص وطمع طاعون کتورر وانسانی مطعون اولان خسته مرتبه سنه یتورر پس اول‌دزدك وصفنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ اویکی دزدست فتنه سیرتی * چون خیال اورا بهردم صورتی * کس نداند مکراوالاخدا * درخدا بکریز وواره‌زآن دغا) اول ذکر اولنان دزد زیاده‌فتنه سیرت بردزددرکه خیال کبی انك هردمده برصورتی واردر وبوفتنه سیرت اولان دزددن مراد شیطاندرکه خیال کبی هردمده آنك مکروحیله سندن خدای تعالی یه قاچ واول حیله ودغادن کیرو

قورتل زیرا برکسه شیطان رجیمدن حق سبحانه وتعالی حضرتلرینه التجا ایتمسه وانك شر ومکرندن قاچوب اول پادشاه کریمك طاعتی طریقنه کتمسه اول شیطانك مکرودغاسندن خلاص اوله مز وحضرت حقك عون وعنایتی اولمین کمسه انك شروفسادندن نجات بوله مز

﴿ مناظرهٔ مرغ باصیاد در ترهب ودرمعنیٔ ترهبی که مصطفی علیه الصلوة ﴿ والسلام نهی کرد از آن امت خودرا لارهبانیة فی الاسلام ﴿

بو سرخ شریف اول مرغ زیرکك صیادله ترهب خصوصنده مناظره ومباحثه قیلمسنك بیانندهدر ودخی شول برترهبك معناسندهدر که مصطفی علیه السلام اول ترهبدن کندی امتنی نهی ایلدی بویله که لارهبانیة فی الاسلام یعنی اول حضرت علیه السلام بیوردیلر که دین اسلامده رهبانیت یوقدر ورهبانیتك برمقدار تحقیقی جلد خامسده *در بیان آنکه قوله علیه السلام لارهبانیة فی الاسلام* سرخنده مرور ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ مرغ کفتش خواجه در خلوت مئیست * دین احمد را ترهب نیك نیست * ازترهب نهی کردست آن رسول * بدعتی چون در کرفتی ای فضول) مرغ اول سبزه پوش اولان وترهب وتزهد قیلان صیاده ایتدی ای خواجه خلوتده طورمه دین احمدایچون ترهب نیك دکلدر یعنی دین احمدیده ترهب قیلمق وناسدن منقطع اولمق ایو ومقبول دکلدر زیرا اول رسول خدا ترهبدن نهی ایتمشدر پس ای فضول سن بو بر بدعتی نیچون طوتدك ودین اسلامده مقبول اولمین رهبانیتی نه دن اوتری اتخاذ ایتدك ﴿ مثنوی ﴾ جمعه شرطست وجماعت درنماز * امر معروف وزمنکر احتراز * رنج بدخویان کشیدن زیر صبر * منفعت دادن بخلقان همچو ابر) دین اسلامده اولنه جمعه شرطدر ونمازده جماعت اولمق هم شرطدر امر معروف ومنکردن احترازهم شرطدر جمعه یی ترك قیلان وتارك جماعت اولان کمسه نك اسلامی درست وصحیح اولمز زیرا حضرت نبی علیه السلام (الجمعة حق واجب علی کل مسلم فی جماعة الا اربعة عبدا مملوکا اوامرأة اوصبیا اومریضا) رواه طارق شهاب وجماعت سنت مؤکدهدر اکر برقوم آنی ترك ایلسه لر انلرله مقاتله ایتمك جائز اولور واکر برکسه ترك ایلسه یاضرب شدید ویاحبس مدید لازم کلور جماعتله نماز قیلنجیه دك وامر معروف ونهی منکر ایلمك فرض کفایهدر البته بر شهرده امرمعروف ونهی منکر ایلمکه برکسه مستحق اولسه اکا امرمعروف ایتمك ومنکردن دخی نهی ایتمك واجب اولور پس مسلم اولنه جماعت ایچره اولمق و بدخولرك صبری التنده رنجی چکمك خلایقه ابر کبی منفعت ویرمك لازمدر نته کم حضرت نبی علیه الصلوة والسلام بیوردی (الذی

يخالط الناس و يصبر على اذاهم خير من الذى لا يخالط الناس ولا يصبر على اذاهم)
﴿ مثنوى ﴾ خير ناس ان ينفع الناس اى پدر * كرنه سنكى چه حريفى با مدر)
اى پدرناسك خيرلوسى ناسه نفع ايلكدر اكرسنك دكل ايسك مدرايله نه حريفسن
مدر كسك پارهسنه ديرلر بو بيت بو حديث شريفه اشارتدر اولور قال عليه السلام
(خير الناس انفعهم للناس) رواه القضاعى عن جابر رضى الله عنه يعنى ناسك خيرلوسى
اولدر كه ناس ايچنده اوله وناسه يا صنعتله و يا علم ومعرفتله و يا ارشاد ونصيحتله
منفعت قيله اكرسن حجر مشابه سنده دكل ايسك بو حجر ومدرله نيچون حريف
ومصاحب اولورسن ﴿ مثنوى ﴾ درميان امت مرحوم باش * سنت احمد
مهل محكوم باش) كل بو امت مرحومه اورتهسنده اول حضرت احمد عليه
السلامك سنتنى قومه محكوم اول بو امت محمد مرحومه در كما قال عليه السلام (امتى
هذه امة مرحومة ليس عليها عذاب فى الآخرة انما عذابها فى الدنيا الفتن والزلازل
والقتل والبلا) رواه البيهقى فى شعب الايمان عن ابى موسى وقال عليه السلام (امتى
امة مرحومة مغفور لها متاب عليها) رواه الحاكم فى الكنى عن انس رضى الله عنه
وسنت سنيهٔ احمدى اولدر كه اكا تابع اولان ترهب واعتزال قيلميه امت مرحومه سنك
ايچنده اوله وانك حكميله محكوم اولوب الف ومألوف اوله وناسله مخالطه قيله
﴿ مثنوى ﴾ درجوابش كفت صياد اى عيار * نيست مطلق اين كه كفتى
هوشدار * هست تنهايى به از ياران بد * نيك با بد چون نشيند بد شود) پس
صياد اول مرغ زيركه جواب ويرمكلكده ديدى اى عيار بو سوزكه ديدك
مطلق دكلدر هوش طوت بعض نسخهده صياد اى عيار يرينه صياد عيار واقع
اولمشدر يعنى چونكم اول مرغ زيركدن اول كياه ايچره مخفى اولان صياد بو مخالطه
ومصاحبته متعلق اولان سوزلرى كوش ايتدى اكا جواب ويرمكلكده اول صياد
عيار ديدى اى قوش بو سوزلرى سن ديرسن مطلق دكلدر بلكه مقيددر هوش طوت
سن عموم ناسله صحبت قيلمق وانلرايله انيس وجليس اولمق لازمدر ظن ايلمشسن
لكن بو ظن عين خطادر تنهالق ياران بددن يكدر ايو كمسه بد كمسه ايله اوتورسه
بد اولور يعنى هر كسله صحبت قيلمق ايو دكلدر ياران بدايله مصاحبت قيلقدن
خلوت نشين اولمق وفرد و يكتا اوتورمق نيجه وجوهله اولى و بهتردر انكچون كه
ايو كمسه برقبيح و بدخو كمسه ايله اوتورسه لابد اول ايو كمسه هم بدخو اولور واول
بدو قبيح اولان كمسهنك خوى اكا سرايت قيلور كه صحبت مؤثره وطبيعت سارقه در
وشى مقارنتك حكمنى اخذ ايلر انكچون حضرت نبى عليه السلام بيورر (مثل
الجليس السوء كنافخ الكير اما ان يحرق ثيابك واما ان تجد منه رايحة خبيثة)
﴿ مثنوى ﴾ كفت عقل هركرا نبود درسوخ * پيش عاقل او چو سنكست وكلوخ)

اول صیاد عیار اول مرغینه دیدیکه ای مرغ شوخ هر کیمکه عقلنده تمکین ورسوخ اولمیه اول کمسه عاقلك قتنده سنك وکلوخ کبیدر انك کبی متلون وبی وقار کمسه ایله صحبت قیلمقدن سنك وکلوخه صحبت قیلمق هزار بار اولیدر ﴿ مثنوی ﴾ چون حمارست آنکه نانش امنیتست * صحبت اوعین رهبانیتست * هوش اوسوی علف باشد چو خر * بگذر ازوی تا نمانی بی خبر * زانکه غیر حق همه گردد رفات * کل آت بعد حین فهو آت) حمار کبیدر اول کمسه که انك آرزوسی نان وطعامدر انك صحبتی رهبانیتك عینیدر اول کمسه نك هوشی خر کبی همان علف جانبنه اولور اول کمسه دن کذر وفراغت ایله تاکه اول خرسیرت نادان کبی خبرسز قالمیه سن زیراکه حضرت حقدن غیری جمله رفات اولور هر کلیجی برحینده نصکره پس اول کلیجیدر یعنی هرشول کمسه نك که روز وشب آرزو ومشتهاسی نان وغدا اوله اول کمسه فی المثل حمار کبیدر آنکله مصاحبت عین رهبانیتدر که دین اسلامده آنك ایله صحبت ایلمك یوقدر زیرا انك هوشی خر کبی علف جانبنه اولور اویله کمسه دن کیچ تاکه بی خبر قالمیه سن وبی معرفت اولمیه سن زیرا حق تعالی دن غیری هر نه قدر شی وار ایسه دوکلیسی چوریمش اولور وفنا بولور وهر کلهجك بعد حین کلمش حکمنده وهر اوله جق اولمش حکمنده در انکچون حق تعالی حضرتلری (کل من علیها فان) بیوری یفنی دیمدی وصیغهٔ مستقبل ایله ایراد ایلمدیکه هر فانی اوله جق همان فانی اولمش حکمنده در ﴿ مثنوی ﴾ هرچه جز آن وجه باشد هالکست * ملك ومالك عکس آن یك مالکست) هر نه شی که اول وجه باقیدن غیریدر هالکدر ملك ومالك اول برمالكك عکسیدر یعنی هر نه شی که اول وجه حقیقیدن غیری اوله الان من حیث الحقیقه هالکدر وحالا موجود کورنمسی سراب ونمایش آب قبیلندندر که وجودلری حقیقی دکلدر نقدر ملك مجازی ونقدر مالك مجازی وار ایسه جملهسی اول مالك حقیقینك عکس وسایهسی کبیدر ﴿ مثنوی ﴾ گرچه سایه عکس شاخست ای پسر * هیچ ازسایه نتانی خوردبر * هین زسایه شاخرا میکن طلب * درمسبب رو حذر کن ازسبب) اگرچه سایه شاخك عکسیدر ای پسر لیکن هیچ سایه دن میوه یمکه قادر اوله مزسن آگاه اول سایه دن شاخی طلب ایله مسببه کیت سببدن حذر ایله یعنی بو کائنات فی المثل سایه کبیدر وجناب حق شاخ کبیدر پس ای پسر بو ظلال کائنات اگرچه حق سبحانه وتعالی حضرتلرینك عکس واثریدر هیچ سایه نك وجودندن میوه یمکه قادر اولمدیغك کبی بو کائناتك وجودندن دخی نفع وفائده بولمغه قادر اولمزسن پس لازم کلدیکه آگاه اولوب بو سایهٔ کائناتدن کذر قیلوب بونك موجدنی طلب قیلهسن اگر عاقل ایسك بو عالم اسبابدن حذر ایدوب مسببه کیت وبو اسباب ووسائلدن نظری قطع

ایدوب موجود حقیقی جانبنه سیرایت ﴿ مثنوی ﴾ یار جسمانی بود رویش مرك * صحبتش شومست باید کرد ترك * حکم اوهم حکم قتل او بود * مرده اش خوان چونکه مرده جو بود) جسمانی اولان یارانك رو یی مرکدر یعنی جسمانی اولان یارك توجهی لابد موت وفنا جانبنه در انك صحبتی شومدر انی ترك ایلمك کرکدر اول یار جسمانیدنك حکمی هم انك قتلنك حکمیدر اکا مرده اوقو چونکه مرده جو اوله پس دنیا مرده حکمنده در وطالب دنیا هم مرده حکمنده در انکیچون حضرت نبی علیه السلام ایاکم ومجالسة الموتی قالوا وما الموتی یارسول الله قال اهل الدنیا بیوردیلر ﴿ مثنوی ﴾ هرکه با این قوم باشد راهبست * که کلوخ وسنك اوراصاحبست * خود کلوخ وسنك کس راره نزد * زین کلوخان صدهزار آفت رسد) هرشول کسه که بو قومله اوله راهبدر که کلوخ وسنك اکا مصاحبدر خود کلوخ وسنك کسه نك یولن اورمدی اما بو کلوخلردن صدهزار آفت ایریشور یعنی هرشول کسه که بو مرده دل وقلبی حی ولایتامدن غافل اولان قومله مصاحب اوله راهب اولدرکه کلوخ وسنك مشابه سنده اولان جاهل ونادان طائفه سی اکا مصاحبدرکه بونلرك هر بریسی محرومدرکه بی فهم بی خبرلردر معهذا نیچه کسه لرك یولن اوررلر وانی حیات جاودانیدن محروم قیلورلر جامد اولان کلوخ وسنك خود کسه نك یولنی اورمدی و برکسه یی اضلال ایدوب طریقدن دور قیلمدی اما بو سنك وکلوخ مشابه سنده اولان غافل نادانلردن سالك راهحقه نیچه یوز بیك آفت ایریشور و بونلرله مصاحبت ایلینك باشنه نیچه بلا ومحنت کلور ﴿ مثنوی ﴾ کفت مرغش پس جهاد آنکه بود * کین چنین رهزن میان ره بود * از برای حفظ و یاری ونبرد * بره نا ایمن آید شیرمرد * عرق مردی آنکهی پیدا شود * که مسافر همره اعدا شود) قوش چونکه ترهب اختیار ایلین مرد صیادك سوزنی کوش ایتدی اکا جواب و یروب دیدی پس ای خلوت وعزلتدن حظ ایلین راهب جهاد اول زمان صحیح اولورکه بونجلین رهزن یول اورته سنده اوله حفظدن و یار یلقدن وجنکدن اوتری شیرمرد اولان کسه ناایمن اولان یوله کلورکه انك شیرمردلکی ظاهر اوله و بالقوه اولان صفتلرفعله کله زیرامردلك عرقی اول زمانده پیدا اولورکه مسافر همره اعدا اوله مادامکه برمسافر اعدایه مقارن اولمیه آنك مردلکی نه دن ظاهر اولور وانك دلیرودلاور اولمسی نه سبیله عیانه کلور ﴿ مثنوی ﴾ چون نبی السیف بودست آن رسول * امت او صفدر انند وفحول) اول رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم چونکه نبی سیف اولمشدر یعنی انا النبی بالسیف وانا القتول الضحوك قولنك موجبنجه اول حضرت نبی بالسیف اولدی وکفار وفجارله غزا وجهاد قیلدی بلکه اول حضرتك وجود شریفی هم الله سیوفندن

برسيف مسلول اولدی کما قال کعب بن زهیر رضی الله عنه (بيت) ان الرسول
لسيف يستضاء به * مهند من سيوف الله مسلول) اول حضرتك امتی وتابع سنتی
اولان بهادرلر دخی صفدرلر وفحلار در صفدر پهلوانه وفحل ارککه دیرلر یعنی
پهلوان وارکك ارلر در دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ مصلحت در دین ما جنك وشكوه
* مصلحت در دین عیسی غار وکوه) یزم دیغزده مصلحت جنك وشکوه در امادین
عیساده مصلحت غار وکوه در یعنی بودین محمدیده اصل مصلحت یا جنك صوری
و ماهیت صور یدر و یاخود جنك معنو یدر جنك معنوی مثلا نفسله وشیطانله
جنك وحرب ایلمك وانلره مهیب ودلاور کورنمکدر وفاسق وفاجر اولان طائفه
ایله دخی لسان ایله مجادله قیلمق وانلره نصح و پند و یرمك هم جنك معنو یدر اما عیسی
دیننده اصل مصلحت ناسدن منقطع اولوب طاغلره کتمك ومغارهلر ایچره خلوت
وعزلت اختیار اتمکدر دین اسلامده بو ایسه جائز دکلدر بلکه مصلحت بین الناس
اولوب نفسله واعدای دین ایله مجاهده قیلمقدر ﴿ مثنوی ﴾ کفت آری که
بود یاری وزور * تا بقوت برزند بر شر وشور * چون نباشد قوتی پرهیز به * در فرار
لایطاق آسان بجه) اوصیاد سبزپوش چونکم اول قوشدن بوکونه کلماتی ایشتدی
اکا جواب و یروب ایتدی بلی اکر حضرت حقدن یاریلق وزور اوله واهل حق
اولنلر دخی معاونت قیله وقوت و یره تا کم قوتله اول مجاهد اولان کمسه کندیسنی
شر وشوره اوره واهل شرت واصحاب ضلالتله مقابله قیله وانلرله مجادله ایلمکه
قادر اوله چونکم برقوت اولمیه انسان کندیسنی شر وشوره اورمقدن پرهیز اتمك
اولی واصحاب ضلالته مقابله اتمکدن محل آخره نقل احر یدر چونکم برقومله مقابله
ومجاهده ومجادله ایلمکه قوت اولمیه لایطاق اولان شیدن فرار ایلمکده آسان
صیچره که * الفرار مما لایطاق من سنن المرسلین * دینلمشدر اکثر اولیا وعلما مقابله قیلمغه
طاقتلری اولمدقده و برقومه نصح وارشاد تأثیر قیلمدقده اول قومدن قاچشلر
ولایطاق اولان شیدن فرار ایلك سنن مرسلیندندر دیو اول یردن برآخر یره
کوچشلردر ﴿ مثنوی ﴾ کفت صدق دل بباید کاررا * ورنه یاران کم نیاید یاررا
* یار شوتا یار بینی بی عدد * زانکه بی یاران بمانی بی مدد) چونکم مرغ صیاد سبز
پوشدن بو کلامی کوش ایتدی اکا دیدی ای زاهد کار وعمله صدق دل کرکدر
یوخسه یاران یاره کم کلمز و بر یار صادقه معین وظهیر اکسك اولمزسن صدقله یار
اول تا خلقدن بی شمار یار کورهسن زیرا که یارانسز مددسز ودرمانسز قالورسن
انسان مدنی الطبعدر بری برینه محتاج اولمقدن خالی اولمزسن صدقله یار اولمسك
سکا دخی کمسه صدقله یار اولمز وسکا معاونت ومظاهرت قیلمز ﴿ مثنوی ﴾
دیو کر کست وتو همچون یوسفی * دامن یعقوب مکذار ای صفی * کرك اغلب آنکهی

کیرابود * کرزمه شیشك بخود تنها رود) فی المثل شیطان کرکدر وسن یوسف کبی
سن پس ای صفی یعقوب پیغمبرك دامنی الکدن قومه کرك اغلب کوسفندی اول
زمان طوتیجی اولور که رمه دن شیشك جدا اولوب تنها کیده بو بیتلر بو حدیث
شریفك مضمونته اشارت اولور قال صلی الله تعالی علیه وسلم (ان الشیطان ذئب
الانسان کذئب الغنم یأخذ الشاة القاصیة والداتیة فایاکم و الشعاب وعلیکم
بالجماعة والعامة والمسجد) رواه احمد عن معاذ رضی الله عنه پس بو حدیث شریفك
مفهومی اوزره شیطان فی المثل ذئب انساندر وسن یوسف کبی سن لازم کلدیکه
سکا مانند یعقوب اولان مرشدك دامنی وصحبتنی ترك ایلمیه سن زیرا قورد غالبا
اول زمانده غنمی طوتیجی اولور وانی صید قیلور که سوریدن شیشك جدا اولوب
تنها و یکتا کیده وجماعتدن آیریلوب باشقه باشنه سیرایده شیشك انواع غنمدن
برنوعدر فارسیده وترکیده هم شیشك دیرلر * مثنوی * آنکه سنت باجماعت
ترك کرد * درچنین مسبع نه خون خویش خورد) او که جماعتله سنتی ترك ایلدی
بویله مسبعده کندی خونی یمدیمی بومقرردر که یدی یعنی شول کمسه که حضرت
نبی علیه السلامك سنت سنیه سنی جماعتله ترك ایلیه وحضرت رسولك سنته کتمیه
وجماعت مسلمینه هروجهله موافقت ایتمیه اول کمسه بونك کبی محل سباع اولان
دنیاده لابد کندی قاننی ایر و بوکونه دیو وددمکانی اولان عالم طبیعتده کندیسنی
هلاك ایدر * مثنوی * هست سنت ره جماعت چون رفیق * بی ره و بی
یارافتی در مضیق) فی المثل سنت راهدر وجماعت رفیق کبیدر یولسز و یارسز
مضیقه دوشرسن یعنی رسولك سنت سنیه سی حضرت حقه موصل هرراه
مستقیمدر وآنك اوزرینه سالك اولان جماعت مسلمین رفیقلر کبیدر یولسز و یارسز
اولسك لابد مضایقه یه دوشرسن وضلالت وغوایت ورطه لرینه کرفتار اولوب
شاشرسن * مثنوی * راه سنت باجماعت به بود * اسب باسبان یقین
بهتردود) چونکم حقیقت حال بودر سنت یولی جماعتله بهتر اولور یقین بودر که
اسب اسبلرله خوشتر کیدر یعنی یقین بودر براسب بریوله برقاچ اسبلرله کتسه لابد
خوشتر کیدر امایالکز کتسه اولقدر خوشتر کتمز سنت یولنه دخی برکمسه نیجه
رفقا وهمراهله کتسه خوشتر وآسوده تر کیدر * مثنوی * لیك هر کمراه
راهمره مدان * غافلان خفته را آکه مدان * همرهی راچوکژ و یابی مدد *
همدل وهمدرد وجویان احد) اکرچه طریق حقه کتمك وسنت یولی اوزره
سیر ایتمکه همراه لازمدر ولیکن هر کمراهی همراه بیلمه وصورتا اهل هدایت و باطنا
معدن ضلالت اولنلری کندیکه رفیق وهمدم قیلمه خفته اولان غافللری آکاه
بیلمه که بیدار شکلنده چوق غافل وخفته واردر که بحسب الظاهر کندیسنی آکاه

وپر انداه كوسترر وليكن معنيده خفته و كمراهدر بوطر يق الهيده برهمراه ايسته كه اندن مدد بوله سن همدل وهمدرد وجويان احد اوله سن يعنى شول برهمراهى ايسته كه اول همراه سنكله يك دل اوله وهمدرد اوله واحد وصمد اولان خداى تعالى يى هميشه طلب قيله ﴿ مثنوى ﴾ همرهى نى كو بود خصم خرد * فرصتى جويد كه جامهٔ تو برد * مى رود باتو كه يابد عقبهٔ * كه تواند كردت انجا نهبهٔ * باتو ميكردد براى سودخويش * هين منوش ازنوش اوكان هست نيش) شول برهمراه دكل كه اول خصم خرد اوله برفرصت استيه كه سنك جامه كى ايلته سنكله بيله كيده كه برعقبه بوله كه انده سنى نهب وغارت ايليه سنكله طولنور كندى نفعندن اوترى صقين انك نوشندن ايچمه كه اول نيشدر يعنى طريق الهيده لابد همراه كركدر ديديكم شول بريار وهمراه دكلدر كه اول عقلك وخردك خصم ودشمنى اوله و برفرصت استيه كه سنك جامهٔ ديانتكى ولباس تقوى وطاعتكى قاپه وسنى لباس ادب وتقوادن برهنه وعارى ايليه وسنكله بيله همراه و بيله كيده تاكم سنك يولكده برعقبه بوله وسنى صعب وشديد شيئه مبتلا كوره كه اول حينده سنى نهب وغارت ايلمكه قادر اوله همانده كه سنى نهب وغارت ايلمكه برفرصت بوله فى الحال فرصتى چرميوب سندن مرادنى حاصل قيله انك كبى همراه سنكله مجرد كندى سود ونفعندن اوترى طولنور آگاه اول زنهار انك نوشندن نوش ايتمه زيرا معناده انك نوشى نيشدر وانك مقارنتى مهلك دين ومبطل كيشدر ﴿ مثنوى ﴾ يابود اشتردلى چون ديد ترس * كويدت بهر رجوع ازراه درس * يار را ترسان كند اشتردلى * اينچنين همره عدو دان نى ولى) وياخود شول برهمره دكلدر كه اشتردل اوله چونكم خوف وترس كوره سكا راهدن رجوع ايلمكدن اوترى درس ديه يارى اشتردللكندن ترسان ايلر بونك كبى همراهى دشمن بيل ولى بيلمه واشتردل صورتا جسور و باطنا قورقق وائيم اولان كسه يه ديرلر يعنى ياخود بوطريق الهيده شول بركسه يه همراه اولمه كه اول كسه دوه كبى قورقق وضعيف القلب اوله كه بوطريق الهيده كندى خوفندن سكا طريق الهيدن رجوع ايلمكدن اوترى درس سويليه وراه حقه ايلرو كتمكدن سنى عوق ومنع ايليه بو يله همراهلر اشتردل اولدقلرندن وضعف قلبه مبتلا كلدكلرندن كندى يارنى دخى خائف وترسان ايلر و بو بوله سلوك ايلرسك سنك عرضكه ومالكه نقصان كلور وجسمك دخى رياضت وعبادتله نيچه آفت ومحنتلره مبتلا اولور پس بو يوله كتمكدن كنديكى جاه ومال كسبنه مشغول ايتمك يكدر ديو بونچلاين يولداشى سن دوست بيلمه دشمن بيل ﴿ مثنوى ﴾ يار را ازراه بردان را هزن * مرد نبود آنكه افتد زيرزن) يارى اول راهزن يولندن ايلتور مرد اولمز اول كسه كه زن التنه

دوشه یعنی اول یول اور یجی وطریق حقه مائل اولانی منع قیلیجی باری یولدن کیدرر وکندی تحت تصرفنه الورپس اردکلدر شول کمسه که زن کبی اولان نفسك واهل نفسك تحت تصرفنه دوشه واول نه دیرسه اکا مطیع ومنقاد اوله

﴿ مثنوی ﴾ راه جانباز یست درهر غیشهٔ * آفتی دردفع هر جان شیشهٔ *

راه دین زان رو پراز شور وشرست * که نه راه هر مخنث کوهرست * درره این ترس امتحانهای نفوس * همچو پرو یزن بتمیز سپوس) بو یول جانبازلق یولیدرهر بر غیشه ده هر برجان شیشه نك دفعنده برآفت واردر دین یولی اول یوزدن شور وشردن پردر که هر مخنث کوهرك یولی دکلدر بو یولده یوترس نفوسك امتحانلری بدر کپکك تمیزنده الك کبی غیشه شیشه وزنی اوزره حصیر قامشی و برنوع اوتلقدر که اندن چوال ایلرلر وسازلق معناسنه هم کلور ومیشه لك دخی دینور وغیشه مصرع ثانی یه مصروف اولور وتقدیر کلام بو یله دیمك اولور که بوحق یولی جانبازلق یولیدر بو یوله جان بذل ایدنلر کیدرلر و بو یوله کیدنلر اولارك جان وتن ایدرلر بو یولده هرمیشه لکده هردل شیشه نك دفعی خصوصنده برآفت واردر یعنی برجان ودلی شیشه کبی ضعیف اولان کمسه بو یوله کتسه انك اوکنه برآفت کلور واول آفتی کوردیکی کبی اول شیشه دل فی الحال بو یولدن رجوع ونکول قیلور بودین اول سببدن شور وشردن پردر و بلاوخطردن طلودر که هر مخنث کوهرك بوسببدن یولی دکلدر بلکه هر دلیر ودلاور اولان عاشق وصادقلرك یولیدر پس بو یولده بوخوف وخطر نفوسك امتحانلری بدر الك اوندن کپکك تمیز ایلسنه امتحان وآلت اولدیغی کبی نته کم الك کپکی اوندن تمیز ایدوب جدا ایلر بوخوف وخطرهم بو یولده چوق نفوسنی سپوس کبی آیروب جدا ایدر ﴿ مثنوی ﴾

راه چه بود پرنشان پایها * یارچه بود نرد بان رایها) راه نه اوله پایلرك پرنشانی اوله یار کیم اوله رایلرك نردبانی اوله حق تعالی یه موصل اولان یول نه اوله دیرایسك انبیا واولیانك پایلریله پرنشان اولان یولدر اکر بو یولده یار کیم اوله دیرایسك رایلرك نرد بانیدر که هردم سنك عقل ورأیکی بومرتبه زیاده ایلیه وسنی دائما عروج وترقی ایتدرمکه سبب اوله ﴿ مثنوی ﴾ کیرم آن کرکت نیابدزاحتیاط * بی زجمعیت نیابی آن نشاط) طوتلم که اول کرك سکاکلیه احتیاط جهتدن جمعیتسز اول نشاطی بوله مزسن بو بیت شول کمسه لر طرفندن ناشی اولان سؤال مقدره جواب اولور که انلردیرلر بزم همراهه ودلیل پرانتباهه احتیاجمز یوقدر و بزم ذئب انسان اولان شیطاندن قورقومز واضطرابمز یوقدر زیرا بز زیاده احتیاط ایلیوب جمله دن پرهیز قیله رز بو یله سو یلین کمسه لره جواب و یروب بیوررلر فرض ایدلمکه اول انسان کرکی شیطان سنك کمال رأی واحتیاطکدن اوتری سکاکلیه وسنی اغوا

واضلال قیلیه‌سن جمعیتسز اول روحانی اولان نشاطی وحقانی اولان ذوق وانبساطی بوله مزسن واهل صفا جمعتنده اولان سرور وحبوره تنهاارولکده نائل اوله‌مزسن * مثنوی * آنکه تنها در رهی اوخوش رود * بارفیقان سیراوصد توشود) اول کمسه که تنهابر بولده اوخوش ولطیف کیدر آنك سیری رفیقلرله یوزقات اولور یعنی راه‌حقه اول کمسه که منفرد اولدیغی حالده خوش کیده رفقا ایله کندیکی زمانده انك سیر وسلوکی یوزقات اولور وجماعتله نشاط وسروری دخی ارتق اولور * مثنوی * باغلیظی خرز یاران ای فقیر * ورنشاط آید شود قوت پذیر * هرخری کز کاروان تنهارود * بروی آن‌ره ازتعب صدتو شود * چند سیخ وچند چوب افزون خورد * تاکه تنها آن بیا بان ابرد) ای فقیر خره غلظت وجماعتله کندی یارانندن نشاط کلور وقوتپذیر اولور یعنی حمارك طبعنده بویله غلظت وکثافت وارایکن یله کندی جنسدن اولان یارلرندن قوتپذیر اولوب نشاطه کلور و بوله کسلسز وفتورسز روان اولور اماهر برخرکه کاروانذن تنها کیدر اول یول تعب وزحمتدن اول خر اوزره یوز قات اولور برقاج سیخ و برقاج چوپی افزون یرتاکم اول خر تنها اول بیابانی قطع ایلیه سیخ بونده بزلنکج معناسنه در فی الواقع خرلك طبعنده بوخاصیت واردر که البته یوله تنها کتسه کسل اوزره کیدر امابرقاچ کندی جنسیله کتسه قوت ونشاط اوزره کیدر * مثنوی * مرترامیکوید آن خرخوش شنو * کرنهٔ خر همچنین تنهامرو * آنکه تنها خوش رود اندررصد * بارفیقان بی‌کمان خوشتررود) تحقیقا سکا اول تنها کیدن خرلسان حالله دیرانك نصیح و پندنی خوش ایشت اکر خردکل ایسك بونجلاین تنها کتمه تاکم بوراهده کسل وفتورله سیرقیلیه سن وسیخ وچوپه محتاج اولمیه‌سن اول کمسه که یول کوزتمکدن تنها خوش کیدر رفقاایله کانسز خوشترکیدر * مثنوی * هرنبیٔ اندرین راه درست * معجزه بنمود وهمراهان بجست) هر برنبی بودرست وراست اولان یولده معجزه کوستردی وهم اهل‌راه ایستدی یعنی هیچ برنبی اولمدی که بودرست وراست اولان یولده تنهارو اوله و بی همراه منفردا سیر وسفرقیله بلکه هر برنبی بوخلقه معجزه و بینه کوستروب بونلردن رفقاوانصار طلب ایلدیلرنته کم حضرت عیسی علیه السلام (من انصاری الی الله) دیدی بوجمله ناسدن (قال الحواریون نحن انصار الله آمنابالله واشهد بانا مسلمون) دیدیلر پس هر پیغمبر کندیلره بوناسدن یارومعین طلب ایلدیلر بوندن معلوم اولدیکه بویوله جماعتسز وهمراهسز کیدلمز نته کم مشهور مثلدر یالکز طاش دیوار اولمز و یالکزدیوار اوزره هم سقف خانه طور مز * مثنوی * کرنباشد یاریٔ دیوارها * کی برآید خانه وانبارها * هریکی دیوارا کر باشدجدا *

سقف چون باشد معلق درهوا) اکر دیوارلرك بر برینه معاونت و یارلغی اولمیـه
خانه وانبـارلر قچن بوقارو کلور مثـلا هر بردیوار اکر بربرندن جدا اوله سقف
هواده معلق نیجه اولور یعنی لابد برخانه‌نك وجود نه وسقف خانه‌نك قیامنه برقاچ
دیوارلازمدر تاکه اول خانه‌نك سقفی اول دیوارلرك سببیله قائم اوله ودیوارلر دخی
طاشـدن وکرپجدن طاشلرك وکرپچلرك بر یره جمع اولمسی و بری برلریله اتحـاد
واتصال قیلمسی لازم اولور که بنیان مرصوص وجوده کله و برنیجه دیوار اول
طاشلرك بریره مجتمع اولمسندن بنااولنه پس (المؤمن للمؤمن کالبنیان یشـد بعضه
بعضا) حدیثنك موجبنجه مؤمن مؤمنه یار ومعین اولسه و برنیجه سی اتفاق واتحاد
قیلسه بعضی بعضیسنی شد ایلین بنیان مرصوص کبی اولور و بری برلرینه قوت
ومعاونت و یرر ﴿ مثنوی ﴾ کرنباشد یاری حبروقلم * کی فتد بر روی کاغد
یارقم * این حصیری که کسی می کسترد * کرنه پیوندش بهم بادش برد) اکر
حبر وقلمك یارلغی اولمیـه کاغدلرك یوزی اوزره قچن رقم واقع اولور حبر بونده
مرکب معناسنه در کاتب معناسنه دخی اولسه جائزدر یعنی اکر مرکبله قلمك بری
بریله یارلغی اولمسه و یاخود قلم کاتبه معاونت قیلمسـه کاغدلرك یوزی اوزره خط
ورقم قچن واقع اواوردی بو مقرردر که اولمزدی بو بر حصیر که برکسـه دوشر
اکرانی بری برینه پیوند ایتمیه‌سن انی باد ایلتور بوهم وجهـدر اکرانك بری برینه
پیوندی اولمیه بادانی کیدرر و پریشان ایلر یعنی شو برحصیر که برکسه انی یراوزرینه
دوشر اکرانك قامشلرنی بوریاباف اولان کسه بری برینه متصل قیلمسـه یل انی
پریشان ایلردی بوندن معلوم اولدی که برنیجه شیئك بریره مجتمع اولمسی بری برینه
قوت و یرر ایمش پس طالب حق اولان سالکلرك دخی بری بریله اتفاق واتحاد
قیلملری جمله سنه هروجهله قوت ومتانت و یرر ﴿ مثنوی ﴾ حق زهرجنسی
چوزوجین آفرید * پس نتایج شدزجمعیت پدید) حق سبحانه وتعالی هربرجنسدن
چونکه زوجین خلق ایتدی پس نتیجه‌لر جمعیتدن پدید اولدی یعنی (ومن کل شیٔ
خلقنا زوجین لعلکم تذکرون) آیت کریمه‌سنك موجبنجه ودخی (سبحان الذی
خلق الازواج کلها مما تنبت الارض ومن انفسهم ومما لایعلمون) نص شریفنـك
حسبنجه حق تبارك وتعالی هرشیئی جفت یراتمشدر اصـلا یك شیٔ یراتمامشـدر
یالکزلق حق تعـالی یه مخصوصـدر اماغیر یلره بری بریله مزوج اولمق واجتمـاع
قیلق لازمدر زیرا نتیجه‌لر لابد جمعیتـدن ظاهر اولور و برقاچ شـیئك بریره
جمع اولمسـندن برنیجه شیٔ وجوده کلور ﴿ مثنوی ﴾ او بکفت واو بکفت
ازاهتزاز * بحث شان شـد اندرین معنی دراز) او دیدی واو دیدی اهتزاز
جهتـندن انلرك بحثی بومعناده دراز اولدی اهـتزاز حرکت واضطراب

معناسنده در مصرع ثانی به صرف اولنیوب مصرع اوله دخی صرف اولنسه
جائزدر بوتقدیر اوزره معنی حرکت واضطراب جهتندن اول قوش جمعیت
خصوصنده اولان دلائل و براهینی سویلدی وجلوتی خلوت اوزره ترجیح ایلدی
واول صیادهم خلوت وعزلت خصوصنده اولان براهین ودلائلی سویلدی
وعزلت وخلوتی خلطت وجلوت اوزره ترجیح ایلدی الحاصل بونلرك بحثی
بومعناده اوزون اولدی زیرا بریسی خلوتی جلوت اوزره تفضیل وترجیح قیلدی
وبریسی دخی جلوتی خلوت اوزره تفضیل وترجیح قیلدی وهر بریسی کندی
مذهبنی تأیید ایلمکده طول ودراز بحثلر ایلدی ❊ مثنوی ❊ مثنویرا چابك
ودلخواه کن * ماجرارا موجز وکوتاه کن) ای مولانا مثنوی یی چابك ودلخواه ایله
ماجرایی موجز وکوتاه ایله خطاب تجرید قاعده سی اوزره کندی وجود
شریفلرینه در یعنی ای مولانا مرغ ایله صیاد ماییننده واقع اولان ماجرایی
موجز ومختصر ایله ومثنوی شریفی ثقیل وگران ایتمه تانجه کسه لرك قلبنه طول
کلامدن ملالت وسآمت کلیه بلکه چابك وکوکل استیجی ایله تاکم بوکلامدن ناامید
قیلان کمسه لرك قلبی بوندن نفرت قیلیه ❊ مثنوی ❊ بعد ازان گفتش که گندم
آن کیست * گفت امانت از یتیم بی وصیست * مال ایتامست امانت پیش من *
زانکه بندارند مارا مؤتمن) بوقدر مباحثه ومناظره دنصکره اول صیاده دیدیکه
بوسنك اوکنده اولان بغدای دانه لری کیمك ملکی ولایقیدر جواب وبروب دیدی
بی وصی اولان یتیمدن امانتدر بنم اوکمده اولان امانت مال ایتامدر زیراکه بوناس
بنی مؤتمن ظن ایدرلر صیاددن مراد بونده شول کمسه اولورکه آنك ظاهری سبز
ولطیف اوله ونعمت ودولت وتشرفله اندنجه ایتامك وخلق واناسك مالی مودع
وامانت اوله وآنك باطنی قهر الهی وغضب ربانی اوله ومرغدن مراد ملك وماله
حریص اولان وحظ نفسی طلب قیلان کمسه اولورچون برملك وماله حریص
اولان ونفسنك مشتهاسنی طلب قیلان کمسه بر کمسه نك قتنده یامال ایتامی
ویاخود ارزاق خلق واناسی کورسه فی الحال انی اکل وبلع ایتمکه حریص اولور
وآنی اخذ ایتمکه طمع قیلور ودیرکه بونی بکا ویرشمدیلك ضرورتمی دفع قیلم
وبرقاچ کون بوندن فائده ونفع بولم ❊ مثنوی ❊ گفت من مضطرم ومجروح
حال * هست مردار این زمان برمن حلال * هین بدستوری ازین گندم خورم *
ای امین وپارسا ومحترم) اول مرغ اول صیاده ایتدی بن مضطرم ومجروح
حالم مردار بوزمان بکا حلالدر آگاه اول بردستور ایله بوگندمدن یيم ای امین
وپارسا ومحترم یعنی چونکم اول مرغ حریص اول دانه لری کوردی وکندینك
اکا احتیاجی اولدیغندن کندیسنی مضطر بیلوب نفسی اکا بوکونه فتوی ویردی

واول كندينك نفسنك فتواسى اوزره ديدى بن مضطرم وخسته حالم پس فالضرورات
تبيح المحذورات قولنك موجبنجه بوزمانده مردار وحرام بكا حلالدر امدى بنم
اضطرارمدن آگاه اولوب بكا بردستور وير تاكم بوحق ايتام اولان كندمدن اكل
وبلع ايليم اى محترم اولان زاهد وامين بيلورسن كه حين ضرورتده بوكونه
مردارى يمك جائزدر ديدى ﴿مثنوى﴾ گفت مفتىء ضرورت هم توى *
بى ضرورت گرخورى مجرم شوى * ورضرورت هست هم پرهيزبه * ورخورى
بارى ضمان آن بده) اول صياد مرغه بوكونه جواب ويروب ديديكه اى مرغ
مفتىء ضرورت هم سنسن يعنى ضرورته فتوى ويرن نفسكدر پس ضرورت
صحيح اولمز ضرورتسز اكر مردار وحرامى يرايسك مجرم اولورسن وجه آخر
مفتىء ضرورت مرتبه سنى بيلان سنك قلبك وعقلكدر اكر ضرورتسز مردار
وحرامى يرايسك لابد مجرم وعاصى اولورسن واكر ضرورت دخى وارايسه هم
مردار وحرامى يمكدن پرهيز ايلمك يكدر باخصوص كه اول مال يتيم اوله واكر
اول مال يتيمى يرايسك وحق عبادى اخذ ايلر ايسك بارى انك اوده كنى وير يعنى
لابد اكر مال يتيم واكر حق عبيد بالضرورى يمك لازم كلورسه اداسنه ضامن اول
وحق تعالى سكا انك اداسنه هرنه قدر قدرت ويررسه انى ادا ايلمكه سعى قيل
ديدى ﴿مثنوى﴾ مرغ پس درخود فرورفت آن زمان * توسنش
سربستد ازجذب عنان * چون بخورد آن گندم اندر فخ بماند * چند او يس
والانعام خواند) چونكم مرغ بوسوزلرى اول صياددن اشتدى پس اول زمان
تفكر ايتدى وانديشه يه باتدى انك توسن نفسى جذب عناندن باشنى الدى يعنى
انك تند وحرون اولان نفسى عنان عقلى جذب وضبط ايلين روحندن باشنى
قورتروب اول دانه لرى يمكه قصد ونيت ايلدى چونكم اول كندمى يدى فخ
ايچره قالدى اول بوبلايه دوشدكدنصكره نيچه يس ونيچه والانعام اوقدى يعنى
قوش اول دانه بى يدى وموت وهلاك فخنه دوشدكده نيچه يس ودخى نيچه
سورة الانعام اوقومغه باشلدى تاكم اول حينده يس اوقومق وسورة انعام اوقومق
اكا نفع ويره ﴿مثنوى﴾ بعد درماندن چه افسون وچه آه * پيش ازآن بايست
اين دود سياه * آن زمانكه حرص جنبيد وهوس * آن زمان ميكو كه اى
فريادرس) عاجز قالدقدنصكره وبلايه مبتلا اولدقدنصكره افسون نه وآه نه يعنى
افسون ايليوب اوفورسك وياخود آه واه قيلسك ايكيسى بله برابردر اول بلايه مبتلا
اولمزدن مقدم كركدر بودود سياه يعنى بوكونه آه ودود سياه قبل البلا لازمدر
يوخسه بعد البلا بونك نفع وتأثيرى اولمز اول زمانكه حرص وهوس درون دلدن
حركت ايليه اول زمان ديكه اى فريادرس يعنى درونكده حرص وهوس حركت

ایلدیکی زمانده ای فریادرس دیو حق تعالی یه دعا ایله والابعد وقوع البلا دعا
ایلمك نه یی مفید اولور ﴿ مثنوی ﴾ کان زمان پیش از خراب بصره است *
بو که بصره وارهد هم از شکست) اول زمانکه بصره خرابلغندن اولدر بولایکه
بصره کیرو قورتله هم اول شکستدن یعنی جناب حقه دعا وزاری ایلمك وقت
وزمانی اول زماندر که حرص وهوس حرکت ایلیه که اول زمان حضرت حقه
ای فریادرس دیو دعا ایله که دین بصره سی حرص وهوا عسکرندن خراب اولمیه
بولایکه دین بصره سی هم اول شکستهلکدن قورتله وخلاص اوله واکر بصرهٔ
دین حرص وهوس عسکریله خراب اولدقدنصکره فریاد وفغان ایلرایسك سکا
نافع اولمزنته کم بعد خراب البصره بغداد خلیفه سنك امداد ایلمسی نفع قیلدی بو کلام
بین الناس مشهور مثلدر یعنی چون برکسه برنسنه نك زمانی کچدکدنصکره اکا قصد
وعزیمت قیلسه بعد خراب البصره دیرلر وآنك قصد وعزیمتنك عبث وبیهوده
اولدیغنه بو مثل ایله کنایت ایدرلر ﴿ مثنوی ﴾ ابك لی یاباکیٔ یاثاکلی * قبل
هدم البصرة والموصلی) ای بنم باکیم وای ثاکلم بنم ایچون اغله بصره ایله
موصلك خرابندن اول باکی اغلیجی ثاکل اوغلی اولمش اغلیجی کسه یه دیرلر مؤنثی
ثکلی درکه ثکلی اوغلی اولوب اغلین عورته دیرلر بو بیت دخی ضرب مثل اولور
بلا کلمزدن اول انك دفعنه سعی ایلمکه وانکچون اغلیوب فریاد ایلمکه
﴿ مثنوی ﴾ نح علی قبل موتی واعتفر * لاتنح لی بعد موتی واصطبر) بنم
موتمدن اول بنم اوزریمه نوحه وفغان ایله وباشك اوزره خاك صاچ بنم ایچون
نوحه ایلمه موتمدنصکره اصطبار ایله نح ناح ینوحدن امر حاضردر نوحه ایله
معناسنه واعتفر امر حاضردر افتعالدن عین مهمله ایله در باشکه طپراق صاچ
معناسنه لاتنح ناح ینوحدن نهی حاضردر واصطبر امر حاضردر افتعال بابندن
صبر ایله معناسنه وخلاصهٔ کلام اولدرکه برکسه اولمزدن اول آنك صحتی امیدی
ایله نوحه ایلسك وانك هجرندن اوتری باشکه طپراق صاچسك فی الواقع عبث
وبیهوده دکلدر امابعد الموت نوحه ایلمك مناسب دکلدر بلکه صبر وتحمل ایلمك
کرك وبوندن دخی مفهوم اولان اکر اغلیوب ایکلرسك زمانندهدیمك اولور
﴿ مثنوی ﴾ ابك لی قبل ثبوری فی النوی * بعد طوفان النوی خل البکا)
بنم ایچون بعد وفراقده هلاکدن اول کریه ایله طوفاندنصکره اغلمغی ترك ایله
ثبور ثانك ضمه سیله هلاك معناسنه در نوی نونله بعد وفراق معناسنه در خل امردر
ترك ایله معناسنه بو بیت دخی بلا ومحنتك وقوعندن اول وطوفان فرقتك
استیلاسندن مقدم بکا وتضرع ایله دفعنه چاره استرسك انك ظهورندن اول چاره
ایستهدیمکی افاده ایلر والا بر شیٔ اولدقدن وبر بلاکلدکدنصکره انك دفعی ایچون

تدارك ايلمك عبث وبيهوده در ديمكى افهام ايلر ﴿ مثنوى ﴾ آن زمانكه ديو مى شد راهزن * آن زمان بايست يس خواندن * بعد ازآن كاشكسته كردد كاروان * آن زمان چوبك بزن اى پاسبان) اول زمانكه شيطان سنك يولك اورجى اولدى اول زمان كرك يس اوقق اندن اولكه كاربان شكسته اوله وصنه اى پاسبان چوبكى اول زمان اور يعنى شول زمانده كه شيطان سكا راهزن اوله وسنك متاع ايمان واسلامكى غارت قيله اول زمانده يس اوقق واوراد واذكاره مشغول اولمق يرنده در كه تا تلاوت قرآن وذكر رحمانله شيطانى طرد ايليه سن تاكم سنك متاع ايمان واسلامكى غارت وتاراج ايلمكه قادر اولميه چونكم سنك ايمانكى واسلامكى دزد شيطان غارت قيله وسندخى حالت نزعه كله سن اندنصكره يس اوقق وقرائت قرآن سكا چوقاق نفع ويرمز زيرا كارباز صيمزدن اول پاسبان اولان كمسه قالقمق وچوبك اورمق وقافله خلقنى آگاه وخبردار قلمق يرنده اولور وانلره نفع قيلور اما كاربان صندقدنصكره وكاربان خلقنك متاع واسبابى غارت اولدقدنصكره پاسبانك چوبك اورمسى وفرياد قيلمسى اصلا مفيد اولمز ونفع قيلمز نته كم بو حكايه دن معلومك اولور

﴿ حكايت آن پاسبان كه خاموش كرديد تا دزدان رخت تاجران ﴾
﴿ بردند بكلى بعد ازآن هيا هوى و پاسبانى ميكرد ﴾

اول پاسبانك حكايتيدر كه خرسزلر كاربانى كيجه ايله غارت ايلمكه كلدكلرنده خاموش اولدى وسكوت قيلدى حتى دزدلر تاجرلرك رخت ومتاعنى ايلتديلر وبالكليه غارت ايتديلر اندنصكره فرياد وفغان و پاسبانلق ايلدى اما بعد خراب البصره واغارة القافله آنك فرياد وفغان ايلمسنك فائده سى اولمدى ﴿ مثنوى ﴾ پاسبانى خفت ودزد اسباب برد * رختهارا زير هر خاكى فشرد * روز شد بيدار شد آن كاروان * ديد رفته رخت وسيم واشتران) بر پاسبان ياتدى ودزد اسبابى ايلتدى رختلرى هر بر خاكك التنه صقلدى يعنى بر كاربان بركسه يى ايچلرندن پاسبان ونكهبان ايدوب اول كيجه كنديلر ياتديلر و پاسبان دخى بر زماندنصكره ياتدى وخرسزلر كلدى كاربانك رخت واسبابنى الدى وانلرك رخت واسبابنى واروب هر خاكك التنه صقلدى ودفن ايتدى كوندز اولدى اول كاربان خوابدن بيدار اولدى سيم ورختى واشترلرى كتمش كوردى يعنى صباح اولوب كاربان خلقى چونكم خوابدن بيدار اولديلر سيم وزرلرى ورخت واشترلرى كتمش وخرسزلر كلوب انلرى غارت ايتمش كورديلر ﴿ مثنوى ﴾ پس بدو كفتند اى حارس بكو * كه چه شد اين رخت واين اسباب كو * كفت دزدان

آمدند اندر نقاب * رختها بردند از پیشم شتاب) پس کاربان اهلی اول پاسبانه دیدیلر ای حارس سویله که بو رخت نه اولدی و بو اسباب قنی پاسبان انلره دیدی خرسزلر نقاب ایچره کلدیلر یعنی یوزلرینه نقاب اوروب نقاب وحجاب ایچره کلدیلر رختلری ومتاعلری بنم اوکمدن شتابله ایلتدیلر وسرعتله اخذ ایتدیلر * مثنوی * قوم گفتندش که ای چون تل ریك * پس چه میکردی کی ای مرده ریك * گفت من یك کس بدم ایشان گروه * باسلاح و باشجاعت باشکوه) قوم اکا دیدیلر که ای قوم دپه‌سی کبی اولان پس سن نه ایلدك کیم سن ای ارده قلاجق تل ریك قوم دپه‌سی ومرده ریك ارده قلاجق دیمکدر یعنی اول قوم اول پاسبانه دیدیلر ای قوم دپه‌سی کبی ضعیف و بی ثبات اولان پس سن اول حینده نه ایتدك وای ارده قلاجق یاسن نه کمسه‌سن وسنی نیچون پاسبان قودیلر که خرسزلر کلدکده سن برهای وهوی ایلیه‌سن وآنلرك کلدیکنی بزه سویلیه‌سن دیدیلر چونکم پاسبان کاربان اهلندن بوکونه عتاب آمیز کلماتی اشتدی انلره جواب ویروب ایتدی بن برکسه ایدم انلر گروه ایدیلر سلاح وشجاعت وشکوه وهیبتله یعنی اول خرسزلر سلاح وشجاعتله وشکوه وهیبتله برگروه ایدیلر و بن یالکز برکسه ایدم ورخت واسبابی غارت قیلدیلر * مثنوی * گفت اگر در جنگ کم بودت امید * نعرهٔ زن کای کریمان برجهید) کاربان اهلی اول پاسبانه دیدی ای نامبارك اگر سنك انلرله جنك ایلمکده امیدك کم ایسه برنعره اور بویله دیو که ای کریملر خوابدن قالقك دزدلر کلدی بیدار وآگاه اولك * مثنوی * گفت آن دم کارد بنمود تیغ * که خمش ورنه کشیمت بی دریغ * آن زمان از ترس بستم من دهان * این زمان هیهای وفریاد وفغان * آن زمان بست آن دمم که دم زنم * این زمان چندانکه خواهی هی کنم) پاسبان کاربان اهلنه بوطریقله جواب ویردیکه اول دمده بکا خرسزلر بچاق وتیغ کوستردیلر بویله دیو که خموش اول وسکوت قیل یوخسه بزسنی بی دریغ و بی ترحم قتل قیلورز اول زمان خوف وحذردن بن دهانی بغلدم اما بوزمان هیهای وفریاد وفغان ممکندر اول زمان بنم اول دمم ونفسم باغلندی نیجه دم اورم ونعره وفریاد قیلم اما بوزمانکه خوف وحذر یوقدر استرسك فریاد وفغان ایلرم دیدی پس بوقصه‌دن حصه نه ایدوکنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر * مثنوی * چونکه عمرت برد دیو فاضحه * بی نمك باشد اعوذ وفاتحه) چونکم عمرکی سنك دیو فاضحه ایلتدی یعنی رسوای ایدیجی شیطان چونکم سنك متاع عمرکی غارت و یغما ایتدی اندنصکره اعوذ وفاتحه بی نمك اولور یعنی نقد عمری شیطان سرقه قیلدقدنصکره وعمر نازنین ضایع اولدقدن صکره اعوذ بالله من الشیطان الرجیم دیو شیطاندن حضرت حقه التجا قیلمق

وانك شرندن امين اولمق ايچون فاتحه اوقى ملاحتدن خالى اولور ودزدلر كاربان اهلنك رخت ومتاعنى آلوب كتدكدنصكره پاسبانك فرياد وفغان ايلسنه مشابه كلور پس ناله وحنين وقتيله اولسه مليح ويانمك اولور واكر وقتيله اولمز ايسه منفعت وملاحتدن خالى كلور ﴿ مثنوى ﴾ كرچه باشد بى نمك اكنون حنين * هست غفلت بى نمكتر زآن يقين * همچنين هم بى نمك مى نال نيز * كه ذليلا نرا نظر كن اى عزيز * قادرى بيگاه باشد يابگاه * ازتو چيزى فوت كى شد اى اله) اكرچه عمر ضايع اولدقدنصكره شمدى حنين وناله ايلك بى نمك و بى ملاحت اولور اما غفلت اول بى وقت اولان ناله وحنيندن يقين بودركه زياده نمكسزدر پس بارى بى وقت اولسون ناله وحنين ايله بونجاين هم نمكسزدخى ناله وفرياد ايله بويله ديوكه اى عزيزوعالى اولان پادشاه بوذليل وحقيراولان بنده لريكه نظر ايله الهى سن قادرسن بى وقت اوله ويا باوقت اوله سندن برشى اى اله فچن فوت اولدى قادر يده يامصدر يه اولمقدن خطاب ايچون اولمق محله انسب وفهمه اقربدر وخطاب حضرت حقه در يعنى الهى برشى يابى وقت اولسون ويا باوقت اولسون سن انى كاله ايركورمكه قادرسن اى بنم الهم سنك خزينهٔ قدرتكدن برشى فچن فوت اولدى مقرردركه اولمدى وهيچ برمطلوب سنك ملككدن غائب اولمدى وسنك ارادتكسز هم طالبه وصول بولمدى ﴿ مثنوى ﴾ شاه لاتأسوا على مافاتكم * كى شود ازقدرتش مطلوب كم) بو بيت سورهٔ حديدده اولان بوآيت كريمه يه اشارتدر قال الله تعالى (لكيلا تأسوا على مافاتكم ولاتفرحوا بما آتيكم والله لايحب كل مختال فخور) بوآيتك تفسيرى جلد ثالثده خواجه حكايه سنده و بعض يرده دخى مرور ايلدى معناى بيت اولدركه اول قادر اولان اله لاتأسوا على مافاتكم قوانك شاهيدر انك قدرتندن مطلوب فچن كم اولور يعنى اى انسان سزك نفسلر يكزى خلق ايتزدن اول نقدر بلا ومصيبت و يا صحت ونعمت سزه كلورسه و ياخود سزدن فوت اولورسه آنى اول پادشاه كتاب مبينده اثبات ايلدى تاكم سزدن فوت اولان شيلره محزون اوليه سز وكلان نعمت وراحتلره هم زياده فرحناك اوليه سزكه اول فرح سزى مختال وفخور اولمق مرتبه سنه ايركوره چونكم عمردخى سزدن فوت وضايع اوله اكادخى محزون اولمك بلكه انك ضايع اولمسنى دخى اول پادشاهك قضا وقدرندن بيلوب دعا وتضرع ايلك ومطلوب ومراد اولنى اندن استمك كركدر كه اول قادر بيچونك خزينه سندن هيچ مطلوب كم وغائب اولمدى

﴿ حواله كردن مرغ كرفتارئ خود را در دام بفعل ﴾
﴿ ومكر وزرق زاهد وجواب كفتن زاهد مرغ را ﴾

مرغك حواله ايله سيدركنديك دامه كرفتارلغنى زاهدك فعل ومكرنه وزرق وخدعه سنه وزاهدك جواب ويرمسيدر مرغه ﴿ مثنوى ﴾ كفت آن مرغ اين سزاى او بود * كه فسون

زاهدازابشنود) اول مرغ چونکم دامه کرفتار اولدی دیدی بواول کمسه نك سزاسیدر که او کمسه زاهدلرك فسوننی ایشیده وانلرك فسون وفسانه سنه اعتماد ایدوب ایش ایده ﴿ مثنوی ﴾ کفت زاهد نی سزای آن نشاف * کوخورد مال یتیمان ازکزاف) زاهد دیدی یوق بویله دکلدر اول نشافك سزاسیدرکه اول مال ایتامی کزاف ایله یه نشاف کشاف وزننده اکرچه لغتده کرده ونان پاره یی چوللك ایچنه باتوروب آنی ییٖن کمسه یه دیرلر امابونده وزن ایچون تخفیف اولنوب بی عقل اولان وادنی شیئه طمع قیلان کمسه معناسنه استعاره اولنمشدر یعنی چونکم مرغ کندینك کرفتارلغنی زاهدلرك مکر وزرقنه اسناد قیلدی زاهد دخی آنك کرفتارلغنی کندیدن نفی ایدوب انك قلت عقلنك وطمعنك لایق اولدیغنی اکا اعلام ایلیوب دیدیکه یوق یوق اول کرفتارلق بنم مکرمدن وزرقدن دکلدر بلکه اول طمعك و قلت عقلك سزا ولایقیدرکه اویتیملرك مالنی کزاف جهتندن اکل و بلع ایلیه بونده قوشدن مراد محتاج وحریص اولان وحرامی اکل وبلع قیلان کمسه لر اولور وزاهددن مراد شیطان اولورکه اول حرامی محتاج وحریص اولنلره عرض ایدوب کوستررقیچن بر محتاج وحریص اول حرامی اکل و بلع قیلسه دائم بلایه کرفتار اولور قیچن اول مبتلا اول حینده شیطانی لوم ایلسه (فلاتلومونی ولوموا انفسکم) آیتنك مفهومی اوزره بنی لوم ایلمك کندی نفسلریکزی لوم ایلیك دیو اول غوی جواب ویرر امانفس الامر ده نظر اولنسه مبتلانك کرفتار اولمسی وشیطانك اغوا قیلمسی آثار قضای الهیدرکه حکم قضا ظهوره کلدکده کوکلده دانۀ دنیا جانبنه میل وطمع حاصل اولور وشیطان دخی آنی اکل و بلع ایلمکلکه اغوا وتحریص قیلوب اول حریص اولان کمسه دخی بمقتضای حکم قضا انی آکل اولور ودام بلاده قالور پس چاره سی انجق فریاد وحنین وکریه وانین ایدوب حضرت مقلب القلوبه نوحه کر اولمق وتضرع قیلمقدر ﴿ مثنوی ﴾ بعد ازآن نوحه کری آغاز کرد * که فخ وصیادلرزان شد زدرد * کزتنا قضهای دل پشتم شکست * برسرم جانا بیامی مال دست) اندنصکره اول مرغ نوحه کرلکه آغاز ایلدی که فخ وصیاد درددن لرزان اولدی اول مرغ بویله دیو نوحه وزاری ایلدی که قلبك تناقضلرندن بنم پشتم صندی بنم باشم اوزره ای جان کل الکی سور یعنی زاهد اکا تمام جواب ویردکدنصکره مرغ بیچاره نوحه کرلکدن چاره بولمیوب اغلمغه ونوحه لر قیلمغه باشلدیکه انك سوز ودردندن دام وصیاد دترجی واضطراب ایلیجی اولدی بویله دیو نوحه لر قیلدیکه قلبك تناقضلرندن وبری برینه متقابل ومخالف اولان فکرلرندن وخاطره لرندن بنم ظهرم منکسر اولدی بنم باشم اوزره کل ای جان دست لطفکی سورکه کریم

ورحیم اولنلرك شاننددر كه بر غریب و بیچاره یی كورسه‌لر اكا لطف ومرحمت ایدوب اللرنی انك باشی اوزره سوررلر و اكا بو كونه لطف ومرحمت ایتمكله راحت ویررلر ﴿ مثنوی ﴾ زیردست تو سرم را راحتیست * دست تو در سكر بخشی آیتیست * سایهٔ خود از سر من بر مدار * بی قرارم بی قرارم بی قرار) ای محبوب حقیقی سنك دست لطفكك التنده بنم باشمه بر راحت واردر سنك دستك سكر بخشلقده بر آیتدر سكر سین مهمله ایله اولورسه مستلك معناسنه اولور بعض نسخه‌ده شین معجمه ایله شكر واقع اولمشدر بو تقدیرجه ذكر لازم ارادهٔ ملزوم قاعده‌سی اوزره شكردن مراد نعمت اولور وتقدیر كلام بو یله‌دیمك اولور كه ای كریم ورحیم اولان پادشاه سنك لطف وعنایتك النك التنده بنم باشمه عظیم راحت واردر سنك دست لطفك مستلك بخش ایلمكده و یاخود نعمت وعطا ویرمكده بر عظیم آیت و بر بیوك علامتدر ای پادشاه اكرم كندی سایهٔ عنایتكی بنم باشمدن یوقارو طوتمه زیرا بی قرارم و بی قرارم و بی قرار یعنی ای لطف ورحمت صاحبی سایهٔ حمایت وظل عنایت وهدایتكی بنم باشمدن ایراق طوتمه ودور ایتمه زیرا قرار سزم وصبر وقراردن زیاده بری وخالی یم امیددر كه كمال لطفكدن بنم باشمدن سایهٔ لطف وعنایتكی رفع ایتمیه‌سز ﴿ مثنوی ﴾ خوابها بیزار شد از چشم من * درغمت ای رشك سرو و یاسمن * كر نیم لایق چه باشد كر دمی * ناسزایی را بپرسی درغمی) خوابلر بنم كوزمدن سنك غمكده ای سرو و یاسمنك رشكی اولان لطیف بیزار اولدی یعنی ای سرو و یاسمنك مغبوطی اولان محبوب سنك غمكده شول مرتبه سهره مبتلا اولدمكه خوابلر بنم كوزمدن بیزار اولدی اكر بن سنك لطف وعنایتكه لایق ومستحق دكل ایسه‌م نه اوله اكر بر دم بر ناسزایی بر غمده صوره‌سن یعنی بر لطفه لایق اولمین كمسه یی بر غمه ایچره مبتلا ایكن لطف ورحمت ایدوب خاطرن صوره‌سن ولطف وكرملر قیله‌سن ﴿ مثنوی ﴾ مرعدم را خود چه استحقاق بود * كه بر و لطفت چنین درها كشود) تحقیقا عدمه خودنه استحقاق وارایدی كه اكا سنك لطفك بو نجلین قپولر آچدی یعنی اكر بن سنك لطفكه مستحق دكل ایسه‌م هم باك یوقدر زیرا عدمك خود بو قدر لطف واحسانه نه استحقاقی وارایدی انك اصلا بو قدر لطف واحسانه استحقاقی یوق ایكن سنك لطفك اكا بو قدر قپولری اچدی وكنز مخفیدن بو قدر جواهر موجوداتی اخراج ایدوب انك او زرینه صاچدی ﴿ مثنوی ﴾ خاك كركین را كرم آسیب كرد * ده كهر از نور حس درجیب كرد * پنج حس ظاهر و پنج نهان * كه بشر شد نطفهٔ مردار از آن) الهی او یوز طپراغه سنك كرمك طوقندی اون كهری حس نوردن انك جیبنه ایتدی كركین او یوزه دیرلر بونده حقیر وخوار معناسی مراد اولور آسیب

ایکی کشی یان یانه بری برینه طوقنغه دیرلر بونده مقارنت معناسی مراد اولور یعنی خدایا سنك کرمك خاك حقیره مقارنت ایتدی حس نوردن اون کوهری انك جیبنه ایتدی اول اون حسك بشی حس ظاهر و بشی دخی حس نهانیدرکه نطفهٔ مردار اول حواس خمسهٔ ظاهره وحواس خمسهٔ باطنه دن بشر اولدی وانسانیت مرتبه سن بولدی حق تعالی خاکی نطفه مرتبه سنه ونطفه یی علقه وعلقه یی مضغه مرتبه سنه کتوروب اندنصکره انده استخوان خلق ایدوب اکالحم و پوست کیدردکدنصکره نفخ روح ایدوب بش حس ظاهری و بش دخی حس باطنی و یردی وانی بوعالم شهادته کتوروب انسانیت مرتبه سنه ایرکوردی ﴿ مثنوی ﴾ توبه بی توفیقت ای نور بلند * چیست جز بر ریش توبه ریشخند * سلطان توبه یك ایکی رکنی * توبه سایه ست وتو ماه روشنی) ای نور عالم سنك توفیقکسز توبه ایلك توبه نك ریشنه ریشخند ایلکدن غیری ندر یعنی ای بلند وعالی اولان سنك نور توفیقك وهدایتك اولمیجه توبه وانابت ایلك همان توبه نك صقالنه کولمك واکا استهزاء ایلکدر اکر سنك توفیقکسز فرضی برکسه توبه ایلسه توبه نك یقاسنی برقوپرسن فی المثل توبه کولکه درو سن برروشن ماهسن ماه روشنك قتنده سایه نك وجودمی واردر ﴿ مثنوی ﴾ ای زتو ویران دکان ومنزلم * چون ننالم چون بیفشاری دلم * چون کریزم زانکه بی تو زنده نیست * بی خداوندیت بودنده نیست) ای خدا سنك تبدیل وتغییر کدن بنم دکان ومنزلم ویراندر چونکیم سن بنم قلبمی صقه سن بن نیچون ناله ایتمیم یعنی چونکیم سن بنم قلبمی صقوب قبضه براغه سن لابد بکا ناله ایلمك لازم کلور وسکا التجا وتضرع ایتمك بکا واجب اولور بن سندن غیری نیجه قچارم زیراکه سنسز هیچ زنده یوقدر سنك خداوندلککسز بنده نك وجودی یوقدر هر نه قدر زنده وار ایسه سنکله زنده در وهرنقدر بنده وار ایسه سنکله موجود وقائمدر ﴿ مثنوی ﴾ جان من بستان توای جانرا اصول * زانکه بی تو کشته ام ازجان ملول) بنم جانمی سن ال ای جانمك اصولی زیراکه سنسز بن جانمدن ملول اولمشم پس سنکله اولمق حیات ابدیه ولمقدر وسنسز اولمق ملالت وفلاکتده قالمقدر ﴿ مثنوی ﴾ عاشقم من برفن دیوانکی * سیرم ازفرهنکی وفرزانکی) بن دیوانه لك فنی اوزره عاشقم فرهنکلك وفرزانه لکدن سیرم یعنی بن عقل جزویدن نجات بولمق وعشقله دیوانه ومجنون اولمق فنی اوزره عاشقم واستادکامل وعاقل اولمق فندن سیر وبیزارم که عقل عقالدر واهل حال اولانه بوفرهنك وفرزانه لك وبالدر ﴿ مثنوی ﴾ چون بدر دشرم کویم رازفاش * چند ازین صبر وزحیر وارتعاش * درحیا پنهان شدم همچون سجاف * ناکهان بجهم ازین زیر لحاف) چونکیم شرم وحیا پرده سی

یرله رازی فاش سو یلرم بو صبردن وزحیردن وارتعاشدن نیجه یه دك شرم وحیاده بن سجاف کبی پنهـان اولدم ناکهان بوز یرلحافدن صچرارم سجـاف سجف دیدکار یدر یعنی چونکم شرم وحیادست جنونله درونده اولان رازلری آشکارا سو یلرم بو صبر وایچ آغریسی و ضطراب ولرزه ایلمك نیجه یه دك بوزمانه دك شرم وحیا ایچره کزلندم قفتانك سجفی کبی ناکهان بوشرم وحیا یورغانك التـندن صچرا یوب قالقرم و بی پرده وحجاب اولورم ﴿ مثنوی ﴾ ای رفیقان راههارا بست یار * آهوی لنکیم واوشیرشکار * جزکه تسلیم ورضا کوچارهٔ * در کف شیر نرخون خوارهٔ) ای رفیقلر یار یوللری باغلـدی بزآهوی لنکز واول حضرت شیرشکار در تسلیم ورضادن غیری فنی برچاره برقان ایچی ارکك ارسلانك پنچه سنده یعنی ای طریقت یولداشلری وای حقیقت قرداشلری یار حقیقی جمله یوللرمی باغلادی اول حضرت فی المثل شکار ایدیجی شیردرلر و بزآهو کبی لنکز آنك پنجهٔ تصرفندن نیجه خلاص اولورز و بو عجز وقصورایله بزاوقوی وقادرك ضبط وحکمندن نیجه خروج قیلورز ونوجهله قورتلورز تسـلیم ورضادن غیری برچاره قنی فی المثـل برخون خواره اولان شیرنرکفنده اولدقدنصکره چاره سی تسلیم ورضادرکه اوهر نیجـه بیاورسـه اویله ایلیـه و بنده دخی امرنی اول حضرته تفویض ایدوب (وافوض امری الی الله ان الله بصیر بالعبـاد) دیو سو یلیـه ﴿ مثنوی ﴾ اوندارد خواب وخور چون آفتاب * روحهـارامی کنـدبی خورد وخواب * که بیامن باش یاهمخوی من * تابینی درتجلی روی من * ورندیدی کی چنین شیدا شدی * خاك بودی طالب احیاشدی) اول پادشاه لایموت ولاینام برموجب لاتأخذه سنة ولا نوم آفتـاب کبی خواب وخور طوتمز و یمز واو یومز و یمز وایچمز نته کم (وهو یطعم ولایطعم) بیوردی وحضرت نبی صـلی الله علیه وسلم دخی (ان الله لاینام ولاینبغی له ان ینام) دیو خبرو یردی خواب وخور جسمك حالیدر اول پادشاه لم یزل جسم وجسمانی دکلدر روحلری بی خوردو بی خواب ایلر بو یله دیو که ای روح کل بن اول یا بنم همخو یم اول تاکم تجلیده بنم یوزمی کوره سن یعنی چونکم اول پادشاه حقیقی آفتاب انور کبی خواب وخور طوتمز استرکه روحلر دخی کندو اخلاقیله متخلق واوصافیله متحقق اولهلر انکیچون روحلری بی خواب وخور ایلر وهر بری کندی صفات علیه سیله اتصـاف قیلقـدن اوتری اسـان حقیقه یله انلره بو کونه خطاب ایدوب سو یلرکه ای روح کل کندیلکنی فانی ایدوب بن اولکـه اصلنـده بنم امرم ونورمسن یاخود بنم خلق وخو یمله تخلق ایله تاکم تجلی اسما وصفاتده بنم باقی اولان وجهمی کوره سن وجمال باکماله بصر بصیرتکی ایرکوره سن وسن من وجه بنم وجهمی کورمش سندر واکر کورمیدك نچن بو یله

شیدا اولوردك اصلنده خاك ایدك طالب احیا اولدك وكلدك شمدی انسانیت مرتبه‌سن بولدك خاك مرتبه‌سندن سفر ایدوب طالب احیا اولمق و بومشهد انسانیته كلمك سنك بنم روی شریفمی كوردیككه دلالت و بنم ر بو بیتمه بلی دیو اقرار ایلدیككه شهادت ایلر ﴿ مثنوی ﴾ كرز بی‌سو یت نه‌دادی او علف * چشم جانت چون بماندست آن طرف) اكر سكا بی جهتدن اول خدا علف و یرمیدی سنك جانك كوزی اول طرفده نیجه قالمش اولوردی علفدن مراد بونده مطلق غدادر كرك غدای روحانی اولسون و كر كسه غدای جسمانی اولسون یعنی اكر اول وهاب و رزاق اولان پادشاه سكا عالم بی جهتدن غدا و یرمیدی و سنك جانك دخی اول جانبدن حظ و بهره بولمیدی سنك جانك كوزی اول طرفده نیچون قالوردی و نه سببدن اول حظ و بهره كلان عالم بی جهتده نكران اولوردی ﴿ مثنوی ﴾ كربه بر سوراخ زان شد معتكف * كه از آن سوراخ شد او معتلف * كربه دیكر همی كردد ببام * كز شكار مرغ یابد او طعام) مثلا كربه اول سببدن سوراخ اوزره معتكف اولدی كه اول كربه اول سوراخدن معتلف اولدی یعنی علف و غدایی اول سوراخدن بولدی غیری بر كربه دخی بام اوزره دور و حركت ایلر زیرا اول كربه طعام اوزره مرغی شكار ایلكدن طعام بولدی پس انك میل و حركتی طعام اوزره اولدی اولكی كربه اكر سوراخدن غدا بولمسیدی اول سوراخه ملازمت قیلمزدی و ایكنجی كربه هم خانه‌نك طامی اوزره صید مرغان قیلمسیدی و انلرك صید و شكارندن حظ و لذت آلمسیدی طام اوزره دائر اولمزدی بوندن معلوم اولدیكه هر كس نه جانبدن لذت بولسه بهر حال اول جانبه مائل اولور و انی كندی یه قبله قیلور ﴿ مثنوی ﴾ آن یكی را قبله شد جولاهكی * وان یكی حارس برای جامكی * وان یكی بیكار و رودر لامكان * كه از آن سو دادیش تو قوت جان) مثلا اول برینه جلاهلق قبله اولدی و اول بریسی جامه‌لكدن اوتری حارس اولدی یعنی بركسه واركه جولاهلق صنعتنی قبله ایدینوب اكا متوجه اولدی و بركسه دخی قفتانلقدن اوتری و شاهك وظیفه‌سنه و عائده‌سنه واصل و نائل اولمقدن اوتری حارس و پاسبان اولدی و اول كسه دخی بی كسب و بی كار یوزی لامكانه‌در كه اول طرفدن ای رزاق مطلق سن اكا قوت جان و یردك یعنی ای رزاق انس و جان و ای خالق كون و مكان شول كسه كه بی كسب و بی كار اولمش و لامكان جانبنه توجه قیلمشدر سن اكا اول جانبدن رزق جان و حظ جنان و یرمشسكدر انكیچون اول كسه لامكان طرفنه متوجه اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ كار او دارد كه حق را شد مرید * بهر كار او زهر كاری برید) كاری اول طور كه حضرت حقه مرید اولدی انك كارندن اوتری هر بر كاردن كسدی

یعنی فی الحقیقه کار و کرداری اول کمسه طوتر که حق سبحانه وتعالی بی دلیجی وطلب ایلیجی اولدی اول پادشاهك کارندن اوتری هر بر کارندن منقطع اولدی وهمان انك یوردیغی اعماله اشتغال قیلدی { مثنوی } دیگر آن چون کودکان این روز چند * تاشب ترحال بازی میکنند) مرید حق اولندن غیریلر اوغلنجقلر کبی بو برقاچ کون رحلت کیجه سنه دك لعب و بازی ایدرلر یعنی هرشول کمسه لر که کار حقه مشغول اولمیه لر اوغلنجقلر کبی بو برقاچ کون دنیادن آخرته انتقال وارتحال ایلیجکاری کیجه یه دك اویون اوینارلر و بیهوده کاره مشغول اولورلر { مثنوی } خوابنکی کوز یقظت می جهد * دایهٔ وسواس عشوه ش میدهد * رو بخسب ای جان که نگذاریم ما * که کسی ازخواب بجهاندترا) برخوابناککه او یقظتدن اوتری خوابدن صیچرار وسواس دایه سی اکا عشوه ویرر ودیر که یوری ای جان او یو که بزقومزز که سنی برکمسه خوابدن قالدیره یعنی شول برکمسه که نوم غفلته خوابناك اوله و یقظه وانتباه جهتندن خواب غفلتدن یوقارو قالقمق و بیدار اولمق استدیه وسواس دایه سی اکادروندن فریب وعشوه ویرر واکا بوکونه وسوسه ایدوب دیر که یوری ای جان خواب غفلت ایچره یات او یو وحضوره وذوقه واروب آخرت غمندن وفردا المندن بری اول که بزقومزز که برکمسه سنی بوخواب غفلتدن ونوم راحت ونعمتدن قالدیره و بیدار قیله { مثنوی } هم تو خودرا برکنی از بیخ خواب * همچو تشنه که شنود او بانك آب) هم سن کندیکی بیخ خوابدن قوپره سن شول تشنه کبی که او بانك آب اشتدی یعنی دایهٔ وسواس همیشه سکا عشوه و یروب حیله وفریله سنی خواب غفلته مبتلا ایلرمکرهم سن کندیکی اصل خوابدن قوپره سن وقالدیره سن شول تشنه کبی که اول آبك صداسنی اشتدی { مثنوی } بانك آبم من بکوش تشنکان * همچو باران میرسم ازآسمان * برجه ای عاشق برآور اضطراب * بانك آب وتشنه وانکاه خواب) ای عاشق بن تشنه لرك قولاغنه صدایم باران کبی آسماندن ایریشورم ای عاشق خوابدن یوقارو صیچره اضطراب کتور بانك آب وتشنه واندنصکره خواب اصلا مناسب دکلدر بو بیتلر حضرت حق جانبندن دینلمشدر حضرت معشوق حقیقی خواب غفلت ایچره یتان طالبلره بوکونه تنبیه واشارت ایدوب بیورر که ای طالبان بن که معشوق حقیقی یم تشنه اولان عاشقلرك کوش هوشنه بن بانك آب حیاتمکه انلرك کوشی بنم کلاممی استماع ایلدکلرنده صددل وجانله کوش ایتمك وآنده اولان آب معنایی نوش ایتمکه رغبت ایدرلر باران آسماندن زمین تشنه جانبنه نیجه ایریشورسه بن هم آسمان معنویدن اراضی قلوب طالبینه فیضات سبحانیه وتجلیات لطیفیه وجمالیه مله ایریشورم وانلرك قلوبنی تازه وسیراب ایلرم حضرت

حق تعالینك آسماندن ایرشه سی وآسمان دنیایه نزول قیلمسی خصوصنده حدیث شریف واقع اولمشدر قال صلی الله تعالی علیه وسلم (اذامضی شطر اللیل اوثلثاه ینزل الله الی سماء الدنیا فیقول هل من داع فیستجاب له وهل من مستغفر فیغفرله وهل من سائل فیعطی سؤله) وفی روایة اخری (ان الله تعالی یمهل حتی اذا کان ثلث اللیل الآخر نزل الی سماء الدنیا فینادی هل من مستغفر هل من تائب هل من سائل هل من داع حتی ینفجر الفجر) رواه الامام احمد فی مسنده عن ابی هریرة پس بو حدیث شریفك مفهوم لطیفی اوزره حق سبحانه وتعالی رحمت ومغفرتیله نصف اللیل دنصکره بنده لرینه تقرب ایدوب بیوررلر ای عاشق خوابدن بوقار وقالق وخروش واضطراب کتور ودعا وزار یلك ایله بنم آب لطف ورحمتم سکادر کل بنی نوش ایله دیو خطاب ایلمکده . وسن خوابده بوسکالایق ومناسب اولانلردن دکلدر صقن بوفرصتی ضایع قیلمه ونائم وغافل اولمه که نوم وغفلت سنی مطلو بکدن محروم ایلر نته کم بو سرخ شریفده اولان طالبی نوم واستراحت وصال جاناندن محروم ایلدی

﴿ حکایت آن عاشقکه شب بیامد برامید وعدهٔ معشوق آن وثاقی که اشارت ﴾
﴿ کرده بود وبعض ازشب منتظر بود خوابش بربود معشوق آمدبهر انجاز ﴾
﴿ وعده واوراخفته یافت جیبش پرجوز کردواوراخفته کذاشت وبازکشت ﴾

بو سرخ شریف و بو بیان لطیف اول عاشقك حکایتیدر که معشوقنك وعده سی امیدی اوزره کیجه اول حجره یه کلدی که معشوق اشارت ایلمشدی وثاق واوك کسریله حجره وخانه معناسنه در واول عاشق کیجه دن بعض وقتده معشوقك کلمسنه منتظر اولدی وخواب آنی قاپدی واو بودی واول عاشقك معشوقی انجاز وعده ایلمکدن اوتری یعنی وعده یی یرینه کتورمکدن واداقیلمقدن اوتری نصف اللیل کیجه کدنصکره کلدی واول عاشقی یرنده خفته بولدی معشوق اول عاشق خفته نك جیبنی پرجوز ایتدی وانی خفته قویوب کیتدی ورجوع ایتدی

﴿ مثنوی ﴾ عاشقی بودست در ایام پیش * پاسبان عهداندر عهدخویش * سالها در بند وصل ماه خود * شاه مات ومات شاهنشاه خود) برعاشق ایام سالفه ده کندی عصرنده پاسبان عهد اولمشیدی یعنی زمان سابقده برعاشق کندی عصرنده یارله اولان عهدنی حفظ وحراست ایدیجی اولمشیدی نیجه یللر اول عاشق کندی ماهنك وصلی قیدنده مات وکندی شهنشاهنك ماتی ایدی یعنی کندی معشوقه سنك مات ومغلوبی و بالکلیه مستهلك ومقهوری اولمش ایدی شاه مات بالکلیه مستهلك اولمقدن کنایت اولور ﴿ مثنوی ﴾ عاقبت جوینده یابنده بود * که فرج ازصبر زاینده بود) عاقبت جوینده یابنده اولور که

فرج صبردن زاينده اولور يعنى من طلب وجد وجد حديثنك موجبنجه عاقبة الامر هرطالب مطلوبنى بولوركه الصبر مفتاح الفرج كلامنك حسبنجه فرج وشادى صبردن طوغيجى اولور وصبر وتحمل عاقبت سرور وحبورى فتح قيلور پس اول عاشق نيجه ايام جوينده اولدى ومعشوقنك فراقنه وجفاسنه صبرلر وتحملار قيلدى عاقبة الامر اكا معشوقى مايل اولدى وفرج وسرور ظهوره كلدى ﴿ مثنوى ﴾ كفت روزى ياراو كامشب بيا * كه بخنتم از پى تولو بيا * درفلان حجره نشين تانيم شب * تابيايم نيم شب من بى طلب) بركون اول عاشقك يارى اكا ديديكه بوكيجه كل سندن اوترى او بيا پيشورم لو بيا بوكرلجه يه ديرلر بونده بقلوا معناسى مراد اولور يعنى انك يارى اكا ديديكه ضيافت ايلكدن اوترى سكا بقلوا پيشوردم بوكيجه بزم خانه مزه كل ديدى نصف الليله دك فلان حجره ده اوتورتاكم نصف الليلده بى طلب و بى دعوت سكا بن كاورم سنكله صحبت قيلورم ديدى ﴿ مثنوى ﴾ مرد قربان كردونانها بخش كرد * چون بديد آمد مهش از زير كرد * شب درآن حجره نشست آن كرم دار * براميد وعدهٔ آن يارغار) مرد عاشق چونكم معشوقندن بومژده يى اشتدى قربان ايتدى واتمكلر بخش ايلدى چونكم آنك ماهى غبارك التندن ظاهر كلدى يعنى چونكم انك ماه بختى غبار نحوستك تحتندن بوقاروكلدى وطالع اولدى بواجلدن اول مرد عاشق نانلرو يردى وقربانلر قيلدى اول كرمدار يعنى حرارت كردار اولان عاشق كيجه اول حجره ده اوتوردى اول يارغارك وعده سى اميدى اوزره كرم كاف فارسينك فتحه سيله اولديغى اوزره معنى بودر اما كاف عربينك ضمه سيله اولورسه غصه معناسنه اولور كرم دار غصه لو ديمك معناسنه اولور ﴿ مثنوى ﴾ بعد نصف الليل آمد ياراو * صادق الوعدانه آن دلدار او * عاشق خودرا فتاده خفته ديد * اندكى ازآستين او دريد * كردكانى چند اندر جيب كرد * كه توطفلى كيراين مى بازنرد) اول عاشقك يارى نصف الليلدنصكره موعود اولان خانه يه كلدى انك اول دلدارى صادق الوعد اولانلر كبى وعده سنه وفاقيلدى كنديننك عاشقنى اول حجره ده دوشمش ياتمش كوردى برازجق انك يكندن يرتدى برقاچ جوزلر انك جيبى ايچره ايلدى وكأنه اول عاشقه لسان اشارتله بويله ديو سويلديكه سن طفلسن بونى طوت نرداو ينه نرد بونده مطلق جوز ومويزله اولان لعبدر نته كم بعض اطفال قرعه صاوب جوزاو ينارلر ﴿ مثنوى ﴾ چون سحر از خواب عاشق برجهيد * آستين وكردكانها را بديد * كفت شاه ماهمه صدق ووفاست * آنچه برما ميرسد آن هم زماست) چونكم وقت سحر عاشق خوابدن صچره دى يكنى وجيبنده اولان جوزلرى كوردى يعنى يرتلمش وجيبنه جوزلرى طولمش كوردى يعنى بيلديكه

کندی وعده سنه وفا ایلمش وکاوب عاشقنی اول حالت ایچره کوروب بو کنایتلری اکا قیلوب ینه کندی مقامنه کتمش پس اول عاشق کندی قباحتنی بیلوب دیدی بزم شاهمز دوکلی صدق ووفادر اول نسنه که بزم اوزرمزه ایریشور اول همزدندر یعنی بزم نفسمزه هرنه کونه خسران وضرر کلور ایسه (وما اصابك من سیئة فمن نفسك) آیتنك موجبجه ینه کندی نفسمزدندر پس اطفال سیرت اولان طالبلرك حالی بو عاشقك حالنه بکزر چونکه بونلرك حالنی بیان بیوردیلر کندیلرك حالنی وکندیلر کبی همیشه بیدار دل اولان اصحاب کمالك شاننی دخی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ ای دل بی خواب ما زین ایمنیم * چون حرس بر بام چوبك می زنیم) ای خوابسز کوکل بز بوندن امینز حرس کبی طام اوزره چوبك اورورز حرس بونده حارس معناسنه در اکثر اناطولی دیارنك وعجم دیارینك طاملرینك اوستی دوزدر برصاحب دولتی بکلمك لازم کلسه برقاچ کسه طاملر اوزره چیقوب انی دشمندن صباحه دك حراست ایدرلر والرینه چوبك آلوب و بیدار اولوب طلوع فجره دك طوررلر پس عاشقان الهی دخی طام اوزره صباحه دك بیدار اولان حارسلر کبی اویومیوب احیاء لیل ایدرلر و بونلری کندی یارلری خفته ودرخواب کورمز و بونلر اطفال سیرت اولمقدن ولعب وبازی قیلمقدن ایمنلر ونائم وغافل اولمقدن بریلردر کما قیل (بیت) عجبا للمحب کیف ینام * کل نوم علی المحب حرام ﴿ مثنوی ﴾ کردکان مادرین مطحن شکست * هرچه کوییم ازغم خود اندکست) بزم جوزلرمز بو مطحنده صندی هرنه سویلرسك بزم غممزدن اندکدر مطحن دکرمنه دیرلر بونده مراد بو عالم دنیادر افلاك آسیابك اوست طاشی کبی یوقاروده همیشه دونمکده وزمین دکرمنك آلت طاشی کبی برقرار اوزره طورمقده در واجساد خلایق دانه لر وجوزلر کبی بو ایکیسنك مابیننده خرد وشکست اولمقده در اما عاشقلرك جسملری کندی اختیارلریله عشق مطحننده شکست اولمش پس هرنه قدر بونلرك غم وانکسارندن برکسه تعبیر و بیان ایلسه دریادن برقطره وکونشدن برذره قدر اولمز ﴿ مثنوی ﴾ عاذلا چنداین صلای ماجرا * پندکم ده بعد ازین دیوانه را * من نخواهم عشوهٔ هجران شنود * آزمودم چند خواهم آزمود) ای عاذل بو ماجرا صلاسی نیچه یه دك بوندنصکره دیوانه یه پند ویرمه بن هجران عشوه سنی اشتمك استمزم صنه دم نیچه یه دك صنه مق استرم عاذل لوم ایدیجی معناسنه درکم ده مده معناسنه در یعنی عاشقلری سلامت ایدیجی بو بین العقلا جاری اولان احواله صلا ایلمك نیچه یه دك وسن نیچون بو عاقللرك مابیننده مسد اولان کار وکرداری ترك ایلرسن دیو بکا پند ونصیحت ویرمك نه زمانه دك بوز ماندنصکره دیوانهٔ عشق اولنه پند ونصیحت ویرمه زیرا

بن یارك هجران وفراقنك فریب وعشوه‌سنی اشتمك وقبول ایتمك استمزم شمدیه‌دك
دفعاتله تجربه قیلدم وكرات ومراتله هجرانی امتحان ایلدم شمدنصكره نیجه‌یه‌دك
تجربه ایلییم مجرب اولنی تجربه ایلمك * ع * من جرب المجرب حلت به الندامة *
قولنك مصداقنجه سبب ندامت اولور ﴿ مثنوی ﴾ هرچه غیر شورش
ودیوانگیست * اندرین ره دوری و بیگانگیست) هرنه كه شورش ودیوانه لكك
غیریدر بو یولده ایراقلق و بیگانه لكدر یعنی هرنه كونه حالت وخصلت كه عشق
حقله مجنون ودیوانه اولمقدن غیری اوله بو طریق الهیده بیگانه‌لكه وحقدن
بعید اولمغه سببدر شورش بونده جنون معناسنه‌در وجنوندن مراد عشق ایله
مستور اولمق ودیوانه‌لكدن مراد عقال عقل جزویدن نجات بولقدر فی الحقیقه
هرشول كسه كه هنوز دخی عقل جزوی عقالیله مقید اوله وعشق الهیله مستور
ومغلوب اولمیه اول كسه قرب الهیدن دور واسرار ربانیدن بیگانه ومهجوردر
﴿ مثنوی ﴾ هین بنه برپایم آن زنجیررا * كه دریدم سلسلهٔ تدبیررا * غیرآن
جعد نگار مقبلم * گر دوصد زنجیر آری بگسلم) تیز بنم ایاغم اوزره اول زنجیری
قو زیرا بن سلسلهٔ تدبیری یرتدم و پاره پاره ایتدم بنم اول مقبل اولان نكارمك
جعدندن غیری اگر ایكی یوز زنجیر كتوره‌سن قطع ایلرم خطاب عاذل ولائم
اولان كسه‌لره اولور یعنی ای عاذل ولائم اولان كسه چونكم بن دیوانهٔ عشق یار
اولدم وترك صبر اختیار قیلدم وتدبیر وتدارك سلسله سنی یرتدم و پاره پاره ایتدم
آگاه اول اول زنجیری كه دیوانه‌لره اورررسن انی بنم ایاغم اوزره قو كه دیوانه اولنلر
زنجیرده اولمق اولیدر ولیكن بكا زنجیر كتور رسك و بنی زنجیر ایله مقید قورسك
بنم مقبول ومقبل اولان نكارمك زلفندن كتوركه بنی ضبط وربط ایلیه اگر بنم
نكارمك زلفندن غیری نیجه یوز زنجیر كتوره‌سن و بنی انلرله باغلیوب مقید قیله‌سن
فی الحال بوجمله‌یی یرترم و پاره پاره ایده‌رم كه بنی اصلا نكارمك زلفندن غیری
برزنجیر طوتمز ودل دیوانه اندن غیری یرده قرار ایتمز نكاردن مراد بونده محبوب
حقیق وانك جعدندن مراد اوصاف متكاثره ومتقابله‌سی اولور كه وجه وحدتی
ورروی ذات احدیتی ستر ایلدیكی ملابسه ایله اوصاف كثیره زلفه مشابه اولشدر
وعشاق الهینك دل دیوانه‌لری اول صفات متسلسله ایله مقید اولمشدر بوجهتدن
اول صفات متسلسله انلره نسبت زنجیر كبی كلمشدر وعشاق الهینك دل دیوانه‌لرینی
سلاسل اوصاف الهیه‌دن غیری برشیء مقید قیله‌مز وعقال عقل انلری ضابط
ورابط اوله‌مز كه انلرك روحی قیود كونیه‌دن حر اولمش وعرض وناموس ورطه‌سندن
نجات بولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ عشق وناموس ای برادر راست نیست * بردر
ناموس ای عاشق مئیست) ای برادر عشق وناموس راست دكلدر ناموس قپوسی

اوزره ای عاشق طورمه یعنی عشقله ناموس مانند الحجر وشیشه ایله سنك کبی
ایکیسی بر یره کلمز عشق کلدکدن صکره لابد نام وناموس درست قالمز وعاشق اولان
عار وناموس اندیشه سنی قیلمز (بیت) کرابای خاطر درآمد بسنك * نیندیشد
ازشیشهٔ نام وننك) پس ای عاشق نام وناموس قپوسی اوزره طورمه واکرنام
وناموس استرسك عشق دعواسنی اورمه * مثنوی * وقت آن آمد که من
عریان شوم * نقش بکذارم سراسر جان شوم) انك وقتی کلدیکه بن ملابس
کونیه دن عریان اولم ونقشی قویام سراسر جان اولم یعنی شول وصالك زمانی
کلدیکه بن ملابس کونیه دن عریان اولم وتجرد قیلم ونقش صورتی ترك ایلیم
وباشدن باشه روح مجرد اولم * مثنوی * ای عدوی شرم واندیشه بیا
* که دریدم پردهٔ شرم وحیا) ای شرم واندیشه نك عدوسی کل که بن شرم
وحیا پرده سنی یرتدم یعنی ای فکر وحیانك دشمنی اولان یار کل بن خلقدن اوتانمق
پرده سنی یرتدم وعار وناموس حجابنی چاك چاك ایتدم * مثنوی * ای ببسته
خواب جان ازجادوبی * سخت دل یارا که درعالم توبی) ای جانك خوابنی جادو
لکدن باغلمش ای یار که عالمده سخت دل سنسن جاندن مراد روح حیوانی
اولور که خواب اکا لایقدر وجاندن مراد روح الهی اولوب خوابدن مراد راحت
روح اولسه دخی جائزدر یاردن مراد اکر جناب حق اولورسه انك سخت دل
اولسی کمال استغنادن کنایت اولور واکر مظهر الهی اولان بر انسان کامل ومرشد
واصل مراد اولورسه آنك سخت دل اولمسی عاشقلره عدم التفاتدن عبارت اولور
وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه ای جانمك راحتنی سحر حلالدن باغلمش وسبب
استراحت اولان خوابی بنم روحمدن ازاله ایدوب بنی سحره مبتلا ایلمش دلدارم
بو عالمده کمال استغنا ایله موصوف وعاشقلره عدم التفاتله معروف ای یار همان
سنسن که صبر وقراری زائل ایلمك سنك شانکدندر * مثنوی * هین کلوی
صبر کیرومی فشار * تا خنك کردد دل عشق ای سوار * تا نسوزد کی خنك کردد دلش
* ای دل ما خاندان ومنزلش) ای معشوق حقیقی تیز صبرك بوغازنی طوت وصیق
تاکم ای سوار عشقك کوکلی خنك اوله تاکم عاشقك کوکلی یانمیه انك کوکلی نیچون
خنك اولور ای بزم کوکلمز انك خاندان ومنزلیدر صبره کلو اسنادی مجازیدر وعشقه
دخی دل اسنادی مجازیدر مراد اکا مظهر ومنبع اولان کوکلدر یعنی ای یار حقیقی
تیز صبرك بوغازنی طوتوب صیق وانی زبون ومغلوب ایت که انده قوت وثبات
قالمیه تاکم مظهر عشق اولان کوکل سعادتلو وراحتلو اوله تاکم او کوکل نار عشقله
یانمیه اول عشقك مظهری اولان کوکل نیچون سعادتلو وراحتلو اولور ای بزم کوکلمز
اول عشقك منزل وخاندانی ومقامی ومکانیدر * مثنوی * خانهٔ خودرا همی

سوزی بسوز * کیست آن کس که بکوید لایجوز * خوش بسوزان خانه‌را ای شیرمست * خانهٔ عاشق چنین اولیترست) ای معشوق حقیق کندی خانهٔ عشقکی یاقمق استرایسک یاق کیمدر اول کمسه که جائز دکلدر دیر بوخانه‌یی ای شیرمست خوش یاق عاشقك خانه‌سی بونجلاین اولیتردر یعنی ای‌یار حقیقی ومحبوب معنوی کندی عشقکه وشوقکه خانه اولان قلبی یاقمق استرایسك نارعشقکله انی احراق ایله اول کمسه کیمدر که سکا اعتراض ایلیه وسنك خانهٔ قلب عاشق نارعشقله یاقدیغکه جائز دکلدر دیو سویلیه هیچ بویله دیرکمسه بوقدر ای مست ومستغنی اولان شیرودلیر ودلبر بوخانهٔ قلبی نارعشقله خوش یاق عاشقك خانهٔ درونی بونك کبی یانوب یاقلمق اولیدر ﴿ مثنوی ﴾ بعد ازین این سوزر اقبله کنم * زآنکه شمع من بسوزش روشنم) بوندنصکره بوسوزی قبله ایلیم زیراکه شمعم بن سوزشله روشنم یعنی بن عاشقك خانهٔ قلبنی نارعشقکله یاق بوندنصکره بن همان اول سوزدرونی قبله ایلیم زیراکه بن شمع عشقم یانمغله روشن اولورم ویاندقچه زیاده نورانیت بولورم ﴿ مثنوی ﴾ خوابرا بکذار امشب ای پدر * یك شبی در کوی بی‌خوابان کذر) ای پدر بوکیجه خوابی ترك ایله برکیجه بیدارلرك محله سنه اوغره یعنی ای طریقده پدرم مرتبه سنه واصل اولان کمسه بوکیجه خوابی ترك ایله برکیجه اویقوسزلر محله سنه اوغره وبیدار اولان عاشقلرك مکاننه واروب انلرله قرار ایله ﴿ مثنوی ﴾ بنکر اینهارا که مجنون کشته‌اند * همچو پروانه بوصلت کشته‌اند * بنکر این کشتیٔ خلقان غرق عشق * اژدهایی کشت کوبی حلق عشق) نظر ایله بونلره که مجنون اولمشلردر پروانه کبی وصلت سببیله کشته لردر کور بوخلقك کشتیلری غرق عشقدر کویا عشقك بوغازی براژدرها اولدی یعنی عقل مرتبه سنده قالان وعقال عقله مقید اولان کمسه شول کمسه‌لره نظر ایله که عشق الهی ایله مجنون اولدیلر وپروانه کبی کندیلرینی نارعشقه اوروب وصلت یار ایله کشته اولدیلر ویانوب یاقلوب کندیلرینی محو قیلدیلر نظر ایله بوخلایقك وجودلری کشتی سنه که غرق اولمشلردر عشق فی الحقیقه دریا کبیدر وبوخلایقك وجودلری انده غرق اولمش کشتیلر کبیدر که لابد هرکسك سفینهٔ وجودی برکونه عشقه غرق اولمشدر عشقك بوغازی کویا که براژدرها اولمشدر که بوقدر خلایقی کندی بوغازنه جذب ایدوب یوتمشدر ﴿ مثنوی ﴾ اژدهایی ناپدیدودلربا * عقل همچون کوه‌را او کهربا * عقل هرعطارکا که شد ازو * طبلها را ریخت اندر آب جو) براژدها که ناپدیدودلربادر کوه کبی اولان عقله اول کهربادر هرعطارك عقلی که اندن آکاه اولدی طبله‌لری آب جویه دوکدی یعنی عشق براژدرها کبیدر که جمله خلایقی یوتمشدر اویله اژدرهاکه ناپدید وناپیدا ودلربادر طاغ کبی ثابت وراسخ اولان عقلی اوصمان

چوپی کبی قاپیجی و کندیسنه جذب ایدیجیدر نته کم نیجه متین وباتمکین عقلانك عقلنی کندیسنه جذب ایدوب عاشق شیدا قیلمشدر هر عطارك عقلی که اول عشقدن آگاه اولمامی وانك رایحه سندن دماغ جانی معطر قیلدی عقل وفضل وعلم وهنر و تدبیر وتد ارك طبله لرینی بالکلیه جوی فنایه دوکوب بوجمله نك ترکن و یردی وصو رت عالمندن بچوب مقام عشق ومحبتده طوردی نته کم شیخ عطار حضرتلری عشق الهیدن خبردار اولدیغی کبی جمله دکان وکارکاهدن بچوب نسی وارایسه بذل ایدوب جوی فنادن اچوب فانی اولوب مقام حقیقته واصل اولدی ﴿ مثنوی ﴾
روکزین جو برنیایی تا ابد * لم یکن حقا له کفوا احد) یوریکه بوجویدن ابده دك یوقار وکله مزسن حقا بودرکه براحد آنکچون کفو اولمدی جویدن مراد بونده جوی فنا اولور ولم یکن له کفوا احد آیت کریمه سنك تفسیری ایکنجی دفترده چوبان حکایه سنده سوره نك اولندن آخرینه وارنجیه دك مرور ایلمشدر انده طلب اولنه یعنی ای عاشق یوریکه بوجوی فنادن ابدالآباد یوقاروکله مزسن وفنااولدق دنصکره بوغیرتله متصف اولان وجودله موجود اوله مزسن واول معشوق حقیقیه مغایر بروجود ایله بوجوی فنادن ظهور قیله مزسن زیرا حقیقت بوندن اول معشوق حقیقی ایچون هیچ براحد مثل ونظیر اولمدی واکا جفت ومقارن کلمدی هر برعاشقکه جوی فنایه داخل اوله ومجازی وموهومی اولان وجودنی فانی قیله بقاء حقانیله باقی اولور واوصاف ربانیه ایله اتصاف قیلور و کندی معشوقیله ماینده اولان مغایرت واثنینیت بالکلیه زائل اولور وحضرت حق حقله کورر وانی بنه انك نوریله بیلور واول مرتبه ده عاشق ومعشوق براولور برآخر کسه اکا واصل اولمق ومقارن کلمك ممکن اولمز پس هرشول کسه که جوی فنایه داخل اوله بردخی فنادن اولکی وجودیله یوقارو کلمز واول وجود ایله حضرت حقه واصل اولمز بلکه حضرت حقه واصل اولان نورحقله اتصاف قیلان وجود اولور ﴿ مثنوی ﴾
ای مزورچشم بکشاو ببین * چند کویی می ندانم آن واین * ازوبای زرق ومحرومی برآ * در جهان حی وقیومی درآ) ای عشق وفناطریقنده مزوراولان کسه چشم جانکی آچ وحقیقت معنایی کورنیجه برن بونی وآنی بیلمزم برعاشق شیدایم دیوسویلرسن وبن آنی وبونی بری برندن فرق ایلمزم دیو استغراق دعواسنی ایلرسن زرق وریاوشهود حقانیدن محروم اولمق روحه و بامرضی کبیدر پس زرق ومحروملق وباسندن یوقاروکل جانکی زرق وریامرضندن قورتروب حی وقیومك جهاننه کل حی وقیوملق جهانندن مراد حقیقت عالمیدرکه عین حیات ومحض قیومیتدرکه حق تعالینك صفاتی مرتبه سنه کل وانك حیاتیله حی اول وقیومیتیله قائم اولوب زوال وفنادن نجات بول دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ تانمی بینم

همی بینم شود * وین نه تمهات میدانم شود) تاکم نمی بینم همی بینم اوله و بوسنك
ندانملرك میدانم اوله یعنی ای مزور چشم جانکی آچ تاکم سنك بن کورمزم دیدیکك
عالم همیشه کورمکلکك اوله و بوسنك بن آنی و بونی بیلمزم دیدیکك و بیلمزلکلرك
کیدوب عین بیلمکلك اوله وجانك علم وعرفانله طوله و بو کونه مست وشیدا اولمقدن
قورتله ﴿ مثنوی ﴾ بکذر از مستی ومستی بخش باش * زین تلون نقل کن در
استواش) بو تزویر هوا ایله اولان مستلکدن کیچ ومستلك بخش ایلیجی اول
بو تلوندن استواسنه نقل ایله یعنی بو نفسانی وجسمانی اولان مستانه لکدن بچوب
وشراب الهیدن ایچوب مست حقانی اولدقد نصکره سائر طالبلره دخی روحانی
وحقانی اولان مستلکی بخش ایلیجی اول بو تلون وتبدلاتدن اول محبوبك
استوا واعتدال مرتبه سنه نقل ایله واستقامت مقامنده قرار ایله تاکم صاحب تمکین
اوله سن وتلونات نفسانیدن قورتله سن ﴿ مثنوی ﴾ چند نازی نواز بن مستی
بسست * بر سر هر کوی چندان مست هست) ای مزورسن بو مستلکله نیجه بر ناز
وتفاخر ایلرسن کافیدر هر کوی باشی اوزره چوق مستلر واردر یعنی ای اهل
زرق وتزویر بو کونه تزویر ایله اولان مستلکله ناز ومفاخرت ایله بو قدر زمانه دك
بو کونه مستلکله ناز ایلدك کفایت ایلر هر محله نك باشنده سنك کبی نیجه نیجه مستلر واردر
﴿ مثنوی ﴾ کر دو عالم پر شود سرمست یار * جمله یك باشند وآن یك نیست خوار
* این ز بسیاری نیاید خواری * خوار که بود تن پرستی ناری * کر جهان پر شد ز نور
آفتاب * کی بود خواران تف خوش التهاب) اکر ایکی عالم سرمست یار ایله پر اولسه
یعنی عالم ظاهر وعالم باطن یارك سرمستی اولان عاشقلرله طولسه جمله سی بر اولور
واول بر خوار وحقیر دکلدر زیرا انلرك جمله سی نفس واحد کبی اولدقلری جهتدن
بردرلر اما شرف وعزت حسبیله نیجه یوز بیك دررلر بو سرمست یار اولنلر
چوقلقدن هم خوارلق بولمز خوار وحقیر کم اوله دیرسن ناری اولان بر تن پرستدر نار
خشم وشهوته منسوب اولان تن پرست اکر پر اولسون واکر عالم انلرله طلو اولسون
ینه خوار وحقیر اولمقدن خالی دکللردر اما سرمست یار اولان عاشقلر فی الحقیقه
نور آفتاب کبیدر فی المثل اکر جهان آفتابك نورندن پر اولسه وعالم شعاع شمسله
طولسه نچن اول خوش التهاب خوار وحقیر اولور یعنی آفتابك اول خوش
اولان شعاع والتهابی عالمه طولمغله خوار وحقیر اولمز ﴿ مثنوی ﴾ لیك با این
جمله بالاتر خرام * چونکه ارض الله واسع بود ورام) ولیکن بو جمله ایله بیله
بالاتر صالن چونکم ارض الله واسع اولدی ورام اولدی یعنی ای تزویر ایله مست
حق اولان اکرچه من وجه شریف وعالی ایسه کده بو جمله حالتله بیله بالاتر صالن
چونکم حق تعالی حضرتلرینك ارضی واسع ورام اولدی لازم کلدیکه همتی

عالی ایلیوب ارض الله واسعه سیرنه قدم قویه سن واولکی مقامکدن کذر ایدوب
مقام قاب قوسین اوادنی یه دك سفر قیله سن ﴿ مثنوی ﴾ کرچه این مستی
چو باز اشهبست * برترازوی درزمین قدس هست * روسرافیلی شو اندر امتیاز *
دردمنده روح ومست ومست ساز) اکرچه بو مستلك بازاشهب کبیدر یعنی
بو عالم ظاهرده مست خلق اولمق اکرچه اوطوغان کبی ایسه ده اول مستلکدن
برتر زمین قدسده مستلك واردر زمین قدسدن مراد ارض حقیقت ومرتبهٔ
الوهیتدر یعنی مرتبهٔ حقیقتده بو سنك بازاشهب کبی اولان مستلککدن برتر وعالیتر
مستلك وسرخوشلق واردر یوری جمله دن ممتاز اولمقده وامتیاز بولمقده روح
نفخ ایدیجیلکده ومست حق اولمقده ومست ساز اولمقده براسرافیل اول اکثر
نسخه ده مصرع ثانیده هیچ واو واقع اولمامشدر بو تقدیر اوزره معنی یوری
جمله دن امتیاز بولمقده مست ساز اولان مستیه نفخ روح قیلمقده براسرافیل اول
ومرده دللره نفخ روح قیل تا سنك دم حیاتبخشکله مرده دللر زنده اولهلر وحیات
طیبه بولهلر دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ مست راچون دل مزاح اندیشه شد *
این ندانم وآن ندانم پیشه شد * این ندانم وآن ندانم بهر چیست * تا بکویی آنکه میدانیم
کیست) مستك چونکه قلبی مزاح اندیشه اولدی یعنی بو سرخوشلکه قلبی مطایبه
ولاغ فکر ایدیجی اولدی بونی بیلمزم وآنی بیلمزم دیمك اکا پیشه وعادت اولدی ای
مست اولان وکندیسنی مسکور قیلان بونی بیلمزم وآنی بیلمزم دیمك ندن اوترویدر
تا دیه سن اول کسه یی که بز بیلورز کیمدر یعنی مست اولوب بونی بیلمزم بو واله وحیرانم
دیمك مقبول دکلدر بلکه بزم بیلدیکمز کبی بونی بیلوب اول کسه یی که بز بیلورز
انی کیمدر سویلیه سن بوندن مراد مقام سکردن کچوب صحوه کله سن و بو عالی
واول عالی حقیقتله بیله سن واول کسه که بز آنی بیلورز مراد اندن خدای تعالی در
سندخی بیله سن اول کیمدر ﴿ مثنوی ﴾ نفی بهر ثبت باشد در سخن * نفی بکذار
وز ثبت آغاز کن * نیست این ونیست آن هین واکذار * انکه آن هستست
ازا پیش آر * نفی بکذار وهمان هستی پرست * این درآموز ای پدر زان ترك مست)
نفی اثبات ایچوندر سوزده نفیی قوثبتدن باشله بو یوقدر واو یوقدر دیمکی آکاه
اول قو اول کسه که اول واردر انی اوکه کتور نفیی قو همان وارلغه طالب ای پدر
اول ترك مستدن بونی اوکرن یعنی قچن برسوزده بریسی نفی اولسه لابد برآخر
شیئك اثباتندن اوتری اولور مثلا لا اله الا الله کبی که معبود بالحق اولمین آلهه نك
جمله سنی نفی ایلمك معبود بالحق اولان الله تعالی حضرتلرنی اثبات ایلمکدن اوترویدر
پس سن نقدر نفی اوله جق شیلر وارایسه انی قو اثبات اولان شیدن ابتدا ایله وانی
بیلوب همان اندن سویله بوشی یوقدر واوشی یوقدر و بن بونی وانی بیلمزم دیمکی

تیز اول قو اول کسه که موجود حقیقیدر انی ایلرو کتورو اثبات مرتبه سنه یتور بودکلدر واودکلدر و بونی بیلزم وآنی بیلزم دیوبونی ایلکی ترک ایله وهمان دائماثابت اولان موجود حقیقی یه طاپ و بونی وانی بیلورم وهرشیده همان آنی مشاهده قیلورم دی صاقن بونی وانی بیلزم دیمه ای پدر بونی اول ترک مسندن اوکرنکه اول این ندانم آن ندانم دین مطربه کورنه دیدی وانك این ندانم وآن ندانم دیمسنی مقبول ایمیوب رد ایلدی

﴿ استدعای امیر ترك مخمور مطرب را بوقت صبوح ﴾

مخمور اولان امیر ترکك وقت صبوحده مطربی استدعا ایلمسنك بیانندهدر صبوح صباح ایچلان شرابه دیرلر ﴿ وتفسیر این حدیث که ان لله تعالی شرابا اعده لاولیائه اذاشربوا سکروا واذا سکروا طابوا ﴾ ودخی بوحدیث شریفك تفسیر یدرکه حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیوردیلر تحقیقا الله ایچون برکونه شراب واردرکه اول شرابی کندینك ولیلرندن ودوستلرندن اوتری اعداد قیلمش ومهیا وحاضر ایلمشدر فچن اول ولیلر اول شرابی ایچهلردی مست وسکران اولورلردی وشول وقتده که مست وسکران اوله پاك وطیب اولورلر دنیا شرابندن ملوث اولنلر کبی ملوث اولمزلردی بلکه الواث نفسانیدن واخباث بشریهدن بالکلیه طاهر اولورلردی وبوحدیث شریفك آخری بودر *واذاطابوا طاشوا* وفچن پاك وطاهر اولسهلردی وجود بارندن وتن ثقلتدن خفیف اولورلردی طاش یطیش طیشادیرلر فچن برکسه خفیف اولسه* واذا طاشوا طار وا*وفچن خفیف اولسهلر ثقلت تعلقاتدن طائر اولورلر واوج معنادە جولان ایدرلر جو حقایقده *واذاطاروا طربوا*وقچن اوج معنایه طیران ایدسهلر طرب ونشاط ایدرلر*واذا قاموا هاموا*بواحوال مذکورهدنصکره صورت عالمندن کیدوب عالم معناده قائم اولوب حیران وهائم اولورلر*واذا شخصوا اجروا*اندنصکره کوزلرین مرتفع وباخود کندیلری مرتفع اولوب کوررلر عجائب ملکوتی وغرایب جبروتی واسرار لاهوتی شخص دیرلر قچن برکسه مرتفع اولسه وباخود شخص بصره دیرلر قچن کوزنی بریهدکهقوسه*واذاذابوا اخلصوا*اندنصکره وجود بشریهلری اریروفنابولور خالص و پاك اولورلر*واذابلغوا وصلوا واذاوصلوا بقوا* اندنصکره مرتبهٔ وحدته بالغ وواصل اولورلر وقچن واصل حق اولهلر باقی اولورلر بقاء حقله* واذا بقوا صار وا ملوکافی مقعد صدق عند ملیك مقتدر*وفچن باقی اولهلر ملوك اولورلر مكان صدقده پادشاه مقتدرك قتنده*واذاوجدوا هذا یقولون قولا لایفهمه الاالسکاری* وقچن بواسهلر شو مذکور اولان معنالری دیرلرکه انی فهم ایلیه الاسکران حقیق

اولان عاشقلر فهم ایلیه‌لر ﴿ می درخم اسرار ازآن میجوشد * تاهرکه مجرد ست
ازآن می نوشد ﴾ یعنی می راز واسرار کوپنده اول سببدن جوش وخروش ایلر
تاهر شول کمسه که لباس انانیتدن وجامهٔ مغایرتدن مجرد در اول میدن نوش ایلیه *
قال الله تعالی (ان الابرار یشربون من کأس) نتکیم حق تعالی حضرتلری سورهٔ
انسانده بوشرابی نوش ایلین ابرار حقنده بیوردی تحقیقا اوصاف بشریه ومقتضای
نفسانیه ملابسه سندن مجرد اولان ابرار شول برکأسدن نوش ایدرلر که (کان
مزاجها کافورا) انك مزاجی کافور اولدی ابرار برك جمعیدر ارباب ربك واصحاب
صحبك جمعی اولدیغی کبی وهم المطیعون الذین لایؤذون الذر ولایفعلون الشر کأس
ذکر محل وارادهٔ حال قبیلندندر یعنی شول برخمردن ایچرلر که اکا مزج اولنان کافور
اولدی برودت وغذو بتده وکافور جنتده برعینك اسمیدر دیمشلر وبعضلرانده
کیفیات کافور خلق اولوردی کافورله ممزوج اولمش کبی اولور دیمشلر ﴿ این می که
تو میخوری حرامست مامی نخوریم جز حلالی * جهد کن تازنیست هست شوی *
وزشراب خدای مست شوی ﴾ بوشرابی که سن نوش ایلرسن حرامدر بز حلالدن
غیری می ایچمزز جهد ایله تانیستدن هست اوله سن وخدانك شرابندن مست اوله سن
یعنی ای مزور ومرایی اولان کمسه شوشرابی که سن خلقك وجودی کاسه لرندن
ایچرسن وانلرك تعظیم والتفاتیله مست اولوب خوش کچرسن بوحرامدر زیرا
مستلك که لله فی الله اولمیه اول مستلك فی الحقیقه سبب آثامدر اما بز حلالدن غیری
شراب ایچمه زز هرنه که اکر صوری واکر معنوی شراب نوش ایلیه وز حلال
وزلالدن جهد وسعی ایله تاکم یوقلق ومی مرتبه سندن قورتلوب حقله وار اوله سن
وبقای حقیقی بوله سن وخدای تعالی حضرتلرینك شراب محبت وحدتندن مست
اوله سن وکندی وجودك قیدندن قورتله سن واغیار وسوی اکدارکدن نجات بوله سن
﴿ مثنوی ﴾ اعجمی ترکی سحر آکاه شد * وزخمار خر مطرب خواه شد)
براعجمی ترك سحر وقتنده آکاه اولدی وخرك خمارندن اوتری مطرب خواه اولدی
یعنی ایچدیکی خمرك کسل وثقلتنی دفع ایلمکدن اوتری برمطرب وایرلیجی خوش الحان
کمسه‌یی طلب ایلدی تاکم آنك نغمات طرب افزاسیله ذوق وصفالر بوله وآوازجانبخشیله
نیجه سرور ونشاطه نائل اوله ومطرب ایکی قسمدر بریسی روحانی وبریسی جسمانیدر
روحانی اولان مطرب شول عالم ربانی وآکاه کنندهٔ مقامات الهیدر که آنك نغمات
پرلذات وکلمات حیات مضاهاتندن بزم طریقنده شراب معرفتی نوش قیلان وآنك
کلمات لذیذه سنه کوش اوروب مستمع اولان عاشقلره نیجه طرب روحانی وذوق وصفای
ربانی کله وبی شمار سرور ونشاط حقانی حاصل اوله آنك کلمات طیبه ونغمات
حسنه سی انلری برمرتبه مست ومستغرق ایلیه که غم دنیادن خلاص اوله‌لر وقید

من ومادن بالكلیه نجات بوله لر وجسمانی اولان مطرب دخی شول طرب دهنده
ونشاط افزاینده اولان خوش آواز كه آنك نغمهٔ روح افزاسندن جانه صفا
وقلبه ذوق وجلا كله تتكم بو ایكی قسم اولان مطربلرك بیاننه شروع ایدوب
بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ مطرب جان مونس مستان بود * نقل وقوت وقوت
مست آن بود * مطرب ایشانرا سوی مستی كشد * بازمستی ازدم مطرب چشید)
جان مطربی مستان الهینك مونسی اولوب مستلك قوتی ونقل قوتی اول مطرب اولور
یعنی مست شراب محبت الهی اولان عاشقك قوت جانی وقوت جنانی اول
مطرب جانك ومونس مستانك كلام دلكشاسندن وداوصدای روح افزاسندن
حاصل اولان ذوق روحانی ولذات حقانی اولور مطرب انلری مستلك جانبنه
چكدی كیرو مستلكی مطربك دمندن طاتدی یعنی مطرب حقانی وآگاه كنندهٔ
اسرار ربانی اولان مرشد بومستان شراب محبتی اولامی وحدتدن وشراب
محبتدن مست اولمق جانبنه چكدی كیرو بومستان الهی هر بریسی مستلكی اول
مطرب روحانینك دم خیابخشندن طاتدی وانك روح افزاسندن ذوق ایتدی
﴿ مثنوی ﴾ آن شراب حق بر آن مطرب برد * وین شراب تن ازین مطرب
چرد) اول مست ربانی شراب حق اول مطرب روحانی سبیله ایلتور و بومست
نفسانی تن شرابنی بومطرب جسمانیدن اوتلر ردایلتور دیمكدر بونده اخذ ایلر
وجذب ایلر معناسنه استعاره اولنمشدر چرد اوتلر دیمكدر بونده غدابولور وحظ
آلور معناسنه استعمال قیلنمشدر اولكی مصرعده اولان مطربدن مراد مطرب
روحانی وایكنجی مصرعده اولان مطربدن مراد مطرب جسمانیدر وتقدیر كلام
وتوضیح مرام بویله دیمك اولور كه اول مست الهی وشارب رحیق توحید
ربانی شراب حق اول مطرب روحانی ومرشد ربانی سبیله اخذ ایدوب نوش ایلر
واغیار وماسوایی بالكلیه فراموش ایلر و بومست حظوظ نفسانی شراب تنی
وذوق بدنی بومطرب جسمانینك اصوات حسنه ونغمات لذیذه سندن آلور
وانك آواز حیابخشندن قوت وغدای جسمانی بولور اگرچه صوت حسن
روحانیدر اما جسمانی وشهوانی اولان كمسه نك بدننه متعلق اولان ذوق
وشوقی تهییج ایلر پس جسمانی اولان كمسه جسمانی اولان مطربدن
تن ذوقنی الور اما روحانی اولان كمسه اول مطربی دكلسه انك آواز خوشی
اكا روحانیتی زیاده ایلر واول مطرب جسمانیدن روحانی اولان غدالر وذوق
وصفالر بولور البته سماع هركسك قلبنده اولان حالنی مهیج ومحرك اولور اهل تنك
جسمنه متعلق اولان حظوظ ولذاتی زیاده قیلور واهل روحك روحانیتنی واذواق
وحالاتنی مهیج ومحرك اولور پس اهل روح مطربدن ذوق روحانی بولور واهل تن

اندن شراب تنی وذوق بدنی نوش قیلور ایکی کسه‌نك بر مطربی دکلمه سنده لابد
تفاوت واردر بری اندن بر کونه لذت الور واول بری دخی بر کونه لذت بولور نته کم
سماعك مابینده تفاوت اولدیغی کبی مطرب لفظی دخی اکرچه بر کلمه در اما بو اسمله
مسمی اولان کسه‌لرك مابینده هم چوق تفاوت واردر نته کم بو تفاوتلره اشارت
ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ هردو کر یك نام دارد در سخن * لیك شتی این حسن تا
آن حسن) هر ایکسی سوزده اکر بر نام طوتسه لیکن بو حسندن اول حسنه دك
فرق عظیم واردر یعنی بو مطرب جان ومطرب تنك هر ایکسی اکرچه سوزده
بر اسم طوتار ایسه وایکیسنه بیله بحسب اللفظ مطرب دینور ایسه لکن بو حسندن
اول حسنه دك تفاوت بی شمار واردر مجرد ایکی کسه‌نك نامی حسن اولمغله ذاتلری
دخی حسن اولمق لازم کلز وایکی کسه‌یه مطرب دینمکله ایکیسنك بیله ذاتلری بر اولمق
کورنمز بلکه چوق بر اسمده مشترك شیلر واردر که انلرك ذاتلری اصلا بر برینه بکزمز
﴿ مثنوی ﴾ اشتباهی هست لفظی درمیان * لیك خود کو آسمان تا ریسمان *
اشتراك لفظ دائم رهزنست * اشتراك کبر ومؤمن در تنست) انلرك میانه‌ده اکرچه
لفظه منسوب بر اشتباه واردر ولیکن آسماندن خود ریسمانه دك قنی ریسمان
ایلکه دیرلر لفظك اشتراکی دائم رهزندر کبر ومؤمنك اشتراکی تنده در یعنی بو مطرب
ایله اول مطربك میانه‌ده لفظه منسوب اشتباه واشتراك واردر که ایکیسنه بیله
مطرب دینور ولیکن آسماندن ریسمانه دك برابر اولمق قنی آسمانله ریسمانك مابینده
عظیم تفاوت اولدیغی کبی مطرب الهی ایله مطرب جسمانینك ومست خلق اولان
ایله مست حق اولان کسه‌نك مابینده آسمان ایله ریسمان قدر فرق واردر اکرچه
هر بری لفظده مشترك ایسه‌لرده معنی حسبیله مشترك دکللردر مثلا عین لفظی کبی که
بر نیچه معنی مقابله سنده وضع اولنمشدر کونش معناسنه وکوز معناسنه والتون
معناسنه وچشمه معناسنه وضع اولنمشلردر لفظ عین بو جمله معنیده اشتراکله دلالت
ایلر پس اشتراك لفظ همیشه رهزندر که چوق کسه لفظك مشترك اولمسیله انك دلالت
ایلدیکی بعض معانیدن غافل اولور وانك مدلولی اولان معنالری دخی بری برینه
متقارب ومتساوی قیاس قیلور حال بوکه بویله دکلدر مثلا کافر ایله مؤمنك تنده
اشتراکی واردر وکذلك بشر اولمقده هم بو جمله انبیا واولیا وکفار واشقیانك اشتراکی
واردر نته کم (قل انما انا بشر مثلکم) دیو حق تعالی حبیبنه امر ایدوب حضرت
رسول اکرم صلی الله علیه وسلم کافرلره بن دخی سزك کبی بر بشرم وبشریتده
سزکله مشترکم دیو تحقیق بیوردی پس اول حضرت علیه الصلوة والسلامك
وسائر انبیا واولیانك اشقیا ایله بشریتده مشترك اولملری ایله معناده ومرتبه‌ده هم مشترك
اولملری لازم کلز بلکه بشردن بشره بین السماء والارض فرق واردر نته کم حق تعالی

بیورر (ومایستوی الاعمی والبصیر ولاالظلمات ولاالنور ولاالظل ولاالحرور ومایستوی الاحیاء ولاالاموات) ﴿ مثنوی ﴾ جسمها چون کوزهای بسته سر * تاکه در هرکوزه چه بود آن نکر * کوزهٔ آن تن پراز آب حیات * کوزهٔ این تن پراز زهر ممات * کر بمظروفش نظرداری شهی * ور بظرفش بنکری توکرهی) مثلا جسملر باشی باغلنمش کوزه‌لر کیدر تاکه هرکوزه‌ده نه‌اوله اکانظر ایله اول تن کوزه‌سی آب حیاتدن پردر بوتن کوزه‌سی زهر مماتدن مملودر اکر مظروفنه نظر طوترایسك شاهسن واکرانك ظرفنه نظر ایلیه‌سن کراهسن یعنی بوخلقك جسملری فی المثل باشی باغلو کوزه‌لر واوستی اورتلمش کاسه‌لر کیدر هر برینك ایچنده برکونه حالت و برنوع صفت و خصلت واردر تاکم هرکسك کوزهٔ وجودنده نه کونه صفت وخصلت واردر سن اکانظر ایله مثلا اول برتن کوزه‌سی آب حیات معنویدن پردر و بوتن کوزه‌سی دخی زهر ممات نفسانیدن پردر علم وعرفان واسلام وایمان وتحقیق وایقان وشهود وعیان آب حیات کبیدر بعض کمسه‌لرك کوزهٔ تنی بوکونه آب حیاتله طلودر وجهل وغفلت و کفر ومعصیت وشك وشبهت و بونلر امثالی اولان صفت وخصلت زهر ممات کبیدر بعض کمسه‌لرك وجودی کوزه‌سی دخی بوکونه زهر ممات معنوی اولان صفتلر وخصلتلرله طلودر پس سن اکر وجود کوزه‌لرینك ایچنده مظروف اولان صفتلره نظر طوترایسك شاه معنویسن واکر بووجود کوزه‌لرینك ظرفنه وشکل وصورتنه نظر طوترایسك سن کراهسن زیرا چوق کمسه‌نك وجودی واردرکه بحسب الظاهر جمیل وملیحدر امابا طنی خبیث وقبیحدر وچوق کمسه‌لرك دخی باطنی جمیل ومنیردر امابحسب الصوره زشت وحقیردر پس ناظر سیرت اولان عارف وعاقلدر وناظر صورت اولان غافل وجاهلدر ﴿ مثنوی ﴾ لفظرا ماننده‌ٔ این جسم دان * معنیش را در درون مانند جان * دیده‌ٔ تن دائما تن بین بود * دیده‌ٔ جان جان پرفن بین بود) پس لفظی بوجسمه مانند ومشابه بیل انك معناسنی درونده مانند جان بیل دیده‌ٔ تن دائما تن کوریجی اولور اماجان کوزی پرفن اولان جانی کوریجی اولور یعنی الفاظی دخی همان انسانك اجسامی کبی بیل هر برلفظك معناسنی درونده اولان جان کبی بیل هر جسمك جانی برکونه اولدیغی کبی هرلفظك معناسی دخی برکونه‌در اماهمیشه بوتنه متعلق اولان ظاهر کوزی تن کوریجی اولور ودخی مکنو به‌اولان الفاظ وحروفه نظر قیلیجی اولور لفظلرده اولان معنالری کورمکه وتنلرده اولان جانلره نظر ایرکورمکه بوکوزك استعداد وقابلیتی یوقدر وجانه متعلق اولان دیده که اکا بصر بصیرت دیرلر بو بصر بصیرت پرفن اولان جانی کوریجی ودرونده اولان احوال واوصافه نظر ایرکوریجی والفاظ وحروفده اولان معنالری هم

بیلیجی واسرارونکاتنه عالم اولیجی اولور اکر دیدهٔ جان بین طوترایسك هر لفظك
سرنی وحقیقتنی بیلوب مهتدیلردن اولورسن واکر دیدهٔ جان بین طوتمیوب همان
دیدهٔ تن طوترایسك وناظر صورت اولورایسك سیرت ومعنیدن غافل اولوب ضال
وکمراه قالورسن * مثنوی * پس زنقش لفظهای مثنوی * صورتی ضالست
وهادی معنوی * درنبی فرمود کین قرآن زدل * هادیٔ بعضی وبعضی را مضل)
پس مثنوی نك لفظلرینك نقشلرندن صورته منسوب اولان ضال ومعنوی اولان
هادیدر قرآنده حق تعالی بویله بیور دیکه بوقرآن دلدن بعضیسنه هادی
وبعضیسنه مضلدر یعنی مثنوی شریفك الفاظ شریفه سنك نقشندن هر کیمکه
صورت ظاهره سنه منسوبدر وسر ومعنادن غافلدر ضالدر انکیچون که بومثنوی
شریفك بعض ابیاتی وحکایاتی واردر که اکر ظاهرنه حمل اولنسه عین ضلالتدر
مثلا هزلیاته متعلق اولان حکایات کبی وبعض اسرار غامضه یی جامعه اولان
ابیات کبی بوکونه ابیات فتی چوقدر بوجمله دن بری بوسرخ شریفده واقع اولان
بوبیت لطیفدر که بیورر (بیت) می درخم اسرار ازآن میجوشد * تا هر که مجردست
ازآن می نوشد * اکر بومیدن مرادی صوریدر دینسه عین ضلالتدر پس مثنوی شریفك
صورت ظاهره سنه منسوب اولان کمسه ضال ومضل اولور اما معناسنه منسوب اولان سیرتی
ورمزنی بیلان کمسه هادی ومهتدی اولور مثلا دیرکه بومیدن مرادی محبت الهیدر
ومجرد اولمق لباس شهوانیت وقیود نفسانیتدن مجرد اولمقدر هرشول کمسه لرکه
قلبی ملابس کونیه دن مجرد اوله اول کمسه لر بومیدن نوش ایدرلر شول کمسه لرکه
مثنوی شریفك الفاظنك معناسنی بوکونه بیلورلر وبواسلوب اوزره تعبیر وتحقیق
قیلورلر انلره مثنوی شریف هادی اولور وشول کمسه لرکه بونك صورتنه منسوب
اولورلر والفاظندن مستفاد اولان معانی ایله بلاتأویل عمل قیلورلر مثنوی شریف
انلره سبب ضلالت وباعث غوایت اولور حضرت قرآن دخی اکثر کمسه یه سبب
ضلالتدر واکثر کمسه یه دخی سبب هدایتدر نته کم حق تبارك وتعالی حضرتلری
قرآن عظیمده بیوردی که بوقرآنك مثلی قلبدن بعض کمسه لره هادی وبعضلره دخی
مضلدر کما قال الله تعالی فی سورة بنی اسرائیل (ان هذا القرآن یهدی للتی هی
اقوم) وقال فی سورة البقرة (یضل به کثیرا ویهدی به کثیرا ومایضل به
الا الفاسقین) بوآیت کریمه نك تفسیری جلد اولك دیباجهٔ عربیسنده ودخی
بعض مواضعده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه * مثنوی * الله الله چونکه
عارف کفت می * پیش عارف کی بود معدوم شی * فهم تو چون بادهٔ شیطان بود *
کی تراوهم می رحمان بود) الله الله چونکم عارف می دیدی عارف قتنده معدوم
شیٔ قچن اولورسنك فهمك چونکم بادهٔ شیطان اوله سکا قچن می رحمان وهمی

اولور یعنی الله حقیچون چونکم بر عارف کامل می دیه و یاخود شراب وسنی دیو سویلیه اول عارفك قتنده معدوم وفانی اولان شیٔ حکمنده اولمز جمیع اشیا ایسه برمقتضای (کل من علیها فان) و برموجب (کل شیٔ هالك الا وجهه) عارفلرك چشم شهودنده الآن فانی و بی وجوددر پس معدوم و بی وجود اولان شیٔ انلرك قتنده نیجه شی ومی اولور که حتی انلر فی الحقیقه معدوم اولاندن مست اوله لر وچاشنی ولذت بوله لر انلر مست اولملر وچاشنی ولذت بولملر الا می سبحانی و بادهٔ رحمانیدن که اول باده وآنك ذوقی همیشه باقی وآنی عارفلرك روحنه حق تعالی حضرتلری ساقیدر اما ای ناقص المعرفه اولان کمسه عارفك می دیه سندن چونکم سنك فهم وادراکك بادهٔ شیطان اوله یعنی انك می دیه سندن سنك عقلك ام الخبائث اولان می حرامی فهم قیله سکامی رحمانی وهم ایتمك قچن میسر اولور وسنك وهمکه وعقلکه می رحمانك خیالی نیجه کاور چونکم سن عارفك می دیه سندن شیطان باده سنی فهم ایده سك بو مقرردر که سنك وهمکه وعقلکه بادهٔ رحمانی خاطره سی وشائبه سی کلزدیمك اولور بو وجه دخی جائزدر که دینه ای ناقص المعرفه اولان کمسه سنك فهمك چونکم بادهٔ شیطان اوله چون تشبیه ایچون اولوب سنك فهمك بادهٔ شیطان کبی اوله سکامی رحمان وهمی قچن میسر اولور دینسه دخی جائزدر وفی الحقیقه شول کمسه که هنوز دخی اشیا فهم ایدیجی اوله خدادن وخدانك اولیاسنك ذوقندن فهم ایدیجی اولمیه انك فهمی بادهٔ شیطانی کبی اولوب اول کندی فهمندن مست اولور ومی رحمانی وهمندن محروم قالور ﴿ مثنوی ﴾ این دو انبازند مطرب باشراب * این بدان وآن بدین آرد شتاب) بو ایکیسی یعنی مطرب ایله شراب انبازلردر بواکا واو بو کا شتاب کتورر مطرب که آکاه کنندهٔ مقامات الهی وشراب که محبت ربانی وذوق سبحانیدر بو ایکیسی بری برلریله یارلر وبری برلرینه معینلردر بو مطرب اول شرابه واول شراب بو مطربه سرعت وشتاب کتوریجی وبری برلرینه رغبت ومیل ایدیجیدر لابد مطرب شرابی وشراب دخی مطربی مقتضی اولور زیرا مرشد ربانی حقانی اولان ذوقی وحقانی اولان ذوق دخی ربانی اولان مرشدی مستلزم اولور ﴿ مثنوی ﴾ پرخماران ازدم مطرب چرند * مطربانشان سوی میخانه برند) پرخمارلر مطربك دمندن اوتلرلر مطربلر انلری میخانه جانبنه ایلتورلر یعنی خمر الهیدن زیاده مخمور اولان مستلر آکاه کنندهٔ مقامات الهی اولان مرشدك دم حیاتبخشندن لذت آلورلر وغدا بولورلر ومرشد طریق الهی اولان مطربلرهم اول میخورلری میخانهٔ حقیقت ومصطبهٔ محبت جانبنه ایلتورلر واول شراب الهینك معدن مقرنه انلری واصل ایدرلر

(مثنوی) آن سر میدان واین پایان اوست * دلشده چون کوی در چوکان اوست) اول مطرب سر میدان وبو میخانه انك پایاندر کوکل انك چوکانده کوی کبی اولمشدر یعنی اول مطرب حقیقت عشق ومحبت میدانك باشی والی اولمشدر ومیخانهٔ حقیقت انك نهایتی و پایانی کلمشدر که پرسالك میدان محبته داخل اولمق استه سه اولا مطرب روحانی اولان مرشد ربانی یه کلوروانده ابتدا قیلور پس مطرب روحانی میدان محبتك باشی اولور و کوکلی انك چوکان ارادتنده کوی کبی اولمش اولور وعاقبت الامر اول میدان محبتده غلطان اوله رق اول میدانك پایانی اولان میخانهٔ حقیقته کلوب انده قرار قیلور (مثنوی) درسر آنچه هست کوش آنجا رود * در سر ار صفرا ست آن سودا شود) سرده اول نسنه که وار در کوش اورایه کیدر سرده فرضا اکر صفرا وار در اول سودا اولور بو بیتك ایکی مصرعنده یله واقع اولان سر کلمه لری فتح سین ایله اوقنمقدن کسر سین ایله اوقنمق فهمه اقرب ومحله انسبدر زیرا فتح سینله اولدیغی اوزره معنی باشده هرنه کونه حالت وارایسه قولاق اول جانبه کیدر واول حالته متعلق اولان سوزلری استماع ایدوب قبول ایدر فرضا باشده اکر آثار صفرا اولسه اول صفرا محترق اولدقده سودا اولور صفرایی اولان کمسه سودایی اولور اطبا بویله دیمشلردر که صفرا محترق اولسه سودایه تبدیل اولور اکرچه صفرانك وسودانك محللری دروندر لکن انلرك اثرلری دماغده در بو تقریبله باشده صفرا وسودا وار دردیمك جائز اولور امابو محلده صفرا وسودادن مراد حقیقت صفراو حقیقت سودا دکلدر بلکه صفرا عقل وهوشدن کنایت وسودایی عقل و بی هوش اولمقدن عبارت اولور وخلاصهٔ کلام بویله دیمك اولور که باشده هرنه فکر وحالت غالب اولسه قولاق اول جانبه مائل وتابع اولور فرضا اکر باشده عقل وهوش اولسه عاقبة الامر اول سودای عشقله بیهوشلکه مبدل اولور اماسر کسر سینله اوقنورسه معنی بویله دیمك اولور باطنده اول حالت که وارد روغالبدر لابد قولاق اول جانبه مائل اولور واکا متعلق اولان کلماتی استماع ایدوب قبول قیلور فرضا اکر باطنده صفرا اولسه محترق اولدقده اول سودا اولور عقل دخی بویله در اکر باطنده عقل اولسه سوز عشقله اول عقل محترق اولدقده سودای عشقه و بیهوشلغه متبدل اولور و بو معنایه بو بیت شریف دخی دلالت وشهادت قیلور (مثنوی) بعد ازان این دو بیهوشی روند * والد ومولود آنجایك شوند) اندنصکره بو ایکسی بیهوشلغه کیدرلر والد ومولود انده بر اولور این دودن مراد برقاچ وجه اولمق جائزدر اولا باشده اولان حالتله کوشده اولان استماعه اشارت اولوب معنی بویله دیمك اولور که صفرای عقل سودای عشقه متبدل اولدقد نصکره بو ایکیسی که مراد

انلردن باشده اولان حالت وکوشده اولان دکلمك وسوز فهم ایلمکدر بیهوشلك جانبنه وحیرت مقامنه کیدرلر باشده اولان حالت که فی المثل والد کبیدر وکوشده اولان استماع که فی المثل مولود کبیدر اول مرتبه ده فرق وتمیز کیدوب براولور وثانیا این دو کوشه وصفرایه اشارت اولوب کوشدن مراد دکلمك وصفرادن مراد اکلمق وفهم ایلمك اولوب صفرای عقل سودای عشقه منقلب اولدقدنصکره بو کوشده اولان دکلمك وهوشده اولان اکلمق بیهوشلك جانبنه کیدرلر کوشده اولان دکلمك فی المثل والد کبی وهوشده اولان اکلمق مولود کبیدر بو ایکیسی اول مرتبه بیهوشلکده براولور دیمك اولور ثالثا این دو مطرب ایله مخموره اشارت اولوب معنی بویله دیمك اولور که صفرای عقل سودای عشقه منقلب اولدقدنصکره بو مطرب ایله سرمست اولان مخمور بیهوشلك عالمنه کیدرلر والد که مراد اندن مطرب روحانیدر ومولود که مراد اندن شارب بادهٔ رحمانیدر بو ایکیسی اول بیهوشلك مرتبه سنده براولورلر وواله وسکران اولوب وسنلك وبنلك اورته لقدن قالقوب وشیخلك ومریدلك یقینی برطرف اولوب نفس واحد اولمق حکمنی بولور وبو مرتبه ده فرق وتمیز کیدوب مستغرق اولورلر نته کم شاربان بادهٔ صوری اولنلر دخی مجلس کرم اولدقده وسکر نهایت بولدقده امیرلك واسیرلك یقینی برطرف اولوب جمله سی یکرنك اولور وفقر ایله غنی برابر اولور ودرد شاد بلکه صلح قیلور ﴿ مثنوی ﴾

چونکه کردند آشتی شادی ودرد * مطربانرا ترك ما بیدار کرد) چونکه سرور ودرد بری برلریله صلح ایلدیلر مطربلری بزم ترکز بیدار ایلدی یعنی چونکم مرتبهٔ سکرده شادی وراحت والم ونقم ونعم بری برلریله صلح قیلدیلر وتفرقه وتضاد کیدوب احوال متضاده برطرف اولدیلر بزم ذکر ایلدیکمز امیر ترك مطربلری ایقاظ ایلدی وانلره ای مطربلر تغنی وترنم ایلك وبکا بر بیت ویا بر غزل سرآغاز ایدك دیو سویلدی ﴿ مثنوی ﴾ مطرب آغازید بیتی خوابناك * که انلنی الکاس یامن لاارك) مطرب بر خوابناك بیته باشلدی بویله دیو که ای شول کسه که بن سنی کورمزم بکا بر کأس اناله ایله کأس شرابله طلواولان قدحه دیرلر بعض نسخه ده خوابناك یرینه سوزناك واقع اولمشدر اما اصح اولان نسخه لرده خوابناکدر ومحله انسب اولان هم بودر بو بیتك خوابناك اولمسی مطربك ساقیٔ حقیقی یی کورممسی وآنی کندیدن بعید صانوب اکاندا قیلمسی ملابسه سیله اولور ومن دن مراد حضرت حق وساقیٔ مطلق اولور یعنی چونکم شارب خمر اولان ترك مخمور مطربدن بر معنیدار قوله سرآغاز ایتمکی طلب قیلدی مطرب بر مشعر خواب غفلت وموهم بعد ومفارقت اولان بیتی ایرلامغه وسرود ایلمکه باشلدی ودیدی که ای شول ساقیٔ حقیقیکه بن سنی کورمزم بکا شراب مشاهده ومعاینه ایله پراولمش

﴿ برکاسه ﴾

بركاسه صون تاآنى نوش ايدم وكندمدن بكچوب كيدم وسنى سنك نوركله مشاهده ايدم ﴿ مثنوى ﴾ انت وجهى لاعجب ان لم اراه * غاية القرب حجاب الاشتباه) سن بنم وجهم سن اكر بن اول وجهمى كورمز ايسم عجب دكلدر زيرا غاية قرب حجاب اشتباهدر وجهدن مراد بونده حقيقتدر كه وجه الشئ حقيقته ديمكله ودخى حقيقة الشئ وجهه ديمكله تعبير وتفسير ايدرلر نته كم كل شئ هالك الا وجهه آيتنده وجهه ده اولان ضميرشيئه راجعدر دين محققلر كل شئ هالك الا وجهه اى الاحقيقة الشئ ديمكله تفسير ايلمشلردر پس حقيقة الحقايق اصل حق تعالى حضرتلريدر اويله اولنجق اكا انت وجهى وانت حقيقتى ديو خطاب ايلمك جائز اولور پس بو اعتبار اوزره اول مطرب جناب عزته وساقئ حقيقته بو كونه خطاب ايدوب ديديكه اى محبوب حقيقى واى ساقئ باقى سن بنم حقيقتم سن بن اول حقيقتم حقيقتنى بكا غايت قربى اولديغندن اوترى كورمز ايسم عجب دكلدر كه غايت قرب اشتباه والتباسدن اولان حجابدر كه حق تعالينك كمال ظهورى خفاسنه سبب اولوب انك شهود ومشاهده سنه غايت ظهورى نقاب اولمشدر وكذلك انسانه زياده قربى شبهات وشكوك نوعندن انك معناسنه برحجاب اولمشدر (وهو معكم اينما كنتم) ديمش ايكن ودخى (واعلموا ان الله يحول بين المرء وقلبه) بيورمش ايكن ودخى (ونحن اقرب اليه من حبل الوريد) ديو تحقيق قيلمش ايكن بز بو آيتلرك معناسندن وسرندن غافل اولوب واول حضرتك بزه غايت قربيله ميوب بلكه بزم ذاتمز وحقيقتمزى اندن جدا وآنى بزدن بعيد ظن ايليوب بوظن وشبهه بزه عين حجاب اولمش وبزم عينمز انك معاينه سندن اعمى قالمشدر وشيخ حضرتلرى بيوردقلرى رباعى بو مضمونه خوش دلالت وشهادت قيلمشدر (رباعى) توهمت قدما ان ليلى تبرقعت * وان لثا ما بيننا يمنع اللثما * فلاحت فلا والله ماثم مانع * سوى ان طرفى كان عن حسنها اعمى ﴿ مثنوى ﴾ انت عقلى لاعجب ان لم ارك * من وفور الالتباس المشتبك) سن بنم عقلم سن اكر بن سنى كورمز ايسم عجب دكلدر مشتبك اولان التباسك وفورندن اوترى شبك قرشدرمق خلط كبى وتداخل معناسنه در نته كم تشبيك الاصابع ديرلر تخليط وتداخل معناسنى ويررلر مشتبك مختلط معناسنه اولور انت عقلى ديمك انت متجلى فى عقلى ديمك تقديرنده اولور وعقل حق تعالينك نورى وعقلده اولان تدبيرى فى الحقيقه حق تعالينك تدبيرى اولديغى اعتباريله حق تعالى يه انت عقلى ديمك جائز اولور كه خالق عقل وعقلده متجلى ومدبر همان اولدر وعقل انك ارادتى اولمينجه برتدبيره قادر اوله مز وتقدير كلام بويله ديمك اولور كه اى خالق عقل اولان لطيف پادشاه سن بنم معقولسن وياخود عقلمده متجلى ومدبرسن بن سنى اكر مختلط اولان التباس واشتباكك وفرت وكثرتندن

اوتری کورمزسم التبه عجیب وغریب دکلدر زیرا انسانك وجه عقلی مختلط اولان التباسدن وبری برینه تداخل قیلان اشتباك واشتباهدن اوتری کورمز پس اوهام مشتبکه وخواطر مشتبهه بر یره جمع اولسه وبری برینه تداخل قیلسه صورت عقلده متجلی اولانی وتدبیر قیلانی وحبلی وریدندن اقرب اولان وجه حقیقتی انسان کورمك عجیب وغریب اولمز ﴿ مثنوی ﴾ جئت اقرب انت من حبل الورید * کم اقل یا یا نداء للبعید) سن بکا حبل وریدمدن اقرب کلدك نیجه بر یادیم یا حرفی بعید ایچون ندادر بو بیت سورهٔ قافده اولان بو آیت کریمه یه اشارت اولور قال الله تعالی (ولقد خلقنا الانسان ونعلم ما توسوس به نفسه ونحن اقرب الیه من حبل الورید) یعنی تحقیقا بز خلق ایلدك انسانی وبز بیلورز اول شیئکه انك نفسی انی وسوسه ایلر وسوسه صوت خفی یه دیرلر وبز انسانه بوین طمرندن اقربز ومعنای بیت بویله دیمك اولور که ای ساقیٔ باقی وای بندهلرنی همیشه حافظ وواقی سن بکا بنم طمرندن قریب تر وبنم ذاتمدن بکا زیاده تر کلدك بن نیجه بر یا الهی وای پادشاهلر پادشاهی دیو یا حرفیله ندا ایدرم یا حرفی خود اکثر بعید ایچوندر یا حرف ندادر قریبه واوسطه وبعیده انکله ندا اولنور اکثر بعیده ندا اولندیغیچون یا نداء للبعید دیمشلردر یا خود یا حرفیله ندا اولنمغه بر منادی وبر دخی منادا اقتضا ایلر بر کمسه حق تعالی یی کندی یه قریب صانوب ولیکن کندیسنی اندن غیری وجدا بیلوب یا الله دیسه اگرچه کندی زعمنده قریبه ندا ایلرسه ده فی الحقیقه بنه بعیده ندا ایلمش اولورز بر امنادی ایله منادا مغایرت ثنیتی اقتضا قیلور واثنینیت ایسه مخل توحیداولور پس حضرت حق کندیدن غیری وجدا ایلن واکا بو اعتبارله یا الله دیوندا قیلان کمسه فی الحقیقه اهل توحید اولمزنته کم اهل توحید اولان مشایخك التوحید اسقاط الاضافات بیوردقلری بو معنایه دلیل اولور وابن فارض حضرتلرینك بو بیت شریفی هم بو مضمونی تأیید قیلور * بیت * وقد رفعت تاء التخاطب بیننا * وفی رفعها عن فرقة الفرق رفعتی ﴿ مثنوی ﴾ بل اغالطهم انادی فی القفار * کی اکتم من معی ممن اغار) لکن بن بونلره مغالطه ایلرم قفارده ندا ایلمکله تاکم غلبه یله اولان منی بن اغازه ایلین کمسهدن کتم ایلیه یم بل اضراب ایچوندر اغالط مفاعله بابندن نفس متکلمدر ضمیر حضرت حقدن بعید اولان ناسه راجعدر قفار کسر قافله خالی اولان ارضه و بیابانه دیرلر کی حروف ناصبهدندر اکتم تفعیل بابندن نفس متکلمدر جعل معناسنی متضمندر اغار فتح همزه ایله غار یغاردن بروزن خاف یخاف نفس متکلم اولمقده جائزدر غیرتدن نته کم غار الرجل علی اهله یغار غیرا وغیرة وغارا دیرلر یحن برکمسه اهلی اوزره غیرت ایلمه فتح همزه ایله اغار یغیردن فعل ماضی اولمقده جائزدر ومصرع اول جملهٔ مستأنفه اولوب سؤال مقدره

﴿ جواب ﴾

جواب اولور كأن بر سائل دير كه يا عيني ايچوندر بن آنی شمدی ذکر ه لسانه کتورمزم ديمك معناسنی اشمئزاز ايلدك حال بو كه سن ندا ايلرسن وحق تعالىيى كندكدن بعيد منزله سنده قويوب يا الله ديو سويلرسن دير جواب بيوررلر بلكه بن بويله ديمكله بو نامی غلطه براغورم و بو خلقه اظهار غلط ايدرم اكر سن بونامه نيچه اظهار غلط ايدر سن و بونلری نه حيثيتدن غلطه براغور سن دير ايسەك بن صحرا وبيابانلرده چاغروب يا الله ديو ندا ايلرم تا كم بكنه اولان محبوبی شول كمسه دنكه بن اكا غيرت ايلرم تا كتم قيلم اكرچه انك بصر بصيرتی بكله اولان محبوبی كورمز وليكن بن كمال غيرتمدن انی اول اعمى دلدن بو اسلوبله ستر و پنهان ايلرم واكر اغار فتح همزه ايله افعال بابندن فعل ماضی اوقنور سه معنى بويله ديمك اولور كه بلكه بن قفارده ندا ايتمكله بو حقدن غافل اولان ناسه اظهار غلط ايدرم تا كم بكله اولان محبوبی شول كمسه كه غارت قيلیجی و يغما ايدیجی بيكانه و نامحرمدر اندن كتم قيلم اكرچه انك بصر بصرتی اول بكله اولان حضرت محبوبه يی كور مز ايسه ده بكله بيله اولان حقيقت محبوبه يی وحضرت معشوقه يی بنم اكا كمال غيرتمدن كنديسنی نامحرم اولان كوردلردن ستر و پنهان ايلرم حال بو كه اول كوردل انی كورمكه وانك جمال باكمالنه نظر ايله كورمكه قادر دكلدر نته كم حضرت عائشهٔ صديقه بر اعمانك قپودن ايچرو كلديكنی كوردكده فى الحال استتار واحتجاب قيلدی حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم اكا نيچون استتار واختفا ايلرسن بو خود بر اعمادر كوزلريسنی كورمز ديو سؤال ايلدكده حضرت عائشه حضرت پيغمبر عليه السلامه اول بنی كورمز ايسه بن انی كورورم وسنك بكا كمال غيرتكی بيلورم ديو جواب ويرديكی بو شرح شريفده معلومك اولور ونتيجه ومقصودنه ايدوكی هم عن قريب ظهوره كلور ان شاء الله تعالى

درآمدن ضرير درخانهٔ مصطفى عليه السلام وكريختن عائشه رضى الله عنها از پيش ضرير وكفتن رسول كه چه مى كريزى او ترا نمى بيند وجواب دادن عائشه رسول الله صلى الله عليه وسلم را

بو شرح شريف وبيان لطيف ضريرك كلديكيدر حضرت مصطفى صلى الله عليه وسلمك سعادتخانه سنه وحضرت عائشهٔ صديقه نك رضى الله عنها اول ضريرك اوكندن فرار ايلديكيدر وحضرت رسول عليه الصلوة والسلامك حضرت عائشه يه ديديكيدر كه اول ضريردن نه قاچارسن اول ضرير سنی كورمز وحضرت عائشه نك رسول اللهه جواب ويرديكيدر * مثنوى * اندرآمد پيش پيغمبر ضرير * كاى نوا بخش تنور هر خمير * اى تو مير آب ومن مستسقيم * مستغاث المستغاث

ای ساقیم) پیغمبر علیه السلامك حضور شریفلرینه برضریر کلدی ودیدیکه ای هرخمیرك تنورنه نوابخش اولان رسول نوابونده نصیب وقدرت معناسنه در خمیردن مراد مایه تنوردن مراد آتش شوقله کرم اولان طالبك وجودی اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که اول اعمی حضرت مصطفی یه دیدی ای هر مایه نك تنوری مثابه سنده اولان طالب پرحرارته نصیب وقدرت بخش ایلین نبی عالی جناب ای رسول خداسن فی المثل برآب و بن مستسقیم المستغاث المستغاث ای بنم ساقیم یعنی ای رسول خداسن آب حیات معنانك امیر ومالکیسن و بن مستسقیم مستسقی اولان آبه طویمیوب همیشه عطشان اولدیغی کبی بن دریای معانیدن جریان ایلین ینابیع کلمك طالب وعطشانی یم ای بکاساقی اولان سندن مدد سندن مدد بو تشنه یی اول آب حیات معنویدن ریان ایله و بکاشفای صدر و بره جك علمدن سویله دیدی ضریردن مراد عبدالله بن ام مکتوم اولسه دخی محتملدرکه بعض زمانده کلوب وخانهٔ رسوله داخل اولوب (علمنی مما علمك الله) دیو اول منبع آب حیات معنویدن علم طالبی اولوردی واندن بعض بیلمدیکی سؤال قیلوردی

﴿ مثنوی ﴾ چون درآمد آن ضریر ازدرشتاب * عائشه بکریخت بهر احتجاب * زانکه واقف بود آن خاتون پاك * ازغیوری رسول رشکناك) چونکم اول اعمی حضرت رسول علیه الصلاة والسلامك سعادتخانه لرینك قپوسندن ایچرو سرعتله کلدی عائشه رضی الله عنها حضرتلری احتجاب واستتار ایلمکدن اوتری فرار ایتدی و برحجابك و پرده نك اردنه کتدی انکچون که اول خاتون پاك رشکناك اولان وغیرت حضرت حقله اتصال قیلان رسول علیه السلامك غیور لغندن واقف ایدی یعنی اول خاتون عفت مشحون حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمك بغایت غیور اولدیغنی بیلور ایدی انکچون اول اعمادن اختفا واستتار ایلدی

﴿ مثنوی ﴾ هرکه زیباتر بود رشکش فزون * زآنکه رشك ازناز خیزد یابنون) هرکمکه زیباتردر انك رشکی فزون اولور زیراکه ای اوغلار رشك نازدن حاصل اولور بنون انك جمیدر یعنی هرشول کمسه که زیاده زیبا و بغایت دلربا اوله انك رشك وغیرتی غیریلردن فزون واکثر اولور زیرا ای بنم معنوی اولان اولادم رشك وغیرت کمال نازدن حاصل اولور وظهوره کلور چونکم حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم جمله دن زیبا وغیریلردن زیاده برمحبوب ودلربا ایدی انك رشك وغیرتی هم غیریلردن زیاده اولدی ﴿ مثنوی ﴾ کنده پیران شوی را قادهند * چونکه اززشتی و پیری آکهند) نتکم قوقش قاریلر ارلرینه قاوررلر چونکم زشتلکندن آکاهلردر فاعر بجه ضره دیدکاریدر یعنی شول عورتلره دیرلرکه بارك اولکی خاتونك اوزرینه واره اول صکره واران خاتونه

قومه دیرلر چونکم قوقش قار بلر کندیلرك قوجه قاری اولدقلرین وزشت اولوب
ملاحت وحسن ولطافتدن دورقالدقلرندن آکاه وخبردار اولەلر کندیلرده رشك
وغیرت قالیوب ارلرنی اولنمکه واوزرلرینه برغیری خاتون آلمغه رضا ویررلر
واولندررلر انلرك بی رشك و بی غیرت اولملری بی لطافت و بی ملاحت اولدقلرندن
وکندیلرك دخی بی جمال و بی ملاحت اولدیغنی بیلدکلرندن ظهوره کلور
(مثنوی) چون جمال احدی در هردو کون * کی بدست ای فر یزدانیش
عون * نازهای هردو کون اورارسد * غیرت آن خورشید صد تورارسد) حضرت
احمده منسوب اولان جمال کبی هرایکی کونده قنچن اولمشدر ای کمسه فر یزدانی
اکاعوندر هر ایکی کونك نازلری اکا ایریشور غیرت اول یوزقات اولان خورشیده
یتشور یعنی هرایکی عالمده بوصورت ومعنی ودنیا وآخرت جهاننده حضرت
احمده منسوب اولان ملاحت ولطافت وکمال کبی قنچن اولمشدر ای فر یزدانی
وعون ربانی اکامعین وناصر اولان کمسه یاخود معنی آنك جمالی کبی هرایکی عالمده
برجمال قنچن اولمشدر ای شول کمسه که فر یزدانی اکامعین وناصردر هرایکی کونه
ناز وتفاخر ایلمك اکالایق اولور پس غیرت دخی اول یوزقات آفتاب انورکبی
اولان سراج منیره لایق اولورکه انك مثل ونظیری عالمه نه کلمش ونه کله جکدر
(مثنوی) کەدرافکندم بکیوان کوی را * درکشیدای اختران هی روی را *
درشعاع بی نظیرم لاشوید * ورنه پیش نور من رسواشوید) واول آفتاب
معنوی بویله دیرکه بن کیوانه کوی براقدم ای اخترلر زنهار یوزکزی پردۂ خفایه
چکیکز بنم بی نظیر اولان شعاعمده لا اولیکز یوخسه بنم نورم اوکنده رسوای
اولیکز اخترلردن مراد بونده شول عاقلر اولورکه نور عقلله ظلمات جهل وغفلتی
وتاریکئ حماقت وسفاهتی ازاله ایدرلر پس اول خورشید معنوی ونور الهینك
لسان حالی کندی عصر شریفنده اولان عقلایه بلکه عصر شریفندنصکره
کلوب انك شرعنه تابع اولمین اهل نهایه هم بویله دیرکه بن شول خورشید الهی ام
که چرخ سابع اوزره اولان کیوانه کوی کفت وکوبی صالدم ونورمی عالمه
طولدروب زمین وآسمانی روشن قیلدم ای اخترلر مانندی اولان عقلا وای مصابیح
ارضه کلان اهل نهی یوزلر یکزی وکوزلر یکزی پردۂ خفایه چکیکز ودورمده
هر بریکز باشقه یوزکوستره یوب مغلوب ومختفی اولیکز بن خورشید منیرك
بی نظیر اولان شعاعنده محو ونا پیدا اولیکز والا بنم نور لامع وشعاع ساطع اوکنده
رسوای اولورسکز واخترلرکبی بی نور و بی پرتو قالورسکز (مثنوی) ازکرم
من هرشبی غائب شوم * کی روم الاعمایم کەروم * تاشمابی من شبی خفاش وار *
پرزنان پرید کرداین مطار) کرمدن بن هر کیجه غائب اولورم قنچن کیدرم کیتمزم

الا کوسترمیورم که کیدرم تاکم سزبنمز برکیجه خفاش کبی پرا ورارق بو طارلک اطرافنده اوچکز هر شبدن مراد هر بشریتله متصف ومختفی اولدقلری وقت اولورکه حکمت الهی بونلک اوزرینه درکه هر کیجه که آفتاب غارب اوله واختفا قیله نجوم وکواکب رونما اولور وکندی خاصیتلرنی هر بری اظهار قیلور اندنصکره ینه آفتاب طلوع ایدوب عالمی منور قیلدقده نجوم وکواکب مختفی اولور پس آفتاب معنوی اولان نور احمدی بویله در هر بارکه کمال کرمندن اول خورشید الهی یه شب بشریت غلبه ایدوب حجاب بشریتله غائب ومختفی اولسه اندن بالکلیه غارب وغائب اولاق لازم کلمز بلکه للحکمة والمصلحة کاه کاه استتار واختفا ایلمك هم اول حضرتك شانندن ایدی تاکم مانند نجوم اولان عقلا واغنیاهم کندی عقللرینك خاصیتلرنی وقدرتلرینی کوسترهلر نته کم بو معنایه تنبیه واشارت ایدوب بویتلری اول حضرتك لسان شریفندن ترجمان اولوب تعبیر بیوررلر دیرلر که ای مانند نجوم وکواکب اولان عقلا واغنیا کندی کرمیمدن هر شب بشریت غالب اولدقده غائب ومختفی اولوب کندی نورمی ومعجزاتمی للحکمة والمصلحة پنهان ایلرم بن فی الحقیقه عدم جانبنه چقن کیدرم یعنی بالکلیه غائب اولوب کتمزم الا بن کندمی عالم غیبه کیدر کوسترم انکچونکه تاسزای عقلا واغنیا بنم نورم وقدرتمسزشب پرهلر کبی بودنیا کیجه سنده بو محل طیران اولان زمینك اطرافنده پرزنان اوچهسز وبو عالمده کندی پر وبالکزه ودوات ومالکزه مغرور اولوب برقاچ کون خوش کیجهسز ﴿مثنوی﴾ همچو طاوسان پری عرضه کنند * باز مست وسرکش ومعجب شوید * بنکرید آن پای خودرا زشت ساز * همچو چارق کو بود شمع ایاز) طاوسلر کبی پر پری خلقه عرضه ایلیکز کبر ومست وسرکش ومعجب اولیکز اول کندی زشت ساز اولان پایکزه نظر ایلیکز شول چارق کبی که اول ایازك شمعی ایدی یعنی اول حضرتك لسان شریفی عقلنه ودوات ومالنه مغرور اولان کسهلره بویله دیرکه ای عقلنه ومالنه مغرور اولان عقلا واغنیا طاوسلری بوناسه عقلکز ومالکز پرنی عرضه ایلیکز وبزم قوت عقلیه وزینت مالیهمزی کوریکز دیو سویلیکز انلره بوکونه عرض زینت ایلدکدنصکره کبر وکندی عقلکزه ومالکزه مغرور اولوب انکله مست وسرکش ومعجب اولیکز ونور حقله مستضی ومستنیر اولمقدن خفافیش کبی نفرت قیلیکز اکرچه زینت ظاهره کزه ودوات باهره کزه مغرور اولورسز اما کندیکزك قبیح دوزناو وخبیث وصفلو پایکز مشابهسنده اولان پایه کزه نظر ایلیکز شول چارق کبی که ابتدای حالده اول ایازك ایاغنده ایدی سلطان محمودك درکاهنه کلدکده آنی آیاغندن چقاروب شمع کبی اوکنه قودی وهمیشه اکا نظر قیلوب کندینك عارضی اولان زینتنه مغرور اولمزدی واولکی حالنی بیلوب مال

وثروت سببيله كندي حدندن تجاوز قيلاردي ﴿ مثنوي ﴾ رونمايم صبح بهر كو شمال * تانكرد بدازمني زاهل شمال * ترك آن كن كه درازست اين سخن * نهي كردست ازدرازي امر كن) صبح وقتي سزه كوشمالدن اوتري يوز كوستريرم تاكم بنلكدن اهل شمال اولميه سز يعني صبح روحانيه نك ظهوري وقتي اي عقلا سزه تأديب وكوشمال ايلكدن اوتري وجه منيرمي كوستريرم تاكم كبر وانانيتدن اهل شمالدن اولميه سز اهل شمالدن مراد اهل دوزخدر يعني سزه نور حقيقتمي وضياء روحانيتمي كاه كاه كوستر ديكم اندن اوتريدر كه تاكم كندي حدكزي بيله سز وعقلكز ومالكزه مغرور وانانيت سببيله اهل دوزخ مرتبه سن بولميه سز اول ذكر ايلديكمز معارفي اي مولانا ترك ايله بو سوز اوزوندر امر كن اولان پادشاه در ازاقدن نهي ايلمشدر بو بيت تجريدقاعده سي اوزره كندي نفس شريفلرينه خطاب ايتمك اوزره ديلمشدر بيوررلر كه اي مولانا اول نبي مجتبانك مدح وثناسي خصوصنده ديديكم سوزي ترك ايله بو سوزقتي اوزوندر امر ايديجي اولان سلطان اطوبل كلام ايلكدن نهي قيلمشدر امر كن وصف تركيبيدر امر ايديجي معناسنه مراداندن حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم اولمق فهمه اقرب كوريتور

﴿ امتحان كردن مصطفى صلى الله تعالى عليه وسلم عائشه را رضي الله عنها كه ﴾
﴿ چه پنهان ميشوي پنهان مشو كه اعمي ترا نمي بيند تا پديد آيد كه عائشه ﴾
﴿ از ضمير مصطفى عليه السلام واقف هست يا خود مقلد كفت ظاهرست ﴾

بو سرخ شريف حضرت مصطفى صلى الله تعالى عليه وسلمك حضرت عائشهٔ صديقه يي امتحان ايلمسيدر بويله كه نه پنهان اولورسن پنهان اولمه زيرا اعمي سني كورمز امتحاندن مرادنه ايدوكني بيان ايلكه شروع ايليوب بيوررلرتا ظاهر كله كه حضرت عائشه رضي الله تعالى عنها حضرت مصطفى صلى الله تعالى عليه وسلمك ضمير منيرندن واقف وخبردار ميدر ياخود ظاهر كلامك مقلد ميدر ﴿ مثنوي ﴾ كفت پيغمبر براي امتحان * او نمي بيند ترا كم شو نهان * كرد اشارت عائشه با دستها * او نه بيند من همي بينم ورا) حضرت پيغمبر عليه السلام امتحاندن اوتري عائشه حضرتلرينه ديدي اول ضريرسني كورمز آز نهان اول يعني كندكي اندن نهان ايدوب كزله ديدي حضرت عائشه رضي الله عنها اللريله اشارت ايتدي اول بني كورمزسه بن اني كورورم يعني اللرينك اشارتندن اوبني كورمز ايسه بن اني كورورم ديمك معناسني ايهام وافهام ايلدي بو خصلت اول حضرت مقدسه نك زياده عفته وكمال ادبنه دلالت ايلر كه كندينك آوازني دخي اندن اخفا ايلمش اولور ﴿ مثنوي ﴾ غيرت عقلست بر خوبئ روح * پر ز تشبيهات وتمثيل

ابن نصوح) روح قدسینك خوبلغی اوزره غیرت عقلدر بو نصوحك تمثیل وتشبیهاتدن پراولمسی نصوح مبالغه ایله نصح ایدیجی دیمكدر ونصوحدن مراد حضرت مولانانك قدس سره وجود لطیفلری ومثنوی شریفلری دخی اولمق جائزدر كه وجود لطیفلری اولسون و بو كتاب شریفلری اولسون مبالغه ایله نصح ایدیجی اولدقلری روشن وظاهردر و بو كتاب شریف تشبیهات وتمثیلاتله مملودر وكنایات واشاراتله طلودر مقصود اولان معنی بونده بلا تمثیل ولا كنایة حقیقت اوزره سویلنمش ومكشوف و برهنه تعبیر اولنمشدر بلكه یا برحكایه ضمننده و یاخود بر كونه كنایت و برنوع اشارتله تعبیر وتقریر اولنمشدر كه اول اشارتدن اول معنی منفهم اولور نتهكم حضرت عائشهٔ صدیقه نك نطقله ضریرینی كورمز ایسه بن انی كوررم دیو سویلیوب لكن بلا نطق اللریله اشارت ایدوب انك اللرینك اشارتندن بو معنی منفهم اولدی اما اعمی اولان بو اشارتدن منفهم اولان معنایی دخی اشارتی كوره مدی و بیله مدی وحضرت عائشه نك بو معنایی نطقله تعبیر ایتمیوب اشارتله تفهیم ایلمسی حضرت رسول اكرمك انك اوزرینه كمال غیرتنی بیلدیكندن اوتری ایدی كذلك ولی كاملك عقلی حضرت محمد كبی وانك روحی حضرت عائشه كبیدر حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم حضرت عائشه نك خوبلغی اوزره نه وجهله غیرت ایدلر ایسه وحضرت عائشه انك غیرتنی بیلوب نه كونه اشارت قیلدیلر ایسه عقل دخی روحك خوبلغی اوزره بویله غیرت ایلر وروح كندینك مرادنی سویلمك ایسته سه كوردل اولنلرك استماعندن حذر ایدوب اول مراد ومعنایی صراحة نطقه كتورمیوب بلكه یا تشبیه وكنایت و یاخود تمثیل واشارتله انی سویلر وعارف اولنلر روحك مراد ومقصودی اول اشارتدن نه ایدوكنی فهم ایلر اما اعمی اولنلر اشارات وكنایاتی كوره میوب مراد ومقصودنه ایدوكندن غافل قالورلر ﴿ مثنوی ﴾ باچنین پنهانیٔ كین روح راست * عقل روی این چنین رشكین چراست) بونك كبی بر پنهانلقله كه روح ایچون واردر عقل انك اوزرینه بونك كبی نیچون رشكیندر یعنی روح قدسی برخزینهٔ پنهان وخفی ایكن باخصوص كه انك جمال باكمالی اعمی دللردن مستور و پنهان ایكن عقلك انك اوزرینه زیاده غیرت چكدیكندن انك محتجب ومختفی اولدیغی استر ﴿ مثنوی ﴾ از كه پنهان می كنی ای رشك خو * آنكه پوشیدست نورش روی او) ای رشك خو بلوكیمدن پنهان ایلرسن انی كه انك نوری انك روینی اورتمشدر یعنی ای رشك خو اولان عقل كیمدن كیزلرسن ونه كونه كسه لردن پنهان ومختفی ایلرسن شول روح اعظمی كه انك نوری انك وجهنی ستر ایلمشدر وخفاسی كمال ظهورندندر نته كم اول روح اعظمك مرآت وجودنده رونما اولان وتجلی قیلان آفتاب

حقيقتك صفاسنه سبب كمال ظهوري وانك روى شريفنه حجاب انك نور يدر ﴿ مثنوى ﴾ مى رودبى روى پوش اين آفتاب * فرط نوراوست رويش رانقاب * ازكه پنهان ميكنى اى رشكور * كآفتاب ازوى نمى بيند اثر) بو آفتاب معنوى بى روى پوش كيدر انك يوزينه نقاب انك فرط نور يدر اى رشكور كيمدن پنهان ايلرسن كه آفتاب اندن بر اثر كورمز يعنى بو آفتاب حقيقى بى حجاب و بى نقاب كيدر وجمله يه بى روى پوش تجلى ايدرانك روينه نقاب انك افراط نورى وانك پنهان اولمسنه سبب كمال ظهور يدر اى رشكلو وغيرتلو اولان عقل كيمدن ستر واخفا ايلرسن كه بو آفتاب عالمتاب اول آفتاب معنويدن اثر كورمز يعنى بو آفتاب حقيقى بى حجاب و بى نقاب كيدر وجمله يه بى روى پوش تجلى ايدرانك روينه نقاب انك افراط نورى وانك پنهان اولمسنه سبب كمال ظهوريدر اى رشكلو وغيرتلو اولان وانك جمال شريفى نه مرتبه اظهر وانور ايدوكنى بيلز ﴿ مثنوى ﴾ رشك ازآن افزونترست اندرتنم * كزخودش خواهم كه هم پنهان كنم * زآتش رشك كران آهنك من * بادوچشم وكوش خود درجنك من) رشك بنم تنم ايچنده اندن افزونتردركه انى استرمكه كندمدن هم پنهان ايليم بنم كران آهنك اولان آتش رشكمدن كندى ايكى كوزم وايكى قولغمله بن جنكده يم يعنى رشك وغيرت ايچره بنم تنم اندن زياده ركدر كه اول آفتاب وحدت ومحبوب حقيقى بى استرمكه كندى نفسمدن هم ستر وپنهان ايليم ونفسمه هيهات سن اول محبوبله نيجه آشنا اولورسن سن آنكله آشنا اولمزسن ديو سويليم بنم ثقيل قصدلو وقوى عزيمتلو اولان زياده رشكمدن كندى ايكى كوزمله جنكده يم كه سن اول محبوب حقيقى بى مشاهده ايلرسن ديو كذلك ايكى قولغمله دخى جنكده يم بويله ديوكه اى بنم ايكى كوشم سز اول محبوبك كلامنى استماع ايلرسز كوزلرم وجمله عضولرم قولغمده اول حضرتك كلامنى استماع ايلديكى وقتده اولايدى بزجمله سرتاپا كوش اوليدق واول حضرتك كلام حيا تبخشنى كوش قيليدق ديو رشك ايدرلر نته كم ابن فارض حضرتلرى دخى بو معنايه مناسب بيوررلر * بيت * فيغبط طرفى مسمعى عند ذكرها * وتحسدما افنته منى بقية * اغار عليها ان اهيم بحسها * واعرف مقدارى فانكر غيرتى ﴿ مثنوى ﴾ چون چنين رشكيستت اى جان ودل * پس دهان پربندو كفتن را بهل) چونكم اى جان ودل سنك بو بجلين برعظيم رشك وغيرتك واردر پس اغزكى اول محبوبك كلامنى سويلمكدن باغله وسويلمكى ترك ايله ﴿ مثنوى ﴾ ترسم ارخامش كنم آن آفتاب * ازسوى ديكر بدراند حجاب * درخموشى كفت ما اظهر شود * كز منع آن ميل افزونتر شود) اكر بن خاموش اولم قورقرم كه اول آفتاب آخر جانبدن حجابى يرتخوش اولمقده بزم كفتمز اظهر اولور كه منعدن اول ميل

افزونتر اولور یعنی دهانمی اول آفتاب معنوینك قربنی سویلمکدن باغلمده وانك بنده اولان تجلیسنی تکلم ایلکدن سکوت ایلمکه قورقرم زیرا اول آفتاب معنوی اکر بن سکوت ایلرسم برآخر جانبدن حجاب ونقابنی چاك ایدوب بیناولنلره لامع وظاهر اولور وبنم قیل وقالمسز اول بنم مطلع وجودمدن آشکارا قیلوربزم اول حقیق اولان آفتابه متعلق کفت وکوبمز خوش اولمقده دخی اظهر اولور واکا متعلق اولان قیل وقالی ترك ایدوب سکوت قیلمقده لسان حال بزم باطنمزك اسرارنی دخی زیاده انطاق واظهار قیلور زیرا اول آفتابی ظهوردن منع ایلمك انك ظهوره میلی دخی زیاده‌رك اولور وهر بارکه صمت وسکوتله انك طلوع وظهورنه برپرده قیله‌سن اول طلوع وظهوره دخی زیاده مائل اولور وکندیسنی دخی اظهر وابین واشهر قیلور ﴿ مثنوی ﴾ کربغرد بحر غرش کف شود * جوش احببت بان اعرف شود) اکر بحر غره ایلسه انك غره‌سی کف اولور انك جوشی احببت ان اعرف اولور غره اکرمق ونعره اورمق معناسنه در لکن بونده جوش وخروش ایتمك معناسنه استعاره اولنمشدر واستعارهٔ مکنیه طریقی اوزره بحر هم ارسلانه تشبیه قیلنمشدر وفی الحقیقه دریا جوش ایلیوب نعره اورسه انك جوشندن کفلر وحبابلر حاصل اولور کأنه آنك جوشی احببت ان اعرف قولنك مفهومنی ادا قیلور کذلك باطن اولیاده اولان بحر معنوی غره ایدوب جوش وخروش ایلسه انك جوش وخروشندن نتیجه وجد وحالت وکشف وکرامت وبونلر امثالی اولان بعض صفت وخصلت ظهوره کلور که اول دریای معنوینك بونلر کفلری وموجلری کبی اولور اول بحر معنوینك جوش ایلمسی احببت ان اعرف سرنی ومعناسنی اشعار واعلام قیلور که هر ولینك ذاتندن ظهوره کلان وجد وحالت وکشف وکرامت باطننده اولان بحر معنوینك تلاطم وتقاضیسندن حاصل اولور وانك اول یوزدن بیلنمکه میل ومحبت قیلدیغندن ظهوره کلور نته کم بحر وحدت ودریای حقیقت غیب هویتده (کان الله ولم یکن معه شیء) حدیثنك مفهومی اوزره انکله برشی یوق ایکن ودخی اول برشیئك معلوم ومعروفی دکل ایکن کیرو مخفیلك مرتبه‌سندن ظهوره کلوب بیلنمکه میل ومحبت ایلدی نته کم (کنت کنزاً مخفیا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لان اعرف) دیو بو حدیث قدسی بی سو یلدی وجلا واستجلا اقتضا ایدوب بوقدر اسما وصفات وآثار وافعال وکمالاتله ظهور ایلدی بو عموم اوزره اولان ظهور دنصکره هر عصرده کندینك دوستلری خاص بنده‌لری وجودندن دخی انواع اوصاف واسرار وعلوم وآثار ایله ظهور ایلیوب بیلندی وکشف نقاب ایدوب اهل دله عیان اولندی ﴿ مثنوی ﴾ حرف کفتن بستن آن روز نیست * وین اظهار سخن پوشید نیست) حرف سو یلمك

اول برروزنی باغلمقدر سوزی عین اظهار ایلمك انی اورتمکلکدر پوشیدنی * اوست تقدیرنده اولور روزنیده * اولان یاوحدت ایچون اولور وروزندن مراد کندیلرینك وجود شریفی اولور که آفتاب معنوی اول حضرتك روزنه * وجودندن خلق عالمه پرتوصالمش وضیاکستر اولمشدر بواعتبار اوزره هرولینك وجود شریفی دخی روزن مشابه سنده اولوب اول آفتاب حقیقی اولیا سنك وجودلری روزنه سندن بوعالمه طلوع قیلمش و پرتوصالمشدر امااول آفتاب معنویدن سوز سویلمك فی الحقیقه اول روزنی باغلمق وسوزده انی اظهار ایلمك معناده انی پوشیده قیلمقدرز یرا برموحد اول وحدت مطلقه دن طالبینه سوزسویلسه لابد مغایرتی موهم سوز سویلمکدن وکندیسنی من وجه غیری صد ایلمکدن خالی اولمز پس عین اظهار ایلمکده انی ستر ایلمش اولور نته کم بو بیت شریف دخی بو معنایی ایضاح وروشن قیلور بیوررلر که اول وحدت کونشندن حرف وکلام سویلمك وانك نورندن ومطلعندن بو ناسه بیان ایلمك اول روزنی باغلق ومن وجه اول آفتاب معنوی بنم روزن وجودمدن طلوع ایلدی دیمکی ابهام قیلمقدر زیرا عینیله اظهار سخن اول وحدت کونشنی اورتمکلك وستر ایتمکلکی مقتضی اولور که اظهار کلام مغایرت شائبه سندن خالی اولمز نته کم شیخ الاسلام ابوانصار هروی حضرتلرینك بو بیت شریفی بومعنایه دلالت قیلورکه منازل السائرینك آخرنده بیور مشلردر (بیت) ماوحد الواحد من واحد * وکل من وحده جاحد) بونك شرحی وبومحله مناسب اولان تحقیقدر

﴿ مثنوی ﴾ بلبلانه نعره زن درروی کل * تاکنی مشغول شان از بوی کل * تابقل مشغول کرد دکوش شان * سوی روی کل نپر دهوش شان) بلبلار کبی کلك یوزینده نعره اور تا کم اول بلبلاری کلك بویندن مشغول ایلیه سن تاکم اول بلبلارك کوشی قوله مشغول اوله انلرك هوشی کلك یوزی جانبنه اوچیه کلدن مراد بونده جمیع اسما وصفاته متصف اولان مسمای الله در و بلبلاردن مراد کندیلرینی اول حقیقت کلندن جدا بیلان عاشقلر وطالبلردر پس موحد کامل ومظهر وحدت مطلقه اولان مرشد فاضل لچون عاشقان خدایه اول کل معنویدن سوز سویلمك وسر ومعنی بیان ایلمك ایسته لر کندیلرینی دخی نوعا اندن جدا اولمش واکا تعشق قیلمش عاشقلر منزله سنه تنزیل ایلرلر اندذکره عاشقانه و بلبلانه تکمیل نفوس طالبین ایچون وتشویق سالکین ایچون شول باطنلرده اولان کل معنویدن خبر ویررلر ومستانه اول حقیقته قارشو نعره اوررلر اکرچه انلر من وجه اول کل معنوی جانبنه ترغیب وتشویق قیلورلر ولکن من وجه انلری اول کلماته مشغول ایدوب اول کل معنوینك رایحه سندن انلری اول کلمات طیبه واسطه سیله محجوب قیلورلر نته کم بو بیتلرله بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر ای مولا ناعاشق اولان

بلبلر کبی اول باغ در ونکده عیان ونمایان اولان حقیقت کلنه قرشو نعره لر اوره رك عشق وشوقنه متعلق سوزسو یله تاکم اول حقیقت کلنك بلبلرینی بو ینده ن اکا متعلق اولان کفت وکو یه مشغول ایلیه سن که انلرك هنوز دخی انك رایحه سن المغه استعدادلری یوقدر پس اول جانبدن انلره نیجه سوزلر سو یله وسرلر بیان ایله تاکم انلرك کوشی قوله مشغول اوله کلك وجهی جانبنه انلرك عقلی پرواز ایتمیه بلکه اول کل حقیقینك نه اید وکنی بیله لر تا اندر بجله آنك رایحه سن آلمغه تحصیل استعداد قیله لر ﴿ مثنوی ﴾

پیش این خورشید کو بس روشنیست * درحقیقت هر دلیلی رهزنیست) بو خورشیدك اوکنده که او زیاده روشندر حقیقتده هر بردلیلی بر رهزندر یعنی بو ذکر اولنان خورشید حقیقینك حضورنده که اوز یاده روشنتر وخورشیدانوردن اول اظهر در حقیقتده نظر اولنسه هر بر دلیل انك معرفتنه رهزندر زیرامستدل اولان کمسه لابد دلیلی مدلولدن غیری کورسه کرکدر که پس هر نقدر برکمسه اول آفتاب وحدتك معرفتی واثباتی ایچون بردلیل کتورسه اول دلیل معرفت مدلوله حجاب اولور ومستدل رهزن اولور برآفتابدر که انك حضورنده غیری یوقدر پس غیری شیٔ ایله آنی برکمسه بیلك استنسه عینیله بیلمکدر و یاخود برضعیف چراغله خورشید انوری وصبح اظهری طلب ایلمك کبیدر

﴿ حکایت آن مطرب که در بزم امیر ترك این غزل آغاز ید * کلی یاسوسنی یاسرو ﴾
﴿ یاماهی نمی دانم * ازین آشفته بی دل چه می خواهی نمی دانم * و بانك ﴾
﴿ برزدن ترك او راکه آن بکوکه می دانی وجواب دادن مطرب امیر را ﴾

بوسرخ شریف و بو بیان لطیف اول مطربك حکایه سیدر که امیر تركك بزمنده بوغزلی اوقمغه شروع ایدوب کل میسن یاسوسن میسن یاسرو یاماه میسن بیلمزم و بو بی دل آشفته دن نه استرسن بیلمزم وتركك اول مطربه بانك اورمسیدر بو یله دیو که آنی سو یله که بیلورسن واول مطربك امیره جواب ویرمسیدر ﴿ مثنوی ﴾

مطرب آغاز ید پیش ترك مست * درحجاب نغمه اسرار الست) مطرب ترك مستك اوکنده نغمه حجابنده اسرار الستی ایرلمغه باشلدی عند اهل الذوق والشهود خوش الحان اولان مطربلرك نغماتنده اولان لذت وحلاوت الست خطابنده اولان لذتلردن برچاشنیدر چنن خوش آواز اولان مطرب ترنم وتغنی ایلسه آنك نغمات لذیذه سندن اهل وجد اولان کمسه لر الست خطابنك لذتنی بولورلر واسرار الستی انك الحان ونغماتندن فهم قیلورلر بومحله مناسب اولان تحقیق دردنجی دفترده سبب هجرت ابراهیم بن ادهم سرخنده * لیك بد مقصودش از بانك رباب * بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾ من ندانم که توماهی یاوثن * من ندانم تاچه میخواهی زمن * من ندانم تاچه خدمت آرمت * تن زنم

يادر عبارت آرمت * اين عجب كه نيستى ازمن جدا * مى ندانم من كجاام تو كجا *
من ندانم كه مرا چون ميكشى * كاه در بر كاه در خون ميكشى) بن بيلمزم كه سن ماهميسن
ياخود صنم ميسن بن بيلمزم سن بندن نه استرسن اى محبوب حقيق بن بيلمزمكه
سكانه خدمت كتورم بيلمزمكه خاموشمى اولم ياسنى عبارته كتورم يعنى بو جهلهدن
سنك رضاى شريفكه موافق اولان قنغى عمل ايدوكنى بيلمزم بو عجبدر كه بندن
جدا دكلسن نته كم (ونحن اقرب اليه من حبل الوريد) بيوردك دخى (وهو
معكم اينما كنتم) ديو خبر ويردك مع هذا بن بيلمزمكه سن قندهسن بن قندهيم وسن بنمله
هر برده نه جهتدن يلهسن وسن بكا حبل وريدمدن نه كونه اقربسن بن اكا آكاه
اولمزم ديدى بن بيلمزم كه بنى نيجه چيكرسن كاه برده وكاه خونده اولدررسن مصرع
ثانيده اولان كشى ضم كافله اوقنسه محله مناسب اولوردى اكرچه مصرع اولده
هم ضم كافله اوقنسه دخى جائز ومصرع ثانيده دخى فتح كافله اوقنمق هم جائزدر
و بر بحرك ضدى اولسه ده جائزدر بو تقدير اوزره معنى بيلمزمكه بنى نيجه چكرسن
كاه بره وكاه بحر خونه چكرسن ديمك اولور كشى ضم كافله اولديغى اوزره بن بيلمزمكه
بنى نيجه اولدررسن كاه خاكده وكاهى بحر خونده اولدوررسن ديمك اولور
اكر برسينه معناسنه اولورسه اندن مراد صدر اعلا اولور وخوندن مراد قهر
و بلا اولور و بو تقدير اوزره معنى بن بيلمزمكه بنى نيجه چكرسن كاه صدر اعلايه
وكاه قهر و بلايه چكرسن وضم كافله اولديغى اوزره معنى بن بيلمزمكه بنى نيجه
اولدررسن كاه صدر اعلاده وكاه قهر و بلاده اولدررسن ديمك اولور
﴿ مثنوى ﴾ همچنين لب درندانم بازكرد * من ندانم من ندانم سازكرد *
چون زحد شد مى ندانم ازشكفت * ترك ماراز ين حرارهدل كرفت) اول مطرب
بو اسلوب اوزره لنى ندانم ديمكه آچدى من ندانم من ندانم ديمكه ترتيب ودوزن
ايتدى چونكم مى ندانم ديمك حددن كتدى و بيلمزم بيلمزم ديمكى مطرب زياده
چوق ايتدى تعجبدن بزم ذكر ايلديكمز تركك بو حرارتدن كوكلى طوتلدى يعنى
طارلدى ومنقبض اولدى ﴿ مثنوى ﴾ برجهيد آن ترك ودبوسى كشيد *
تا عليها برسر مطرب رسيد * كرزرا بكرفت سرهنكى بدست * كفت نى مطرب
كشى اين دم بدست) اول ترك مست فى الحال صچرادى و بردبوس چكدى تاكم
عليها مطربك باشى اوزره ايرشه عليها بونده شروضرر معناسنهدر يعنى ترك
مست مطربك تكرارمى ندانم ديمسندن متألم اولوب وغضبه كلوب دبوس چكدى
تاكم مطربك باشنه اوره واكا ضرر ايركوره برچاوش كرزى ايله طوتدى اكا ديدى
لايق دكلدر مطرب كشلك بودم بدو قبحدر عيشمزه نقص ويرمه و بو دردمنده
ضرر ايركورمه ديدى ﴿ مثنوى ﴾ كفت اين تكرار بى حد ومرش * كوفت

طبعم رابکویم من سرش * قلتبانا می ندانی که مخور * ورهمی دانی بزن مقصود بر * آن بکوای کیج که می دانیش * می ندانم می ندانم در مکش) امیزك سرهنکه بوکونه جواب ویروب دیدیکه انك بو بی حدو بی عدد اولان تکراری مرعددمعناسنه در بنم طبعمی دوکدی وقلبمه زحمت ویردی بن هم انك باشنی دوکرم واکا بویله دیو سوکرمکه ای قلتبان بیلزایسك هرزه عه یعنی ای دیوث چونکم بر نسنه یی بیلزسن آنی دیمه واکر بیلورسن آنی مقصود اوزره چال بزن بونده چال معناسنه در مقصود بر برمقصود تقد یرنده در یعنی اکر سویلدیکك سوزدن نه ایدوکنی بیلورسك سازی مقصود اوزره چال دیدی ای ابله آنی سویله که انی بیلورسك بیلزم بیلزم دیمکی چکمه و بوکونه ادالری تکرار تکرار اراءه دیدی ﴿ مثنوی ﴾ من بپرسم کز کجایی هرمری * تو بکویی نی زبلخ نه ازهری * نی زبغداد ونه موصل نی طراز * در کشی در نی ونی راه دراز * خود بکو من از کجاام بازره * هست تنقیح مناط اینجا بله) بن صورارم نه یردن سن ای کشی سن نه بلخدنم ونه هری دنم دیرسن نه بغداددن نه موصلدن نه طرازدن نی نی دیمکده راه دراز چکرسین خودبن قنده نم سویله کیرو قورتول تنقیح مناط ایلك بومحلده بلاهتدر مری فتح میله وفتح رایله اوقنورسه معاند معناسنه اولور مری ضم میله وکسر رایله افعال بابندن اراءت ایدیجی معناسنه دخی جائز اولور طراز کسر طاایله برشهرك اسمیدر مناط ناط بنوطدن اسم مکاندر بونده مقام معناسی مراد اولور تنقیح مناط دیمك تزیین مقام دیمك معناسنه در وتقدیر کلام بویله دیمك اولور معاند اولان مطرب بن سکا سؤال ایلرم بویله دیوکه سن نه یردن سن سن دیرسن بن بلخدن دکلم وهراة شهرندن دخی دکلم و بغداد شهرندن وموصل شهرندن وطراز شهرندن دکلم یوق یوق دیمکده واندن دکلم بوندن دکلم دیو سویلمکده اوزون یول چکرسن وطول ودراز سمته کیدرسن خودبن فلانده نم دیو سویله و بکاقنغی یردن ایسك انی بیان ایلیوب سؤال وجوابدن کیرو قورتل زیرا بومقامده وبومحلده تنقیح مقام وتزیین آوازه وکلام ایلك بلاهت وحماقتدر اصل مقصود بو بله دیمکدن هرنه ایسه آنی سویله دیمکی افاده قیلور ﴿ مثنوی ﴾ یا بپرسیدم چه خوردی ناشتاب * تو بکویی نی شراب ونی کباب * نه قدید ونه ثرید ونه عدس * آنچه خوردی آن بکو تنها و بس) یاخودبن ناشتاب سن نه یدك دیو صورسم سن درسن نه شراب ونه کباب یدم اصح اولان نسخه لرده نون نافیه ایله واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره سائل اولان امیزکه مقید اولمق اولی اولور اما مصراع ثانی یه صرف اولنسه دخی معنادن خالی اولمز و بعض نسخه ده باایله واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره مصرع ثانی یه صرف اولنسه اولی کلمشدر وسروری مرحوم بو معنایی اختیار قیلمشدر پس تقدیر کلام بویله دیمك اولمش

یاخود ای مطرب بکا شتاب وعجله ایله نه یدك دیو سؤال ایلمه سن فوری بن نه شراب
ایچدم ونه کباب یدم دیرسن نه قد یدونه ڤیدونه مرجمك یدم دیو سویلرسن تنها
اول نسنه یی که یدك انی سویله وبکا کافیدر زیرا خیر الکلام ما قل ودل در مقصود
هر نه ایسه انی سویلمك ونتیجه یی بیان ایلمك اولیدر دیدی ﴿ مثنوی ﴾ این سخن
خانی در ازاز بهر چیست * کفت مطرب زانکه مقصودم خفیست) بو اوزون
سخن خانی ندن اوتوریدر مطرب ایتدی اندن اوتریدر که بنم مقصودم خفیدر
سخن خا وصف ترکیبیدر سوزچکنه یجی معناسنه اکا متصل اولان یا مصدریه در
مطربدن مراد بونده آکاه کننده مقامات الهی وسراینده اسرار نامتناهی
اولان عالم ربانی ومرشد راه یزدانیدر وترك مستدن مراد شراب شهوتله مدهوش
وباده دولتله سرخوش اولنلردر چون آکاه کننده مقامات الهی وسراینده
راز ربانی اولان مرشد فانی هر شیئك فانی اولدیغنه نظر ایدوب مست صورت وهستی
اولان مغرورلره امحاض نصح ایچون یدیکنی نفی ودیدیکنی نفی وبیلدیکنی نفی وقائم اولدیغی
شهری نفی قیلسه انك بو نفی قیلدیغندن قتی کیزلو مقصودی واردر لکن مست
باده وجود مجازی اولان کشیلر آنك بو نکته سندن خبردار اولمیوب متألم اولورلر
وانك نفی وفنادن سویلمسندن الم چکوب اکا طعن وتوبیخ قیلورلر کأنه دیرلر که هیچ
اولمکدن ویوق اولمقدن غیری بر سوز بیلمزمیسن و بو قلغه متعلق اولان کلامی
سویلمکدن غیری یه قادر اولمزمیسن بویله اویوق بو یوق دیمکدن واول دکلدر
دیو تعبیر ایلمکدن مقصودندر دیرلر انلردخی بو کونه جواب ویررلر که بزم بو کونه
سوزلردن زیاده کیزلو مقصودمز واردر واول خفی اولان مقصود بو بیتلردن ظاهر
اولور و بو کلیجك سرخدن هم بیان وعیانه کلور ﴿ مثنوی ﴾ می رمد اثبات
پیش از نفی تو * نفی کردم تا بری ز اثبات بو * در نوا آرم بنفی این سازرا * چون بمیری
مرك کوید رازرا) اثبات سنك نفسکدن اول سندن نفرت ایلر بو اجلدن بن نفی
ایلدم تا سن اثباتدن رایحه ایلته سن بن بو سازی نفی ایله نغمه یه کتورم چونکه سن
اوله سن رازحیاتی مرك سویلر این سازدن مراد بونده اثباتدر که سازه تشبیه
اولنمشدر ومطرب نیست برنده دینلمشدر وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که ای
مطرب نیچون همان نفیدن سویلرسن هیچ اثباتدن سویلمزسن وبو طعنه اوران
امیره دی ای امیر بن همان انکیچون نفیدن سویلرمکه سن کندکی وجمیع اشیایی
من حیث الحقیقه نفی قیلمزدن اول وجود حقیقی اثبات ایلمك سندن اولور کیروسن قبل نفی
الاغیار والسوی اثبات موجود حقیقی ایلمکه قادر اولمزسن ولااله دیو نفی جمیع
آلهه قیلمینجه معبود بالحق اولان واجب الوجودی اثبات قیلمزسن پس بن
ندانم ندانم دیمکله بیلدیکمی نفی ایلدم تاکه سن مثبت اولان علم وعرفاندن رایحه

الهسن وسندخی بیلدیککدن و بولدیغکدن کچوب حقیقت علم وعرفانه واصل اولهسن نته‌کم (بیت) عارف اولمق استرایسك كل ندانم درسن آل * بیلدیکندن کچمین عرفانه اولمز آشنا * دیمشلردر پس سندخی بو اثبات سازنی نغمه‌یه نفی ایله کتوردم وانی و بونی نفی ایتمکله مقصود بالذات اولانی اثبات ایلمك مرتبه‌سنه یتوررم چونکه سن اولمزدن اول اوله‌سن ومجازی وموهومی اولان وجودکی نفی قیله‌سن موت اختیاری سکا وجود حقیقی وحیات ابدی رازنی سویلر وجله‌یی نفیدن مقصود بالذات نه‌ایدیکنی سکا کشف وبیان ایلر نته‌کم بومعنی مناسبتیله بو حدیث شریفك تفسیرنه شروع ایدوب بیوررلر

﴿ تفسیر قوله علیه السلام موتوا قبل ان تموتوا ﴾

بو سرخ شریف حضرت رسول علیه السلامك موتوا قبل ان تموتوا بیوردقلری قولنك تفسیریدر اول حضرت بیوررا ولمزدن اول اولیکز یعنی موت اضطراری کلمزدن اول موت اختیاری ایله فانی اولیکز و کندیکزی وجود مجازی قیدندن بری قیلکز واخلاق ذمیمه‌دن واوصاف بهیمه‌دن نجات بولیکز ونفسکزی همان اهل قبوردن عد ایلیکز دیمك اولور وبو حدیث شریفك تفسیری دردنجی دفترده ماهی حکایه‌سنده دخی مرور ایلمشدر انده طلب اولنه ﴿بیت﴾ بمیرای دوست پیش از مرك اكر تو زندکی خواهی * که ادریس ازچنین مردن بهشتی کشت پیش ازما ﴿ ای دوست اولمزدن اول اول اکر سن زنده‌لك استرسك زیرا ادریس پیغمبر علیه السلام بونك كبی اولومدن بزدن اول جنتلك اولدی واولمزدن اول اولدیکیچون جمله‌مزدن اول جنته دخول قیلدی حضرت ادریس علیه السلامك اولمزدن اول اولدیکنك وجنته جمله‌دن اول دخول قیلدیغنك قصه‌سی ایکی مواضعده مرور قیلمش وبو جلدده دخی اوائله قریب ذکر اولنمشدر تکراره حاجت یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ جان بسی کندی واندر پرده‌ٔ * زانکه مردن اصل بدناورده‌ٔ * تا نمیری نیست جان کندن تمام * بی کمال نردبان نایی ببام * چون زصد پایه دو پایه کم بود * بام را کوشنده نامحرم بود) جانی چوقلق قوپاردك و پرده‌ده‌سن یعنی چوق جان چکشدك و بلا واضطراب کوردك ولکن هنوزدخی حجابده‌سن زیرا که اولمك اصل ایدی سن آنی کتورمدك یعنی موت اختیاری ایله نفسی اولدرمك جمیع عبادات وریاضاتك اصلی ایدی سن آنی کتورمدك وکندیکی اولمزدن اول اولمك مرتبه‌سنه یتورمدك تاکه سن بو طریق الهیده موت اختیاری ایله اولمیه‌سن جان چکشمك تمام اولمز یعنی سعی وکوشش نهایت بولمز نردبان کامل اولمینجه طامه کله‌مزسن اول اولمینجه سقف حقیقت اوزره صعود قیله‌مزسن بامدن مراد وجود حقیقی وحیات ابدی اولور وحیات ابدیه بامنه واصل اولمغه اولادرت موتی اختیار ایتمك لازم کلور که

اول درت موتدن برینه موت ابیض دیرلر که آندن مراد آجلقدر ایکنجیسنه
موت اسود دیرلر که اندن مراد خلقك جفا واذاسنه صبر وتحمل ایلمك اولور
اوچنجیسنه موت احمر دیرلر که اندن مراد نفسه مخالفت ایتمکدر دردنجیسنه موت
اخضر دیرلر که اندن مراد کسر نفس ایچون اسکی خرقه کیمك اولور و بوموتلردن
صکره یوز درجه دخی قسم اولنمشدر که اول یوز درجه لرك هر بریسی نردبانك
برپایه سیدر چونکه اول یوز پایه دن ایکی پایه مثلا اکسك اولسه واول درجه لره
سالك واصل اوله میوب انلردن آشغه قالسه کوشنده وساعی اولان سالك
حقیقت باشنه نامحرم اولور وسقف وحدت مطلقه یه واصل اوله میوب اول مرتبه دن
کیرو قالور ❊ مثنوی ❊ چون رسن یك کز زصد کز کم بود ❊ آب اندر دلو
ازچه کی رود) مثلا صد کز رسندن بر کز کم اوله آب دلو ایچره قیودن نجه کیدر
یعنی فی المثل برقیو اولسه انك صوینه یوز آرشون ایپله واصل اولنسه چونکه
اول یوز آرشون ایپدن برآرشون ایپ اکسك اولسه اول قیودن قوغه نك ایچنه
صو کیرمز وطالب آب اولان کسه کندی قوغه سنی اول قیودن آبله پرایتمز کذلك
بوطریق الهیده ذکراولنان یوزدرجه دن بری اکسك اولسه سالك چاه باطندن
کندی دلووجودنی آب حیات حقیقیه ایله پرقیله مز وآب حیاته واصل اوله مز
وکندی دلووجودنی اول آب حیات ایچره غرق ایلیه مز ❊ مثنوی ❊ غرق
این کشتی نیابی ای امیر ❊ تاکه ننهی اندر ومن الاخیر ❊ من الآخر اصل دان
کوطارقست ❊ کشتی وسواس وغی راغارقست) ای امیر بوسفینه یی غرق بوله
مزسن تاکه من اخیری الك ایچنه قومیه سن من اخیری اصل بیل که اول روشندر
وسواس وغی کشتی سنی غرق ایدیجیدر من بطمان معناسنه در طارق کیجه طوغیجی
برروشن یلدزه دیرلر بونده روشن معناسنه اولور اما طارق اصل کیجه کلیجی ودق
باب قیلیجی کسه یه دیرلر بونده منزلته واصل اولیجی معناسنه استعاره اولمق دخی جائز
اولورغی ضلالته وکمراهلغه دیرلر بونده کشتیدن مراد غوایت وضلالت وخطا
ومعصیتدن پراولان وجود کشتی سیدر و بو بیتلرغی وضلالت معدنی اولان وجود
کشتی سنك دریای صفوته وبحر حقیقته مستغرق اولمسی نه خصلتله اولمسی بیان
قیلوب ومن اخیردن مراد بونده موت فنا اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولورای
امیر بووجود کشتی سنی بحر صفوته ودریای حقیقته مستغرق بوله مزسن تا اول
کشتی وجودك ایچره موت فنا بطمانی قومیه سن مثلا برکسه نك برکیسی اولسه
اکا یوز بطمان قونه قده باتسه وغرق اولسه واما طقسان طقوز بطماندن باتمسه
وغرق اولمسه اکا آخرکی بطمانی قومیجه اول باتمز پس برسالك مادامکه موت
فنا بطمانی درونه قومیه اول کندینك کشتی وجودنی بحر صفایه مستغرق کوره مز

پس آخرکی بطمسانی که مراداندن موت وفنادر اول جمله عبادات وریاضاتك اصلیدرکه اول نجم ثاقب کبی درونه نوروریجی وباب مقصودی دق ایدیجیدر ودخی وسوسه وضلالات کشتی سنی غرق ایدیجیدر ﴿ مثنوی ﴾ آفتاب کنبد ازرق شود * کشتیٔ هش چونکه مستغرق شود * چون نمردی کشت جان کندن دراز * مات شود در صبح ای شمع طراز * تانکشتند اختران ما نهان * دانکه پنهانست خورشید جهان) ازرق اولان کنبدك آفتابی اولور هوش ومعاش کشتی سی چونکم مستغرق اوله یعنی عقل ومعاش کشتی سی چونکم بحر صفایه ونورخدایه مستغرق اوله بوقبهٔ میناوکنبد اعلانك آفتابی کبی خلق عالمه نورپاش اولورای اهل وجود چونکم سن موت اختیاری ایله اولمیه سن واوصاف بشریه واخلاق ذمیمه دن بالکلیه کندك بری قیلیه سن وفانی اولمیه سن جان چکشمك اوزون اولور وسکا اضطراب والم زیاده کلور صبح حقیقتك نوری وظهوری قتنده ای نشانلو ونقشلو اولان شمع مات اول تاکم جان چکشمدن قورتله سن طرازطانك کسریله جامه نك علمه ونشانه در لر شمع طراز وز قلرله ورنکارله مزین وملون اولان شمعه دیرلر یعنی ای کندیسنی شانلو وزینتلو ایلین شمع صبح حقیقتك روشنالغی قتنده کندکی محو وفانی ایله تاکم الم واضطرابدن قورتله سن تاکم بزم اخترلرمز بهان اولمیه بلکه خورشید جهان پنهاندر اخترلردن مراد بونده حواس خمسهٔ ظاهره وحواس خمسهٔ باطنه در خورشید جهاندن مراد منور سماوات وارض اولان خورشید حقیقیدر یعنی مادامکه بزم نجوم وکواکب مشابه سنده اولان حواس ظاهره وحواس باطنه مز مقتضیات احکامی وخورشید حقیقینك نوری قتنده مغلوب ومختفی اولمیه لر (و بی یسمع و بی یبصر و بی یبطش و بی یمشی) مفهومی بولمیه لر بلکه خورشید حقیقی هنوز دخی نهان وظلمت بشریت غالب وحواس ظاهره وحواس باطنه اخترلرینك احکام ومقتضیاتی ثابته وراسخه در ﴿ مثنوی ﴾ کرز برخود زن منی درهم شکن * زانکه پنبهٔ کوش آمد چشم تن) کرزی کندیکه اور بنلیکی قبرزیرا که تن چشمی کوش هوشك پنبه سی کلدی یعنی بو بدنك کوزی همیشه صور والوانه باقیجی ومحسوساته نظر قیلیجیدر فی المثل عقل قولاغی پنبه سی وطقاجی کبیدر لازم کلدیکه ریاضت وطعن وملامت کرزکی کندیکه اوره سن وانانیتکی شکست وپاره پاره قیله سن تاکوش هوشکدن پنبهٔ غفلتی اخراج ایدوب حضرت حقله استماع ایدنلردن اوله سن وفانی وبی وجودلر مرتبه سن بوله سن ﴿ مثنوی ﴾ کرز برخودمی زنی خودای دنی * عکس نست اندر فعالم این منی * عکس خود در صورت من دیدهٔ * درقتال خویش برجو شیدهٔ * همچو آن شیری که در چه شد فرو * عکس خودرا خصم خود پنداشت او) کرزی خودای دنی کندیکه

اوررسن بنم فعالمده بو بنلك سنك عكسكدر يعنى (المؤمن مرآة المؤمن) حسبنجه بنم ذاتم
سكا مرآة كبى واقع اولوب بنم فعالمده كور بنى بنلك سنك عكس اثركدر چونكم
سن بنم فعالم آيينه سنده كندى فعالكى وآثاركى ومرآت صور تمده كندى
عكسكى كوردك كندى قتالكه جوش وخروش ايلمش وكرزى دخى كندى
كنديكه اورمشسن وكندى كنديكه فى الحقيقه مخاصمه ايلمكه طورمش سن شول
برشير كبى كه چاهه اشغه كندى كنديك عكسنى او كنديك خصمى ظن ايتدى
نته كم اول شير غاطبينك قصه سى تفصيلا جلد اولده مرور ايتدى سن دخى
اى امير اول شير كبى بنم وجودم آيينه سنده كندى عكسكى كوروب آنى
غيرى ظن ايدوب اكا حمله قيلدك خبرك يوقكه اول حمله بى وجفابى سن نه سكا
قيلدك وبنم نفى ايلديكمدن ونفيه متعلق كلام واداپى چوق سويلديكمدن
ايبجنوب بحضور اولدك ديدى ﴿ مثنوى ﴾ نفى ضد هست باشد بى شكى *
تاز ضد ضد را بدانى اندكى * اين زمان جز نفى ضد اعلام نيست * اندرين
نشأت دمى بى دام نيست) اى امير بى شك نفى هستك ضديدر تاكم ضددن ضدى
برازجق بيله سن بوزمان نفى ضد ايلمكدن غيرى اعلام يوقدر بو نشأتده دامسز
بردم يوقدر يعنى اى امير بى شك و بى شبهه نفى وعدم اثبات وجودك ضديدر
(الاشياء تعرف باضدادها) موجبنجه هرشئ اصل ضديله بيلنور ومنكشف اولورين
اكثريا كلامى نفى ايله ارادايلدم تاسن ضدى ضددن برمقدار بيله سن مثلا من ندانم
ديدم بويله ديمكله مجازى اولان بيلكى وجودمدن نفى ايلدم بوندن حقيقى اولان
بيلمكك نه ايديكنى بيله سن وبن نيستم ديدم بوندن دخى مرادم نفى وجود مجازى
ايلمكدر پس بوندن دخى اثبات وجود حقيقى ايلمكى فهم قيله سن بوزمان بودنياده
نفى ضد ايلمكدن غيرى فى الحقيقه اعلام يوقدر مثلا معبود بالحق اولان خداى
تعالى حضرتلرينى بوقولنه اعلام واثبات ايلمك استه سك اولا باطل اولان آلهه نك
جمله سنى نفى ايدوب لااله ديرسن اندنصكره الا الله ديو مستجمع جميع صفات
اولان مسمى اللهى اثبات ايدوب اندن اعلام ايلرسن وهرنه شيئى كه حقيقتده
اعلام ايلمك مراد ايلسك بوزمان انك مجازى اولان ضدنى نفى ايلمكله واول شيئك
حقيقتى بودر ديو سويلمكله اعلام ايدرسن الحاصل بونشئهٔ عنصريه ده هيچ
دامسز بردم وبرقدم يوقدر نفى نفيه ملحق اولسه اثبات معناسى ثابت اولور پس
معنى بونشئهٔ عنصريه ده دام واردر ديمك اولور ودامدن مراد كوكل هرنه شيئ
ايله مقيد اولورسه اولدر ومقيدلكك ضدى آزاده لكدر وحقيقت آزاده لك
هيچ بركسه يه ميسر اولماز الانفى اغيار وماسوى قيله واولمزدن اول اوله تاكم مطفا دام
اولان نشئهٔ عنصريه دن آزاده اوله وزنده لكك حقيقتنه وصول بوله ﴿ مثنوى ﴾

بی حجابت باید آن ای ذولباب * مرکرابکزین و بردرآن حجاب) ای ذولباب اکر سکا اول محبوب بی حجاب کرك ایسه مرکی قبول ایله اول حجابی برت یعنی اکر اول آفتاب جهانتابی کورمك واکا بی حجاب و بی نقاب نظر جانی ایرکورمك ای لباب صاحبی سکا لازم ایسه موت اختیاری بی قبول ایله واول حجاب بشریتی ونقاب انانیتی چاك ایله تاکم اول حضرتك مشاهدۀ جمالی سکا میسر اوله واولمکاه آنك رؤیتنه جانك فرصت بوله که حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم بیورمشلردر * انکم لن تروا ربکم عز وجل حتی تموتوا * رواه الطبرانی فی السنة عن امامة

(مثنوی) نی چنان مرکی که در کوری روی * مرك تبدیلی که درنوری روی * مرد بالغ کشت وآن بچکی بمرد * رومئی شد صبغت زنکی سترد * خاك زرشد هیئت خاکی نماند * غم فرج شد خار غمناکی نماند) انجاین برمرك دکل برقبره کیدهسن بلکه تبدیلی اولان مرکدرکه برنوره کیدرسن مثلا مرد بالغ اولدی واول اوغلنجقلق اولدی بررومی اولدی زنکیلك صبغه سی یونولدی خاك التون اولدی خاکاك هیئتی قالمدی غم فرج اولدی غمناکك خاری قالمدی یعنی موت اختیاری انك کبی براولوم دکلدرکه اولهسن ومقبره یه کیدهسن بلکه تبدیله منسوب اولان مرکدرکه ظلمتدن اولورسن ونوره کیدرسن ظلمانیلك صفتنك زائل اولمسی اولمك ونوره واصل اولوب نورانیتله زنده اولمقدر مثلا برکوچك طفل مرد بالغ اولسه انك بچهلکی اولور واول برمرد بالغ اولور و برمثل دخی برزنکی هر بك سیاه رنکی قازنسه و یونلسه صکره انك یرینه بیاض رنك کلسه زنکیلك رنکی کیدوب بررومی اولور مثال آخر خاك معدنده زراولدی پس آنده خاکاك شکلی قالمدی مثال آخر برآدم غمناك ایدی غم فرجه تبدیل اولدی غمناکك خاری قالمدی پس بونلر هر بری حالت اولیدن اولدی حالت اخری ایله زنده اولدی پس بونلره مرك تبدیلی دینلدی (مثنوی) مصطفی زین

کفت کای اسرار جو * مردهرا خواهی که بینی زنده تو * می رود چون زندکان برخاکدان * مرده وجانش شده برآسمان * جانش را این دم ببالا مسکنیست * کر بمیرد روح اورا نقل نیست * زآنکه پیش ازمرك اوکردست نقل * این بمردن فهم آیدنی بعقل * نقل باشدنی چونقل جان عام * همچو نقلی ازمقامی تامقام)

حضرت مصطفی علیه السلام بوسبیدن دیدیکه ای اسرار طالبی استرمی سنکه مردهیی زنده کورهسن یعنی ای طالب اسرارسن بونی استرمیسنکه برباطنا مرده وظاهرا زنده یوررکهیی کورهسن اول کمسه باطنا اولودر وظاهرا زندهلر کبی خاکدان اوزره کیدر باطنا اول جمله اخلاق بشریه دن اولمشدر وانك جانی آسمانه عروج قیلمشدر انك جانك بودم بالاده مرتبۀ اعلاده برمسکنی واردر اکر

صورتا اولور ایسه ومرده اولور ایسه انك روحنه نقل یوقدر زیرا مرك صور یدن اول اول روح بشریه مرتبه سندن کندی عالمنه نقل ایتمشدر وکندی اصلنه ومقاماتنه حالا بونشئهٔ عنصریه ده ایکن واصل اولمشدر بومعنی اولمکله فهمه کاور عقله کاوردکل یعنی روحك بوجسمده ایکن کندی اصلنه نقل قیلمسی ومقامنه واصل اولمسی اولمزدن اول اولمکله ومجازی اولان وجودنی محو وفانی قیلمقله فهمه کاور ومدرك اولور ومجرد عقله بیلنمز (من لم یذق لم یدر) دینلمشدر وموت اختیاری ایله اولمین وکندی اصلنه حالا بونشئهٔ عنصریه ده ایکن واصل اولمین کسنه لر موت اختیاری ایله اولن وکندی اصلنه ومقامنه واصل اولان اصحاب فضائلك مراتبنی بیلمزلر وسرلرنی وذوقلرنی فهم قیلمزلر انکچون (ویعرف ذا الفضل ذووه) کلامی بومعنایه مشاهد اولمشدر نعم اصلنی بولان ومقامنه واصل اولان روحك بو بدندن نقلی اولور اما عوامك جاننك نقلی کبی دکل بلکه برمقامدن برمقامه دك نقل ایلمك کبی اولور (المؤمنون لا یموتون بل ینقلون من دار الی دار) حدیث شریفنك موجبنجه خواصدن اولان مؤمنلر سجن دنیادن سرای آخرته انتقال ودار غروردن دار سروره ارتحال ایدرلر اما عوام ناس بویله دکلدر بلکه انلر دار دنیادن سجن عقبایه انتقال ایدرلر ودار سروری قویوب دار محنت ومنزل قبور جانبنه کیدرلر

﴿ مثنوی ﴾ هرکه خواهد که ببیند برزمین * مرده را میرود ظاهر چنین
* مر ابو بکر تقی را کو ببین * شد ز صدیقی امیر المحشرین * اندرین نشأت نکر صدیق را * تا بحشر افزون کنی تصدیق را)

هرشول کسه که بوزمین اوزره کورمك استر بر مرده یی که ظاهرا بونجلین یورر اول کسه یه تقی اولان ابی بکر رضی الله عنهی کوردی که اول حضرت صدیقلقدن امیر المحشرین اولدی بونشئهٔ عنصریه ده صدیق حضرتلرینه نظر ایله تاکم حشره تصدیقی افزون ایلیه سن یعنی شول کسه که یر یوزنده بر میتی ظاهرده یر یوزنده اولان آدمیلر یوریدکی کبی یورر کورمك استرسه اول کسه یه سن جمیع ماسویدن تقی ونقی اولان ابو بکر رضی الله عنه حضرتلرینی کوردی نتکم بو حدیث شریف بومعنایه دلالت ایدر که بیوردی * من اراد ان ینظر الی وجه میت یمشی علی وجه الارض فلینظر الی ابی بکر * وفی روایة اخری فلینظر الی ابی قحافة * اول حضرت صدیقلق جهتندن صوری ومعنوی اولان محشرلرك امیری اولدی محشرین کسرایله محشرلرك جمیدر ومحشرلردن مراد هم دنیاده اولان وهم آخرتده اولان محشرلردر وحضرت ابو بکر الصدیق رضی الله عنه بودنیاده وآخرتده اولان محاشر ومجامعك امیری وسیدیدر بونشئهٔ عنصریه ده صدیق حضرتلرینك وجودنه نظر ایله تاکم حشر اجساده تصدیق زیاده ایلیه سن اکر بونشئهٔ عنصریه ده صدیقی کورمك نیجه متصوردر دینورسه

جواب اولدر که چونکم حضرت نبی علیه السلام (من اراد ان ینظر الی وجه میت یمشی فی وجه الارض فلینظر الی ابی بکر) بیوردی بو کلامه اقرار ایلمك همان انی نشئهٔ عنصریه ده کورمك منزله سنده اولور ویاخود هر عصرده اول حضرتك سرینه مظهر نیجه صدیقلر وار در انلردن برینه نظر ایله سك همان ابو بکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلرینی کورمش کبی اولورسك وانی دخی ظاهرا زنده ونفسی مرده کوررسن وهمان انی کوردکك کبی حشر اجساده اقرار وتصدیق زیاده قیلورسن که حق تعالی حضرتلری مرده یی احیا ایدوب بر بو زنده یور تمکه قادر ایدوکنی بیلورسن ﴿ مثنوی ﴾ پس محمد صد قیامت بود نقد * زآنکه حل شد در فنای حل وعقد) پس حضرت محمد علیه السلام نقد یوز قیامت اولدی زیرا که حل وعقد فنا سنده حل اولدی قیامتك معناسی بعد الموت منبعث اولمق وحیات بولمق در معنوی وصوری اولمغه منقسم اولور قیامت صوری هر کس اولدکد نصکره قبردن بعث اولنوب حیات بولمقدر وقیامت معنوی بشریت صفتلرندن بر صفتك اولمسی وفانی اولمسی وانك بدلی صفات الهیه دن بر صفتله عبدك حیات بولسی اولور برکسه جمیع صفات بشریه یی ازاله ایدوب اوصاف الهیه ایله متصف اولنجه یه دك قات قات مرده اولمش وقات قات زنده اولوب قیامت معنویه دن نیجه قیامت کورمش اولور زیرا اول مجازی ونفسانی اولان حل وعقدی فانی قیلدین محو اولدی تا مظهر حل وعقد حقیقی اولوب خلافت الهیه مرتبه سنی اکملیت اوزره بولدی وبو جهانده امر حقله حل وعقد صاحبی اولدی انلرك جمله سنك افضلی واکملی اولدی پس بو اعتبارله حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم حالا نیجه نقد قیامت اولور ﴿ مثنوی ﴾ زادهٔ ثانیست احمد در جهان * صد قیامت بود او اندر عیان) احمد علیه الصلوة والسلام حضرتلری جهانده زادهٔ ثانیدر اول حضرت عیانده یوز قیامت ایدی یعنی حضرت احمد علیه السلام بو جهانده ایکی کره طوغمشدر اولا بر کره والده سندن طوغدی وبو دنیایه کلدی وثانیا طبیعت مادرندن تولد قیلدی وملکوت سمایه واصل اولدی پس اول حضرتك امتندن اولنه واکامل تبعیت ایله تبعیت قیلنه هم لازم کلدیکه اول دخی ایکی کره طوغه تا کم ملکوت سمایه داخل اوله نته کم بیور دیلر (لن یلج ملکوت السماء من لم یولد مرتین) چونکم اول حضرت هر نقدر مرتبه یه واصل ایسه انی تارك اولدی وصفات بشریه یی اماته قیلدی وحیات حقیقیه ایله حی اولدی وحضرت حی وقیوم ایله قائم اولق مرتبه سن بولدی عیان وآشکارا اول حضرته نیجه یوز قیامت اولدی زیرا قیامتك معناسی بعد الموت قائم اولق وحیات بولمقدر اول حضرت ایسه صفت بشریه دن نیجه دفعه اولدکد نصکره حیات الهیه ایله زنده واوصاف ربانیه ایله فرخنده

اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ زوقیامت راهبی پرسیده اند * ای قیامت تاقیامت راه
چند * باز بان حال می کفتی بسی * که زمحشر حشررا پرسد کسی) اول
حضرتدن همیشه قیامتی صورمشلردر کانه بویله دیوای قیامت قیامته دك یول نقدردر
اول حضرت زبان حالله چوقلق دیرلردیکه محشردن حشری برکسه صوررمی یعنی نبی به
اکثر ناس (متی قیام الساعة یارسول الله) دیو صورورلردی اول حضرت خود عین
قیامت کندیلری ایدی پس کانه اکادیرلر ایدی که ای قیامت کبری قیامت صغرایه
دك نقدر زمان وار در اول حضرت دخی زبان حالله انلره چوقلق بویله دردیکه
محشر دن حشری برکسه صوررمی بن خود عین محشر معنوی ام سزه لازم
اولان اصل بنم نه کونه محشر اولدیغمی بیلك ونه کونه قیامت اولدیغمه عالم
اولمقدر بورایه مناسب اولان تحقیق و بومحله لازم کلان تفصیل دردنجی دفترده
تفسیر (یاایها المزمل) سر خنده * هرکه کوید کوقیامت ای صنم) بیتنك
شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾ بهر این کفت آن
رسول خوش پیام * رمز موتوا قبل موت یاکرام * همچنان که مرده ام من قبل
موت * زان طرف آورده ام من صیت وصوت * پس قیامت شو قیامت را ببین *
دیدن هر چیزرا شرطست این) بوندن اوتری دیدی اول خوش پیام اولان
رسول موتوا قبل موت رمزنی یاکرام یعنی اول رسول خوش پیام و پیغمبر عالی
کلام علیه الصلوة والسلام بوسری اعلام و بونکته یی افهام ایلمکدن اوتری
ای کرام موتوا قبل ان تموتوا رمزنی دیدی و بوموتوا قبل ان تموتوا کلامنك
رمزی بویله دیمك اولدیکه ای طالب حیات ابدیه اولان وقیامت معنویه نك
هدیه سنی جست وجو قیلان کسه انجلین که بن اولمزدن اول اولدم ومجازی
اولان وجودمی محو وفانی قیلدم اول طرف حقیقیدن بوقدر صیت وصوتی
کتوردم وتحقیق مرتبه سنه یتردم پس سندخی قیامت اول قیامتی
کور هر چیزك کورمسنه بوشرطدر یعنی اکر قیامت معنویه یی کورمك استر
سك وحشر روحانینك مشاهده سنه نظر ایدرسك پس سکا دخی لازم کلدیکه قیامت
اوله سن قیامت معنویه یی کوره سن وکندی وجودکده حشر اوله سن تا حشر روحانی
نه ایدوکنی بیله سن ومشاهده قیله سن زیرا هرشیئك حقیقتنی کورمکه اول شیئك عینی
اولمق شرطدر مادام اکه برشیئك عینی اولمیه سن اول شیئك حقیقتنی بیلك وانی
کماینبغی مشاهده ومعاینه قیلمق میسر اولمز ﴿ مثنوی ﴾ تانکردی اوند انی اش
تمام * خواه آن انوار باشد یاظلام * عقل کردی عقل را دانی کمال * عشق کردی
عشق را دانی زبال) تاکه اول اولمیه سن انی تمام بیلمزسن کرکسه اول انوار
اولسون استرسه اول ظلام اولسون یعنی تاکه سن اول قیامت معنویه نك بالفعل
کندیسی اولمیه سن انی بالتمام بیلمزسن استرسه اول انوار اولسون استرسه اول

ظلام اولسون لابد بر نوری بیلمك استه سك اول نورك عینی اولمق كركدر و بر ظلمتی هم بیلمك استه سك اول ظلمتك هم عینی اولمق كركدر مثلا اكر عقل اولسك عقلی كما لله بیلورسن وعقل نه ایدوكنه عالم اولورسن وكذلك اكر عشق اولەسن عشقك یانمش فتیله لرنی بیلورسن زبال زباله نك جمعیدر زباله یانمش فتیله دیرلر الحاصل هر شیئی حقیقتله بیلمكه اول شیئك عینی اولمق لازمدر كرك برشیئی حقیقتله بیلمك استرسك انك عینی اولمغه سعی ایله تاكم آنی حق الیقین بیله سن ﴿ مثنوی ﴾ كفتمی

برهـان این معنی مبین * كر بدی ادراك اندر خور داین * هست انجیر این طرف بسیار خوار * كر رسد مرغی قنق انجیر خوار) بن بو معنانك برهانی آشكارا ومبین سویلردم اكر بونك لایق ادراكی اولیدی بوطرفده انجیر چوق خوار وحقیردر اكر بر انجیر ییجی قنق ایریشورسه مبین بان ییندن فتح میمله صیغهٔ مفعول اولمقده جائز در وابان ییندن ضم میمله صیغهٔ فاعل اولمقده جائزدر بعض نسخهده بسیار ایله خوار ماینده واو عاطفه واقع اولمشدر ومعنی برنه دعوی واقع اولمشدر وتقدیر كلام بوبله دیمك كلمشدر ای طالب سن بو معنانك برهانی هر شیئك عینی اولمینجه انی حقیقتیله بیلمزسن دیدیكم دعوانك حجتنی بن ظاهر وآشكارا سویلردم وآنی وضوح اوزره تعبیر وتقریر ایلردم اكر بو معنانك لایق بر ادراكی اولیدی و بو سری فهم ایلمكه بر عقل طالب كلیدی بونی اكا آشكار ایلمك قابل اولور ایدی بوطرفده انجیر معرفت زیاده خوار وحقیردر اكر بو جانبه بر انجیر معرفت اكل ایدیجی خوش مهمان كلسه اكا بو كونه معارفدن غدالر و یرمك سهل وآسان ایدی زیرا بوطرفده علوم ومعارف انجیرنه نهایت یوقدر و بن اسرار لطائف بوجانبده قتی چوقدر همان انجیر معارفی یمكه مستعد برقوشك كلسنه موقوفدر چونكم بو جانبه انجیر معرفت ییجی برقوش كله انك هوشی بوطرفده انجیر معارفی قتی ارزان بولور و بو كونه معرفتلره استدیكی كبی واصل اولور

﴿ مثنوی ﴾ در همه عالم اكر مرد وزنند * دمبدم در نزع واندر مردنند * آن سخنشان را وصیتها شمر * كه پدر كوید در آن دم با پسر) دوكلی عالمده اكر مردلر واكر زنلردر دمبدم نزعده واولمكده درلر انلرك سوزلرنی وصیتلر عد ایله كه پدر پسرینه اول دمده سویلر یعنی عالمك دوكلی برنده اكر مرد واكر زن هر نقدر وار ایسه دمبدم بونلرك جمله سی حالت نزعده واولمكده وفانی اولمقده درلر شو اعتبار ایله كه عالم جمیعا عراض اضدر اعراض ایسه ایكی زمانده باقی دكلدر پس جمله اشیا متجدد الامثال ومتعاقب الاشكالدر طرفة العینده جمیع اشیا منعدم اولوب فی الحال انك مثالنی الله تبارك وتعالی ایجاد ایلر پس بو اشیاء مستمر شكل كورینورنته كم بونك تحقیقی جلد اولده خركوش حكایه سنده * آن ز تیزی مستمر شكل آمدست * بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه پس بو عالم اكر حقیقتده نظر

اولنسه هرآنده فانی اولمقدن و ینه فی الحال حیات بولمقدن وحشر اولمقدن خالی دکلدر چونکم قضیه بونك کبیدر بوعالمده نقدر ذکور واناث وارایسه دمبدم حالت نزعده واولمکده وفی الحال ینه حیات بولمقده واول حالت اوزره موجوده اولمقده در موت اضطراری کلنجه یه دك پس سن انلرك اول سویلدکاری سوزلری وصیتلرعد ایله نته کم پدر کندی پسرینه اول حالت نزعده سـویلر واواوم وقتنه قریب اولدقده کنـدی اوغلنه وصیتلر ایلر اکرچه بوهردم اولان حالت نزعی مشاهده ایلمکه قادر اوله مزن ایسـك باری کل آت قریب موجبنجه هرکلجکی کلمش طوت وهراوله جقی اولمش فرض ایت چونکم جمیع مردوزنك مرده وفانی اولمسی محققدر سن انلره مونه قریب اولمش وحالت نزعه دوشوب جان ویرمکه مشغول اولمش کسه لرکبی نظر ایت ﴿ مثنوی ﴾ تابرو ید عبرت ورحمت بدین * تابیر دیخ بغض ورشك وکین) تاکم بونظر سـببیله عبرت ورحمت بته تاکم بغض ورشـك وکینك بیخی منقطع اوله سن بوعالمده اولان مردوزنك جمله سنه باعتبار مایؤول الیه حالت نزعه کلمش واولمکه قریب اولمش نظرایله تاکم سکا بوجمله دن برعبرت کله و بوجمله نك اوزرینه سنك قلبکده مرحت وشفقت بته حتی سنك بونلره اولان بغض وعداوتك وحسد وکینك اصلی وکوکی درونکدن منقطع ومنقلع اوله و بومردوزنه سـنك قلبکده اصلا بغض وحسد قالیوب بونلره نظر مرحتله نظر ایدنلردن اوله سـك ﴿ مثنوی ﴾ تو بدان نیت نکر در اقربا * تازنزع اوبسوزد دل ترا * کل آت آترا نقدان * دوست رادر نزع واندر فقددان) سن اول نیتله اقرباکه نظرایله تاکم انك نزعندن سـنك قلبك یانه یعنی سن کنـدی اقربا وتعلقاتکه دخی انلری حالت نزعده اولمش واولمکه قریب کلمش نیتله نظر ایله تاکم انك هر برینك نزعندن ومرده اوله جغندن سنك قلبك انلره یانه عندالعقل هرکلیجی کلیجیدر وهراوله جق اولمش حکمنده درسن انی نقد بیل دوستی حالا نزعده وفقدده بیل یعنی جمله مخلوقاتك وجمیع اقربا وتعلقاتك فانی اولمسی وشربت موتی نوش قیلمسی مقرردر سن انلره همان حالا فانی اولمش دیونظر ایله زیرا هرکلجکك وقوعی محقق اولدقدنصکره همان سن آنی حالانقد اولمش طوت وجمله دوستلریکی دخی بتمش وکتمش فرض ایت وکنـدیکی دخی اصحاب قبوردن عد ایله ﴿ مثنوی ﴾ وزغرضها زین نظر کردد حجاب * این غرضها رابرون افکن زجیب * ورنیاری خشك برعجزی مئیست * دانکه عاجزرا کزیده معجزیست * عجز زنجیریست زنجیرت نهاد * چشم در زنجیرنه باید کشـاد) واکر غرضلر بونظردن حجاب اولورسه بوغرضلری جیبکـدن طشره براق واکر بوغرضلری جیب درونکدن طشره کیدرمکه قادر دکل ایسـك فوری برعجز اوزره طورمه بیل که عاجز ایله برکزیده معجز واردر وعجز فی المثل برزنجیردر اول سـکا زنجیر قودی اوسنی زنجیره قودی

دیمك دخی وجهدر چشمی زنجیر نهه آچق کرکدر زنجیرنه وصف ترکیبیدر
زنجیر قو یجی معناسنه یعنی اکر خلق عالمه بو کونه نظر ایلمکدن وانلری حالا مرده
وفانی کورمکدن اغراض نفسانیه ومقتضیات جسمانیه سکا حجاب
اولورسه وسنی بوروژیتدن منع قیلورسه بوغرضلری جیبدر ونکدن طشره آت
تاکم حقیقت کاری مشاهده ایلمکه قادر اوله سن واکر اول غرضلری جیب در ونکدن
طشره کتورمکه قادر دکل ایسك فوری بر عجز اوزره توقف قیلمه بلکه بونی بیل که
هر عاجز ایله بر کزیده عاجز ایدیجی واردر هیچ برکسه بلا معجز عاجز اولمق احتمالی
یوقدر بهرحال عاجزی بر عاجز ایدیجی واردر وفی الحقیقه اول معجز قادر وقوی
اولان خدای تعالی حضرتلریدر عجز فی المثل بر زنجیر کبیدر اول قوی وقادر
اولان خداسنی عجز زنجیرینه قودی وعجز زنجیرنی سنك وجودکه اوردی پس لازم
کلدیکه چشم قلبکی سنك وجودکه زنجیر عجزی قو یجی خدایه آچه سن و بو عاجز
وفی الحقیقه ضعیف وفقیر اولان مخلوقدن اول قوی وقادر اولان پادشاهك درکاهنه
التجا ایدوب قاچه سن ﴿ مثنوی ﴾ پس تضرع کن که ای هادی ز یست *
باز بودم بسته کشتم این زچیست * سخت تر افشرده ام در شر قدم * که لفی خسرم
ز قهرت دمبدم * از نصیحتهای تو کر بوده ام * بت شکن دعوی و بتکر بوده ام)
پس اول پادشاه لم یزله تضرع ایله و بویله دیو سویله که ای هادی ز یست یعنی
ای معیشت وحیاتك هادیسی بن آچق وآزاده ایدم حالا عجز وقصور ایله بسته ومقید
اولدم بوندن الهی بن قدمی شر ومعصیت ایشلمکده محکمرك صقمشم وذنب وخطا
بولنده ثابت قدم اولمشم تحقیقا سنك قهرکدن بن دمبدم خسرده ام که بنده ایمان
تحقیقدن وعمل صالحدن اثر وما یه یوقدر وایمان تحقیق صاحبی اولمین وعمل صالح
قیلمیان انسان ایسه تحقیقا خسرانده اولور نته کم حضرت قرآنده (والعصر ان
الانسان لفی خسر الا الذین امنوا وعملوا الصالحات) دیمکله بو معنایه اشارت بیوردك
الهی بن شول بدتر وابترم که سنك نصیحتلرکدن کر اولمشم وسنك کلام مجیدکده
بنده لرك ایچون بیوردیغك مواعظ نافعه دن تغافل وتعامی قیلمشم و بی بهره قالمشم
صورتا بت صیجی دعواسن ایدوب معناده بتکر اولمشم یعنی بحسب الظاهر لا اله الا الله
دیمکله جمیع باطل اولان آلهه لری کسر ونفی ایتمك دعواسن قیلور ایکن بحسب
الباطن (افرایت من اتخذ الهه هواه) آیتنك مفهومنه داخل اولان هوا پرستلر زمره سنه
داخل اولمشم دیو کندیکی مجرم وعاصی بیلوب بو کونه تضرع ومناجات ایله
دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ یاد صنعت فرض تر یا یاد مرك * مرك مانند خزان
تو اصل برك * سالها این مرك طبلك میزند * کوش تو بیکاه جنبش می کند)
سکا صنعی یاد ایلمکمی فرضتر یا خود مرکی یاد ایلمکمی فرضتردر مرکی یاد ایلمك

فرضتر تودر زیرا مرك مانند خزان وسن اصل برك كبی سن صنعنده صاد ضمله اوقنوب ناخطاب ایچون اولمق اولیدر اكرچه فتح صادله اوقنوب تاخطاب ایچون اولمسه دخی جائزدر وصنع بمعنی مصنوع اولوب معنی بو بله دیمك اولور كه ای غافل سكا ومصنوعاتی یاد ایلكمی واجبدر و یاخود سكا كندی صنعكیمی یاد ایلمك واجبتردر و یاخود موت وفنایمی یادوتذكر ایلمك واجبتردر موت خزان یلی كبیدر وسن برك وبارك اصلی اولان بیخ وشجر كبی سن چونكم خزان یلی كبی اولان باد اجل كله سنك شجر وجودكدن بالكلیه برك وباری وكار وكرداری دوكروسنی جمله كار وكرداردن عاری وخالی ایلرپس سكا نو بهار عمرك آخر اولسنی وباد فنانك خزان یلی كبی كلمسنی وسنی مرده و پژمرده قلمسنی یاد ایلمك سكالازمتر كالدی وفرضتر اولدی (بیت) آنی اول دمی كه آخر اوله نو بهار عمر * برك خزانه دونسه كرك روی لاله رنك * آخر مكانك اولسه كرك جرعه كبی خاك * دوران النده ایرسه كرك جام عیشه سنك * آدم اودر كه آینه وش قلبی صاف اوله * سینه كده نیلر آدمیسك كینه پلنك * نیجه ایام وشهورد كه بو موت وفنا طبلن چالارسنك كوشك بیكاه حركت ایلر یعنی نیجه شهور واعوامدر كه بو موت وفنا كوشه صیت وصدالر ایلر باخصوص كه مرده لراو كیجه مؤذنلر وحده لاشریك له دیو سویلر ولیكن سنك كوش هوشك بو آوازه لری ایشتمیوب وآخر دم برایش ایتمیوب حظ نفسده وهوا وهوسه مشغول اولورسن چونكم پیك اجل كله وسنك بوغازیكی اخذ قیله اول زمانده سنك كوشك بی وقت استماع ایلمكه باشلر ووجودك آخرت ایچون كار ایلمكه بی محل حركت ایلر ولیكن اول حینده بیكاه حركت ایلمك چوقلق نفع وفائده سی اولمز وشمدی غافل اولوب عمرنی ضایع قیلانه اول حینده تدارك فائده قیلمز ﴿ مثنوی ﴾

كوید اندر نزع از جان آه مرك * این زمان كردت زخود آكاه مرك * این كلوی مرك ازنعره كرفت * طبل اوبشكافت ازضرب شكفت * وردقایق خویش رادر بافتی * رمزمردن این زمان دریافتی) بو كونه غافل حالت نزعده جان و دلدن آه مرك دیرای غافل مرك سنی كندكدن بو زمان آكاه ایتدی بو بیتده غائبدن مخاطبه التفات واردر ومصرع ثانی استفهام اولسه دخی جائزدر بو تقدیره اوزره بو كونه غافل صحتی زمانده مرك وفنایی فراموش ایدوب مرك وفنایی یاد ایلمز شول دمكه حالت نزعه دوشه نزع حالنده جان ودلدن آه من الموت دیر واول حینده كچن عمری ایچون نیجه حسرت وغم ییر ای غافل سنی موت كندكدن بو زمانمی آكاه ایتدی سنك بو زماندن مقدم عقلك قنده ایدی وموتك صیت وصداسنی ونعره وآوازنی بو زمانه دك ایشتمدكمی مرككك كلوسی نعره دن طوتلدی ضرب عجیبدن انك طبلی یارلدی بو بیتده استعارهٔ تخییلیه واردر اول طریق اوزره موت برشخص نعره زن

منزله سنه تنزيل اولنمش و زياده محكم طبل چالیجی مرده تمثیل قیلنمشدر یعنی ای موت وقنادن غافل موت بوخلق عالمه هر ساعت شولقدر نعره لر اورر و بونلره ایها الناس بندن آگاه اولك دیو تنبیه وتأكیدلر قیلوب چاغررکه بوغازی بر نعره اورمقدن طوتلق مرتبه سنه وارمش وکوچ طبلنی اولقدر محکم چالمش که انك عجیب وغریب اولان ضربندن ایقاظ وتنبیه ایچون چالدیغی طبل پاره لنمك مرتبه سنی بولمش اماسنك قولغکه انك صداسی کیرمش وسنك جانکه آنك پند ونصیحتندن اثر ایرمش سن کندیکی دنیوی ونفسانی اولان دقائقه اورمش ومختلط قیلمش سن واولمك رمزندن غافل اولمش سن انکیچون اولمك رمزنی بو بی وقت اولان زمانده بولدك وحالت نزعه دوشدکده موت نه ایمش بیلدك اما بوندن اول عمر نازنینی ضایع قیلدك و بیهوده یره انك و بونك موتی ایچون کریان اولدك وعاقبت اندیش اولمدك مغفل وجاهل قالدك

﴾ تشبیه مغفلی که عمر ضایع کند وقت مرك در ان تنگانك توبه واستغفار کردن ﴿
﴾ کیرد و بتعزیه داشتن شیعهٔ اهل حلب هر سالی در ایام عاشورا بدر وازهٔ ﴿
﴾ انطاکیه ورسیدن غریب شاعر ازسفر و پرسیدنکه این غریو چه تعزیتست ﴿

بو سرخ شریف شول بر مغفلك تشبیه اولنمسی وتمثیل قیلنمسیدر که عمر نازنینی عبث یره ضایع ایلر ومرك وقتی اول تنگانك اولان زمانده و زیاده ضیق اولان وقت بی امانده توبه واستغفار ایلمکلك طوتر اهل حلبك شیعه سنك هر یلده ایام عاشوراده انطاکیه قاپوسنك دروازه سنه تعزیه وماتم قلملرینه واول حالده سفردن بر غریب شاعرك ایرمه سیدر واول شاعرك سؤال ایلمه سیدر بویله دیو که بوغریو وفغان نه تعزیه درو کیمك ایچوندر وشیعه طائفه سنك اول شاعره جواب و یرملرینك بیانده در که نظم شریفده مسطور در ﴾ مثنوی ﴿ روز عاشورا همه اهل حلب * باب انطاکیه اندر تا بشب * کرد آید مرد وزن جمعی عظیم * ماتم آن خاندان دارد مقیم * ناله ونوحه کنند اندر بکا * شیعه عاشورا برای کربلا * بشمرند آن ظلمها وامتحان * کز یزید وشمر دیدان خاندان * نعرهاشان میرود دو ویل ووشت * پر همی کردد همه صحراودشت) عاشورا کونی جمیع اهل حلب انطاکیه قپوسنده اخشامه دکین مرد وزن بر عظیم جمع اولوب و یره جمع کلور واول جمع اول خاندان نبوتك مقیم ماتمنی طوترلر خانداندن مراد بونده حضرت امام حسین وانك اهلی واولادی اولور که کربلاده شهید اولدیلر بکاده ناله ونوحه ایلرلر شیعه طائفه سی عاشوراده کربلا ایچون یعنی کربلاده شهید اولان حسین وانك اولادنه محبت ایلرندن اوتری وشیعه طائفه سی عاشورا کونی

بر یره جمع اولوب نوحه وفغانلر ایدرلر اول ظلملری وامتحانلری شمار ایدرلرکه
اول خاندان نبوت یزیددن وشمر ذی الجوشندن کوردیلر نه ظلملر ونه کونه امتحانلر
کوردیلرسه اول کون بونلر آنی عد وشمار ایدرلر ومرثیه‌لر اوقورلر وانلرك
سرکذشتنی ذکر قیلورلر انلرك ویل ووشنده نعره‌لری کیدر وشت واولك فتحیله
صدا معناسنه در یعنی بونلرك یاویلی دیمکده وصیت وصدا ایلمکده نعره‌لری واقع
اولور دوکلی صحرا ودشت بونلرك نعره لرندن پراولور وناله وفغانلر ایله طولر

﴿ مثنوی ﴾ یك غریبی شاعری ازره رسید * روز عاشور اوآن افغان شنید *
شهر رابکذاشت وآن سورای کرد * قصد جست وجوی آن هیهای کرد)

رغریب شاعر عاشور اکونی یولدن شهر حلبه ایرشدی واول شیعه‌نك انطاکیه
قپوسنده اولان فریاد وفغاننی ایشتدی شهری ترك ایتدی یعنی شهره کتمکدن
فراغت ایدوب اول جانبه رأی ایتدی وشیعه طائفه سنك طوردقلری جانبه کتدی
اول هیهایك وهای وهویله اولان فریاد وبکانك جست وجوینه قصد ایتدی

﴿ مثنوی ﴾ پرس وپرسان می‌شد اندر افتقاد * چیست این غم برکه این ماتم
فتاد * این رئیس زفت باشد که بمرد * اینچنین مجمع نباشد کار خرد * نام اوالقاب
اوشرحم دهید * که غریبم من شما اهل دهید * چیست نام وپیشه واوصاف او *
تابکویم مرثیه زالطاف او * مرثیه سازم که مرد شاعرم * تااز ینجابرك ولانکی
برم) اول شاعر افتقاد وطلبده یتوردیکنی صوران وسؤال ایدن کمسه کبی
صوره صوره کتدی راست کلدیکنه دیردی بوغم ندر بوماتم کیمه واقع اولدی
بواولوعظیم رئیسدرکه اولدی بونجلاین مجمع کار خرد اولمز بهرحال بومجمعك
برسببی واردر بوقدر ناله وبکانهی یره دکلدر آنك نامنی واول وفات ایلین رئیس
شهرك القابنی بکاشرح ویرك زیرا بن کویك غریبی ام وسز اهل قریه سز
غریب اولان حقیقت کاره واقف دکلدر کرکدرکه ای اهل قریه بن غریبه
بوکارك حقیقتندن خبر ویره‌سز اول وفات ایلین رئیسك نامی وپیشه‌سی واوصافی
ندرتاکم انك الطافندن اوتری مرثیه دوزمکه بن مرد شاعرم تاکم بویردن ازق
وبشی ایلتم یعنی اول مرثیه‌یی سویلمکله واول رئیسك اوصافنی تعبیر ایلدیکم
سیله بومجمعدن برمقدار طعام وغدا الم واول رئیسك جانی ایچون خیر دعالر قیلم
دیدی ﴿ مثنوی ﴾ آن یکی کفتش که هی دیوانهٔ * تونهٔ شیعه عدو خانهٔ *
روز عاشورانمی دانیکه هست * ماتم جانی که ازقرنی بهست * پیش مؤمن کی بود این
غصه خوار * قدر عشق کوش عشق کوشوار * پیش مؤمن ماتم آن پاك روح *
شهره تر باشدز صدطوفان نوح) اول بریسی بوجمله دن اول شاعره خطاب
ایدوب دیدی هی کشی دیوانه میسن سن شیعه دکل عدو خاندان رسول میسن

روز عاشورایی مکر بیلزمیسنکه واردر برجانك ماتمی که اول برقرندن بدر یعنی جان منزله‌سنده اولان حضرت امام حسینك ماتمی بیلزمیسنکه اول جان و یاخود انك ماتمی برقرندن بکدر مؤمن اولان کمسه‌لرك اوکنده بوغصه وغم ایچون خور وحقیر اولور کوشك عشقی مقداریدر کوشوارك عشقی کوشوار کوپه دیرلر بونده حضرت امام حسیندن کنایت اولور وکوشدن مراد حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم اولور مثلا برکسه‌نك برحبیبی اولسه اول کمسه کندی حبیبنك کوشنی نقدر سورسه اکا تعلق ایلین کوشواری دخی اولقدر سور پس حضرت حبیب اکرمه برکسه نقدر عاشق ایسه اول حضرته کوشوار منزله سنده اولان حضرت امام حسین رضی الله عنهه دخی اولقدر عاشق اولور محبوبك کوشنه محبت قبلان مشهورمثلدر کوشوارنه دخی قیلور مؤمن اولنلرك اوکنده اول روح پاکك ماتمی واول جکر کوشهٔ مظهر سر لولاکك غصه وغمی صد طوفان نوحدن مشهورتردر پس سن انك ماتمنی بیلمك وانك ایچون بکا وانین قیلمادك عجزدر دیدی و بونوع اوزره اول شاعره وافر طعن وتوبیخلر ایلدی

نکته کفتن آن شاعر جهت طعن شیعهٔ حلب

مثنوی

کفت آری لیك کو دور یزید * کی بدست این غم چه دیر اینجا رسید *
چشم کوران آن خسار ترا بدید * کوش کران آن حکایت را شنید * خفته بودستید
تا اکنون شما * که کنون جامه دریدید ازعزا * پس عزا برخود کنید
ای خفتکان * زانکه بدمر کیست این خواب کران) شاعر اول خطاب وعتاب ایلین شیعه‌یه بوکونه جواب وروب دیدی بلی بیلاورم بوکون حضرت امام حسینك شهید اولدیغی عاشورا کونیدر لکن قنی دور یزید بو غم وماتم ایچون اولمشدر وبیلورمیسن نه عصرده ظهوره کلمشدر نه عجب بو یره کیج ایرشدی بوخسارت که سز انکیچون ماتم طوترسز نامعلوم ونامشهور اولان خسارتلردن دکلدر اول عصرده اولان خسارتی کورلرك کوزی کوردی صاغرلرك قولاغی اول حکایتی اشتدی یعنی اول خسارت برمرتبه ظاهر وآشکارا اولدیکه حتی کور اولنلرك کوزی آنی کورمك مرتبه‌سنه ایرشدی واول حکایت کتابلرده شولقدر تحریر اولندی وخلق ایچنده اولقدر سو بلندیکه آنی صاغر اولنلرك قولاغی اشتمك مرتبه‌سنه واردی مکرکه سز بوزمانه‌دك یاتمش واویومش سز تاشمدی سز جامه کزی عزا وماتمدن اوتری یرتارسز و بوقدر زماندن بری بکچن مصیبته اعتبار ایدرسز ای خفته‌لر مضی مامضی چونکه قضیه بویله در پس عزا وماتمی کندی اوزریکزه ایلك اغلرسکز کندیکز ایچون اغلاك زیراکه بوخواب کران بر یرامز اولومدر و بوغفلت مفرطه

برقبیح حالتدر اغلیوب فریاد ایلرسکز بوندن اوتری اغلیوب فریاد ایلك یوخسه
اول روح عالینك شهید اولدیغنه وکندی مقامنه رحلت قیلدیغنه نیچون ماتم
طوترسزدیدی ﴿ مثنوی ﴾ روح سلطانی ززندانی بجست * جامه چه دریم
وچون خایم دست * چونکه ایشان خسرودین بوده اند * وقت شادی شد
چو بشکستند بند * سوی شادروان دولت تاختند * کنده وزنجیررا انداختند)
ای شیعه سلطانی اولان روح برزنداندن صیچره دی جامه یی نیچون یرتلم ونیچون
ال چکنیه لم بو وجه اوزره سلطانیده اولان بانسبی اولوب سلطانی روحك صفتی
اولمشدر امابا وحدت ایچون اولوب روحه مضاف اولسه دخی جائزدر بو وجه اوزره
معنی برسلطانك روحی برزنداندن صیچره دی یعنی زندان طبیعت وسجن بشریتدن
خلاص اولدی انك خلاص اولمسیچون نیچون جامه چاك ایلرز ونیچون المزی
چکرز چونکم اول سلطانلرك هر بریسی دین خسروی اولمشدر شادیلك وقتی
اولدی چونکم بندی صدیلر یعنی سرور وشادیلك وقتی اولدی چونکم بدن بندنی
صدیلر دولت شادروانك جانبنه چاپدیلر کنده یی وزنجیری آتدیلر شادروان
بساط کبیره دیرلر کنده ایاق باغنه دیرلر بونده عسسلرك اباغه اوردقلری طومرق
معناسنه در یعنی چونکم بدن بندنی قیردیلر دولت وسعادت حقیقی بساطنك
جانبنه سرعت ایتدیلر وشتابله کتدیلر پای جانلرنده اولان کنده یی وزنجیر لوازم
بدنی آتدیلر و پاره پاره ایتدیلر ﴿ مثنوی ﴾ روز ملکست وکش وشاهنشهی *
کرتو یك ذره ازایشان آکهی * ورنه آکه بروبرخود کری * زآنکه درانکار نقل
ومحشری * بردل ودین خرابت نوحه کن * که نمی بیند جزاین خاك کهن)
ملك وشاهنشاهلق وکش کوئیدر کش لطافت وخوبی معناسنه در یعنی انلرك
شهید اولوب روح شریفلرینك بو عالم طبیعتدن رحلت ایتمسی ملك ابدی وخوبیٔ
سرمدی کوئیدر وشاهنشاهلق موسمیدر اکرسن مراتب علیه سندن برذره قدر
آکاه ایسك واکر آکاه دکلسك یوری کندیکه اغله زیراکه نقلك ومحشرك
انکارنده سن یعنی اغلق سنك کندك ایچون انقدر زیراسن بو دنیادن آخرته
نقل ایلمك وحشر ونشر اولمنك وهر کس جزاسنی بولمنك انکارنده سن وار کندی
خراب اولان دینك وقلبك اوزره نوحه ایله که سنك قلبك بو اسکی خاکدن غیری
عالم کورمز یعنی بو کهنه اولان عالم خاکدن غیری یه نظر ایرکورمز پس انك کبی
دل ودین اوزره نوحه ایلك لازمدر ﴿ مثنوی ﴾ ورهمی بیند چرا نبود دلیر *
پشت دار ودل سپار وچشم سیر * دررخت کوازمی دین فرخی * کر بدیدی
بحر کو کف سخی * آنکه جو دیدآب رانکند دریغ * خاصه آنکو دید آن دریا
ومیغ) واکرسنك خراب اولان قلبك نقل ومحشری کورر ایسه ومحشرده اولان

دولت وسعادته نظرایر کوررسه نیچون دلیر اولمز ونیچون پشت دار ودل سپار وچشم سیر اولمز پشت دار ارقه طوتیجی ودل سپار کوکل اصمریجی وچشم سیر کوزی طوق دیمکدر ولیکن پشت دار توکل واعتماد ودل سپار تفویض وتسلیم وچشم سیر قناعت قیلمقدن وغنی قلب اولمقدن عبارت اولور وتقدیر کلام بویله دیمک اولور که چونکم سنک قلبک محشرده اولان دولت وسعادتی کورر نیچون اول جانبه دلیر اولمز ونیچون حضرت حقه اعتماد واستناد ایدوب توکل قیلمز ونیچون کوکلی اکا ویرمز واصمرلمز ونیچون غنی القلب اولوب حرص وطمعدن اجتناب قیلمزسنک یوزکده دین باده سندن فرخلق قنی اکرسن بحری کوریدک کف سخی قنی یعنی اکر سن بنم دینم واردر و بن دین شرابنی نوش ایدنلردنم دیسک سنک یوزکده دینک فرخلغندن وفرور ونقددن علامت واثرقنی که سیما خود باطنده اولان اوصاف وخصایلدن مخبر ومعرف اولور (سیماهم فی وجوههم من اثر السجود) آیتی بومعنایه دلالت قیلور والظاهر عنوان الباطن کلامی دخی بومعنایه هم شاهد اولور اکرسن بحر حقیقتی کوریدکسنده جود وسخالی قنی اول کسه نهری کوردی آبی تشنه لردن دریغ ایتمز علی الخصوص اول کسه که اول دریای میغی کوردی یعنی باخصوص که برکسه حق تعالینک دریای فیضنه وسحاب کرم ولطفنه نظرایر کوردی اول کسه عطشاندن آبی دریغ ایتمز ومحتاج اولملری منع ایدوب بخیل وممسک اولنلر بولنه کتمز

﴿ تمثیل مرد حریص نابیننده رزاقی حق را وخزاین رحمت اورا بموری که ﴾
﴿ درخرمنگاه بزرك بادانه گندم می کوشد ومیجوشد ومی لرزد و بتعجیل ﴾
﴿ می کشد وسعت آن خرمن را نمی بیند ﴾

بو سرخ شریف حق تعالینک رزاقلغنی ودخی انک خزاین رحمتنی کورمین مرد حریصک شول برموره تشبیه اولنمسنک وتمثیل قیلنمسنک بیانیدر که اول مور اولو وعظیم خرمنگاهده بر گندم دانه سنه سعی ایلر واول دانه اوزره جوش وخروش ایلر وزیاده حرصندن انک اوزرینه لرزان اولور وتعجیل وسرعتله آنی خانه سنه چکر اول خرمنک وسعتنی وزیاده وفرتنی کورمز ﴿ مثنوی ﴾ مور بر دانه بدان لرزان بود * که زخرمنهای خوش عمیان بود * می کشد آن دانه را با حرص وبیم * که نمی بیند چنان چاشی عظیم) موردانه اوزره اول سبیله لرزان اولور که خوش خرمنلردن عمیان اولور یعنی خوش اولان خرمنلری کندیدن مور بردانه اوزره حریص اولور واول دانه اوزره لرزان واضطراب قیلور اول دانه یی نیجه حرص وخوفله چکر که اول مور انجلاین عظیم برچچی کورمز وانجلاین بیوك خرمنلره

نظر ایرکورمز باخصوصکه اول مور بردانه‌یی برسنه‌دن برسنه‌یه وارنجه‌یه‌دك
یسه اکا کفایت ایلردی نته‌کم طبیعت حیواناته عالم اولان حکما بویله دیمشلردر که بر مور
بر ییلدن بر ییله دك بردانه‌یی یسه دوکه‌دمز مع هذا اول بردانه‌یه قناعت ایتمیوب
زیاده حرصندن نیجه دانه‌لر جمع ایدوب اول جمع ایلدیکی دانه‌لر یا بعض حیواناته
غدا اولور ویاخود یرالتنده چوروب قالور ﴿ مثنوی ﴾ صاحب خرمن همی
کو بدکه هی * ای زکوری پیش تو معدوم شی * توز خرمنهای ما آن دیده‌ٔ *
که بدان دانه بجان پیچیده‌ٔ) صاحب خرمن سوبلرکه هی مور حریص ای
کورلککدن سنك اوکنکده معدوم ولاشی شیدرسن بزم ارزاق خرمنلرندن همان
آنی کورمشسن سن اول دانه اوزره جان ودل ایله طولاشمش وصارلمشسن
﴿ مثنوی ﴾ ای بصورت ذره کیوان را ببین * مورلنکی رو سلیمانرا ببین *
تو نه‌ٔ این جسم تو آن دیده‌ٔ * وارهی از جسم کر جان دیده‌ٔ) ای صورتده ذره
کیوانی کور یعنی ای صورتا حقیر وصغیر اولان بو آسمانی وکیوانی کور که حق
تعالی (وفی السماء رزقکم وماتوعدون) بیوردی سن مورلنکسن یوری سلیمانی کور
یعنی سن برحقیر وضعیف قرنجه‌سن یوری سلیمان حقیقتی کور که اول نقدر خدم
وحشمه وخورنده‌یه مالکدرسن همان بو جسم دکلسن سن اول دیده‌سن که
انسان دیده منزله‌سنده‌در جسمدن کیرو قورتلورسن اکر جانی کورمش ایسه‌ك
یعنی ای صورتا مور ضعیف کبی اولان انسان همان بو جسم دکلسن بلکه‌سن
دیده‌ٔ کائنات وچشم موجودات منزله‌سنده سن جسم کورمکدن قورتلورسن
اکر جانی کورمش ایسه‌ك کرکدر که نفس ناطقه‌یه اقبال ایده‌سن وانك فضائلنی
استکمال ایلمك طریقنه کیده‌سن همان نفس ناطقه ایله انسانسن جسمله انسان
دکلسن کما قال البستی (بیت) اقبل علی النفس واستکمل فضائلها * وانت
بالنفس لا بالجسم انسان * یا خادم الجسم کم تسعی لخدمته * اتطلب الربح فیما
فیه خسران * ﴿ مثنوی ﴾ آدمی دیدست وباقی کوشت و پوست *
هرچه چشمش دیده است آن چیز اوست) هرنه‌یی که انی کوز کورمشدر اول
شی اودر یعنی انسان کوزدر و کورمکدن عبارتدر جسم انسانده کوریجی وبیلیجی
وادراك قیلیجی نوره آدمی دینور وباقی وما عدا اولان لحم و پوست واعضا
وجارحه واعصاب واستخواندر آدمینك بصر بصیرتی هرنه کوردی وهرنه شی
ادراك قیلدیسه اول شی آدمینك قیمتی واول آدمی هم اول شیٔ قدردر الحاصل
آدمی هرنه شی کوروب بیلدی وا کا محبت وهمت قیلدیسه همان اول شی ایله
وزن اولنور وقدر وقیمتده آنکله برابردر ﴿ مثنوی ﴾ کوه را غرقه کند یك
خم زنم * چشم خم چون باز باشد سوی یم * چون بدریا راه شد از جان خم * خم

باجیحون برآرد اشتلم) کوهی برخم نمدن غرقه ایلرخك کوزی یم جانبنه چونکم کشاده اوله چونکم جان خمدن دریایه یول بوله خم جیحونه عربده وغلبه کتورر اشتلم لغتده برقاج معنایه کلور بونده عربده وتحکم وغلبه معنالرینی مراد اولور یعنی مثلا برکوچك کوزی چونکم دریا جانبنه کشاده اولسه ودریادن اکا همیشه مدد ومعاونت کلسه اول برکوب آبدن برعظیم کوهی غرق ایلرچونکم کوچك جانبندن ودروندن دریایه یول اوله اول کوب فی المثل برعظیم نهره نیجه تحکم وغلبه کتورر ایسه کذلك برانسانکه دیدهٔ جانی دخی دریای حقیقت جانبنه همیشه کشاده اولسه واکا اول دریای حقیقتدن دائم مدد ومعاونت کلسه اول انسان طاغلر کبی نیجه وجود صاحبلرنی غرق ایلمکه قادر اولور نته کم حضرت موسی علیه السلام طاغ کبی اولان فرعونی توابعیله بیله غرق ایلدی چونکم برکسه نك دروندن دریای حقیقته یول اوله ودریای حقیقتدن انك درونه همیشه مدد ومعاونت کله اول کسه بودنیاده جیحون سرابت اولان وآب عقل وفهمله طولان کسه یه غلبه وتحکم ایلر ﴿ مثنوی ﴾ زآن سبب قل کفتهٔ دریا بود * هرچه نطق احمدی کویا بود * کفتهٔ اوجمله دربحر بوذ * کهداش رابود در دریا نفوذ) اول سببدن قل کفتهٔ دریا اولدی هرنه یکه نطق احمدی کویا اولدی اول حضرتك کفتهسی جمله دربحر اولدیکه اول حضرتك قلبنك دریایه نفوذی اولدی نفوذ ذال معجمه ایله اوقنور وبوذ اکا قافیه اولمقدن اوتری ذال معجمه ایله اوقنور لسان عجمده دال ذال اوقنمق وذال دخی دال اوقنمق جائزدر یعنی دریایه متصل اولان خم جیحونه غالب اولدیغی وطاغلری غرقه قیلدیغی سببدن هرنه کلامی که احمد علیه السلام حضرتلرینه منسوب اولان نطق سویلیجی اوله اول قول کفتهٔ دریای حقیقی اولور وآنی حق تعالی حضرتلری اول حضرتك درونه وحی قیلور (وماینطق عن الهوی ان هو الاوحی یوحی) آیت کریمهسی بومعنایه شاهد اولور اول پیغمبر علیه السلامك کفتهسی جمله بحر حقیقتك درلری وجواهرلری ایدیکه اول حضرتك قلب شریفنك دریای حقیقته یولی ووصولی اولدی ودریای حقیقتدن اول حضرتك قلبنه همیشه فیض ومدد کلدی پس انك مبارك دهانندن جریان ایلین ینابیع حکم حکم الهی اولدی وانك لسان شریفندن ظهوره کلان احادیث قدسیهیه کلام الهی دینلدی ﴿ مثنوی ﴾ داد دریا چورزخم مابود * چه عجب در ماهیٔ دریابود) دریانك داد وعطاسی چونکم خم آبدن اوله یاخود معنی دریانك دادی چونکم بزه مضاف اولان خمدن اوله نهعجب برماهیده دریا اوله خمدن مراد حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اولور وماعربی اولورسه آب وعجمی اولورسه

بزه مناسنده اولور وماهیدن مراد غواص بحر حقیقت اولان ولی کامل اولور
وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که دریای حقیقتك دادوعطاسی چونکم بزم
جنسمزدن اولان ویاخود بزه متعلق اولان رسول علیه السلامك خم وجودندن
اوادی واول حضرتك وجود شریفندن بری بوقدر فیوضات الهی ظهوره کلدی
عجب دکلدر که ماهی بحر حقیقت اولان ولینك باطننده دریا اوله نته کم (لایسعنی
ارضی ولاسمائی ولکن یسعنی قلب المؤمن النقی التقی الورع) حدیث قدسیسی
بو معنایی مؤیدر اولور وماهی بحر وحدت اولان عبد کاملك وجودنده دریای حقیقتك
اولدیغنه بو کلام قدسی دلالت قیلور ﴿ مثنوی ﴾ چشم حس افسرده بر نقش
ممر * تش ممری بینی واو مستقر) چشم حس نقش ممر اوزره افسرده سن انی ممر
کورورسن اول مستقر کورور ممردن مراد بو عالم صوردر تش تانك ضمیله تواشدن
مخففدر اش مصرع اولده اولان ممره عائد اولور واو ضمیری بیت اولده اولان دریای
حقیقتك ماهیسنه عائد اولور تقدیر کلام بویله دیمك اولور که حس کوزی بو ممر
خلق اولان عالم صوریتك نقش ونکاری اوزره طوکمش وباطن صورواشکالی
کورمیوب انك ملکوتندن وحقیقتندن اعمی قالمشدر ای ظاهر بین وای بی یقین سن
بو ممر خلق اولان عالم صورتك نقشنی کورمکله ممر کورورسن واول ماهی بحر
حقیقت اولان انسان کامل بو عالم صوریتك ملکوتنی وحقیقتنی کورمکله انی مستقر
کورر بو عالم صوریتك نقوش واشکالنه نظر اولنسه ممر وفانی وزائلدر اما چشم
حقیقت بینله باطننه وحقیقتنه نظر اولنسه معدن ومستقردر پس حقیقت بین
اولان انسان بو عالمك باطننه وحقیقتنه ناظر اولوب مستقری کورور حالا بو عالم صوریده
معدن حقیقته نظرا بر کورور ﴿ مثنوی ﴾ این دوی اوصاف دید احولست
ورنه اول آخر آخر اولست) بو ایکیلك احول اولان دیدك وصفلریدر یوخسه
اول آخر آخر اولدر یعنی کوبی غیری ودریایی غیری وبحری وبو عالم ظاهری
غیری وعالم باطنی غیری کورمك احول اولان کورمه نك وصفلریدر که احول اولان
کوزه نوزدنخی مغایرت واثنینیتدن پاك وبری اولمشدر لابد چشم احول خلیفه یی
غیری ومستخلفی غیری وعالم ظاهری وعالم باطنی غیری کورر دیده حس سرابی
آب صافی ونقطه جواله یی دائره کوردیکی کبی مع هذا بویله دکلدر بلکه اول سراب
بر نمایشدر ومرئی اولان دائره اصلنده بر نقطه در واحولك دخی بر شیئی بر کورمسی
غلطدر پس حقیقتده خلیفه مستخلفك عینیدر وبو عالم ظاهر عین باطندر وعالم
باطن هم باعتبار ظهوره عین ظاهردر وبو اعتبار اوزره اول عین آخر وآخر عین
اولدر (هو الاول والاخر والظاهر والباطن) آیت کریمه سی بو معنایه اشهد
وادادر زیرا حقیقتده ظاهر الله وباطن الله واول الله وآخر الله عین ظاهریتده

باطن وعین باطننده ظاهردر وعین آخریتده اول وعین اولیتده آخردر (بیت
هو الاول هو الآخر هو الظاهر هو الباطن * بجز یاهو ویامن هو کسی دیکرنمی دانم *
بیوردقلری بیت شریف هم بو معنی اوزره دلیل باهردر وشیخ اکبر رضی الله عنه
حضرتلرینک فتوحات مکیه ده سبحان من اظهر الاشیاء وهو عینها دیدکاری
قول ودخی (بیت) ففی کل شیء له آیة * تدل علی انه واحد) بیوردقلری
بیت هم بو فحوی اوزره برهان ظاهردر وبو بیتک وبو قولک تحقیقی جلد اولک اوائلنه
قریب وزیر حکایه سنده * تووجود مطلق فانی نما * بیتنک شرحنده مرور ایلمشدر
انده طالب اوله واحول دو بین اولمقدن وبو علمه وسره انکار قیلمقدن حذر قیله
﴿ مثنوی ﴾ هی زچه معلوم کرد این زبعث * بعث راجو کم کن اندر بعث
بحث * شرط روز بعث اول مردنست * زانکه بعث از مرده زنده کردنست)
هی بو علمدن معلوم اولور بعثدن معلوم اولور بعثی استه بعث خصوصنده بحث
ایله روز بعثک شرطی اولا اولمکدر زیرا بعث مرده دن زنده ایلمکدر بعث لغتده
یرندن برنسنه یی قوپارمغه دیرلر قیامتده انکیچون بعث دیدیلر که هر کس مقبره سندن
قوپار یاوب حیات بولور وقائم اولور اما بعثه اولا اولمك شرطدر زیرا اولمیجه
ومقبره ده نیجه زمان مدفون اولمیجه بعث اولمق وحیات بولمق احتمالی یوقدر
پس بعث دخی عند المحققین ایکی قسمدر بری بعث صوریدر که اول موت اضطراری
ایله بو جسددن اولدکدنصکره وقبره داخل اولدقدنصکره قبردن بعث اولوب
حشر اجساد اولور قیامت کبرینک سری وحقیقتی اول کون ظهوره کاور
وحقایق هرکسه اول کون عیان وآشکار اولور وبری دخی بعث معنویدر که سالك
موت اختیاری ایله اولدکدنصکره وفانی اولدقدنصکره ومجازی اولان وجودی
قیدندن نجات بولدقدنصکره وانوار ذاتیه ایله نیجه مدت مدفون اولدقدنصکره
الله تبارك وتعالی حضرتلری آنی (اخرج بصفاتی فمن رآك رآنی) قولنك مفهومی
اوزره مرتبهٔ فنادن مرتبهٔ بقا باللهه صفات الهیه ایله متصف اولدیغی حالده
بعث واخراج ایلر پس اول سالك بو مرتبه ده بقای الهیه ایله باقی وحیات ربانیه ایله
حی اولور وهرنه قیلورسه همان حضرت حقله قیلور بو مرتبه ده اشیایی حقدن
غیری وحقی اشیادن غیری کورمز بلکه خلقی حقله قائم وحقی مرآت وجود
خلائقده ظاهر ومتجلی کورر وبر کثرت کورر که فی الحقیقه عین وحدتدر
وبر وحدت کورر که کثرة اشیاده نمایان اولمشدر پس بو مرتبه ده اکا ظاهر عین باطن
وباطن عین ظاهر وآخر عین اول واول عین آخر کورینور وبو علم بعث معنوی ایله
بولنور وبصر حقانی ایله مشاهده قیلنور انکیچون بو بیتلرله بو علمك معلوم
وبو سرك مفهوم اولمسنه طریق نه ایدوکنی طالبلره تعلیم ایدوب بیوررلر هی طالب

بو علم لدندن معلوم و بو سرندن مفهوم اولور دیرایسك بعث معنویدن معلوم اولور
مادامكه بو وجود مجازیدن اولمیه سن و كبر وفنا مرتبه سندن بعث اولمیه سن بو علم
سنك معلومك اولمز پس بو علم اگر سكا معلوم اولمق كركسه معنوی اولان بعثی
ایسته و بو بعث خصوصنده عقلكله بحث ایله بو وجدانیدر مجرد عقلله و بوندن
بحث ایتمكله بیلنمز بلكه بالفعل بعث اولمغله بیلنور نته كم روز بعثك اسراری دخی
مقبره دن بعث اولدقدنصكره بیلنور ومشاهده قیلنور روز بعثك شرطی اولا اولمك
اولدیغی كبی بعث معنوینك دخی شرطی اولاموت اختیار یله اولمك ووجود مجازی
قیدندن خلاص اولمقدر زیراكه بعث مرده دن زنده ایلمك لكن مادامكه سن
موت اختیاریله اولمیه سن معنی منبعث اولمزسن ومادامكه معناده بعث اولمیه سن
بو ذكر اولنان علم لدنی وسر الهی نه دیمكدر بیلمزسن اگر بونی بیلمك استرسك بونك
شرطی وطریقی بعث اولمقدر وافنای وجود قیلمقدر معلومك اوله ﴿ مثنوی ﴾
جمله عالم زین غلط كردند راه * كز عدم ترسند وآن آمد پناه) جمله عالم بو سببدن
یولی غلط ایتدیلر كه انلر عدمدن قورقرلر واو پناه كلدی عدمدن مراد بونده
عدم اضافیدر كه مراد وجود مجازیدن فانی اولمقدر یعنی جمله عالم بو سببدن یولی
یتوردیلر وغلط ایتدیلر كه انلر یوق اولمقدن وافنای وجود قیلمقدن قورقرلر وحال
بو كه اول یوقلق انلره پناه كلدی وانلره ملجاء ومأوی اولدی پس سعادتله زنده
اولمق استین كسه یه ارادتله اولمك لازم اولدی نته كم (مت بالارادة تحي بالسعادة)
دیندی ومحبوب حقیقته واصل اولمق استین كسه یی نفسی وانانیتی محو وفانی ایلمك
واجب ولازم اولدی كما قال المغربی (بیت) من یطلب فی الحب من حب وصال
* من غیر فناء نفسه فهو محال * ان تشتهی ان تبلغ وصل المحبوب * دع نفسك فی الدرب
وتقدم وتعال ﴿ مثنوی ﴾ از كجا جویيم علم از ترك علم * از كجا جویيم سلم
از ترك سلم * از كجا جویيم هست از ترك هست * از كجا جویيم سیب از ترك دست)
علمی قندن استرز ترك علمدن وسلمی قندن استرز ترك سلمدن هستی قندن طلب
ایلرز ترك هستدن سیبی قندن طلب ایلرز ترك دستدن یعنی حقیقتله بیلمكی وعلم
الهی ایله عالم اولمغی قندن طلب ایلرز كندیمزك بیلدیكنی ترك ایتمكله وفنا یولنه
كتمكله (مصرع) بیلدیكندن كچمین عرفانه اولمز آشنا * دیمشلردر لابد بو علم
لدنینك طالبی اولان كسه كندینك مجازی و رسمی اولان علمنی ترك ایلمك
استر تا كم صفای دل حاصل اوله و بو علم شریفه واصل اوله وكذلك صلح
حقیقی یی دخی ترك صلح نفسانیده دیلمك كرك مادامكه نفسله وشیطانله
واهل نفسله واحزاب شیاطین ایله بر كسه نك صلحی اوله اول كسه صلح حقیقی
ندر بیلمز وحضرت حقله و انبیا واولیا علیهم السلام ایله صلح قیلمز

ووجودی قیدن استیه‌لم دیرایسك ترك وجود مجازی ایلمکدن استمك کرك مادامکه بووجود مجازی وهستیٔ موهومی برنده اوله وجود حقانی الەکلمز ومجـازی اولان وارلغی برکسه ترك ایلمینجه حقانی اولان وارلغه اول‌کسه واصل اولمز پس هستیٔ حقانی طالبلری هستیٔ مجازی بی ترك وفنا ایتمکله بولورلر وترك وجود ایتمکله وجود حقانی صاحبی اولورلر حقیقت باغنك سیبنی بزقیدن اسیه‌لم دیرایسك دستی ترك ایلمکدن استمك کرك مثلا برکسه بوعالم صور یده برباغه کیرسه و برالما آغجی اوزره رنبجه الما کورسه لابدآنی الماغه برال لازمدرکه السز اول المایی المق میسر اولمز اماحقیقت باغنك عکسیدر برکسه حقیقت باغنه کیرمك استەسه اولا ترك وجود ایلمك استرانلدنصکره اول حقیقت باغنك المـاسنی المغه ترك دست ایلمك استر البته کندینك دستی وقدرتی ونصرتی وارزعم ایلین کسه اول معنوی وحقـانی اولاز سبی المغه قادراولمز ازکجاجویم سـبب برینه بعض نسخه‌ده ازکجاجو بیم دست واقع اولمشدر لکن اصح اولان اولکیـدر ﴿ مثنوی ﴾ هم‌توانائی کردبام المعین * دیدهٔ معدوم بین راهست بین) ای نعم المعین اولان پادشاه هم سز قادرسن معدوم بین اولان کوزی موجود کوریجی ایلمکه یعنی ای کوزل معاونت ایدیجی خدا معـدوم کوریجی کوزی موجود کوریجی ایلمکه سز قادرسن بوخلایقـك کوزلری جیعا فی الحقیقه معدوم اولان شیئلری موجود کوررلر وحقیقتده موجود اولانی دخی معدوم کوررلر الهی سن شـول کوزل معین سـنکه بوخلقـك معدوم کوریجی کوزلرینی موجود کوریجی ایلاین سن ﴿ مثنوی ﴾ دیدهٔ کوازعدم آمدبدید * ذات هستی راهمه معـدوم دید) برکوزکه اوعدمدن بدید وظاهر کلدی واراق ذاتنی دوکلی معدوم کوردی یعنی برکوزکه اول کوز اصلنده عدم ایدی عدمدنصکره وجوده کلـدی وظاهر اولدی اول ظـاهر کوزی هستیٔ حقیقینك ذاتنی دوکلی معدوم کوررو حقایق اشیایی هم کورەمیوب معدوم صانور اما بو موهومی ومجـازی اولان وجودی موجود وباقی کورر لابد حقیقت بین اوله‌میوب غلط کورمکدن خالی اولمزمکر اول کوز مبدل اوله ونور الهی ایله منور اولمق مرتبه‌سنی بوله ﴿ مثنوی ﴾ این جهان منظم محشر شود * کردودیده مبدل وانورشود * زان نمایداین حقایق ناتمام * که برین خامان بود فهمش حرام) بومنتظم اولان جهان محشر اولور اکرایکی کوز مبدل وانوراوله اول سببدن بوحقائق ناتمام کورینورکه بوخامـلر اوزره انك فهمی حرام اولوریعـنی بومنتظم ومرتب اولان جهان محشر اولور وسرائر وحقائق بوعالمده هم ظهوره وعیـانه کلور اکر ایکی کوز غلط کورمکدن خلاص اولوب تبدیل اولورسـه ونور حقله منور اولوب بواشـیایه اول انور اولان کوزله نظر قیلورسـه نتەکم

حضرت رسول صلی الله علیه وسلمك اوغلانی زید ریاضتله تبدیل دیده قیلوب
انك کوزلری انوار الهی ایله منور اولدقدنصکره بو عالمده محشری کوردی واحوال
آخرته نظر ایر کوردی نته کم (وکأنی انظر الی اهل الجنة یتنعمون فیهـا وانظر الی
اهل النار یتعادون فیها) دیدی وحضرت نبی علیه السلام اکا حیث فالزم بیوردی
و بونك تحقیق جلد اولك آخرنه قریب مرور قیلدی وحضرت علی کرم الله وجهه
ورضی الله عنهك (او کشف الغطاء ماازددت یقینا) بیورملری هم بو معنایی مؤید
اولدی اول حضرته حقائق اشیـا واحوال دارعقبی شـول مرتبه ظاهر وپیدا
اولمش که اکر غطا کشف اولسـه اکا امور اخرویه وحقائق کونیه دن بریقـین
زیاده اولمیه واول حینده حقایقی تمام کورمك کلیـسدی انکچونکه اول حضرت
حقایق کونیه یی بالتمـام والکمال بو دنیاده مشاهده قیلمشـلردر بو حقایق اشیـا
بو عالمده اهل حس اولنـلره وهمـان صورتده قلانلره انکچون ناتمام کورینور که
بوخام اولنلره وکمال مرتبه سن بولمیوب اسرار حقیقتدن محروم قلانلره اول حقایقی
فهم ایلمك بو دنیاده حرام اولدی و بالتمام حقایقی مشاهده ایلمك انلره یوم آخرتده
میسر کلدی اما اولمزدن اول بعث اولنلره ونور حقله بو اشـیایه نظر قیلنلره حقـایق
اشیا بو دنیاده حالا کشف اولوب بالتمام کورندی اما هنوز دخی بو وجود مجازی ایله
زنده اولنلره بو حقـائقی فهم ایلـك حرام اولدی و بونلر بو نعمت ولذتدن محروم
قالدی ﴿ مثنوی ﴾ نعمت جنـات خوش بر دوزخی * شـد محرم کرچه حق
آمد سخی * دردهانش تلخ آید شهد خلد * چون نبود از وافیان درعهد خلد)
خوش اولان جنتلرك نعمتی دوزخی اوزره محرم اولدی اکرچه حق تعـالی سخی
کلدی اول دوزخینك دهانده شهد خلد تلخ کلدی چونکم عهد خلدده وافیلردن
اولمدی بیت اول سؤال مقدره جواب اولدی کأنه سؤال لازم کلور دینه وهـاب
مطلق وجناب حقك فیضنـده خود بخل بو قدر اول خاملره دخی بو حقائقی تمـام
کوسترسه وانلره دخی بو نعمتدن و یرسه اولمزمیدی جواب بیوررلر اکرچه حق تعالی
حضرتلری سخی وجواد کلدی وانك فیض وعطا کسترلکی شائبهٔ بخلدن پاك
ومنزه اولدی ولیکن دوزخه منسوب اولان قوم اوزره خوش اولان جنات عالیه نك
نعمتلری محرم اولدی انکچو نکه انلر جنتك نعمتـلرینه تحصیل استعداد ایلمدی
زیرا (الخبیثات للخبیثین والخبیثون للخبیثـات) آیتنك مفهومی اوزره جهنم که
فی الحقیقه جای خبیثدر خبیثـلر ایچوندر وخبیثـلر دخی انکچوندر (والطیبات
للطیبین) آیتنك موجبی اوزره جنات دخی فی الحقیقه طیباتدر طیب وطاهر اولنلر
ایچوندر طیب وطـاهر اولنـلر دخی انکچوندر برکسـه دخی هنوز خبیث ایکن
بلا استعداد نعم طیبه یی استـسه وحق تعالی اکا و یرسه اول نعم طیبه نك اهلی دخی

خبیثانه اهل اولان کمسه یه اول طیب اولان نعمتلری ار کورسه اول خبیثانه اهل اولان خبیث اول نعم طیبه یی قبول قیلمیه وانی اخذ وتناوله دخی قادر اولمیه ایدی بلکه خلد برینك شهد وسکری اول خبیث اولان دوزخینك دهاننه تلخ کلیدی واول شهد وسکردن استکراه قیلیدی چونکم خلد برینك عهد نده وطر یقنده وافیلردن اولمدی وعاشقلر وصادقلر کبی اولمدی وانك یولنه سلوك قیلمدی پس اول خلد برینك نعمتندن ولذتندن هم ذوق المدی ولذت بولمدی حالا بو دنیاده شول جاهل وغافل اولان کمسه لر که جنان جنانه متعلق اولان علوم وعرفانی اولیا وعرفا انلره عرض ایلسه لر و کالك بو معارف یقینیه ونعم روحانیه دن اکل ایدك دیو سویلسه لر انلر نعم روحانیه نك واذواق جنانیه نك اشتراسندن فرار ایدرلر وجهنم کبی اولان نفسلرینك مرادی ومقتضاسی جانبنه کیدرلر چونکم اولیا وعرفا رضی الله عنهم دخی بو اهل هوا وارباب دنیانك کندیلرینك متاعنه عدم رغبتلرین کوره لر و بونلرك فانی اولان دنیانك متاعنه میل ومحبت ایلد کلرینه نظرا بر کوره لر انلرك بوطائفه یه روحانی اولان متاعی وربانی اولان ذوق جانی وعلوم وعرفانی ویرمکه و بیع ایتمکه میل ورغبتلری اولمز ﴿ مثنوی ﴾

مرشمارا نیز درسودا کری * دست کی جنبد چونبود مشتری * کی نظاره اهل بخریدن بود * آن نظاره کول کردیدن بود) تحقیقا سزه دخی آنی اهل دنیا سودا کرلکده چونکم مشتری اولمیه ال نیچون حرکت ایلر نظاره نیچون المقلغه اهل اولور اول نظاره کول طولنمقلغه اهل اولور بو بیتك ایکی مصرعنده بیله اولان نظاره نظر ایدیجی معناسنه در اصلنده تشدید ایله در وزن ایچون مخفف اوقنور ومصرع ثانیده اولان نظاره کوله صفت اولور وکردیدن لفظندن مقدم مضاف مقدر اولور اهل کردیدن تقدیرنده اولور مصرع اولده اولان اهل بخریدن بومعنایه دلالت قیلور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور تاجران معنوی وخواجکان بازار حقیقینك حقانی اولان متاعلرنی طالب وراغب اولمیان اهل دنیا واصحاب هوایه و یرمکه وانلرله بیع وشرا ایلمکه میل ورغبتلری اولمز و بو که انلرك دخی الری وارمز تحقیقا ای اهل دنیا سزه دخی اکر مشتری اولمسه بیع وشرا وقتنده مجرد متاعکزی نظر ایدیجی اولان احمقه اول متاعکزی و یرمکه الکز نیچون وارور وقلبکز اکا نیچون میل ورغبت قیلور بازار ایچره مجرد اسباب ومتاعه نظر ایدیجی کمسه آنی المقلغه قچن اهل اولور اول کول اولان نظر ایدیجی بازار ایچره دونمکلکه وطولنمقلغه اهل اولور وبازاری کوشه بکوشه طولنوب دکانلرده اولان سلعه ومتاعی سیر قیلور وکندیسنی مشتری شکلنده قویوب آنی بونی خریدار اولمقده مشغول اولور ﴿ مثنوی ﴾ پرس پرسان کین بچندو آن بچند * از پی تعبیر

وقت ور يشخند * ازملولی كاله مجخواهد زتو * نيست آن كس مشتری وكاله جو *
كاله را صد بار ديد و باز داد * جامه كی پيمود او پيمود باد) اول كول اولان نظر
ايدیجی بازار ایچره صورارق سؤال ايده رك بو يله ديو كه بو متاع نيچه يه واول
متاع قاج اقچه يه تعبير وقتنده ور يشخند دن اوتری ملوللغندن سندن كاله استر
اول كمسه مشتری وكاله جو دكلدر يعنی بازار ایچره دور قيلان واكا و بوكا ناظر
اولان كول بازار ایچره بو نيچه يه در واول متاع قاج اقچه يه در ديو وقتنی كچورمكدن
اوتوری و بازركانه ريشخند واستهزادن اوتری دكان بدكان كزوب صوره صوره
طولانور وسير ودور قيلور بو كونه كول سندن متاعی ملوللغندن استر بو يله كمسه
فی المثل وفی الحقيقه صحيح مشتری وكاله جو دكلدر بلكه همان انك دكاننه واروب
متاعلرينه مشتری اولمغی كنديسنه عادت قيلمشدر وانك بونك متاعنه لاغله مشتری
اولمشدر بونك كبی بی معنی اولان زواندروزكار كاله يی صدبار كوردی وكيرو
صاحبنه ويردی جامه اوله جق متاع وقماشی اول ياوه قيچن او لچدی اول بادهواء
او لچدی اطلس وقماش الآن صحيح مشتری جامه اوله جق قماشی برايكی كره
او لچدرد كدنصكره اقچه سن ويروب آنی آلور اما صحيح مشتری اولمين ياوه و بی
معنی كوه زلك ايدوب برنيچه دفعه او لچدرد كدنصكره برنسنه يی بهانه ايدوب
آخر آنی يته المز ﴿ مثنوی ﴾ كو قدوم وكر وفر مشتری * كو مزاح كنكلی
وسرسری * چونكه درملكش نباشد حبهٔ * جز پی كنكل چه جويد جبهٔ *
در تجارت نيستش سرمايهٔ * پس چه شخص زشت اوچه سايهٔ) قنی مشترينك
قدومی وكر وفری قنی كنكلی وسر سری اولان كمسه نك مزاحی چونكم اول
سرسرينك ملكنده برحبه اولميه كنكلدن غيری برجبه يی نه استرانك تجارتده
برسرمايه سی يوق پس انك زشت اولان شخصی نه برسايه نه مزاح لاغه
ديرلر وكنكل دخی لاغه و كوه زلكه ديرلر كنكايده اولان ياء نسبيه اولمق ومصدريه
اولمق هم جائزدر سرسری عبث و بيهوده لكه ديرلر وتقدير كلام وتوضيح مرام
بو يله ديمك اولور كه برباز ارده بر مشترينك كلمسی وكر وفر قيلمسی قنی و بزه
بيهوده و بی سرمايه اولان كره زنك لاغی وكوه زلكی قنی كه بو ايكيسنك ما بيننده
مناسبت يوق وتفاوت فتی چوقدر چونكم اول بيهوده اولان كوه زنك ملكنده
بردانه وبرحبه اولميه كوه زلك ايلمكدن ولاغ قيلمقدن غيری برجبه يی اول نيچه
استر برجبه وجامه يی اول بيهوده و بی سرمايه استمز الا كوه زلكدن اوتری وعمرن
كچوروب انی و بونی استهزا قيلمقدن ومشتری كورنمكدن اوتری ايلر چونكم بر ياوه
و بی معنی اولان كوه زنك تجارت و بيع وشرا قيلمقده برسرمايه سی اولميه بلكه
مرادی انك همان كوه زلمك اوله بو له خبيثك زشت وقبيح اولان شخصی

نه و بر كولكه نه انك شخص قبحى ايله بر كولكه نك فرقى يوقدر بو اصلاره كولكه سى كوكيچك ديرلر بونلرك بازركانه فائده سى يوق وزحمتى فتى چوقدر بوكونه كسه لرك دكان اوكنده قارلتى اولمسندن غيرى ومشترى كور يتوب وبيهوده يره كوه زلك قيلمسندن دكان اوكندن كتمسى وغيرى يره قصد وعزيمت ايتمسى بازركانه هروجهله انفع واوليدر كذلك بو طريقت وحقيقت بازارنده دخى بوكونه نيجه كوه زلرو بى معنى و بيهوده چوق بى مايه لر واردر كه كنديلرينى متاع علم ومعرفته مشترى اولمق شكلنده وكالهٔ اسرار وحكمته خريدار اولمق هيئتنده كوسترررلر وكلوب بازار حقيقته كيررلر وصاحب مقام اولان بر بازركان اخروى وخواجهٔ معنوينك متاع وحكمته وذوق ومعرفته مشترى كور يتوب كوه زلك قيلورلر بر زماندنصكره اندن فراغت ايدوب بر آخر مقامه كيدوب واروب اول مقام صاحبى اولان صاحب دولتك متاعنه مشترى اولمق وآنى آلمق شكلنده كور يتورلر مرادلرى همان تضييع عمر اولوب فى الحقيقه انلرك متاعنه مشترى اولمدقلرندن ماعدا آنده و بونده عمرلرين ضايع ايدوب بيهوده يره كزمكدن وكوه زلك قيلمقدن خالى اولمزلر بوكونه زوايد روزكارك بر نيجه كلسندن وانك متاع علم وحكمته مشترى اولمسندن كلامسى ومشترى اولمامسى نيجه وجوهله اوليدر زيرا بويله نفوس ضايعه نك ملكنده بر حبه قدر دانش اولميه وطريقت بازارنه بر ازجق سرمايه ايله كلميه انك شخص زشتى ندر و بر سايه ندر بويله كوه زنك شخص قبحندن بر كولكه نيجه وجوهله يكدر پس اى طالب اسرار الهى واى خريدار علوم وحكم ربانى اكر بو بازار طريقته كلك ومتاع حكمتى وكالهٔ اسرار ومعرفتى المق استر ايسك بو بازاره سرمايه ايله كل اكر بونده سرمايه سزكلور ايسك دستاركى طولديره مزسن و بو متاعلردن بر متاع الهمزسن (بيت) اى تهى دست رفته در بازار * ترسمت پر نياورى دستار ﴿ مثنوى ﴾ مايه در بازار اين دنيا زرست * مايه انجا عشق ودوچشم ترست * هر كه او بى مايه در بازار رفت * عمر رفت و بازكشت اوخام وتفت) مايه بو دنيانك بازارنده سيم وزردر مايه انده عشق ودوچشم تردر هر شول كسه كه بازاره بى سرمايه كنده ى عمرى كتدى واوحرارتله خام كيرو دوندى يعنى بو دنيانك بازارنده مايه سيم وزردر بو دنيا بازارنده بر كسه سيم وزرسز بر متاعى المغه قادر اوله مز و بى سرمايه بر بازركاندن بر كانه يى بر مشترى اشتراقيله مز وطريقت بازارنده سرمايه عشق ومحبت وايكى آغلر كوزدر وسوزدر بر كسه نك اغلر كوزى وعشق وسوزى اولمسه بو بازار طريقتدن بر متاع آله مز و بازركان معنوى اولان عزيزلردن هم چوقلق نفع بوله مز الحاصل شول كسه كه بو بازار طريقته سرمايه سز كندى يعنى سرشك ديده سز وسوز سينه سز

وعشق ومحبتسز قصد وعزیمت ایتدی انك عمری بیانه كتدی واول قوری خاملك وپخته لكله كیرو دوندی وتهی دست برشـیئه واصل اولیوب كالاول كندی منزلنه یتدی (اولئك الذین اشتروا الضلالة بالهدی فما ربحت تجارتهم وما كانوا مهتدین) آیت كریمه‌سنك مفهومی بو كونه‌لرك حقنده دینلدی ﴿ مثنوی ﴾ هی كجا بودی برادر هیچ جا * هی چه پختی بهر خوردن هیچ با) هی قنده ایدك ای برادر دیسـك هیچ جادیر هی نه‌كدن اوتری نه پشوردك دیسـك هیچ بادیر بابونده شوربا معناسنه‌در بو بیتك هر مصرعی هم سؤال وهم جواب اولور وتقدیر كلام بو یله دیمك اولور كه بو بازار طریقته تهی دست كیدن و بی سرمایه قصد وعزیمت ایدن كسه‌یه اكرسن دیسك هی برادر قنده ایدك ونه‌یرده كزرسن اول سكالسان حالله جواب و یروب دیرهیچ یرده ایدم یعنی هیچ نفع وفائده‌سی اولمین یرده ایدم دیر ودونوب اكادیسـك نه‌كدن اوتری بو آنه‌دك نه‌پشـوردك واطعمهٔ روحانی واغذیهٔ نورانیدن كندی روحك ایچون شمدیه‌دك نه‌پشوردك اول سكادیر هیچ شورباسن پشوردم و كندیمی بی معنی و بی فائده اولان یرلره دوشوردم اصلا كندی روحم وقلبم ایچون هیچ برشوربای نورانی وغذای روحانی پخته ایده‌میوب شو یله محتاج و كدا و بی نوا و بی غذا قالدم دیر ﴿ مثنوی ﴾ مشتری شوتا بجنبد دست من * لعل زاید معدن آبست من) مشتری اول تا بنم المخلاده‌یه بنم بوكلو اولان معدنم لعل طوغره آبست آبستن لفظندندر آبستن بوكلو اولمغه دیرلر معدندن مراد بونده‌در وندر ولعلدن مراد جواهر معانیدر وتقدیر كلام بو یله دیمك اولور كه ای طالب اسرار الهی وای راغب متاع حكم ربانی صحیح مشـتری اول تاكم بنم یدعقلم ودست لسانم اول نورانی وربانی اولان متاعلری و یرمكه حركت قیله اندنصكره بنم جواهر معانی ایله بوكلو اولان معدن درونم سكا لعل معنوی ودرر روحانی طوغوره‌تاكم اول لعل روحانی بی المخلاه غنی القلب اوله‌سـن و كنز لایفنی نه ایدوكنی بیله‌سن وكداچشم اولمقدن وخلقه عرض احتیاج قیلمقدن قورتله‌سن بلكه نیجه محتاج وكداره دخی منفعت رسان اوله‌سن ﴿ مثنوی ﴾ مشتری كرچه كه سست وباردست *دعوت دین كن كه دعوت واردست *باز پران كن حمام روح كیر * دره دعوت طریق نوح كیر *خدمتی میكن برای كردكار * باقبول ورد خلقانت چه كار) مشتری اكرچه سست وبارد دردعوت دین ایله كه دعوت وارد درباز ی پران ایله حمام روحی طوت دعوت یولنده طریق نوحی طوت كردكار حضرتلرندن اوتری برخدمت ایله خلایقك رد وقبولی ایله سكانه كاروار در بو خطابلر علی طریق التجرید كندی نفس شریفلرینه اولسه‌ده جائز وحسام الدین افندی حضرتلرینه اولسه‌ده جائز وهر عصرده مرشد راه اولان ودین

حقه دعوت قیلان اصحاب حکمته وارباب علم ومعرفته اولق ده جائزدر پس تقدیر کلام وتوضیح مرام بویله دیمك اولورکه ای صاحب علم ومعرفت وای مالك کالهٔ حکمت اولان مرشد بوزمانه ده مشتری اولنلر اکرچه سست و بارد ایسه ده سن انلره متاع دینی عرض ایلمکدن وکالهٔ یقینی کلوك الوك دبوسو یلمکدن فارغ و بری اوله سن دین مبینه بوخلقی دعوت ایله که دعوت ناس ایلمك وارد اولمشدر نته کم حدیث رسولده بویله کلمشدر (مروا بالمعروف وان لم تفعلوه وانهوا عن المنکر وان لم تجتنبوه کله) رواه الطبرانی فی الاوسط عن انس ای شهباز طریقت باز همتی فضای شریعت جانبنه پران ایله وروح جامه سنی طوت وصید ایتمکه مستعد اولان سنی آزرده ورنجیده قیلورسه راه دعوتده حضرت نوحك یوانی طوت که اول اذا وجفایه نیجه صبر ایتدی ایسه سندخی آنك کبی صبر وتحمل ایت الله تبارك وتعالی حضرتلرندن اوتری برخدمت ایله وناسه پند ونصیحت وموعظه وحکمتی الله ایچون سویله سکا خلقك رد وقبول ایلمسیله نه کار واردر وسکا لازم اولان لله فی الله ناسه تبلیغ احکام الهی قیلمق و رای کرد کارآمر بالمعروف وناهی عن المنکر اولمقدر کرکسه خلق سنك سوزکی قبول ایتسون وکرکسه ایتسون وکرکسه ردایتسون کرکسه برکسه نك خانهٔ درونده سنك آوازکی ایشتمکه وانکله ایش ایتمکه استعداد وقابلیتی اولسون وکرکسه اولمسون نته کم بوسرخ شریفده واقع اولان مطرب کندی عادت وخصلتنی ترك ایتیوب اکر آدم اولان خانه نك قپوسنده واکر آدم اولمین خانه نك قپوسنده چالدی وچاغردی ودرون خانه ده آدم وارمیدر یوقیدر دیمدی

﴿ داستان آن شخص که بر در سرایی نیمشب سحوری میزد همسایه اورا کفت که آخر نیمشبست سحر نیست ودیکر آنکه درین سرا بی کسی نیست بهر که میزنی وجواب کفتن مطرب اورا ﴾

بوسرخ شریف و بو بیان لطیف اول شخصك داستانیدرکه برسرایك قپوسی اوزره نصف اللیلده سحوره منسوب اولان طبلی ونوبتی اوردی سحور رمضان شریفده سحره قریب بنی طعامك اسمیدر وعادتدرکه بعض سحورجیلر سحره قریب طبلك چالوب دف اوروب خلقی بیدار ایتمکدن اوتری آواز ایدرلر اول سرایك یاننده اولان همسایه اول شخصه ایتدیکه آخر شمدی نصف اللیلدر سحر دکلدر و بردخی اولدرکه سرای ایچنده برکسه یوقدر پس سحوری بوقپوده نه دن اوتری اوررسن ومطربك بویله دیدیکی همسایه یه جواب و یرمسیدر ﴿ مثنوی ﴾

آن یکی میزد سحوری بردری * درکهی بودور واق مهتری * نیمشب میزد سحوری را

بجـد * كفت اوراقائلى كاى مستمد * اولا وقت سحرزن اين سحور * نيم شب
نبود كه اين شر وشـور) اول مطرب سحوره منسـوب اولان طبلكى برقپونك
قتنده چالدى اول خانه بردركاه ايدى و برمهترك طاق ورواقى ايدى نصف الليلده
سحوره منسوب اولان دفى اول مطرب جد واقدامله چالدى همسايه‌لردن برقائل
اول مطربه ديدى كه اى استمداد ايديجى يعنى اى مدد ومعاونت طلب قيليجى اولا
بوسحورى سحر وقتنده چال كه انك وقتى سحره قريب چاغقدر تاكم خلق اندن
بيدار اوله‌لر وسحور يمكه رغبت قيله‌لر بوشر وشـورك وقتى نيم شب دكلدر بلكه
بونك وقتى سحره قريب ثلث ليلده چاغقدر مطربك چالقوسـنه شروشور تعبير
اولنمسى بدعت اولديغندن اوترى ودخى وقتيله اولمديغندن اوتريدر (مثنوى)

ديكر آنكه فهم كن اى بوالهوس * كه درين خانه درون خودهست كس * كس
درينجا نيست جز ديو و پرى * روزكارى خودچه ياوه ميبرى * بهر كوشى ميزنى دف
كوش كو * هوش بايدتا بداند هوش كو) برغيرى سوزدخى اولدركه اى بوالهوس
فهم ايله كه بوخانه‌نك درونده كمسه وارميدر يوقيدر بيلمه‌سن يهوده يره نه طبلك
چالارسن ونيچون آوازه ايلرسن بوراده خود ديو و پريدن غيرى كمسه يوقدر پس
كندى روزكاركى نيچون ياوه قيلورسن وضايع ايلرسن ظاهر بودركه دفى برقواقدن
اوترى چلارسن كوش قنى عقل كركدر كه بله هوش قنى يعنى بوچالوب چاغرديغكى
بركوش صاحبنك استماعندن اوترى چلارسن و بوكونه نغمه‌لر وآوازه‌لر ايلرسن
قنى بوخانه‌ده كوش صاحبى بوسـنك چالوب چاغرديغكى فهم ايلكه وصيت
وصداكى اكلغه برعقل كركدر بونده عقل نه‌چونكم بريده كوش وهوشدن اثراولميه
يهوده يره نه‌صيت وصدا ايلرسن ديدى (مثنوى) كفت كفتى بشنواز چاكر
جواب * تانمانى در تحير واضطراب * كرچه هست اين دم برتو نيمشب * نزدمن
نزديك شد صبح طرب * هرشكستى پيش من پيروزشد * جمله شبها پيش چشمم
روزشـد) اول مطرب اول قائله وحقيقت كاردن غافله ديدى اى غافل چونكم
بوسوزى ديدك بوچاكردن اكا جواب ايشت واول سكا ديه‌جكم جواب وكلامى
برخوش فهم ايت تاكم تحيرده واضطرابده قالميه‌سن وشـبهه وشـكوكه مبتلا
اولميه‌سن اكـرچه سنك قتكده بودم نيمشـبدر بنم قتمده صبح طرب نزديك
اولدى وروز روشن ظاهر اولمغه قريب اولدى هرنقدر انكسار وانهزام
وارايسـه بنم اوكده ظفر اولدى ودرستلك مرتبه سن بولدى جمله كيجه‌لر
بنم كوزم اوكنده كوندز اولدى بوندن مقصود ومآل اولدركه مطرب سحورزندن
مراد بيدار كنندكان خلائق وسرايندكان اسرارودقائق اولان مرشد وهاديلر
وبوناسى خواب غفلتدن ايقاظ ايلين مناديلر اولور چونكم بونلر خلقى بيـدار

ایلمکدن اوتری بوشب دنیاده صیت وصدا ایلیه‌لر ایها الناس انتبهوا من الغفلة قبل الموت وعجلوا بالتوبة والطاعة قبل الفوت دیو سویلیه‌لر وصبح حقیقت قریب اولدی وروز آخرت وروز قیامت قریب کلدی آگاه اولك وکندیکزی بیدار قیلك دیوندا وصدا ایلیه‌لر بونلرك اسرارندن وحقیقت کفتارندن غافل وجاهل اولان بعض کسه‌لر یالسان حاله وبازبان مقاله بونلره دیرلر بوکونه نصیح وپندك بو یله ظلمات وغفلات زمانده اولاوقتی دکلدر وثانیا‌ای واعظ وناصح اولان کسه سنك بوکلامکی دکله‌مکه بر کوش وبو سوزکی اکلغه بر هوش کرکدر بوموسمده وبوزمانده سنك سوزکی کیم دکار وسنك کلامکی کیم فهم ایلر نیچون بیهوده یره صیت وصدا ایلرسن وبوسوزلری سن کمك ایچون سویلرسن وبوناس ایچره خود سنك نصیح وپندیکی قبول ایلر یوقدر پس عبث یره نیچون تعب ومشقت چکرسن وشوره یره بوکونه تخم نفیسی نیچون اکرسن وبونلر دخی انلره بومطرب سهورزنك وپدیکی جوابی ویررلر ❊ مثنوی ❊ پیش توخونست آب رودنیل ❊نزدمن خون نیست آبست ای نبیل ❊درحق توآهنست وآن رخام ❊پیش داودنبی مومست ورام ❊پیش توکه بس کرانست وجماد ❊مطربست او پیش داوداوستاد) ای غافل سنك اوکنده نیل چاینك آبی فی المثل خوندر ای اولو بنم قتمده خون دکلدر صودر نبیل بزرك ونیك معناسنه‌در یعنی ای بزرك ونیك اولان غافل وشیٔ سکانسبتله زشت وقبیح وبرآخر کسه‌یه نسبتله اول شیٔ نیك وملیح اولمق چوق واقع اولمشدر جمله‌دن بری سنکه فرضا قبطیان دن اولسك آب نهرنیل سنك قتکده قان کورینور وینکه سبطیلردن اولسم قان کورنمیوب بکا آب شیرین کورینور مثال آخر سنکه هنوز دخی صورت سن وسرخلافت الهیه دن خالی سن سنك حقکده اول شیٔ آهن ومرمردر یعنی آهن ومرمر کبی غلیظ وشدیددر اما اول آهن داودنبینك اوکنده مومدر واکار امدر کذلك مظهر خلافت الهی اولان هرولینك اوکنده وهروارث نبی اولان صفینك قتنده حدید کبی محکم وشدید اولان شیلر موم کبی ملایم اولمش وانلره اول شیٔ رام کلمشدر مثال آخر سنکه هنوز دخی ملکوت اشیادن غافل سن واسرار خدادن جاهل سن سنك قتکده طاغلر یاده ثقیل وجامددر اما خلیفهٔ الهی اولان داودك قتنده اول طاغ اوستاد مطربدر کذلك وارث نبی اولان هرولینك چشم شهودی قتنده بوجبال راسیات وسائر جمادات مسبحلر ولسان ملکوتیه ایله مطربلردر ❊ مثنوی ❊ پیش توآن سنك ریزه ساکنست ❊ پیش احمداو فصیح وقانتست ❊پیش تواستون مسجد مرده ایست ❊پیش احمدعاشق دل برده ایست ❊جمله اجزای جهان پیش عوام❊ مرده وپیش خداد اناورام) مثال آخر سنك اوکنده اول سنك ریزه ساکندر اما احمد علیه السلامك اوکنده

اول فصيح وقانتدر بونك قصه‌سى و بوندنصكره اولان بيتده استون قصه‌سى جلداولده بربرلرينه قريب مرورايلمشدر و بوبيتدن اول اولان قصه‌لرهم كرات ومراتله سبقت قيلمشدر يعنى بواشيانك باطنندن غافل اولان سنك چشم شهودك اوكنده بوحصاة ساكت و بى نطقدر اما حضرت احمدك قتنده فصيح سويليجى وقنوت ايليجى در يعنى دعاقيليجى ومسبح اولجيدر مثال آخرسنك قتكده استون مسجد برمرده‌در اما احمد حضرتلرينك اوكنده برعاشق دل برده‌در يعنى مسجد ايچره اولان استون حنانه‌سنك چشم شهودك اوكنده اكر برمرده وساكت چوب ايسه احمد حضرتلرينك قتنده اول كوكلى كتمش ومحبوبنه بذل وجود ايتمش برعاشق خوبدر پس هرعصرده عوامله وارث احمدى اولان اوليـاى كرامك مرتبه‌لرى هم بويله تفاوت وبواشيايه نظرلرى هم برى برندن متباين ومتباعددر الحاصل جميع اجزاى جهان عوام ناسك اوكنده مرده وافسرده‌لردر وخدانك اوكنده داناورامدر واهل خدانك قللرنده‌هم هرشئ داناورامدر اكرداناورام اولميه‌لردى حق تعالينك حمدنه هر برى ملتبس اولدقلرى حالده آنى تسبيح وتنزيه قيلمزلردى واكررام اولميه‌لردى حضرت خدانك امرنه وانك انبياسنك واولياسنك امرنه انقيـاد ايلمزلردى چونكم هرشئ حق تعالينك حكمنه مطيع و بنده وجمله موجود اكرمنبوت واكرمجود هرنه ايسه حضرت حقله داناوزنده اولديسه وحضرت حق هروجهله بنده سنك حالنه عليم وبصير كالديسه وهرشئ الله تعاليدن خالى اولميوب جمله اشيا حضرت حقله قائم اولديسه عارف ودانا اولان كسه هيچ برشئ وهيچ برمكانى حضرت حقدن خالى كورمز چونكه برعارف برجاى خالى ايچون بركار ايلسه عوام آنى تهى و باطل ظن ايليوب طعن وتشنيع ايدرلر وانك مرادنه واقف دكللردر كندى بيلدكارى سمته كيدرلرنته كم اول غافل مطربك مرادنه واقف اوله ميوب اول خالى اولان خانه‌يه نيچون سحورزن اولورسن ديوطعن ايلدى اول دخى اول غافله بوكونه جواب و يروب سويلدى ﴿ مثنوى ﴾ آنچه

كفتى كاندرين خانه وسرا * نيست كس چون ميزنى اين طبل را * بهر حق اين خلق زرهامى دهند * صد اساس خير ومسجد مى نهند * مال وتن درراه حج دوردست * خوش همى بازند چون عشاق مست * هيچ مى كويند كان خانه تهيست * بلكه صاحب خانه جان مختفيست)

اما اول نسنه‌يكه ديدى بوخانه وسرايده كسنه يوقدر بوطبلى نيچون چالارسن و بوصيت وصدايى نيچون ايلرسن جواب اولدر كوركه بوخلق حق تعالى حضرتلرندن اوترى سيموزرلر و يررلر نيچه يوز بيك خير ومسجدك اساسنى قورلر يعنى حضرت حقدن اوترى مسجدلرك ومدرسه‌لرك وبونلرك كبى خيرلرك بنيادنى وضع ايدرلر مالارنى وتنلرنى دوردست اولان حج يولنده

یعنی کعبهٔ شریفك عمیق و بعید اولان طریقنده مست اولان عشاق کبی خوش اوینادرلر و بذل وانفاق ایدرلر هیچ بوخلق دیرلرمیکه اول خانهٔ کعبه تهی وخالیدر بز بوتهی وخالی اولان خانه ایچون نیچون بوقدر زحمت چکوب مالمزی وتنمزی بذل ایلرز بلکه بونلر بیلورکه خانه صاحبی جان مختفی اولان جان کبیدر صورت خانه ظاهرا مرئی وصاحب خانه آنده حاضر ومخفیدر نته کم جان بوجسم ظاهره نسبتله پنهان ومخفیدر ﴿ مثنوی ﴾ پرهمی بیند سرای دوست را * آنکه ازنورالهستش ضیا * بس سرای پرزجمع وانبهی * پیش چشم عاقبت بینان تهی * هرکرا خواهی تودر کعبه بجو * تابرویددر زمان اوپیش رو) دوستك سرایینی همیشه پرکورر اول کسه که اکا نورالهیدن ضیا وارد رچوق جمعدن وانبه لکدن پراولان سرای عاقبت بینانك کوزی اوکنده تهی در بس بونده باء عربیه بسیار معناسنه در باء عجمی ایله اولمق مناسبتدن خالیدر پس تقدیر کلام بویله دیمك اولورکه شول کسه که نورالهیدن ضیا آله وانك دل وجاننی حق تعالی کندی نوریله منور وبیناقیله دوستك خانه سنی اول دوستیله مملو کورر اکرچه بحسب الظاهر خانهٔ کعبه ده وخانهای مسجدلرده دوست کورنمزایسه ده انکیچون کعبهٔ شریفه وسائر مساجده هم بیت الله دیدیلر وکذلك بحسب الظاهر جمعدن وکثرت ناسدن طلوجق اولور عاقبت بین اولان روشن دیده لرك چشم شهودی قتنده تهی وخالیدر بلکه انلرك کوزی اوکنده بوارضك اوزرنده هم اصلا برکسه یوق بوخانهٔ زمین شویله حالا خالی وتهیدر نته کم (کل من علیها فان) آیت کریمه سی بومعنایه شاهد قویدر کل من علیها بنی دیو صیغهٔ مستقبل ایله ایراد اولنمسنده نکته بودر که بوزمین اوزره هرنه قدرشیٔ وارایسه فانی اولسی محققدر پس عاقبت بین اولان کسه لرك چشم عقلی قتنده بوخانهٔ زمین حالا جمعیتدن وکثرتدن خالی وتهیدر بواعتبارایله اکثرکثرت وجماعتله پراولان خانه لره نظرایلسه لر تهی وخالی کوررلر و بعض تهی وخالی اولان خانه لره هم نظر ایلسه لر پر ومملو کوررلر هرخانه که خلقه مضاف اوله اکرحالا خالی پرایسه ده آنی تهی کوررلر وهرخانه که حضرت حقه مضاف اوله حالا اکر خالی وتهی ایسه ده انی پرکوررلر پس خانهٔ کعبه خانهٔ الهی اولدی ایسه بواعتبار ایله سن هر کیمی استرایسك کعبه ده استه تاکم فی الحال اوسنك یوزك اوکنده بته وحاضر اوله بو بیت شریفك توضیح وتحقیق بودر که چونکه خانهٔ کعبه یی بیت الله فرض ایتدك والله تعالی حضرتلرنی اول خانهٔ کعبه ده بصر بصیرتله حاضر وناظر مشاهده ایتدك پس اولین وآخریندن هرقنغی کسه یی استرایسك کعبه ده حق قتنده استه تاکم اول کسه سنك وجهك اوکنده حاضر اوله که هرکس (ان کل لما جمیع لدینا محضرون) آیت کریمه سنك موجبنجه حضرت

حق قتنده حاضرلردر چونکم سن حضرت حق خانۀ کعبه ده حاضر کوره سن هر قنغی کعبه یی استرایسك هم حضرت حق قتنده حاضر بولورسن که اصلا برشی و برکس حضرت حقدن خالی و بعید دکلدر بو اعتبار ایله هر کیمی استرایسك کعبه ده بولمق میسر اولور چونکم کعبۀ صوریده هر کیمی استرایسك بو اعتبار اوزره بولمق ممکن اوله کعبۀ معنوی ده اولان خانه دلده دخی هر کیمی استرایسك بولمق وانك حضرت حق قتنده اولان ذاتنی و صفاتنی مشاهده قیلمق ممکن و میسر اولور
﴿ مثنوی ﴾ صورتی کو فاخر و عالی بود * او ز بیت الله کی خالی بود * او بود حاضر منزه از رتاج * باقیٔ مردم برای احتیاج) بر صورت که اول فاخر و عالی اوله اول بیت اللهدن نیچون خالی اولور اول رتاجدن منزه و حاضر اولور باقی مردملر احتیاجدن اوتری حاضر اولورر تاج کسر رای مهمله ایله بونده شول باغلو اولان بیوك قپودر که انك بر کوچرك قپوسی اوله یقال ارتج الباب ای اغلقه پس رتاج بونده مطلق مطبق و مغلق اولان بابدن عبارت اولور بوندن غیری معنانك مناسبتی اولماز صورت فاخر و عالیدن مراد بونده اولیا و اصفیانك برکزیده سنك صورتیدر که اکابابِ الهی باغلو دکلدر پس توضیح معنی و تحقیق نحوی بویله دیمك اولور که اولیا و اصفیادن بر صورتکه فی الحقیقه اول فاخر و عالی اوله و قطبیت و غوثیت مرتبه سن بوله اول اللهاندن نیچون خالی اولور اصلا بردم اول بیت اللهدن خالی اولماز اکرچه جسم حسبیله بیت اللهدن خالی و بعید اولسه ده صورت مثالیه و هیأت روحانیه سیله اندن خالی اولماز زیرا اول کامل و عالی همیشه حاضر اولور غلق بابدن منزه اولدیغی حالده که اکه کعبه نك قپوسی و کعبه یه وارمنك دخی قپوسی بهر حال مغلق و مسدود اولماز باذن الله هر نه زمان استه سه اکاباب الهی مفتوح اولمشدر اما سائر مردملر اول خانه یه احتیاجدن اوتری کلمشدر هر برینك بهر حال یا دنیوی یا اخروی بر احتیاجی واردر اما اول صورت فاخر و عالی صاحبی اولان انسان کاملك دنیوی و اخروی احتیاجی یوق و خانۀ حقه اول احتیاجدن اوتری دخی کلمز بلکه نیجه مردملرینك عبادتلرینك قبولنه شفاعت قیلمقدن اوتری و انلرك دعالری و رجالری قبول اولمقدن اوتری کلور ﴿ مثنوی ﴾ هیچ میکو ید کین لبیکها * بی ندایی میکنیم آخر چرا * بلکه توفیق که لبیك آورد * هست هر لحظه ندایی از احد) حجاج هیچ دیرلرمیکه بو لبیکلری بر نداسز ایلرز آخر نیچون ایلرز بلکه بر توفیق که حاجیلره لبیك کتورر هر لحظه حضرت احددن بر ندا اولدی لبیك کلمه سنك معناسی و تحقیق جلد ثانیده و بعض مواضعده دخی مرور ایلمشدر معناسی اقت لخد متك اقامة بعد اقامة و اطعت لامرك اطاعة بعد اطاعة دیمكدر پس تقدیر کلام و تفسیر مرام بویله دیمك اولور که زیارت کعبه یه متوجه اولان

حاجيلر كعبه يولنده هيچ ديرلرميكه بزكه لبيك اللهم لبيك لاشريك لك لبيك ديرز حضرت حق جانبندن بزه برندا اولمقسزين بولبيك ديمكلرى آخر بز نيچون ايلرزو تكرار بولبيك خطابنى بوخالى وتنها اولان بر يه لرده كيمك ايچون سويلرزو بلكه حاجيلره شول رتوفيق الهيكه لبيك ديمكى كنورروانلره لبيك ديمكى ميسر ايلرا كر نظر اولنسه هر لحظه انلره احدو صمد جانبندن برندادر ﴿ مثنوى ﴾ من بمودانم كه اين قصر وسرا * بزم جان افتاد وخاكش كيميا * مس خودرا برطريق زيروبم * تاابد بر كيمياش مى زنم * تابجوشد زين چنين ضرب سحور * دردرفشانى و بخشايش بحور) بن رايحه ايله بيلورمكه بو قصر وسراى جان بزمى واقع اولدى وانك خاكى كيميا اولدى كندى مس وجودمى زير و بم طريقى اوزره تاابد اول سرايك كيمياسى اوزره اوررم تاكم بونك كبى سحور چالمقدن درافشانلقده و بخشايشده بحورلر جوشه كله بحور بايله بحرك جمعيدر بو بيتلردخى اكرچه سحورزن اولان مطرب لساندن اكا بوخانه ده كسه يوقدر ديو اعتراض ايلين قائله جواب طريقيله ديلمشدر وليكن بونده مطرب سحورزن دن مراد اولا حاجى اولوب قصر سراى خاليدن مراد خانهٔ كعبه اولوب بو خانه تهى وخاليدر بوقدر صيت وصدابى ودعابى بوخانهٔ خالى اوزره نيچون ايلرسن دين معترض جانبنه هر برحقيقت بين وصاحب يقين اولان حاجى دير بن مشام جان ورايحهٔ عرفانله بيلورمكه بو قصر وسراى كعبه بزم جان واقع اولدى وانك ترابى كيميا اولدى بن كندى باقر كبى اولان وجودمى آشفته يوقارو كتمك طريقى اوزره كاه علوى و كاه سفلى سيراتمك وسعى قيلمق يولى اوزره تاابد الآباد اول خانه نك خاكينك كيمياسى اوزره اورورم وانك اكسير تأثير اولان خاكنه مس وجودمى اورمقله كنديمى تبديل قيلورم وانك كيمياوش اولان ترابندن نيجه عزتلر وشرفلر بولورم بنم بو اسلوب اوزره سحور چالديغمدن واول خانه نك قپوسى اوزره بو كونه ندالر وصدالر ودعالر ورجالر قيلديغمدن تاكم بحور رحمت ومغفرت عفو ومكرمت بخشايشده ودرافشانلقده جوشه كله ودررحمت ومغفرتى وجواهر لطف ومكرمتى بنم اوزريمه نثار قيله وثانيا مطرب سحورزندن مراد برمريد مسترشد اولان كسه اولوب وقصر وسرايدن مراد برمرشدك خانه سى اوله اول مرشد زياده فقير اولديغندن وافناى وجود ايدوب خلقك كوزلرندن سرواختفا قيلديغندن اكثر كوردلر انك خانه سنده كسه يوق ظن ايليوب وانى لاشئ منزله سنه قويوب انك خانهٔ سعادتنه ملازمت قيلان وانك سرايتك اطرافنى حاجى كبى طائف اولان مريده طعن ايدوب ديرلر بواوده بركسه يوقدر بوقدر جوش وخروشى نيچون ايلرسن اول مريد صادق دخى انلره بو كونه جواب ويروب ديركى اى معترض اولان قائل بن مشام جانله استشمام ايليوب

بیلورمکه بوقصر وسرای جان بزمی اولدی وانك طپراغی بکا کیمیا کلدی بن وجودم باقرنی اشغی یوقری کتمك طریقی اوزره و بوخانهٔ سعادتك اطرافنی طواف ایتمك طریقی اوزره تا ابدی انك خاکنك کیمیاسی اوزره اورورم وانك کیمیا سیرت اولان ترابندن نیجه عزت وسعادت اکتساب قیلورم تاکم بونك کبی صیت وصدادن وتضرع ودعادن درافشانلقده و بخشایشده علم ومعرفت وسر وحکمت بحرلری جوشه کله ونیجه درو جواهر معانی واسراری بکا جود وسخا قیله وثالث مطرب مخمورزندن مراد مرشد طریقت وهادئ راه حقیقت اولان شیخ کامل وناصح فاضل اوله وقصر وسرایدن مراد انك صیت وصدا ایلدیکی وعلوم ومعارف سویلدیکی مسجد اوله ومعترض اولان قائلدن مراد حالا بو خانهٔ دنیاده بر کوش هوش صاحبی کورمین و بوخانهٔ دنیایی حالا کوش وهوش صاحبی اولان طالب ومسترشددن خالی کوروب اول شیخ کامله وناصح فاضله ای بو خلقه پند ونصیحتلر ایدیجی و بوناسه صیت وصدا برله علم ومعرفت سویلیجی بوخانهٔ عالمده شمدی بر کوش هوش صاحبی بیدار کمسه یوق وجاهل وغافل اولقدر چوقدر که عالم انلرك ظلمات غفلتیله شب تاریك کبی اولمش وانلرك جهل وحماقتی ظلمت شب کبی عالمه طولمشدر پس سن بویله شب غفلت زماننده بر کوش هوش صاحبی بیدار دل کمسه یوق ایکن بوخانهٔ مسجد ایچره کیمك ایچون چالوب چاغررسن ونیچون بوقدر فریاد ایدوب باغررسن اول مطرب الهی ومرشد ربانی بو کونه اعتراض ایلاین کمسه یه بویله جواب ویروب دیرای بوقصر وسرای الهی که مسجددر بیت الله اولدیغی اعتباریله بزم جان واقع اولدی وانك خاکی کیمیا کبی کلدی بن وجودم مسنی آشفته و بوقرو حرکت ایلمك طریقی اوزره کاهی پست وکاهی بلند وکاهی نرم وکاهی تیز سوز سویلمك طریقی اوزره تا ابدی انك کیمیاسی اوزره اورورم وآنده بوخدمتی ادا ایلمك ایچون مقیم ومعتکف اولوب طورورم تاکم بونجلین مخمور چالقدن وخواب غفلتله خفته اولان خلقی ایقاظ قیلمقدن حق تعالی حضرتلرینك رحمت ومغفرتی ولطف ومکرمتی بحرلری درافشان اولمقده و بخش وعطا قیلمقده جوش وخروشه کله و بکا نیجه لطفلر وکرملر قیله بنم بوصیت وصدادن مرادم مجرد سمیع و بصیر اولان الله ایچوندر یوخسه بنم آوازمی دکلاین وکلامی استماع ایلاین کمسه‌لردن اوتری دکلدر بوخانهٔ عالمده بر کوش هوش صاحبی اولمزایسه ده و بنم کلاممه وآوازمه بر کیمسه قولاق اورمز وکندو بی بیدار دل قیلمز ایسه ده بن بوصیت وصدایی ایلمکدن و بونلره بو کونه سوزلری سویلمکدن خالی وبری اولمزم دیر * مثنوی * خلق درصف قتال وکارزار * جان همی بازند بهر کردکار * آن یکی اندر بلا ایوب وار * وآن یکی درصابری یعقوب وار *

صدهزاران خلق تشنه مستمند * بهر حق ازطمع جهدی می کنند * من هم ازبهر خداوندغفور * می زنم بردر بامیدش سحور) کورمزمیسن خلق قتالك وکارزارك صفنده کردکار حضرتلرندن اوتری همیشه جانباز اولورلر وآنی اول یردن غائب بیلوب جان عزیزلرینی انك یولنه فدا قیلورلر مثلا اول برکسه بلایه حضرت ایوب کبیدر واول بری دخی صابرلقده یعقوب کبیدر نیجه یوز بیك خلق تشنه ومستمند حق تعالینك رضاسندن اوتری طمعلرندن برجهد ایدرلر وانك عبادتی وطاعتی یولنه کیدرلر هیچ دیرلرمیکه چونکم حق بزدن غائبدر بزبوجانی نیچون فداقیلورز و بو بلالرندن اوتری صابر اولورز وحضرت حقدن اوتری نیچون سعی وجهد قیلورز مؤمن اولنلر خودبونی دیمزلر پس ای معترض اولان هم بن خداوند غفور حضرتلرندن اوتری بوقپواوزره انك امیدی ایله سحور اورورم یعنی بیدار کنندۀ غفلا وسرایندۀ اسرارخدا اولان مطرب روحانی وعالم ربانی بویله دیرکه ای بوصیت وصدانك حقیقتدن غافل چونکم بوذکر اولنان خلائقك حالی بویله در بن هم خداوند غفور حضرتلرینك رضای شریفندن اوتری اول اللهك لطف وکرمی امیدی ایله باب الهی اوزره سحور اورورم ولله وفی الله خلق بیدار قیلورم اکر بنم آوازمی ایشیدوب بیدار اولورلر وقوت وغدای معنویدن روز آخرت ایچون اکل و بلع قیلورلر ایسه یارنکی کونده قوت بولورلر وسیراولورلر واکر بنم آوازم واسطه سیله بیدار اولمزلر وخواب غفلتی ترك قیلمزلر ایسه یارین آچ قالورلر ومضطرب ومتألم اولورلر بیدار اولمسندن فائده یوق وغافل ونائم قالمسندن هم ضرر وزیان یوقدر بلکه بونك مقابله سنده بکاجرجزیلی حضرت غنی مطلق و یرر و بنی غنا وسعادت مرتبه سنه اول ایرکورر ﴿ مثنوی ﴾

مشتری خواهی که ازوی زربری * به زحق که باشد ای جان مشتری * می خرد ازمالت انبانی نجس * می دهد نور ضمیر مقتبس) مشتری استرمیسن که اندن التون ایلته سن ومتاعکی اکاویروب اندن ثمنی بی قصوراخذایده سن بویله برمشتری استرایسك حضرت حقدن ایوای جان ودل کچن مشتری اولور اصلا حضرت حقدن ایو مشتری اولمز عاقل اولان مالنی ونفسنی انك یولنده بذل ایدوب انك مقابله سنده ملك جنتی آلور وحق سبحانه وتعالی مؤمن قوللرینك نفسنی ومالللرینی اشترا قیلور ومقابله سنده جنت ملکنی انلره ثمن و یرر کما قال الله تعالی فی سورة التوبة (ان الله اشتری من المؤمنین انفسهم واموالهم بان لهم الجنة) بوآیت کریمه نك تفسیری جلد اولده عرب بادیه نشین حکایه سنده * در پذیر ازفضل که الله اشتری * بیتنك شرحنده دخی و بعض مواضعده مرور ایلشدر اول غنی اولان خداسنك مالکدن نجس اولان برظرف چق آلور اقتباس اولنمش برنور

ضمير و بر ضميره منسوب نور و برردمك دخى وجه در ضمير يده اولان ياوحدت اولمق ونسبت ايچون اولمق جائزدر مقتبس كسر بايله صيغهٔ فاعل اوزره اوقنمقدن فتح بايله صيغهٔ مفعول اوزره اوقنمق فهمه اقربدر بو تقدير اوزره نجس فتح جيمله اوقنور يعنى حق سبحانه وتعالى شول غنى وكريم اولان مشتريدر كه سنك مالكدن ونفسكدن بر نجاست طغرجغنى الور وانك مقابلهسنده مشكوة نبويه دن اقتباس اولنمش برنور ضمير و برر وسنك خانهٔ درونكى روشن ومنور اولمق مرتبهسنه ايركورر ﴿ مثنوى ﴾ مى ستاند اين يخ جسم فنا * مى دهد ملكى برون ازوهم ما * مى ستاند قطرهٔ چندى زاشك * مى دهد كوثر كه آرد قند رشك * مى ستاند آه پرسودا ودود * مى دهد هر آه راصد جاه وسود) خداى تعالى حضرتلرى بوفانى اولان جسمك يخنى آلور يعنى بوبوز پارهسى كبى جامد اولان فانى جسمى خريدار اولور انك مقابلهسنده بزم وهم وادراكمزدن خارج بر ملك كبيرو برركه (مالاعين رأت ولااذن سمعت ولاخطر على قلب بشر) حديثنك موجبنجه آنى بركوز كورممش و بر قولق ايشتممش و بر بشرك قلبنده انك خيالى وتصورى خطرهلرى مرور ايتممشدر اول كريم ورحيم اولان پادشاه كوز ياشندن برقاچ قطرهلرى آلور وانك مقابلهسنده شول آب كوثرى و برركه قند اكا رشك كتورر وشهد وشكر انك لذت وحلاوتى قتنده لذتنى وحلاوتنى يتورر وانى شارب اولنلرك درونى نيجه سرور ونشاط وذوق وانبساط كللرنى بتورر اول رحيم وودود اولان خدا پرسودا و پردود اولان آهى آه ايديجى وناله قيليجى قوللرندن الور هر براهه وهر بردود سياهه صد جاه وصد نفع وسود و يرر ووافر آهى اولنلرى خلت وقربت مرتبهسنه ايركورر ﴿ مثنوى ﴾ بادآهى كاراشك چشم راند * هر خليلى رابدان اواه خواند) شو برباد آه كه اشك چشم ابرى انى سوردى وكوزلردن قطرات سرشكى ياغدرمغه باعث اولدى تحقيقا خداى تعالى حضرتلرى حضرت خليله اول سبيله اواه اوقودى نته كم سورهٔ توبهده اول حضرتك حقنده بيوردى (ان ابراهيم لحليم اواه) ودخى سورهٔ هودده بيوردى (ان ابراهيم لاواه منيب) اواه زياده آه ووااه ايديجى كسهيه ديرلر يعنى تحقيقا حضرت ابراهيم عليه السلام حليم وچوق تأوه ايديجيدر چونكم حق تعالى خليلنى اواه لكله توصيف ايدوب مدح ايلدى عاشق وسالك اولنلره دخى اغلمق وآه وواه قيلمق وحليم ومنيب اولمق لازم كلدى ﴿ مثنوى ﴾ هين در بن بازار كرم بى نظير * كهنهها بفروش وملك نقد كير * ورتراشكى وربى رهزند * تاجر ان انبيارا كن سند * بس كه افزود آن شهنشه بخششان * مى نتاند كه كشيدن رختشان) آكاه اول بوكرم و بى نظير اولان بازارده اسكيلرى صات ونقد وجديد اولان ملكى طوت

يعنى بو فرسوده و كهنه اولان مالى وملكى ونفسى حضرت حق يولنده بذل ايت وانك مقابله سنده ملك نقدى اخذايت واكرسنك بولكى برشك و برريب اوره وسكارهزن اوله اول حينده تاجران معنوى اولان انبياى عظام عليهم السلامى كنديكه سنده ايله كوركه انلر بو يولده نقدر نفع وسود بولديلر و بذل ايلدكارى اشيامقابله سنده حضرت حقدن دنيوى واخروى نه عزتلرونه كونه سعادتلر الديلر چونكم بونلر بو يولده ضرر وزيان ايلمديلر سن دخى قلبكدن شك وشبهه بى كيدروب بونلرك يولنه كيت وملك كهنه بى حضرت حقه بيع ايت كه انك مقابله سنده ملك كبير بوله سن ونعيم بى نظيره واصل اوله سن كوركه اول شاهنشاه انلرك بخت ودولتنى شول قدر چوق زياده ايلديكه طاغلر انلرك رختنى چكمكه قادر اولمز وعقللر انلرك علو شانى ورفعت مكانى ادراك قيلمز والله دين يولنده قالمز وحق يولنده محنت وررياضت چكن فضل الهيدن محروم اولمز دنياده وعقباده بردولته ايرركه سلاطين جهان انك دولتنه ايرمدى واكا رشك ايدرلر وانك خدمتنه وزيارتنه كيدرلر نته كم حضرت بلال رضى الله عنه بر بنده ايكن احد احد ديمكله فرخنده اولدى وحق يولنده رياضت و بلايه صبر وتحمل ايتمكله كورصكره دنيوى واخروى نقدر دولت وسعادت بولدى

﴿ قصهٔ احد احد كفتن بلال درحر حجاز ازمحبت مصطفى عليه الصلوة ﴾
﴿ والسلام درآن چاشتكاهها كه خواجه اش ازتعصب جهودى بشاخ ﴾
﴿ خارش ميزد پيش آفتاب حجاز ﴾

بو سرخ شريف بلال حضرتلرينك حجاز ولايتنك حرارتنده حضرت مصطفى عليه السلامك محبتندن اوترى احد احد ديمه سنك قصه سيدر شول قوشلق وقتلرنده كه انك خواجه سى جهودلك تعصبندن اوترى آنى شاخ خارله يعنى برخار اغجيله حجازك آفتابى اوكنده اورردى واكا احد احد ديمه واحد دينمه ميل ايله ديو چوب خارايله دوكوب اوزرينه اورردى ﴿ چنانكه ازرخم خارخون ازتن بلال رضى الله عنه برمى جوشيد ازو احد احدمى جست بى قصد او ﴾ انجلين كه انك تن مبارككنه خارله اورردى خارك زخمندن قان بلال حضرتلرينك تن مباركندن فيشاردى وهر اوردقجه بدن شريفندن قان روان اولوردى اول بلال رضى الله عنه دهندن احد احد ديمك صچراردى انك قصديسز يعنى اختيار يسز انك دهانندن احد احد ديمك چقار وظهور ايلردى ﴿ چنانكه ازدردمندان ديكر ناله مى جهد بى قصد زيرا ازدرد عشق ممتلى بود ﴾ انجلين كه اندن غيرى دردمندلردن هم بى قصد واختيار ناله صچرار كذلك حضرت بلالدن هم بى قصد و بى اختيار

احداحد دیمك صبر ایوب دهاندن طشره چقاردی زیرا دردعشقدن مملواولمش واحدواحدك محبتیله طولمش ایدی (كل اناء يترشح بما فيه) موجبنجه انك درد عشقله مملو اولان اناه وجودندن احد واحد دیمك ظهوره كلوردی ﴿ اهتمام دفع درد مدخل خار را نبود و همچون سحرهٔ فرعون وجرجیس وغیرهم مما لا یعد ولا یحصی ﴾ دردك دفعی اهتمامنه خار ایچون مدخل اولمدی یعنی بلال رضی الله عنه حضرتلرندن دردعشق دفع ایلمك اهتمامنه خارك مدخلی اولمدی بومعناده جائزدر كندی وجودندن دردخاری دفع ایلمك اهتمامنه بلال رضی الله عنهك مدخلی واختیاری اولمدی وكندی وجودندن دفع ایلكه اهتمام قیلمدی واول جهوده تابع ومائل اولمدی فرعونك ساحرلری كبی كندی اللرینی وایاقلرنی قطع ایلدكلكی دفعنه اهتمام قیلمدیلرو بی اختیار (آمنا برب العالمين رب موسى وهارون) دیدیلر دخی جرجیس پیغمبر كبی كندینك قتل اولنمسنك دفعنه اهتمام قیلمدی وخلق ایمانه دعوت ایلمكدن قتل قورقوسندن اوتری معرض اولمدی بلكه كافرلر آنی حرب شدید ایله دوكوب اولدردكجه اول ینه حیات بولدقده انلری دین وایمانه بالضروری دعوت ایلردی و بونلردن غیری دخی لا یعد ولا یحصی قبیلندن جان باز وسر باز عاشقلر چوقدر بلال حضرتلری دخی كندی وجودندن دردخاری دفع ایلمسنك اهتمامنه مدخل طوتمیوب بی اختیار احداحد دیردی نته كم نظم شریفده دخی قصه‌سی مفصل ومشروح اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ تن فدای خار میكردان بلال * خواجه اش میزد برای گوشمال * كه چرا تو یاد احمد می كنی * بندهٔ بد منكر دین منی) اول بلال حبشی رضی الله عنه تن مباركنی خاره فدا ایلردی انك خواجه‌سی ایسه گوشمال وتأدیبدن اوتری آنی دوكردی ودیردی كه نیچون سن یاد احمد ایلرسن وندن اوتری احداحد دیوسویلرسن ای بندهٔ بد بنم دینمه منكرسن اگرسن احداحد دیمكدن ودین احمده اقرار وتصدیق ایلمكدن رجوع قیلمزو بنم دینمه مائل اولمزایسك بوچوب التنده اولمك مقرردر دیردی بلال حضرتلری مقدما امیه بن خلف نام یهود ینك بنده‌سی ایدی چونكم حضرت بلال بن رباحك حضرت احمده محب اولدیغنی واكا ایمانه گلدیكنی وتصدیق واقرار قیلدیغنی بیلدی اكا جور وجفالری زیاده قیلدی هر بار جور وجفایی اكا رجوع ایتسون دیوزیاده ایتدكجه انك عشق ومحبتی زیاده‌لك بولدی (بیت) آنجا كه منتهای كمال ارادتست * هرچند جور بیش محبت زیادتست ﴿ مثنوی ﴾ میزد اندر آفتابش او بخار * اواحد میگفت بهر افتخار * تا كه صدیق آن طرف بگذشت تفت * آن احد گفتن بگوش او برفت * چشم او پرآب شد دل پرعنا * زآن احد می یافت بوی آشنا) اول جهود آفتابك حرارتنده اول بلال رضی الله عنهی شاخ خار ایله اوروردی

اول بلال افتخاردن اوتری احد دیردی ودوکلدکجه احد احد دیمسیله افتخار ایلردی حتی که بر کون ابو بکر صدیق رضی الله عنه اول طرفدن علی الفور حرارتله کچدی اول احد دیمکلک انك قولاغنه دکدی واول دردوسوزله احد احد دیمکلکی کوش ایتدی اول ابو بکر رضی الله عنهك چشم مبارکی اشکله پر اولدی و کوکلی عنا واضطرابله طولدی زیرا اول احد دیمکدن آشنا رایحه‌سن بولدی واول احد احد دیه‌نك حضرت حقله آشنا اولدیغنی بیلدی وانك ناله وصداسندن اکا آشنالق رایحه‌سی کلدی ﴿ مثنوی ﴾ بعدازان خلوت بدیدش پند داد * کزجهودان خفیه‌می دار اعتقاد * عالم السرست پنهان‌دار کام * کفت کردم توبه پیشت ای همام) اندنصکره ابو بکر رضی الله تعالی عنه حضرتلری اول بلالی خلوت کوردی و برکون تنها بولدی اکا پند ونصیحت و یردی بویله دیوکه اعتقادی جهودلردن خفیه طوت وایمان وعرفانکی اول بی دینلردن سر وپنهان ایله حق تعالی حضرتلری عالم السر والخفیاندر کامی کزلوطوت یعنی مراد ومقصودی پنهان ایت حضرت بلال حبشی رضی الله عنه چونکم صدیق اکبر حضرتلرندن بو کلامی استماع ایلدی اکا دیدی سنك اوککده ای همام توبه قیلدم وایمانمی وعرفانمی بونلره افشا ایلمکدن رجوع ایتدم توبه اولسون بردخی بویله سویلیم و بو سری اول نامحرملره افشا ایلیم دیدی ﴿ مثنوی ﴾ روز دیکر از بکه صدیق تفت * آن طرف از بهر کاری می رفت * باز احد بشنید وضرب زخم خار * برفروزید ازدلش سوز وشرار * باز پندش داد بازاتوبه کرد * عشق آمد توبه اورا بخورد) برغیر کونده ارکندن صدیق حضرتلری حرارتله اول طرفه برکاردن اوتری کندی وحضرت بلال رضی الله عنهك مضروب اولدیغی محله جانبندن کذرایتدی کیرو احد دیمکی اشتدی وخار زخمنك ضربنی کوش ایتدی اول حضرتك قلبندن سوز وشرارشعله لندی وآتش حرقت واوعت درون دلندن یالکلندی کیرو برکون آنی خالی بولدی اکا پند ونصیحت و یردی واول بلال توبه قیلدی وافشای رازایلمکدن رجوع قیلدی عشق کلدی انك توبه‌سن یدی یعنی اکرچه ابو بکر رضی الله عنهك پندنی قبول ایدوب اول حینده احد احد دیمکدن وسر درونی افشا ایلمکدن توبه ایلدی لکن فی الحال عشق کلدی وسلطان محبت اکا مسلط اولدی فی الحال انك توبه‌سنی یدی وز نهار بردخی توبه ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ توبه کردن زین نمط بسیار شد * عاقبت از توبه او بیزار شد * فاش کرد اسپرد تن را در بلا * کای محمد ای عدو توبها * ای تن من وی رك من پر زتو * توبه را کنجا کجا باشد درو * توبه رازین پس زدل بیرون کنم * ازحیات خلد توبه چون کنم) بونمطدن توبه ایلمك چوق اولدی

﴿ وبو ﴾

و بو اسلوب اوزره تبت ورجعت دیوسو یلمك وافركلدی عاقبة الامر توبه دن توبه قیلدی آخر كار سرنی فاش ایلدی وتنی بلایه اصمرلدی بو یله دیوكه ای محمد ای توبه لرك عدوسی یعنی عاشقلرك توبه سنی صیجی وازاله قیلیجی محمد مصطفی علیه السلام ای بنم تنم وای بنم طمرم سندن پردر توبه نك انده وسعتی قچن اولور یعنی بنم تنم ودرونم سندن وسنك عشقكدن برمرتبه طولمش ومالا مال اولمشدر كه توبه نك اكا صغمغه مجالی اولماز وسنك عشق ومحبتكدن غیری برشی كلسه بنم وجودمده یر بولماز توبه یی بوندنصكره كوكلدن اخراج ایلرم حیات خالددن نیجه توبه ایلرم سنك محبتك خود عیش ابد وحیات مخلددر حیات ابدی وعیش سرمدیدن عاشق نیجه توبه ایلسون ومحبوب جان بخشمدن رجوع ایلدم دیونه لسانله سویلسون عاشقه بو یله سویلمكدن ترك جان وتن ایلمك آسان كاور ﴿ مثنوی ﴾ عشق قهارست ومن مقهور عشق * چون شكر شیرین شدم ازشور عشق * برك كاهم پیش توای تندباد * من چه دانم كه كجا خواهم فتاد) عشق قهاردر و بن انك مقهوری یم یعنی بلال حبشی حضرتلری دیدی عشق برغالب وقهاردر و بن انك مغلوب ومقهوری یم عشقك شورندن شكر كبی شیرین اولدم یعنی عشق ومحبتك شورشندن بندن مرارت كیدوب حلاوت معنی ولطافت روحانی بولدم وشهد وشكر كبی شیرین ولذیذ اولدم ای تند باد كبی اولان عشق بن سنك اوكڭده صمان چوپی ام بن نه بیلورمكه قنده دوشرم بن سنك دست تصرفكده بی وجود و بی قدرتم تدبیر وتصرف هروجهله سنكدر ﴿ مثنوی ﴾ كر هلالم كر بلالم میروم * مقتدئ آفتابت میشوم) اكر هلالم اكر بلالم یلرم سنك آفتابكه مقتدی اولورم عشقك آفتابندن مراد حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمدر وخطاب عشقه در یعنی ای عشق ومحبت واكر بنم اسمم بلال وجسمم مانند هلال ایسه ده سنك آفتابك اولان حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم مانند ماه مقتدی وتابع اولورم واول شمس فلكك عشق ومحبتندن قمر كبی نور استفاده قیلورم وهمیشه اكا پیرو اولورم ﴿ مثنوی ﴾ ماه را بازفتی وزاری چه كار * در پی خورشید پوید سایه وار) ماهك زفتلك وزار یلكله نه كاری واردر سایه وار خورشیدك اردنجه یلر یعنی ماهك جسامت ونحافتله كاری اولمیوب بلكه انك كاری سایه وار خورشیدك اردنجه یلمك اولدیغی كبی بن ماه فلك محبتك دخی كاهی هلال كبی ضعیف ونحیف وكاهی بدر كبی جسیم ولطیف اولمسیله كارم یوقدر بلكه بنم كارم اول خورشید حقیقتك وآفتاب فلك معنوینك سایه سی كبی اردنجه كتمك وماه كبی اندن نور استفاده ایتمكدر ﴿ مثنوی ﴾ باقضا هركو قراری میدهد * ریش خند سبلت خود می كند) قضای حقه هرشول كسه كه

برقرار و بر كنديك سبلته ريش خند ايلر صقاله و بيغه كولمك استهزادن كنايه‌در
يعني حق تعالينك قضاسنه هرشول كسه كه برقرار و كنديك تدبيرنه اعتماد و رأينه
استناد ايدوب برحالت اوزره كنديسني ثابت قدم اولق مرتبه‌سنه ايركورر
اول كسه في الحقيقه كنديك بيغنه وصقالنه كولر وكندي كندي يه استهزا ايلر
زيرا تدبيرك تقديره فائده‌سي اولمز وعاقل اولان كسنه قضايله مقابله قيلمز
(مثنوي) برك كاهي پيش باد آنكه قرار * رستخيزي وآنكهاني عزم كار)
باداو كنده . بربرك كاهي اندنصكره قرار و بوهركز ممكن دكلدر قضاى الهي
بادصرصر كبي وقلب آدمي برك كاه و بادشت وصحرا ايچره بربركبدر بادصرصر
برك كاهي و پري نيجه تحويل وتقليب ايلرسه قضاى الهي دخي قلبي انك كبي تقليب
وتحويل ايلر كما قال عليه السلام (القلب كريشة في الفلاة تقلبها الرياح ظهر البطن)
پس برك كاه كبي اولان قلب آدمينك بادتنه قضا اوكنده قرارى اولمز رستخيز اوله
اندنصكره عزم كار بوني خود كسه قيلمز زيرا قيامت كوني كار كوني دكلدر بلكه
ناس اول كونده سكران اوله لر واكثري مست ومدهوش قاله لر كما قال الله تعالى
(وترى الناس سكارى وماهم بسكارى) پس قضاى الهي روز رستخيز كبيدر
چونكم ظهور ايليه كاره عزم ايلمك باطل اولور (مثنوي) كربه‌در انبانم
اندر دست عشق * يكدمي بالا ويكدم پست عشق * اوهمي كرد اندم بركرد سر *
نه بزير آرام دارم ني زبر) مثلا عشق النده طغرجق ايچره كربه‌يم بردم عشقك
بالاسنده‌يم و بردم پستنده و عشقم او بني باشي اطرافنه طولاندررنه آنده . آرام طوترم
نه اوستنده بو بيتلر عاشقك حالني تمثيل وتصوير ايلمك طريقي اوزره ديلمش وعشقي
برقوى مرده وعاشقي طغرجق ايچره اولان كربه‌يه تشبيه قيلنمشدر نته كم حضرت
بلال كندي حالني تمثيل ايدوب بيوررلر بن عشق النده في المثل برقوى مردك
النده طغرجق ايچره اولان كربه ضعيف كبي‌يم بردم عشقك بالاسنده‌يم و بردم دخي
پستنده‌يم اول عشق بني باشنك اطرافنه دوندرر نته كم برقوى كسه انبان ايچره
اولان كربه‌يي باشنك اطرافنه دوندررر بن ضعيف انبان ايچره اولان كربه نحيف
كبي نه بالاده آرام طوته‌رم ونه پستده ونه اعلاده قرار ايدرم نه سفليده نته كم كربه
بيچاره انبان ايچره بي قرار وآواره اولوب اعلاده واسفلده آرام طوتمز و بالا و پستده
قرار ايتمز (مثنوي) عاشقان درسيل تند افتاده اند * برقضاى عشق دل
بنهاده اند * همچوسنك آسيا اندر مدار * روزوشب كردان ونالان بي قرار *
كردش برجوي جو يان شاهد ست * تانه كويد كس كه آن جورا كداست)
عاشقلر في المثل سيل تنده دوشمشلردر عشقك قضا وحكمي اوزره كوكل قومشلردر
يعني عشق برسيل تندكبيدر عاشقلر اول قوى وتند اولان سيله دوشن وانك مقتضاسنه

وحكمنه كوكل قويان كسنه كبيدر پس عاشقلر عشقك قضاسنه كوكل قومشلر ورضا ويرمشلردر بونلر مدارده اولان دكرمن طاشى كبى كيجه وكوندز بى قرار دونجى وناله قيلجيدر اول سنك آسيانك كردشى جوى جولر اوزره شاهددر تاكسه ديميه كه اول جورا كدر جوى جو يان جوى جونك جمعيدر جوى جو وصف تركيبيدر جوى ديلجى وارمق طلب ايدجى معناسنه اصلنده جوينده جوى ايدى تركيب اولنوب جوى جو اولدى وجمعى جوى جويان كلدى يعنى سنك آسيانك دور وحركتى ارمق طالبى اولنلره وانك نه فعلده اولديغنى بيلمك ديلينلره دليل وشاهددر تاكم جوينده كان جو ديميه لركه اول ارمق راكددر وثابتدر كذلك عاشقك وجودنك كردش وحركتى جوى عشق طالب اولنلره شاهد وشان عشقى بيلمك استينلره دليلدر تاجوينده كان جوى عشق اولنلر ديميه لركه جوى عشق ومحبت برقرار اوزره راكد وثابتدر بلكه عاشقك وجودنده اولان دور وحركتى كوردكلرنده بيله لركه عشق نو بنو جارى اولقده وعاشقك وجودنده كونا كون تصرف قيلقده در ﴿ مثنوى ﴾ كرنمى بينى توجورا در كمين * كردش دولاب بيرونى ببين) اكرسن كيمنده اولان جويى كورميه سن بيرونده اولان دولابك كردشنى كور يعنى اكرسن كمينده اولان جوى عشق وشوقى كورمز ايسك بيرونه منسوب اولان چرخك كردشنى كور وآنك همیشه دور وحركت ايلديكنه نظر ايركور ﴿ مثنوى ﴾ چون قرارى نيست كردون را ازو * اى دل اختر وار آرامى مجو) چونكم كردونك اول جوى عشقدن برقرارى يوقدر اى دل اختر كبى همسن برآرام استمه يعنى بو افلاك تسعه نك عشق وشوقندن اوترى برآن قرارى يوقدر همیشه بونلر عشق وشوقيله دولاب كبى دونكده ودور وحركت قيلقده درلر اى كوكل همسن اختر كبى اولوب برآرام استمه بلكه سن دخى فلك دوار واختر نوار كبى برآن و برساعت قرار ايتميوب حركت شوقيه ايله دور وحركت ايله ديمك اولور اتفاق حكمابونك اوزرنه در كه افلاكك حركاتى حركات شوقيه در كه هر برفلكك وجودنده مدبر اولان عقل مافوقنده اولان فلكك نفسنه وعقلنه عاشقدر وحقيقتده بوجمله سى حضرت حقه عاشقدر پس بونلرك دور وحركاتى فى الحقيقه حركات شوقيه اولور و بونلر عشق وشوقيله دونوب همیشه بويله دور وحركت قيلور ﴿ مثنوى ﴾ كرزنى در شاخ دستى كى هلد * هر بكجا پيوند سازى بكسلد) اكر فرضى برشاخه ال اوره سن عشق سنى قچن قورهرقنده پيوند دوزه سن قيرار وقطع ايلر يعنى اى عاشق فرضا اكرسن عشقدن خلاص اولمق ايچون شاخلردن برشاخه تمسك ايدوب الكله آنى محكم طوتسك عشق سنى قچن قورهرنبه اتصال ايليه سن و پيوند دوزه سن لابد آنى قطع ايلر وسنى

همان کندی زبونی ومغلوبی قیلور ﴿ مثنوی ﴾ کرغی بینی تو تدویر قدر * درعناصر جوشش وکردش نکر * زانکه کردشهای آن خاشاك وکف * باشد از غلیان بحر باشرف * بادسرکردان بین اندر خروش * پیش امرش موج دریا بین بجوش) اکرسن قدرك تدویرنی کورمز ایسه‌ك عناصرده اولان جوشش وکردشه نظر ایله زیرا اول خاشاك وکفك کردشلری باشرف اولان بحرك غلیانندن اولور بادی سرکردان خروشده کور انك امری قننده موج دریایی جوشده کور خاشاکدن مراد خاك وکفدن مراد نار اولور و بو بیتلرده عناصر اربعه ذکر اولنمش اولور و بحر باشرفدن مراد عشق الهی اولور وقدر وقضای الهینك صورت تفصیلیه سی اولور وقدر محبت ذاتیه‌نك مظاهر محبت ازلی اولان اشیا اوزره اجمالا وتفصیلا حکمندن وتأثیرندن عبارت اولور و بو افلاك تسعه‌ده اولان دور وحرکت تقدیر الهینك تدویری ایله اولور اکرسن قضا وقدرك بو افلاکی دوندرمه‌سنی کورمیه‌سن و بونك دور وحرکتنك تقدیر الهیدن اولدیغنی بیلمکه قادر اولمیه‌سن بو عالم سفلیده عناصر اربعه‌نك وجودنده اولان کردشه وجوششه نظر ایله زیرا که اول خاشاك مشابه‌سنده اولان خاکك کردشلری یعنی تبدیل وتحویل اولملری وکوناکون معادن ونباتاتی اخراج قیلملری وکذلك کف مشابه‌سنده اولان نارك وحرارتك کردشلری باشرف اولان بحر محبت ازلیه‌نك جوشش وغلیانندن اولور و بونلرك وجودی وظهوری فاحببت ان اعرف قولنك مدلولی اولان محبت ذاتیه‌دن وجوده وظهوره کلور بادسرکردانکه عناصر اربعه‌دن بریدر انی دخی بحر محبتك هواسیله خروشده کور اول بحر باشرفك امری اوکنده عناصر اربعه‌دن بری دخی که موج دریادر جوشده کور الحاصل عناصر اربعه‌نك هر بریسی دریای محبت ذاتیه‌نك خس وخاشاکی کبیدر دریا اوزره اولان کف وخاشاکك دور وحرکتی دریادن اولدیغی کبی بو عناصر اربعه‌نك دخی جوش وخروشی ودور وجنبشی بحر محبت ذاتیه‌دندر که سرفاحببت بونلری بویله جوش وخروشه کتورر ﴿ مثنوی ﴾ آفتاب وماه دوکاو خراس * کرد میکردند ومیدارند پاس) آفتاب وماهتاب ایکی خراس کاو بدر اطرافی دولانورلر وحفظ طوترلر خراس اسب واستر وبقر وخر دوندردکی دکرمنه دیرلر اصلنده خرآسیاب ایدی ابتدا آنی خر دوندردیکیچون صکره تخفیف اولنوب خراس دینلدی وحیوان دوندردیکی دکرمنه اطلاق اولندی بو بیتده آفتاب وماهتاب ایکی دکرمن کاونه وفلك دخی خراسه تشبیه قیلندی وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که بو آفتاب وماهتاب ایکی دکرمن کاوی کبیدر اطرافی دولانورلر ونورانیتلریله حفظ وحمایت ایدرلر ﴿ مثنوی ﴾ اختران هم خانه خانه میدوند * مرکب هر سعد ونحسی میشوند) اخترلر هم خانه خانه یلرلر هر سعد ونحسك مرکبی اولورلر یعنی اختران کردون هم بر برجدن برآخر برجه

كيدرلر باذن الله هر برسعد ونحسك مركبي ومظهري اولورلر وكاه نحوستي وكاه سعادتي تقدير الهى ايله اظهار قيلورلر ﴿ مثنوى ﴾ اختران چرخ كر دورندهى * وين حواست كاهلند وسست پى * اختران چشم وكوش وهوش ما * شب كجا اند وبيدارى كجا * كاه درسعد وصال ودلخوشى * كاه درنحسى فراق وبيهشى) اختران چرخ اكرچه هى كشى دور دررلر بوسنك حواسك كاهلار وسست پى لردركه انلرك نحوست وسعادتنى ودور وحركتنى بيلكه قادر اوله مز بومعنى دور دالك ضميله بعيد معناسنه اولديغى ومصرع ثانى استفهام اولديغى اوزره در امابوندن اولى اولان معنى اولدركه دور دالك فتحه سيله اوقنوب دائر معناسنه اوله ومصرع ثانى يه استفهام انكارى معناسى ويريلوب بوتقدير اوزره معنى بويله ديمك اولوركه هى كشى آكاه اول بوچرخ كردونك اخترلرى روز وشب اكر بر برجدن دائرلرايسه وبوسنك حسلرك هم كاهلار وسست پى لرميدر بوسنك حواس خمسهٔ ظاهرك وحواس خمسهٔ باطنك هم روز وشب اختران كردون كبي دور ايدبجيلر و برمرتبه دن برمرتبه يه سير ايدبجيلردر بزم هوشمز وكوشمز وچشممز اخترلرى كور كيجه قنده درلر وبيدار اولدقده قنده درلر يعنى بوحواس خمسهٔ ظاهره دن هر بريسى كيجه اولوب خوابه واردقده كندى خانه لرندن كيدرلر وعالم خيالى سير ايدرلر وكوندز اولوب بيدار اولدقده ينه هر بريسى كندى خانه لرينه كيدرلر وهر بريسى اختر كبي بوكونه دور وحركت قيلورلر كاه اولوركه وصال دل وخوشلق وقتنده سعدنده كاه اولوركه فراق وبى هشلك نحسنده اولور يعنى اختران كردون كاهى نحوستده وكاهى سعادتده اولدقلرى كبي حسلرى دخى كاهى نحوستده وكاهى سعادتده اولورلر هركاه كه دل خوشلقده وكنديلره ملايم ولذيذ كلان حالتلرده اولهلر انلره نسبت سعادتده اولمق كبيدر وهر باركه برحس كنديه ملايم ونافع اولان حالتدن بعيد وجدا اوله ويابيهوشلقده قاله انلره نسبت بوحالتلر نحوست كبي اولور پس بوحواس ظاهره وحواس باطنه هم بواعتبار اوزره كاه وصال ودلخوشلق سعدنده اولمقدن وكاهى فراق وبيهوشلق نحوستنه كرفتار كلمكدن خالى اولمزلر پس انفس دخى آفاقه مطابق كلدى وآفاقك احوالى نيجه مختلف ايسه انفسك دخى احوالى انك كبي مختلف اولدى ﴿ مثنوى ﴾ ماه كردون چون درين كرديد نيست * كاه تاريك وزمانى روشنست * كه بهار وصيف همچون شهد وشير * كه سياست كاه برف وزمهرير) ماه كردون چونكم بودونمكده دركاه تاريك وبرزمان روشندر يعنى ماه كردون دخى بزم حسلريمز كبي مختلف الاحوال اولمقدن وكاهى نقصان وكاهى كمال بولمقدن خالى دكلدر كوركه كاهى منخسف اولوب تاريك وظلمانى

اولور وكاهی انجلاور وشئالق بولوب عالمی منور قیلور وكاهی ذاتنه نقصان
كلوب دین محاقده نحیف ونزار اولوب هلال اولور وكاهی كتدكجه زیاده اولوب
بدر كامل اولور پس تبدل وتغیردن بردم خالی اولمز كذلك بوعالم هم فصول
اربعه دن خالی دكلدر كوركه كاهی بهار وكاهی صیفدر شهد وشیر كبی كه اوچ آی
دخی فصل بهار واوچ آی دخی فصل صیف شهد ایله شیر كبی احلی والذدر واوچ
آی دخی فصل خریفدركه مرك وتب كبیدر واوچ آی دخی فصل شتادركه برف
وزمهریرك سیاستكاهیدركه برودت هوا وبرف ویخ وشدت شتا حیوانه ونباته سیاستكاه
كبیدر ﴿ مثنوی ﴾ چونكه كلیات پیش اوچه كوست * سخره وسجده كن
چوكان اوست * توكه یك جزوی دلازین صدهزار * چون نباشی پیش حكمش بی
قرار) چونكم كلیات اول خدانك حكمی اوكنده طوب كبیدر زبون وسجده كن
چوكان اودرای كوكل سنكه بوصدهزاردن برجزؤسن سن انك حكمی اوكنده
نیجه بی قرار اولمیه سن یعنی چونكم بوافلاك تسعه وعناصر اربعه وموالید ثلاثه
بالكلیه اول خدانك حكمی اوكنده كوی كبیدر وانك چوكان امرنه وقضاسنه
بوجمله سی سجده ایدیجی ومغلوب وزبون اولجیدر ای كوكل بوصدهزار اولان
موجوداتدن ونیجه بوزبیك اولان مخلوقاتدن سنكه برجزؤسن انك حكمی
اوكنده نه حالله بی قرار اولمیه سن ونه كیفیتله تبدل وتغیرده واختلاف احوالده
قالمیه سن چونكم كلیات بویله مختلف الاحوال اولیجق سنك كبی جزؤینك اختلافده
وتبدل وتغیرده اولسی خود بطریق الاولی اولور چونكم قضیه بویله در پس
سكا لازم كلور كه هروجهله كندیكی انك قضاسنه تسلیم ایله واول نیجه مراد
ایلرسه انك مرادنی اختیار ایله ﴿ مثنوی ﴾ چون ستوری باش درحكم
امیر * كه در آخر حبس وكاهی درمسیر * چونكه در میخت ببندد بسته باش * چونكه
بكشاید بروبرجسته باش) ای دل اول امیرحقیقینك حكمی اوكنده برستور كبی
اول كاه آخورده حبس وكاه مسیرده اول چونكم سنی میخه بغلیه بسته اول چونكم
چوزه یوری برجسته اول ستوربینكه دیرلر یعنی اسب واستردن واشتردن وخردن
هرنه كم بینكه صالح اوله اكا ستور دیرلر وخلاصهٔ كلام ونتیجهٔ مرام بویله دیمك
اولوركه ای كوكل اول امیرحقیقینك حكمی اوكنده بربنك كبی اول مركب كاهی
آخورده بغلو وكاهی سیر وحركتده اولدیغی كبی سن هم اول پادشاهك حكمیله
كاهی دنیا آخورنده قیود دنیویه وجسمانیه ایله بسته ومقیداول وكاهی بی قید وآزاده
اولوب روحانیت مسیره لرنده سیر وحركت قیل چونكم سنی اول امیر بی نظیر میخ
طبیعته باغلیه ویاخود برشیئه قلبكی تعلیق ایدوب حبل محبتله سنی مقیدایلیه بسته
ومقید اول وقضایه رضاویروب كندیكی انك حكمنه تسلیم قیل چونكم علاقه بی

قطع ایلیه وسنك باغلرکی حل ایدوب سنی آزاده قیله صبر امقده اول وآزاده لك
شکرنی قیل وهمیشه اکا حامد وشاکر اول ﴿ مثنوی ﴾ آفتاب اندرفلك کژمیجهد
* در سیه رویی کسوفش می دهد * ازذنب پرهیز کن هین هوشدار * تانکردی
توسیه رودیك وار) آفتاب فلکده اکری صبر ارسیاه رو یلکده اکا اکری صبرامسی
و یاخود الله تعالی کسوف و یردنبدن پرهیز ایله آگاه اول عقل طوت تاکم سن
چولك کبی سیاه روی اولمیه سن یعنی چونکم خدای تعالی حضرتلری سنی قیوددن
آزادایلیه صبر ایچی اول لکن راستلك ودرستلك طریقی اوزره اکری صبر امقدن
حذر ایله کور که آفتاب فلك اوزره طریق مستقیمدن عدول ایدوب اکری صبر ارفی الحال
اول اکری صبر امق اکا سیاه رو یلکده کسوف و یریر یاخود اول اکری کتدیکیچون
خدای تعالی انك نورنی کیدروب سیاه روی اولمق مرتبه سنه ایرکورر جلدی اولك
اولنه قریب * بدز کستاخی کسوف آفتاب * شد عزاز یلی زجرأت رد باب * بیوردقلری
بیت شریف دخی بو مضمونی مؤید اولور و بورایه مناسب اولان برقاچ سوز بو بیتك
شرحنده مرور ایتمشدر وعقدهٔ ذنبك تحقیق هم جلد اولك آخرنه قریب اولان
* چون ذنب شعشاع بدری راخسوف * بیتك شرحنده کذر قیلنمشدر انده طلب اولنه
و بونده ذنبدن مراد کناهدر یعنی ای خورشید عالم کبی اولان آدمی ذنب وخطادن
پرهیز ایله آگاه اول عقلك باشکه طوت تاکم سن دود کناهدن چولك کبی روسیاه
اولمیه سن زیرا هر بار که بنده برکناه ایشلسه انك قلبنده برسیاه نکته پیدا اولور
اکرتائب اولمیوب اول کناه اوزره مصر اولورسه انك قلبنك ظلمت وسوادی زیاده
اولوب انك قلبنی ظلمت وسواد احاطه قیلور کما قال علیه السلام کلما اذنب العبد ذنبا
حصلت فی قلبه نکتة سوداء ان تاب واستغفر صقلت وان زاد زادت حتی تعلو قلبه
فذلکم الران الذی ذکره الله تعالی کلا بل ران علی قلوبهم ما کانو ایکسبون)
﴿ مثنوی ﴾ ابر راهم تازیانه آتشین * می زنندش کانچنان رونی چنین * برفلان
وادی بباران سو مبار * کوشمالش میدهد که کوش دار) ابرایچون هم آتشین
تازیانه اورورلر اکا بو یله دیو که انجلاین کیت بو یله دکل فلان وادی یه یاغدر بو جانبه
یاغدرمه اکا کوشمال و یررلر بو یله دیو که قولاق طوت یعنی رعدنامنده اولان
ملکلر سحابه آتشین اولان تازیانهٔ برقی اورورلر وشو جانبه کیت سن استدیکك
جانبه کیتمه دیوانی مراد الله هرنه جانبه اولورسه سائق اولورلر فلان وادی یه یاغدر
بو جانبه یاغدرمه دیو اکا کوشمال و یررلر و بزه قولاق طوت وسوزمز قبول ایت
دیو تأدیب وتهدید قیلورلر نته کم حدیث شریف بو معنایی مؤید اولور و بو مضمونه
شهادت ایدر قال صلی الله علیه وسلم (ملك من ملائکة الله موکل بالسحاب معه
مخاریق من نار یسوق بها السحاب حیث شاء الله) رواه الترمذی عن ابن عباس

﴿ مثنوی ﴾ عقل تو از آفتابی بیش نیست * اندران فکری که نهی آمد مأیست * کژ منه ای عقل تو هم گام خویش * تا نیاید آن کسوف او بپیش) ای سالك سنك عقلك بر آفتابدن زیاده دکلدر شول بر فکرده که نهی کلدی طورمه ای عقل سن هم قدمی اکری قومه تا کم انك اول کسوفی او ککه کلیه بعض نسخه ده بو مصرع بویله واقع اولمشدر (تا نیاید آن خسوف رو بپیش) بو تقدیر اوزره معنی تا کم اول یوز خسوفی سنك او کککه کلیه دیمك اولور یعنی ای سالك سنك عقلك خورشید انوردن زیاده دکلدر کور که اول کندی طریقندن بر مقدار منحرف اولمغله اکا کسوف واقع اولدی سن هم کندی امر اولندیغك طریقدن تجاوز قیلمه وشول بر فکرده که حق تعالینك نهیی واقع اولدی اول فکرده طورمه یعنی هر نه فکری نهی ایتدیسه اول فکر و اندیشه اوزره مصر اولمه و توقف قیلمه ای عقل سن دخی هم کندی قدمکی اکری قومه و امر اولندیغك طریقندن تجاوز قیلمه تا کم اول آفتابك کسوفی سنك او ککه کلمیه و سن هم اکری کتدیکك ایچون نورك زائل اولمیه و خدای تعالی سنی اول کژرولك سببیله مؤاخذه قیلمیه ﴿ مثنوی ﴾ چون گنه کمتر بود نیم آفتاب * منکسف بینی و نیمی نور تاب * که بقدر جرم میگیرم ترا * این بود تقدیر در داد و جزا) چونکم گناه کمتر اوله آفتابك نیمی منکسف کوررسن و نیمی دخی دخی نورانی کوررسن یعنی چونکم بو آفتاب صورینك کندی طریقندن منحرف اولمسی و خطا قیلمسی کمتر اوله انك نصفنی منکسف و نصفنی دخی نورانی کوررسن کذلك وجود انساینده عقل دخی آفتاب کبیدر نجن امر اولندیغی طریقدن بالکلیه تجاوز قیله تمام منکسف اولوب نوری قالمز اما انك خطاسی اکر کمتر اوله و طریقندن بر مقدار تجاوز قیله انك تجاوز ایتدیکی خطا یوانه کتدیکی قدر ذاتنی منکسف و ظلمانی و بر مقدارنی دخی منجلی و نورانی کوررسن کأنه حضرت حق طرفندن بویله دیمك اولور که ای عاقل بن سنی جرمك قدر طوترم و کناهك قدر اخذ ایدرم داد و جزاده تقدیر بو اولور و عدل بونی اقتضا قیلور اکر عفو و مغفرت اولمزایسه سیئه یه (وجزاء سیئة سیئة مثلها) حسبنجه سیئه مقداری جزا و یریلور ﴿ مثنوی ﴾ خواه نیك و خواه بدفاش و ستیر * بر همه اشیا سمیعیم و بصیر) استه نیك استه بد فاش و مستور هر نه ایسه دوکلی اشیا اوزره سمیعز و بصیرز حق تعالینك بلا حاجة سمیع و بصیر اولمسنك تحقیق دردنجی جلدك اولنه قریب غرض از سمیع و بصیر کفتن سر خنده مرور ایلشدر انده طلب اولنه یعنی جناب حق جل شانه بنده لرینه بیورر ای بنده اکر نیك اولسون و اکر بد اولسون مستور و آشکارا نقدر شیء اولورسه اولسون دوکلی اشیا اوزره سمیع و بصیرز و کلیسنك احوالنی کوروز و هر کسك اقوالنی اشیدیرز و انلرك فعلنه و قولنه کوره جزا و یریرز دیمك

اولور ﴿ مثنوی ﴾ زین کذرکن ای پدر نوروزشد * خلق ازخلاق خوش بدفوزشد) بوسوزدن ای پدر کذر ایله نوروز اولدی خلق خلاقدن خوش بدفوز اولدی بعض نسخه ده خلاق خود واقع اولمشدر بدفوز بهره مند وخوش حال معناسنه ده کاور بد فوز آغزك چوره سنه دخی دینور خوش بدفوزشد بوتقدیرجه خوش دهان اولدی دیمك اولور وخلاق کسر ایله اوقنوب قطعه اوقنور اماقطعه اوقنیوب اضافتله اوقنورسه بدفوز بهره مند وخوش حال معناسنه اولمق اولی اولور تقدیر کلام بویله دیمك اولورکه ای پدر بوکونه سوزدن وکهنه اولان روزدن کذر ایله زیرا نوروز اولدی وبکی حالت ظهوره کلدی خلق کندی خلاقندن خوش دهان اولدی ولذت بولدی یاخود معنی خلق کندی خلاقندن خوش حال اولدی وبهره ونصیب بولدی دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ بازآمدآب جان در جوی ما * بازآمدشاه مادر کوی ما * می خرامد بخت ودامن می کشد * نوبت توبه شکستن میزند * توبه را بارد کرسیلاب برد * فرصت آمد پاسبان راخواب برد) آب جان بزم جویمزه کیروکلدی بزم شاهمز بزم کویمزه کیروکلدی بخت صالنور ودامن چکرتوبه صیجیلق نوبتنی چالار توبه یی کیروسیلاب التدی فرصت کلدی پاسبانی خواب التدی یعنی آب حیات معنوی کیرو بزم جوی وجودمزه کلدی وبزی احیاقیلدی بزم شاهمز بزم کوی درونمزه لطف واحسانیله کلدی وحسن جمالیله تجلی قیلدی بوحینده بخت ودولت خرامان اولور ودامن چکوب تفخروناز قیلور توبه صیمقلغك نوبتی کاور وعاشق اولان بویله موسمده توبه یی شکسته قیلور توبه یی تکرار سیلاب عشق ومحبت قاپدی فرصت کلدی پاسبانی خواب حیرت قاپدی وعقل پاسبانی وله وحیرتله نائم اولوب توبه یی سیلاب محبت کوتردی کتدی ﴿ مثنوی ﴾ هرخماری مست کشت وباده خورد * رخت را امشب کرو خواهیم کرد * زان شراب لعل جان جان فزا * لعل اندر لعل اندر لعل ما) هرخماره منسوب اولان کسه باده ایچدی ومست اولدی رختی بوکیجه رهین ایتمك استرز جان فزا اولان جانك اول شراب لعلندن بزم لعلمز ایچره لعل ایچره لعل واردر خماریده اولان یانسبت ایچوندر ومصرع اول هرخماری باده خورد ومست کشت تقدیرنده در خماریدن مراد خمر محبتله مخمور اولان عاشقلردر ورختدن مراد وجود مجازی ولوازم جسمانیدر شراب لعلدن مراد محبت الهیدرکه شاربانی محبت اولنلری مست ومستغرق ایلیجیدر آخرکه لعل مایه مضافدر اندن لب مراداولور وتقدیر کلام وتوضیح مرام بویله دیمك اولورکه هرنقدر شراب محبت حقی نوش ایلیین مخمور وارایسه بادهٔ محبتی ایچدی ومست اولوب کندیدن کچدی بوکیجه بزای طالب شراب محبت الهی اولان کسه رخت وجودمزی ومتاع باد وبودمزی اول

شراب الهيدن اوترى رهن ايتمك استرز تا كم وجودمزى بو دنيا كيجه سنده اول
شراب الهيدن اوترى رهن قو باوزه انك مقابله سنده شراب محبتى آلوب ايچه وز مست
اولوب كنديمزدن كچه وز اكر سندخى بزم كبى بو شراب الهيدن ايچمك ومست اولوب
كندكدن كچمك استرايسك كل بروشب دنياده رخت وجودكى ومتاع بادو بودكى بو خمر
الهيدن اوترى رهن ايله تا اندن بزم كبى سندخى نوش ايده سن وكنديكى فراموش ايدوب
بيخودلر بولنه كيده سن اول جان زباده ايديجى جانك لعل كبى اولان شرابندن
واول جانه حيات ويرن محبت الهيه نك مى نابندن بزم لبمزده قات قات لعل واردر يعنى
دهانمزده قات قات جوهر معنوى واضعاف مضاعف اذواق روحانى واردر
لاينقطع بز اول شراب محبتى نوش ايديجى وكنديمزى فراموش ايدوب بى وجود
اولنلر بولنه كيديجى يز ﴿ مثنوى ﴾ بازخرم گشت مجلس دلفروز * خيز دفع
چشم بد اسپند سوز * نعرهٔ مستان خوش مى آيدم * تا ابد جانا چنين مى بايدم)
كرو مجلس خرم اولدى دلفروز قالق چشم بدى دفع ايچون اسپند ياق مستلرك نعره سى
بكا خوش ولطيف كلور تا ابد اى جان بونجلاين كركدر يعنى مجلس روحانى كيرو كوكل
شعله لندريجى خرم اولدى ورونق ولطافت بولدى قالق اعدا وحسادك سوء
نظرلرينك شوملغنى دفعدن اوترى اوزرلك ياقكه بو چشملرك يرامز نظرلرنى دفع
ايلمكدن اوترى اوزرلك مجربدر بكا مست شراب عشق اولنلرك نعره سى خوش
كلور ومستانه هاى وهوى قيلرى درونمه ذوق وصفالر وير تا ابدى اى جان بكا
بويله كركدركه مجلس روحانى هميشه خرم ودلفروز اوله مست شراب الهى اولان
عاشقلر مستانه نعره لر اوره وبى اختيار هاى وهولر قيله وحضرت بلال رضى الله
عنه كبى احد احد ديمك ياخود الله الله ديمك وياخود الله هو ديمك وياخود هو هو
ديمك والحاصل محبوب حقيقينك نام شريفنى بلاتصنع ولاريا ذكر ايلمك انك
دهانندن مستانه وار صدور ايليه چونكم حضرت مولانا قدس سره الاعلى
كنديلرك وجد وحالنى ومجلسلرنه حاضر اولان عشاق الهيه نك دخى ذوق
ومحبتنى حضرت بلال رضى الله عنهك احوالنى تعبير وتقرير ايلمك مناسبتيله ذكر
ايلديلر وانك قصه سى ضمننده وكنديلرك وجد وحالنى وعاشقلرك دخى ذوق بالنى
بيان بيوردیلر كيرو حضرت بلال رضى الله عنهك حالنى بيان ايلمكه شروع
ايدوب بيورر ﴿ مثنوى ﴾ تك هلالى با بلالى يار شد * زخم خار اورا كل
وگلزار شد * گرز زخم خارشى غربال شد * جان جسمم گلشن اقبال شد) اشته
بر هلال بر بلال ايله يار اولدى زخم خار اكا كل وكلزار اولدى بنم جسمم جانم كلشن
اقبال اولدى بعض نسخه ده جانه جسم مابيننده واو عاطفه واقع اولمشدر بو تقدير
اوزره معنى لكن بنم جسمم وجانم كلشن اقبال اولدى ديمك اولور هلالدن مراد

بونده نحافت جسمدر اکرچه هلال بر بنده نك اسمیدر که حضرت بلال رضی الله عنهك قصه سنك عقبنده انك قصه سی کلسه کرکدر بو محلده مراد هلالدن اول بنده اولمق مناسبتدن زیاده دوردر تقدیر کلام بودر که اشته هلال کبی بر ضعیف ونحیف جسم بلال حبشی حضرتلری ایله یار اولدی زخم خار اول بلال رضی الله عنهك هلال کبی اولان مبارك جسمنه زیاده شوقدن کل وکلزار اولدی اکر اول عاشق صادقك تن مبارکی زخم خاردن غربیل کبی دلك دلك اولدی لکن انك اسان حالی بنم جسم وجانم کلشن اقبال اولدی دیردی بو مصرع حضرت بلال رضی الله عنه طرفندن دینلمش وترجمانیت طریقیله آنك لساندن تعبیر قیلمشدر

﴿ مثنوی ﴾ تن بپیش زخم خاران جهود * جان من مست وخراب آن ودود * بوی جانی سوی جانم میرسد * بوی یار مهربانم میرسد) تن اول جهودك خارنك زخمی اوکنده در و بنم جانم اول ودودك مست وخرابیدر جانه منسوب اولان رایحه بنم جانم جانبنه ایریشور بکا یار مهربانك رایحه سی ایریشور یعنی بلال رضی الله عنه حضرتلری بویله دیردی اکرچه تن اول جهودك خارنك زخمی اوکنده در لکن بنم جانم اول محبوبك مست وخرابیدر برجان رایحه سی بنم جانم طرفنه کلور و بنی مست وخراب قیلور مهربان اولان یارك رایحه سی بکا ایریشور و بنی مست ومدهوش ایلر ﴿ مثنوی ﴾ ازسوی معراج آمد مصطفی * بر بلالش حبذالی حبذا * چونکه صدیق از بلال دم درست * این شنیداز توبه اودست شست) حضرت مصطفی علیه السلام معراج جانبندن کلدی انك بلال رضی الله عنه اوزره حبذالی حبذا دیمسی اولدی یعنی چونکم حضرت مصطفی علیه الصلوة والسلام معراج جانبندن کلدی کندی بلالنه یابلال حبذا بنم ایچون که سنك کبی بر مقبول الهی بنم امتمدن اولدی بیوردی نته کم صحیحینده واقع اولمشدرکه حضرت نبی صلی الله علیه وسلم معراجدن کلدکدنصکره حضرت بلال رضی الله عنهه دیدی (یابلال حدثنی بارجح عمل عملته فی الاسلام فانی سمعت دق نعلیك بین یدی فی الجنة) حشو نعلیك دخی روایتدر ودخی بعض روایت اوزره اول حینده حضرت نبی علیه السلام حبذالی حبذا بیورمشدر بو حدیث آخری وشرحی اوچنجی دفترده مرور ایتمشدر حضرت بلال رضی الله عنه حکایه سنده حاصل کلام چونکم صدیق رضی الله عنه حضرتلری دم درست اولان بلال رضی الله عنهدن یعنی نیتی راست ودرست اولان بلال رضی الله عنهدن بونی اشتدی انك توبه سندن ال یودی یعنی بوقدر سبارش ووصیتدنصکره چونکم آنك احد احد دیمسنی بنه کوش ایتدی انك توبه ایلمسندن ال یو یوب فراغت ایتدی

باز کردانیدن صدیق رضی الله عنه واقعه وامتحان بلال رضی الله عنه را وظلم جهودان را بروی واحد احد کفتن او وافزون شدن کینهٔ جهودان وقصه کردن آن قضیه پیش مصطفی علیه الصلوة والسلام ومشورت درخریدن او از جهودان

بو سرخ شریف صدیق رضی الله عنه حضرتلری بلال حضرتلرینك واقعه سنی وامتحان وابتلاسنی واول بلال رضی الله عنهك اوزرینه جهودلرك ظلمنی واول بلالك احد احد دیمسنی واول احد احد دیدیکجه جهودلرك کینه سنك افزون اولمسنی واول قضیه یی مصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم اوکنده قصه ایلمسنك واول بلال حضرتلرنی جهودلردن صاتون المقلقده مشورت قیلمسنك بیانده در ﴿مثنوی﴾ بعد از آن صدیق پیش مصطفی * کفت حال آن بلال باوفا * کان فلك پیمای میمون بال چست * این زمان درعشق واندر دام تست) اندنصکره صدیق رضی الله عنه حضرتلری مصطفی صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك حضورنده اول باوفا اولان بلال رضی الله عنهك حالنی سویلدی وانك قصه سنی وماجراسنی بر بر نقل ایلدی بو یله دیدیکه یارسول الله اول فلك پیمای وچست وچابك اولان میمون بال یعنی فلکی اولچوجی وقلبی میمون و مسعود اولان چست وچابك بلال رضی الله عنه بوزمان سنك عشقکده وسنك دامکده دریعنی سنك عشقکه دوشمش ودام محبتکه کرفتار اولمشدر ﴿مثنوی﴾ باز سلطانست زآن جغدان برنج * درحدث مدفون شدست آن زفت کنج * جغدها بر بازاستم می کنند * پروبالش بی کناهی می کنند * جرم او اینست کو بازست وبس * غیر خوبی جرم یوسف چیست پس) بلال حضرتلری بازسلطاندر اول جغدلردن رنجده یعنی اول بلال حبشی رضی الله عنه شول سلطان حقیقینك معنوی بازیدرکه اول بیقوشلردن رنج والمده در فی المثل زفت اولان کنج وعظیم اولان کنزبارنج حدثده مدفون اولمشدر وخبیث و پلید اولان جهودلر ایچره قالمشدر نته کم هرعصرده مقبولان درکاه الهی اولان اصحاب بال واهل ذوق وحال دخی بلال رضی الله عنه کبی اهل دنیا ایچنده واصحاب نفس وهوا مابینده حدثده مدفون اولان کنج کبی مدفون اولمشلردر و بوملر ایچره قلان بازلر کبی خسته حال وشکسته بال قالمشلردر جغدلر باز معنوی اولان ولیلره بودنیا ویرانه سنده ستم وجفا ایلرلر انك پروبالنی برکناهسز قو پاررلر یعنی بازسلطانی اولان ولی خدانك پروبالی مشابه سنده اولان جسمنی ویاخود مالنی و یاخود ذوق بالنی قوپاروب انك کناهی یوق ایکن انی کسر وشکسته ایلرلر انك جرمی بودرکه اول بازسلطانی وشهباز روحانیدر یوسفك

پس خو بلقدن غیری جرمی ندر یعنی یوسف علیه السلام حضرتلری بوقدر چاهه اتلدی واسیر اولوب بازارلرده صاتلدی ونیجه مدت زندان ایچره قالدی انك خود اصلا بر جرم و کناهی یوق ایدی مکر بونلره سبب انك حسن رویی ولطف وخوبی اولدی کذلك هر ولی خدایه کندی عصرنده نیجه جفالر اولمش وانلر نااهل اولان طائفه‌دن نیجه ستملر کورمشدر انلرك جرم و کناهی اولدیغندن دکلدر بلکه اول بدبختلرك انلره غرض وحسدلری اولدیغندن و بونلرك مقبول و پسندیده اولان احوالی انلره ناپسندیده کلدیکندن اول شوم اولان بوملر بو شهبازلره بوقدر اهانت وجفالر واکورمشلردر و بونلره بوقدر ستم وایذایی اکورمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ جغدر او یرانه باشد زاد و بود * هستشان بر بازز آن خشم جهود * که چرامی یاد آری زان دیار * باز قصر وساعدان شهریار) جغد لك زاد و بودی و یرانه اولور اندن اوتری انلرك باز اوزره خشم جهودی اولدی جغددن مراد بونده اهل دنیا اولور یعنی جغدلر کبی اهل دنیانك طوغمسی وموجود اولمسی و یرانهٔ دنیاده اولور وانلر بو دنیا و یرانه سنی کندیلره جنت ودار راحت اتخاذ قیلور اول سببدن بازسلطانی اوزره بونلرك جهودانه خشمی واردر بو یله دیو که نیچون اول دیار حقیقیدن یاد کتورر سن یاخود اول شهریارك ساعدندن وقصرندن ذکر ایلرسن یعنی اهل دنیا ولی خدایه درلر بزسکا انکیچون اهانت وحقارت ایلرز سن بزم منزل ومقاممزده اول دیار حقیقیدن یاد ایلرسن اول شهریار حقیقینك مقام ومرتبه سنی وساعد ارادت وقدرتنی طورمز سو یلرسن بزبه که راضی دکلز ﴿ مثنوی ﴾ درده جغدان فضولی میکنی * فتنه وتشویش درمی افکنی * مسکن ماراکه شدرشك اثیر * توخرابه خوانی ونام حقیر * شید آوردی که تاجغدان ما * مر ترا سازند شاه و پیشوا) ای باز جغدلرك کوینده فضولق ایلرسن یعنی ساکن و یرانهٔ دنیا اولان اهل دنیانك موطن ومسکننده کستاخلق ایدوب سزك منزلکز خراب و یریکز تابدرد بو تشو یشلره دوشوررسن بزم مابینمزه فتنه وتشویش براغورسن و بزی دغدغه وتشویشلره دوشوررسن بزم مسکنمزکه رشك اثیر اولدی یعنی بزم اولریمز ومنزللریمزکه فلك اکا رشك وغبطه قیلدی سن خرابه اوقورسن ونام حقیر ایله اکا نام دنیا دیو سو یلرسن شید کتوردك تا بزم جغدلریمز یعنی سن بزم مابینمزه زرق وریا کتوررسن تا بزم جنسمز اولان بوملر و بو و یرانهٔ دنیایی مسکن طوتن شوملر تحقیق سنی شاه و پیشوا دوزه‌لرو سنی کندیلره مقتدا اتخاذ ایدوب سنك امرکه مطیع ومنقاد اوله‌لر ﴿ مثنوی ﴾ وهم سودایی در ایشان می تنی * نام این فردوس و یران میکنی * بر سرت چندان زنیم ای بدصفات * که بکویی ترك شید وترهات) سن سودایی اولان وهمی انلره طوقورسن بو فردوسك نامنی و یران ایلرسن فردوس

انواع اثماری جامع اولان بستانه دررلر و برجتك دخی اسعید رمی تنی تنیدن لفظندن
اکرچه طوقومق معناسنه دررلکن بونده خلط ایلمك معناسی مراد اولور یعنی
جغدلر بازسلطانی اولان ولی خدایه دیرلر نی شیادوزراق سودایه منسوب اولان
وهمی انلره القا ایدوب خلط ایلرسن بوساکن اولدیغمز فردوس برینك نامنی ویرانه
ایلرسن و بو که دنیای دنی وجای سفلی دیوسویلرسن پس بزدخی ای بد صفات
سنك باشکه اولقدر اورورز که شید وترهاتی ترك ایتمکی سویلرسن وزرق ومکری
لابد ترك ایلرسن نته کم جهودلر حضرت بلال رضی الله عنه حسن احد احد دیمکی
ترك ایله دیو اوردیلر واکر سن بویله درسك بزسنی دوکدوکدا اولدورورز دیو اوزرینه
طوردیلر نته کم انك حالنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر * مثنوی * پیش
مشرق چارمیخش میکنند * تن برهنه شاخ خارش می زنند * ازتنش صد جای
خون بر می جهد * اواحد میکوید وسر می نهد * پندها دادم که پنهان داردین
* سر بپوشان ازجهودان لعین * عاشقست اوراقیامت آمدست * تادر تو به بروبسته
شدست) حضرت صدیق رضی الله عنه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
حضرتلرینه ایتدی یارسول الله جهودلر اول بلالی مشرق اوکنده چار میخ
ایلرلر تنی برهنه اکا شاخ خار اوررلر وآفتابه قرشو آنی عریان ایدوب دیکنلو دکنکله
دوکوب بدن مبارکنی نیجه یردن آزرده ومجروح قیلورلر انك تن مبارکندن یوز
یردن قان صچرار اوایسه انلر اوردقجه احد احد دیر وحکم حقه باش قورا کاچوق
پند ونصیحتلر ویردم بویله دیو که دینی پنهان طوت وسری جهودان لعیندن
ستر ایدوب اخفا ایت اما انك ستر اسرار وضبط کفتاره مجال واختیاری یوقدر
عاشقدر فی الحقیقه اکا قیامت کلمشدر حتی تو به قپوسی اکا بغلو اولمشدر نته کم قیامت
صوری کلدکده تو به قپوسی بغلنور وکمسه تو به ایلمکه قادر اولمز وتو به ایلسه
دخی تو به سی قبوله کلمز * مثنوی * عاشقی وتو به یا امکان صبر * این محالی
باشد ای جان بس سطبر * تو به کرم وعشق همچون اژدها * تو به وصف خلق
وان وصف خدا) عاشقلق وتو به یاخود امکان صبر ای جان بو زیاده سطبر
بر محال اولور بعض نسخه ده یا برینه نقطهٔ واحده ایله باواقع اولمشدر بو تقدیر اوزره
معنی عاشقلق وامکان صبر ایله تو به بو ایکیسنك ما بیننی جمع ایلمك وعاشق اولمغله
تائبلکی وصابرلکی کندویه عادت قیلق بو چوق یوغون وغلیظ بر محالدر زیرا
تو به فی المثل بر کوچك قوردجغز وعشق اژدرهادر تو به وصف خلق ووصف
مخلوق حادث وفانی وعشق وصف خالق قدیم و باقیدر پس حادث وفانی اولان
مخلوقك وصفنك قدیم وباقی اولان خالقك وصفی قتنده نه وجودی واردر جنید
قدس سره العزیز حضرتلرینك (اذاقرن المحدث بالقدیم لم یبق له اثر) بیوردقلری

بومعنایه دلالت ایدر پس خورشید محبت طالع وظاهر اولدقده توبه سایه وارزائل
وفانی اولور (مثنوی عشق زاوصاف خدای بی نیاز * عاشقی برغیر
او باشد مجاز * زانکه اوحسن زراند ود آمدست * ظاهرش نوراندرون دود
آمدست) عشق بی نیاز اولان خدانك اوصافندندر عاشقلق اندن غیری به
مجازدر زیرا اول غیری حسن زراندود کلشدر انك ظاهری نوراندرونی دود کلشدر
عشق افراط محبته دیرلر افراط محبت ایسه بی نیاز اولان خدای تعالینك وصفلرندندر
نته کم حضرت قرآنده برمحلده (قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله)
و برمحلده دخی (یحبهم ویحبونه) بیوردی محبت الهی قدیم وحقیقیدر ومحبت بنده
اکر خدایه اولسون واکر ماسوایه اولسون حادث ومجاز یدرزیرا که اول خدادن
غیر منزله سنده واقع اولان شیلرك حسنی یالدز کلش وحسن الهی ایله انلرك
ظاهری مزین اولمشدر آنك ظاهری نورو باطنی دود سیاه کبی کلشدر بواشیاده
اولان حسن وملاحت حقیقی دکلدر عاریتدر کما قال ابن الفارض (بیت) وکل
ملیح حسنه من جمالها * معار له بل حسن کل ملیحة (مثنوی چون رود نور وشود
پیداد خان * بفسرد عشق مجازی آن زمان * وارود آن حسن سوی اصل خود *
جسم ماند کنده ورسوا و بد) چونکه نور کیده ودخان پیدا اوله عشق مجازی
اول زمان طوکر اول کند و اصلی طرفنه کیرو کیدر جسم کنده ورسوا و بد قالور
یعنی بر محبوب اولان شیئك وجودنده اولان نورانیت وحسن وجمال کیده ودخان
کبی اولان ظلمت وکثافت ظاهر و پیدا اولور اول زمانده اکا عاشق اولان کمسه نك
مجازی اولان عشقی فسرده اولور واول عشقه نقصان وزوال کلور اول حسن
وجمال کندینك اصل ومعدنی طرفنه کیرو کیدر وجسم قوقش ورسوای وقبیح
اولوب قالور (مثنوی نورمه راجع شود هم سوی ماه * وارود عکسش
زدیوار سیاه * پس بماند آب وکل بی آن نکار * کرد دان دیوار بی مه دیووار)
مثلا ماهك نوری هم ماه جانبنه راجع اولور اول ماهك عکس و پرتوی دیوار
سیاهدن کیرو کیدر پس آب وکل اول نکارسز قالور اول دیوار بی ماه دیو کبی اولور
کذلك ماه حقیقینك نوری اولان روح هم اول ماه حقیقی جانبنه راجع اولور
دیوار سیاه کبی اولان بدنك عکسی و پرتوی اول اصل طرفنه کیرو کیدر پس بوآب
وکلدن مرکب اولان جسد اول محبوبسز ونقش ومرغوبسز قالور اول دیوار
بدن روح کتدکدنصکره دیو کبی اولور وعاشقه اندن نفرت کلور (مثنوی
قلب راکه زرزروی او بجست * بازرفت آن زر بکان خود نشست * پس مس رسوا
بماند دودوش * زوسیه روتر بماند عاشقش) مثلا قلبك که التون آنك یوزندن
صچرادی اول زر کیرو کندی کانته کندی واوتوردی یعنی برقلب التونك که

یوزنده اولان التون کتسه کیرو واروب کندو کانه رجوع ایلر وانده قرار ایدوب اوتورر پس رسوای اولان باقردودکبی قالور وسیاه رولغی ظهوره کلور انك عاشق اندن سیاه روتر قالور واندن زیاده رسوای اولور ﴿ مثنوی ﴾ عشق بینایان بود بر کان زر * لاجرم هر روز باشد بیشتر * زآنکه کان زاد رزری نبود شریك * مرحبا ای جان زرلاشك فیك) امابینالرك عشقی کان زراوزره اولور کان زردن مراد جمیع حسن وجمالك ولطف وکمالك اصل ومعدنی اولان مرتبهٔ الوهیت ومقام حقیقتدر بینا و بصیر اولان اولیانك عشقلری ومحبتلری اصل جمیع جمال وکمال اولان مقام حقیقتهدر لاجرم هر کون انلرك عشقی زیاده اولور وساعت بساعت انلر عشق ومحبتده ترقی قیلور زیراکه کانه زرلکده شریك یوقدر کذلك کان جمیع کمال وجمال اولان مقام حقیقته حسنده وجمالده ولطفده وکمالده اصلا برشریك ونظیر یوقدر مرحبا ای زرمعدنی سنده شك وشبهه یوقدر یعنی ای کان کل جمال وکمال حسن وسعتله وزیاده لطافتله ظاهر اولدك وعاشقلریکه رحب وراحت ویردك اصلا سنك بی نظیر اولدیغکده شك وشبهه یوقدر وبی شریك و بی مثال اولدیغکه هم حجت و براهین قتی چوقدر ﴿ مثنوی ﴾ هر که قلبی را کند انبار کان * وارود زرتا بکان لامکان * عاشق ومعشوق مرده زاضطراب * مانده ماهی رفته زان کرداب آب) هرشول کمسه که برقلب کانه شریك ایلیه زرلامکانده اولان کانه دك کیرو کیدر عاشق ومعشوق اضطرابدن اولمش اکر کردابدن آب کتمش ماهی قالمش قلبدن مراد بونده هرملیح وجمیل اولان ممکن الوجود درکه انك صورت ظاهرهسی قلب التون کبی حسن وجمالله آراسته اوله پس تقدیر کلام بویله دیمك اولورکه هرشول کمسه که قلب التون کبی اولان ممکن الوجودك مزخرف ومزور اولان حسننی وجمالنی کوروب اکا عاشق اولسه وآنی معدن حسن وجمال اولان محبوب حقیقی یه محبتده شریك قیلسه اول زرحسن وجمال لامکانی اولان کانه رجوع ایلر پس عاشق ومعشوق اضطرابلرندن اولور مثلا برکردابدن آب کیدوب وماهی بیوسته قالوب نیجه الم واضطرابله مرده اولدیغی کبی اول مجازی اولان عاشق ومعشوق هم آب حیات قدیر و بدندن وآبکیرتندن فناوزواله یوزطوتدقدنصکره الم واضطرابده اولور ﴿ مثنوی ﴾ عشق ربانیست خورشید کمال * امر نور اوست خلقان چون ظلال) عشق ربانی خورشید کمالدر امر انك نوریدر خلایق ظلال کبیدر امردن بونده مراد روحدر نته کم حق تعالی حضرتلری (قل الروح من امر ربی) بیوردی ودخی (الاله الخلق والامر) آینده اولان امر ایله عالم ارواح مراد اولنمشدی و بو بیت عشق ربانی و روح انسانی واجسام خلایقی تفهیم ایلمکدن اوتری تمثیل طریقیله دینلمشدر یعنی مثلا عشق

رباني خرشيد كالد رروح انك نوري وپرتو يدزواجسام خلايق كولكه لركبيد رپس عشق
رباني جان جان وحيات حيات جهان كبيد رچونكم مناسبنله عشق حقيقينك
برمقدار شرحن بيان ايلديلر كبرو مظهر عشق حقيقي اولان بلال حبشي رضي الله
عنه حضرتلرينك قصه سني بيان وابو بكر رضي الله عنه حضرتلرينك اسنادندن
انك حالني وماجراسني تعبير وتقرير ايلمكه شروع ايدوب بيوردلر ﴿ مثنوى ﴾
مصطفى زين قصه چون خوش برشكفت * رغبت افزون كشت هم اورابكفت *
مستمع چون يافت همچون مصطفى * هرسر مويش زباني شد جدا) محمد
مصطفى صلى الله عليه وسلم بوقصه دن چونكم خوش آچلدي يعني بلال رضي الله
عنه حضرتلرينك قصه سني ابو بكر الصديق رضي الله عنه حضرتلري اول سلطان
كائناته تعبير وتقرير ايلدكلري حينده اول حضرت كل كبي بو قصه نك استماعندن كشاده
اولدي واظهار فرح وسرور قيلدي ابو بكر رضي الله عنه حضرتلرينه بلال رضي الله
عنهك قصه سني تقرير ايلمكده رغبتي زياده اولدي هم اول پيغمبر عالي جنابه انك ماجراسني
على ماجرى بالتمام سويلدي حضرت مصطفى صلى الله عليه وسلم كبي چونكم برمستمع
بولدي اول ابو بكر رضي الله عنه حضرتلرينك هرسرموبي بشقه برزبان اولدي
و بلال حبشي رضي الله عنه حضرتلرينك احوالني وافراط محبتني برر تعبير و بيان
قيلدي ﴿ مثنوى ﴾ مصطفى كفتش كه اكنون چاره چيست * كفت اين بنده
مراورا مشتريست * هر بهاكه كويد اورامي خرم * در زيان وحيف ظاهر
ننكرم * كواسير الله في الأرض آمدست * سخرۀ خشم عدو الله شدست)
چونكم مصطفى صلى الله عليه وسلم حضرتلري ابو بكر الصديق رضي الله عنه
حضرتلرندن بلال رضي الله عنهك قصه سني اشتدي اكا ايتدي شمدي بو خصوصده
چاره ندر حضرت ابو بكر الصديق رضي الله عنه رسول اكرم صلى الله عليه وسلم
حضرتلرينه ديدي يارسول الله بو بنده تحقيقا اكا مشتريدر هرنقدر بهاكه اول
جهود سويلر آني چوق سويلميوب آني آلورم زيانه وحيف ظاهره نظر قيلمزم
ومتاع ومالك چوق كتديكنه باقيوب بهرحال آني خريدار اولورم زيرا اول
بلال رضي الله عنه ارضده الله تعالينك اسير و بنده سي كلمشدر اما الله عدوسنك
خشمنك سخره وزبوني اولمشدر پس آني اول عدو اللهك پنجۀ غضبندن خلاص
ايلمك هروجهله لازم كلمش وواجب اولمشدر ديدي

﴿ وصيت كردن مصطفى عليه السلام صديق را رضي الله عنه كه ﴾
﴿ چون بلال را رضي الله عنه مشترى ميشوى هر آينه ايشان ازستيز ﴾
﴿ برخواهند فزود بهاى او مراد رين فضيلت شريك خود كن ﴾
﴿ وكيل من باش ونيم بها ازمن بستان ﴾

حضرت مصطفی علیه السلام ك ابو بكر الصديق رضی الله عنه حضرتلرینه وصیت ایلمسنك بیانندەدر بویله دیوکه یا ابابکر چونکم بلال رضی الله عنهه مشتری اولەسن البته انلر عنادلرندن اول بلال رضی الله عنهك بهاسنی زیاده ایلمك استرلر بنی بو فضیلتده کندیکه شریك ایله بنم بو خصوصده وکیلم اول وانك نصف بهاسنی هر نیجه یه آلورسك بندن آل دیدی ﴿ مثنوی ﴾ مصطفی کفتش که ای اقبال جو * اندرین من میشوم انبازتو * تووکیلم باش نیمی بهرمن * مشتری شو قبض کن ازمن ثمن) مصطفی علیه السلام حضرتلری ابو بکر الصدیق حضرتلرینه دیدی ای اقبال دیلیجی وای دولت معنوی طلب ایدیجی بو خصوصده بن سنك شریکك اولورم که اول بلال رضی الله عنهی سنکله شرکت اوزره اول جهوددن اشترا قیلورمسن بو خصوصده بنم وکیلم اول اول نصف بهسانی بندن اوتری و بروب مشتری اول صکره ثمنی بندن آل وقبض ایله ﴿ مثنوی ﴾ کفت صد خدمت کنم رفت آن زمان * سوی خانهٔ آن جهود بی امان * کفت باجود از کف طفلان کهر * بس توان آسان خریدان ای پدر) ابو بکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلری رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه دیدی یوز خدمت ایلیم بو خصوصده قدرتم یتدیکی قدرسعی قیلەیم اول زمان اول بی امان اولان جهودك خانه سی طرفنه کندی و یولده کیدرکن کندی کندوسنه ایتدی اطفالك الندن کهری زیاده آسان وجهله المقلق ای پدر ممکن اولور و بی تمیز اولان اوغلنجقلرك کفندن ادنی بهایله آغر بهالو ذی قیمت در وجوهری خریدار اولمق عاقله سهل وآسان کلور ﴿ مثنوی ﴾ عقل وایمانرا ازین طفلان کول * می خرد بامالك دنیا دیو غول * انچنان زینت دهدمردار را * که خرد زیشان دوصد کلزار را * آنچنان مهتاب پیماید بسحر * کرخسان صد کیسه بر باید بسحر) نه کم عقلی وایمانی بو کول اولان دنیا اوغلانجقلرندن غول بیانی کبی اولان شیطان دنیا ملکیله آلور یعنی دیو غوی دنیای دنی ملکنی اول احقلره تزیین ایدوب وانلره بونك متاعنی ترویج قیلوب دنیای دنی ایله انلری الدایوب عقللرنی وایمانلرنی انلردن آلور جیفه ومردار اولان دنیایه انلرك نظرنده انچلاین زینت ویرر واولقدر بزیوب محبوب ومرغوب اولمق مرتبه سنه ایرکوزرکه انلردن اول دنیا واسطه سیله دوصد کلزار معنوی آلور و بونلری بولعبله مغبون و محروم قیلور انچلاین سحرله مهتابی اولچر که خسلردن سحرایله یوز کیسه دبی قپار یعنی مشهوردر که ساحرلر ماهك پرتونی کیجیله بزشکلنه قویوب تاجرلره صاترلروانلردن سیم وزرلر آلورلر پس انلر صباح اولدقده اول کرباسدن براثر کورمزلر کذلك شیطان دخی مهتاب کبی اولان دنیانك زینت باطله سنی بو اهل دنیایه سحر ومکر

سببیله بیع ایلر وانلره سیم وزر عمر کبی بکا و یرك و بندن بو متاع فاخری الك دیو سویلر انلردخی صددل وجانله اول متاع غروری آلورلر واول مکار وسحار بو سحر ومکر ایله اول خسلردن نیجه یوز عمر کیسه سنی وایمان واسلام جوهرنی قپار وفوری اخذایلر ﴿ مثنوی ﴾ انبیا شان تاجری آموختند * پیش ایشان شمع دین بفروختند * دیو غول ساحراز سحرونبرد * انبیارا درنظر شان زشت کرد) انبیای عظام علیهم السلام انلره تاجرلك او کرتدیلر انلر او کنده دین شمعنی شعله لندردیلر یعنی انبیای عظام علیهم السلام بو اطفال سیرت اولان اهل دنیایه آخرت بازرکانلغنی او کرتدیلر و بونلرك او کنده سراج دینی وشمع یقینی شعله لندروب منور ایتدیلر ولکن دیو غول ساحر سحردن وجنك وجدلدن انبیای عظام علیهم السلامی انلرك نظرلرنده چرکین ایلدی وانبیانك بونلر حقنده اولان نفع وفائده سنی بونلره ضرر وزیان کوستردی ﴿ مثنوی ﴾ زشت کرداند بجادویی عدو * تاطلاق افتدمیان جفت وشو * دیدهاشانرا بسحری دوختند * تاچنین جوهر بخس بفروختند) اول عدو جادولك سببیله زشت ایلر تاکم جفتله شو یك ماییننده طلاق واقع اولور یعنی اول عدو اولان شیطانلر سحر ومکرله مقبول ومحبوب اولان دین وایمانی وشرع انبیایی زشت وقبیح کوستر حتی اراله عورت ماییننده هر بعد وفراق واقع اولور بو اهل دنیانك دیده دللرینی شیاطین سحر ومکرایله انجاین دکدیلر تاکه بونك کبی ذی قیمت جوهری خسه صاتدیلر یعنی بو اطفال سیرت اولان اهل دنیا شیاطینك سحر یله ومکر یله برمرتبه مسحور وممکور اولدیلر تاکم بونك کبی جوهر ایمانی ودر اسلامی وایقانی کتور وب خس ودنی اولان دنیایه صاتدیلر وآنی ویروب انی قبض ایتدیلر ﴿ مثنوی ﴾ این کهر ازهردو عالم برترست * هین بخر زین طفل جاهل کوخرست * پیش خرخرمهره و کوهر یکیست * آن اشك رادر دریا شکیست) پس ابو بکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلری کندی کندیلرینه دیدی بو کوهر هر ایکی عالمدن برتردر و کوهردن مراد بونده بلال رضی الله عنه حضرتلریدر وایکی عالمدن برتر اولمسی ایکی عالم انسان کاملك طفیلی اولدیغنه وانسان کامل بو ایکی عالمدن مقصود بالذات کلدیکنه اشارت اولمشدر چونکم حضرت بلال حبشی رضی الله عنه مردملك دیده عالم کبی برشریف وعالی جوهردر انك علو قدرنی ابو بکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلری بیلدکده کندیسنه دیدی تیز بو ایکی عالمدن برتر اولان کوهری بو طفل جاهل کبی اولان جهوددن صاتون ال که اول خرلایفهم درخرك او کنده خرمهره وکوهر بردر اول اشکلدر دریاده برشکی واردر خرمهره اشك بونجغنه دیرلر بونده مراد صورتی ملیح ومعنیده کم بها وقبیح اولان خرسیرتلره تعلق قیلان کسه لر

اولور یعنی خر لایفهم کبی اولان جاهل وغافلك قتنده اشك بونجغی کبی صورتا
کوزل ومعنیده جمله دن ادنی وارذل اولان احمق ونادانله جوهر جان ومعدن علم
وعرفان اولان کسه بردر زیرا اول اشکاك در معنوی و بحر روحانی خصوصنده
عظیم شك وشبهه سی واردر ﴿ مثنوی ﴾ منکر بحرست وکوهر های او * کی
بود حیوان در و پیرایه جو * در سر حیوان خدا ننهاده است * کوشود در بند لعل
ودر پرست * مر خرانرا هیچ دیدی کوشوار * کوش وهوش خر بود
در سبزه زار) خر منکر بحردر وانك کوهرلرینك دخی منکریدر حیوان لایعلم
چون درجو و پیرایه جو اولور بومقرردر که اولمز خدای تعالی حیوانك باشنده
قومشدر که اول حیوان بند لعلده ودر پرست اوله تحقیقا هیچ اشکارك کو یعنی
کوردکمی انلرك قولاغنده کوپه اولمز خرك کوش وهوشی سبزه زارده اولور یعنی
خر سیرت وحیوان طبیعت اولان انسان بحر معنوینك وانك روحانی ونورانی
اولان دررلرینك منکریدر حیوان سیرت اولان آدمی چون در معانئ دیلنجی
وکندیسنی جواهر ایماندن وعرفاندن بزیجی اولور که حیوان سیرت اولان آدمینك
باشنده خدای تعالی حضرتلری بوسودایی قومشدر که اول لعل روحانی قیدنده
اوله ودر معنایه پرستش قیله هیچ خرلرك قولاغنده سن دروجوهردن کوشوار
کورهمزسن بلکه خر سیرت اولان بدکوهرلرك کوش وهوشی همان علفزارده
اولور همیشه خورد وخوابه وکبرو کاویه میل ومحبت قیلور ﴿ مثنوی ﴾
احسن التقویم در والتین بخوان * که کرامی کوهرست ای دوست جان * احسن
التقویم ازعرش اوفزون * احسن التقویم اوفکرت برون) احسن التقویم آیتنی
والتین سوره سنده اوقو که ای دوست جان کرامی کوهردر یعنی حق تعالی
حضرتلری تین وزیتونه قسم ایلیوب دیر که تین وزیتون حقیچون تحقیقا بز انسانی
صورتا ومعنا احسن صورتده واجمل هیأتده خلق ایلدك انسانك معنیده احسن
تقویم اوزره خلق اولنمسی انك جاننك اوصاف الهیه ایله اتصاف قیلمسی ونور
الهی اولمسیله درکه جان انسانی فی الحقیقه عزیز وشریف جوهردر اول احسن
تقویمده اولان جان عرشدن فزوندر یعنی افضل واوسعدر نته کم (لایسعنی ارضی
ولاسمائی ولکن یسعنی قلب العبد التقی النقی الورع) حدیث شریفی بومعنایه دلالت
ایلر الحاصل احسن تقویمده اولان جان فکردن بیروندر فکر وخیال آنی ادراکه
قادر اولمز ووهم وادراك انك نه کونه کوهر عالی ایدوکنی بیلمز سورهٔ والتینك واحسن
تقویمك تفسیری بشنجی دفترده (لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم) سرخنده
مرور ایلمشدر انده طلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾ کر بکویم قیمت این ممتنع *
من بسوزم هم بسوزد مستمع * لب ببند اینجا وخراین سومران * رفت این صدیق

سوی آن خران) اکر بن ممتنع اولان کوهرك قیمتنی سویلیم بن وهم مستمع اولان کسه یاران ممتنعدن مراد جوهر جاندر یعنی اکر بن بوممتنع وعالی اولان جوهر جانك واول جوهر جانه مظهر اولان بلال رضی الله عنهك قیمتی سویلیم بو کلامه قولاق اولان مستمع هم بونك سوز وحرارتنه تحمل ایده میوب یانمق لازم کلور پس بو محلده سکوت ایله وابکی باغله وخری بوجانبه سورمه و بوممتنع النظیر اولان جوهر جاندن بوجانبك اهلنه برسر و برمعنی ایرکورمه بلکه حضرت ابو بکر رضی الله عنه نه ایلدی آنی سویله الحاصل بوصدیق حضرتلری اول خرلر جانبنه کندی واول جوهر عالی قدری انلرك الندن المغه عزیمت ایتدی

* مثنوی * حلقهٔ درزد چودر را بر کشود * رفت بیخود درسرای آن جهود *
بیخود وسرمست و پر آتش نشست * ازدهانش بس کلام تلخ جست * کین ولی الله را چون میزنی * این چه حقدست ای عدو روشنی)

حضرت ابو بکر رضی الله عنه جهودك قپوسنك حلقه سنی اوردی چونکم جهودانی ایشیدوب قپویی آچدی حضرت ابو بکر رضی الله عنه بیخودو بی اختیار اول جهودك سراینه ایچرو کیردی وکندی بیخود وسرمست و پر آتش اوتوردی واول حضرتك دهان شریفندن بیخودانه چوق آجی سوز صحرادی بسیار کفتار تلخ انك اغزندن صادر اولدی و بویله دیدیکه ای عدوالله بوولی الالهی نیچون اوررسن ای روشنلکك دشمنی بونه حقد وغضبدرکه بونك کبی برمعدن جوهر توحیدوروشنا اولان الله دوستنی احد احددیدیکیچون طورمز اوررسن و بو کاسن احداحددیمه دیرسن واحدی سومه دیواوزرینه طوررسن

* مثنوی * کرتراصدقیست اندردین خود * ظلم برصادق دلت چون میدهد * ای تودردین جهودی ماده * کین کمان داری تو بر شهزاده * درهمه زاینده کژساز خود * منکر ای مردود نفرین ابد) ای لعین

فرضا اکرسنك کندی دینکده برصدقك اولیدی ویهودیلکده سن صادق اولیدك صادق اولان کسه اوزره ظلم ایلمکه سنك قلبك نیجه رضا اویردی بوندن معلوم اولدیکه کندودینکده هم برصدقك یوقدر ای بی دین سن جهودلق دیننده ماده ومخنث سن که بو کینلی سن برشهزاده اوزره طوررسن شاهزاده دن مراد بونده حضرت بلالدر وانك شهزاده اولمسی معنی اعتبار یله درکه حضرت نبی علیه السلام (انامن نورالله والمؤمنون منی) بیورمشدر اول حضرتك روح شریفی ابوالارواحدر مؤمن اولنلر اول حضرتله صحبت قیلنلرك ارواح شریفه لری معنیده اندن طوغمشدر بو اعتبار ایله حضرت بلال حبشی رضی الله عنه دخی شهزاده اولمشدر نته کم سلمان رضی الله عنه حضرتلری فارسدن ایکن (سلمان من آلی) دینمشدر بلال رضی الله عنه حضرتلری دخی معنیده اول حضرتك آلندن اولمشدر

بوتقريبله اكا شهزاده ديمشدر بودكاو يه كندو كزدوزنلواولان آينه‌دن واكرى
تربيتلو اولان مرآت وجودكدن باقه اى ابدنفر بنك مردوديى يعنى اى ابده متصل
ومضاف اولان لعنتك مردود وملعونى سن كندى اكرى دوزنلو اولان آينهٔ
وجودكدن بودكاو يه نظر ايتمه ديدى ﴿ مثنوى ﴾ آنچه اندم ازلب صديق
جست * كر بكويم كم كنى تو پاى ودست * آن ينابيع الحكم همچون فرات * ازدهان
اوروان ازبى جهات * همچو آن سنكى كه آبى شد روان * نه زپهلو مايه دارد نه ازميان
اسپر خود كرده حق آن سنك را * بركشاده آب ميزانك را) اول كلامكه اول دمده
صديق رضى الله عنه حضرتلرينك لب ودهانندن صچرادى وچشمهٔ لسانندن
جريان ايلدى اكر بن انى سكا بالتمام سويلرايسم سن دست وپايكى يوررسن وعقل
ورأيكى ضايع ايدرسن اول حكمتلرك ينابيعى فرات كبى انك دهانندن بى جهت
عالمندن دوان وروان اولدى ونيچه حكمتلر ونصيحتلر اول حضرتك چشمهٔ
لسانندن ظهوره كلدى وجريان قيلدى مثلا شول برحجر كبى كه اندن برآب لطيف
روان اولدى اول حجرنه پهلوسندن مايه طوترونه ميانندن مايه طوتر بلكه اول
آب لطيف عالم بى جهتدن كلوب قدرت حقله آنك وجودندن جريان ايلرو حجردن
مراد حضرت موسى عليه السلامك عصا ايله اورديغى واون ايكى چشمه‌نك
انك وجودندن ظهوره كلديكى حجردر (واذ استسقى موسى لقومه فقلنا اضرب
بعصاك الحجر) آيت كريمه‌سيله بوحجره اشارت قيلنمشدر وبو آيت كريمه‌نك
تفسيرى وحجرك شرح وتحقيقى برقاچ محلده مرور ايلمشدر بوجمله‌دن اوچنجى
دفترده غلام اسود حكايه‌سنده حضرت رسول صلى الله عليه وسلم انك مشكنى
پرايلمسى سرخنده مرور ايلمشدر انده طلب اوله الحاصل حق سبحانه وتعالى
حضرتلرى اول سنكى كندى قدرتنه وقايه وپرده ايلمشدر ميزانك اولان آبى انك
وجودندن آچش واجرا قيلمشدر كذلك حضرت ابو بكر رضى الله عنهك لسان
شريفندن دخى حكمت ينبوعلرنى اجرا قيلمش وانك وجودنى ولسانى كندى يه
سپر قيلمشدر (ان الله يقول الحق على لسان عبده) حديثنك موجبنجه الله تعالى
حضرتلرى كلام حق كندى عبدنك لساندن سويلر واول عبدك اختيارى يوق
ايكن نيچه اسرار وحكمى انك دهانندن اجرا وظهار ايلر ﴿ مثنوى ﴾
همچنان كز چشمهٔ چشم تو نور * اوروان كردست بى بخل وفتور * نى زپيه آن مايه
داردنى زپوست * روى پوش كرد در ايجاد دوست) انجلاين كه سنك چشمك
چشمه‌سندن نورى اول خدا بخل سز وفتور سز روان ايلمشدر اول كوزلركدن
هميشه روان نورنه پيه‌دن مايه طوترونه پوستدن بلكه اول نور هميشه ايجاد الهى
ايله ظهوره كلور نهايت مافى الباب دوست حضرتلرى نورى ايجاد ايلمكده پيهى

و پوستی رو پوش ایلمش و بونلری کندینک فیض وایجادنه پرده قیلمشدر اکرکسه کوزك نورنی پیه‌دن کورر و پوستدن صانور اماحقیقتده‌اول نوراول دوستندندر

﴿ مثنوی ﴾ درخلای کوش بادجاذبش * مدرك صدق کلام وکاذبش * آن چه بادست اندر ین خرد استخوان * کو پذیرد حرف وصوت قصه خوان * استخوان وبادرو پوشست و بس * در دوعالم غیر یزدان نیست کس * مستمع اوقائل او بی احتجاب * زانکه الاذنان من رأس ای مثاب)

کوشك خلاسنده انك جاذب اولان بادی انك کاذب وصادق اولان کلامنی مدرکدر اول خرد اولان استخوانده اول نه کونه بادرکه اوقصه خوانك حرف وصوتنی قبول ایلر استخوان و باد انجق روپوشدر ایکی عالمده حضرت یزداندن غیری کسه یوقدر فی الحقیقه بی احتجاب مستمع وقائل اولور زیرا ای مثاب اولان کسه ایکی قولاق باشدندر نته‌کم حضرت نبی علیه السلام (الاذنان من الرأس)بیوردی انکچون باشه مسح اولان صوایله قولاقلره هم مسح اولنور اکابرآخرصوایله مسح اولنمدیغی قولقلرك باشدن اولدیغنی اشعاردر حکمانك قولی بودرکه انسانك کوشنك سوراخنده مغزه قریب جلدطبل کبی بررقیق دری واردر واول سوراخ ایچره برمقدار بادواردرخفی خارجدن برصوت شدید ظاهر اولسه هوانی کتوروب سوراخ کوشه یتورر وسوراخ کوشده اولان بادانکله متکیف اولوب اول جلدرقیقه طوقندقده‌انی ادراك ایلردیمشلردر و بوسمعك وبصرك وسائرجسدك تحقیق وتفصیلی هیاکله اولان شرحنده مذکور اولمشدرانده‌طلب اولنه وعنداهل‌الله حکما وعقلانك بوسوزلری مجاز یدرو بونك حقیقتی اصل بودرکه حضرت مولانا قدس سره العزیز بو بیتلرله بیان بیوررلر و بوکونه تحقیق ایدوب دیرلر که کوشك خلاسنده یعنی صماخنده وسوراخنده حرف وصوتی کندوسنه جذب ایلین بادکه اول کلامك صدقنی وکذبنی ادراك ایدیجیدر نظرایله اول خرد وصغیر اولان استخوانده وانك سوراخنده اول نه بادرکه اول بادقصه اوقویجی وسوز سویلیجی کسه‌لرك حرف وصوتنی قبول ایلر وانی ایشیدوب فهم ایلزبادك ذاتنده خودبوقدرت و بوخاصیت یوقدر بلکه فی الحقیقه سمیع خدای تعالیدر واستخوان و بادوکوش انجق بررو پوشدر نفس الامره نظراولنسه ایکی عالمده بیله حضرت یزداندن غیری هیچ برکسه یوقدر (کان الله ولم یکن معه شیء والآن کما کان) در حقیقتده نظر ایلسك اول وآخر وباطن وظاهرده همان آنی کوررك عنداهل الشهود بلااحتجاب سمیع ومتکلم ومستمع وقائل همان اولدر و بوناسك سمعلری و بصرلری حقیقتده اول خدانك سمع و بصرنك فرعی وجزوی مثابه‌سنده‌در وآنك سمع و بصری اصل وکل مثابه‌سنده‌در اذنان ای مثاب اولان کسه رأسدن جزؤ اولوب وجزؤ کلك حکمنده داخل اولدیغی

مقرر اولیجق بوخلائقك دخی سمعلری سمع الهیدن جزؤ مشابه سنده در بونلرك سمعی مجاز یدر وحقیقتده سمع همان اولدر که حقیقته ناظر اولان موحدلر انکیچون (انااقول وانااسمع لیس فی الدار غیرنادیار) دیمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ کفت رحمت کر همی آید برو * زر بده بستانش ای اکرام خو * ازمنش واخر چومی سوز ودلت * بی مؤنت حل نکرد دمشکلت) چونکم اول جهود ابو بکر رضی الله عنهك کندیسنه اولان عتاب وخطابنی کوردی اکا جواب ویروب دیدی اکرانك اوزرینه سکا مرحمت ایتمك کلورایسه التون ویرای اکرام خو یلوانی بندن صاتون آل بندن آنی کیرو آل چونکم سنك قلبك اکا ینار مؤنتسز سنك مشکلك حل اولمز یعنی سیم وزرو یرمك مؤنتی ارتکاب ایتمینجه سنك مشکلك حل اولمزواول بنده سنك حکمك التنه کلمز چونکم سنك قلبکده اکا حرقت وشفقت ورحمت واردر کتور بری وافر التون ویر آنی بندن صاتون آل دیدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت صد خدمت کنم پانصد سجود * بنده دارم نکو لکن جهود * تن سپید ودل سیاهستش بکیر * درعوض ده تن سیاه ودل منیر) حضرت ابو بکر رضی الله عنه چونکم اول جهودك بوطعن آمیز اولان کلامنی وسوزنی اشتدی اکا ایتدی بوخصوصده یوز خدمت ایلیم وخدا حضرتلرینه شکرانه بش یوز سجود قیلیم اکر آنی بکا صتار ایسك بن سکا نیجه مال ومتاع ویرین جمله دن بری بر نیکوروی بنده طوترم لکن اول جهوددر انك تنی بیاض ویوزی ماه کبیدر ولکن قلبی ظلمت کفرایله سیاهدر آنی طوت انك عوضنده تنی سیاه وقلبی ماه کبی منور اولان بلال رضی الله عنهی بکا ویرو بیع ایت دیدی ﴿ مثنوی ﴾ پس فرستاد و بیاورد آن همام * بود الحق سخت زیبا آن غلام * انچنانکه ماند حیران آن جهود * آن دل چون سنکش ازجا رفت زود * حالت صورت پرستان این بود * سنك سان ازصورتی مومین بود) پس ابو بکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلری سعادتخانه لرینه برکسه کوندردی اول همام واروب اول غلامی اول مکانه کتوردی الحق اول غلام قتی زیبا ایدی وخوبروی و بغایت دلربا ایدی انچلین قتی زیبا ایدیکه اول جهود آنی کوردیکی کبی حیران قالدی انك اول طاش کبی اولان کوکلی فوری یرندن کندی (والجنس الی الجنس یمیل) حسبنجه علی الفور اکه میل ومحبت ایتدی الحاصل صورت پرستلرك حالتی بواولورانلرك سنکی بو صورتدن مومین اولور یعنی صورته طپان معنیدن بی خبر اولان طائفه نك خصلتی بو اولور که انلرك قاره طاش کبی غلیظ اولان قلبلری برصورت ملیحه دن موم کبی ملایم اولور وججاره دن اقسی واشد ایکن برصورت زیبایی کوردکاری کبی انك شوقندن فی الحال ملاءمت وملاینت اظهار قیلور ﴿ مثنوی ﴾ بازکرد استیزه وراضی نشد * که برین

افزون بد بی هیچ بد * یك نصاب نقره هم بروی فزود * تا که راضی گشت حرص آن جهود) کیرو اول جهود عناد ایلدی وحضرت ابو بکر رضی الله عنهك کرمیتی کوروب مجرد اول غلام سپید مقابله سنده بلال رضی الله عنه حضرتلرینی ویرمکه راضی اولمدی دیدیکه یا ابابکر هیچ بدسز بونك اوزرینه افزون ویر بدفرقه دیرلر بی بدبی فرق یعنی بلا مفارقة بهرحال بونك اوزرینه دخی فضله ویردیدی واول غلام سپیدرودن زیاده بعض نقد دخی طلب ایلدی پس ابو بکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلری هم هیچ مالك زیاده اولدیغنی قایرمیوب برنقره نصابنی دخی اول غلام سپیدك اوزرینه زیاده ایلدی نصاب اصله دیرلر بونده ایکی یوز درهم اولوق مناسب کورینور یعنی ابو بکر الصدیق حضرتلری اول غلام سپیدك اوزرینه ایکیوز نقره زیاده ایلدی تاکم اول جهودك حرصی راضی اولدی رضایی حرصه اسناد مجازیدر وحقیقتی تاکم اول حریص اولان جهود راضی اولدی دیمك اولور پس اول غلام ایله اول مالی الوب حضرت بلالی ابو بکر حضرتلرینه تسلیم قیلدی وابو بکر الصدیق حضرتلری بلال رضی الله عنهی یانته الدی چونکم حضرت صدیق رضی الله عنه بوقدر مالی ویروب انی صاتون الدی وابتغاء لوجه الله آزاد قیلدی کافرلر انك حقنده طعن ایلدیلرو بو یله دیوسو یلدیلرکه بلال رضی الله عنهك ابو بکر الصدیق رضی الله عنه قتنده مالی وارایدی اول مال ونعمت مقابله سنده آنی الدی وآزاد قیلدی پس بو آیت کریمه انك حقنده نازل اولدی قال الله تعالى (وما لاحد عنده من نعمة تجزى الا ابتغاء وجه ربه الاعلى ولسوف يرضى * ابو السعود افندی تفسیرنده دیرکه والآيات نزلت فی حق ابی بکر الصدیق رضی الله عنه حین اشترى بلالا رضی الله عنه فی جماعة كان يؤذيهم المشركون فاعتقهم ولذلك قالوا المراد بالاشقى ابو جهل اوامية بن خلف وقد روى عطا والضحاك عن ابن عباس رضی الله عنه انه عذب المشركون بلالا و بلال يقول احد احد فمر به النبی صلى الله عليه وسلم فقال احد يعنى الله تعالى ينجيكم ثم قال لابی بکر الصدیق رضی الله عنه ان بلالا يعذب فی الله فعرف مراده عليه السلام فانصرف الى منزله فاخذ رطلا من ذهب ومضى به الى امية بن خلف وقال اتبيعنى بلالا رضی الله عنه قال نعم فاشتراه فاعتقه فقال المشركون ما اعتقه ابو بکر الصدیق رضی الله عنه الا ليد كانت له عنده فنزلت و بو رطلا من ذهب روایتی غلام سپید ایله ونقره دن انك اوزرینه برنصاب زیاده ایلمسی قولنی مانع اولمز زیرا بو دخی روایت اولنمشدر والله اعلم بالصواب)

✻ خندیدن جهود و پنداشتن او که صدیق رضی الله عنه مغبونست در ین عقد ✻

﴿ مثنوی ﴾ قهقه زدآن جهود سنك دل * ازسر افسوس وطنز وغش وغل) چونکه صدیق حضرتلری بلال حضرتلرینی الدی اول جهود نادان حضرت صدیق رضی الله عنهی بوعقدو بیعده مغبون صانوب کلدی اول سنك دل افسوس وطنز وغل وغش جهتندن قهقهه اوردی وحضرت ابو بکر الصدیق رضی الله عنهه استهزا قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت صدیقش که این خنده چه بود * درجواب پرسش اوخنده فزود) صدیق حضرتلری رضی الله عنه اول جهوده دیدیکه بوخنده نه اولدی و بوخنده یه وقهقهه یه نه سبب اولدی اول جهود ابو بکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلرینك پرسشنده وجوابنده خنده یی زیاده ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت اکر جدت نبودی وغرام * درخریداری این اسود غلام * من زاستیزه نمی جوشیده می * خود بعشر ایش بفروشیدمی * کو نیرزد من نیرزد نیم دانك * تو کران کردی بهایش رابانك) واکا بویله دیو سویلدیکه یا ابابکر اکر سنك جدك وغرامك اولمیدی غرام عشق معناسنه در یعنی دیدیکه اکر سنك بو اسود غلامك خریدارلغنده زیاده جدك وافراط محبتك اولمیدی بن استیزه ایلمکدن جوش ایلمیدم و بکا غلام سپید رودن زیاده مال ویرم دیو سویلیدك خودانی بووردیکك مالك عشرنه صاتیدم زیرا اول بلال رضی الله عنه بنم قتمده یارم دنك کلمز دانك ربع درهمه دیرلر بونده زیاده حقیر وقلیل شیدن عبارتدر یعنی بنم قتمده او برادنی وحقیر شیئه دکزدی سن انك بهاسنی صیت وصدا ایله آغر ایلدك یعنی اوشویله در و بویله در دیمکله وانك اوزرینه کرمیت کوستروب مجدوساعی اولمغه انك بهاسنی چوق ایلدك یوخسه اول بنم قتمده بچق درهمه دکزدی دیدی ﴿ مثنوی ﴾ پس جوابش داد صدیق ای غبی * کوهری دادی بجوزی چون صبی * کو نیرزد من همی ارزد دوکون * من بجانش ناظرستم تو بلون) چونکه ابو بکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلری اول جهودك تهکم واستهزا ایلمسنی کوردی پس اکا بوکونه جواب ویردی ودیدیکه ای کول وغبی صبی کبی برجوهری برجوزه ویردك حد ذاتنده بلال رضی الله عنه برکوهر بی مثالدر و بنم سکا ویردیکم مال انك بهاسنه نسبت برجوز کبیدر که اول بنم قتمده ایکی کونه دکر زیرا بن انك جاننه ودیننه وایماننه ناظرم انکچون اول بکا ایکی کوندن یکدر وسن انك لون وشکلنه ناظرسن وجاننی کورمکدن غافل وقاصرسن انکچون سنك قتکده برشیئه دکمز ﴿ مثنوی ﴾ زرسرخست اوسیه تاب آمده * از برای رشك این احمق کده) اول بلال رضی الله عنه فی المثل معنیده زرسرخدر صورتا سیاه تاب کلمشدر بواحمق کده نك رشکندن اوتری احمق کده احمقلق محلی دیمکدر رشك بونده غیرت وحسد معناسنه در یعنی بلال حضرتلری رضی الله تعالی عنه

حد ذاتنده قرمزی خالص آلتون کیدرانك صورتا سیاه رنك کلمسی بواحمقلق محلی اولان دنیا اهلنك اکا غیرت وحسد ایلمرندن اوتریدرکه بواحمقلر انك صورتا سیاه اولدیغن کوروب اکا رشك وحسد اتمیه لر واول بولون سیاه ایچنده بواحمقلرك رشك وحسدی زخمندن امین اوله و بو نادانلرك چشم بر خشمندن تستر واختفا قیله ﴿ مثنوی ﴾ دیدهٔ این هفت رنك جسمها * درنیابد ازنقاب آن روح را) جسملرك بو هفت رنك اولان دیده سی بودخی وجه در بو هفت رنك اولان جسملرك دیده سی نقابندن اوتری اول روح مقدسی ادراك ایلیه مز وجه اول اوزره هفت رنك دیده نك صفتی اولور ودیده نك هفت رنك اولمسی یدی طبقه اولدیغی اعتباریله در ووجه ثانی اوزره هفت رنك جسملرك صفتی اولور وجسملرك هفت رنك اولمسی هفت اندام اولدیغی اعتباریله درکه انسانك جسمی یدی اعضا اوزره در هر برعضوك شکلی برکونه او لمقله هفت رنك تعبیر اولنمش اولور هفت رنك جسملره صفت اولیوب مضاف اولمق ودیده دخی هفت رنککه مضاف اولمق هم وجه در بو وجه اوزره معنی جسملرك بو هفت رنکنك یعنی هفت اندامك دیده سی نقاب وحجاب جهتندن اول روح پاکی ادراك قیله مز وچشم حس اول نور اعظمك رؤیتنه ومعاینه سنه قادر اوله مز ﴿ مثنوی ﴾ کرمکیسی کردهٔ دربیع پیش * دادمی من جمله ملك ومال خویش * ورمکیس افزودنی من زاهتمام * دامنی زرکردمی ازغیروام) اکرسن بیعده مکیسلکی زیاده ایلیدك بن کندومك جمله ملك ومالمی ویردم مکیس عشاره وباجداره دیرلر اکا متصل اولان یا مصدریه اولور وتقدیر کلام بو بله دیمك اولورکه ای صورت پرست اکرسن آنی بکا بیع ایلکده عشارلغی وباجدارلغی زیاده ایلیدك وعناد ایدوب بنم سکا ویردیکم بهایه راضی اولمیدك بن سکا جمله مال وملکمی هرنه ایسه ویردم واکرسن عشارلغی وعنادی دخی زیاده ایلیدك بن اهتمامدن براتك آلتون غدی دخی غیریدن استقراض ایلردم وسکا آنی ویروب بنه آنی سندن صاتون آلوردم مکیس فعیل وزننده انتقاض ثمن معناسنه اولمق هم جائزدر بو وجه اوزره معنی اکر سن قیمت وبهااکسکلکنی بیعده زیاده ایلیدك یعنی بن اکا نقدر قیمت وبها ویرسم بو مکیسدر وناقصدر دیو سویلیدك بن کندو مالمك جمله سنی سکا ویردم واکر اکا دخی راضی اولمز ایسك غیریلردن وافر آلتونی استقراض قیلوردم دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ سهل دادی زانکه ارزان یافتی * درندیدی حقه را نشکافتی * حقهٔ سربسته جهل تو بداد * زود بینی که چه غبنت اوفتاد * حقهٔ پر لعل را دادی بباد * همچو زنکی درسیه روی توشاد) سهل ویردك زیراکه اوجوز بولدك دری کورمدك حقه یی یارمدك یعنی حضرت بلال رضی الله عنه فی المثل

دروني پردر وجوهر برحقـهٔ سر بسته كبي ايدى سن آني اوجوز بولدك وادني
بهايله برناداننك اليندن صاتون الدك اول سببدن انك دروني بوقلبوب سهل وآسان
بكاواردك باشي باغلو حقه يي سـنك جهلك و يردى و بو يله سـياه رنك حقه نك
ايچنـده نه اولسـه كركدر ديوب جاهلك ايدوب آزفسنه به طمع قيلوب آني بكا ير
كوردك عنقريب كوررسن كه سكانه غبن واقع اولدى اول برحقهٔ پرلعل كبي ايدى
سن پرلعل كبي اولان حقه يي بادهوايه و يردك مع هـذا بن ربح وفائده قيلدم ديو
غبن وخسران ايجره شـاد ومسرورسن شول زنكي عرب كبي كه سياه رو يلقـده
شاددر ﴿ مثنوى ﴾ عاقبت واحسرتا كو يي بسي * بخت ودولت را فروشد
خود كسي * بخت باجامه غلامانه رسيد * چشم بدبخت بجز ظـاهر نديد) اى
نادان عاقبت چوق يوندن اوترى واحسرتا ديه سن و بوز يانى ايلدوككدن اوترى
وافر غملر وغصه لر يه سن خود بركسه بخت ودولتي صاترمى بومقرردر صاتمز
اماسن بخت ودولتكي صـاتدك بلال رضى الله عنـه سـكا دنيوى واخروى بخت
ودولت ايدى انك قدرنى بيلميوب كم بهايله آنى بيع ايتدك بخت سكا غلامانه جامه ايله
ايرشدى وسـنك غلامك اولمق شـكلنه كيروب وغلاملر جامه سنى كيوب كلوب
سنكله كورشدى لكن سنك بدبخت اولان چشمك ظاهردن غيرى كورمدى وآني
كندونك قولى صانوب ورنكنه وشكلنه باقوب درونه وسرنه نظر ايركورمدك
﴿ مثنوى ﴾ اونمودت بندكئ خويشتن * خوى زشتت كرد باوا مكروفن *
اين سيه اسرار وتن اسپيد را * بت پرستـانه بكيراى ژاژخا * اين تراوآن مرا بردیم
سود * هين لكم دين ولى دين اى جهود) اول بلال رضى الله عنه سكا كنديـنك
بنده لكني كوستردى اماسن انك معنيـده اولان افنديلكني كورمدك واهـذاسنك
خوى زشتك اول صاحب سعادته مكروفن قيلـدى واكاموحد اولديغيچون ايذا
وجفا ايلكي رواكوردى اشته بواسرارى سياه وتنى سپيد غلامى بت پرستـلر كبي
اى ژاژخاطوت و بوصورتا مليح ومعنيده قبيح اولني آلوب اول صورتا سياه ومعنيده
مليح وجميل اولنى بكا تسليم ايت بو سـنك ايچون واول بنم ايچون اولسون برسود
ايتدك ومعنيـده چوق فائده ونفع ايتدك آكاه اول اى جهود سزك دينكز سزك
ايچون و بنم دينم بنم ايچوندر (لكم دينكم ولى دين) تقـديرنده در و بومصرع
سورهٔ كافرينك آخرنه اشـارتدركه حق تعـالى (لكم دينكم ولى دين) بـوردى
بونك تفسيرى نيجه مواضعده مرور قيلدى ﴿ مثنوى ﴾ خود سزا اى بت
پرسـتان اين بود * جلش اطلس اسب اوچو بين بود * همچو كور كافران
پردود نار * وز برون بر بسـته صدنقش ونكار) پس صديق حضرتلرى اكا
ديدى خود بت پرستلرك سزاسى بواولور انك جلى اطلس انك اسبي چو بين اولور

بت پرستدن مراد بونده مجرد صورت پرستلردر و بو بیتلر اگرچه حضرت صدیق
رضی الله عنه لساندن اول جهوده خطابا دیلمشدر ولکن هر عصرده صورت پرست اولنه
وشکل ولونه میل ومحبت قیلنه تعریض قیلنمشدر فی الحقیقه صورت پرست اولنلرك لایق
بو اولور که براسبك مثلا جلی اطلس اولسه همان انلرك نظری اکادر اگر انك اسبی چوبین
ایسه ده انلرك سیرته ودرونه نظر اتمکه لیاقتلری یوقدر مثلا صورت پرستلرك
محبوبی اولان صورت کافرلرك قبرینه بکزرکه درونده پر دودنار درو برونده
نیجه یوز نقش ونکار باغلنمشدر صورت پرست اولان کمسه انك نقش ونکارنی
کوروب اکا مائل اولور ودرونده اولان دودونارdن غافل قالور ﴿ مثنوی ﴾
همچو مال ظالمان بیرون جمال * وزدرونش خون مظلوم ووبال * چون منافق
از برون صوم وصلات * وزدرون خاك سیاه بی نبات) صورت پرستلرك میل ومحبت
ایلدکلری صورتك برمثالی دخی بودرکه ظالملرك مالی کبی طشره سی زینت وجمال
ودرون جهتندن اول خون مظلوم ووبالدر و یوم آخرتده هم عذاب ونکالدر
اما اهل ضلال انك انجق ظاهرده اولان زینت وجمالن کوروب درونده اولان
وبال ونکالندن غافل اولمشلردر برمثال دخی بودرکه اول صورت حسنه منافق
کبی بروندن صوم وصلات ودروندن بی نبات اولان خاك سیاهدر ﴿ مثنوی ﴾
همچو ابر خالی پرقروقر * نه درو نفع زمین نه قوت بر * همچو وعده مکر وکفتار دروغ *
آخرش رسوا واول بافروغ) صورت پرستلرك میل ومحبت ایلدکلری صورت جمیله نك
مثالی ومنافقك هم صوم وصلاتنك مثالی شول برپرقروقرابر کبیدر یعنی کورلدیسی
وطاقردیسی چوق بی آب اولان سحاب کبیدرکه انده نه نفع زمین ونه قوت برواردر
بر بانك ضمیله بغدای معناسنه در یعنی اول کورلدیسی چوق یغمورسز ابرك زمینه
نفعی وغدا اولان بغدای اولمغه فائده سی یوقدر واول صورت حسنه وعده مکر
وکفتار دروغ کبیدر آخری انك رسوای واولی بافروغدر نته کم اول جهودك
حضرت بلال رضی الله عنه مقابله سنده صاتون الدیغی بنده صاحب جمالك
هم مثالی بویله در اول صورت پرست انك ظاهرنده اولان لطافت وجمالنی کوروب
باطننده اولان خباثت وقباحتندن غافل اولوب آنی خریدار اولدیغنه اول حینده
شادوخرم اولدی وابو بکر رضی الله عنه حضرتلری حضرت بلال رضی الله
عنهك جمال جاننی کوروب وانك علوشاننی بیلوب آنی الدیغنه هم عظیم شاد
وخندان اولدی ﴿ مثنوی ﴾ بعد ازآن بکرفت اودست بلال * آن ززخم
ضرس محنت چون خلال * شد خلالی دردهانی راه یافت * جانب شیرین زبانی
می شتافت) اندنصکره اول ابو بکر الصدیق رضی الله عنه بلال رضی الله عنه
حضرتلرینك النی طوتدی اول محنت دندانینك زخمندن خلال کبی اولان بلال

رضی الله عنهك النی طوتدی برخلال کبی اولدی بردهانه یول بولدی برشیرین زبانك جانبنه سرعت قیلدی ضرس دیشه دیرلر محنته اسناد اولنمی استعارهٔ تخییلیه طریقی اوزرهدر محنت بردرنده ذی‌ناب جانوره تشبیه قیلنوب اکادندان اسناد قیلنمشدر انشبت المنیة اظفارهابینده موت برسباعه تشبیه قیلنمشدر اکا اظفار اسناد اولندیغی کبی یعنی حضرت ابو بکر الصدیق رضی الله عنه جهوده بوقدر عتاب وسرزنش قیلدقدنصکره بلال رضی الله عنهی اندن الدقدنصکره بلال حضرتلرینك النی طوتدی اول محنت جانورینك دیشنك زخمندن وضربندن خلال کبی ضعیف ونحیف اولان بلال رضی الله عنهك النی طوتدی وحضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمك جانب شریفلرینه الوب کتدی اکرچه زخم محنتدن برخلال کبی نحیف اولمش ایدی لکن بردهانه یول بولدیکه الك مثلی یوق وبرشیرین زبان وفصیح اللسان جانبنه سرعت قیلدیکه انك ایکی جهانده نظیری یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ چون بدیدآن خسته روی مصطفی * خرمغشیا فتاداو برقفا * تابدیری بیخود وبیخویش ماند * چون بخویش آمد زشادی اشك راند) چونکم اول خسته مصطفی صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك روی شریفنی کوردی مغشیا علیه ساقط اولدی اول قفاسی اوزره دوشدی خردوشدی دیمك معناسنه‌در فتادهم دوشدی دیمك معناسنه‌در ومراد انك قفاسی اوزره دوشمسنی تفسیر وبیان اولور تاکم کیج زمانه‌دك یعنی چوق وقته‌دك بیخود وبیخویش قالدی وبیعقل وبی هوش یاتدی چونکم کندیسنه کلدی شادلکندن کوز یاشی سوردی ووافر بکا ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ مصطفی‌اش درکنار خود کشید * کس چه داند بخششی کورارسید * چون بودمسی که براکسیر زد * مفلسی بر کنج پرتوفیرزد) مصطفی صلی الله علیه وسلم حضرتلری زیاده‌شفقت ورأفتدن اول بلال رضی الله عنهی کندی کنارنه چکدی ودرآغوش ایتدی کسه‌نه بیلورشول بربخششی که اکا ایرشدی مثلا برباقر نیجه اولور که کندیسنی اکسیر اوزره اوره برمفلس نیجه اولور که پرتوفیر اولان کنج اوزره اوره بلال رضی الله عنه حضرتلرینك حالی بونك کبی اولدی کویا برمس ایدی خالص التون کبی اولدی و برمفلس ایدی کنج وافره وصول بولدی ﴿ مثنوی ﴾ ماهیٔ پژمرده در بحر اوفتاد * کاروان کمشده زد بررشاد) کویا پژمرده ماهی بحره دوشدی کاروان کم شده کندیسنی رشاده اوردی یعنی بربحردن جدا اولمش وقورولقده قالمش ماهی بحره دوشدکده نیجه زنده وشاد اولورسه وبریولن یترمش کاروان کندیسنی رشاده اوردقده وطوغری یولی بولدقده ومراده واصل اولدقده نه‌مرتبه خرم وشاد وآزاد اولورسه بلال رضی الله عنه حضرتلری دخی بحر نور مصطفی صلی الله علیه وسلمه

دوشدکده اول مرتبه شاد اولدی وکاروان کشدمنك رشاد بولدیغی حینده اولان خرم وآزاده لکندن ز باده خره وآزاده اولدی ﴿ مثنوی ﴾ آن خطا باتی که کفت اندم نبی * کرزند برشب وآید ازشبی * روز روشن کردد آن شب چون صباح * من نتانم باز کفت آن اصطلاح) اول خطابلری که نبی علیه الصلوة والسلام حضرتلری اول دمده بلال رضی الله عنه حضرتلرینه دیدی اکر فرضا شب تیره یه اورسه ایدی شبلکدن یوقارو کاوردی وشبلك اندن زائل اولوردی اول شب تیره صباح کبی روز روشن اولوردی بن اول اصطلاحی آشکارا دیمکه قادر دکلمکه اول نورانیتـه متعلق اولان اصطلاحات وعباراتی تعبیر ایلمك ممکن اولمز واول سر و معنی عبارات واصطلاحاته صغمز ﴿ مثنوی ﴾ خود تو دانی کآفتابی در حمل * تاچه کوید بانبات و بادقل * خود تو دانی هم که آن آب زلال * می چه کوید بار یاحین ونهال) خود سن بیلورسنکه بر آفتاب برج حملده تاکم نباته ودقله نه سویلر دقل خرما اغاجنك اوزرنده اولان خام وناپختـه خرماره دیرلر یعنی ای عاقل اولان کمسنه آفتاب حمل برجنـده نباته وخام اولان خرماره نه ایلدیکنی خود بیلورسن بونی دخی بیل که حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلمك آفتاب روحی بلال رضی الله عنه حضرتلرینك وجودلرینه آنی ایلدی وآنی بهار زماننده اولان نباتات ورباحین کبی تروتازه قیلدی خود سن بونی بیلورسن که اول آب زلال ریاحین ونهاله مقارن اوله انلرك وجودنه فی الحال تازه وزنده وطری وطراوت ویرمکی سویلر آب زلالك لسان خاصیتی ریاحین ونهاله لطافت وطراوت ویرمکی سویلر همانده که آب زلال ریاحین ونهاله مقارن اوله انلرك وجودنی فی الحال تازه وزنده وطری وفرخنده ایلر ﴿ مثنوی ﴾ صنع حق با جمله اجزای جهان * چون دم وحرفست ازافسونکران * جذب یزدان با اثرها وسبب * صد سخن کوید نهان بی حرف ولب) حق تعالینك صنعی جمله اجزای جهانه افسونکرلردن دم وحرف کبیدر یعنی افسونکر اولان کمسه لرك نفسندن وکلامندن بعض شیئلر نیجه زنده اولورسه وحیات بولوب حرکت قیلورسه اجزای جهانك جمله سنه هم صنع الهی بوخاصیتی و یرر افسون عیسی کبی هر برجزوه برکونه حیات ایرکورر حضرت یزدانك جذب واثرلره وسببلره حرفسز ولبسز نهانی نیجه سوز سویلر وانلره نیجه دورلو حالت وحیثیت بخش ایلر ﴿ مثنوی ﴾ زآنکه تأثیر از قدر معمول نیست * لیك تأثیرش از و معقول نیست * چون مقلد بود عقل اندر اصول * دان مقلد در فروعش ای فضول * کر بپرسد عقل چون باشد مرام * کوچنانکه تو ندانی والسلام) تأثیر قدردن معمول دکلیـدر بو مقرردر که تأثیر قدرك معمولی وجمله تأثیراتده قدر عاملـدر

ليكن اول قدرك تأثيرى اولقدردن معقول دكلدر مصرع اولده استفهام تقريرى معناسى واردر تقدير كلام بويله ديمك اولور بويله دكليدركه بوجهانده اولان جميع تأثير تقدير الهيده معمول اوليه بومقرردركه بوجهانده اولان تأثيراتك جملهسى تقدير الهيدن معمولدر و و تأثير فى الحقيقه تقدير كدر وليكن اول تقديرك تأثيرى باليدا هه اندن معقول اولمز بلكه عقل جزوى هر بر تأثيرىكه بوجهانده كورر اول تأثيرى مؤثر صور يدن بيلور وانى سبب اوله اسناد قيلور واول تأثيرك اصلندن غافل اولور چونكم عقل جزوى اصولده مقلد ايدى فروعده دخى انى مقلد بيل اصول جمله تأثيرات وارادات الهى وقضا وقدر الهى ور بانيدر و بونلر هم اعيان ثابتهنك واسماء الهيهنك اثرلريدر عقل جزوى ايسه اسماء الهيهيى بيلكده واعيان ثابتهيه عالم اولمقده وقضا وقدرك اسرارنه شعور بولمقده انبياء عليهم السلام واولياى عظامه مقلددر چونكم عقل جزوى اصول تأثيراتده مقلد اولدى فروع تأثيراتى بيلكده هم آنى سن مقلد بيل اى فضول كه اول عقل بوفروع وآثارى هم حقيقتله بيلهمش واول نه جهتدن فروع اولديغنه عالم اولهمشدر پس اكر عقل جزوى سؤال ايلسه مرام نيجه اولور مرام مراد معناسنهدر بونده اصل ومقصود معناسى مراد اولور يعنى اكر عقل جزوى سؤال ايدوب ديرسه كه چونكم بن اصولى وفروعى بيلكده مقلد اولمشم پس اصل ومقصود نيجه اولور آنى بكا بيلدر كورلم اكا دى اصل مراد ومرام انجلسين اولوركه سن بيلمزسن و بيلكه هم قادر اولمزسن زيرا سنك وجودكده آنى بيلكه استعداد وقابليت يوقدر آنى بيلك عقل كله ميسردر پس آنى سن مجرد بوادراك جزوى ايله بيله مزسن والسلام تم الكلام

﴿ معاتبهٔ مصطفى صلى الله تعالى عليه وسلم باصديق رضى الله تعالى ﴾
﴿ عنه كه تراوصيت كردمكه بشركت من بخر توچرا بهر خود تنها ﴾
﴿ خريدى وعذر كفتن صديق رضى الله عنه ﴾

حضرت مصطفى صلى الله عليه وسلمك صديق رضى الله عنه حضرتلرينه معاتبه قيلسنك بيانيدر بويله ديوكه يا ابابكر مقدما بن سكا وصيت ايلدمكه بونى بنم مشاركتمله اندن صاتون ال سن بونى نيچون كندكدن اورى تنها الدك وحضرت صديق رضى الله عنهك بوخصوصده عذر ديمهسنك بياننده در ﴿ مثنوى ﴾

كفت اى صديق آخر كفتمت * كه مرا هم بازكن در مكرمت * كفت مادو بندكان كوى تو * كردمش آزاد من برروى تو * تومرا ميدار بنده و يار غار * هيچ آزادى نخواهم زينهار * كه مرا از بندكيت آزاد يست * بى تو برمن محنت و بيداديست) حضرت رسول صلى الله عليه وسلم ابو بكر الصديق رضى الله

عنه حضرتلرینه برسبیل عتاب بوکونه خطاب ایدوب بیوردیلرکه ای صدیق آخر
بن سکا دیمه دیمی آخر خود بن سکا دیدم که بو مکرمتده بنی اورتاق ایله و نصف
بهاسنی دخی بندن آلوب بو خصوصده بنی شریك ایله حضرت ابو بکر الصدیق
رضی الله تعالی عنه اول حضرته بوکونه جواب باصواب و یروب دیدیکه یارسول الله
بزسنك کوبکك ایکی بنده لری یز بو قولك اول قولکی سنك وجه شریفك شوقی اوزره
آزاد ایلدم پس سن بن قولکی آنك یرنه بنده طوت و یار غار اتخاذ ایت زینهار بن هیچ آزادلق
استمزم یعنی بنم مرادم ابدی سکا قول اولمقدر و بنده لك وافکنده لك قیلمقدر زیرا
بکا سنك بندهلککدن آزاده لك واردر سنسز بنم اوزریمه محنت و بی مراداق
واردر ❊ مثنوی ❊ ای جهانرا زنده کرده ز اصطفا * خاص کرده عام را خاصه
مرا) ای جهانی اصطفادن زنده ایلمش یعنی ای برکزیده لکیدن خلق جهانی زنده
قیلمش وخرم و فرخنده ایلمش مصطفی صلی الله علیه وسلم عامی خاص ایلمش
خصوصا بنی یعنی عام مرتبه سنده اولان انامی ایمان واسلامله خاص خدا قیلمش
وعلی الخصوص بو جمله دن بن بنده سنی خاص الخاص مرتبه سنه واصل ایلمش
سید الانام دیدی ❊ مثنوی ❊ خوابها میدید جانم در شباب * که سلامم کرد
قرص آفتاب * از زمینم برکشید او بر سما * همره او کشته بودم ز ارتقا * کفتم
این ماخولیا بود و محال * هیچ کردد مستحیلی وصف حال) یارسول الله بنم جانم
شباب زماننده وجوانلق اواننده خوابلر کوردی اول خوابلردن بری بو ایدیکه
بکا نامه ده قرص آفتاب سلام قیلدی زمیندن بنی اول آفتاب آسمان اوزره چکدی
وچیقاردی بن اول آفتابك ارتقا و بلندلك جهتندن همراهی اولمش ایدم یعنی
بر مرتبه ترقی قیلوب عالی مقام اولدمکه حتی اول آفتابه همراهلك قیلمش ایدم
پس بیدار اولدقدنصکره کندی کندیمه دیدم بو واقعه ماخولیا ومحالدر ماخولیا
اکرچه نتیجه سی اولین خیالات سوداویه یه دیرلر بونده اضغاث احلام مراد اولور
یعنی بعد الیقظه بن کندی کندیمه دیدمکه بو منام اضغاث احلام قبیلندندر
ومحالدر هیچ بر مستحیل اولان شیء وصف حال اولورمی بو خود اولمز یعنی برکسه یه
آفتاب سلام و یرمك وانی زمیندن چکوب یوقارو چیقاروب کندی مرتبه سنه
قریب ایرکورمك برامر مستحیلدر مستحیل اولان ایسه وصف حال اولماز ایمدی
بو واقعه نك ظهور وصورت باغلسی ونتیجه و یرمسی محالدر ❊ مثنوی ❊
چون ترا دیدم بدیدم خویش را * آفرین آن آینهٔ خوش کیش را * چون ترا دیدم محالم
حال شد * جان من مستغرق اجلال شد * چون ترا دیدم خودای روح البلاد *
مهر این خورشید از چشمم فتاد) چونکم ای آفتاب معنوی سنی کوردم کندیمی
کوردم یعنی چونکم سن شمس هدایتی کوردم سنك نورکاه کندیمی دخی کوردم

آفرین اول آیینهٔ خوش کیشه یعنی اول سنك آینهٔ حقیقت نماوالان وخوش دین
واطیف آیین اولان وجود شریفکه که بنی بکا کوستردی چونکم سن ایکی جهان
کونشنی کوردم بکا محال اولان حال اولدی اول واقعه‌ده خورشیدك بکا سلام
و پرمه‌سندن مقصود بیلدمکه سن خورشید معنوینك بکا سلام و یرمسی وانك بنی
زمیندن چیقاروب آسمانه ایرکورمسی سن آفتاب منیرك بن فقیری زمین بشریتدن
نورانیتکاه جذب ایدوب کندی صحبت شریفکه ایرکورمسی ایمش شمدی بنم
جانم اجلاله مستغرق اولدی وسکا مقارنت ومصاحبت سببیله دولت عظمی
وسعادت کبری بولدی چونکم سنی ای روح البلاد خود کوردم بو دخی وجه‌در
چونکم سنی کوردم ای روح البلاد بو خورشیدك مهر ومحبتی بنم کوزمدن دوشدی
یعنی مقدما سن خورشیدی کورمزدن اول بنم کوزمده خورشید صورینك عظیم
شانی وارایدی وآنك علو مرتبه‌سن کوروب اکا مهر ومحبتم وارایدی اما چونکم
سن خورشید دوجهانی کوردم تحقیقا ای جمیع بلادك روحی بو خورشید صورینك
مهر ومحبتی کوزمدن دوشدی بوکا اصلا رغبتم وعشق ومحبتم قالمدی سنك بکا
و یردیکك ارتقا و رفعت بوصوری اولان ارتقا ورفعتدن نیجه وجوهله اولی
وافضلدر ﴿ مثنوی ﴾ کشت عالی همت ازتو چشم من * جز بخوری ننکرد
اندر چمن * نور جشم خود بدیدم نور نور * حور جشم خود بدیدم رشك حور *
یوسفی جشم لطیف وسیم تن * یوسف ثانی بدیدم درتومن * در پی جنت بدم
درجست وجو * جنتی بنمود از هرجز وتو) یارسول الله سندن بنم چشم عالی
همت اولدی یعنی سنك همتکدن بنم چشم جانم همت بولدی و بلند نظر اولدی
ولهذا چمنه خورلقدن غیریله نظر قیلمز بو عالمده اولان باغ و بوستانه بلکه کون
ومکانه ملتفت اولمز بن نور استدم خود نور نوری کوردم والمنة لله که جمیع انوارك
معدنی اولان سن سراج منیره وخورشید بی نظیره ارشدم بن حور استدم خود رشك
حوری کوردم یعنی مقدما بر محبوب پرنور طلب ایلدم بحمدالله شمدی حور بلرك
مغبوطنی ومحبوبلرك مرغوبنی کوردم بن بر لطیف وسیم تن یوسف استردم سنك
وجود شریفکده بن بر یوسفستان کوردم یوسفستان یوسفلك محلی دیمکدر
یوسفدن مراد بونده حسن وجمال وکمال صاحبی بر محبوب معنویدر یعنی ای رسول
خدا بن بوآنه‌دك برحسن وجمال ولطف وکمال صاحبی بدن شریفی نور توحیدایله
سیم کبی بیاض وخالص اولمش بر محبوب معنوی استردم که اکا عاشق اولم وخدمتلر
قیلم واندن نیجه لذتلر بولم بحمدالله تعالی سنك وجود شریفکده جمیع حسن وجمال
ولطف وکمال صاحبی اولان محبوبلرك محلی ومعدننی کوردم وجمله سنی سنده
جمع اولمش مشاهده قیلدم صورتا ومعناسن جمله خوبلردن احسن واجمل

وخلقا وخلقا جميع محبوبلردن الطف واكملدن بوآنه دك جنت اردنجه جست
وجوده ايدم بكاشمدى سنك هر برجزوكدن برجنت كورندى جنت انواع اشجار
واثمارى جامع اولان شول بستانه درلركه انك درختلرى زمينى اورتمش اوله وجنت
ايكى قسمه منقسمدر برينه جنت آجله ديرلركه يوم آخرتده اكا مؤمنلر داخل اولسه
كركدركه هركس استعدادى قدر انده مرتبه لرن بولسه لر كركدر وبرينه دخى
جنت عاجله ديرلركه اول بودنياده الله تعالى حضرتلرينك عارف قوللرينه ميسر
اولمش وعارف وعالملر اول جنت عاجله يه روحانيتله دخول قيلش وانده نيجه ذوق
وصفا بولمشدر كما قال بعض العارفين ان فى الدنيا الجنة عاجلة من دخلها لايشتاق
الى الجنة الآجلة قيل ماهى قال معرفة الله كذا فى شرح الحكم پس حضرت
رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمك هر برجزونده معرفة الهيه دن نيجه معرفت
وارايدى حضرت ابو بكر الصديق رضى الله عنهك اول معرفت جنتلرى اولان
رسول عليه الصلوة والسلام حضرتلرينك هرجزؤندن مرئى ومشهودى اولدى اول
جنت معنويه وروحانيه نك لذتلرنى ورايحه لرنى بولدى وجنتى نمودازهرجزؤتو ديمكله
بومعنايه اشارت قيلدى * مثنوى * هست اين نسبت بمن مدح وثنا *
هست اين نسبت بتو قدح وهجا * همچومدح مرد چوپان سليم * مرخدارا
پيش موسى كليم * كه بجويم اسپشت شيرت دهم * چارقت دوزم من و پيشت
نهم * قدح اوراحق بمدحى بركرفت * كرتوهم رحمت كنى نبود شكفت)
بو سنك حقكده ايلديكم مدح وثنا بكانسبت مدح وثنادر اماسكانسبت قدح
وهجادر يعنى شومدح وثنالر يكه بن سن سلطان عاليشانك حقنده ايلدم اول مدح
بنم مرتبه مه نسبت مدح وثنادر اماسن سلطان عاليشانك علو قدرينه نسبتله
هجو وقدح منزله سنده در مثلا سليم اولان مرد چوبانك حضرت موسى كليم
عليه السلامك حضورنده خداى تعالى حضرتلرى ايچون اولان مدحى كبيدركه
اوچوبان حق تعالى حضرتلرينى بوكونه مدح ايلدى كه اى بنم محبوبم ومعبودم
اكر بن سنى بولايدم سنك اسپشكى استيدم وسكا سود ويريدم سنك چارقكى ديكيدم
وسنك اوكيكه قويدم بوكونه وصفلرى اول چوبان مدح صاندى امانى الحقيقه
بومدحلر عين قدح اولدى وليكن حق تعالى حضرتلرى اول چوبانك قدحنى
مدح ايلدكلكه طوتدى يعنى مدح مرتبه سنده طوتدى ديرسه دخى وجه در واول
چوبانه حق تعالى رحمت ايتدى اكرسندخى اى حق تعالينك حبيبى بكارحمت
ايلسك عجب دكلدركه سندخى حق تعالى حضرتلرينك اخلاقيله متخلق خلق
عظيم صاحبى برنبى كريمسن ديدى * مثنوى * رحم فرما برقصورفهمها *
اى وراى عقلها ووهمها) اى رسول خدا فهملرك قصورى اوزره رحم بيور اى

وهملرك وعقللرك وراسى يعنى اى اوهام وعقولك وراسنده اولان سلطان اعظم وحبيب اكرم سن بزم فهملريمزك قصورى اوزره مرحمت قيل وسنك حقكده ايلديكمز تقصيراتى عفو بيورديدى بو بيتلر و بو عذرلر اكرچه ابو بكر الصديق رضى الله عنه حضرتلرينك لسان شريفندن اول سلطان كائنانه خطابا دينلمشدر وليكن بونده تنبيه واشارت واردر شومعنى اوزره كه اول حضرت عليه الصلوة والسلامى بركمسه كما هو حقه مدح وثنا ايلمكه قادر اوله مز وهر نقدر مطرى اولسه وانك مدح وثناسنده عظيم مبالغه قيلسه ينه انك شاننه لايق مدح وثنا قيله مز زيرا كورككه افضل اصحاب كزين واكمل ارباب صديق و يقين اولان حضرت ابو بكر الصديق رضى الله عنه اول حضرتك حقنده ايلديكى مدح وثنانك قصورنه معترف اولېجق واول حضرته بوكونه اعتذار قيلېجق غيرى كمسه لر انى كما هو حقه نيجه مدح قيلورلر ونه وجه ايله اكا ثنا ايلمكه وانك اوصاف عظيمه سنى سويلمكه قادر اولورلر اصلا بركمسه انى بونطق و بو دهنله مدح ايلمكه قادر اولمز (بيت) فان فضل رسول الله ليس له * حد فيعرب عنه ناطق بفم ﴿ مثنوى ﴾ ايها العشاق اقبال جديد * ازجهان كهنهٔ نوكن رسيد) اى عشاق اقبال جديد نوكن اولان جهان كهنه دن ارشدى جهان كهنه دن مراد جهان قديمدركه فى الحقيقه اول جهان قديم نوكندر پس حضرت مولانا قدس الله سره الاعلى اول جهان كهنه وقديمدن هميشه على التوالى نو بنو نيجه حاللر وبى شمار اقباللر ارشديكنى عشاقه بيلديروب وانلره تنبيه وخطاب ايدوب ديركه اى عشاق الهى يكى اقبال وتازه ونو برحال يكى ايدېجى ونو وتازه قيلېجى جهان قديمدن ينه ارشدى ﴿ مثنوى ﴾ زان جهان كوچارهٔ بيچاره جوست * صدهزاران نادرهٔ دنيا دروست) اول جهاندنكه اوبيچاره نك چاره سن ديليجيدر صدهزاران دنيانك نادره سى انده در يعنى سكا ديديكم جهان كهنهٔ نوكن اول جهاندركه بيچاره اولان كمسه لرك چاره سنى استيجى و بى مدد و بى درمان اولنلره مدد ودرمان ايليجيدر دنيانك نيجه بو زيبك عجيبه وغريبه اولان كمياب وعزيزالوجود اولان شيلرينك اصلى اول جهانده در مقصود بوجهاندن جهان الهى وعالم الهى ومعنويدر وكأنه حضرت مولانا برحالدن برآخر حاله و برمقالدن برآخر مقاله نقل ايلدكلرينه بسط مقدمه بيوررلر وصديق رضى الله عنه حضرتلرينك قصه سندن وانك حضرت نبى صلى الله عليه وسلم ايله اولان مكالمه سنى بيان ايلمكدن رجوع ايدوب واول قصه يى مقال كهنه مقامنه قويوب بلال رضى الله عنه وهلال حضرتلرينك حسب حالنى وانلرك اسرارنك مقالنى بيان ايلمكه اشارت و بشارت ايدوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ ابشروا ياقوم اذاجاء العرج * افرحوا يا قوم

ومزال الحرج * آفتابى رفت در کازهٔ هلال * در تقاضا که ارحنا یا بلال) ای قوم بشارت اولسون سزه فرح وقتی کلدی ای قوم فرحناك اولك تحقيق حرج کیتدی يعنی ای قوم عشاق بری بریکزه بشارت ویرك زیرا برآخر سرور وشادی وقتی کلدی وفرحناك اولك زحمت وملالت وسآمت زائل اولدی ایشیدك و بو قصهٔ جديدی کوش ایدککه برعظيم الشان اولان برآفتاب هلالك حقیر وصغیر اولان خانه‌سنه کیتدی کازه کاف عربیله حقير وصغیر اوه دیرلر هلال حق تعالینك مقبول بنده‌لرندن بربنده‌نك اسمیدر که قصه‌سی عن قريب بو سرخ شریفده مذکور اولور وآفتابدن مراد حضرت رسالتپناه صلی الله عليه وسلمدر يعنی اول آفتاب معنوی وخورشید روحانی هلال نام بنده‌نك ساکن اولدیغی حقير وصغير اولان خانه‌یه کیتدی تقاضاده بو يله ديو که ای بلال بزی دکلندر وآواز خوشکاه بزم یورغونلغمزی کیده‌روب بزه راحت ایرکور ارحنا يا بلال قولنك تحقيق جلد اولمه‌در معنیٔ این حدیث که مصطفی صلی الله عليه وسلم فرمودانلر بکم الی اخره سرخنده * جان کالست وندای اوکال * مصطفی کو يان ارحنا يا بلال * بيتنك سرخنده مرور ایتدی انده طلب اولنه * مثنوی * زیر لب می کفتی از بيم عدو * کوری او برمناره رو بکو) ای بلال عدونك خوفندن محبوبك نام شريفنی زیر لب دیردك یعنی عدوی دین اولان جهودك ومشركك قورقوسندن مقدما حضرت حقك نام شريفنی کیزلوسو یلردك انك کورلکنه شمدی مناره اوزره صعود ایله واول حضرتك نام شريفنی الله اکبر ديو سو يله ودخی انی آواز بلند يله تمجيد ايله تاکم سنك لطيف آوازکدن راحت بوله وزوذوقلری وصفالر حاصل قیله وزدیدی * مثنوی * می دمد در کوش هر غمکین بشر * خیز ای مدبر ره اقبال کیر * ای درین حبس ودرین کند وسپش * هین که تا کس نشنود رستی خمش) هر غمکينك قولغنه بشير نفخ ايلر یعنی سو يلر ای مدبر قالق اقبال يولن طوت ای بو حبسده و بو قوقشده و بو کهله ده قالمش آکاه اول تاکسه ايشتميه قورتلدك خموش اول بشيردن مراد بونده مؤذندر حضرت بلال رضی الله عنه مناسبتله وداعی الی الله اولان مرشد اولمق دخی جائزدر نته کم (ومن احسن قولا ممن دعا الی الله) آيتنده اولديغی داعی الی الله اولان مندن مرادهم مؤذندر ديمشلروهم مرشد اولان عالم ربانيدر ديو تحقیق ایلمشلردر کند کاف فارسينك فتحه سيله فوقش ديمکدر درين کند درين جای کند تقدیرنده درسپش بته ديرلر بو دخی درين تقديرنده در و بو مصرع ای درين حبس ودرين جای کند ودرين سپش مانده تقديرنده اولورمی دمد اگرچه لغت حسبيله نفخ ايلر معناسی و یریلور ليكن ميكويد معناسنه استعمال اولنور وتقدير کلام وتعبير مرام بو يله ديمك اولور که هر جهل وغفلتله غمکين اولان

كمسه‌لرك كوش هوشنه بشير الهى اولان بلال رضى الله عنه حضرتلرينك قائم
مقامى اولوب اذان ويرن مؤذنلر ودخى داعى الى الله اولان مرشدلر بويله
ديوسويلرلر اى حضرتِ حقدن غافل اولوب اردنه كيدن قاق اقبال ودولت
بولن طوت وسبب فلاح ونجاح اولان صلاته كل وحضرتِ ربكه توجه ايدوب
تضرع ونياز ايله كه صلوة سبب فلاح وراه نجاحدر واى بو حبس طبيعتده ومنتن
اولان جاى خبيثده و بتلكده قالمش يعنى اى بو عالم طبيعتك حبسنده وقوقش اولان
دنيا برنده و بتلرو پيرهلر كبى اولان افكار فاسده وهمزات شيطانيه ده قالمش كمسه
آگاه اول قورتلدك بو سوزى اغياردن كمسه يه ديمه تا انلرايشتمسون سنكه بشيره متابعت
ايليه‌سن لابد حبس طبيعتدن وجاى كنددن يو يدن وافكار نفسانى وهمزات
شيطانيدن قورتلورسن وفلاح ونجات بولورسن ومراد ومقصوده واصل اولورسن
امازنهار بو اسرارى اغياره ديمه خوش اول تاكم اغياردن بر ايشى بونى ايشتميه
﴿ مثنوى ﴾ چون نى خاموش كنون اى يار من * كز بن هرمو برآمد طبل زن *
انچنان كرشد عدو رشك خو * كويدا ين چند ين دهل رابانك كو) اى بنم يارم
شمدى كندى كبى نيچون خاموش ايلرسن كنى شوى معناسنه اولوب اى بنم يارم شمدى
نيچون خاموش اولورسن ديتك اولور جائزدر كه هرمو يك دبندن طبل زن كلدى
ووحدت حقى اعلان واعلام قيلدى عدوى رشك خوانچاين اصم اولديكه دير
بوقدر دهلك صداسى قنى بو بيتلر اكرچه حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم
طرفندن بلال رضى الله عنه حضرتلرينه خطاباد ينلمشدر لكن هر عصرده دولت
دين وايمانه واصل اولان ونعمت عرفان وايقانى بولان كمسله (واما بنعمة ربك فحدث)
آيت كريمه‌سنك موجبنجه اول نعمتدن تحديث ايلمك ودين مبينك شانى اعلان ايتمك
ايچون اندن سويلمك وانى اعلان وافشا ايلمك لازم اولنلردندر نته كم حضرت حبيب
اكرم صلى الله عليه وسلم بلال رضى الله عنه حضرتلرينه بوكونه خطاب ايدوب
بيوررلر اى بنم يارم شمدى الله تعالى حضرتلرينى ذكر ايلمكدن وانك حمد وثناسنى
بى خوف عدو على ملأ الناس سويلمكدن نيچون خاموش اولورسن وجهر ايله
توحيد وتهليل قيلمقدن نيچون سكوت قيلورسن كه هرقيلك دبندن برطبل زن
ظهوره كلوب سر توحيدى اعلان واظهار ايلدى حسد خويلو عدودن ودشمن
اهل يقين انچلين اصم اولدى و بى اذعان قالديكه بوقدر مؤذنلرك بش نوبت طبل
زنلكن ونعره‌لرن كوروب لكن انلرك بانك وصدالرينك سرى معنيلرندن غافل
اولوب بوقدر طبلك بانك وصداسى يعنى سر ومعناسى قنى دير نته كم بركمسه محكم
صاغر اولسه طبلك چالند يغنى كورر وليكن صيت وصداسنى استماعه قادر اوله
مز بوقدر طبلك بانك وصداسى قنى دير كذلك كوش هوشى اصم اولان كمسه‌لرك

هم مؤذن اولنلرك وراه حقه دعوت ايدنلرك نعره زنلكندن معنى فهم ايده ميوب بو قدر
طبل زنك بانك ومعناسى فنى دبر مرشد آوازنى استماعه قادر اولاين صاغر اولان
صغرلر هم انلرك افعالنى وحركاتنى كوررلر وليكن بونلرك سر ومعناسى نه دردبو انلردن
معرض اولورلر وبونلرك سر ومعناسن كورميوب فعللرينه وحركتلرينه انكار
قيلورلر (مثنوى) ميزند بر روش ريحانكه طريست * او زكورى كويد اين
آسيب چيست * مى شكنجد حور دستش مى كشد * كور حيران كرچه دردم مى كند *
* اين كشاكش چيست بر دست وتنم * خفته ام بكذار تا خوابى كنم * آنكه در
خوابش همى جوبى ويست * چشم بكشا كان مه نيكو پيست) عدو رشك خونك
يوزى اوزره ريحان اورركه طريدر اول كور لكندن دير بو آسيب وزحمت نه در
انك الني حورى چكروشكنجه ايلر كور حيرانكه بو بكاندن دردايلربنم دستم وتنم
اوزره بو كشاكش عجب ندر دير واى جذاب اولان كمسه بنى خفته قوتا بر خواب
ايليم دبراى كوردل اول كمسه يكه انى خوابده هميشه ديلرسن اولسنى جاذب
اولان وكنديسنه چكن اولدر كوزكى اكه آچ اول نيك پى اولان ماهدر يعنى حسد
خويا او اولان عدويه ريحان كبى خوش بوى اولان پند ونصيحت بر محبوب
معنوى اولان مرشد وهادى طرفندن انك يوزنه قرشو طوقنور كه حد ذاتنده اول
پند ونصيحت ريحان وسنبل وضيمران كبى لطيف وطريدر وليكن اول ضال ومضل
كوردللكندن دير بو زحمت ندر و بو بكا نيچون طوقنور ونيچون زحمت ومشقت
ويرر كويا اول كوردل بر لطيف حورى النه يابشوب كنديسنه چكر محكم حتى
اول كورك الني اغريدر كوردل ايسه اول جذاب اولان حورينك حسن جمالنى
كوره ميوب انك اقدامنده حيراندر بويله ديوكه بو آدم بكانه سببدن دردايلر
وبو كمسه بنى بويله چكوب نيچون كندى حالمه قوميوب رنجيده ايلر عجبا بنم دستم
وبنم اوزره بو كشاكش ندر وبنى چكن نه كونه كمسه در پس اول جذاب اولان
محبوبه دير كه اى اذا خوبنى خواب غفلت ايچنده ياتمش قوتا كم خواب غفلتده
استراحت قيلم وبو خواب غفلت ايچره بعض رؤيالر كورم ونفسمك مراد ايلدبكى
نعمتلره وراحتلره ايرم پس بو كونه كوردللره دينوركه اى كوردل اول نعمتى كه
خواب غفلت ايچره ديلرسن واول وصلتى كه بو نوم جهالت ايچره طلب ايلرسن
اول وصلت ونعمت خود فى الحقيقه سنى جاذب اولان محبوب ودلبردر اكر حقيقت
كارى كورمك استرايسك چشم جانكى آچ وبر خوشجه نظر ايله كوركه اول ماه
نيكو پى دركه مرشدلر واسطه سيله سنى كنديسنك وصلتنه ومشاهده سى نعمتنه
جذب ايلر حتى سنى رنجيده ايتمك مرتبه سنه ايركورربلكه باشكه نيجه بلالر كتورر
تا اكا طوعا مطيع ومنقاد اوله سن وكنديكى تسليم قيله سن وسنى كنديسنه بويله

جذب ایتمکدن مقصودنه ایدوکنی بیله‌سن که بوجمله‌سنی دعوت قیلمقدن ودعوته اجابت ایلمدکچه بلاومحنتله‌سنی امتحان ایلمکدن مراد اولدرکه‌سن اول جذاب اولان محبوبی بیله‌سن واکاصددل وجان ایله مطیع اوله‌سن تاکم خواب غفلت ایچره استدیکک ذوق ونعمتی کوزیکی آچوب بیدار اولدقده مشاهده قیله‌سن واستدیکک محبوب همان سنی کندیسنه جذب قیلن محبوب ایدوکنی بروجه یقین برخوش کوره‌سن ﴿ مثنوی ﴾ زان بلاها بر عزیزان بیش بود * کان تجمش یار با خوبان فزود * لاغ با خوبان کند بر هر رهی * نیز کوران را بشوراند کهی * خویش را یکدم بدین کوران دهد * تاغریو از کوی کوران برجهد) اول سببدن بلالر عزیزلر اوزره زیاده اولدی که اوتجمشی یار خوبلره زیاده ایلدی خوبلر سببیله زیاده ایلدی دیمک هم جائزدر تجمش تفعل وزننده جمش دندر جمش قیل قازیمغه درلر نته‌کم جمشت شعره دیرلر تچن برکمسه برکمسه‌نك مو یني قازیوب یواسه پس بونده تجمش یوزده اولان قیلی ازاله قیلمق معناسنه در نته‌کم محبوبلر مشاطه‌لره یوزلرینك قیللرینی یولدررلر اما اکثر شعرا بونی نازوشیوه ودلربالق ایلمك معناسنه هم استعمال ایلرلر که تزیین وجه حسن وناز معناسنه مستلزم اولدیغندن اوتری پس یار حقیقته نسبتله تجمش اظهار ناز وعرض جمال ایلمکدن کنایه اولور تجمش تلعب معناسنه ده کلور نته‌کم نسا ایله ملاعبه ایلین کمسه‌یه دینور بومحلده بومعنی دخی یرنده اولور وبو بیت ثانی بومعنایی تأیید قیلور نته‌کم بیورر اول یار هر یولده خوبلرله لاغ ایلر کاهی کورلری دخی قینادر وجوشه کتورر مثلا بردم کندیسنی بو کورلره ویرر حتی کورلر کویندن غریو ناله‌لر ظاهر اولور برجهد اکرچه صحرار معناسنه در لکن بونده ظاهر اولور معناسنه استعاره اولنمشدر وتوضیح معنی وتحقیق فحوی بویله دیمك اولور بعض زمانده یار حقیقی کوردل اولنلره بویله معامله ایلر اما اکثر زمانده عزیز الوجود اولان نیکولره وخوبروله بومعامله‌یی زیاده قیلراندن اوتری بلالر وعنالر عزیز الوجود اولان کمسه‌لر اوزره زیاده اولدی نته‌کم (اشد البلاء علی الانبیاء ثم الامثل فالامثل) حدیث شریفی بومعنایه دلالت قیلدی زیراکه یار حقیقی اول حسن وجمال ویاخود ملاطفه ولاغی خوبلره زیاده ایلدی خوبلردن مراد انبیا علیهم السلام واولیاء وعلما وصلحا رحمة الله علیهم اجمعین وبونلرك امثالی اولان اتقیا اولور ویار حقیقینك بونلری برشیئه مقید ومبتلا قیلمسی وبعده ینه آزاده ایدوب برذوق وبرکونه خوش حال ایلمسی کویاکه بونلره لاغ ولطیفه کبی ایلمك اولمشدر پس هر بر یولده یعنی هر برجانبه توجه ایلسه‌لر بهرحال بونلری کاه مقید وکاه آزاده وکاه منقبض وکاه کشاده قیلمقدن خالی اولمز بویله اولیجق یوخوبلره وبینا اولان محبوبلره هر بر یولده لاغ ولطیفه

ایلمش اولور اما کاه کاهی کوردل اولنلری دخی برحاله مبتلا ایلر وانلری دخی
بروجهله جوش و خروشه کتورر بردم کندیسنی برکوردل اولان عوامه و بر
یعنی بونلرك مرادی ومقصودی اوزره اولور حتی انلرك قبیله سندن هو یله هایله
غریو وزار یلکلر ظهوره کاور همانکه استتار واحتجاب ایلیه انلردن اول غریو
وناله کیدوب ینه نفسلرینك مقتضاسنه مشغول اولورلر پس یار حقیقینك مظهرلری
اولان انبیا علیهم السلام واولیای عظام دخی بوخلق و بوصفت اوزره خلقله
معامله قیلورلر اکثر زمانده معنوی اولان خوبلره وروحانی اولان محبوبلره لاغ
ولطیفه ایدوب انلرله معامله ومکالمه قیلورلر وکاه اولورکه بوکوردل اولان اهل
دنیادن برینه کندیلرینی کوستروب انلرله معامله ومکالمه قیلورلر تا انلردن غریو
وناله کله واول دلبر معنوینك مرتبه سنی وشان شریفنی بیله نته کم حضرت حبیب
اکرم صلی الله علیه وسلم هلالك کوردل اولان خواجه سنك اوینه کلدی واول
حضرت اکا کندوبی کوستردکدنصکره هلالك دخی اکا علوشاننی وجمال جاننی
کوستردی واکا ای کوردل سنك خانه ك ایچره بویله برصاحب جمال ومحبوب
معنوی واردرسن آنی نیچون کورمزسن وانك قدر شریفنی نیچون بیله مزسن
دیو عتابلر وتوبیخلر ایلدی نته کم بوسرخ شریفدن انك حالی معلوم اولور

﴿ قصهٔ هلال که بندهٔ مخلص بود خدا را وصاحب بصیرت بی تقلید ﴾
﴿ پنهان شده در بندکیٔ مخلوقات جهت مصلحت نه از عجز چنانکه لقمان ﴾
﴿ و یوسف زروی ظاهر وغیر ایشان بندهٔ سایس بود امیر را وآن ﴾
﴿ امیر مسلمان بود اما چشم بسته ﴾

بوسرخ شریف هلالك قصه سیدرکه هلال خدای تعالی حضرتلرینه خالص
ومخلص بربنده ایدی وتقلیدسز صاحب بصیرت ایدی اما مخلوقاتك بنده لکنده
پنهان اولمش واختفا قیلمش ایدی وانك بنده لکی التنده مختفی اولمش ایدی وکذلك
یوسف صدیق صلوات الله علی نبینا وعلیه حضرتلری دخی ظاهر یوزندن بنده
اولمش وعزیز مصره نیجه زمان خدمت ایتمش ایدی و بوندن غیری نیجه صاحب
سعادتلر بنده لك اختیار قیلمشلر و بنده اولمق تحتنده مختفی اولمشلردر مثلا اولیادن
بری دخی خیر النساج قدس الله سره العزیز حضرتلری کبی که اول دخی برکسنه نك
بنده لکنی اختیار ایلمشدر و بونك قصه سی نفحاتده مسطور اولدیغی اوزره
اولدرکه اوائل حالده ریاضتکش وتارك دنیا مشایخ عظامه خدمت قیلمش ومرید
ومحب صاحبی اولمش برکسنه ایدی اکثر زمانده مقابر مسلمینی زیارت ایدوب
کورستان ایچره کزردی برآخر شهرده برکسنه قول قاچروب شیخك ساکن اولدیغی

يرده اول عبدك خبرين الدى وآنى بولمغه عزيمت قيلدى اول شهرك كنارنه كلدى
كورديكه كورستان ايچره بركسه كزر آنى كندوسنك بنده‌سنه بكزدوب يانه كلدى
حكمت الهى شيخى كندينك بنده‌ٔ كريخته‌سى صانوب اكا سن بنم قاچان قولم
دكلميسن ديو سؤال ايلدكده شيخ دخى كمال لطفندن لاديميوب نعم بن اول عبد آبقم
ديمش اول كمسه دخى بنم اكر صحيح قولم دكل ايسه‌ده بو دخى اكا بكزر بونى انك
برنه طوترم ديوب منزلنه كتورمش واول كمسنه‌نك وافر جولاهلر تزكاهى وار ايمش
شيخى انك برينه قويوب بو بزلرى طوقو سائر بنده‌لر كبى ديوب امر ايلمش شيخ دخى
اول خدمت اوزره نيجه شهور واعوام مقيد اولمش وكار قيلمش مكركه شيخك بعض
خلفاسى اول شهره كلورلر وانده اولان خلق ارشاد قيلورلر ايمش پس اول زمانده
شيخك برخليفه‌سى اول شهره كلمش وشيخى بنده‌لكه اتخاذ ايلين خواجه واروب
اندن بيعت وانابت قيلمش وكندى خانه‌سنه انى دعوت ايلمش بعد الطعام شيخك
خليفه‌سى اول خواجه‌يه ديمش كار وكسبك نه يوزندندر خواجه ديمش برقاج جولاه
تزكاهم واردر و برقاج بنده‌لرم واردر انلر بز طوقورلر پس آنى فروخت ايدوب آنكله
كچينرز ديمش شيخك خليفه‌سى آنى كورمكه رغبت ايدوب كارخانه‌يه كلمش كورسه
كندى شيخى انك بندلرى ايچره نسيج ثياب ايلر همان دم النه واياغنه دشمش
خواجه اكا انك تعظيمن كوروب حيران قالمش وديمش كه بو كيمدركه سن انك الن
اياغن اوپرسن اول كمسه بنم شيخمدر ديمش وخواجه دخى حقيقت حاله واقف
اولمش تكرار انك بنده‌وميدى اولمش وجمله كارخانه‌سنى ومال وملكنى شيخه
تسليم قيلمش واول كريخته اولان بنده‌سنى دخى بولمش بو مناسبتله اول عزيزك
لقبى خير النساج قالمش همچنان هلال رضى الله عنه حضرتلرى دخى اولياء اللهدن
ايدى اما بر اميرك بنده‌سى ايدى وانك اسب واسترنه خدمت ايلردى واول امير
مسلمان ايدى اما هنوز دخى چشم بسته ايدى بصر بصيرتى كشاده اولمش واحوال
باطنى وحقايقى مشاهده قلمش ايدى ❊ داند اعمى كه مادرى دارد ❊ ليك چونى
بوهم درنارد ❊ اعماى مادرزاد بيلوركه بر مادر طوتر ليكن نيجه ايدوكن وهمه
كتورمز يعنى بركسه انادن كور طوغسه اناسنك وار ايدوكن بيلور وليكن نه شكلده
ونه هيئتده ونه صورتده ونه حالتده ايدوكنى وهمه كتورمكه قادر اولمز وتعقل دخى
قيلمز صكره‌دن اعمى اولسه هم مادرنك نه شكلده ايدوكنى ونه صورتده ونه لباسده
اولديغنى وهمه كتورمكه قادر اولمز پس (ليس الاعمى من يعمى بصره انما الاعمى
من تعمى بصيرته) حديثنك موجبنجه اصل اعمى بى بصيرت اولندر پس بصيرتى
كور اولان كمسه دخى كندوسنك مربيسى اولديغنى بيلور وليكن انك نه حالده
ونه صفتده اولديغنى وهم وادراكه قادر اولماز ❊ اكر بائين دانش تعظيم مادر كند

ممکن بود که ازاعمی خلاص یابد اذا اراد الله بعبد خیرا فتح عینی قلبه ایبصره
بهما الغیب * اکر اول کوردل بودانشله و بوقدر ادراکله مادر معنویسنه
یعنی مربیسنه تعظیم وتکریم ایلسه ممکن اولورکه اول تعظیم سببیله عمای دلدن
خلاص بولور وبی بصیرت اولمقدن قورتلورکه حضرت رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم بیورمشلردر شول دمکه الله تعالی حضرتلری بر عبدنه خیر مراد ایلیه
انك قلبنك ایکی کوزنی فتح ایلر اول ایکی کوز سببیله آنی عالم غیبه واسرار
لاریبه بصیر ایلمکدن اوتری قلبك ایکی کوزندن مراد بری عقل و بری دخی فکر
صائبدرکه بو ایکیسی قلبه ایکی کوزکبیدرکه بونلره بصیرت ودیدهٔ دل دخی دیرلر
پس حق تعالی برقوله خیر مراد ایلسه انك کوکلی کوزنی کشاده ایلر پس اول کمسه
اسرار باطنی واحوال غیبی بیلیجی ومستوراته مطلع اولیجی اولور * این راه را
ززندگیٔ دل حاصل کن کین زندگیٔ تن صفت حیوانست * بو یولی دل زندهلکندن
حاصل ایله که بوتن زندهلکی علم ومعرفتله میسر اولور نتهکم دل مردهلکی جهل
وغفلتله ظهوره کلور کماقال علی کرم الله وجهه (بیت) حیاة القلب علم فاغتنمه *
وموت القلب جهل فاجتنبه * پس معنی بویله دیمك اولورکه بوقلب کوزکی
کشادهقیلق وعالم غیبه ناظر اولمق یولنی قلبك حیاتندن حاصل ایله زیرا بوبدنك
اکل وشربله زنده اولمسی وبو بدن کوزنك اشکاله نظر قیلمسی صفت حیوانیهدر
انسان اودرکه قلبنی علم ومعرفت ایله زنده قیله وبصر بصیرتنی نور هدایتله منور
ایلیه اندنصکره اول بصر بصیرتله بواطن اشیایه نظر قیله پس حقیقت نه ایدوکنی
کوروب بیله تاشك وشبههدن بری اوله * مثنوی * چون شنیدی بعض
اوصاف بلال * بشنوا کنون قصهٔ ضعف هلال * از بلال او بیش بود اندر
روش * خوی بدرا بیش کرده بدکشش) ای مستمع اولان و بوکلام هدایت
انجامی اصغا قیلان کمسه چونکم بلال رضی الله عنه حضرتلرینك وصفلرینك
بعضسنی استماع ایلدك شمدی هلال حضرتلرینك ضعفنك قصهسنی ایشت وانك
زیاده ریاضت ومجاهدهدن هلال کبی ضعیف وخلال کبی نحیف اولدیغنی کوش
ایت سلوکده وطریق حقده وروشده اول هلال بلال رضی الله عنه حضرتلرندن
زیاده ایدی خوی بدی اول هلال چوق زیاده دپهلمش ایدی کشش کافك ضمهسیله
کشتن لفظندن اسم مصدردر اما سهولت معنی ایچون بونده اسم مفعول معناسی
ویرلدی * مثنوی * نه چوتو پس روکه هردم پس تری * سوی سنکی
میروی از کوهری) سنك کبی پس رودکلکه هردم پست ترسن کوهرلکدن
سنکلك جانبنه کیدرسن سنکیده وجوهریده اولان یار وحدت ایچون اولوب
برجوهردن اعراض ایدوب برسنك جانبنه کیدرسن دینسه دخی جائزدر یعنی

هلال حضرتلری ای سالك شكلنده اولان كسه سنك كبی اسفل دكل ایدیكه سن هر نفسده سفلیرك كیدرسن مرتبهٔ انسانیت كه جوهریتدر اول انسانیتك شرف وقدرنی بیلیوب اندن اعراض واجتناب قیلوب سیم وزركه حجر ومدر كبی جمادات قبیلندندر انك جانبنه كیدرسن واكا میل ومحبت ایدوب كوهر عمری انك یولنه خرج ایدرسن حتی كتدكجه قلبك * فهی كالحجارة او اشد قسوة) آیت كریمه سنك مفهومی اوزره حجر كبی غلیظ اولور بلكه من حیث القسوه حجردن اشد اولور ومنزلهٔ جمادات كه اسفل جمیع منازلدر وجودك اسفلی جمیع منازل اولان جامد منزله سنه دك كتدكجه تنزل قیلور ﴿ مثنوی ﴾ آنچنان كان خواجه رامهمان رسید * خواجه ازایام وسالش پرسید * كفت عمرت چند سالست ای پسر * بازكو ودر مدزدو برشمر) مثلا انجلین كه اول خواجه یه مهمان ایرشدی خواجه اول مهمانك ایامندن وسالندن اوزره ایرشدی یعنی اول مهمانك ایام وسالنك اوزرندن ایرشدی واوته سندن بری كلدی سؤال قیلدی پرسید لفظی ازلفظیله استعمال اولندقده اوزرندن بری ایرشدی واوته سندن بری كلدی معناسنه استعمال اولنور وناغورندن واصلندن سؤال قیلدی دینك محلنده ادا اولنور برسید پرسید معناسنه در وزن ایچون واو زیاده اولدی یعنی پرسید ایكن پورسید اولدی كه سؤال ایلدی معناسنه در دین شارحلر خطا ایلمشلر واصح اولان نسخه لره مخالف سو یلمشلردر زیرا جمیعا اصح اولان نسخه لرده پرسیدایكی رایله ثابت اولمشدر پس اصلنده پرسید ایدی وزن ایچون واو ایله پورسید اولدی دیو واو یازنلر لفظا ومعنی كلمه یی تحریف قیلمشلردر خواجه اول مهمانه دیدی سنك عمرك ای پسر قاچ ییلدر كیرو سویله اوغورلمه انی عدایله مدزد اكرچه اوغورلمه معناسنه در اكن پنهان ایلمه وكتم قیلمه معناسی ویریلور ﴿ مثنوی ﴾ كفت هجده هفده یاخود شانزده * یا كه پانزده ای برادر خوانده * كفت واپس واپس ای خیره سرت * بازمیروتا بكس مادرت) مهمان خواجه یه جواب ویروب ایتدیكه ای برادر خوانده اون سكز اون یدی یا اون التی یا اون بشدر اون سكز هفده اون یدی شانزده اون التی پانزده اون بشه دیرلر برادر خوانده برادر اوقنمش وقرداش دینمش معناسنه در پس خواجه مهمانه دیدی ای سنك باشك بولانمش وای سراسیمه اولمش كیرورك كیرورك كیرو كیت تامادرك كسنه یعنی ای سراسیمه اولان كسه كیرو ارد كه كیت كتدكجه اشاغه تنزل ایت آنه كك فرجنه دك كه ابتدا اندن بری ظهوره كلدك و بوقدر ترقی وتصاعد قیلدك شمدی مرتبهٔ علویدن سفلیسی جانبنه تنزل ایت وكتدكجه كلدیكك یره كیت دیدی و بو معنی مرتبهٔ اسفلدن ظهوره كلوب وانسانیت مرتبه سنه واصل اولوب احسن تقویم بولدقدنصكره تكرار حیوانیتده

وجاديته تنزل ايلين كمسه لره واسفل السافلين اولان مقام طبيعته مردود اولان طائفه يه توبيخ وتعريض اولور وبو معنايي مؤيد ومقرر بو حكايتي دخي نظمه كتوروب بيورديلر

﴿ حكايت در تقرير همين سخن ﴾

﴿ مثنوى ﴾ آن يكى اسپى طلب كرد از امير * كفت رو آن اسپ اشهب را بكير * كفت اين را من نخواهم كفت چون * كفت اوواپس روست و بس حرون * سخت پس پس مى رود او سوى بن * كفت دمش را بسوى خانه كن) مثلا اول بركمسه اول اميردن برآسب طلب ايلدى اول امير اول كمسه يه ديدى يوري اول اسب اشهبي طوت يعني اول بياض آني اخذ ايت ديدى اول طالب اسب اميره ديدى يا مير بن اول اسبي ايستمزم اميرا كا ديدي نيچون ايستمزسن اول طالب اسب اول اميره ديدى اول اسب كيرو اردنه كيدجيدر وزياده حروندر اكر بركمسه اكا بنسه وكنديننك خانه سي جانبنه توجه ايدوب آني سورمك دلسه اول اسب محكم اردنه اردنه كيدر پس جانبنه پس ديب معنا سنده در بونده قويرق جانبي مراد اولور يعني اول اسب زياده آردنه آردنه قويرق جانبنه كيدجيدر ديدى اميردخي اكا ايتدي چونكم بويله در اول اسبك قويريغني خانه جانبنه ايله تاكم اردنه اردنه كيده وسني خانه كه واصل ايده پس بو اسبدن مراد نفس وانك دمندن مراد شهوت اولديغنه وبركمسه اول اسب نفسي ايلرو سوردكچه اول شهوت جانبنه كيرو كنديكنه اشارت ايدوب قصه دن حصه نه ايدوكنك بيانه شروع قيلوب بيورديلر ﴿ مثنوى ﴾ دم اين استور نفست شهوتست * زان سبب پس پس رود آن خود پرست * شهوت او را كه دم آمد زبن * اى مبدل شهوت عقبيش كن * چون ببندى شهوتش را از رغيف * سر كند آن شهوت از عقل شريف * همچو شاخى كه ببرى از درخت * سر كند قوت ز شاخ نيكبخت) بوسنك نفسك استورنك دمى شهوتدر اول سببدن اول خود پرست پس پس كيدر يعني بوسنك مركب نفسكه مشتهاى نفساني قويرق مشابه سنده در انكيچون بو نفس مركبي ايلرو كتميوب اردنه اردنه كيدر و بو خود پرست هميشه كنديننك مشتهاسي جانبنه سيرايدر انك شهوتي كه دبيدن دم كالدي يعني اول مركب اشتهاسي كه اصلندن وكوكندن اول مشتها اكا قويرق كبي اولدي آني مبدل شهوت عقبي ايله يعني جسمه ودنيايه متعلق مشتهاسني اى تبديل ايديجي عقباده اولان مشتهايه وروحاني اولان آرزولره تبديل ايله خاصةً كلام لابد نفس كنديننك آرزو ومشتهاسي جانبنه كيدجيدر ومشتهاسي اولمين جانبدن نفرت ايدجيدر چونكم انك عادتي بودر لازم كالديكه انك شهوتني

وآرزوسنی عقبا جانبنه دوندره سن که عقبانك شهوتی ونعمتی باقی وابدیدر ودنیانك
شهوت ونعمتی فانی وسریع الزوالدر چونکم نعمت اخرویه دن نفسك حظ اله
واکاشتها وآرزو قیله طوره یوب اول جانبه کیدر وسن آنی دنیا سمتنه سورسك اول
دخی جانبنه سورتنوب سیرایدر پس انك مشتهاسنی آخرت جانبنه دوندرمك سکا
هروجهله انفع واولیدر چونکم سن اول مرکب نفسك شهوتنی رغیفدن باغلیه سن
یعنی انی نان یمکدن وصوصون ایچمکدن منع ایلیه سن اول شهوت عقل شر یفدن
باش ایلر یعنی اول شهوت عقل شریفدن باش بوقارو کنورر عقله وادرا که مبدل
اولور وعقلك مقتضالری هرنه ایسه آنی آرزو قیلور مثلا شول برشاخ کبی سن آنی
آغاجدن کسرسن نیکبخت اولان شاخدن قوت باش یوقارو ایلر یعنی باغبانلر
مابیننده عادتدر که نجن برمیوه دار اغاجك دیبندن بعض شاخلر بتسه آنی کسرلر
وقلع ایدرلر تاانك قوتی اصل اولان شاخه یوریوب اول میوه دار اولان اغاج
قوت بوله واکر اول بتن تازه شاخلری کسمسه لر اول میوه دار اولان آغاجه ضعف
کاور پس عقل اول میوه دار اولان آغاج کبیدر وشهوت نفسنی اول میوه دار
اولان آغاجك دیبنده بتن تازه شاخلر کبیدر اکر اول تازه شاخلر کبی اولان شهوات
نفسانیه یی قطع ایدوب قلع ایلرسن انك قوتی عقله کاور ودرخت عقل قوت بولور
وروحانی وعقلی اولان میوه لری برخوشجه بتورر ﴿ مثنوی ﴾ چونکه کردی
دم اورا آن طرف * کررود پس پس رود تامکتنف) چونکم اول نفس مرکبك
دمنی اول طرفه ایلیه سن اکر پس پس کیده مکتنفه دك کیدر مکتنف اکتناف
قیلنمش یاخود محل اکتناف دیمك اولور بونده مقام ومسکن مراد اولور یعنی چونکم
سن نفس مرکبك قویروغی مشابه سنده اولان مراد ومشتهاسنی اول طرف آخرته
وجانب حقیقته دوندره سن اکر اردنه کیدر ومشتهاسی سمتنه سیرایدرسه ده مقام
ومسکنه دك کیدر وکنف حقیقته دك سیرایدر ﴿ مثنوی ﴾ حبذا اسبان رام
پیش رو * نه سپس رونه حرونی راکرو) حبذا شول پیش رو اولان رام اسبلره
نه ارد نه کیدیجی ونه حرونلغه کرودر یعنی نه کوزلدر شول مالك الملکه رام ومنقاد
اولان وهمیشه حضرت حق جانبنه ایلرو کیدن نفس آتلری که انلرعوامك نفسلری
کبی اردنه کیدیجی ومشتهای نفسانی وآرزوی دنوی جانبنه سیر ایدیجی دکللردر
وتندلکه وعناد وکبره وسرکشلکه دخی مرهون ومقید دکللردر ﴿ مثنوی ﴾
کرم رو چون جسم موسی کلیم * تابحر پاش چو پهنای کلیم) اول اسبان رام
کلیم اولان موسی علیه السلام حضرتلرینك جسمی کبی کرم رودر بحر ینه دك اکا
پهنای کلیم کبیدر یعنی اول پیش رو اولان اسبلرك (والسابقون السابقون اولئك
المقربون) آیت کریمه سیله اشارت اولنان ولیلر ومقربلردر انلر کلیم الله اولان

موسى عليه السلام حضرتلرينك جسم شريفى كبى راه حقده كرم رولردركه اول موسى عليه السلام مجمع البحرينه دك بركتمك وسعتى وعرضى كبيدر يعنى اول مرتبه كرم رودر فارسلر كبى روم در ياسنك جمع اولديغى يره دك كتمك اكابر كتمك پهناسى قدر كتمك كبى اولدى و برقاچ آدم آنى كلدى بو بيتلر سورهٔ كهفده اولان آيت كريمه نك معناسنه اشارت اولور كه الله تبارك وتعالى سورهٔ كهفده اندن حكايه ايدوب بيوررلر (واذقال موسى لفتاه لاابرح حتى ابلغ مجمع البحرين اوامضى حقبا) بوآيت كريمه نك تفسيرى ومجمع البحرينك وحقب لفظنك شرح وتحقيقى جلد ثالثده دقوقى حكايه سنده سرطلب كردن موسى خضررا عليهما السلام سرخنده *اجعل الخضر لامرى سببا* بيتنك شرحنده مرور ايلدى انده طلب اولنه

﴿ مثنوى ﴾ هست هفتصد ساله راه آن حقب * كه بكردو عزم درسير آن حب)

اول حقب يدى يوز يللق يول اولدى كه اول موسى عليه السلام حبك سيرانده عزم ايلدى مصرع اولده اولان آن لفظى حقبه مضاف اوقنوب حقبك آن ولايقى يدى يوز يللق يول اولدى ديمك هم وجه در ومصرع ثانيده اولان آن لفظى هم نفس كلمه دن اوليوب لايق معناسنه اولوب موسى عليه السلام حبك لايقى سيرده عزم ايلدى ديمك هم جائزدر حقب لفظنده علما اختلاف ايتمشلردر بعضيلر يتمش يلدر ديمشلر بعضيلردخى سكسان يلدر ديمشلر و بعضيلر حقب زمان طويل معناسنه در ديمشلر و بعضيلردخى دهر معناسنه دردیمشلر ابو حنيفه رضى الله عنه حضرتلرى بنم قتمده نه قدر زمانه دلالت ايلديكى محدود ومعلوم دكلدر ديمشلر و بعضلردخى حقب يديوز يلدر ديمشلر حضرت مولانا قدس الله سره الاعلى بومعنايى اختيار ايلمشلردر حقب يديوز يللق يولدر دبو بو بيتده تحقيق بيورمشلردر يعنى حضرت موسى عليه الصلوة والسلام خضرك محبتنده شول مرتبه كرم رو اولدى كه انك محبتى سيرنده يديوز يللق يوله عزم ايلدى علمادن بعض كمسنه بو بيتده شبهه يه دوشوب بوفقيره بوكونه سؤال ايلديكه حكما بوارضى يدى اقليمه تقسيم ايلمشلردر ومعموره اولان و بنى آدمه مسكن كلان انجق ربع مسكوندر واهل مساحه نك بحثى بونك اوزره دركه برتيز روفارس ربع مسكونك برطرفندن طوريوب منزل بمنزل كتسه اوچ يلده انك برآخر طرفنه وسرحدنه ايريشور پس حضرت موسى عليه السلام خضرك محبتى سيرنده يديوز يللق يوله نيجه عزم ايتمش اولور بوفقيرآكه ايكى وجهله جواب و يردم اولا ديدمكه ربع مسكونك بركسه فرض ايدملكه برطرفندن برآخر طرفنه طوغرى كتسه اوچ يلده واررايمش اما برفارس تيزرو طوغرى كتميوب انده برمراد استسه نيجه بيك ايام وساله دك انك اطرافنى وجوانبنى سيرايتمكه وسياحت قيلمغه قادر اولمز پس حضرت موسى

عليه السلامك كتمسى بو قبيلدن اولور وثانيا حضرت موسى عليه السلام حضرت
خضرك محبتنك سيرنده يديوز ييل كتمدى بلكه يديوز ييلاق بوله كتمكه عزيمت
قيلدى كه آيت كريمه بو معنايه دلالت ايلركه حق تعالى حضرتلرى مجمع البحرينده
حضرت خضر عليه السلامه ملاقات اولمقلغله موسى عليه السلامه الهام واشارت
بيوردى پس موسى عليه السلام حضرتلرى كندو خدمتنده اولان يوشع عليه
السلام حضرتلرينه ديدى بن مجمع البحرينه دك سير وسفر ايتمكدن زائل اولميوب
حتى مجمع البحرينه دك واصل و بالغ اولنجيه دك كيدرم ياخود انده موعود اولان
خضرى بولمز ايسم يديوز ييل سير ايدرم بونك معناسى اكر حضرت خضر
عليه السلامى اول محلده بولهمز ايسم فرضا يديوز ييلاق بولده اولسه بلكه انك
مكاننه دك كيدرم ومقامنه دك سير ايدرم ديمك اولور پس اول موسى عليه السلام
يديوز ييلاق بوله كتمكه عزم ايتمش وعزمى دخى ثابت اولمش اولور وليكن بوندن
يديوز ييل انك محبتى سيرنده كتمش وقطع راه ايتمش اولمز فليتأمل ﴿ مثنوى ﴾
همت سيرتنش چون اين بود * سيرجانش تا بعليين بود * شهسواران در سباقت
تاختند * خر بطان در پايكه انداختند) چونكم اول موسى عليه السلامك تننك
سيرنه متعلق اولان همتى بو اوله انك جانك سيرى عليينه دك اولور شهسوارلرى
سباقده سورديلر اما خر بطلرى پايكاهه آتديلر خر بط برقاج معنايه كلور بونده
قرنى بيوك كسه لر مراد اولور پايكاه هم برقاج معنايه كلور بونده آخور يا آبخانه
معنالرى مراد اولور وخلاصهٔ كلام بويله ديمك اولور كه ميدان محبتك شهسوارلرى
اولان انبيا عليهم السلام واوليا رحمة الله عليهم اجمعين جمله به سبقت قيلمقده و پيش
رو اولمقده ايلرو سورديلر و كنديلرينى مرتبهٔ اعلايه ايركورديلر اما قرنى بيوك احمق
خرلرى آخوره برافديلر و آبخانه يه آتديلر وانلرد نى آخورلرده وآبخانه لرده خدمتده قرار
ايلديلر ﴿ مثنوى ﴾ آنچنانكه كاروانى مى رسيد * دردهى آمد درى را باز ديد * آن يكى گفت
اندرين برد العجوز * باز انداز يم اينجا چند روز * بانك آمد نى بينداز از برون * وانكهانى
تو در آ در اندرون * هم برون افكن هر آنچه افكندنيست * در ميا با آنكه اين مجلس
سنيست) انجلين كه بركاروان ايرشدى بركويه كلدى برقپويى آچق كوردى
اول كاربان خلقندن بريسى ديدى بو برد العجوزده برد العجوز بهاره قريب
برمشهور صووغك آديدر يعنى انلردن برى ديدى بويله بر محكم صووقده بوخانه ده
برقاچ كون بو خانه ده بارى يتهلم و يوكى بواوه براغلم درون خانه دن بر صدا كلدى
يوق يوكى طشره دن آت يعنى ثقلتى طشره ده براغوب واندنصكره سن درون
خانه يه ايچرو كل هم طشره ده براق هر شول نسنه يى كه انك براقمسى و ترك ايتمسى
لازمدر اول براقمسى و ترك ايتمسى لازم اولان شئ ايله ايچرو كلمه بو مجلس بغايت

عاليذر والحاصل (بيت) ان تشتهي ان تبلغ وصل المحبوب * دع نفسك فى الدرب
تقدم وتمال * بيتك مفهومنى سويلدى ودخى (بيت) تصوف يار اولوب بار اولمقدر
* كل وكلزار اولوب خار اولمقدر * قولنك معناسنى ادا ايلدى پس سالكه لازم
اولان اولدر كه برعالى مجلسه داخل اولق استدكده نقدر بارى واراپسه خارجده
قويوب اندنصكره ايچرو كيره وانك اهليله يار اوله وصافى بى خار كل وكلزار كبى
لطافت اظهار قيله كندى بارنى انلرك اوزرينه تحميل ايليه بلكه مروت اودر كه
انلرك بارنه تحمل ايليه نتهكم هلال رضى الله عنه حضرتلرى كوركه برامبرك بارنى
ارتكاب ايليوب اكابنده وخدمتكار اولدى وانك اسب واسترنه سايسلك قيلدى
چونكم حضرت مولانا قدس الله سره العزيز هلال رضى الله عنه حضرتلرينك
قصه‌سى مناسبتيله ايكى مثل وبرحكايه بسط ايليوب ضمننده بوقدر معارف
جليله ونكات لطيفه بيورد قلرندنصكره بنه هلال رضى الله عنه حضرتلرينك
حكايه‌سنى تعبير ايلمكه شروع ايدوب بيورلر * مثنوى * بد هلال استاد دل
جان روشنى * سايس وبنده اميرمؤمنى * سايسى كردى در آخر آن غلام * ليك
سلطان سلاطين بنده نام) هلال رضى الله عنه حضرتلرى استاد دل وجان روشن
بركسنه ايدى برمؤمن اميرك سايسى وبنده‌سى ايدى اول غلام آخورده سايسلك
ايلردى يعنى اميرك آخورنده انك آتلرينه خدمت وتيمار ايلردى وليكن معناده
سلطان سلاطين ونامى بنده ايدى بندهلك نامنك التنده اختفا ايتمش ملوك معنويه‌دن
برصاحب سعادت ايدى * مثنوى * آن امير از حال بنده بى خبر * كه نبودش
جز بليسانه نظر * آب وكل مى ديد وروى كنج نى * پنج وشش مى ديد واصل پنج نى *
رنك طين پيدا ونور دين نهان * هر پيمبر اينچنين بد در جهان) اول امير بنده‌
مقبولك حالندن بى خبر ايدى وانك ظاهرنى كوروب سردرونندن غافل وبى بصر
ايدى كما كه ابليس كبى نظر قيلمقدن غيرى اولمدى ابليسك نظرى همان آدم عليه
السلام حضرتلرينك ظاهرنه اولوب انك باطنندن غافل اولديغى كبى اول اميردخى
هلال رضى الله عنهك ظاهرنى كوروب اسرار باطننه ناظر اولمدى بلكه آب وكل
كوردى وانده مدفون اولان كنجى كورمدى پنج وشش كوردى واصل پنجى
كورمدى مى ديدك فاعلى ابليس اولوب اول ابليس آب وكل كوردى واول آدم
عليه السلامك وجودنده مدفون اولان كنجى كورمدى وپنج وشش كوردى
وليكن اصل پنجى كورمدى ديمك دخى جائزدر اما اولكى معنى بوندن اوليدر
پنجدن مراد بش حواسدر ششدن مراد شش جهاتدر وبو بش حواسك وجهاتك
اصلندن مراد اسما وصفات الهيه‌در بو بش حواس شش جهاتك آينه‌لرنده
رونما اولمشدر وليكن چشم ابليسانه بو پنج حواس وشش جهاتك ظاهرنه نظر

ایدوب اصل ومعناسندن محروم وغافل قالمشدر وانوار الهی واوصاف ربانی مشاهده سندن بی بهره و بی نصیب اولمشدر پنج وشش کوردی واصل پنجی کورمدی دیمکده برنکتهٔ لطیفه دخی واردر که بو پنج وشش ادالری نردبازه مخصوص اولان ادالردر پس بو ادالر بو نکته یی ابهام ایلرکه اول ابلیس و یاخود ابلیس نظری کبی نظر ایلین امیرور پس بو او بونده پنج وشش کوردی ولیکن بو پنج وششك اصل ونتیجه سی ندر واستناد بولعبدن نه مراد ایلرانی کورمدی وحقیقت کاره نظر ایرکورمدی دیمك اولوررنك طین پیدا ونوردن نهان هر پیمبر جهانده بونجلاین ایدی نظر ار کورمدی یعنی آدم علیه السلام حضرتلرینك طیندن ترکیب اولان جسدنك رنكی ابلیسك کوزنه عیان وانك نوردینی وسر یقینی انك کوزندن مخفی ونهان اولدی بویله اولمق همان آدم علیه السلام حضرتلرینه مخصوص اولمدی بلکه هر پیمبر بو جهانده بونجلاین اولدی لابد بونلرك همان شکل وصورتنی کوروب (مالهذا الرسول یأكل الطعام ویمشی فی الاسواق) دیوب ودخی ما انتم الا بشر مثلنا دیو بونلره بالمواجهه خطاب ایلیوب همان صورت بین اولدیلر واحوال درونه نظر قیلمقدن محروم قالدیلر * مثنوی * آن مناره

دید ودروی مرغ نی * بر مناره شاهبازی پرفنی * وآن دوم می دید مرغ پرزنی * لیك موی اندر دهان مرغ نی) مثلا اول برکمسه مناره یی کوردی انده اولان مرغی کورمدی باوجود که مناره اوزره بر پرفن شاهباز وارایدی واول ایکنجیسی مرغ پرزنی کوردی لیکن مرغك دهاننده اولان مویی کورمدی بو بیتلرده نظر تفاوت اولدیغنی اشعار ایدر وفی الحقیقه نظردن نظره چوق تفاوت واردر برکمسه واردر که انجق مناره یی کورمکه قادر امانك اوستنده اولان مرغی کورمکه قادر اولمز وبرکمسه دخی واردر هم مناره یی هم مرغی کورمکه قادر اولور اما مرغك آغزنده اولان مویی کورمکه قادر اولمز و بو مناره دن و مرغدن مراد وموی دن مراد نه ایدیکنی بو بیتده ذکره توضیح و بیان ایدرلر * مثنوی * آنکه او ینظر

بنور الله بود * هم زمرغ وهم زمو آکه بود * کفت آخر چشم سوی موی نه * تانبینی

مو بکشا ید کره * آن یکی کل دید نقشین در وحل * وآن دکر کل دید پر علم وعمل) اولکمسه که الله نوریله نظر ایلیجی اوله هم مرغدن وهم مویدن آکاه اولور یعنی شول عارف که برانسانك وجودنه الله نوریله نظر قیله اول عارف انسانك هم مرغ علمندن وهم انده اولان سر یقین ونور دینندن آکاه اولور اول عارفکه انسانك منارهٔ وجودنده اولان علم وطاعت مرغنك دهاننده اولان موی دینی وسر یقینی کوردی اول عارف انجق برکمسه نك منارهٔ وجودنده اولان علم مرغی کوروب انده اولان موی یقینی کورمین بی بصیرته دیدی آخر ای بی بصیرت چشم

سرکی موی یقین او زره قو وسر دینی کورمکه همت ایله تاکم مویی کوره‌سن کره آچلز یعنی نوردینی وسر یقینی مشاهده قیله‌سن مشکل حل اولمز وصدره شفا کلمز اول برکسه انسانی نقشلو بر وحل کل کوردی واول برکسه انسانی پرعلم وعمل کل کوردی یعنی بنی آدم انظارده متفاوتدر مثلا اول برکسه انسان کاملدن برینه نظر ایلدی آنی بر وحل نقشلو طین کوردی وطیندن ترکیب اولنمش صافی بالحقدن نقش وتصویر قیلنمش انجق برصورت جسد مشاهده قیلدی واول بری دخی انك نظر ایلدیکی کبی انسان کامله نظر ایلدی علم ایله وعمل ایله پر اولمش ولطافت بولمش کل وباغ معنوی کوردی کل کاف عربینك ضمیله اوقنوب آنی علم وعمل ایله طولمش وجمله اخلاق حسنه‌یی جامع اولمش واجزا مثابه‌سنده اولان انانك مراتبنك جمله‌سنی احاطه قیلمش کل کوردی دینسه دخی جائز اولور پس مناره‌دن ومرغدن مراد وموبدن مقصود نه ایدوکنه بو بیتلرله اشارت ایدوب بیوررلر

﴿ مثنوی ﴾ تن مناره علم وطاعت همچو مرغ * خواه سیصد مرغ کیرو یا دو مرغ * مرد اوسط مرغ بیندا وو بس * غیر مرغی اونبیند پیش و پس * موی آن نوریست پنهان آن مرغ * که بدان پاینده باشد جان مرغ * مرغ کان مویست درمنقار او * هیچ عاریت نباشد کار او * علم او از جان او جوشد مدام * پیش او نه مستعار آمد نه وام) تن فی المثل مناره علم وطاعت مرغ کبیدر استرسك اوچیوز قوش طوت واسترایسك ایکی قوش طوت امامرد اوسط انجق مرغ کورر برمرغدن غیری پیش و پسده نسنه کورمز یاخود معنی برمرغدن غیری پیش وپسی کورمز موی اول برپنهان اولان نور درمرغك لایق که مرغك جانی اول نورایله پاینده وباقی اولور برقوش که انك منقارنده اول موی واردر هیچ انك کاری عاریت اولمز انك علمی مدام انك جانندن جوش ایلر انك اوکنده نه مستعار کلدی نه وام کلدی بو ابیات شریفه‌نك تحقیق وبو کلمات لطیفه‌نك توضیح وتفسیری بو یله دیمك اولور که مقدما بزم ذکر ایلدیکمز مناره‌دن مرادبنی آدمدر وانده اولان مرغدن مراد علم وطاعتدر که فی المثل تن مناره‌یه وعلم وطاعت انده اولان مرغه بکزر برآدمك تننده استرسك اوچیوز کونه علم واوچیوز کونه طاعت فرض ایله استرسك ایکیوز کونه علم وایکیوز کونه طاعت فرض ایله بوندن مقصود تفهیم ایچون برمثالدر یوخسه کثرت وقلتی بیان ایلمك دکلدر ومردلردخی اوچ قسمدر برقسمی مبتدی وبرقسمی دخی متوسطدر برقسمی دخی منتهیدر مرد مبتدی انجق شکل وصورت کورر وعلم ومعرفته ناظر اوله مز ومرد متوسط دخی علم ومعرفت کورر نوردینه وسر یقینه ناظر اولمز اوکنده . اردنده همان علم ومعرفت مرغنی کورر علم ومعرفت مرغندن غیری نسنه کوره‌مز اما مرد منتهی مرغ علمه لایق

اولان ومرد مطيعه مخصوص كلان موى پنهانه ناظر اولوركه اندن مراد نور نهانى وسر ربانيدر نته كم بيوررلر موى اول پنهان اولان برنور ومرغه لايق بوزمو بدن مراد علم وعاله مخصوص ولايق اولان شول برنور نهانيدركه مرغ كبى اولان عالمك جانى اول نور واسطه سيله باقى ودائم اولور پس شول برمرغ كبى اولان عالمك دهاننده كه اول موى كبى نهان اولان نور الهى وسر ربانى موجود اوله هيچ انك كاروعملى عاريتى وتقليدى اولمز بلكه ذاتى وتحقيقى اولور واول عملى تحقيق او زره قيلور وانك علمى على الدوام انك جاننده جوشه كاور انك علمى انك اوكنده نه دين ونه مستعاركلدى يعنى اول محقق وكامل كندو علمنى برآخركمسه دن دين آلمدى واستعاره دخى قيلمديكه حتى انك علمى انك اوكنده رهن اوله ومستعار اوله وعاقبت اندن زائل اوله

﴿ رنجورشدن ابن هلال و بى خبرئ خواجهٔ آواز رنجورئ ﴾
﴿ اودر تحقير وناشناخت او و واقف شدن دل مصطفى ازرنجورى ﴾
﴿ وحال اووافتقادوعيادت رسول الله صلى الله عليه وسلم ابن هلال را ﴾

بومقدما ذكر اولنان هلالك رنجور اولمسنك وانك خواجه سنك اول هلال رضى الله عنهك رنجور لغندن واول هلالك تحقيرندن اوترى يعنى حقارته منسوب اولمسندن وناشناختلغندن اوترى بى خبرلكنك بياننده در وحضرت مصطفى صلى الله عليه وسلمك قلب منيرنك اول هلالك رنجورلغندن وحالندن آكاه وخبردار اولمسنك و بوهلالى رسول اكرم حضرتلرى افتقاد ايدوب عيادت قيلمسنك تحقيقنده در ﴿ مثنوى ﴾ ازقضا رنجوروناقص شد هلال * مصطفى راوحى شدغمازحال * بدزرنجوريش خواجه اش بى خبر * كه براو بد كسادو بى خطر * خفته نه روزاندر آخر محسنى * هيچكس ازحال اوآكاه نى) هلال رضى الله عنه حضرتلرى قضاء الهيدن رنجور وناقص اولدى وخلاله دونوب بدن نحيفى نقصان بولدى مصطفى صلى الله عليه وسلم حضرتلرينه وحى غماز حال اولدى يعنى هلال رضى الله عنهك حال پرملالى حضرت حق تعالينك وحى واشارتى كلوب حضرت مصطفى عليه السلامك قلب شريفنه غمز ايدبجى اولدى وكشف وعيان قيلدى اول هلال رضى الله عنهك رنجورلغندن انك خواجه سى بى خبر ايدى زيرا اول هلال اول اميرك قتنده كساد و بى شرف ايدى خطر بونده شرف معناسنه در يعنى اميرك قتنده انك رجحانى وشرفى اولمديغندن اوترى خسته لكندن اصلا انك خبرى اولمدى آخور ايچره برصاحب احسان واهل شهود نامزاج وعيان طقوزكون ياتمش ايدى هيچ كمسه انك حالندن آكاه دكل ايدى پس زروز بون آخور ايچره بى كس وتنها قالدى ﴿ مثنوى ﴾ آنكه كس بودوشهنشاه كسان * عقل صدچون قلزمش هرجارسان * وحيش امدرحم حق غمخوارشد * كه

فلان مشتاق تو بیمار شد * مصطفی بهر هلال باشرف * رفت از بهر عیادت آن طرف * در پی خورشید وحی آن مه دوان * وآن صحابه در پیش چون اختران) اول کمسه که فی الحقیقه کس ودخی جمیع کسلرك شهنشاهی ایدی اول حضرتك یوزقلزم دریاسی کبی اولان عقلی هر یره ایرشیجی ایدی اول حضرتنه وحی الهی کلدی رحم حق اکا غمخوار اولدی بویله دیو که ای بکا حبیب وخسته دل اولنلره طبیب سنك فلان مشتاقك بیمار اولدی وخسته وشکسته لکدن خلال کبی ضعیف ونزار اولدی پس مصطفی صلی الله علیه وسلم حضرتلری باشرف اولان هلالدن اوتری اول طرفه عیادتدن اوتری کتدی وانك خاطرینی صورمقدن اوتری اول امیرك خانه سنه طوغری عزیمت ایتدی اول ماه معنوی وحی الهینك خورشیدی ایزنده دوان اولدی یعنی آفتاب وحی حقه تابع اولوب واندن نور استفاده قیلوب انك اردنجه سیر قیلدی واول صحابه دخی اول ماه معنوینك اردنجه کواکب سیاره کبی روان اولدیلر وانك اردنجه سیر وحرکت قیلدیلر ❊ مثنوی ❊ ماه می کوید که اصحابی نجوم * للسری قدوه وللطاغی رجوم) ماه معنوی سویلر بنم اصحابم نجومدر سری ایچون مقتدا وطاغی ایچون رجومدر سری سینك ضمی ورانك فتحیله کیجه سیر ایدیجی یه دیرلر قدوه کسر قافله وضم قافله دخی مقتدا معناسنه در یعنی تحت رسالتك شاهی وفلك نبوتك ماهی اولان رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری بیوررلر (اصحابی کالنجوم بایهم اقتدیتم اهتدیتم) یعنی بنم یارانم نجملر کبیدر ای بنم امتم بونلرك هر قنغیسنه سز اقتدا ایلسکز مهتدی اولورسز ومطلوبه یول بولورسز حق تعالی حضرتلری بونلرك مصابیح وجودلریله فلك شرعیتی مزین قیلمشدر و بونلرك وجود منیری بو عالم ظلمتده وغفلتده سیر قیلنلرك وسالك راه حق اولنلر ایچون مقتدا وطاغی وباغی اولنلر ایچون رجوم اولمشدر انلرکه شیطان سیرتلر وابلیس طبیعتلردر بونلرك انوار قلبیه سی شهاب ثاقب کبی انلری فلك دینه وسماء یقینه قریب اولمقدن واندن استراقه قیلمقدن منع وطرد ایدرلر حتی بونلره تابع اولیان واقتدا قیلیان ملاعین دنیاده مهتدی اولوب ومطلوبه یول بولمیوب اولدکدنصکره جهنمك اسفلنه کیدرلر ❊ مثنوی ❊ میررا کفتند کان سلطان رسید * اوزشادی بی دل وجان برجهید * برکمان آن زشادی زد دودست * کان شهنشاه بهر آن میر آمدست) میره دیدیلر که اول سلطان کائنات واشرف موجودات ایرشدی یعنی هلالك خواجه سی اولان امیره مبشرلر بوکونه مژده ویردیلر که اول سلطان کائنات واشرف موجودات علیه اکمل التحیات حضرتلری بو جانبه ایرشدی اول امیر فی الحال شادیلکندن بی دل وجان یرندن صیچرادی اول ظن اوزره شادیلکدن ایکی الینی برینه اوردی که اول

شهنشاه اولان میردن اوزی کلمشدر و بویله قیاس ایلدیکه اول ماه فلك رسالت کندینك زیارتندن اوتری سیر وحرکت قیلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ چون فرود آمد زغرفه آن امیر * جان همی افشاند بامژده بشیر * پس زمین بوس وسلام آورد او * کرد رخ را ازطرب چون ورد او * کفت بسم الله مشرف کن وطن * تاکه فردوسی شود این انجمن * تافزاید قصر من بر آسمان * که بدیدم قطب دوران آن زمان) چونکم اول امیر بشیردن بو بشارتی اشتدی غرفه دن اشاغه کلدی وقصر عالیسندن نزول قیلدی بشیرك اجرت قدمی ایچون جان صاچدی یعنی مژده ویرن کسه لره سیم وزر ویرمك عادت ایکن سیم وزر یرینه اول امیر بشیرك اجرت قدمندن اوتری جاننی نثار ایلدی اندنصکره رسول علیه السلام حضرتلرینه زمین اوپمك وسلام ایتمك کتوردی یعنی حین اقاده زیاده رعایت وخدمت ایتکدن اوتری زمینی اوپدی وحضرت رسول علیه الصلوة والسلامه یارسول الله دیو سلام ویردی و یوزنی طربدن کل کبی تازه وخندان قیلدی دیدیکه بسم الله وطنی مشرف ایله تاکم سنك قدوم شریفکله بوانجمن بر فردوس اعلا اوله و بوخانه وجود لطیفك رونقندن جنت اعلا کبی رونق وشرف بوله حتی بنم قصرمك قدری آسماندن اوزره زیاده اوله ومعناده فلك کیوانه برابر کله که بن قطب دوران زمانی کوردم ومرکز دائرهٔ جهانه نظر ایرکوردم سنك قدم قودیغك خانه آسمان اوزره تفاخر ایاسه لایق وسنك بر آن مشرف قیلدیغك مسکن زمین وزماندن اشرف واعلایم دیسه صادقدر ﴿ مثنوی ﴾ کفتش از بهر عتاب آن محترم * من برای دیدن تو نامدم * کفت روحم آن تو خود روح چیست * هین بفرما کین بچشم بهر کیست * تاشوم من خاکپای آن کسی * که بباغ لطف تستش مغرسی) اول امیره عتاب ایلمکدن اوتری اول رسول محترم صلی الله علیه وسلم دیدی ای امیر بن سنی کورمکدن اوتری کلمدم وسنی زیارت ایتمك ایچون بوخانه یه دخول قیلمدم پس امیر اول سلطان اعظمه دیدی که یارسول الله بنم روحم سنکچون یعنی سکافدا اولسون خود روح ندر تیز بیور که بو تکلف کیمدن اوتریدر بچشم تکلف معناسنه در یعنی بو کلفت وزحمتی کیمدن اوتری ارتکاب قیلدیکز و بوسمتلره کیمك ایچون قدم شریفکزی رنجیده بیوردیکز تاکم بن اول کسه نك خاکپایی اولم که انك سنك لطفك باغنده برمغرسی وار در مغرس دیکمه دیکه جك یره دیرلر کاه اولور که غراس معناسنه دخی استعمال ایدرلر بونده ایکی معنی ایله جائز اولور یعنی اول امیر حضرت رسول علیه السلامه دیدیکه بو تکلفی کیمدن اوتری ایلدیکز بو بنده کزه خبر ویرك تاکم بن اول کسه نك اباغنك ترابی اولم که سنك لطفك باغنده انك بردیکمه سی اوله و یا بردیکمه جك یری اوله دیدی ﴿ مثنوی ﴾ چون چنین کفت او و نحو ترا

برانند * مصطفی ترك عتاب او بخواند * پس بگفتش کان هلال عرش کو *
همچو مهتاب از تواضع فرش کو * آن شهی در بندکی پنهان شده * بهر
جاسوسی بدنیا آمده) چونکم اول امیر بو نجلین دیدی کبر ونخوتی کندیسندن
سوردی وتواضع ومسکنتله عرض عبودیت ایدوب سوزی شکسته لر کبی سویلدی
پس مصطفی علیه السلام حضرتلری اکا عتاب ایلمك ترکنی اوقودی وتعریض
وتوبیخ ایلمکلکی قودی پس ملایمتله اکا دیدیکه اول عرشك هلالی قنی کمال
تواضعدن مهتاب کبی فرش اولمش قنی اول برشاهدر که بنده لکده پنهان اولمشدر
دنیایه جاسوسلکدن اوتری کلمشدر پس اهل دنیا انك ظاهرنه باقوب وآنی برحقیر
بنده وغلام صانوب شاه معنوی وشهنشاه اخروی اولدیغندن غافل وجاهل
قالمشدر ❊ مثنوی ❊ تومکو کان بنده وآخر جیٔ ماست * این بدآنکه کنج
درو یرانهاست * ای عجب چونست از سقم آن هلال * که هزاران بدر هستش
پایمال * کفت از رنجش مرا آکاه نیست * لیك روزی چند در درکاه نیست *
صحبت او باستور واسترست * سایسست ومنزلش این آخرست) ای امیر سن
دیمه که اول هلال بزم بنده مز وآخور جیمزدر یعنی اولی هلال بزم قوایز وسایسمزدر
دیمه بونی بلکه کنج ویرانه لرده در اول دخی معناده بر کنج الهی وخزینهٔ
اسرار ربانی ونامتناهیدر ولیکن بویله خرابلقده کیزلنمش وبنده لك ایچره پنهان
ومستور اولمشدر ای عجب سقمدن وخسته لکدن اول هلال نیجه در که هزاران
بدر انك پایمالیدر یعنی نیجه بدر منیر کبی عالی قدر وصاحب صدر اولان کسه لر انك
ایاغنك ترابی اولمغه لایقدر واول هلال بویله برعالی قدر وفا یقدر امیر حضرت
رسول علیه السلامه دیدی یارسول الله انك رنجندن بکا آکاهلق یوقدر وبن انك
خسته ورنجور اولدیغندن خبردار دکلم ولیکن بو قدر وار که برقاج کوندر درکاهده
دکلدر که بو قپولرده کورنمز زیرا انك صحبتی بینلرله واسترلره در سایسدر انك منزلی
آخوردر یعنی انك رنجور اولمسندن انکچون آکاه دکلم اوسائر بنده لر کبی بنمله
مصاحب دکلدر بلکه انك مصاحبتی اکثر اسب واستره در اول سایسدر وانك منزلی
ومسکنی بو آخوردر دیدی

❊ درآمدن مصطفی علیه الصلوة والسلام از بهر عیادت هلال ❊

❊ درستورکاه آن امیر ونواختن مصطفی صلی الله علیه وسلم هلال را ❊

❊ مثنوی ❊ رفت پیغمبر برغبت بهر او * اندر آخر آمد اندر جست وجو *
بود آخر مظلم وزشت وپلید * وین همه برخاست چون الفت رسید * بوی
پیغمبر ببرد آن شیرنر * همچنان که بوی یوسف را پدر) حضرت مصطفی

صلى الله عليه وسلم اول امیرك ستورکا عنه هلال رضی الله عنه حضرتلرینی عیادت قیلمقدن وآنی اوخشمقدن اوتری ایچرو کیردی ورغبته اول هلالدن اوتری کندی آخور ایچره جست وجو ایلدی وهلالی طلب قیلدی آخور قرانلق وزشت وپلید ایدی اندن استکراه اولنوروبنفرت قیلنوردی ولیکن بودکاوزشتلکلر وپلیدلکلروتار یکلکلر قالقدی وزائل اولدی چونکم الفت ایرشدی نته کم برکسنه نك برجای خبیثده بردوستی اولسه اول دوستنی کورمکدن اوتری اول جای خبیثه کلسه اول دوستنه الفت وانسیت زیاده اولدیغندن اول یردن خباثت وکراهت مرتفع اولور وزائل اولان کسه اول یره اول دوستندن اوتری الفت قیلور اول شیرز پیغمبر علیه السلام حضرتلرینك رائحهٔ طیبه سنی ایلتدی یعنی اول ارکك ارسلان کبی اولان هلال رضی الله عنه حضرت پیغمبر صلى الله تعالى علیه وسلم آخور ایچره کیردیکی کبی مشام جانله آنك بوی لطیفنی استشمام ایتدی انجلین که یوسف علیه السلام حضرتلرینك رایحه سنی پدری یعقوب علیه السلام ایراقدن استشمام ایتدی و(انی لاجد ریح یوسف لولان تفندون) دیو حضورنده اولنلره جواب ویردی کذلك هلال رضی الله عنه حضرتلری دخی حضرت نبی صلى الله علیه وسلمك بوی شریفنی انك کبی بولدی واراقدن آنی استشمام قیلدی ﴿ مثنوی ﴾

موجب ایمان نباشد معجزات * بوی جنسیت کند جذب صفات * معجزات از بهر قهر دشمنست * بوی جنسیت پی دل بردنست * قهر کردد دشمن امادوست نی * دوست کی کردد بسته کردنی) معجزات موجب ایمان اولمز جنسیت رایحه سی جذب صفات ایلر معجزات معجزه نك جمعیدر معجزه شول خارق عادی یه دیرلر که مقدور بشر اولمیه وانی بر بشر اظهار ایلمکه قادر اولمیه واول خارق عادت خلق اعجاز ایلیه انبیای عظام علیهم السلامدن ظهوره کلان خوارق عاداتك انواعی کبی که اول خوارق عادات انلرك صادق رسول اولمسنه دلالت وشهادت ایدر ولیکن هرنه قدر معجزه اولسه البته معجزه موجب ایمان اولمز اکر معجزه موجب ایمان اولیدی نمرود حضرت ابراهیم علیه السلامه ایمان کتوریدی وفرعون موسی علیه السلامدن بوقدر معجزات کثیره کوردی اکا ایمان کتورمدی وابوجهل وابولهب حضرت مصطفى صلى الله علیه وسلمدن بوقدر معجزات وخوارق عادات کوردی وآیات وبینات مشاهده قیلدی معهذا مؤمن اولمدی وتصدیق قیلدی بوندن معلوم اولدیکه معجزه موجب ایمان اولمدی موجب ایمان اصل جنسیتدر که علت ضم اولور والجنس الى الجنس یمیل موجبجه جنس جنسه البته میل قیلور وجنسیت رایحه سی البته جنس اولان صفتلری کندی جانبنه جذب ایلرنته کم هر بر پیغمبر کندویه ایمان کتورن امتنی مابیننده اولان جنسیت سببیله

کندیلره جذب قیلدیلر ومؤمنلر دخی پیغمبرلرده اولان صفاتی کندیلرك صفاتنه جنس کوروب مؤمن اولدیلر امامه‌سنی یوزنده انبیا ایله جنس اولمیان کفره وفجره انلردن هرنقدر معجزه کوردیلر ایسه ایمانه کلیوب وانلره بلکه معرض اولوب انکاری زیاده قیلوب کندیلره جنس اولان شیاطینه تابع اولدیلر وشیطان اولان اهل ضلالته تصدیق قیلدیلر پس معجزات ندن اوتریدردیرایسك معجزات اعدانك قهرندن اوتریدر وجنسیت رایحه‌سی کوکل ایلتمکدن اوتریدر وقلبی جذب ایتمکدن اوتریدر یعنی انبیای عظام علیهم السلام شول کمسه‌لرك که قلبنی آلمشلردر وکندیلرینه جذب قیلمشلردر جنسیت رایحه‌سیله آلمشلر واول واسطه ایله کندیلره جذب قیلمشلردر یوخسه مجرد معجزات واسطه‌سیله جذب قیلامشلردر اکرچه معجزات بعض کمسه‌لرك ایمانته واقرارنه سبب اولمشدر لیکن فی الحقیقه اول معجزات موجب ایمان واقرار اولمشدر بلکه مؤمنك قلبنده اولان بعض شکوك وشبهاتی دفع قیلمشدر وموجب ایمان وجذب جنان رایحهٔ جنسیت اولمشدر ومعجزات همان قهر دشمن ایچون ظهوره کلمشدر معجزاتدن دشمن قهر اولور وانلره عجز وانکسار کلور اما دوست مقهور اولمز ودوسته معجزه ایلمك دخی لازم کلمز دوست بر بو یني باغلنمش ایچون اولور یعنی دوست دشمن کبی بر بو یني باغلنمش اولمز بلکه دوست دوسته صدد دل وجانله طوعا مطیع ومنقاد اولور ومتابعت وموافقت قیلور بوندن معلوم اولدیکه هر شول کمسه‌لر که پیغمبرلره بلا معجزه ایمان کتوردیلر انلرده اصلا پیغمبرلره عداوت ومخالفت شائبه‌سی یوق ایدی مثلا ابو بکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلری کبی وبلال وهلال رضی الله عنهما حضرتلری کبی وانلرکه پیغمبره معجزه واسطه‌سیله ایمان قیلدیلر وتابع اولدیلر انلرك درونده عارضی عداوت ونفسانی مخالفت وارایدی اول معجزه عارضی اولان عداوت ونفسانی اولان مخالفتك ازاله‌سنه سبب اولوب ورایحهٔ جنسیت انلرك روحنی وقلبنی ایمان واسلام جانبنه جذب قیلوب خلت اصلیه وقرابت روحانیه‌لری واسطه‌سیله مؤمن اولدیلر وپیغمبر علیه السلامه اطاعت وانقیاد قیلدیلر ﴿ مثنوی ﴾ اندر آمد اوزخواب از بوی او * کفت سرکین دان درون زین کونه بو * زمیان پای استوران بدید * دامن پاك رسول بی ندید * پس ز کنج آخر آمد غرغران * روی بر پایش نهادان پهلوان) اول هلال رضی الله عنه خوابدن اول پیغمبرك رایحه‌سندن بیدارلق ایچره کلدی یعنی چونکم حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم آخور ایچره داخل اولدی اول حضرتك بوی شریفی هلالك دماغ جانبنه واصل اولوب هلال حضرتلری مصطفی صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك رایحهٔ طیبه‌سندن خوابدن صچرایوب بیدارلق ایچره کلدی ومتنبه

ومتيقظ اولوب كندي كنديه ديدي درون سركيندانده بوكونه رايحه‌دن عجبدر سيركيندان ايچره بوكونه لطيف رايحه‌دن وبونوع طيب وجانفزا فايحه كيمدندر ديوب نظر قيلدي استورلرك اياغي اورتاسندن كوردي بي‌نديد اولان رسول اكرم عليه الصلوة والسلام حضرتلرينك دامن پاكني يعني آخر ايچره اولان حيواناتك اياقلرينك ارالرندن حضرت رسول عليه السلامك دامن پاكني كوردي اول حضرت عليه الصلوة والسلام كندي جانبنه كلور پس هلال رضي الله عنه حضرتلري دخي آخورك بوجاغندن سورتني سورتني كلدي يوزني اول پهلوان حضرت مصطفى صلى الله عليه وسلمك پاي شريفنه قودي وانك قدم شريفني بوس ايدوب يوزلر سوردي ﴿ مثنوي ﴾ پس پيمبرروي برروپش نهاد * برسر وبرچشم وروپش بوسه داد * كفت ياربا چه پنهان كوهري * اي غريب عرش چوني خوشتري) پس پيغمبر عليه السلام حضرتلري منور يوزني اول هلالك يوزينه قودي باشي اوزره وانك كوزي اوزره بوسه ويردي يعني انك كوزني ويوزني اوپدي ويوزني انك يوزنه قودي ديديكه عجبا نه پنهان كوهرسن اي عرشك غريبي نيجه‌سن خوشترميسين يارب بوكونه محللرده عجبا معناسنه استعاره اولنور يعني حضرت حبيب اكرم صلى الله عليه وسلم برسبيل تعجب هلال حضرتلرينك حالن وخاطرين صوروب ديديكه اي عجب سن نه كيزلو كوهرسن اي عرشه متعلق اولان غريب حالك نيجه‌در خوشترميدر ﴿ مثنوي ﴾ كفت چون باشد خودان شوريده خواب * كه درآيد دردهانش آفتاب * چون بود آن تشنهٔ كوكل چرد * آب برسر بنهدش خوش مي‌برد) هلال رضي الله عنه حضرتلري رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلرينه بوكونه جواب باصواب ويروب ديديكه يارسول الله خود اول خوابي شوريده وپريشان كمسه‌نك حالي نيجه اولور كه انك دهاننه آفتاب كله وخورشيد جمال وشمس كمال آنك آغزنه ويوزنه وكوزنه بوسه قيله بن شوريده خوابك حالي بوكمسه كبيدر كه سنك كبي آفتاب معنوي وشمس روحاني بن شوريده خوابك كلوب آغزنه ويوزنه بوسه ويردي وشول بر تشنه‌نك حالي نيجه اولوركه اول باتلاق اوتلار يعني زياده عطشان اولديغندن نمناك اولان باتلاغي يلار وانكله صوسزلغني برمقدار دفع ايلر ايكن آب زلالي باشي اوزره قور وخوش ايلتور واول تشنه آب زلالك اوزرنده مطلوبي اولان بحر شيرين طرفنه آقوب كيدر ايكن اول آب زلالدن استديكي قدر مرادي اوزره نوش ايدر بنم حالم دخي بوتشنه‌نك حالنه بكزر كه بوندن مقدم بن تشنه كل نمناك يلايان كمسه‌يه بكزردم بحمد الله سن آب حيات معنوي كلوب بن تشنه‌يي ريان ايلدك ومطلوبم اولان بحر حقيقي جانبنه واصل ايدوب مستغرق آب حيات قيلدك

وبحر حیات اوزره بنی سیر اتمکه قادر ایلدك دیدی

در بیان آنکه مصطفی صلی الله علیه وسلم شنید که عیسی علیه السلام برروی آب رفت فرمود که لو ازداد یقینه لمشی علی الهواء

بو سرخ شریف انك بیانیدر که مصطفی صلی الله علیه وسلم حضرتلری اشتدیکه عیسی علیه السلام حضرتلری آب اوزره کتدی بحر اوزره استدیکی کبی سیر ایتدی بیوردیکه اکر اول عیسی علیه السلامك یقینی زیاده اولیدی وحضرت حقه کمال یقین حاصل قیلیدی هوا اوزره یورو ییدی (مثنوی) همچو عیسی برسرش کیرد فرات * کاینی از غرقه در آب حیات * کوید احمد کر یقینش افزون بدی * خود هوایش مرکب ومأمون بدی * همچو من که بر هوا راکب شدم * در شب معراج مستصحب شدم) پس هلال رضی الله عنه حضرتلرینك لسانندن بو ابیات شریفه‌یی ترجمان اولمق اوزره ادا ایدرلر حضرت هلال رضی الله عنه دیدیکه شول کسه‌نك حالی نیجه اولور که عیسی علیه السلام حضرتلری کبی فرات آنی باشی اوزره طوته بویله دیوکه سن آب حیاتده غرقه وهلاك اولمقدن ایمن سن عیسی علیه السلام حضرتلری فرات اوزره یوریوب غرق اولمقدن ایمن اولدیغی کبی آب حیات دخی آکا دیه که سن دخی غرق وهلاك اولمقدن ایمن سن وهلاك وزوالدن بریسن حضرت احمد صلی الله علیه وسلم دیر اکر اول عیسی علیه السلامك یقینی زیاده اولیدی خود هوا آکا مرکب اولوردی واول آفتلردن مأمون ومصون اولوردی بنم کبی که بن هوایه راکب اولدم معراج کیجه‌سی هوایه مستصحب اولدم یعنی براقه راکب اولوب هوا اوزره سیر قیلدم ومعراج کیجه‌سنده حق ایله مصاحب اولدم وعشق یار ایله مقارنت قیلدم (مثنوی) کفت چون باشد سکی کوری پلید * جست او از خواب خود در اشیر دید * نی چنان شیری که کس تیرش زند * بل ز بیمش تیر و پیکان بشکند) وهلال رضی الله عنه حضرتلری ینه کندینك حالنی تمثیل ایدوب دیدی ای حبیب خدا بر پلید کور کلب نیجه اولور که اول خوابدن صچرادی کندیسنی شیر کوردی انجلاین شیر دکل که کسه آکا تیر اوره بلکه انك قورقوسندن تیر وپیکان صنر ومنکسر اولور بن هم صچرایوب کندمی بر شیر دلیر کوردم انجلاین شیر دلیر که تیر وپیکان انك خوفندن صنر (مثنوی) کور باشکم رونده همچو مار * چشمها بکشاد در باغ و بهار * چون بود آن چونکه از چونی رهید * در حیاتستان بی چونی رسید) مار کبی قارنی اوزره کیدیجی کور کوزلرنی باغ و بهاره آچدی اول کورك حالی نیجه اولدی ایسه بنم دخی حالم بویله اولدی و باطنم کوزلری آچیلوب معنوی اولان باغ و بهاری مشاهده قیلدی نیجه اولور اول کسه چونکه چونلقدن قورتلدی اورته‌ده اولان چون اشباع واوایله اوقنیوب چونکه

معناسنه اولدیغی اوزره تعبیر کلام بویله اولور اما اشباع واو ایله اوقنوب مضاف تقدیر اولنسه بونده دخی اولی اولور و بووجه اوزره معنی بویله دیمك اولور که نیجه اولور اول اهل چونکه چونلقدن قورتلدی بی چونه منسوب اولان حیاتستانه ایرشدی یعنی شول حالت اهلی و کیفیت وکمیت صاحبنك حالی وشانی نیجه اولور که کیفیت وکمیت مرتبه سندن قورتله و بی چون و بی چکونه اولان حیاتستانه ایرشه که انك عقل وفکر وادراکی ممکن اولمیه وعقل وفکر اول حیاتستانك نیجه ایدیکنی ونه کونه اولدیغنی بیلمیه ﴿ مثنوی ﴾ کشت چونی بخش اندر لامکان * کرد خوانش جمله چونها چون سکان * اوز بیچونی دهدشان استخوان * درجنابت تن زن این سوره مخوان * تازچونی غسل ناری تو تمام * تو برین مصحف منه کف ای غلام) اول کسه نك حالی نیجه اولور که لامکان عالمنده چونی بخش اوله انك خوانك اطرافنده جمله چونلر یعنی نه قدر حالت و کیفیات اهلی وار ایسه سکار کبی اوله اول برکسه بی چونلق نعمتندن وسفره سندن آنلره استخوان و یره ای اهل چون جنابتده ایسم اول سن بوسوره یی اوقومه تا کم سن چونلق جنابتندن تمام غسل کتورمیه سن سن ای غلام بو مصحف اوزره ال قومه بو بیتلر دخی حضرت هلال رضی الله عنه لسانندن ترجمانیت طریقیله دیلمش وچون وچکونه دخی معنوی اولان جنابتلردن برکونه جنابت اولدیغنه اشارت قیلنمشدر اصل جنابت وطهارت درت قسمدر و بودرت قسم اولان جنابتك دردنجی مرتبه سی جنابت سردر وجنابت سرهنوز دخی باخود اولمق وچون وچکونه لوثنده قالمقدر وطهارتسز بالکلیه باخود اولمقدن طاهر اولمقدر وکندو یی فانی قیلق وچون وچکونه لوثندن نجات بولمقدر (بیت) توخودرا تابکلی درنبازی * جنب دانم ترا وناتمازی * دین قائل بو معنایه اشارت قیلمشدر چونکم بو مقدمه معلوم اولدی پس بو ابیات ثلاثه نك محصولی بویله دیمك کلدیکه ای زبدهٔ اکوان وای خلاصهٔ کون ومکان بنم حال وشانم شول انسان کاملك حال وشانی کبی اولدیکه اول چون وچراقیدندن خلاص اولوب وکیفیت وکمیت حبسندن نجات بولوب عالم لامکانده قرار قیلوب چونلق بخش ایلیجی وکیفیت وحالتلری و یریجی اولدی انك بیچون اولان سفره وخوانك اطرافنده جمیع چونلر اهلی وجمله کیفیتلرك وحالتلرك اصحابی سکار کبی امیدوار اولمشلر واول طرفدن غدالرنی آلمغه ترقب وترصد قیلمشلردر اول انسان کامل وقطب فاضل ایسه بی چونلق سفره سندن اهل چون اولنلره وحالت وکیفیت حبسنده محبوس ومسجون قالنلره استخوان و یرر وهر برینك طبعنه مناسب واستعداد نه موافق اولان غدالری آنافانا آنلره باذن الله ایرکورر ایشته بنم حالم

وشانم بواولدی وروح روانم سن اکمل انسانك حسن نظریله بوقطبیت وغوثیت مرتبه سنی بولدی دیدی پس جنابت سره مبتلا اولنلره وطهارت حقیقیدن بی بهره قالنلره هلال لساننده بو کونه خطاب ایدوب بیوردیلر که ای چون وچرا لوثنده قالان وای جنب معنوی اولان معنی یوزنده من حیث الباطن جنابت مرتبه سنده ایکن بو بیچونلق کلامنه متعلق اولان سوره یی اوقومه و بو کلمات طیبه یی لسانکه کتورمه بلکه آداب بودرکه بو بیچونلق عالمنه منسوب اولان سوره یی وکلامی چون وچرا جنبلکنده ایکن لسانه کتورمیه سن زیرا جنبله قرآن اوقومق جائز اولمدیغی کبی سر قرآنه متعلق اولان کلامی دخی هنوز سرك جنب ایکن لسانه کتورمك روا وسزا دکلدر تاکه سن چون وچرا لوثندن سرکی تمام تطهیر قیلیه سن ولم وکیف جنابتندن بالکلیه قورتلیه سن سن ای غلام دست لسانکی وکف زبانکی بو اسرار الهی مصحفنك اوزرینه قومه و بیچونلق مصحفنی قاری اولوب اوقومه که (لایمسه الا المطهرون) آیت کریمه سنك معنای باطنی سی اوزره بو اسرار الهی مصحفنی من حیث الباطن جنب اولنلر اوقومق ودست لسانی انك اوزرینه قومق جائز وروا دکلدر نته کم ظاهرده اولان مصحف شریفی ظاهری جنب اولان کمسنه مس ایتمك واندن تلاوت قیلمق هم جائز دکلدر بلکه (وان کنتم جنبا فاطهروا) نص شریفنك موجبنجه جنب اولان جنابتدن اول غسل ایدوب کندیلری پاك وطاهر قیلمق واجب واندن صکره مصحف شریفه ال قوسه واندن برقاچ آیت کریمه اوقوسه جائز ومناسبدر والافلا پس مادامکه سر جنابت معنویدن هم طاهر اولمیه اسرار حقه منسوب اولان کلامی اوقومق وانك مصحفنه دست زبانی قومق پاك وطاهر اولنلر وسرنی اغیار وسوادن تغسیل وتطهیر قیلنلر مذهبنده جائز ولایق دکلدر ❊ مثنوی ❊ کر پلیدم ور نظیفم ای شهان ❊ این نخوانم پس چه خوانم درجهان ❊ تو مرا کویی که از بهر ثواب ❊ غسل ناکرده مرو در خوض آب ❊ از برون خوض غیر خاك نیست ❊ هرکه او در حوض ناید پاك نیست) اکر بن پلیدم واکر نظیفم ای شاهلر بونی اوقومیم پس جهانده نه اوقویم مثلا سن بکا دیرسنکه ثوابدن اوتری غسل ایلمش ایکن حوض آبه کتمه حوضك طشره سنده خودخاکدن غیری یوقدر هرشول کمسه که حوضه کلیه پاك دکلدر حوضدن مراد بونده انبیا علیهم السلام واولیای عظامدر وانسان کامل اولنلرك باطنیدر که آب حیات الهی وماء اسرار ربانی ایله طلودر بو بیتلر حضرت مولانا قدس الله سره العزیز لساننده اولور وهلال رضی الله عنه لساننده اوله چون وچرا لوثیله ملوث اولنلره اسرار حقه متعلق اولان کفتاری تالی اولمغه و بیچونلغه متعلق اولان سر وکلامی نطقه کتورمکه تعلیم بیوردقلرندنصکره ینه کندیلرینی مخاطب

منزله‌سنه تنزل ایدوب اکر پاك واکر پلید هرنه ایسه علی کلا التقدیرین اول
معنوی اولان آب حیاته تقرب قیلمغی وانکله روح وقلبی مطهر اولمغی اولی والیق
کوررلر و بو اسلوب حکیم قاعده‌سی اوزره طالبلره وسالکاره بوندن بوکونه بهره
ایر کوررلر ودیرلرکه ای آخرت شاهلری وحقیقت ماهلری اکر بن پلید وناپاکم واکر
نظیف و پاکم هرنه ایسه بو اسراره متعلق کفتاری اوقومیوب پس جهانده نه اوقوییکه
حق اول بنم سرمی و بنی جنابت معنویدن پاك وطاهر قیله علم لدنی واسرار الهی
شول آب پاك کبیدرکه لابد آنی اوقو یانلری وکندیلری انك حوضنه قو یانلری پاك
وطاهر قیلیجی والواث قلبیه وروحیه‌دن مطهر اولیجیدر سن ایسك فی المثل بکا
دیرسن که تو ابدن اوتری الواث باطنه‌دن ونجاسات قلبیه‌دن غسل ایلمدین آب
حیات حوضی اولان انسان کاملك باطننه کتمه وکندیکی انلرك باطننده ساکن
اولان آب علم ایله طاهر ایتمه اولا انلرك حوض درونك بروننده خاکدن غیری
وخاکدن ترکیب اولنان اجسامدن غیری نسنه بوقدر آب معنوی وماء روحانی خود
انلرك حوض درونده‌در پس هرشول کمسه که حوض باطنه کلیه وقلبنی وروحنی
انده ساکن اولان آب حیات معنویدن پاك وطاهر قیلیه فی الحقیقه اول کمسه پاك
دکلدر بلکه اول کمسه معنیده جنبدر وانك سر وقلبی واخلاقی هنوزدخی پاك
وطاهر اولمامشدر ﴿ مثنوی ﴾ کر نباشد آب هارا این کرم * کو پذیرد
مر خبث رادم بدم * وای بر مشتاق و بر امیداو * حسرتا بر حسرت جاویداو *
آب دارد صد کرم صد احتشام * که پلیدانرا پذیرد والسلام) اکر آبلرك بو کرمی
اولمیدی که اول آبلر خبثی دمبدم قبول ایلر وای مشتاق اوزره ودخی وای انك امیدی
اوزره واول مشتاقك جاوید اولان حسرتی اوزره حسرت اولیدی آب نفسنده
صد کرم وصد احتشام طوترکه پلیدلری قبول ایلر والسلام آبلردن مراد بونده
حیاض بواطن انبیا علیهم السلام واولیای عظامده اولان الطاف الهی وانوار
ربانیدرکه مطهر قلوب آدمی ومزکی نفوس انسانیدر وانلرك درونده اولان
الطاف الهی وانوار ربانی آبلرینك شانی اولورکه نفوس انسانیه‌ده اولان خباثتلری
ونجاستلری کمال کرمندن قبول ایلیوب انلری پاك وطاهر ایلر اکر الطاف الهیه
وانوار ربانیه‌نك بو فضل وکرمی اولمیدی انك مشتاقلری اوزره واول مشتاقلرك
امیدی اوزره وای ایدی واول مشتاقك حسرتی اوزره حسرت اولمق لایق ایدی
اما بحمدالله آب لطف الهی و بحر نور ربانی یوز کرم ونیجه یوز احتشام طوترکه
اول پلیدلری وخبیثلری قبول ایلر وانلری خباثت ونجاستلردن پاك وطاهر قیلور
وذنوب وعیوب الواثندن منقی ومزکی ایلر والسلام ﴿ مثنوی ﴾ ای ضیاء الحق
حسام الدین که نور * پاسبان تست از شر الطیور * پاسبان تست نور وار نقاش *

ای تو خورشید مستراز خفاش) ای حق تعالینك ضیاسی اولان حسام الدین
که نورالهی شرالطیوردن سنك پاسبانكدر شرالطیوردن مراد بونده خفاشدر
واكا شرالطیور تسمیه اولنمسی جمیع حیواناته ووحوش وطیوره نافع اولان ومحبوب
كلان شمسی دشمن اتخاذ ایدوب اندن اجتناب وفرار ایلدیکی اعتبار ایله در
چونکه خفاش نورآفتابی دشمن اتخاذ ایلدیکی اعتبار ایله شرالطیور اولدی شموس
معنوی اولان انبیا علیهم السلامی واولیای عظامی دخی دشمن اتخاذ ایلین آدمیلر
دخی شرالدواب اولدی و (لهم قلوب لایفقهون بها ولهم اعین لایبصرون بها
ولهم آذان لایسمعون بها اولئك كالانعام بل هم اضل) آیت کریمه سنك
موجبنجه بونلر انعامدن اضل وخفاشدن ادنی واسفل كلدی پس حسام الدین
افندی حضرتلری که کزیدهٔ اولیادن برمطلع آفتاب الهی ومشرق انوار ربانیدر
شرالطیور مشابه سنده اولان بی بصیرتلر انك نورنی کورمیوب اكا انكار وعداوت
قیلدقلرینه وآنك نور باطنی انك ذاتنی انلرك شر ومکرندن حراست وصیانت
قیلدیغنه بو بیتلرله اشارت ایدوب بیوررلر ای حق تعالینك ضیاسی اولان
حسام الدین که سنك نور باطنك شرالطیور مشابه سنده اولان بی بصیرتلردن سنك
پاسبان وحارسكدر سنك نورك واول نورك ارتقاسی یعنی کندکجه بلند وعالی اولمسی
وترقی قیلمسی خفا فیش منزله سنده اولان کوردلرك ضررندن سنك پاسبان
وحافظكدر سن خفاشلردن مستر اولان خورشید معنویسن خفاش کبی کور اولان
بی بصیرتلر خورشید معنوی بی کورمکه قادر اوله مزلر ﴿ مثنوی ﴾ چیست
پرده پیش روی آفتاب * جز فزونی شعشعه تیزئ تاب * پردهٔ خور شید هم نور
ربست * بی نصیب ازوی خفاشست وشبست * هردوچون در بعد پرده مانده
اند * یاسیه رو یافسرده مانده اند) آفتابك یوزی اوکنده پرده نه در تابك
تیزلکندن وشعشعه نك فزونلغندن غیری یعنی آفتابك یوزی اوکنده پرده وحجاب
انك همان تابنك حدتی وشعشعه سنك زیاده لکیدر پس خورشید معنوی اولان
ولینك وجهنه دخی پرده وحجاب همان کندینك شعشعهٔ علمنك فزونلغی وتاب
روحنك وفرت وحدتیدر خورشیدك پرده سی هم نور رب العالمیندر اندن بی نصیب
اولان شپره وشبدر هرایکیسی چونکه پرده نك بعدنده قالمشلردر یاسیا هرو ویاخود
فسرده قالمشلردر سیاهرولق شبه وفسرده لك شپره یه کوره اولور خلق شبده
ساکن اولدیغی اعتبار یله سیاهرولق خفاشه کوره اولسه دخی جائز اولور بعض
نسخه ده بعد ایله پرده مابیننده واوعاطفه واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره هر ایکیسی
چونکه بعدده و پرده ده قالمشلردر دیمك اولور ومحصول بیتین شریفین بو بله دیمکی
افاده قیلور که خورشیدك پرده سی نور رب العالمین اولدیغی کبی خورشید معنوی

اولان ولیلرك هم پرده‌سی ونقابی نور رب العالمیندر اول خورشید معنویتك نور وضیاسندن بی بهره و بی نصیب خفاش کبی کور اولان وشب کبی درونی ظلمتله طولان کمسه‌لردر چونکم بونلرك هرایکیسی پرده‌ده و بعد ده قالمشلر ونور الهی وضیای ربانیدن دور ومهجور اولمشلردر یاشب کبی سیاهرو وشپره کبی کرمیت آفتابدن محروم اولوب افسرده قالمشلردر هر بری بی نصیب شپره کبیدر وهردرونی جهالت غفلت وکفر ومعصیتله طولان شب تاریك کبیدرکه بوایکیسی خورشید معنوی اولان ولیلردن وصفیلردن بی بهره اولمشلر ومحروم قالمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ چون نبشتی بعض ازقصهٔ هلال * داستان بدر آراندر مقال * آن هلال و بدر دارند اتحاد * ازدوی دورند ازنقص وفساد * آن هلال ازنقص در باطن بریست * آن بظاهر نقص تدریج آوریست) ای حقك ضیاسی اولان حسام الدین چونکم هلالك قصه سندن بعضسنی یازدك مقالهٔ بدرك داستاننی کتور بونده هلالدن مراد آسمان طریقتده نوظهور اولان مریداولور کتدکجه نورانیتی زیاده اولوب ترقیده اوله حتی صکره بدر کامل اولمق مرتبه‌سنی بوله و بدردن مراد وارث نبوی وقائم مقام مصطفوی اولان ولی کامل ومرشد فاضلدرنته کم عصر نبیده قصه سی مذکور اولان هلال مرید قابل وحضرت نبی صلی الله علیه وسلم بدر کامل ایدی بعدعصرالنبی هم هرمرید هلال کبی وهرمرشدفاضل بدر کامل کبی اولور وهلال و بدر معنی یوزندن اتحادطوترلر ایکیلکدن بونلر دورلردر ونقصدن وفساددن هم مهجورلردر مرید ایله مرشد ماینده ایکیلك یوقدر ونقص وفساددخی اولمز اول هلال رضی الله عنه اکرچه بحسب الظاهر نقصانده ایسه من حیث الباطن نقصاندن بری وخالیدر اول ظاهر ایسه نقص و یاخود ظاهرده اولان نقص تدریج آورلکدرکه کتدکجه ترقی قیلمقده وکامل اولمقده‌در چونکم برکسه عاقبة الامر کامل اولمق محقق اولسه باعتبار مایؤل الیه اکا کامل دیمك صحیح اولور ﴿ مثنوی ﴾ درس کویدشب بشب تدریجرا * درتأنی بردهد تفریجرا * درتأنی کو بدای عجول خام * پایه پایه برتوان رفتن بسام) هلال شب بشب تدریج ایچون درس دیر تأنیده تفریجه برو یرد بر بونده نفع معناسنه اولمق فهمه اقرب بدر تدریج درجه درجه ترقی ایتمکه دیرلر وتفریج غم وغصه‌یی ازاله ایتمکه دیرلر هلال یکی طوغان ماهه دیرلر و یکی طوغان ماه طریق الهیده هنوزسالك اولان کمسه‌ره شب بشب تدریجله ترقی ایلمکه درس سویلر اسان حالله تعلیم ایلر زیرا هلال تأنی ایلمکلکده تفریجه نفع و یرد یعنی تأنی ایله بدر کامل اولوب نقصاندن قورتلوب فرج بولورم سندخی نقصان غمندن خلاص اولمق استرایسك تأنیده خلاص اولورسن وتدریجله کمال بولورسن دیر هلال شب

بشب تأنی ایله زیاده اولمق وترقی قیلق حالنده دیر ای مبالغه ایله عجله قیلیجی اولان خام کسه طعام اوزره کتمکه پایه پایه قادر اولورسن یعنی بام مراده وسقف کماله ایرمکه قدمه قدمه ودرجه درجه کتمکله وصول بولورسن والا مجرد سرعت وعجله ایتمه نك بو یولده فائده سی اولمز وعجول اولان مجرد عجله ایله ترقی قیلمز ومراده ایرمز ﴿ مثنوی ﴾ دیك راتدریج واوستادانه جوش * کارناید قلیهٔ دیوانه جوش) ای آش پز اولان دیکی تدریجله استادانه قیناتدیوانه جوش اولانك قلیه سی کاره کلمز وعمله یرامز مصرع اولده اولان جوش امر در بجوش تقدیرنده در تدریج دخی بتدریج تقدیرنده در تدریجله استادانه قیناتمق آهسته آهسته قینامقدن عبارت اولور ودیوانه جوش بونك ضدیدر که عجله ایله فوری قینادوب دیوانه لر کبی آنی طاشرمقدن وانك قیناتمسنی بیلمامکدن کنایت اولور قلیه مشهور طعامك اسمیدر بونده مطلق طعام اولمق مناسبدر و بو بیتده دخی تأنی مستحب اولدیغنه اشارت بیورمشلردر وکأنه دیمشلردر که دیکی تدریجله استادانه قیناتمق نیجه لازم ایسه و بلاتأنی عجله ایله دیوانه وار قینایان قلیه نیجه کاره کلمز ومقبول اولمز ایسه سن دخی ای ناپخته اولان وجودکی پخته قیلق وخام اولان نفسکی پشوروب کماله ایرکورمك استین وجودك چولمکنی آتش عشق اوزره قویوب تدریجله استادلر کبی قینات تاکه آنی پخته قیله سن ولذت وحلاوتده کمال مرتبه سن بوله سن شول دیوانه قینایان وسفیهانه اوینایان عجوللر کبی اولمه که انلر علی الفوری طریقه کلورلر وفوری یانوب یاقیلورلر آززمانده آتشلری سو ینوب وجودلری ناپخته وخام قالور وانلرك قلیهٔ نفسی کاره یارامیوب بی چاشنی و بی لذت اولور ﴿ مثنوی ﴾ حق نه قادر بود برخلق فلك * دریکی لحظه بکن بی هیچ شك * پس چرا شش روز آن را در کشید * کل یوم الف عام ای مستفید) حق تعالی حضرتلری فلکی خلق ایلمك اوزره برلحظه ده کن امریله هیچ شکسز قادر دکلمیدی بومقرردر که اول افلاکه کن دیسه ایدی هیچ شکسز برلحظه ده بو افلاك تسعه متکون اولوردی وفی الحال عدمدن وجوده کلوردی نته کم (انما امره اذا اراد شیئا ان یقول له کن فیکون) آیت کریمه سی بومعنایه شاهد اولدی پس نیچون آنی التی کونده چکدی هر بر کونی بیك ییل ایدی ای مستفید یعنی حق تعالی حضرتلری برلحظه ده کن دیمکله عالم عدمدن عالم وجوده کتورمکه قادر ایکن پس نیچون بو ارض وسمایی التی کونده وهر بر کون بیك ییل قدر ایدی عالم عدمده عالم وجوده کتوردی انکیچون که تدریج وتأنی اول حکیم وعلیمك شعاریدر ﴿ مثنوی ﴾ خلقت طفل از چه اندر نه مهست * زانکه تدریج از شعاران شهست) طفلك رحم مادرده خلقتی نه سببدن طقوز آیده در زیرا تدریج وتأنی اول پادشاه اعظمك شعار وعادتندندر

برطفلك مادهٔ جسمانیه سی اولان نطفه صلب پدردن رحم مادره دوشسه اول نطفه تدریجله قرق کونه دك علقه واول علقه دخی قرق کونه دك مضغه واول مضغه دخی قرق کونه دك تدریجله عظام مرتبه سنه کاوب لحم کسوه سنی کیراندنصکره اکا روح نفخ اولنوب حرکت ایلمکه باشلر طقوز آی تمام اولدقده کامل بولوب رحم مادردن تولدایلر بورایه مناسب اولان تحقیقدن برمقدار جلد اولك آخرنه قریب سؤال کردن آن مرد کافر سرخنده * هفت اخترهر جنین رامدتی * بیتنك شرحنده مرور ایلدی انده طلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾ خلقت آدم چرا چل صبح بود * اندر آن کل اندك اندك می فزود) آدم علیه السلام حضرتلرینك خلقتی نیچون قرق صباح اولدی اول کلده حق تعالی آز آز زیاده ایلدی یعنی (خمرت طینة آدم بیدی اربعین صباحا) حدیث قدسیئنك فحواسنجه الله تبارك وتعالی حضرتلری آدم علیه السلام حضرتلرینك بالچغنی قرق صباحده ایکی اللریله که مراداندن صفتین مقابلتیندر دیمشلر تخمیر قیلدی وآز آز هر کون انك بالچغنده زیاده ایلدی بعدار بعین اول کل تمام جسد مسوی شکلنه کلدکده اکا نفخ روح ایلدی بو جمله دن معلوم اولدیکه تدریج وتأنی شعار الهی وعادتر بایدرو بنده لرینه دخی تأنی ایلمکه تعلیمدر پس عاقله لازم اولان تدریج وتأنی بی کندیسنه عادت قیله واوصاف حقله متصف اوله وشیطان صفتی اولان عجله دن پرهیز ایلیه وبر مرتبه یه مستحق ومستعد اولمدین انك وصوانه سرعت قیلیه ﴿ مثنوی ﴾ نی چوتو ای خام کاکنون تاختی * طفلی وخودرا توشیخی ساختی * بردویدی چون کدو فوق همه * کوترا پای جهاد وملحمه) ای خام سنك کبی دکل که شمدی چابدك طفل سن وکندیکی سن شیخ دوزدك کدو کبی دوکابنك فوقی اوزره یلدك قنی سکا پای جنك ومجاهده یعنی حق تبارك وتعالی حضرتلری تأنی وتدریجی کندیسنه شعار ایدوب آدم علیه السلام حضرتلرنی قرق کونده کماله ایر کوردی وانسان مرتبه سنه کتوروب خلیفه قیلدی ای خام ومجول سنك کبی دکل که طریقنده شمدی چابدك ومعناده طفل نابالغ ایکن کندیکی پیر کامل ومرد بالغ شکلنده دوزدك واطفال سیرت اولان دنیا کودکلرینه کندیکی برشیخ عاقل کوستردك جمعه واقبالنه مشغول ومنهمك اولدك وقبق کبی علی الفور بتدك وجله نك فوقی اوزره یاوب تصدر ایتدك قنی سکا نفسله مجاهده قیلق وشیطانله محاربه قیلق زیرا مردان الهی بو جله یه سبقت ایتامشدر و بو جله نك فوقنه کتمشلردر الا پای مجاهده وقدم ریاضت ومکابده ایله چونکم سنده پای مجاهده وقدم مکابده اولمیه مجرد غرور نفسانی وسرور جسمانی ایله تفوق وترقی قیلق نتیجه و یرمز وقبق کبی تیز بیوین کسه نك خاتمه سی سعادته ایرمز ﴿ مثنوی ﴾ تکیه کردی برد رختان

وجدار * رشدی ای اقرعك هم قرع وار * اول ارشد مركبت سروسهی *
لیك آخر خشك و بی مغزونهی * رنك سبزت زرد شد ای قرع زود * زآنكه
ازكلكونه بوداصلی نبود) درختلر اوزره وجدار اوزره تكیه ایلدك ای كلجكر قبق
كبی هم یوقارو كندك اول اكرسنك مركبك سروسهی اولدی ایسه لكن آخر
قوری وبی مغز وخایسن ای قبق سنك سبز اولان رنكك فوری زرد اولدی زیرا
كلكونه دن ایدی اصل دكل ایدی اقرع كله‌دیرلر اكا متصل اولان كاف تصغیر
وتحقیر ایچوندر و بونده معناده طفل سیرت اولان وظاهرا منصب مشیخته سرعت
قیلان ومتشیخ اولان كسه‌لری حضرت مولانا قدس الله سره العزیز قباغه تشبیه
قیلشلردر برقاچ زمان تروتازه كوربنوب وفوری ظهوره كلوب وآززمان ایچنده
ینه زائل وفانی اولوب نتیجه سی منفعتدن خالی اولدیغی ملابسه ایله واقرع
عبارتی قرعه كوره خوب واقع اولدیغندن ماعدا اقرعك باشی قرعه مشابه
كلدیككندن غیری اقرعك دیمكله انك فضولاغنه هم كنایت ایلشلردر پس بوابیات
ثلثه‌نك محصولی بویله دیمك اولور كه ای فضول اولان كلجكر اشجار منزله‌سنده
وجدار مشابه‌سنده اولان وجمادات ونباتات مرتبه‌سنده قلان مریدلرك ومحبلرك
اوزره انكا واستناد ایلیوب قبق كبی صدر اعلا ومقام بالایه یوقارو كندك بلكه
من حیث المعنی كندكدن اعلی اولنلرك اوزرینه تفوق وتصدر ایتدك فرض ایدهلم
اكرسنك مركبك اول حالده سروسهی كبی محبوب ومحبوبه اولدیسه ونیچه سروقد
كسه‌لرسنك خدمتكی ارتكاب قیلدیسه ولكن آخردمده‌سن اول رونق ولطافتدن
محروم اولوب خشك اولورسن وقبق كبی بیمغز قالورسن ودولت وعزت ور یاست
ورفعتدن بالكلیه تهی وخالی اولورسن ای قبق كبی علی الفور تصدر وترقی قیلان
ودرونی علم وعمادن خالی اولان اول سنك ظاهرده اولان رنك وسبزك ورونق
واطافتك علی الفور كیدوب زرد اولورسن عاقبت شرمنده وخجل قالورسن زیراكه
اول رونق ولطافت صوری كلكونه قبیلندن ایدی ذاتی واصلی دكل ایدی شول
زینت ولطافت كه ذاتی واصلی اولمیه اول چوق كچمیوب زائل اولور وزیور
زوریله كندیسنی دوزوب قوشوب خلقه عرض جمال ایلین زشت ویلینك
عارضی وعاریتی اولان زیب وزیوری عارضندن چوق كچمیوب زائل اولدقده
انك ذاتی اولان زشتلكی واصل اولان مكروهلكی ظهوره كلور شول برزشت
اولان قوقش قاری كبی كه یوزنه كلكونه‌لر سوروب التونلی نقطه‌لر ایله صورتنی
یازردی لكن انك زشت اولان یوزی كلكونه‌یی قبول ایتمیوب زشتلكی ومكروهلكی
فوری ظهوره كلوردی نته كم بوداستاندن معلوم اولور

داستان آن عجوزه که روی زشت خویش را چندره وکلگونه ساخت وساخته نمی شد و پذیرائی آمد

اول عجوزه‌نك داستانیدر که کندی زشت اولان یوزینه چند ره وکلگونه دوزدی چندره‌دن مراد ایکله یوزی اصرمق وقصاجله انك تویلرنی یولمقدر وکلگونه که قزللق دیدکلریدر اند نصکره اول قزللغی یوزه دوزمکدر تته کم بو عجوزه کندی یوزنی قصاجله یولدقدنصکره قزللق اورردی امادوزلمش اولمز وقبول ایدیجی کلزدی مثنوی بودیك پیری نودساله کلان * پر تشنج روی ورنکش زعفران * چون سرسفره رخ اوتوی توی * لیك دروی بودمادهٔ عشق شوی * ریخت دندانهاش وموچون شیرشد * قدکمان وهرحسش تغیر شد) برطقسان یاشندن زیاده بیوك بیره زن وار ایدی انك رو بی پرچین ورنك روی زعفران ایدی تشنج بو رشمقلغه درلر یعنی اول طقسان یاشنده اولان بیوك قرینك یوزی بکلم بکلم اولوب بورشمش ورویی زعفران کبی صاری اولمش ایدی سفره‌نك باشی ویوزی کبی انك رخلری قات قات ایدی ولیکن انك وجودنده ارمحبتی قالمش واره وجماعه عاشق اولمش ایدی برمرتبه کهنه قری اولمش ایدی که انك دیشلری دوکلدی وباشنك صاچلری وقیللری سود کبی بیاض اولدی قدی یای کبی اکلدی وانك حرحسی تغیبر وتبدیل اولدی مثنوی عشق شوی وشهوت وحرصش تمام * عشق صید و پاره پاره کشته دام * مرغ بی هنکام وراه بی رهی * آتش پر در بن دیك تهی * عاشق میدان واسب و پای نه * عاشق زمر واب وسرنای نه) اکرچه انك جسمنه فنا کلمش وحسن ولطافتی زائل اولمش ایدی اما ارعشقی وانك شهوت وحرص وشوقی تمام ایدی ارصید ایلمکه عشق پرنده ودام پاره پاره اولمش ایدی یعنی ارصید نه واسطه وآلت اولان حسن صورتی وشکل وهیئتی پاره پاره اولوب خراب اولمش اماارصید ایلمکه اولان عشق وجماعه اولان شهوت وحرصی تمام پرنده قالمش ایدی مثلا اول عجوزه وقتسز قوش وبریولسز یول ایدی پرآتش بوش چولمك دبنده ایدی یعنی اول عجوزهٔ بی هوش فی المثل بروقتسز اوتن قوش کبی ایدی ودخی براونه سی چقماز وکسه‌یه یول اولمز یول کبی ایدی یعنی اکرچه یول شکلنده ایدی اماکسه اکا کتمکه تنزل قیلز وسفر ایتمکه مائل اولمزدی بواعتبار ایله راه بی‌ره کبی ایدی ودخی بربوش چولمك التنده چوق آتش کبی اکرچه آتش حرصی پرنده ولیکن پخته لنجك برکسه بولمزدی اکرچه عاشق میدان ایدی ولیکن اتی واباغی یوق زمره عاشق واب وسرنای یوق زمردود که

دیرلر یعنی اول قاری میدان شهوتك ومجامعتك عاشق ایدی ولیکن آنی و پایی
وآلتی یوق ایدی ودودك چالمغه عاشق ایدی ولیکن لب وسرناسی یوق ایدی اکر
عجایزك طبعنده بوکونه شهوت پرستلك مرکوز اولوب زائل اولمز ایمش وبومرتبه
سالخورده فرتوت وفرسوده اولدقدنصکره هم ارعشقندن وذکر شوقندن
وازکلمز ایمش ﴿ مثنوی ﴾ حرص در پیری جهود ازامباد * ای شقی که
خداش این حرص داد) حرص پیرلك وقتنده جهودلر ایچون اولسون ای بدبخت
بدشقیکه خدا اکا بوحرصی ویردی یعنی فرج وکلویه حریص اولمق شول
مرتبه اقبح وافضحدرکه هیچ برکسه ایچون لایق ومناسب اولمز باخصوصکه
پیرلك وقتنده حریص کلو وکیرو آزاولمق شول قدر اشنع وافظعدرکه جهودلره
بیله لایق کلمز ای بدبخت شول بدشقی که خدای تعالی حضرتلری اکا بوکونه حرص
ویردی وآنی عبد الفرج وعبد البطن مرتبه سنه ایرکوردی حضرت نبی علیه
السلام بوکونه حریص فرج وکلو اولان کسه لره بدعا ایلیوب (تعس عبد فرجه
تعس عبد بطنه تعس وانتکس) بیوردی بونلرك هلاکی ایچون بویله بدعا ایلدی
﴿ مثنوی ﴾ ریخت دندانهای سك چون پیرشد * ترك مردم کردوسرکین
کیرشد * این سکان شصت ساله وانکر * هردمی دندان سکشان تیزتر) چونکم
کلب پیر اولدی انك دندانلری دوکلدی مردمی ترك ایلدی وسرکین کیر اولدی
امابو التمش یلاق سکاره نظر ایله هر بردمده انلرك کوپك دیشی تیزتردر یعنی
چونکم کلب قوجه یه ودیشلری دوکله مردملری طالمقدن وانلره اورمکدن
واذاقیلمقدن فارغ اولوب انجق نجاست طوتمغه وسرکین اکل ایتمکه قانع اولور
امابو التمش یاشنده اولان کوپکلری کورکه هردمده بونلرك کوپك کبی آدم
طالمغه دیشلری تیزتردر نجاستدن وسرکیندن بتر اولان حرامی یادکارندن ماعدا
نیجه کسه لرك اتین دخی یمکه دیش بیلرلر ونیجه لری دخی کلب کبی اورمکله آزرده
ایلرلر ﴿ مثنوی ﴾ پیرسك راریخت پشم از پوستین * این سکان پیراطلس
پوش بین * عشقشان وحرصشان درفرج وزر * دمبدم چون نسل سك بین
بیشتر) قوجه کلبك پوستندن پشمی دوکلدی وچپلاق قالدی بو اطلس پوش
اولان قوجه کوپکلری کورکه بونلر سکدن بتر اولدی انلرك عشقنی ودخی فرج
وزره اولان حرصنی دمبدم نسل سك کبی زیاده رك کور یعنی بو اطلس پوش اولان
قوجه دججه مردم آزار اولوب دنیایه میل ومحبت قیلان بی دینلر نیجه وجوهله
کلابدن بترلردر زیرا قوجه کوپك قوجه دقده دریسندن یوکی دوکلور
کویا که اول بیچاره کورکنی ولباسنی ترك ایدوب عریان قالور امابو اطلس کیجی
کوپکلری کورکه حریر کیمك رجاله حرام ایکن بونلر قوجه دججه حریرلر کیوب

واطلسلرده کورکلر قیلیوب پوستلرن زیاده ایدرلر باخصوص که بونلرک عشق وحرصی فرج و زره هردمده نسل کلاب بیشتر اولدیغی کبی وکورکوپک یاور یلری طورمقدن اوریوب نیجه چوق اولور ایسه بونلرک دخی مقتضای فرجه وجمع سیم وزره حرص ومحبتلری طورمقدن زیاده اولمقده در بونلر شول عبید درهم ودینار درکه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بونلرک حقنده (لعن عبد الدینار لعن عبد الدرهم لعن عبد بطنه لعن عبد فرجه) بیورمشدر ﴿مثنوی﴾

اینچنین عمری که مایهٔ دوزخست * مر قصابان غضب را مسلخست * چون بکویندش که عمر تو دراز * می شود دل خوش دهانش ازخنده باز * این چنین نفرین دعا پندارد او * چشم نگشاید سری برنارد او * کر بدیدی یک سر مو از معاد * اوش کفتی اینچنین عمر تو باد) بونچلاین برعمر که مایهٔ دوزخدر تحقیق غضب الله قصابلری ایچون مسلخدر یعنی بونچلاین برعمر وزندکانیکه جهنم سرمایه سیدر حق تعالینک غضبی ملکلرینه سلخ خانه کبیدر وقصابلرک سلخه محل اولان خانه لری کبی مردار ونجسدر مع هذا اول کاب بی دانش کندینک بومرتبه نجس وخبیث اولدیغندن بیخبر اولوب چونکم اکادیسه لر دی سنک عمرک اوزون اولسون دلخوش اولور وآنک دهانی کولمکدن کشاده اولور وبویله دیمکدن عظیم حظ الور وبونی کندیسنه خیردعا بیلور بونچلاین نفرین ولعنتی اول غافل وجاهل کندیسی ایچون ابودعا زعم قیلور بصر وبصیرتن آچمز وباشنی خواب غفلتدن یوقارو قالدرمز تاکم کندوسنک نه مرتبه خبیث وپلید عمره مبتلا اولدیغنی کوریدی ومرجع ومعاد جانبنه نظر ایرکوریدی اکر معاد جانبندن برسرموقدر زندکانیلک کوریدی وعیش آخرته ذره قدر نظر ایرکوریدی اول قوجه کوپک بویله دینکسه یه بونچلاین عمر سنک اولسون دیردی اوش اکرچه اواشدن مرکبدر فارسیدر ولیکن اول پیرسکه عائد اولمق ایله ابهام اطیفدن خالی دکلدر نته کم بو قصه ده واقع اولان کیلانی کندیسنه دعاایلین درویشه خداسنی سلامتله بنم کینک مقامنه ایرشدرسون دیو جواب ویردی

﴿ داستان درویش که آن خواجهٔ کیلانی را دعا کرد ﴾
﴿ که خدا ترا بسلامت بخان ومان برساند ﴾

اول درویشک داستان وحکایه سیدرکه اول خواجهٔ کیلانی یه دعا ایلدی بویله دیوکه خدای تعالی سنی سلامتله خانمانکه ایرشدرسن ﴿مثنوی﴾ کفت یک

روزی بخواجهٔ کیلئ * نان پرستی نرکدا زنبیلئ * چون ستد زونان بکفت ای مستعان * خوش بخان ومان بازش خود رسان * کفت خان ار آنست که من دیده ام * حق

ترا انجار ساند ای دژم) بر کون کیلانی برخواجه یه زنبیله منسوب برنان پرست
جری واقوی کدا دیدی زاکاف معناسنه در امابونده جری واقوی معناسنه استعاره
اولنور یعنی برکون کیلانه منسوب اولان برخواجه یه زنبیل ایله دریوزه قیلان ونان
وغدایه زیاده حریص اولان قوی کدا دیدی چونکم اول خواجه دن نان الدی
حضرت خدایه خطاب ایدوب دیدی ای مستعان بوخواجه یی کندینک خانمانه
کیرو خوش ایرشدر واونده اولان کسه لرایله بونی خوش کورشدر مکرکه اول
خواجه نك کیلان ولایتنده اولان خانمانی ویران ایدی یاخود کندینک خانماننده
موجب محنت وآفت نیجه شی وارایدیکه خواجه انلردن بغایت رنجیده ورمیده
اولمشدی بوسببدن اکا بویله دعا ایلین کدایه جواب ویروب دیدی خان اکر
اودرکه بن کورمشم ای چرکین یوزلو کدا حق تعالی اول یره سنی ایرشدرسون
و بوقصه دن حصه اول اولدیکه اکر کندی عمرنك براهل دنیا ویران وخراب
اولدیغنی بلیدی اکا عمرك زیاده اولسون دین کسه لره بوخواجۀ کیلانینك کدایه
ویردیکی جواب کبی ویردی و بوکونه دعادن حظ ایلیوب نفرت قیلوردی چونکم
بیوردقلری کلماتده معانی واسراره متعلق اولان کلماته نسبتله ادنی اق شائبه سی
توهم اولندی بووهمی دفع ایلمك ایچون و بواحق اولان سوزلری سویلمکه
سبب نه اولدیغنی بیان قیلمق ایچون بو بیتلری ایراد ایدوب بیوردیلر * مثنوی *
هر محدث راخسان باذل کنند * حرفش ار عالی بود نازل کنند * زانکه قدر
مستمع آید نبا * برقد خواجه برد درزی قبا * چونکه مجلس بی چنین پیغاره
نیست * ازحدیث پست نازل چاره چیست) هر محدثی خسلره باذل ایلرلر انك
حرفی اکر عالی اوله نازل ایلرلر باذل بونده خور وحقیر معناسنه در یعنی هرنقدر
بلیغ وفصیح سویلیجی وحقایق ودقایق ایلیجی متکلم اولسه مستمع اولنلر
چونکم خس ودنی اولدلر لابد اول متکلمی حقیر ودنی سویلیجی ایلرلر اکر اول
محدثك حرف وکلامی فی الحقیقه عالی اولورسه ده انی پست ونازل ایلرلر
زیرا که نبا مستمع اولان کسه لرك فهمی مقداری کلورنته کم درزی قبایی خواجه نك
قدی اوزره کسر نبا خبره دیرلر یعنی هر بلیغ اولنه لازمدرکه کلامی مقتضای مقامه
کوره سویلیه ومستمع اولنلرك فهمی مقداری ادا ایلیه نته کم لسان شرعده
دخی هر کسه عقلی یتدیکی قدر سوز سویلمکه وفهم ایتدیکی مقداری تعبیر کلام
ایلمکه اشارت اولنمشدر و(کلموا الناس علی قدر عقولهم لا علی قدر عقولکم)
دیمکله امر قیلنمشدر ودخی (نحن معاشر الانبیاء امرنا ان ننزل الناس منازلهم
ونکلم الناس علی قدر عقولهم) دینلمشدر پس علیم وحکیم اولان کسه دن نبا وکلام
کلمز الامستمع اولنلرك فهمی مقداری ظهوره کلورنته کم براستاد خیاط برلباسی

برخواجه ایچون قطع ایلك استسه لابدا نی اول خواجه نك قدنی مقداری قطع قیلورر چونکم مجلس بو نجلاین پغاره‌سز دکلدر نازل اولان پست سوزدن چاره بوقدر پغاره لغتده برقاچ معنایه کلور بونده سفلی ودنی دیمك معناسی مراداولور یعنی چونکم مستمع اولنلرك مجلسی بونجلاین دنی وسفلی اولنلردن وعقل وفهمده ناقص وقاصر قالنلردن خالی دکلدر پس الحق وسفلی سوز سویلمك لازم کلور ومتکلمه واجب اولور اکثر ناسك طبیعتی هزله مائل واکثرینك دخی مشربی قصص وحکایته مائلدر چون بونلره بر محدث حقایق ودقایق علمیه واسرار ومعارف یقینیه سویلسه فهمه قادر اوله مدقلرندن اندن ملول اولورلر ونفرت قیلورلر پس عالم وحکیم اولان محدث انلرك مرتبه سنه تنزل ایدوب کاه قصص وحکایات سویلیوب اندن انلرك عقلی یتدیکی قدر بعض معانی واسراری درج ایلرودخی کاهی هزل کونه بعض سوز سویلیوب اول هزلده نیجه جد وحکمی درج وبیان ایلرنته‌کم حضرت مولانا قدس سره العزیز حضرتلرینك دأب شریفلری واسلوب لطیفلری بودر که کندیلر تمام نیجه علوم واسرار نقل اتمکه قادر بر عالی کلام صاحبی ایکن کاه اولور که بعض هزل کونه حکایتلر سویلمکه تنزل بیوررلر بوندن مقصودلری بوکونه حکایتلره مائل اولان کمسه‌لره دخی بواسلوبله اشارت قیلمق وتعلیم معانی ایلمکدر نته‌کم بو عجوزه حکایه‌سی دخی بو قبیلدندر که بونك ضمننده چوق پند ونصیحت بیورمشلر ومستمع اولنلره وافر منافع وفوائد درج ایلمشلردر * صفت آن عجوز ﴿ مثنوی ﴾ واستان هین این سخن را از کرو * سوی افسانهٔ عجوزه بازرو * چون مسن کشت ودر ین ره نیست مرد * تو بنه نامش عجوزه سال‌خورد) بوسوزی تیز اول رهندن کیر وال عجوزه‌نك افسانه‌سی جانبنه کیروکیت بو بیت برسبیل تجرید کندی نفس شریفلرینه خطاب ایلك طریقی اوزره دینلمشدر نته‌کم اول عجوزهٔ سالخورده‌نك قصه‌سنی مقدما برمقدار ذکر ایلیوب اول مقداری اول محلده قویوب مناسبتله الکلام یجر الکلام موجبنجه بعض نصایح وفوائدك تعبیرنه مشغول اولمشلرو بوقصه‌نك بقیه‌سنی کانه اول محلده رهن قیلمشلردی شمدی کیرواول عجوزه‌دن مرادکیم ایدوکنی تعبیره شروع ایلیوب وکندی وجود شریفلرینه بوکونه خطاب ایدوب بیوررلر که ای مولانا تیز اول بو عجوزه‌یه متعلق اولان سوزی اول محله کرواولمقدن کیروال اول عجوزه‌نك افسانه‌سی جانبنه کیروکیت واو عجوزه‌دن مراد کیملردر آنی بومحلده تعبیر وتقریر ایت چونکم اول کمسه مسن اولدی و بو بواده مردد کلدرسن انك نامنی عجوزهٔ سالخورده قو یعنی چون برکمسنه چوق یاشلو قوجه اوله و بو طریق الهیده اراولمیه ورجال مرتبه‌سنه ایرمیه‌سن انك نامنی چوق یاشلو قوجه قری قوکه بویله کمسه اکرچه صورتا قوجه

مراديسه ده معناده چوق باشلو قوجه قاريلر كبيدر ❊ مثنوی ❊ نه مراورا
رأس مال و پایهٔ * نه پذیرای قبول مایهٔ * نی دهنده نی پذیرنده خوشی * نی در
ومعنی ونی معنی کشی) نه اول سیرت عجوزه ده اولان مردك رأس مالی ونه بر پایه سی
وارونه برمایه نك قبولنی قبول ایدیجی اولور رأس مالدن مراد بونده یاسرمایهٔ
دیندر که مراد استعداد ودینه قابلیتدر یوخسه رأس مال دنیوی مراد اولمق
چندان مناسب اولمز و پایه دن مراد دخی پایهٔ دین اولمق اولیدر وپذیرا بونده ضبط
ایدیجی معناسنه در تقدیر کلام بویله دیمك اولورکه اول عجوزه سیرت اولان
مردایچون نه سرمایهٔ دین ونه پایهٔ یقین واردر ونه مایهٔ دینی قبول ایلمکه قبول
ایدیجیلك واردر یعنی قبول استعداده دخی انك وجودنده لیاقت وقابلیت یوقدر
نه خوشلغی قبول ایدیجیدر یعنی نه دینه منسوب اولان خوشلغی وبریجی ونه آنی
برخوشلق ویرندن قبول ایدیجیدرانده نه برمعنی ونه معنی کشلك واردریعنی نه انك
وجودنده معنای حقیقیدن برمعنی وارونه براهل معنادن معنی جذب ایتمکه استعداد
وقابلیت وار ❊ مثنوی ❊ نی زبان نی کوش نی عقل و بصر * نی هش ونی بیهشی
ونی فکر * نی نیاز ونی جمالی بهرناز * تو بتویش کنده مانند پیاز * نی رهی ببریده اونی
پای راه * نی تبش ان قحبه رانی سوزواه) انك نه زبانی ونه کوشی ونه عقل ونه
بصری واردرونه هوشی ونه بیهشلکی ونه فکری واردر یعنی اول قوجه قاری
کبی اولان پیرونابالغك نه طریقت الهیده برسوز سویلیه جك زبانی وارونه برحق
کلامی دکلمکه کوشی وارونه عقل دیانت اندیشه سی وارونه بصر بصیرتی وار بلکه
(صم بکم عمی فهم لایعقلون) آیت کریمه سنك مفهومنه مظهر اولان قومدن
اولمش وحق کلامی دکلمکدن بی کوش وحق سوزی سویلمکدن هم انلر کبی ابکم
قالمشدرنه انك دینه وتقوایه متعلق برهوشی وارونه محبت خدادن بیهشلکی وارونه
آخرته متعلق فکرلری واربلکه بونلرك جمله سندن خالی وبریدرنه حضرت خدایه
ونه اهل دله نیاز واحتیاجی وارونه اهل دل کبی نازایلمکدن اوتری برجمالی واریعنی
مرشد صاحب جمال وعالم واهل کمال اولنلره نیاز قیلیوب وعرض احتیاجی
یوق باخصوصکه کندینك طالبلره ناز ومفاخرت ایلمکدن اوتری برجمال وکمالی
دخی یوق بلکه پیاز کبی قات قات قوقش وهر برخبیث صفتی بری برندن زیاده
اولمشدرنه بریولی اوقطع ایلمش ونه انك یوله ایاغی واراول قحبه نك نه حرارتی ونه
سوزواهی وارقحبه دن مراد اول عجوزه سیرت اولان پیرنابالغدر واکا قحبه تعبیر
اولنمسی بواعتبار ایله درکندی پیره زن سیرت اولدیغندن ماعدا شریعت وطریقت
ارلرندن برمرد بالغ ایله جمع اولمیوب وانك تحت تصرفنه کندیسنی تسلیم قیلیوب
بلکه مجامعتی ومصاحبتی حرام اولان اهل شهوات واصحاب ضلالات ایله مجامعت

ومقارنت قيلقده‌در يعنى بوكونه عجوزه سيرت وفاحشه طبيعت اولان پير بى طاعت نه طريق الهيدن بر يولى قطع ايلمش ونه انك طريق حقه كتمكه براياغى وارونه اول فاحشه سيرتك درونده برحرارتى ونه سوز ونه آهى وار بلكه بوجهه دن انك خانهٔ درونى تهى وخاليدر اكر بوذكر اولنان صفتلردن بريسنى اندن ايسته سك انك خانهٔ وجودنده بوله مزسن ومنفعته ودينه يرار برخصلت ايسته سك اكه واصل اوله مزسك مكر انك خانهٔ درون وجودنى محل نجاست وخانهٔ بول وغايط ايليه سن نته كم بوحكايه ده واقع اولان درويش برخانه يه كلوب اندن هرنه ايستديسه بوله مديغكده اول خانه نك ايچنه تغوط وتبول ايلمكدن اوترى داخل اولدى كه بو شرح شريفدن معلومك اولور وقصه دن حصه نه ايدكى هم ظهوره كلور

قصهٔ آن درويش كه ازآن خانه هرچه ميخواست ميكفتند كه نيست

(مثنوى) سائلى آمد بسوى خانهٔ * خشك نانه خواست ياترنانهٔ * كفت صاحب خانه نان اينجا كجاست * خيره‌ كى اين دكان نانباست * كفت بارى اندكى پيهم بياب * كفت آخر نيست دكان قصاب * كفت پارهٔ آرد ده‌اى كدخدا * كفت پندار يكه هست اين آسيا * كفت بارى آب ده ازمكرعه * كفت آخر نيست جو يامشرعه) برسائل براوجاغنه كلدى اول اودن خشك اتمك ياتازه اتمك استدى ترنانه تازه اتمك معناسنه‌در صاحب خانه اول ديلنجى يه ايتدى بواوده اتمك قنده‌در خيره ميسن بواوچون اتمكجى دكانيدر يعنى اى سائل سراسيمه ميسن بوخانه اتمكجى دكانيدر كه بوندن اتمك استرسك بوخانه اتمك محلى دكلدر اتمكى وار اتمكجيلردن استه ديدى پس سائل اول خانه صاحبنه ديدى بارى برازجق ايچ ياغى بول خانه صاحبى اول سائله ايتدى اى كدا آخر بوخانه قصاب دكانى دكلدر پيه پاره قصاب دكاننده بولنور وارآنى انلردن استه پس سائل اوصاحبنه ينه ديدى اى كدخدا يعنى اوصاحبى بارى بر پاره اون و برخانه صاحبى اكا جواب ويروب ظن ايلرسنكه بوآسيادر يعنى بويله قياس ايلرسنكه بوخانه دكرمن اوله اون دكرمنده اولوراكر اون حاجتك ايسه وارانى دكرمنده استه پس سائل دونوب ينه خانه صاحبنه ديدى اى صاحب خانه بارى مكرعه‌دن برايچم صوو برمكرعه آب خورده ديرلر تركيجه صوت ديدكلريدر صاحب خانه اكا ديدى بواوايرمق ياخود صومحلى دكلدر صو استرسك چشمه ده چاده چوق‌ر انده‌استه (مثنوى) هرچه اودر خواست ازنان تاسپوس * چربكى ميكفت وى كردش فسوس * ان كدا دررفت ودامن بركشيد * اندران خانه بحسبت خواست ريد) الحاصل اول سائل ناندن سپوسه‌دك يعنى اتمكدن كپكه دك هرنه استديسه صاحب خانه اكانكته اووطمن

آمیز سوزسو یلدی وطنز وتمسخر ایلدی چرپك نكته‌لووطنز آمیز سوز معناسنه‌در افسوس طنز وتمسخر ایلمكه دیرلر چونكم اول كدا صاحب خانه‌دن هرنه استدیسه بولمدی واول خانه‌یی استدیكی شیلردن خالی بولدی فی الحال ایچرو كندی واتكنی یوقار وچكدی وچوندی اول خانه ایچری ریدایچون تدبیرایله نجاستك ایستدی رید تغوطایتمك معناسنه‌در حسبت كسر حاله اجر وثواب وتدبیره‌درلر ﴿مثنوی﴾

كفت هی هی كفت تن‌زن ای دژم * تادرین ویرانه خود فارغ كنم * چون درینجانیست وجه زیستن * برچنین خانه ببایدریستن) صاحب خانه چونكم سائلك خانه ایچره تغوط ایتمكه عزیمتنی كوردی هی هی نه ایلرسن دیوب اكا عتاب وخطاب ایلدی سائل دخی اكا بوكونه سویلدیكه ای چركین وزشت اپسم اول وسكوت قیل تاكم بوخانهٔ ویرانه‌ده كندیمی تقاضای دروندن فارغ ایلیم‌سن قضای حاجت ایلدكسه بن بونده قضای حاجت ایلمكه تغوط وتبول ایلیم كه بوندن انسب محل اولمز چونكم بومحلده وجه معاش بوقدر بونجلین خانه اوزره نجاستك كرك چونكم براوده زندكانیلك ایتمك ایچون برقوت وغدا اولمیه انك ایچنه حدثك لازم اولور ونجاستمك لایق كلور دیدی وقصه‌دن حصه بواولدیكه بركسه‌نك وجود خانه‌سی كه علم وعملدن واخلاق حسنه‌دن خالی ومنافع اخرویه‌دن وفوائد دنیویه ودینیه‌دن عاری اولوب خانهٔ خراب كبی تهی اوله اول كسه‌نك خانهٔ وجودی محل نجاست وجای خباثت اولمغه لایق اولور بهرحال انسان اولنلره یااخروی ویادنیوی برخصلت وبرصنعت لازم اولنلردندر تاكم خلقه منفعت رسان اوله ومجرد بطاللردن اولمیه كه ان الله لایحب البطالین بیورلمشدر اول كسه كه جیفة اللیل وبطال النهار اوله ولاجل الاكل تبدیل شكل قیله انلر استر وخردن بلكه جرومدردن دخی بدتردرزیرا (بیت) مسكین خراكرچه بی تمیزست *چون بارهمی كشدعزیزست * دینلمشدر جرومدردن دخی نیجه انتفاع كورلمشدر پس انسان اولنده بهرحال منفعت رسان اولمغه برحالت ویار صنعت لازم اولنلردندر

﴿ مثنوی ﴾ چون‌نه‌بازی كه كیری توشكار *دست آموزشكارشهریار *نیستی طاوس باصدنقش بند * كه بنقشت چشمهار وشن كنند) ای مردنابالغ سن چونكم برباز دكلسن كه سن شكار طوته سن باز یده اولان یانفس كلمه‌دن اولورسه بازی عربی اولور طوغان معناسنه نفس كلمه‌دن اولیوب وحدت ایچون اولورسه بازفارسی اولورهم طوغان معناسنه یعنی سن شكار طوتیجی برطوغان دكلسن شهریارك شكاری اولان اوكرنمش طوغان كبی یعنی شول باز بلند پرواز اولان اصحاب رازدن دكلسن كه پادشاه حقیقینك دست عشق وبدمحبتنه اوكرنوب اكا شكار اوله‌سن ودخی عالم معنویده روحانی ونورانی نیجه شكارلر طوته سن ودخی یوزنقش ونكار

ایله بند اولمش یعنی نیجه نقوش والوانله باغلنمش طاوس دخی دکلسن که سنك
نقشکله چشملری روشن ایلیه‌لر یعنی طاوس کبی زیب وزیورایله ونقش ورنکله
ملون اولمش برصاحب جمال و یااهل کمال و یاخود مالك متاع ومال دکلسن که خلق
عالم سکا نظر ایتمکله کوزلرنی روشن قیله‌لر وسندن بوقدرله منتفع ومستفید اوله‌لر
﴿ مثنوی ﴾ هم نهٔ طوطی که چون قندت دهند * کوش سوی کفت شیرینت
دهند * هم نهٔ بلبل که عاشق وارزار * خوش بنالی درچمن یالاله‌زار * هم نهٔ هدهد که
پیکیها کنی * نه چولکلك که وطن بالا کنی) هم طوطیٔ کویا دکلسن که چونکم
سکا قند ویره‌لر کوشی سنك شیرین کلامك جانبنه قویه‌لر یعنی طوطی کبی برشیرین
سخن کسه دکلسن که چونکم سکا لطیف وشیرین غدا ویره‌لر وکوشلر بنی سنك کلام
شیرینکه قویوب سنی دکلیه‌لر هم بلبل خوش الحان دکلسن که عاشق کبی زارلقله چمنده
یالاله زارده خوش ناله ایلیه‌سن ولطیف آوازه‌لر وشیرین ادالر وصدالر قیلوب موزون
سوزلر سویلیه‌سن هم هدهد دخی دکلسن که پیککلر ایلیه‌سن وسبأ معنویدن سلیمان
علیه السلام سیرت اولان کمسه‌لره (وجئتك من سبأ بنبأ یقین) دیو سویلیه‌سن ومابینده
واسطه اولوب اخبار یقینیه نقل ایلیوب طالبی مطلوبه آشنا قیله‌سن ومطلوبدن
طالبه خبر کتوره‌سن لکلك کبی دخی دکلسنکه وطنکی بالا ایلیه‌سن یعنی لکلك
دیدکاری قوش کبی دکلسنکه مقامکی اعلاده ایلیه‌سن وللك للك دیو سویلیه‌سن
معناسی لك الحمد ولك الشکر ولك الحکم ولك الملك دیمکدر وملك وحکمی وحمد
وشکری مالك الملك اولان پادشاهه تخصیص ایلمکدر ﴿ مثنوی ﴾ درچه
کاری تو وبهرچت خرند * توچه مرغی وتراباچه خورند) پس سن ای بی هوش
نه کارده‌سن سنی ندن اوتری آلسونلر سن نه قوش سن وسنی نه اکل ایتسونلر یعنی
سنی بودنیاده ای بطال وزواید روزکار نه کار وعملده‌سن که سنی بوناس آله‌لر نه شیئه
یارارسن که سنی خریدار اوله‌لر سن قوشلردن نه قوش سن که سنی قبول ایلیه‌لر
ونه ایله هضم اولنورسن تا سنی انکله ییه‌لر وهضم ایلیه‌لر پس انسانه بهرحال
برخصلت لازمدر که انکله عند اهل الحق هضم اوله ومقبوله کله چونکم
بوخصلتلردن برخصلت اولمیه باری برهمت کرکدر که درکاه حقه انکله متوجه اوله
بیهوده وسرسری اولان وعمرنی عبث یره ضایع قیلان بنده اللهه کمال فضلکدن
عنایت ایله دیو دعا وتضرع قیله ﴿ مثنوی ﴾ زین دکان بامکیسان برترآ *
تادکان فضل کالله اشتری) ای بی مایه اولان غافل بو با مکیس اولنلرك دکانندن
یوقارو کل فضل دکاننه دکه کالله اشتری درمکیس بهایی اکسك ایدیجی کمسه یه
دیرلر مکس مکس دندرمکس انتقاص الثمن معناسنه‌در بوتقدیرجه مکیس فعیل
وزننده ناقص ثمن معناسنه اولمق اولی اولور و بعض نسخه‌ده دخی نوله واقع

اولمشدر بو تقدیرجه مکیسان مکیسك جمعی اولوب مکیس میم وزننده کاس بکیس دن اسم مفعول اولمق اولی اولورکه کیاستدن اولورکه کیاست زیرکلکه وفرط عقله دیرلر اماشمعی مرحوم بامکیسان باایله اولدیغنی جائز کورمش ونون نافیه ایله اولمق لازمدر دیو بویله بیورمشدرکه مکیس میمك وکاف عربینك کسریله محابا معناسنه درکه شرف وحرمت معناسنه در عرب حاباه فی البیع دیر فچن برکسه محابا ایلسه یعنی متاعنك عیننه نظرایلمیه واکا برمتاعی رعایت طریقیله ویرسه پس مکیس بواعتبارله غایت خوب واقع اولمشدر نامکیسان شرف وحرمت ورعایتسزلر معناسنه اولور وجان عالم مرحوم دخی بونی اختیار ایتمشدر اماضعفدن خالی دکلدر وتقدیر معنای بیت بامکیسان باایله اولدیغی اوزره بویله دیمك اولورکه ای بی سرمایه اولان مفلس بو بهایی اکسك ایدیجی اولان کسه لره ملتبس ومتعلق اولان دکاندن بوقاروکل که مراد اول دکاندن عالم اسبابدر ونامکیسان نونله اولدیغی اوزره معنی بوکیاستسزلر ونامعقوللر دکاندن ای بی مایه ترقی قیل حتی فضل الهی دکاننه واصل اول که الله تعالی مؤمنلردن نفسلرینی ومالارینی اشترا ایلدی وانلره انك مقابله سنده جنت اعلایی ثمن ویردی نته کم سورهٔ توبه ده (ان الله اشتری من المؤمنین انفسهم واموالهم بان لهم الجنة) بیوردی بو آیتده مؤمنلرك معیوب اولان نفسلرینی آلوب انك مقابله سنده انلره زیاده آغربهالو اولان جنت اعلایی ثمن ویردیکنه اشارت اولمشدر و بوآیت کریمه نك تفسیری جلد اولده عرب بادیه نشین حکایه سنده مرور قیلمشدر * مثنوی * کالهٔ که

هیچ خلقش ننکرید * ازخلاقت آن کریم آن راخرید * هیچ قلبی پیش او مردود نیست * زآنکه قصدش ازخریدن سودنیست) برکالهٔ یه که خلق اکا هیچ باقدی وخلاقتدن وکهنه اولمسندن اوتری اکا اصلا التفات ایتمدی اول کریم آنی صاتون الدی وکمال فضل وکرمندن اول کهنه اولان متاعه مشتری اولدی هیچ برقلب مزور اولان نسنه انك اوکنده مردود دکلدر زیرا اول غنی وکریمك آنی صاتون الملقده مقصودی سوددکلدر یعنی برکسنه نك کالهٔ نفسی هرنه قدر کهنه ومعیوب اولسه فرضا خلق عالمدن برینك قتنده مقبول ومرغوب اولمسه واول کسه یه کالهٔ پرعیب کبی اولان نفسی اول غنی مطلقه عرض ایلسه وای غنی وکریم اولان خدا بو بنم پرعیوب اولان نفسمی کمال فضلکدن اشتراقیل دیو سویلسه اول کریم ورحیم اولان خدا آنك پرعیب اولدیغنه نظر قیلیوب آنی اندن خریدار اولور وانك مقابله سنده اضعاف مضاعف اجرلر عطا قیلور هرنقدر قلب اولسه اول قلب مزوری برکسه حضرت خدایه عرض قیلسه هیچ برقلب انك درکاهندن مردود اولمز اندن اوتریکه اول غنی وکریم اولان پادشاهك اول کالهٔ پرعیبی المقدن

وقاب مزوری خریدار اولمقدن مقصودی کندیسنه برنفع وفائده اولسون ایچون دکلدر بلکه انك خریدار اولمقدن مقصودی کمال فضل وکرمنی کندی اظهار ایلیوب درکاهنه متوجه اولان بیچاره یه انعام واحسان ایلمکدر الله تعالینك افعالی معلل بالاغراض دکلدر (ان الله یغفر الذنوب جمیعا انه هو الغفور الرحیم) آیت کریمه سنك مفهوم لطیفی اوزره جمیع ذنوبی مؤمنلردن عفو ومغفرت ایلر ودرکاهنه متوجه اولنلری رحمت ومغفرتنه مستغرق ایلر وجرم وخطایی چوق قیلنلره (لاتقنطوا من رحمة الله) دیو بشارت ویرر همان بنده یه لایق اولان ممکن اولدیغی مرتبه قباحتنی بیلك وجرمنه معترف اولمق اول غنی وکریم اولان پادشاهدن رحمت ومغفرت طلب ایلمکدر پس بوقدر فوائد ونصایح بیوردقلرندنصکره ینه اول عجوزه نك حکایه سنه رجوع ایدوب بیوررلر

﴿ رجوع بداستان آن کمپیر ﴾

﴿ مثنوی ﴾ چون عروسی خواست رفتن آن خریف * موی ابرو پاك كردان مستخیف * پیش روآینه بگرفت آن عجوز * تابیاراید رخ ورخسار وپوز * چندگلگونه بمالید از بطر * سفرهٔ رو یش نشد پوشیده تر) چونکم اول خریف عروسلکه گیتمك استدی ابروسنك مو ینی اول خیف طلب ایدیجی پاك ایلدی خریف خاء معجمه ایله کوز فصلنه دیرلر بونده بومعنده مراد اولسه جائزاولور شو اعتبارله که اول عجوزه نك بهاری گچوب خزان زمانی کبی فسرده و پژمرده اولمش اوله اما خریف خرافتدن اولمق اولیدر که خرافت فساد عقله دیرلر وخریف عقلنه خلل کلش بونامشه دیرلر مستخیف خیفدندر بونده خیفدن مراد برقاچ وجه اولمق جائزدر اولا خیف لغتده غمدسکینه یعنی بچاق قنه دیرلر پس مستخیف قین اولمغی طلب ایدیجی دیمك اولور ورجلك ذکری بچاق منزله سنه تنزیل اولنوب عجوز کندی فرجنی اکاقین اولمغی طلب ایلمش اولور وثانیا خیف صواقندیسنك بوکسك یرینه دخی دیرلر پس برسبیل کنایه ذکر صواقندیسنك بوکسك یرنه تمثیل اولنوب مستخیف صواقندیسنك بوکسك یری اولان ذکری طلب ایدیجی معناسنه اولور ثالثا خیف صارمقش دری یه دخی دیرلر پس برسبیل کنایه صارمقش دربدن مراد ذکراولوب اول صارمقش دری پاره سی کبی اولان ذکری طلب ایدیجی عجوزه اولور وتوضیح معنی بو یله دیمك اولورکه چونکم اول قیش آینه بکزه ین بونامش قاری کلینلکه گیتمك استدی قاشلرینك قیللرینی اول قین اولمق طلب ایلیجی و یاذکر طلب ایلیجی پاك ایلدی یعنی قاشنده اولان یاوه قیللری یولوب ازاله قیلدی اول قوجه قاری یوزی اوکنده آینه طوتدی یعنی اوکنه آینه قویوب اکانظر

ایتدی تاکم یوزنی ورخسارنی وآغزنی بزیه اول عجوزه زیاده سرور وشادیلکندن یوزنه برنیجه کره کلکونه سوردی انك یوزی سفره سی اورتلمش اولدی وانك یوزینك بوکاشلرنی و بورشقلرینی اول کلکونه ستر قیلدی ﴿ مثنوی ﴾

عشرهای مصحف ازجامیبرید * می بچفسانید بروآن پلید * تاکه سفرهٔ روی او پنهان شود * تانکین حلقهٔ خوبان شود) اول عجوزه مصحفك عشرلرنی یرندن کسدی وقوپاردی اول پلید یوزی اوزره اول التونلو اولان نقطه لری یاپشدردی عشردن مراد مصحفده اولان شول نقطه لردرکه هرفاصله ده کاتبلر آنی یاسرخدن یالاجورددن ویاالتوندن وضع ایدرلر اکثر اون آیتده برنقطه مصحف شریفك کنارنه وضع ایدوب اول نقطه یی عشره علامت ایدرلر بونده عشردن مراد اول عشرده اولان نقطه لر اولمقده قابلدر و یاخود کنارده ومصحفده التوندن عشرلر یازرلر اول عشرلر اولمقده قابلدر پس اول پلید مصحفك عشرلرنی یرندن قوپاروب خاللر کبی یوزینه یاپشدردی تاکم انك یوزینك سفره سی پنهان اوله یعنی یوزینك بورشقلری اول عشرلرك تحتنده اورتله تاکم یوز تزویرله خوبلر حلقه سنك نکینی اوله نکین یوزك قاشنه دیرلر بوراده ممتاز و برکزیده معناسی مراداولور یعنی اول پلید کندی یوزنی مصحف عشرلرندن آراسته ایلدی تاکیم خوبلر ومحبوبلر مجمعنك ممتاز و برکزیده سی اوله وارآنی کوردیکی کبی برکزیدهٔ خوبان صانوب انك مجامعتنه زیاده رغبتلر ومحبتلر قیله ﴿ مثنوی ﴾ عشرهابرروی هرجانی نهاد * چونکه برمی بست چادر می فتاد * باز اوآن عشرها را باخدو * می بچفسانید براطراف رو * بازچادر راست کردی آن نکین * عشرها افتادازرو برزمین) اول مکاره عشرلری یوزی اوزره هر یره قودی چونکم چادرنی بغلدی عشرلر دوشدی یعنی عشرلری یوزنه قودقدنصکره چادرنی و یشمغنی یوزنه بغلدیغی کبی اول عشرلر آنك یوزندن دوشدی کیرو اول عجوزه اول عشرلری توکرکله یوزینك اطرافنه یاپشدردی کیرو چادرنی ویشمغنی اول حیله ومکرده بهادر اولان زن راست ایلدی عشرلر انك یوزندن زمین اوزره دوشدی نکین کاف فارسینك کسریله بهادر معناسنه در بونده حیله ومکرده بهادر اولمق معناسی مراد اولور ﴿ مثنوی ﴾ چون بسی می کرد فن وآن می فتاد * کفت صدلعنت برآن ابلیس باد * شدمصوران زمان ابلیس زود * کفت ای قحبهٔ قدید بی ورود * من همه عمراین نیند یشیده ام * نی زجزتوقحبهٔ این دیده ام) چونکم اول محتاله ومکاره چوقلق فن ایلدی اول عشرلر یوزنده طورمیوب دوشردی کوردیکه انك یوزنده اول عشرلر طورمز آنی شیطاندن ظن ایلیوب یوزلعنت اول ابلیسك اوزرینه اولسون دیدی وابلیس پرتلبیسه بی حضورلغندن نفرین ولعنت ایلدی

ابلیس دخی اول مکاره‌نك كندیسنه لعنت ونفرین ایلدیکنی استماع ایلیوب علی الفور اول زمانده ابلیس پرتلبیس دخی اکا قرشو مصور اولدی وتمثل قیلدی ای بی ورود اولان قدید قحبه دیدی یعنی ای قدمسز و عنسز اولان قوریمش قحبه وملعونه بن دوکلی عمرمده بو حیله ومکری فکر ایلمشم ونه سندن غیری بر قحبه دن وملعونه دن بونی کورمشم یعنی سندن غیری بر فاحشه دن بو کونه دوزن ومکری بو آنه دك کورمدمکه انك عمری سکساته وطقسانه ایره اندنصکره یوزن دوزوب اره حریص اوله علی الخصوص مصحفك عشرلرن یرندن قوپاروب انکله یوزین تزیین وترتیب ایلیه ای ملعونه هیچ بو دنیاده بوایشدلمشمیدر و یاخود بو کونه بر حیله کورلمشمیدر بو کونه مکر وتلبیسی کمسه اشلمش و بر مکاره بو کونه فکری خاطرینه کتورمشدر ﴿ مثنوی ﴾ تخم نادردر فضیحت کاشتی درجهان تو مصحفی نکذاشتی * صد بلیسی تو خبیس اندر خبیس * ترك من کوای عجوز دزد پیس * چند دزدی عشر از روی کتب * تاملون سازی رو یت همچو سبب) ای ملعونه فضیحت وقباحتده تخم نادر اکدك یعنی بو کونه فعل خبیثی اشلکده بر عجیب تخم اکدك وبدعت سیئه دیکمه سنی دکدك جهانده سن بر مصحف قومدککه انلرك اکثرینك عشرلرنی اوغورلدك سن خبیس اندر خبیس سن یوز ابلیس سن ای پیس خرسز بنی ترك ایله خبیس عسکره دیرلر بش کونه طائفه نك اجتماعی اولدیغی اعتبارله بری مقدم بری میمنه بری میسره بری قلب بری دخی صفدر پیس ابرص مرضنه دیرلر جذام زحمتنه دخی کاهی تعبیر ایدرلر بعض نسخه ده دزدیرینه دردواقع اولمشدر در دپیس دردلو دیمك معناسنه اولور ومحصول بیت بویله دیمك اولورکه سن ای پرتلبیس یوز ابلیس عسکری ایچره یوز ابلیس عسکری قدرسن ای ابرص زحمتلو عجوزه بنی ترك ایله ونفرینی ولعنتی کندنك ایچون سویله ای محتاله ومکاره کتاب یوزندن عشری نیجه بر اوغورلرسن تاکم یوز یکی الماکبی انکله ملون دوزه سن پس بو عشر اوغورلاین عجوزه دن مراد شول زشت روونفسنده اولان بدخو قحبه طبیعت وفاحشه سیرت کمسه اولورکه نفسنده زشت وقبیح ایکن مشتهای نفسانیه سی اوزره خلقه عرض جمال ایلکدن اوتری کندینك زشت اولان وجودنی یاآیات کریمه ایله ویااحادیث شریفه ایله ویاخود علوم ومعارف اولیا وکلمات اصفیا ایله تزیین وتلوین ایتمك استیوب هرچند بونلری کندیسنه یاپشدرمق استه‌سه بونلرا کا بربسته اولمیه وانك خباثت خوبینی وقباحت روبینی من وجه ستر قلمیه ولیکن اول بدخو وزشت روتکلف وتصنع ایدوب بونلرله کندوبی دوزوب قوشوب خلقه کوسترش ایلیه و بن شویله برخوبم ولطیف محبوبم دیمك مضمونی سویلیه بو کونه کمسه‌لره توبیخ وتقریع ایدوب قصه دن حصه‌نه اولدیغنه دخی بو بیتلرله اشارت

قیلوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ چند دزدی حرف مردان خدا * تافروشی وستانی
مرحبا * رنك بربسته تراکلکون نکرد * شاخ بربسته فن عرجون نکرد * عاقبت
چون چادرمرک ترسد * ازرخت این عشرها اندرفتد) مردان خدانك حرفنی
ای بدخووزشت رواولان مزور نیجه براوغورلرسن تاکم آنی صاتهسن وخلقدن
مرحبا آلهسن رنك بربستهسنی کلکونه ایلمدی بربسته اولان شاخ فن عرجونی
ایلمدی یعنی انبیا علیهم السلام واولیای عظامك حروف وکلماتنی کتابلردن اوغورلاین
وانلرك کلماتی ایله کندیسنی تزیین وتمویه ایلاین مرایی ومزورنه زمانه دك مردان
خدانك حروف وکلماتنی اوغورلیوب تاآنی خلقه صاتهسن وبوناسدن انك
مقابلهسنده مرحبا خوش کلدك دیمکی وانلرك دعوتنه واروب نفیس غدایکی
الهسن هرچند کهسن بوانبیا علیهم السلام واولیای عظامك کلمات طیبهسیله وجه
ذاتکی کلکونه ایلمك استهسك بوتصنع ایله بربسته اولان رنکسنی کلکونه قیلمز
وسنك وجه باطنك بوعاریتی اولان زیور پرتزویردن حسن جمال بولمزنته کم بربسته
اولان بداق عرجون صنعتنی ایلمز عرجون خرمانك صلقمنه متصل اولان اکری
وقوری چو یدر یعنی برشاخی برخرما اغاجنه صکرهدن کتوروب باغلهسك اول
بربسته اولان شاخ خرمانك کندی ذاتندن بتن وخرما صالقمنی بتورن عرجون
فنی ایلمکه قادر اولمز پس علم ومعرفت شول کسهنك که ذاتندن بتهوبرکسه دخی
غیرینك علمی وکلامنی سرقه ایدوب کندیسنه باغلیه وناسه بوبنم ذاتمدن بتدی
وبنم درخت وجودمدن شو یله میوهلر ظهوره کلدی دیوسویلیه هرچند اویله
اولان عوامی فریفته ایلیوب ایناندررایسهده محقق اولان اصحاب بصیرتی فریفته
ایلمکه قادر اولهمز زیرا انلر بربستهیی بربستهدن فرق وتمییز ایلمکه قادرلردر خرما
بتوردن عرجونك فن وصنعتنی خرما اغاجنه باغلنمش اولان شاخ عاریتی ایلمکه
قادر اولمدیغنی بونلرنیجه بیلورلرسه مرایی ومقلد اولان مخلص ومحقق اولانلرك فن
وصنعتنی ایلمکه قادر اولمدیغنی هم بویله بیلورلر ای عجوزه سیرت اولان وکندیسنی
زیورتزویرله مزین ومزخرف قیلان خودنما وخود فروش عاقبة الامر چونکم
مرك چادری سکا یرشه وپیك اجل کلوب سنکله کوروشهسنك یوزکدن بوعشرلر
اشغه د وشر یعنی بوآیات واحادیثدن ذاتکی تزیین ایلدیکك کلمات وخلقه بن عالم
وعاملم وياخود خوش خوی ولطیف روی وشیرین کوی برکسنهیم دیوسویلدیکك
مقالات بالکلیه سنك ذاتکدن زائل اولوروسنك زشت اولان وجه باطنك ظهوره
کلوره اول کون انی زیورتزویرله بزهمکه قادر اولمزسن وکندی قباحت وخباثتکی
سترقیله مزسن ﴿ مثنوی ﴾ چونکه آید خیز خیزان رحیل * کم شود زان
پس فنون قال وقیل * عالم خاموشی آید پیش بست * وای آنکو دردرونا نسیش

نیست) چونکم اول رحیلك خیز خیزی کله یعنی دنیادن آخرته اول کوچك وقتنده اولان قالق قالق دیمك ظاهر اوله اندنصکره قال وقیل فنلری کم اولور و بو عبارتلر واستعارتلر و بلاغتلر وفصاحتلر ورنکین سوزلر وقیل وقاله متعلق اولان معرفتلر بالکلیه فنابولور خاموشلق عالمی کلور مقدم سن طور یعنی موت سببیله خاموشلق عالمی کلور اول عالم کلزدن اوله سن توقف قیل وسا کت اول بیست بابست لفظندن مخففدر که استادن لفظندن امر در طورو توقف ایله معناسنه بووجه دخی جائزدر دینه خاموشلق عالمی اوکه کلورسن توقف ایله وای اول کسه یه که انك درونده حضرت حقه ودا آخرته برانس یوقدر یاخود معنی وای اول کسه یه که انك درونده اول خاموشلکه برانس یوقدر یعنی ای قیل وقاله معتاد اولان و بو کفت وکویه الفت وانسیت قیلان خاموشلك عالمی بر کون کلورسن اول کلزدن مقدم طور وسکوت ایلکه انسیت قیل وای اول کسه نك حالنه که انك درونده صمت وسکوت ایلکه برانس اولمیه وکندیسنی مالایعنی سویلمکدن بری قیلمیه وهمان بوقیل وقالدن لذت آله وموجب صمت وسکوت اولان موت وفنادن غافل اوله

﴿ مثنوی ﴾ صیقلی کن یك دوروزی سینه‌را * دفتر خودساز آن آینه‌را *
که‌زسایهٔ یوسف صاحب قران * شدزلیخای عجوز ازسرجوان) پس ای سینه‌سنی کفت وکوزنکاریله مکدرایلین برایکی کون که‌مصقلهٔ ذکرالهی ایله برصیقل ایله وحق تعالی حضرتلرینه اللهم آت نفسی تقواها وزکها وانت خیرمن زکاها وانت ولیها ومولاها دیودعا ایدوب سویله که (قدافلح من زکیها وقدخاب من دسّیها) آیتنك موجبنجه نفسنی تصفیه قیلان وتزکیه وتطهیر ایلین کسه فلاح بولدی اول آینه‌یی کندیکه دفتردوز یعنی برایکی کون سینه‌کی غل وغشدن پاك ایدوب آینه کبی پاك مصیقل ومجلی ایله اول سینه آینه‌سنی کندیکه دفترو کتاب دوزوانده اولان احوال واسراری اوقی وکور که اول سینه آینه‌سنده صافی اولدقدنصکره صورمعانی نیجه کور ینور واشکال روحانی انده نیجه ظهوره کلور چونکم ای عجوزه سیرت سن سینه‌کی آینه کبی مجلی ومصفی ایلیه‌سن و برسینه‌سی آینه کبی اولان خوبه مقارنت قیله‌سن اول آینه کبی اولان سینه‌یه مقارنت قیلمق واکا واصل اولمق واسطه سندن عجوزه سیرت اولمقلق کیدوب یکی باشدن تازه ونوجوان اولورسن ونته کم مشهوردر که عجوزه اولان زلیخا یوسف علیه السلام صاحب قرانك سایهٔ عنایت وظل مقارنتندن باشدن تازه جوان اولدی وقاریلق کیدوب چهره‌سی حسن ولطافت بولدی بونك قصه‌سی یوسف وزلیخانامنده اولان کتابلرده مسطور اولدی اجمالی بودرکه زلیخا یوسف علیه السلامك عشقنده قوجه قاری اولدی یوزی وکوزی بورشدی انك یوزنده حسن وملاحتدن اصلا اثر قالمدی شول

مرتبه ده كه خلقك نظرلرندن بيله دوشدى بركون يوسف عليه السلام حضرتلرينك
رهكذارنده سائلجه سنه اوتوردى يوسف عليه السلام حضرتلرى اول جانبدن
كچركن آنى كوردى بيله ميوب بعض يارانه بو كيمدر ديو سؤال قيلدى بو اول سنك
عشقكده شكسته وخسته اولان زليخادر ديو جواب ويرديلر الله الله بو شعدى
بوشكله مى كيرمش ديو وافر تعجب ايلدكدنصكره انك درونده مرحمت كلوب
زليخايه يقين واروب انك حالنى وخاطرنى صوردى زليخا چونكم يوسف عليه
السلامك بو التفاتنى كوردى باشدن تازه اولدى ورنك وروينه حسن ولطافت
كلدى ديرلر و برقول اوزره دخى يوسف عليه السلام اكا دعا ايلدى فى الحال يوسف
عليه السلامك دعاسى بركاتيله اول قاريلق كيدوب اون سكز باشنده برلطيف
وتازه صاحب جمال اولدى ديو تعبير ايدرلر پس اى عجوزه سيرت اولان كمسه سندخى
يوسف عليه السلام معنوى ومحبوب روحانينك سايهٔ همتنه قرين اولسك وانك
خير دعاسنى السك وانى كندى سينه كه آينه قيلسك لابدسندخى عجوزه سيرتلك
كيديدى وزليخا باشدن تازه وجوان اولديغى كبى سن هم اول صاحب جمالك وكمالك
مقارنتندن تازه وجوان اوليدك وكنديكى برلطيف وخوب ونظيف محبوب بوليدك
مولانا حافظك (بيت) كرچه پيرم توشبى تنك در آغوشم كش * تاسحر كه زكنار
توجوان برخيزم * ديديكى كلامدن مقصود ومرادنه ايدوكنى هم بيله‌دك

(مثنوى) ميشود مبدل بخورشيد تموز * آن مزاج بارد برد العجوز * ميشود
مبدل بسوز مريمى * شاخ خشك نخل مردهٔ ماتمى) كورمزميسن خورشيد تموز
سببيله مبدل اولور اول برد العجوزك مزاج باردى وكذلك مريمه منسوب اولان
سوزايله ماتمه منسوب اولان مرده كبى قورى نخلك شاخى مبدل اولور بعض
نسخه ده دخى مصرع ثانى شاخ اب خشكى بنخلى خرمى واقع اولمشدر
وشارحلردخى بونسخه يى اختيار قيلمشلردر بونسخه اوزره معنى مريمه منسوب
اولان سوز ايله برخشك لب شاخ خرمه منسوب اولان نخله يه ياخود برخرم
نخله يه مبدل اولدى ديمك اولور حضرت مريم عيسى عليه السلام حضرتلرينى
حامله اولدقده مضطرب اولمسى وسوز وكدازلر اظهار ايدوب موتنى ونسيا ومنسيا
نابود ونا پيدا اولمسنى تمنى قيلمسى وانك سوز ودعاسى واسطه سيله قورمش خرما
اغاجى تر وتازه اولمسى ولطافت وطراوت بولمسنك قصه سى كرارا ومرارا
هر بردفترده مناسبتله مرور قيلمشدر باخصوص سورهٔ طه ده (وهزى اليك بجذع
النخلة تساقط عليك رطبا جنيا) آيتنده مفصل ومشروح ثابت اولمشدر
ايراده حاجت يوق تموز باى آيلرندن براسى آيك اسميدركه مشهوردر بونده خورشيد
تموزدن مراد سوز وحرارته متعلق اولان محبة الله ومعرفة الله در برد عجوز

مشـهور قوجه قاری صوغوغی دیدکلری بهاره قریب اولان صوغو قدر که مشهور ومتعارفدر بونده مراد اکرچه عجوزاولنلرك وشـیوخنه وار وب قوالریـنه ومزاجلرینه ضعف کلان و وجودلرنده ومزاجلرنده اولان برودت مراد اولورکه انلرك وجودنده ومزاجنـده حرارت وکرمیت قالمیوب مزاجلری فسرده وجسدلری مرده کبی اولور ولیکن بونده مراد برسبیل کنایه عجوزسیرت اولان بارد طبیعتلرك مزاجنـده اولان برودت اولور وتوضیح کلام وتعبیر مرام بویله دیمك اولور که ای عجوزه‌سیرت اولان وای پیره زنلرکبی بی حرارت و بی کرمیت قلان فسرده دل شوق وحرارته متعلق اولان خورشـید محبت وآفتاب معرفت سـبیله اول سنك بردالعجوز کبی اولان مزاجك مبدل اوله وقلبکدن فسرده‌لك کیدوب درونکه برشوق وحرارت کله واول شوق وحرارتله زمین وجودك نشـو ونمابوله ورونق ولطافت بوله وکذلك سنك قوریمش نخله کبی اولان یابس وجودك مریمه منسوب اولان سـوز وکداز واسطه‌سیله برخرم خرما و یریجی نخله کبی اوله ویبوست و برودت کیـدوب درخت وجود که برقوت وحالت کلوب تا کم نخلهٔ مریم کبی نیجه ثمرلر و یره وسـنك طهارت ونزاهتکه اول معنی میولری دلیل اوله وشهادت قیله * مثنوی * ای عجوزه چند کوشی بافضا * نقد جوا کـنون رها کن مامضا * چون رخت را نیست درخو بی امید * خواه کلکونه نه وخواهی مدید) ای عجوزه سیرت اولان کمسه قضایه مقابل نیجه برچالشورسن که قضاسنی کچن زمانکده بویله بدخو وزشت رو ایلمش شمدی ماضی بی ترك ایله وهرنه ایسه کچن کچدی دیوسو یله ونقد نه‌ایسه انی طلب ایله وممکن اولدیغی مرتبه نقد عمری طاعت حقه عجوزانه صرف ایله چونکم سـنك یوزك خوب اولمغه امیـد یوقدر استرسك کلکونه قواسترسك مداد قومداد مرکبه درلر مدیداوقمق امیده قافیه اولمقدن اوتریدر بو بیتدن منفهم اولان معنی اعمل ماشئت معناسیدر چونکم طبیب الهی برکسه‌نك علاج پذیر اولمسنی کورمیه و برکسه دخی کندینك خلقت ذاتیه وصورت اصلیه‌سـنی بعض علاجله تبدیل ایلمکه قادر اولیه انك ظاهرنه کلکونه کبی لطیف رنکلر قویه‌سـك ینه ملاحت پذیر اولمز ومرکب کبی خبیث وقبیح رنکلرده قوسك هم انك صورت اصلیه‌سنه عیب وشین و یرمز زیرا اصلنده دخی زشت وقبیحدر مرکب قوسـك هم زشت وقبیحدر پس خلقت اصلیه‌سی بدوصورت ذاتیه‌سی اصلنده اقبح وافسـد اولنه علاج مناسب اولمز نته‌کم برطبیب برنجوری کوروب انك علاج پذیر اولدیغنه عالم اولدقده انك تربیه ومعالجه‌سندن فارغ اولدی ورجوع قیلدی و بوسرخ شریفـدن بومعنی معلومك اولورکه بوسرخ شریف بوذکراولنان معنایی مؤید اولدی

حکایت

حكايت آن رنجور كه طبيب در وامید صحت ندید

﴿ مثنوى ﴾ آن یکی رنجو رشد سوی طبيب * كفت نبضم رافرو بين اى لبيب * تازنبض آكه شوى ازحال دل * كه رك دستست بادل متصل) مثلا اول بر رنجور طبيب جانبنه كتدى اول رنجور طبيبه ايتدى اى لبيب وعاقل الكى آشغه ايدوب بنم نبضمى كور تاكم نبضك حركتندن قلبك حالنه آكاه اوله سن ودرونده اولان مرضه شعور بوله سن كه الده اولان طمر قلبه متصلدر ودرونده اولان حالتى بيلكه ظاهرده اولان نبضك حركتى دليلدر نته كم عرفا الظاهر عنوان الباطن ديوب ظاهرده اولان اقوال وافعالدن باطنده اولان اسرار واحواله استدلال قيلورلر ﴿ مثنوى ﴾ چونكه دل غيبست خواهى زومثال * رو بجو كه بادلستش اتصال) چونكه قلب غيبدر غيب بونده غائب معناسنه در يعنى چونكم قلب غائبدر اكر اندن مثال استرسك وانك حالندن خبر طويمق طلب ايدرسك اندن استه كه انك قلبه اتصالى واردر مثلا صنوبرى الشكل اولان مضغه پاره سيكه اكا قلب ديرلر چون قلبده ودرونده برمرض اوله انى خارجده بيلك استين طبيب اكا متصل اولان طمردن استر وانك حركتندن قلبك صلاحنه وفسادنه استدلال ايلر وكذلك شول نفس ناطقه كه اكا دخى مشايخ قلب ديرلر چون بو قلبك دخى صلاح وفسادنى بركسه بيلك استه سه اكا متصل اولان جوارح واعضادن بيلور وجوارح واعضانك حركتندن باطنده اولان قلبك احوالنه استدلال قيلورنته كم حضرت نبى صلى الله عليه وسلم برنماز قيلان رجلك ظاهر اعضاسنده اولان عدم خشوعنى كوروب انك قلبنك عدم خشوعنه جوارحنك عدم خشوعى دلالت ايلر بيوردى نته كم (لوخشعت جوارحه لخشع قلبه) حديثى بو معنايه شهادت ودلالت ايلدى پس اصحاب فراست الظاهر عنوان الباطن ديوب ظاهرده اولان حركتدن باطنده اولان محركه استدلال ايدرلر نته كم بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ بادپنهانست ازچشم اى امين * درغبار وجنبش بركش ببين * كز يمينست او وزان يا ازشمال * جنبش بركت بكويت وصف حال) اى امين باد چشمدن پنهاندر اول بادى سن غبارده وجنبش بركده كور يعنى ريح اكرچه چشم ناسدن پنهان ومخفيدر كه بركسه انى كورمكه قادر اولمز وليكن سن اول ريحى ياغبارك حركتنده ويا اوراقك جنبشنده كور كه اول باد يمين جانبندن اسيجيدر وياخود شمال طرفندن اسيجيدر بركك جنبشى سكا وصف حالى سويلر كذلك انسانك جسدلرى اوراقنك حركتلرى دخى سكا باطنده محرك اولان هوالرينك قنغى طرفدن اسديكنى خبرويرر مثلا بركسه يى طاعت وعبادت

وصلاح وفلاح سمتنه حركت ايلر وميل ومحبت قيلر كورسك انى محرك اولان
هوا يمين طرفندن كلمشدر واول كمسه (واصحاب اليمين ما اصحاب اليمين) آيتيله
مشار اليها اولان اصحاب يميندن اولمشدر وبر كمسه‌يى دخى فساد ومعصيت
وكفر وضلالت طرفنه حركت ايلر كورسك واول جانبه ميل ومحبت ايلمش مشاهده
قيلسك آنى محرك اولان هوا شمال طرفندن كلمش واول كمسنه (واصحاب الشمال
ما اصحاب الشمال) آيتيله مشار اليها اولان اصحاب شمالدن اولمشدر ﴿ مثنوى ﴾
مستى دل ار نميدانى كه كو * وصف او از نركس مخمور جو) سن كوكل مستلكنى
بيلمز ايسك بويله ديو كه قنى كوكل مستلكى انك وصفنى مخمور اولان نركسدن استه
مخمور اولان نركسدن مراد مست ومخمور اولان كوزدر يعنى بر كمسنه‌نك كوكلنك
مست اولمسنى بيلمك ايسته سك اول مستلك وصفنى انك كوزلرندن استرسن اكر انك
كوزلرنده خمار علامتى وار ايسه انك درونى دخى مستدر واكر انك كوزلرنده اثر خمار
بولنميه انك درونى مست ومخمور دكلدر كه لابد درونده اولان صفت وحالتك
عكس واثرى بيرونده اولان اعضايه وسيمايه چيقمه كركدر واعضا وسيما درونده
اولان حالتلره وصفتلره دليل اولسه وآنى تعريف قيلسه كركدر انكيچون الله تبارك
وتعالى حضرتلرى (يعرف المجرمون بسيماهم) بيوردى واصحاب رسول حقنده
(سيماهم فى وجوههم من اثر السجود) ديو كلام مجيدنده خبر ويردى كه بونلرك
نهاده اولان سجودك آثار وانوارى وجهلرنده پيدا وظاهر اولمش ايدى پس
يعنى شراب محبتدن بر عاشقك قلبى مست اولسه انك قلبنك مست الهى اولمسنك
عكس واثرى ظاهرده اولان عيننه وذاتنه خروج ايلر وانك خارجده اولان عينى
انك مست الهى ومخمور خمر ربانى اولديغنه دلالت قيلر انك خارجده اولان عيننده
مست حق اولمغه شهادت ايلر نيجه اثر وعلامت ظاهر اولور واول اثر وعلامت
انك جان ودلنك مست الهى اولديغنه دلالت وشهادت قيلر ﴿ مثنوى ﴾
چون ز ذات حق بعيدى وصف ذات * باز دانى از رسول ومعجزات * معجزاتى
وكراماتى خفى * برزند بر دل ز پيران صفى * كه درونشان صد قيامت نقد
هست * كمترين آنكه شود همسايه مست) چونكم حق تبارك وتعالى حضرتلرينك
ذات لطيفندن بعيد اوله‌سن وصف ذات حقى رسولدن ومعجزاتندن آشكارا بيلورسن
حق سبحانه وتعالى عالم باطندن بو عالم ظاهرى قوللرينه كنديسنى بيلدرمكدن اوترى
رسول كوندردى واكا خارق عادت قوت وقدرت ويرديكه انده اولان قوت
وقدرت ساير بشرده اولمدى واول خارق عادت اولان قدرته معجزه دينلدى پس
اول رسول عليه السلام بو عالم ظاهرده اولان ناسه كلوب حق تعالينك ذاتندن
وصفاتندن پيغمبر اولدى وانبا واخبار قيلدى بو اعتبار ايله اكا پيغمبر ونبى عليه

﴿ السلام ﴾

السلام دينلدی چونکم سن حق تعالينك ذاتنی وصفاتنی اندن بعيد اولديغك
اعتبار يله بيلمه سن انك ذاتنی وصفاتنی اللهك رسولندن بيلورسن وانك معجزاتندن
انك كمال قدرتنه وقوتنه استدلال قيلورسن چونکم رسول عليه السلامدن ظهوره
كلان معجزات ظاهره وآيات باهره نك دوری مرور قيلدی ونبوت ختم اولدی اول
معجزات حضرت نبی عليه السلامك مقامنك قائملری ووارثلری اولان وليلرده
وصفيلرده مخفی اولوب اكا كرامات دينلدی ومعجزاتله كراماتك فرقی انجق وليدن
صادر اولسه كرامت نبيدن صادر اولسه معجزه دينمكدر لكن تحدی ودعوايه
مقارنت شرط اولدی زيرا ايكيسی يله خارق عادتدر اما پيغمبر عليه السلامدن
ظهوره كلدكده معجزه دينور وويلدن ظهوره كلدكده كرامت دينور اما اوليانك اصل
مقبول اولان كرامتی مخفی اولان كرامتدر و بو بيتلردخی كرامات معنوينك مقبوله
اولمسنه دلالت وشهادت قيلمشدر بيورر لركه برنوع خفی اولان معجزات و برنوع
خفی اولان كراماتك حقيقتده براولديغنه اشارت واردر كه ايكيسی يله معنيده
خارق عادتدر اما نبيدن صادر اولدقده معجزه دينور ووليدن ظهوره كلدكده
كرامت تعبير اولنور بعد عصر النبی اول معجزات صفی اولان پيرلرك درونده خفی
اولدی وانلرك درونده اولان معجزهٔ معنوی وكرامت خفينك اثری و پرتوی مستعد
اولان طالب قلبنه طوقنور كه اول پيرلرك درونده نقدر ونيجه يوز بيك قيامت
واردر كه انلر نيجه يوز كره اولدكدن وفانی اولدقدنصكره حيات الهيه ايله حی
اولمشلر وحضرت حق ايله قائم اولمق مرتبه سن بولمشلردر چونكم بونلرك درونده
قيامت معنويه دن نيجه يوز بيك قيامت واردر كه كمترين قيامت اولدركه اكا همسايه
اولان مست وسكران اولور وعالم صوريدن فراغت قيلور نته كم صوری اولان
قيامت كلدكده وناس اكا مقارن اولدقده سكران اولور كما قال الله تعالی (وتری
الناس سكاری وماهم بسكاری ولكن عذاب الله شديد) كذلك اوليای عظامك
باطننده اولان قيامته مقارن اولان ناسی دخی سن بصر بصيرتله انلره نظر ايلسك
سكاری كوررسن حال بوكه بونلر ظاهرا سكاری دكللردر ولكن بونلر حقنده
عذاب الله شديد واردر عذب لذيذ وشيرين معناسنه در بونلر الله شرابنك شدت
لذتندن مست ومسكور اولمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ پس جليس الله كشت آن نيك
بخت * كه بپهلوی سعيدی بردرخت) پس اول نيك بخت جليس الله اولدی كه
برسعيدك پهلوسنه رخت ايلتدی يعنی اول بختی نيكو وطالعی سعادتلو اولان
طالب وسالك فی الحقيقه اللهله جليس اولدی وحضرت حق ايله صحبت قيلدی كه
برسعيد ورشيد اولان مرشدك حضورنه رخت ومتاعنی ايلتدی وكندوينی اكا
تسليم ايتدی وانكله صحبت طوتدی نته كم (من اراد ان يجلس مع الله فليجلس

معاهل التصوف) كلامی هم بو معنایه دلالت وشهادت قیلدی ❊ مثنوی ❊
معجزه كان بر جمادی زد اثر * یا عصا یا بحر یا شق القمر * كر اثر بر جان زند
بی واسطه * متصل كردد به پنهـان رابطه) معجزه كه او بر جماد او زره اثر
اوردی اول جماد یا عصا ویا بحر و یا شق القمر در كه عصا مار و بحر راه وماه شق اولدی
نته كم حضرت موسی علیه السـلامك معجزه سی عصایی اژدرها قیلدی (فالقی
عصـاه فاذاهی ثعبان مبین) آیتی بوكه شاهد اولدی ودخی اول حضرت
عصایله وحی اولندیغی اوزره بحره اوردی بحر اون ایكی یول اولدی وهر بر یولدن
بر سـبط كذر قیلدی وقردخی حضرت رسول صلی الله علیه وسلمك معجزه سـیله
شق اولدی پس معجزه بونلرك وجودنه اولا تأثیر قیلدی اندنصكره بونلر واسطه سیله
بو معجزه لری كورن كمسـه لرك قلبنه ور وحنه اثر معجزه طوقنوب انلر اول رسـوله
ایمان كتوروب تصدیق قیلدی اكر رسولك اول معجزه سی بی واسـطهٔ جمادات
متأثره جانه اثر اوره اول جانله پنهانده رابطه متصل اولور اول جانك نهـانده
رابطه سی مؤثره متصل اولور دینسـه دخی وجه در وخلاصهٔ كلام اولدر كه
نبیدن ظهوره كلان معجزه كه اول معجزه مثلا یا عصا و یا بحر و یا قمر كبی جمادلردن
برجماده اثر اوردی وتأثیر قیلدی واول متأثر اولان جماد واسطه سیله اول عصرده
اولان مؤمنلرك جاننه اثر قیلوب انلر اول مؤثره مؤمن اولدیلر واول واسـطه ایله
تصدیق قیلدیلر اكر رسولك اول معجزه سی بلا واسطه طالب اولنلرك جاننه اثر اوره
وانلرك درونـنه تأثیر قیله لابد مؤثره انلرك جانك رابطه وتعلق متصل اولور
وانلرك جانی حقیقی اولان مؤثره وآنك رسولنه جمادات اوزره تأثیر ایلین معجزه لری
كورمكسزن تصـدیق قیلور مؤمن اولور ❊ مثنوی ❊ بر جمادات آن اثرها
عاریه ست * آن پی روح خوش متوار یه ست) جمادات اوزره اول اثرلر عاریه در
اول اثرلر متوار یه اولان روح خوشـدن اوتریدر یعنی معجزهٔ رسولك جمادات
اوزره واقع اولان اثرلری مثلا عصانك ثعبـان اولمسی و بحرك منفلق اولوب
كالطود العظیم طورمسی وماهك منشق اولمسی كبی كه جمادات اوزره عاریتی ایدی
رسولك صدقنه دلالت وشهادت ایلمكدن اوتری اول معجزه نك اثرلری جمادات
اوزره بر مقـدار طوروب بنه زائل اولـدی واول معجزه نك اثرلری اصل متواری
و پنهان اولان روح خوشـدن اوتری اولدی كه مؤمنك روحی انی كوروب اول
واسطه ایله مؤثره ایمان قیلدی واكا تصدیق ایلدی ❊ مثنوی ❊ تا ازآن جامد
اثر كیرد ضمیر * حبذا نان بی هیولای خمیر * حبذا خوان مسیحی بی كمی * حبذا بی
باغ میوهٔ مریمی) تاكم اول جامددن ضمیر اثر پذیر اوله حبذا نان خمیر هیولاسنسز
حبذا بر مسیحك نقصانسز اولان خوانی مسیحی ده بانسبت ایچون اولوب

نه كوزلدر مسيحه منسوب اولان كلك سز خوان ديمك دخى جائزدرنه كوزلدر باغسز مريمه منسوب اولان ميوه هيولا اصله ديرلر مثلا برخانه نك اصلى حجروشجر وترابدر اكا هيولاى خانه ديرلر پس هيولاى نان خميرو هيولاى خمير اون اولور خوان مسيحيدن مراد حضرت عيسى عليه السلامه نازله اولان مائده دركه بى تعب وبى زحمت اون مائده حضرت عيسى عليه السلامه (اللهم ربنا انزل علينا مائدة من السماء) ديو دعا ايلدكده آسمان طرفندن نازل اولدى وانك قومى اندن اكل قيلدى وبونده خوان مسيحيدن مراد ظاهرده اولان معجزه سز قلبه وروحه نازل اولان غداى روحانى ومائدهٔ معنويدر مثلا ايمان وعرفان وايقان كبى وميوهٔ مريميدن مراد حضرت مريمه بى كسب وبى سبب حق تعالى حضرتلرينك قتندن كلان رزقدركه حضرت زكريا عليه السلام هربار كه اول مريمك اوزرينه داخل اولسيدى انك قتنده رزق كورردى نته كم سورهٔ آل عمرانده حق تعالى اكا منسوب اولان رزقدن اكا خبر ويروب ديدى (كلما دخل عليها زكريا المحراب وجد عندها رزقا قال يامريم انى لك هذا قالت هو من عندالله) وبو محلده ميوهٔ مريميدن مراد نفسه معجزهٔ صورى واسطه سنسز من عندالله كلان وحاصل اولان رزق معنوى اولور وبو بيتين شريفينك تقديرى وتحقيق وتفسيرى بويله ديمك اولور كه حضرت رسول خدادن ظاهر اولان معجزه نك جمادات اوزره اولان اثرلرى متواريه اولان روح خوشدن اوترى عاريتيدر تاكم اول عصرده حاضر اولان خلقك ضميرى اول متأثر اولان جامددن اثرپذير اوله ومؤثر اولان معجزه صاحبنه اقرار وتابع اوله اما هيولاى خمير واسطه سنسز اولان اتمك نه كوزلدر كه خميره وانى يوغورمغه محتاج اولمدين برحاضر اتمك اوله وبركرسنه نك اول اتمك قارننى طيوره بويله اتمك نه كوزلدر هيولاى خميره محتاج اولان نائدن يكدر پس برايمان كه معجزهٔ صورى واسطه سيله اوله وبركسنه نك جانى اول معجزهٔ صورى واسطه سيله اولان غدادن طويه معجزهٔ صورى واسطه سنسز اولان ايماندن محبوبتر ومقبولتردر نته كم خميردن اولان نائدن اصل خمير اولمدين الله قتنده بى تعب وبى زحمت بلاواسطه كلان نان محبوبتر ومقبولتردر كذلك بى كم وبى زحمت اولان مائدهٔ روحانى ونعم ربانى خوبتر ومحبوبتردر شول معجزهٔ صورى واسطه سنسز حاصل اولان ايمان وعرفان خوانندن وكذلك باغسز اولان رزق مريمى باغ ايله وباغچه ايله اولان ميوه لردن وورزقلردن خوبتر ومحبوبتر اولديغى كبى برمؤمنك نفسنه معجزهٔ صورى واسطه سى اولمدين من عندالله كلان رزق روحانى ومائدهٔ ايمانى خوبتر ومحبوبتردر انكچون حضرت رسول صلى الله عليه وسلمك معجزه سنى كوروب ايمانه كلان كسه نك ايمانندن حضرت رسول

عليه السلامى كورميوب بعدعصر النبي وجوده كلوب اكا ايمان كتورن كمسنه لرك
ايمانى افضل واقوى اولمشدر وبونك تحقيقى جلد اولك آخرنه قريب بقيهٔ قصهٔ
زيد سرخنده * پس بغيت نيم ذره حفظ كار * به كه اندر حاضرى زآن
صدهزار * بيتنك شرحنده مرور قيلنمشدر انده طالب اولنه ﴿ مثنوى ﴾
برزند ازجان كامل معجزات * برضمير جان طالب چون حيات * معجزه بحرست
وناقص مرغ خاك * مرغ آبى دروى ايمن ازهلاك) كاملك جانندن معجزات
طالبك ضمير جانى اوزره حيات كبى اورر معجزه فى المثل بحردر وناقص مرغ
خاكيدر مرغ آبى اول معجزه ده هلاكدن ايمندر وكاملدن مراد بونده حقيقتده
محمد صلى الله عليه وسلم حضرتلريدر بعده هرشول وليكه حقيقت محمديه نك
مظهرى اوله وكندى عصرنده وارث محمدى وقائم مقام احمدى اولوب طالبلره
ارشاد وتربيه قيله اول كاملك جانى حقيقت محمديه يه مرآت اولور وروح محمدينك
معجزاتى انك آينهٔ جاننده ظهوره كلور چون اول قائم مقام نبوى اولان ولى كاملك
جانندن اول معجزه نك پرتوى واثرى برطالبك ضميرنه طوقنسه اكا كرامت دينور اما
كرامتله معجزه نك حقيقتى بردر نته كم اصحاب كلامدن اكثر علما دخى بو مذهبه ذاهب
اولمشلر وبويله اتفاق قيلمشلردر كه وليك كرامتى انك متبوعى اولان نبي عليه السلامك
معجزه سنك عكس واثريدر اولياى محمدى صلى الله عليه وسلمك وجودلرنده اولان
كرامات عليه بو اعتبار اوزره حضرت محمد عليه السلامك معجزاتنك عكس واثرى
اولور وناقصدن مراد ايمانده وعرفانده ناقص اولان كمسه لر اولور ومرغ آبيدن
مراد ايمان وعرفان آبنه اهل اولان مريدلر وطالبلر اولور وتقدير كلام بويله ديكى
افاده قيلور كه حضرت محمد مصطفى صلى الله عليه وسلمك وارثى اولان مرشد
كاملك جانندن معجزات نبويه كرامات ناميله مسمى اولديغى حالده طالبك ضمير
جاننه حيات كبى اورر وعقلنى وقلبنى وروحنى انك احيا قيلور وطالب اول حيات
قلبيه وقوت روحانيه يى كندى درونده معاينه ومشاهده قيلور وبيلور كه اول
حيات قلبيه وقوت روحانيه كنديك مظهر حقيقت محمديه اولان مرشدك
جانندن ضميرنه طوقندى وانك جاننده اولان معجزات نبويه وانوار واسرار محمديه نك
عكوس وآثارى كنديك جان وجناننه كلدى وپرتو صالدى فى المثل معجزه بردريا كبيدر
ايمانده وعرفانده ناقص اولان جاهللر وغافللر مرغ خاكى كبيدر مرغ خاكى دريادە نيجه
هلاك اولورسه ايمان وعرفانده ناقص اولان جاهللر وغافللر دخى بروارث نبي اولان
وليدن اثر معجزه اولان كرامتى كوردكلرنده هم اكا انكار ايتمكله هلاك اولورلر واول
بحر معجزه دن منتفع اولميوب محروم قالورلر اما مرغ آبى كبى اولان اهل ايمان
واصحاب ايقان اول بحر معجزه ده هلاك اولمقدن ايمنلردر زيرا اول شيخ كاملك

جاندن بونلرك جانته واصل اولان معجزه بونلری عاجز قیلمز و بونلری مهلك
اولمز بلكه بونلره قوت وقدرت ویرر و بونلر دخی اول قوت وقدرتی عین روح
نبویدن بیلور و كندی شیخنی مظهر حقیقت محمدیه مشاهده قیلور پس هر وجهله
انك وجودندن كلان آثار وحالات اكا نافع اولور ﴿ مثنوی ﴾ عجز بخش جان
هر نامحرمی * لیك قدرت بخش جان همدمی) اول وارث كاملك جاندن ظهوره
كلان معجزه هر نامحرمك جانته عجز بخشدر ولیكن همدم اولان جانه قدرت بخشدر
یعنی اول مرشد كاملك جاندن ظهوره كلان كرامت اگرچه هر برنااهل
ونامحرمك جانته عجز و یریجی وآنی ضعف وفتور مرتبه سنه ایركوریجیدر
ولیكن هر بر همدمك جانته قوت و یریجی وكمال مرتبه سنه ایركوریجیدر
﴿ مثنوی ﴾ چون نیابی این سعادت در ضمیر * پس ز ظاهر هر دم استدلال كیر
كه اثرها بر مشاعر ظاهرست * وین اثرها از مؤثر مخبرست) چونكم ای طالب
بوسعادتی سن ضمیركده بولمیه سن پس ظاهردن هردم استدلال طوت كه اثرلر
مشاعر اوزره ظاهردر بو اثرلر مؤثردن مخبردر مشاعر مشعرك جمعیدر حواس
خمسهٔ ظاهره یه دیرلر پس توضیح معنی بویله دیمك اولور كه وارث كامل اولان
مرشد فاضلك جاندن طالبك جانته نور معجزه اورر واثر كرامت البته تأثیر قیلور
اما اكا اهل اولان درونده آنی بولور واهل اولمیوب ناقص اولان آنی بولمیوب عاجز
قالور چونكم ای طالب سن بوسعادتی یعنی بو اثر معجزه وكرامت اولان ولی
شناسلغی ضمیركده بولمیه سن وقائم مقام محمد علیه السلامی كیمدر آنی بیلمیه سن
پس ظاهر اجساده باقوب هر دم ظاهردن باطنه استدلال طوت الظاهر عنوان
الباطن دیمشلردر بو محققدر كه باطنده اولان مؤثرك اثرلری مشاعر اوزره ظاهردر
و بو حواس ظاهره اوزره اولان اثرلر باطنده اولان مؤثردن خبر و یریجیدر خلاصهٔ
كلام بودر كه چون سن كندی درونكده بر ولینك جاندن كلان كرامتی وسعادتی
بولمیه سن وانك اهل كرامت وصاحب سعادت ایدوكنی بیلمیه سن پس سكا آنی بیلمك
لازم اولورسه انك ظاهرنه باقوب ظاهرنده اولان آثاردن باطنده اولان مؤثره
هر دم استدلال ایله كه باطنده اولان مؤثرك اثرلری حواس ظاهره اوزره چیقوب
پیدا اولور و بو حواس ظاهرده اولان اثرلر باطنده اولان مؤثردن طالبه اخبار
قیلور مثلا ولی الله دوستنه دیرلر و بركمسه نك الله دوستی اولدیغنه انك حواس
ظاهره سی الله بیوردیغی امر اوزره اولدیغی دلالت ایلر و كذلك كلامی دخی
باطنده ناطقه اولان نفسنك مرتبه سنه دلالت قیلور كه لسان ترجمان جناندر
و كذلك اعضاده اولان افعالهم درونده اولان فاعلك نه مرتبه ده اولدیغنه
دلالت قیلور چون بركمسه نك ظاهرده اولان جمیع احوالنی وافعالنی واقوالنی

حضرت محمد صلى الله تعالى عليه وسلمك سنت سنيه‌سنه موافق كورسك وانك
جمله حواسنى امر حقه مطيع ومنقاد اولمش مشاهده قيلسك بهرحال اول كسنه
ولى الله‌در زيرا ولى خدا اولمين كندى نفسنى شرع مصطفايه طابق النعل
بالنعل او يديره‌مز بلكه كاه اولوركه شريعته مخالف وآداب طريقته مغايراندن
آثار نفسانى وافعال شيطانى ظهوره كلور وانك مشاعرنده اول اثرلر پيدا اولور
پس ظاهرده اولان اثرلردن باطنده اولان مؤثره استدلال ايلمك بوذكر اولنان
اسلوب اوزره اولور امابو استدلاله دخى خيلى قوت ومعرفت لازمدركه اول قوتله
بركسنه ظاهرده اولان آثاردن باطنده اولان مؤثره استدلال ايلمكه قادر اوله
وظاهرده اولان افعال واقوالدن باطنده اولان مؤثرك نه مقام ونه مرتبه‌ده ايدوكنى
بيله ❊ مثنوى ❊ هست پنهان معنى هر دارو بى * همچو سحر وصنعت
هر جادو بى * چون نظر در فعل وآثارش كنى * كرچه پنهانست اظهارش كنى *
قوتى كان اندرونش مضمرست * چون بفعل آيد عيان ومظهرست) مثلا هر بر
دارونك معناسى پنهاندر يعنى هر داروك خاصيتى اول داروك باطننده مخفى
و پوشيده‌در مثلا سحر كبى وهر جادونك صنعتى كبى كه هر جادونك صنعتى اول
جادنك وجودنده پنهاندر مادامكه انى اظهار ايليه چونكم اول سحرى فعله كتوره
اول زمانده اول جادونك سحرى وسحرده نقدر استاد اولديغى ظهوره كلور
چونكم سن اول ساحرك فعلنه وآثارنه نظر ايليه‌سن اكرچه انك فاعلى ومؤثرى
معناده پنهاندر سن آنى اظهار ايلرسن زيرا شول بر قوت كه اول قوت بر دارونك
درونده ويا بر ساحرك درونده مضمردر چونكم اول قوت فعله كله عيان ومظهردر
چونكم بو مقدمه وبو مثل معلوم اولدى استاد طريقت اولان بر ولى وبر مرشدى
بوكا كوره قياس ايله كه بر ولينك ومرشدك معناسنى وخاصيتنى وباطننده اولان
قوتنى اكر بيلمك استرايسك ظاهرده اولان افعالنه وآثارنه نظر ايله تاكم انك ظاهرده
اولان آثارندن باطننده اولان مؤثرك قوتنه ومرتبه سنه عالم اوله‌سن بو اعتبار
ايله زمان سلفده كاوب بو جهاندن كذر قيلان وليلرك بيله اثرلرينه نظر اولندقده
مرتبه‌لرنى وعلملرينك معرفتلرينى ومرتبه‌لرينك واحاطه ايلديكى دائره‌يى مشرب
ومذهبلرنى بيلمك ممكن وقابلدر نته‌كم (مصراع) كلامندن اولور معلوم كشينك
كندى مقدارى) ديمشلردر لابد آثار مؤثره دلالت ايدبجيدر ايمدى باطنده مخفى
اولان مؤثرك نه مرتبه قوت وقدرتى وار ايدوكنى بيلمك استرسك خارج عالمده
اولان آثارنه نظر ايله تاكه انك نه مرتبه قوت وقدرت صاحبى اولديغى ونه مرتبه
قدر ومراتب ومقاماتى احاطه قيلديغى ونه كونه فعل وصنعته قادر اولديغى
بيله‌سن ومعلوم ايليه‌سن ❊ مثنوى ❊ چون باثار اين همه پيداشدت * چون

نشـد پید زتا ثیرایزدت * نی سبیها واثرها مغز و پوست * چون بجویی جملکی آثار اوست) چونکم آثار ایله بوذکر اولنان شیلرك دوکلیسی سکا پیدا اولدی سنك ازدك وصانعك تأثیردن نیچون پیدا اولمدی یعنی نبینك باطننده اولان مثلااندن ظهوره کلان آثار سببیله مؤمن وعاقل اولنلره معلوم اولدی وانك حق پیغمبر اولاسی ثبوت بولدی وکذلك اولیای کرامك وجودی دخی انلردن ظهور ایلین آثار حسنه وافعال غریبه سببیله انلرمرید اولان واعتقاد قیلان طالبلره پیدا وظاهر اولدی وکذلك ادویه‌نك خاصیاتی تجربه ایله بیلندی وساحرك دخی سحری وصنعتنك آثاری ظاهر اولمغله اول ساحر معلوم اولندی چونکم بوجمله مؤثرلرك وجودی آثاری سببیله سکا پیدا وآشکارا اولدی پس سنك خالق وصانعك بوقدر افعال عجیبه وآثار غریبه نیچون پیدا اولمدی آفاقده وانفسده وهردمده بوقدر آیاتی کوسترر وبوقدر تأثیراتی اظهار ایلرکن اول سکا نیچون هرشیئدن ظاهر اولمدی سببلر واثرلر مغز وپوست هرنه ایسه چونکم استیه‌سن جمله‌سی انك اثرلری دکلیدر مصرع اولده اولان نی کلمه‌سی مصرع ثانیده اولان آثاراوست لفظنه صرف اولنور چون بجویی جملکی نی آثار اوست تقدیرنده اولور وبویتده استفهام تقدیری معناسی واردر وتقدیر کلام بویله‌دیمك اولورکه جمیع سببلر وجمیع اثرلر جمله مغزلر وپوستلر هرنه ایسه آثاری وجمیع اشیا چونکم جمله‌سنی طلب قیله‌سن وبونلرك اصلنی وحقیقتنی بیلك مراد ایلیه‌سن جمله‌سی انك آثاری دکلیدر بومقرر ومحققدرکه بوجمله اشیا جمیعا انك آثاریدر ومؤثر حقیقی بوجمله‌ده همان اولدر سائر اشیا وسائط واسباب منزله سنده‌در چونکم آثاردن مؤثره استدلال ایلیه‌سن حضرت حق اکرچه ابطن من کل بطوندر بواعتبارایله اظهر من کل ظهورکوررسن وبوجمله آفاقده وانفسده اولان تأثیراتی همان اندن مشاهده قیلورسن (مثنوی) دوست کیری چیزهارا ازاثر * پس چرا زآثار بخششی بی‌خبر * ازخیال دوست کیری خلق را * چون نکیری شاه غرب وشرق را * این سخن پایان ندارد ای قباد * حرص مارا اندرین پایان مباد) شیلری اثردن اوتری دوست طوترسن پس نیچون آثار بخش اولندن بی‌خبرسن یعنی مؤثراولان شیلری اثرندن اوتری وانلرك اثری سکا خوش کلدیکی ایچون انلری دوست طوترسن وانلره محبت ایدرسن پس نیچون سن اول شیلره آثار بخش اولان مؤثر حقیقیدن بی‌خبرسن اصل دوست طوتمغه لایق خود اولدر خلقی برخیالدن اوتری دوست طوترسن یعنی بومخلوقی خیال مثابه‌سنده اولان اثرلردن اوتری محبوب اتخاذایدرسن پس شرق وغربك شاهنی نیچون دوست طوتمیه‌سن که بوقدر افعال عجیبه وآثار بدیعه اول پادشاه حقیقینك ارادت وقدرتیله ظهوره کلمشدر وفی الحقیقه

هرشیده مؤثر همان اول اولمشدر غیرك تأثیری مجازیدر چونکم رنجورك اثر نبضندن انك درونندە اولان مرض مؤثره استدلال اولنمق مناسبتیله بوقدر اسرار ومعانی سویلدیلر بوکونه اسرار وکفتارك نهایتی اولمدیغنه بو بیتلرله اشارت قیلوب بیوررلر ای شاه وقباد منزلهسندهاولان بومؤثرانه وآثار وتأثیراته متعلق اولان سوز پایان طوتمز بوکونه سوزی سویلمکده وبونوع معارفی واطایفی نقل ایلمکده واقع اولان حرص عزه بزم پایان اولمسونکه علوم ومعانی یه اولان حرص بغایت مقبولدر وانك استماعنه وکسب وتحصیلنه اولان حرص دخی مشروع ومعقولدر انکیچون الله تبارك وتعالی حضرتلری حبیبنه علمه قانع اولمیوب انك همیشه زیاده اولمسندن اوتری (وقل رب زدنی علما) بوآیت کریمه علمه حریص اولمغی افاده ایلدی و بوحدیث شریف دخی علمه حریص اولمنك فضیلتنی بیان قیلدی نتهکم حضرت نبی اکرم صلی الله علیه وسلم بیوردی (منهومان لایشبعان طالب الدنیا وطالب العلم وهما لایستویان اما طالب العلم فیزداد فی رضی الرحمن واما طالب الدنیا فیزداد فی الطغیان) رواه ابن مسعود رضی الله عنه

رجوع بقصهٔ رنجور * بازکرد وقصهٔ رنجور کو * باطبیب آکه ستار خو * نبض او بکرفت وواقف شد زحال * که امید صحت او بد محال

ای مولانا اثردن مؤثره استدلال ایلمکه متعلق اولان کلماتی سویلمکدن کیرودون رنجورك قصهسنی سویله ستارخو اولان آکاه طبیبله یعنی اول ستار خویلو اولان آکاه وخبردار طبیبله اول رنجورك قصهسی نیجه اولدیسه آنی سویله واول طبیب آکاه اول رنجور ایله نه کونه معامله قیلدیسه انی بیان ایله اول طبیب آکاه اول رنجورك نبضنی طوتدی وحالندن واقف اولدی وانك درونندە اولان مرضه شعور بولدی که اول رنجورك صحت بولمق امیدی محال ایدی کوردیکه اندن صحت بولمغه قابلیت یوق پس انك حالندن خبردار اولوب سن قابل علاج دکلسن دیمدی بلکه ستارلغله معامله ایلدی طبیبدن مراد بونده طبیب الهی اولان مرشد ومربی اولور ورنجوردن مراد امراض قلبیه صاحبی اولان مریض معنوی اولور چون برطبیب الهی بررنجور معنوینك نبضنی طوتسه وآثار ظاهرهسندن وحرکات جوارحندن باطننده اولان مؤثره ومحرکه استدلال ایدوب انك حالنه واقف اولسه اکر علاج پذیر اوله جغنی بیلورسه بومرضك چارهسنی شونی ایشلمك وشونی اشلمکدردیوب تعیین ایلر وانك علاج وتربیهسنه مشغول اولور واکر انك صحت بولمسی محال اولورسه وعلاج پذیر اولمدیغی عیانه کلورسه بونظم شریفده ذکر ایلدکاری طبیب آکاه اول رنجور تباهه نه دیدی ایسه اول طبیب الهی

دخی اول معنوی اولان رنجوره بویله دیر ﴿ مثنوی ﴾ گفت هرچت دل بخواهد آن بکن * تارود ازجسمت این رنج کهن * هرچه خواهد خاطر تو وامگیر * تانگرد صبر و پرهیزت زحیر * صبر و پرهیز این مرض را دان زیان * هرچه خواهد دل درآرش درمیان) طبیب اول رنجوره ایتدی ای رنجور سنك كوكلك هرنه‌یی ایسترایسه ایله تاكم بو رنج كهن سنك جسمكدن كیده هرنكم سنك خاطرك دیلر ایسه انی كندكدن كیرو طوتمه تاكم صبر و پرهیز سكا ایچ آغریسی اولمیه وصبر و پرهیز دخی برطرفدن سنی آزرده ورنجیده قیلمیه صبر و پرهیزی بومرضه زیان بیل هرنه‌یی كه كوكلك استرایسه آنی اورتایه كتور وآنی ایشله ونه‌یی دیلر ایسـك انی قیلمغه باشله دیدی ﴿ مثنوی ﴾ اینچنین رنجور راگفت ای عمو * حق تعالی اعملوا ماشئتوا) بو بیت سورهٔ سجده‌حم‌ده اولان آیت كریمه‌یه اشارتدر (قال الله تعالی اعملوا ماشئتم انه بما تعملون بصیر) بوآیت كفره حقنده نازله اولمشدر اعملوا امری اگرچه بحسب الظاهر ترغیب ایچوندر ولیكن بحسب المعنی تهدید وترهیب ایچوندر یعنی ای كافرلر سز استدیككز كاری ایشلیك تحقیقا اول الله سزك ایشلدیككز شیئی هرنه ایسه بصیردر اكا كوره جزاسنی ویرر ومعنای بیت بویله دیمك اولور كه بوذكر اولنان رنجوركبی علاج پذیر اولمین رنجوره طبیب نه‌دیدی ایسه ای عمی حق تعالی دخی علاج پذیر اولمین وارشاد وتربیه‌یی قبول قیلمین كافرلره دخی (اعملوا ماشئتم) دیدی كأنه بوآیت كریمه بومعنایی افاده ایلدیكه ای قلبلرینك مرضی علاج پذیر اولمین كافرلر وای بنم طرفمدن ارسال اولنان طبیبه تصدیق واقرار قیلمین رنجورلر چونكم سز كندی مرضلركزه كثرت علاج ایلین طبیبه متابعت قیلمزسز وانك سزه تعلیم ایلدیكی اوزره عامل اولمزسز پس سز هرنه دیلرسـكز انی ایشلیك جزاسی اكر خیر واكر شر ینه سزه عائد اولور وهركس نه‌عمل قیلورسه اول عملی اكر احسان واكر اساءت كندی نفسی ایچون قیلور (ان احسنتم احسنتم لانفسكم وان اسأتم فلها) آیتی هم بومعنایه شاهد اولور ودخی (من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء فعلیها) نص شریفی هم بومعنایه دلالت قیلور پس بركسـه‌ده ادب وحیا اولمدقدنصكره اكا استدیكی شیئی اشـله دینور نتـه‌كم اذالم تستح فاصنع ماشـئت حدیثی دخی بومضمونی مؤید اولور ﴿ مثنوی ﴾ گفت هین روخیر بادت جان عم * من تماشای لب جوی روم * برمراد دل همی گشت او برآب * تاكه صحبت را بیابد فتح باب) چونكم اول رنجور طبیبدن اعمل ماشئت مفهومنی اشـتدی اكا ایتدی ای جان عم سكا خیر اولسـون بوری آگاه اول بن جوی كنارنك تماشاسنه كیدرمكه بنم كوكلم آب روان كنارنك سـیرین استر پس اول رنجور كوكلنك مرادی اوزره آب اوزره

طواندی وصو کنارنك سیرنه عزیمت وحرکت قیلدی تاکم صحت ایچون فتح باب بوله واستدیکی عملی ایتك ومراد ایلدیکی سیره کتمکله اکا صحت کله ومزاجی مرض وعلتدن بری اوله ﴿ مثنوی ﴾ برلب جوصوفیٔ بنشسته بود * دست وروی شست وپاکی می‌فزود * اوقفایش دیدچون تخیبلیٔ * کرداورا آرزوی سیلیٔ * برقفای صوفیٔ خره پرست * راست می کرد از برای صفع دست * کارزورا کرنرانم تارودد * آزطبیم کفت کان علت شود) چونکم اول رنجور مقتضای قلبی اوزره برایرمق کنارنه کلدی اول ایرمق کنارنده برصوفی اوتورمش ایدی النی ویوزنی یوردی وپاکلك زیاده ایلردی اول رنجور صوفینك قفاسنی کوردی برتخیبلی کبی اول صوفی یه برسیلی آرزوسنی ایتدی یعنی برتخییله منسوب وخیال ایلمکه مخصوص کسه کبی اول بیمار اول صوفینك اکسه‌سنه برطبانجه اورمق آرزوسنی تخییل ایلدی خره پرست اولان صوفینك قفاسی اوزره ضعفدن اوری النی راست ایتدی خره بلغورشور باسنه دیرلر بونده خره پرست لوت پرست دیمکدن کنایه اولور ولوت پرست دییوب خره پرست دیملری انلرك اکثری بلغور پلاونه وشور باسنه مائل اولدیغنی واکثر آنی اکل قیلدیغنی اشعار قیلور یعنی بلوت ویوته حریص اولان صوفینك اکسه‌سی اوزره طبانجه اورمقدن اوری اول بیمار النی راست ایتدی کندوسنه بویله دیوکه اکر قلبمده اولان آرزویی سورمز ایسم ودرونمدن اخراج قیلمز ایسم تاکم اول آرزو درونمدن کیده اول طبیب بکادیدیکه اول آرزوعلت اولور وبنم مرضمی زیاده قیلور ایمدی بنم قلبمده بوصوفی یه برطبانجه اورمق آرزوسی واردر پس برمقتضای امر طبیب اول طبانجه‌یی بوصوفینك قفاسنه اورمق وقلبی بوآرزودن خالی قیلق لازمدر دیدی بونده تنبیه اوادرکه اکثر بیمارك مزاجی مختل اولدیغندن عقل وفهمه دخی فساد وخلل کلوب طبیبك سوزینی ورمزنی راست فهم ایلمکه قادر اوله مزوانك قلبی دخی کندی‌یه نافع اولان برشی آرزوقیله مز بلکه بوکونه غیره‌ایذ اوجفا ایتمکی آرزوایلر طبیبك بوکا کوکلك نه استرسه وارآنی ایشله دیمسی اصلا سن علاج پذیر اولمزسن وصحت بولمزسن دیمکی افاده ایلردی بومریض بونکته‌یی برخوش فهم ایتمیوب قیاس ایلدیکه طبیب بوکاوار کوکلك نه استرسه آنی ایشله تاکم اول استدیککی ایشلمك وآرزوی درونی اجراوانفاذ ایلمکله صحت بوله‌سن وعلت ومرضدن قورتله‌سن دیمش اوله نته کم اکثر علاج پذیر اولمین جاهل وغافل مرشدومربی اولان طبیب الهی زیاده بیحضور اولدقده واندء علامت حرمان وشقامشاهده قیلدقده وارسن یلورسن کوکلك نه استرسه آنی ایله دیرلر اول احمق بوسوزی ایوسوزصانوب وکندیسنه نافع بیلوب اول طبیبدن دوراولور ونفسنك مقتضا ومشتهاسی اوزره

سیر وحرکت قیلوز وصبرو پرهیز بکا ضرردر دیوب حضرت قرآنی کندینك مرادی اوزره تأویل قیلورنته کم اول رنجور طبیبك سوزونی ونکته‌سنی راست فهم ایلیوب طبیب بکا اعمل ماشئت دیدی بنم کوکلم ایسه بوفقیره طبانجه اورمق آرزو ایلدی پس بوآرزودن صبر ایتمك ایسه بکا تهلکه کلدی بر کمسه نفسنی تهلکه‌یه القا ایلمك جائز اولمدی لازم کلدیکه بن بوآرزویی اجرا ایلیم دیو تأویل باطل سمته ذاهب اولوب کژ فهملکندن دیدی ❁ مثنوی ❁ سیلیش اندر برم در معرکه * زانکه لا تلقوا بایدی تهلکه * تهلکه‌ست این صبر و پرهیز ای فلان * خوش بکو بیش تن مزن چون بددلان) اول صوفی‌یه معرکه‌ده سله ایلمکده اولورم واکا طوقنمقده وزحمت قیلقده قفاسنه برسله ایلتوب اورورم اندن اوتریکه حق تعالی (لاتلقوا بایدیکم الی التهلکة) بیوردی بوآیتك تفسیری جلد اولك آخرنه قریب مرتضی حکایه‌سنده مرور ایتدی یعنی اولی رنجور ایتدی بن بوصوفینك قفاسنه انکیچون معرکه قیلقده سله اورورمکه حق تعالی کلام مجیدنده سز نفسکزی تهلکه‌یه القا ایلمك دیونهی ایلدی پس ای فلان رنجور بوصبر و پرهیز سکا نسبت تهلکه‌درکه طبیب بکا بویله دیدی ایمدی اول صوفی‌یه خوش او راپشم اولمه بددلار کبی بددل قورقق‌ه دیرلر یعنی قورققلر کبی سکوت ایدوب صبر قیلمه بلکه مرادك اکا اورمق اولدقده وارث اولان مرشد ومربی اولان ولیلرك وعالملرك کلامنی کژ فهم ایلیوب انلرك کلماتنده اولان رموز ونکاتی بیله میوب کندی نفسلرینك هواسی واشتهاسی اوزره بونلرك کلماتنی تأویل قیلان رنجورلر اولور وبونلر کندی درونده بویله تخیل قیلورکه بز خسته‌لر وشکسته‌لرز بزنفسمز آرزوسندن صبر و پرهیز ایتمك عین ضرراولور بلکه موجب هلاك اولور نفسی ایسه هلاکه القا ایتمك جائز دکلدر لازم کلدیکه نفسمز هرنه‌یی آرزو ایدرسه اکا یره وز بزه بوفائده اولور اکرغیریلره ضرر قیلورسه‌ده دیرلر ونفسلری حرامدن وظلمدن هرنه‌یی مراد ایلرسه انی ایشلرلر بوطائفه‌یه مباحیون دیرلرکه هرنسنه بونلرك قتنده مباح اولمش وبونلر کندی نفسلرینه حرامی الضرورات تبیح المحظورات دیوب کندیلری خسته ومضطر عد ایلیوب مباح بیلشدر ❁ مثنوی ❁ چون زدش سیلی برآمدیك طراق * کفت صوفی هی هی ای قواد عاق * خواست صوفی تادو سه مشتش زند * سبلت ور یشش یکایك برکند * بازاندیشید ازضعف درا * کفت اکرمشتی زنم کردد فنا) چونکم اول بیمار اول صوفینك قفاسنه برسله اوردی برطراق کلدی یعنی انك سله ایله صوفینك قفاسنه اورمسندن برصدا ظاهر اولدی صوفی اول بیماره دونوب دیدی هی هی ای عاصی کیدی قواد کیدی وعاق عاصی معناسنه‌در یعنی ای

عصیان ایدیجی قلتبان آگاه اول نه ایلرسن دیدی اندنصکره صوفی هم استدیکه اول رنجوره بر ایکی یومرق اوره انك صقالنی و بیقنی بر برقوپره واکا ایتدیکی ستمدن اوتری تأدیب قیله ومحکم ضرب اوره کیرو رنجورك ضعفندن اندیشه ایلدی کندیسنه دیدیکه اکر اکا یومرق اوررسم فنا اولور وفی الحال اولوب بکا قصاص لازم کلور پس اکا مشت اورمقدن صبر قیلوب آنی دوکمکدن پرهیز ایلدی پس بو رنجور سله زندن مراد کیملر ایدیکنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾

خلق رنجور دق و بیچاره اند * وزخداع دیو سیلی باره اند * جمله در ایذای بی حرمان حریص * درقفای همد کرجویان نقیص) خلق دق رنجوری و بیچاره درلر ودیوك خداعندن سیلی باره درلر دق حمایه مشابه برضعف مرضدر که عاقبت صاحبنی هلاك ایلر باره بونده حریص معناسنه در یعنی بو خلق عالمك اکثری رنجور دق اولان کبی رنجورلر وهم چاره سزلردر که مرضلرینه چاره اولمقدن قالمشلر وصحت قلبیه دن محروم اولمشلردر وشیطانك فکر وخدعه سندن بی کناهلرك قفاسنه سیلی اورمغه حریصلردر جمله سی بی جرم اولنلرك ایذاسنه و بی کناه اولنلره جفا قیلمغه حریصلردر بری برلرینك قفاسنده نقیص طلب ایلیجیلر یعنی بری برلرینك ارد نجه عیب ونقصان استیجیلردر مثلا برفقیری کورسه لر انك قفاسنده دیرلر بوخره پرست صوفیدر و بر درویشی کورسه لر بوکدا چشم بردنی ورذیل کمسه در دیرلر وار دنجه بو کونه طعنه اوررلر کندی حالنده اولنلره کونا کون جفالر وایذالر قیلورلر ﴿ مثنوی ﴾ ای زننده بی کناهان را قفا * درقفای خودنمی بینی جزا * ای هوا راطب خود پنداشته * برضعیفان صفع را بکماشته) ای بیکناهلره قفا اوریجی وای بی جرم اولنلره اذا وجفا ایرکوریجی سن کندی قفاکده جزاینی کورمزسن یعنی سنك بربی کناهه اوردیغك قفانك وایرکوردیکك ایذا وجفانك اکسه سنده اولان جزاسنی کورمزسن وسکا اول ستم وجفادن اوتری نه عقاب اولسه کرکدر آنی بیلمزسن ای هوای نفسنی کندیسنه طب ظن ایلمش غافل یعنی نفسك مشتها ومقتضاسنی کندی دردینك دفعنه علاج وشفا زعم ایلمش جاهل و بو اجلدن ضعیفلر اوزره سله یی حوله ایلمش ظالم و باطل ﴿ مثنوی ﴾ بر تو خندید آنکه کفت این دواست * اوست کآدم رابکندم رهنماست * که خورید این دانه ای دومستمین * بهر دار وتا تکونا خالدین) سنك اوزرینه کولدی اول کمسه که سکا بو دوادر دیدی یعنی سنی مسخره لغه آلدی وسنی استهزا قیلدی شول شیطانکه سکا مراد نفسکی ومشتهای جسمکی هرنه ایسه ویرمك دوادر دیدی اول ابلیس پرتلبیسدر که آدم علیه السلام حضرتلرینه جنتده بغدای یمکه یول کوستریجیدر وصورت صلاحدن کلوب آدمله حوایه بویله

دیمیدر ای ایکی مستعین بودانه یی دارو وشفادن اوتری بیکز تاجنت ایچره سز ایکیکز خالدلردن اوله سز مستعین عینک کسریله اسم فاعلدر صیغهٔ مفرددر معاونت طلب ایدیجی معناسنه شمعینک فتحیله اوقنور دیمسی مناسبتدن قتی بعیددر خالدین دالک کسریله اوقنور که خالدک جمع مذکر سالمیدر و بو بیتلر سورهٔ اعراف اوایلنه قریب اولان بو آیتلره اشارت اولور حق تبارک وتعالی حضرتلری ابلیسک آدم ایله حوایه کاوب صورت صلاحدن اضلال واغوا ایتدیکنی بوکونه حکایه بیوررلر (وقال مانهیکما ربکما عن هذه الشجرة) یعنی شیطان دیدی آدم وحوا علیهما السلامه سزی نهی ایلمدی ربکز شول شجرهٔ کندمدن (الا ان تکونا ملکین) مفعول له در علی تقدیر المضاف ای کراهة ان تکونا ملکین یعنی الاسزلک ملک اولمکزی کراهتدن اوتری نهی ایلدی (اوتکونا من الخالدین) و یاخود ملک جنتده خلودکز کراهتی ایچون نهی ایلدی محصل اکر بوسکز بوشجردن ملائکه صفتیله متصف اولوب باغ جنتده مخلد اولورسز (وقاسمهما) وآدم ایله حوایه شیطان قسم ایلدی مفاعله بابندن اولمسی مبالغه ایچوندر (انی لکما لمن الناصحین) تحقیقا بن سزه ناصحلردنم دیدی ﴿ مثنوی ﴾ اوش لغزانید اورادر قفا * آر قفا واکشت وکشت این راجزا * اوش لغزانید سخت اندر زلق * لیک پست ودستگیرش بود حق) اول شیطان اول آدمی اکا قفا اورمقده وسله چالقده طیرندردی حتی جنت ملکندن سورلکه و بودار محنته کلمکه سبب اولدی اما اول قفا کیرودوندی و بو شیطانه جزا وسزا اولدی ومعناده سله یی شیطانک قفاسنه آدم اوردی اکرچه اول شیطان اول آدمی طیرتمقلقده قتی طیرندردی ولیکن حق تعالی حضرتلری انک معین وظهیر ودستگیری اولدی پس شیطانک آنی محکم طیرندرمسندن اکا ضرر اولمیوب بلکه نفع اولدی ومعنده ضرر شیطانه کالدی ﴿ مثنوی ﴾ کوه بود آدم اکر پرمارشد * کان تریاقست و بی اضرارشد) آدم علیه السلام حضرتلری فی المثل کوه ایدی اکرچه پرمار اولدی کان تریاقدر واول پرمار اولمسی اکا بی اضرار اولدی یعنی آدم علیه السلام حضرتلری وقار وسکینتده وتمکین وثباتده وعلم ومعرفتده برجبل راسخ کبی ایدی اکرچه کناه وخطا ایله پرمار اولدیکه خطا وعصیان فی المثل مار کبیدر ولیکن اول آدم تریاق علم ومعرفتک معدنی ایدی انکیچون خطا وعصیان اکا ضرر و پرمدی نته کم حیه وثعبان طاغه ضرر و پرمز ﴿ مثنوی ﴾ تو که تریاقی نداری ذره * ازخلاص خود چرا بی غره * آن توکل کوخلیلانه ترا * وآن کرامت چون کلیمت ازکجا * تانبرد تیغت اسمعیل را * تاکنی شهراه قعرنیل را) سنکه برذره برتریاق طوتمزسن بودخی وجه درسنکه برتریاق طوتمزسن آدم پیغمبر علیه السلامه نسبت ذرهسن کندی

خلاصلکدن نیچون غره سن انك کبی کوه برتریاق اول مکار وعاقلك حیله ومکرندن
خلاص اولیجق سن بن شیطانك مکرندن خلاصم دیمك ومغرور اولمقدن اوتریدر
باخصوص که سن کندی وجودکده علم ومعرفتدن بر ذره قدر تریاق طوتمیه سن
وشیطان سنی زهرلدکده اکا توبه واناتله برچاره ایتمیه سن اکرسن دیرسنکه بن
حضرت حقه متوکلم اکر بنی ناره اتارسه ده راضی ام هرنیجه یاورسه کندیمی اکا
تفویض وتسلیم ایلمشم سکا حضرت خلیل علیه السلام کبی توکل ایلمك قنی که نمرود
آنی ناره القا ایلدکده حق تعالی یه اولان کال توکلندن حضرت جبریل علیه السلامدن
معاونت طلب ایلمدی واول کرامت حضرت کلیم الله علیه السلام کبی سکا قندن
تاکم سنك تیغك اسمعیل علیه السلامی کسمیه بو مصرع بیت اولده واقع اولان
حضرت خلیل علیه السلامه کوره درتاکم قعر نیلی شاهراه ایلیه سن بو مصرع مصرع
ثانیده واقع اولان حضرت کلیم علیه السلامه کوره در بو بیتلرده لف ونشر غیر
مرتب اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که خلیل علیه السلام آسا سکا اول
توکل ایلمك قنی که تاکم سنك تیغك اسمعیلك بوغازنی کسمیه قصه سی مشهوردر
ونیجه کره دخی مرور ایلمشدر واول کرامت حضرت کلیم الله علیه السلام کبی
سکا قندندر تاسن نیل دریاسنك قعرنی شاهراه ایلیوب اندن آسوده کچه سن وفرعون
نفسك شرندن سالم اوله سن وامان بوله سن چونکم سنده بو قوت وبو کرامت
اولمیه پس نیچون مغرور اولور سن وکندیکی خلاص اولمش صانورسن

﴿ مثنوی ﴾ کر سعیدی از مناره اوفتید ٭ بادش اندر جامه افتاده رهید ٭
چون یقینت نیست آن بخت ای حسن ٭ تو چرا بر باد دادی خویشتن) اکر بر سعید
منارهدن دوشدی ایسه بادانك جامه سنه دوشدی وقورتلدی چونکم اول بخته
سنك ای حسن یقینك یوقدرسن نیچون کندیکی باده ویردك بو بیتلر سؤال مقدره
جواب اولمق طریقی اوزره هم مثل موقعنده واقع اولمشدر کأنه بعض مغرورلر
بویله دیرلر که عصیان انبیا علیهم السلامدن بیله صادر اولمشدر ونیجه سعادتن
ظهوره کلمشدر وانلره ضرر قیلمشدر پس رب معصیة میمونة موجبنجه بعض
معصیت میمونه در بو ایشلدیکم معصیت هم بکا ضرر ویرمیوب میمونه اولور بویله
دین عاصی یه مثل طریقیله جواب ویروب بیوررلر اکر فی المثل بر سعید بر منارهدن اشغه
دوشسه قضا ایله وامر حقله بر محکم بادانك جامه سنه طولسه واول کمسه هلاك اولمیوب
خلاص اولسه بو نادر الوقوعدر چونکم سکا ای کوزل بویله بخت وطالع صاحبی
اولمغه یقین یوقدر وسن کندیکك خلاص اوله جغکی بیلمزسن پس نیچون کندیکی
بادهوایه ویرسن ومنارهدن آشغه دوشورسن طوته لم که حضرت آدم علیه
السلام منارهدن دوشمش اکا ضرر اولمیوب نفع اولمش سن نه بیلورسنکه سکا دوشمك

ضرر اولمیه و معصیت زیان قیلیه ﴿ مثنوی ﴾ زین مناره صدهزاران همچو عاد * می فتادند وسر وسر باد داد * سرنکون افتادکانرا زین منار * می نکر تو صدهزار اندر هزار) بو مناره دن صدهزاران قوم عاد قومی کبی دوشدیلر وسری وسری باده و یردیلر باد رادادند تقدیرنده اولورمی فتادند بوکا دلالت قیلور ومناره دن مراد سعادت مرتبه سی اولور یعنی بومناره کبی اولان مرتبهٔ سعادتدن عادقومی کبی صدهزاران قوم دوشدیلر وسرلرنی وسرلرنی باد هوایه و یردیلر وهلاك اولدیلر بومناره کبی اولان سعادت مرتبه سندن باشی آشغه دوشمشلره سن نظر ایله نیجه یوز بیك قوم ایچره نیجه یوز بیك واردر که سعادت مرتبه سندن اسفل السافلین اولان شقاوت زمینه دوشمشلردر وانده هلاك اولمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ تور سنبازی نمیدانی یقین * شکر پاها کوومیرو برزمین * پرمساز ازکاغد واز که مپر * که در آن سودا بسی رفتست سر) سن ای ناقص المعرفه اولان رسنبازلغی یقینا بیلمزسن ایاقلرك شکردن ایله و یراوزره یوری رسنباز ایپده او یناین جانبازه دیرلر اما بونده مراد انبیاء عظام واولیاء کرام اولور که انلر طریقت ایپنده رسنبازلر وحقیقت یولنده جانبازلردر جانباز اولان کمسه ‌لر سن اوزره کیف مایشاء کیدوب کلمکه قادردر اما ‌رکمسه اکا تقلید ایله بن دخی رسنبازلق ایدرم دیوب بلایقین کندینك صنعتی دکل ایکن برایپه چیقوب انده یورمکه قصد ایلسه برقاچ قدم کتمدین اندن دوشوب هلاك اولمق مقرر در پس اکازمین اوزره دوز یورو یوب اول نعمتك شکرنی بیلمك اولیدر پس شول کمسه ‌لر که مجرد انبیا علیهم السلام واولیای عظامه تقلید ایتمکله شهوات نفسانیه ومقتضیات جسمانیه ایپلرنده بزدخی یوروروز دیوب مشتهیات نفسانی ایپندن برایپه چیقمغه قصد ایلسه انده رسنبازلق ایتمکه قادر اوله میوب اندن دوشمسی وهلاك اولمسی مقرر اولور چونکه نااهل سن وسن شهوت نفسانی اوزره یورومکه یقینا اقتدارك اولمیه سائر ناس کبی سن هم امر اولندیغك اوزره زمین شریعتده یوری وعقل وروحك قدملرینك شکرنی ایله وحدکدن زیاده تجاوز قیلمه کاغددن قناد قویرق دوزمه وطاغدن اوچه زیرا اول سوداده چوقلق باش کتمشدر یعنی ذاتندن پرو بالی اولان طیوره تقلید وتشبیه ایدوب کندیکه کاغددن پرو بال دوزوب بر یوکسك طاغدن آشغه اوچه که بو اوچق سوداسنده چوق باشلر کتمش وچوق کمسه ‌لر تقلید ایله اوچق استدکده ترك سر ایتمشدر پس محقق اولان انبیا علیهم السلام واولیای عظامك عقللری وفهملری قنادلری بررسنه وا صلدر انلر هواده پرواز ایلین طیور کبیدر اکر بر یوکسك مرتبه دن کندیلرین آتسه ‌لر جناحین علم وعمل ایله پرواز ایدوب کندیلرینی هلاك اولمقدن قورتارر و آشغه دوشسه ‌لر هم اول جناحینله هلاك

مرتبه‌سندن خلاص اولوب نجات بولورلر امااى نااهل سن انلره تقليد وتشبيه
ايتمكله كاغددن اوزره يازيلان علمدن وعملدن مجازى وعاريتى جناحين دوزوب
بريوكسك مرتبه دن كنديكى شهوات نفسانى ومقتضاى جسمانى اسفلنه القا
ايتمك اول عاريتى پرلرله پرواز ايتمكله وكنديكى خلاص قيلمغه قادراوله‌ميوب لابد
اسفل السافلينه‌دك كيدرسن وكنديكى ضايع وهلاك ايدرسن اولى اولان بودركه
همان بيوردقلرى اوزره زمين شريعتده يورويوب بربسته اولان پرو بال عقليه
ايله هوا وهوس جانبنه پرواز ايلمك قصدندن حذر ايليه‌سن پس اول صوفينك
قصه‌سى مناسبتيله بوقدر معارفى بيوردقلرندنصكره ينه اول صوفينك حالنى بيان
ايلمكه رجوع ايدوب بيورديلر ﴿ مثنوى ﴾ گرچه آن صوفى پرآتش شدزخشم *
ليك او برعاقبت انداخت چشم) اگرچه اول صوفى خشمدن پرآتش اولدى وليكن
اول چشمنى عاقبته آتدى يعنى اگرچه اول مضروب اولان صوفى رنجورك اكا
طبانجه اورمسندن پرخشم اولدى وغضبه كلدى واول دخى اول رنجوره برقاچ
مشت اورمق استدى وليكن اول صوفى عاقبته نظر ايتدى واول كارك خاتمه
ونهايتنى تفكر قيلدى ونهايت امره ناظر اولدى ﴿ مثنوى ﴾ اول صف
بركسى ماندبكام * كونكيرد دانه بيند بندام * حبذا دوچشم پايانبين راد *
كه‌نكه دارند تن را ازفساد) صفك اولى كام ايله بركسه اوزره قالوركه اول دانه‌يى
طوتميه دامك بندنى كوره يعنى مقام ومرتبه‌نك اولى مراد ايله ودولت ايله شول
بركسه‌نك اوزرينه باقى قالو ودائم اولوركه اول كمسه برشيئك همان اولنده اولان
حظ ولذتى طوتميه بلكه انك نتيجه وعاقبتنه نظر ايليه دانه‌دن مراد بونده هرشيئك
اولنده اولان حظ ولذت ودامدن مراد انك آخرنده اولان قيد ومحنت اولور پس
هركم صف اولده دانه‌يى كورميوب دامه نظر قيلسه وبرشيئك اولنده اولان حظ
ولذته باقميوب آخرنده اولان دردومحنته ناظر اولسه اول كمسه اول صفده وآخر
صفده مراد ايله اولور ودامه كرفتار اولمقدن قورتلوب آسوده قالور حبذا شول
عاقل وكامل اولان كمسه‌نك ايكى پايان كوربجى كوزنه كه اول ايكى كوز تنى فساددن
نكاه طوترلر يعنى نه كوزل ومحبوبدر شول عاقل وكاملك ايكى كوزلرى كه پايانبين اوله
وهرشيئك عاقبت وخاتمه‌سنه نظر قيله وانك اول ايكى كوزى بدننى فساد وهلاكدن
حفظ وحراست قيله‌لر وشر وضرردن اكا پاسبان اوله‌لر ﴿ مثنوى ﴾ آن زپايان
ديدا احمد بود كو * ديد دوزخ را هم اينجا موبمو * ديدعرش وكرسى وجنات را *
نادريدا و پردهٔ غفلات را) اول پايانبين اولان ايكى كوز حضرت احمد صلى الله
عليه وسلمك پايان كورمسندن ايديكه اواحمد عليه السلام دوزخى هم بونده مو بمو
كوردى آن لفظى بيت اولده اولان دوچشم پايانبينه اشارت اولوركه اولفظندن

مخففدر دیداجد لفظنه مضاف اوقنور پایان دید پایانبین معناسنه وصف ترکیبی
اولور وتقدیری بویله دیمك اولور که حبذا شول راد وجواد اولان کسه نك ایکی پایان
کوریجی کوزلرینه که اول ایکی پایانبین اولان کوزلر احمد علیه السلام حضرتلرینك
پایان دیدندن اولدی واول حضرتك نتیجه وغایت کورمسندن ظهوره کلدیکه
اول حضرت علیه الصلوة والسلام بو عالمده دوزخ که کفر وانکارك واعمال
سیئه نك نتیجه وثمره سیدر مو بمو کوردی وعاقبت کار بو دنیاده ایکن نظر ایر کوردی
اول حضرت عرشی وکرسی یی وجنتلری بو دنیاده ایکن کوردی تا که اول حضرت
علیه السلام غفلتلر پرده سنی یرتدی واول پایان بینلك واسطه سیله جماعت مسلمیندن
حجاب غفلاتی ازاله ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ کرهمی خواهی سلامت از ضرر *
چشم ز اول بند و پایان نکر * تا عدمها را ببینی جمله هست * هستهارا بنکری
محسوس پست * این ببین بار یکه هر کش عقل هست * روز وشب در جست
وجوی نیست هست) اکر سن ای مؤمن وعاقل ضرردن همیشه سلامت استرایسك
کوزی هر شیئك اولندن باغله آخرنه نظر ایله چونکه سن اول بین اولمقدن کذر
ایدوب آخر بین اوله سن حتی عدملری وار کوررسن هستلره محسوس پست نظر
ایلرسن یعنی ضررلردن سلامت استرایسك کوزکی هر شیئك آخرنه وخاتمه سنه
القا ایله بو اعتبار ایله جمله یوق وفانی اولان شیلری موجود کوره سنکه (وان کل
لما جمیع لدینا محضرون) آیت کریمه سنك موجبنجه هر شیئی که الآن معدوم
کورینور اول الله قتنده موجود وحاضردر و بو اعتبار ایله هم حالا هست اولنلره
محسوس وآشکارا پست نظر ایلیه سن یعنی بو حالا موجود اولان شیئلری آشکارا
حسله پست ودنی کوره سن اکر عاقبت بین اولمغه ومعدومی موجود کورمکه
وهنوز وجوده کلمین شیئی طلب قیلمغه قادر دکل ایسك باری بونی کور که هر شول
کسه نککه عقلی واردر کیجه وکوندز اول کسه نیستك جست وجوینده در یعنی
هر عاقله نظر ایله کور که اول عاقل روز وشب معدوم اولان شیئی طلب
قیلمقده در ﴿ مثنوی ﴾ در کدایی طالب جودی که نیست * در دکانها طالب
سودی که نیست * در مزارع طالب دخلی که نیست * در مغارس طالب
نخلی که نیست * در مدارس طالب علمی که نیست * در صوامع طالب حلمی که
نیست) مثلا کدا لقده بر جودك طالبی کیم دکلدر دکانلرده بر سودك
طالبی کیم دکلدر یعنی کدا لقده وديلنجیلکده اولان کسه بهر حال بر جودك
طالبیدر که اول جود عدمده وغیبده در پس اول کدا لقده اولنلره معدوم
اولان جودی طالب اولورلر کذلك هر دکانده اوتورانلر البته بر سودك طالبیدر
واول سود عالم غیبده در حاضر اولمامش وانك التنه کلمشدر مزرعه لرده هر دخلك

طالب کیم دکلدر ومغرسلرده برنخلك طالب کیم دکلدر یعنی هرنقدر اکنجی وار ایسه
بهرحال مزرعه‌لرده بردخل ومحصولك طالبیدرکه اول دخل ومحصول عدمده
وعالم غیبده‌در پس اول اکنجی غائب ومعدوم اولان دخلی طالب اولمش اولور
وکذلك دیکمه دیکه‌جك یرلرده خرما اغاجنی استین کسنه طلب ایلرکه اول
خرما اغاجی هنوز دخی چکردکدن حاصل اولمش وظهوره کلمش اوله ومدرسه‌لرده
برعلمك طالب کیم دکلدر وصومعه‌لرده برحلمك طالب کیم دکلدرکه مدرسه‌لرده
اولنلر شول برعلمك طالبیدرکه هنوز اول علم کندی‌یه حاصل اولمش وآنی بیلمامشدر
کذلك صومعه‌لرده اولنلرهم برحلمك و برصفت حمیده‌نك طالبیدرکه هنوز اول
صفت حمیده‌یه اول کسه واصل اولمش وانی کندیسنه خلق وخوی قیلمامشدر
اما که نیست لفظلری استفهام اولمیوب معنی بویله اولسه هم جائزدر هرشول کسه که
عقلی واردرکدالقده برجودك طالبیدرکه اول جود یوقدر ودکانلرده اوتوران
برسودك طالبیدرکه اول سود یوقدر یعنی اکرجود واکرسود هنوزانلره واصل
اولمش غائبده‌در وکذلك زارعلرمزارعده بردخلك طالبیدرکه اول دخل یوقدر
ومغرسلرده برنخلك طالبی‌که اول نخل یوقدر مدرسه‌لرده برعلمك طالبی‌که اول علم
یوقدر صومعه‌لرده برحلمك طالبی‌که اول حلم یوقدر یعنی بونلری طالب اولنه
مطلوبلری دخی حاضراولمش وعالم غیبدن ظهوره کلمش دیمك اولور بوبیتلری
شارح مثنوی اولنلر آخروجه اوزره تأویل ایلمشلر اما نظر اولنسه مناسبتدن بعید کتمشلردر
محله مناسب اولان اصل معنی بودرشمعی مرحوم بویله دیر صاحب عقل اولان
کسه سؤالده برجود وعطایه طالبدرکه اول جود وعطا بوجهانده یوقدر وجان
عالم مرحوم دیرکدالقده برجود وسخایه طالبدرکه یوقدر یعنی که فقروفاقده
برجود وسخایه طالبدرکه اول جودوسخادر وکذلك فقروفاقده بخشایش
واحسانلری یوقلقدر وهمی وصوری جود وسخا ایله تقیدلری یوقدر وقس علی
هذا سائرتعبیراتهم ✤ مثنوی ✤ هستهارا سوی پشت افکنده‌اند ✤ نیستهارا
طالبند وبنده‌اند ✤ زانکه کان ومخزن صنع خدا ✤ نیست غیرنیستی در انجلا)
بوعاقللر هستلری پشت جانبنه براقشلردر اکر نسخه‌ده دخی سوی پس واقع اولمشدر
بوتقدیر اوزره معنی موجود اولنلری آردجانبنه براقمشلردر دیمك اولور بونلر نیستلره
طالبلر وبنده‌لردر یعنی بوذکر اولان کسنه‌لردن هربریسنی کورکه موجود اولان
شیئلری آردلرنه براغوب معدوم اولان شیئلرك طالبلری اولمشلردر زیراکه خدای
تعالی صنعنك مخزنی ومعدنی انجلاده نیستلکدن غیری دکلدر یعنی حق سبحانه
وتعالینك صنعنك مخزنی ومعدنی چونکم انجلاده وظهورده یوقلقدن غیری دکلدر
بلکه آنك صنعنك کارکاهی یوقلقدر هرنه‌یی کستورر ایسه مخزن عدمدن وجوده

وظهوره کتورر بواجلدن عاقل اولنلر موجود اولنلری قویوب موجود اولمین
وظهوره کلمین شیئلرك طالبی اولورلر ﴿ مثنوی ﴾ پیش از ین رمزی بکفتستیم
از ین * این وآنرا تو یکی بین دو مبین * کفته شد که هر صناعتکر که رست * در صناعت
جایکاه نیست جست) بوندن مقدم بوقبیلدن بررمز دیمش ایدك بورمزی واول
مقدم دینلن رمزی سن برکور ایکی کورمه که بونلرك حقیقتی ومفهومی بر درنته کم
مقدما دینلمش اولدی که هر صناعتکر که بتدی یعنی هر استاد اهل صنعت که بو عالمده
ظهور ایتدی صنعتده نیست اولان جایکاهی طلب قیلدی یعنی هر استاد صنعتنی
ظهوره کتورمکده یوقلق یرنی ومحلنی طالب اولدی مثلا ﴿ مثنوی ﴾ جست
بنا موضعی ناساخته * کشته ویران سقفها انداخته * جست سقا کوزهٔ کش آب
نیست * وآن درو کرخانهٔ کش باب نیست * وقت صید اندر عدم بدجله شان *
ازعدم آنکه کریزان جمله شان) بنا برناساخته موضع استدی اویله ناساخته
موضع که ویران اولمش سقفلری آتلمش یعنی کور که معمار بردوزلمش و ویران اولمش
وسقفلری دوشمش موضع استر تا صنعتنی او یوقلقده وجوده کتوره و کذلك سقا هم
بر کوزه استر که انده آب اولمیه واول دروکر برخانه استر که آنده باب اولمیه پس بونلر
نظر اولنسه یوقلغی طالب اولور صید وقتنده بونلرك جمله سی عدمده اولدی
یعنی برشیٔ و برمراد صید ایلمك وقتده بو استادلر کور که جمله عدمده قالدیلر وطالب
عدم اولدیلر اندنصکره بونلرك جمله سی عدمدن کریزان اولدیلر یعنی هر نسنه یی
عدمدن شکار قیلورلر ایکن عجبدر که اندنصکره ینه عدمده بونلرك جمله سی قرار
قیلدیلر ﴿ مثنوی ﴾ چون امیدت لاست زو پرهیز چیست * باانیس طبع
خود استیز چیست * چون انیس طبع تو آن نیستیست * ازفنا و نیست این پرهیز
چیست) چونکم سنك امیدك لادر اول لادن پرهیز نه در یعنی چونکم سنك امیدك
ومطمح نظرك عدمدر پس اندن پرهیز واجتناب ایلمك نیچوندر عدم خود سنك
انیس طبعکدر کندی انیس طبعکله استیز وعناد ندر کرك ایدیکه سن انکله
عناد قیلیوب وضد اولیوب الفت وانسیت قیلیدك چونکم اول یوقلق سنك طبعکه
انیس والیفدر پس قنادن و یوقدن بو پرهیز ندر سنك انیس طبعك بو یوقلقدر
وطبیعتکه انیس اولان حالت ایله نیچون ضد اولورسن وعناد قیلورسن دیدکلری
کلامی تفسیر وتوضیح ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ کر انیس
لانهٔ ای جان بسر * درکمین لاچرایی منتظر * زآنکه داری جمله دل برکندهٔ * شست
دل در بحر لا افکندهٔ * پس کریز از چیست از بحر مراد * که بشستت صد هزاران
صید داد) بزسکا سن عدمه و یوقلغه بالطبع انیس والیفسن وعدم دخی سنك
طبعکه مونسدر دیدك اکر سن ای جان سرله وطبعله لایه وعدم وفنایه انیس دکل

ایسهك پس سن لا وعدم کیننده نیچون منتظرسن خود بوقلق بوصوسنده او نوروب عالم غیبدن کلجکه منتظر اولوب امید طوترسن زیراهر نه‌یی که طوترسن اندن کوکلکی قوپرمش وقالدرمشسن کوکل شستنی بحرلایه وعدم دریاسنه براقشسن یعنی هر نه‌یه مالك اولدکسه اکا قلبك میل ومحبتندن قالقوب هنوز دخی ظهوره کلمین مراده سنك قلبك میلی وتعلقی آرتقدر بو اعتبار ایله سن موجود اولاندن کوکلکی قوپرمش ومعدوم وغائب اولنی آلمغه وصید ایلمکه کوکل قویوب منتظر اولمشسن چونکم قضیه بویله در پس بحر مراددن قاچق ندر که اول بحر مرادسنك سشنکه صدهزاران صیدو یردی بحر مراددن مراد بحرلادر یعنی بوقلق دریاسیدر وخلاصهٔ کلام یوق بحریکه نفس الامرده نظر اولنسه مراد دریاسیدر که بوقدر آرزوو مراد اول یوقلق جانبندن طبعه وروحه کلوب واصل اولمقده در چونکم شان بویله در پس شول مراد ومقصود بحری اولان عدمدن فرار ایلمك نیچوندر که اول بحرعدم سنك قلبك شستنه صوری ومعنوی بوقدر صیدوشکارلر و یردی وسکا بوقدر مرادلری ومقصودلری ایرکوردی عدمدن مراد بونده عدم اضافیدر یعنی عالم باطن وعالم لامکان وعالم غیبدر که عین وجوددر مطلق عدمکه بوقلقدر اول مراد دکلدر که مطلق عدم عدمدر وممتندر بومجازی اولان وجوده وعالم ظاهره کوره اول وجود حقیقی وعالم باطنی اولدیغی اضافتله اکا عدم تعبیر اولنور والا اکر حقیقت کاره ونفس الامره نظر اولنسه بو عالم ظاهر من وجه عدم واول عالم باطن عین وجوددر و بومجاز اول حقیقتدر ومرك بووجود مجازی و برك اول وجود حقیقیدر لابد بووجود صوری ومجازینك فناسی اول وجود حقیقینك وصولنه ولقاسنه سبب اولور ﴿ مثنوی ﴾ ازچه نام برك راکردی تو مرك *جادوی بین که نمودت مرك برك *هر دو چشمت بست سحر صنعتش *تاکه جازادرچه آمد رغبتش) برکك نامی‌سن نیچون مرك ایلرسن جادولکی کورکه سکا برکی مرك کوستردی سنك هرایکی کوزیکی انك صنعتنك سحری باغلدی تاکم اول جانك ایسه چاهه رغبتی کلدی یعنی موت وفنا که حقیقتده قوت وقوت روحدر شو اعتبار ایله که روح کندی اصلنی بولور وآلام شداید دنیویه‌دن ومحنت ومشقت طبیعیه‌دن آزاد اولور بو اعتبار له مؤمنه تحفه اولور وحق تعالینك لقاسنه وسیله اولور پس سن بوقدر خصائل وفضائلی جامع اولان برکك نامی نیچون مرك قویوب اندن بومرتبه نفرت ایلرسن حق تعالینك مکرنی کورکه سکا فی الحقیقه برك اولنی مرك کوستردی وشیطان ونفس وهوای طبیعت هم اول مکره تقویت ایدوب موتی تحفه ایکن مکروه ومنفور کوسترمکه سبب اولدیلر اول صانعك صنعتنك مکری سنك ظاهر وباطنك کوزلرنی باغلدی تاکم جانك میلی ورغبتی چاه دنیایه کلدی بوزندان

طبیعته اول سنك جانك میل ورغبت قیلدی اكر صنع الهی ومكر بانی سنك ظاهر
و باطنك كوزلرنی باغلیدی وموتی سنك طبعكه مكروه ومنفور ایلیدی سنك
جانك بوچاه دنیایه میل ورغبت قیلرمیدی و بوزندان طبیعته تعلق ایلرمیدی
بومقر ایدیكه سنك جانك بوچاه دنیایه اصلا میل ورغبت قیلیدی ﴿ مثنوی ﴾

درخیال اوزمكر كردكار * چاه صحرا فوق چه زهرست ومار * لاجرم چهرا
پناهی ساختست * تاكه مرك اورابچاه انداختست * آنچه كفتم ازغلطهات
ای عزیز * هم بربن بشنودم عطارنیز) اول جانك خیالنده مكر كردكاردن فوق
چاه واقع اولان صحرانك جله سی زهردر ومادر لاجرم چاهی اول جانه برپناه
دوزمشدر تاكم مرك اول جانی چاهه آتمشدر اول نسنه یی كه ای عزیز سنك
غلطلركدن دیدم هم شیخ عطار قدس سره العزیز حضرتلرینك نفس شریفنی
دخی بونك اوزرینه ایشت یعنی اول سنك جانكك خیالنده وظننده حق تعالینك
مكرندن اولان اولدركه بوطبیعت قیوسنك فوقنده اولان عالم ارواح صحراسنك
جله سی ودشت آخرتك جمیسی زهر وقهر ومار وكژدملر اوله و بوچاه طبیعتدن
چیقوب صحرای عالم ارواحه واصل اولدقده آنی اول زهرلر ومارلر آزرده قیله
لاجرم خیالنده بویله اول عالمه سوء ظن اولدیغی سبیدن بوچاه طبیعتی كندوسنه
برملجأ ومأوی دوزمشدر تاكم مرگی زشت وقبیح كوروب مرك آنی چاه طبیعته
آتمشدر انكچون اول چاه طبیعتی كندیسنه مقر ومسكن ایتمشدر چاهده ایكن خبری
یوق كندیسنی چاهده صانور والحاصل اول نسنه كه سنك غلطلركدن بزدیدك
ای عزیز هم بوسنك غلط كورمكلك اوزره و بزم سنك غلط كورمكلكندن غلط
ایلدیككی سویلدیكمز كلام اوزره شیخ عطار حضرتلرینك بیوردقلری كلامی
دخی استماع ایله كه فریدالدین عطار حضرتلری بو حكایتی برآخر اوزره نظمه
كتورمشلردر بونده دخی مؤیدا علی هذا المعنی مثنوی بحرنده نظمه كتورلدی

﴿ قصهٔ سلطان محمود وغلام هندو ﴾

﴿ مثنوی ﴾ رحمة الله علیه كفته است * ذكر شه محمود غازی سفته است * كزغزای
هندپیش آن همام * درغنیمت اوفتادش یك غلام * پس خلیفه ش كرد وبر تختش نشاند *
برسپه بكزیدش وفرزند خواند * طول وعرض ووصف قصه تو بتو * در كلام
آن زرك دین بجو) شیخ عطار علیه رحمة الغفار حضرتلری كتابلرندن مصیبت
نامه نام كتابنده دیمشدر غازی اولان شاه محمودك دردكرنی دلمشدر یعنی انك
حكایه سنی كندو كتابلرندن اول كتابده اوتوزنجی مقالهنك آخرنده بویله ذكر
قیلمشدر كه هند غزاسنده اول همامك اوكنه غنیمتدن برغلام دوشدی هنداقلیمنه

ملوك اسلامیه دن ابتدا غزا ایلین شاه محمود حضرتلری اولمشدر چونکم دیار
هنده غزا ایلدی غنیمتده انك حضورنه برغلام هندی واقع اولدی پس اول شاه
همام اول غلامی کتوروب کندی دیارنده خلیفه ایلدی وتخت اوزره آنی نصب
قیلدی سپاه اوزره آنی کزیده ایلدی واکا فرزند اوقودی یعنی اوغل دیدی
بوقصه نك وصفنی وطول وعرضنی قات قات اول دین اواوسنك کلامندن استه
وانك کلامنده بوقصه بالتمام تحقیق وتفصیل اولنمشدر ﴿ مثنوی ﴾ حاصل
آن کودك برین تخت نظار * شسته پهلوی قباد شهریار * کریه کردی اشك می
راندی بسوز * کفت شه اوراکه ای پیروزروز * ازچه کری بی دولتت شدناکوار *
فوق املاکی قرین شهریار * تو برین تخت ووزیران وسپاه * پیش تخت صف
زده چون نجم وماه) حاصل کلام وقصه اول کودك هند بوتخت لطیف اوزره
شهریار اولان قبادك پهلوسنده اوتورمش قباد عجم شاهلرندن برشاهك اسمیدر
لیکن بونده مطلق شاه دیمك معناسی مراد اولور نضار نضارندندر نونك ضمی
وفتحیله اوقنمق دخی جائزدر نضارت طراوت وبهجت ولطافت معنالرینه استعمال
اولنور والتونلی معناسنه هم استعاره قیلنور بونده التونلی دیمکده جائزدر ولطیف
واحسن دیمك هم جائزدر یعنی حاصل کلام اولدرکه اول غلام اول شهریار
اولان قبادك قتنده اول تخت زرین اوزره اوتورمش کریه ایلردی وحرارتله
وسوز ایله کوزلرندن اشك چشمنی سوردی وکوزیاشلرین آقیدوب آه ایلردی
پادشاه اول غلامه دیدی ای پیروزروز پیروزروز کونی ظفرلو وطالعی سعادتلو
معناسنه در زیراکه اولورکه روزی طالع معناسنه هم استعمال ایدرلر یعنی پادشاه
اول غلامه دیدی ای طالعی سعادتلو غلام ندن آغلرسن دولت سکا ناکوارمی
اولدی املاکك فوقنده سن قرین شهریارسن ناکوار سکمیجی وهضم اولمیجی
معناسنه در املاك ملکك جمیدر اکا متصل اولان یاخطاب ایچوندر یعنی ای غلام
نه سیبدن آغلرسن بویله دولت سکا سکمدی وهضم اولمدیمی سن ملکلرك فوقنده
شهریارك قرین ومصاحبیسن سن بوتخت زرین اوزره وو زیرلر وسپاه سنك
تختك اوکنده نجم وماه کبی صف اورمشلردر وسکا قرشو بوقدر خدم وخشم
القوشوب دورمشلردر پس بویله عزت ودولتده ایکن آغلمغه سببندر دیدی
﴿ مثنوی ﴾ کفت کودك کریه ام زانست زار * که مرامادر درآن شهر
ودیار * ازتوم تهدید کردی هرزمان * بینمت دردست محمود ارسلان * پس
پدر مرمادرم رادرجواب * جنك کردی کین چه خشمست وعذاب * می نیابی
هیچ نفرین دکر * زینچنین نفرین مهلك سهلتر * سخت بی رحمی عجب سنکین
دلی * که بصد شمشیر اوراقاتلی) چونکم اول کودك سعادت قرین شاه کزیندن

بو كلامی اشتدی اكا جواب و یروب ایتدی ای شاه قباد بنم زارلقله كریه یادم وفر
اندن اوتریدر كه بنی مادرم اول شهرده واول دیارده یعنی هندیارنده ساكن ایكن
هرزمان سندن بكا تهدید ایلردی وسنی محمود ارسلانك الندە كورەیم دیو سوكوب
سویلردی یعنی هر زمانكه مادرم بكا قیوب غضب ایلسیدی سنكله بنی قورقودردی
و بكا بددعا ایلسه سنی ارسلان كبی اولان شاه محمودك پنچه سنده كورەیم دیو بددعا
قیلوردی پس پدرم مادرمه جواب و یرمكده جنك ایلردی بو یله دیوای زن بونه
خشم ونه عذابدر یعنی چونكم بنم مادرم بكا بو كونه سوكوب نفرین ایلیەیدی
پس بنم بابام آنی اشتدكده اول مادرمه بو یله جواب و یروب دیردی وجنك
ایلردی كه ای خاتون كندی جكر كوشه‌ك اولان اوغلو كه بونه خشم ونه عذابدر كه
بو مرتبه سن اكا نفرین و بددعا ایلیەسن هیچ بوندن غیری نفرین بوله مزمیسن
بونك كبی مهلك اولان نفریندن سهلتر یعنی ای مرحمتسز بونك كبی بر مهلك
سو كشدن ونفرین ایلیشدن سهلتر غیری نفرین ایلمك بوله مزمیسن كه حتی
اوغلو كه انكله سوكه سن و بو یله دیەسن غیری نفرین ایلیەسن ای عورت قتی
بی رحمسن وعجب طاش كوكلاوسن كه یوز شمشیر ایله سن اول فرزندكی قاتلسن كه
اوغلو كه سنی شاه محمود الندە كورەیم دیمك یوز شمشیر ایله آنی قتل ایلمك كبیدردیدی
﴿ مثنوی ﴾ من زكفت هردو حیران كشتمی * دردل افتادی مرا بیم وغمی *
تا چه دوزخ خوست محمود ای عجب * كه مثل كشتست در ویل و كرب * من همی
لرزیدمی از بیم تو * غافل از اكرام واز تعظیم تو * مادرم كونا ببیند این زمان *
مر مرا بر تخت ای شاه جهان) بن ایسم هرایكیسنك سوزندن حیران اولوردم و پدر
ومادرمك بو كونه تهدید وتخویفندن سندن نفرت قیلوردم بنم كوكلمه بر غم
وقورقو دوشردی بو یله دیو كه تا ای عجب سلطان محمود نه دوزخ خو یدر وزشت
رو یدر كه اول و یلده وكربده مثل اولمشدر یعنی كربتلرده و بلا ومحنتلرده اول
سلطان محمود بو كونه مثل قیلنمشدر هر بار كه پدرمدن سنك مذمتكه متعلق اولان
اول سوزلری كوش ایدەیدم بن سنك خوفكدن دترر ومضطرب اولوردم سنك
اكرامكدن وتعظیمكدن غافل ایدم سنك بو كونه اكرام وتعظیمكی بیلمدیكمدن جاهل
ایدم بو زمانده بنم مادرم قنی تا بنی ای شاه جهان بو تخت زرین اوزره كوره و بنم
بو واصل اولدیغم دولته وسعادته نظر ایركوره پس اولمزدن اول اولمكی وفقر
حقیقی مرتبه سن بولمغی سلطان محمود كبی بیل حد ذاتنده كمال فقر وفنا عظیم
سلطنتدر اما طبیعت اندن عقلی قورقودر نته كم بو معنایه اشارت ایدوب بو قصه دن
حصه نه اولدیغنی بیان بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ فقر آن محمودتست ای بی سعت *
طبع از و دایم همی ترسانددت * كر بدانی رحم این محمود راد * خوش بكویی

عاقبت محمود باد * فقر آن محمود تست ای بیم دل * کم شنو زان مادر طبع مضل) ای سعتسز فقر اول سنك محمود كدر طبع اندن سنی همیشه قورقودر فقردن مراد بونده ملك كورمكدن كندو بی بری قیلق واولمزدن اول اولمك وفنا اندر فنا اولمقدر یعنی ای وسعتسز وغنا سز اولان كمسه فقر حقیقی كه بیخود وبی وجود اولمق وافنای وجود مجازی قیلمقدر اول سنك محمودكدر ولیكن مادر طبعك اول فقر معنویدن سنی همیشه قورقودر وصتین بی وجود اولمغه قریب اولمه كه انك پنجه سنده محو وفانی اولورسن دیو تخویف ایلر اما بوكریم وجواد اولان فقر محمودی بیلیدك وانك عظم شانه عالم اولیدك خوش دیردك عاقبت فقر محمود اولسون وجانم بو فقر محموده همیشه مقارنت ومصاحبت قیلسون ای قورقق كوكلمو فقر معنوی اول سنك سلطان محمود كدر كه اول سنی عالیقدر وصاحب صدر قیلدی اول مضل اولان طبعك مادرندن اول محمود اولان فقرك مذمت وقدحنی اشتمه وانك تخویف وتهدیدنه قولاق طوتوب اول فقر محمودی مذموم ومعیوب زعم ایتمه كه سلطنت ابدیه انك مقارنتیله بولنور ودولت سرمدیه اكا واصل اولمغله الله كاور چونكم اكا واصل اولهسن طبیعت مادر ینك سنی اندن قورقوتمسی مجرد كذب صریح اولدیغنی مشاهده قیلورسن ﴿ مثنوی ﴾ چون شكار فقر كردی تو یقین * همچو كودك اشك باری یوم دین) چونكم سن فقری شكار ایلیه سن یقین بودر كه كودك هندی كبی یوم دینده كوز یاشی یاغدررسن بو وجه اوزره كردی كاف عربی ایله اوقنور اما كاف فارسی ایله اوقنوب شوی معناسنه اولق دخی جائزدر بوتقدیر اوزره معنی چونكم سن فقره شكار اولهسن یقین بودر كه قیامت كوننده اول كودك كبی كمال سرور كدن كوز یاشی یاغدیررسن واول فقر معنو ینك سكا ویردیكی عزت وشرفی اول كون مشاهده قیلدقده مادر طبیعتك انك حقنده اولان كذب وافتراسنی بیلورسن

﴿ مثنوی ﴾ كرچه اندر پرورش تن مادرست * لیك ازصد دشمنت دشمنترست * تن چوشد بیمار دار وجوت كرد * ورقوی شد مرترا طاغوت كرد) اكرچه پرورش ایچره تن مادر در ولیكن یوزدشمندن دشمن تردر تن چونكم بیمار اولدی سنی دارو جو ایلدی واكر قوی اولدی ایسه تحقیقا سنی طاغوت ایلدی طاغوت اكرچه صنمه وهوایه وشیطانه دینور اما بونده یا شیطان دیمك معناسنه اولور ویاخود مبالغه ایله طغیان ایدیجی معناسنه اولور یعنی اكرچه بوسنك تنك روحكه پرورش قیلمقده واكا مربی اولمقده مادر كبی مشفقدر ولیكن یوز دشمندن زیاده سكا دشمندر زیرا سنی دولت ابدیه وسعادت سرمدیه دن منع ایلر وفقر معنویدن سنی قورقودر الحاصل اكا نه سقامت یاردر ونه صحت ونه نعمت یاردر زیرا اكر آنی رباضته براقسك خسته و بیمار اولسه سنی علاج ودوا استیجی ایلر واكر نعمت وراحته مشغول

ایلمك قوی اولدقده وقدرت بولدقده سنی شیطان ایلر تاکم عاصی اولوب طغیان قیلورسن ومتمرد وسرکش اولورسن ﴿ مثنوی ﴾ چون زره دان این تن پر حیف را * نی شنا را شاید ونه صیف را) بو پر حیف اولان تنی زره کبی بیل نه شتایه لایق اولور ونه صیفه یعنی بو پر ظلم و پر ستم اولان بدنی فی المثل بر حربه آلت ایچون دوزلمش زره کبی بیل که زرهی قیشن کیسك برودتی دفع ایلمز و یازن کیسك حرارتی هم دفع ایلمز پس زره نه صیفه ونه شتایه یرامدیغی کبی بوتن پر حیف دخی نه بیمارلغه یرار ونه صحته یرار اکر صحت ونعمت غالب اولسه سکا بر یوزدن ضرر و یرر واکر محنت وسقامت غالب اولسه هم بر جانبدن دخی سکا الم واضطراب ایر کورر همان بونی شیطانله وهوایله محاربه ایلمکدن اوتری مکر بر آلت اتخاذ ایدوب بلاوجفایه صبر وتحمل ایلمکده اولهسن ﴿ مثنوی ﴾ یار بد نیکوست بهر صبر را * که کشاید صبر کردن صدر را) یار بد صبردن اوتری نیکودر زیرا صبر ایتمك صدری آچر یعنی بوتن که یار بد مشابه سندهدر انك مرادنی و یرمکده وانك هوا سنه او یمقده صبر ایلمك اولیدر زیرا نفسه مخالفت قیلمقده صبر ایلمك قاپی کشاده قیلر وصدره انشراح وسلامت و یرر انکیچون الصبر مفتاح الفرج بیورلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ صبر مه با شب منور داردش * صبر کل با خار اذفر داردش * صبر شیر اندر میان فرث وخون * کرداورا ناعش ابن اللبون * صبر جمله انبیا با منکران * کردشان خاص حق وصاحب قران) ماهك ظلمت شبه صبر ایلمسی آنی منور طوتر پس هرکم ظلمت شب محنتده وتاریك مشقت ورباضتده صبر وتحمل ایلیه انك روحی ماه کبی انور اولور کلك جفای خاره صبر ایلمسی آنی اذفر طوتر اذفر زیاده قوقاو دیمکدر پس برکسه دخی خارمشابهسنده اولان جفا وآزاره صبر وتحمل قیلسه اول کسنه کل کبی زیاده خوش بوی اولور و صبر آنی تازه خوی ولطیف روی قیلور سودك فرثله خون بیننده صبر ایلمسی آنی ابن لبونك ناعشی ایلدی ابن لبون شول دوه کوچکنه دیرلر که ایکی یاشنی تمام ایدوب اوچنجی یاشنه کیره ناعش رافع معناسنهدر فرث بغرسق ایچره اولان نجاسته دیرلر ومصرع اول سورهٔ نحلده اولان بو آیت کریمه یه اشارت اولور (قال الله تعالی وان لکم فی الانعام لعبرة نسقیکم مما فی بطونه من بین فرث ودم لبنا خالصا سائغا للشاربین) بو آیت کریمهنك تفسیری ولبنك فرث ودم میاننده ظهوره کلمسینك تحقیق جلد ثانینك اولنده واقع اولان بیتلرك شرحنده مرور ایلشدرانده طلب اولنه وبونده معنی شیرك نجاستله قان مابیننده نیجه زمان صبر قیلمسی و بو ایکیسنك جفاواذاسنه تحمل ایلمسی انی ابن لبونی رفع ایدیجی ایلدی بلکه هر طفلك جسدنی قائم قیلیجی ومشی وحرکته قوت و یریجی ایلدی جمله انبیا علیهم السلامك منکرلره صبر ایلمسی

یعنی انبیای عظامك جمله سی منكرلرك طعن وانكارینه وجفاوآزارلرینه صبرایلملری
انلری خاص حق وصاحب قران ایلدی یعنی بونلرك جفا وآزرینه صبر وتحمل
ایلملری خاص حق اولملرینه سبب وعلامت اولدی بوجهانده انلری اول صبرصاحب
قران وزبدهٔ اکوان ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ هرکرا بینی یکی جامهٔ درست * دانكه
اوازاکتسب وصبر جست * هرکرادیدی برهنه وبی نوا * هست بی صبری
اوان گوا * هرکه مستوحش بود پرغصه جان * کرده باشدم بادغایی اقتران) مثلا
هر کیمك ایچون بر درست جامه کوره سن بیل که اول کسه اول جامه یی کسبله
و بر کاره صبرایتمکله استدی یعنی هر کیمککه لباسنی درست ونوو پاکیزه کوره سن
بونی تحقیق بلکه اول کسه آنی بهر حال پاکسبله و پالك حصولنه سبب اولان
کاره صبرایتمکله آنی اله کتوردی وهر کیمکه برهنه وبی نوا کوره سن ولباسدن
عاری وقدرتدن ورزقدن بری کوره سن اول کسه نك عریان اولمسی ومحتاج قالمسی
انك کسب وکاره صبرایلمدیکنه شاهد اولور وانك صبرسزلغنه اول اثرلر
دلالت قیلور هر شول کسه که پرغصه جان مستوحش اوله بیل که بردغایله اقتران
ایلمش ویاخود دغالقله اواقتران ایلمش اولور دغا حیله یه دیرلر اکا متصل اولان
یا اکر وحدت ایچون اولورسه بر دغایله دیمك اولور نسبت ایچون اولوب بردغایه
منسوب حیله کارایله اقتران ایلمشدر دیمك دخی جائزدر ومصدریه اولوب دغالقله
اقتران ایلمشدر دیمك دخی جائزدر مستوحش بونده حانك فتحیله اسم مفعول
صیغه سی اوزره اوقمق محله مناسبدر یعنی هر شول کسه که اندن وحشت اولنمش
ونفرت قیلنمش جانی پرغصه برکسه اوله اول کسه بیل که بردغایله اقتران ایلمشدر
اکر برکونه حیله وخدعه ایله اقتران ایلیدی عاقل اولنلراندن نیچون استیحاش
ایدرلردی واول نیچون مستوحش اولوب منفور اولوردی ﴿ مثنوی ﴾ صبر
اکر کردی زالف بی وفا * ازفراق اونخوردی این قفا * خوی باحق ساختی چون
انکبین * بالبین که لا احب الافلین) اکراول جانی پرغصه اولان کسه بی وفانك
الفندن صبر ایلیدی انك فراقندن بوقفایی یمزدی خوی حضرت حقله دوزردی
انکبین ابن ایله خوی دوزدیکی کبی بویله دیوکه بن آفل اولنلری سومزم بووجه
اوزره کردیده ونخورد یده وساختیده اولان یالر حکایت ایچون اولور وکردی
وخوردی وساختینك فاعللری بیت اولده واقع اولان پرغصه جان اولور وتوضیح
معنی اول جانی پرغصه اولان مستوحش وقرین دغا اکر وفاسز اولان یارك
وکار وکردارك الفندن ومقارنندن صبر ایلیدی انك آیریلغندن وجدالغندن
بوطبانجه یی یمزدی جانم نه عجب پرغصه و پرغم اولدی دیمزدی بلکه عسل ابن ایله
خوی دوزوب آلشدیغی کبی اول دخی حضرت حقله خوی دوزیدی وزائل

و بی‌وفا اولان شیئلری بن سومزم دیوب غیری ترك ایلمیدی اماکردی وخوردی وسا خیده یار خطاب ایچون اولمق هم‌وجه درکه ایکی بیتدنصکره واقع اولان اوچنجی بیت‌هم بومعنایه دلالت قیلور وهم یارك خطاب ایچون اولمسنه قرینه اولور و یار خطاب ایچون اولدیغی اوزره معنی ای بی وفا اولان دنیایه و بی‌ثبات اولان اشیایه مائل اولان والفت ومحبت قیلان کمسه اکرسن بی‌وفا اولان شیئك الفتدن صبرایدیدك انك فراقندن وجدالغندن بوطبانجه‌یی یمزدك انکبین ابن ایله خوی دوزدیکی کبی حضرت حقله خوی دوزردك وغیری شیئلر حقنده بن آفل اولنلری سومزم دیردك نته‌کم حضرت ابراهیم (لااحب الآفلین) دیدی و بوآیتك تفسیری برقاج محلده مرور ایلمدی جمله‌دن جلد اولده اوایله قریب وز برحکایه‌سنده‌مرور ایلدی‌انده‌طلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾ لاجرم تنها نماندی همچنان * کاتشی مانده براه ازکاروان * چون ز بی صبری قرین غیرشد * درفراقش پرغم و بی‌خبرشد) لاجرم پرغصه جان تنها قالمیدی انجاین که یولده کارواندن برآتش قالمش چونکم صبرسزلقدن غیره قرین اولدی انك فراقنده پرغم و بی‌خبر اولدی اکرنماندیده اولان یاخطاب ایچون اولورسه بو بیتده واقع اولان شدالفظلرنده هم‌یاء خطاب مقدر اواوب غیرشدی‌و بی‌خبرشدی تقدیرنده اولور بوتقدیراوزره معنی ای‌مائل دنیا ومافیها لاجرم تنها قالمیدك انجاین که کارواندن برآتش قالمش اولدی چونکم صبرسزلقدن قرین غیراولدك و بی‌وفا اولان شیئه مصاحبت ومقارنت قیلدك انك فراقندن پرغم و بی خبراولدك و بواجلدن غم وغصه ایله طولدك ﴿ مثنوی ﴾ صحبتت چون‌هست زرده‌دهی * پیش خائن چون امانت می‌نهی) ای مؤمن عاقل سنك صحبتك چونکم زرده دهی کبیدر خاینك اوکنده آنی نیچون امانت قورسن زرده‌دهی زرخالص دیمکدر وخایندن مراد بونده تن‌شهوانی‌واهل‌دنیا واهل هوا اولور یعنی ای عاقل اولان کمسه‌سنك مصاحبتك ومقارنتك چونکم معنیده زرخالص کبی عزیز وشریفدر آنی‌خائن اولان تن‌شهوانی اوکنده ودولت دنیوی وهوای نفسانی واهل دنیا واهل هوا واحزاب شیاطین اولان خائنلرو بیوفالر قتلرنده نیچون امانت قورسن بوصحبتك قدرنی بونلرنه بیلورلر و بونلر بوامانتی نیجه صیانت قیلورلر بلکه اضاعت قیلمق مقرردر ﴿ مثنوی ﴾ خوی باا‌وکن کاماتهای تو * ایمن آید ازافول وازعتو * خوی باا‌وکن که خورا آفرید * خو بهای انبیارا پرورید) خو بی انکله ایله که سنك اما نتلرك افولدن وعتودن ایمن کله افول غروب وزوال معناسنه اولور عتو تجاوز ایلمکه دینور بونده خیانت معناسی مراد اولور یعنی خوبی والفتی اول حافظ وناصراولان خدای تعالی ایله ایله که سنك اکرصحبتك

واكر صحبتك واكر ايمـانك اماتلرى اين كله غروب وزوالدن وخائنلرك خيانتندن خوبى وانسيتى اول امين وحفيظ اولان حضرت خدا ايله ايله كه خويلرى خلق ايلدى انبياى عظامك خويلرنى بسلدى يعنى الفت وانسيتى اول خويلرى خلق ايلين خالق ايله ايله كه انبياى عظامك اخلاقنى تربيه ايدوب كماله ايركوردى وهر برنى كندى اخلاقيله متخلق اولمق مرتبه سنه واصل ايلدى حتى بو جملەدن كندى حبيبنى خلق عظيم صاحبى ايليوب (وانك لعلى خلق عظيم) ديمكله اول حضرته خطاب ايدوب واول حضرت عليه السلام دخى ربيسنك كندوبه اولان تأديبنى مشاهده ايدوب (ادبنى ربى فاحسن ادبى) بيوردى ﴿ مثنوى ﴾

ره بدهى رمه بازت دهد * پرورندهٔ هرصفت خود رب بود * بره پيش كرك امانت مى نهى * كرك و يوسف را مفرما همرهى * كرك اكر باتو نمايد روبهى *

هين مكن باور كه نايد زو بهى) اكر سن اول كريم وغنى اولان خدايه بربره ويرسك اول سكا كيرو سورى ويرر هر صفتك پرورندهسى خودرب اولور يعنى سن هر نه شيئى كه حق تعالى حضرتلرينك يولنده بذل قيله سن اول سكا انك مقابلەسنده اضعاف مضاعف اجرلر ويرر هر صفتى بسليجى وهر حالتى وخصلتى كماله ايركوريجى رب العالمين اولان پادشاهدر كه هر شيئى آنافآنا تربيه ايله كماله ايركوريجيدر امامن ايسك اول امين وحفيظ اولان خدايه اكر صحبتكى واكر الفت وانسيتكى امانت قويوب قوزوبى قورد اوكنده امانت قورسك كه انسانك صحتى وصحبتى وسائر صفت وخصلتى فى المثل قوزى كبيدر ونفس وشيطان واصحاب نفس واحزاب شيطان فى المثل ذياب كبيدر سن كتوررسن قوزى كبى اولان صحبتكى والفت وانسيتكى امانت قويوب شريف ولطيف اولان حالت وخصلتكى بونلرك اوكنده امانت قورسن صقين صقين زنهار قوردە و يوسفە همراهلك بيورمه زيرا قورد يوسفه همراه اوليوب اكا ضرر وزيان ايرشدرر پس هر نه حالت شريفه يى كه كرك طبيعت اولان كمسهلرك قتنده امانت قويه سن يوسف عليه السلام ايله قوردى همراه قيلق كبى وخاين وحسود اولنلرك قتنده برشريف شيئى وديعت قومق كبى اولور پس ضرر وزياندن امين اولمز اكر كرك طبيعت اولان كمسه سكا روباهلق كوستره آكا اول اعتماد ايلكه اندن بهلك كلمز يعنى بر كمسه نك خوبى ودرونى قورد كبى اوله و بحسب الصورة سكا دلكولك وجابلوسى قيلق اظهار قيله اكا اعتماد وتصديق ايلمه كه درونى قورد كبى اولان واخلاق حيوانيه ايله طولان نفس اماره صاحبندن ايولك وخير قيلمق كلمز بلكه انك تملقى سكا بهرحال برضرر وزيان ايرشدرمكدن اوتورى اولور ﴿ مثنوى ﴾

جاهل ار باتو نمايد همدلى * عاقبت زخمت زند از جاهلى * او دو آلت دارد و خنثى بود *

﴿ فعل ﴾

فعل هردو بیکمان پیدا شود) اکرجاهل سکاهمدلك کوستره عاقبت جاهللکندن
سکا زخم اورر یعنی اکردین وطریقته جاهل وحقیقت انسانیه دن غافل برکسـه
ای عاقل سنکله همدللك قیلسه و برزمان سـکا موافقت ومرافقت کوسـترسه
عاقبت جاهللکندن سکا برزخم اورر و بتلرلکندن سنك وجودکه لابد برالم ایرکورر
اول جاهل فی المثل ایکی آلت طوتر معنیده اول خنثادر هرایکی آلتك فعلی کمانسز
پیدا اولور خنثی اول کمسـه یه دیرلرکه انك ارکبی ذکری وعورت کبی فرجی اوله
اودوآلت دیدکلری آنلردن مراد بونلر اولور وهر ایکیسـنك فعلی بیکمان پیدا
اولور دیدکلری اولدرکه انك ذکری برعورت اقتضا ایلر وفرجی برار اشتها ایلر
اکرایکی آلتك بیله اشتهاسی برابر اولورسه فقها اکا خنثاء مشـکل دیرلرکه اکاهم
اره وارمق لازم وهم برعورت آلمق لازم اولور پس جاهل خنثاء مشکل کبیـدر

﴿ مثنوی ﴾ اوذکررا اززنان پنهان کند * تاکه خودرا خواهر ایشان کند *
شله ازمردان بکف پنهان کند * تاکه خودراجنس آن مردان کند) اول خنثی
مثلا زنلرله خلط ایلسه انلردن ذکرنی پنهان ایلر تاکم کندیسنی اول زنلره قرقرداش
ایلیه وآنی کندی جنسلرندن صانه لر واکر ارلرله صحبت قیلسه فرجنی الیله پنهان
ایلر تاکم کندیسنی اول مردلرك جنسی ایلیه فقها بویله دیمشلردرکه اکر برخنثانك
فرجنك اشتهاسی ذکرینك اشتهاسی اوزره غالب اولورسـه آنی اره ویرمك لازم
اولور واول انثی حکمنده اولوب میراثده دخی انثی حکمنـده اولور واکر خنـثی
اولان کمسه نك ذکرینك اشتهاسی فرجنك اشتهاسی اوزره غالب اولورسه اول خنثی
ار حکمنـده اولور واکا عورت الیویرمك لایق اولور ومیراثده دخی ارحکمنـده
اولور اما خنثاء مشکل که انك ایکی آلتنك دخی اشتهاسی برابر اولسه اکثر فقها
بونده عاجز قالمشـلردر باخصوصکه حین میراثده انوثیتی غالب وفرجنك شهوتی
زاید اولان بنم ذکوریتم غالبدر وذکریمك حظی فرجمك حظنـدن زایددر
دیودعوی قیلسه بونی تمییز خیلی مشکلدر دیمشلر اما حضرت علی کرم الله وجهه نك
خلافتلری زماننده بومسئله دخی حل اولمش نته کم حسین رازی (یاایهـا الناس
اتقوا ربکم الذی خلقکم من نفس واحدة وخلق منها زوجها) آیتنك تفسیرنده
بوحکایتی ایراد ایلیوب دیر حضرت علی رضی الله عنه وکرم الله وجهه نك عصر
شریفنـده بررجلك برقاچ قزلری واردی انلرك بریسی خنثی ایدی پدرینـك
وفاتندن اول خنثی قرقرنداشلریله برك رنك چوب رجولیتی طرفنی مغلوب عدایلیوب
انوثیتنی عدایلیوب روزوشب انلرایله وسائر نسوانله خلطه قیلور وصحبت قیلوردی
چونکم پدری وفات ایلدی (وللذکر مثل حظ الانثیین) آیتنك مفهومنی بیلدیکندن
میراثی سـائر قرقرنداشلرندن آرتق یمکه رغبت قیلدیغنـدن بنم رجولیتم غالبدر

دیو دعوی ایلدی حضرت علی رضی الله عنهك حضور شریفنه کلدیلر اول قزقرنداشلری خنثی حقنده دیدیلر که بوکسه بزندر خنثی دعوی ایلیوب دیدیکه نعم بنم ایکی آلتم واردر ولیکن رجولیتم غالبدر پس بن بونلردن دکلم رجالدنم چونکه حضرت علی کرم الله وجهه آنك بودعواسنی کوردی بیوردیکه حضرت نبی علیه السلام (خلقت المرأة من الضلع الایسر) بیورمشدر بو خنثانك اضلاعنی عدایلیك اکر برضلعی ناقص ایسه رجل حکمنده‌در واکرایکی طرفك اضلاعی برابر ایسه مرأه حکمنده‌در اول خنثانك اضلاعنی عدایلدیلر اکسك اولمیوب برابرچیقدی وانك انثی جنسندن اولدیغی بودلیل ایله ثابت اولدی وخنثی اولدیغی ظهوره کلدی برجاهلك دخی مقتضای روحانیه سیله مشتهای جسمانیه‌سی برابر اولسه ولیکن اول بنم مقتضای روحانیتم غالبدر بن زمرهٔ رجالدنم دیو دعوی قیلسه قائم مقام نبوی اولان شیخ عارف قدس الله سره العزیز آنك آثار روحانیته وآثار جسمانیته نظر ایلر جسمانیتدن بر مرتبه اکسك اولورسه انی رجالدن عدایلر اکر ایکی جانبك اثرلری برابر اولورسه معناده انثادن عدایلر ﴿ مثنوی ﴾ کفت یزدان زان کس مکتوم او * شله سازیم برخرطوم او * تاکه بینایان مازان ذو دلال * درنیابند ازفن اودرجوال) یزدان حضرتلری انك اول کس مکتومندن انك خرطومی اوزره دوزه رزدیدی خرطوم حیوان بورننه دیرلر وکس مکتوم مستور اولان فرجه وشله دخی فرجه‌درلر بونده کس مکتومدن مراد عیب مکتوم وخبث مستوردر وبو بیت سورهٔ نونده اولان (سنسمه علی الخرطوم) آیتنك مفهومنه اشارت اولور ومفسرلر اصل بو آیت ولیدبن مغیره حقنده نازل اولمشدر دیمشلر وولید بن مغیره برحرامزاده ایدی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه اکثرا وجفا ایلردی وکندینك عیبنی کبر زردی واشرف قریشدنم دیودعوی ایلیوب نازایلردی دیو تحقیق ایلمشلردر پس حق تعالی انك حقنده دیدی بزانك بورنی اوزره عنقریب برعلامت قیلورز که اول علامتدن انك عیب مکتومی آشکار اولور وخبث باطنی ظهوره کلوروفی الحقیقه صکره انك بورننده برجراحت پیدا اولمش که اولنجه یه دك انك آثری بورنندن کتممش امابومحلده اوضمیرلری شول انثی سیرت وخنثی طبیعت اولان جاهل وغافله عائداولور که اول خنثالغنه دلالت ایلین عیبنی کتم ایلیوب رجولیتنه دلالت ایلین قوت عقلیه وقدرات علمیه‌دن لاف وکزاف اوروب کندیسنی رجال هیئتنده کوستررومردان الهی صورتنده نمایان قیلور وقائم مقام نبوی اولان اهل حقه انکار ایدوب خلقه کبر ونارظهار ایلر ونیجه ساده دل نابینالری چوال مکرنه قویوقدن اوتری کندینك حسن حالنی ولطف خصالنی سویلر پس حضرت مولانا قدس سره الاعلی (سنسمه علی الخرطوم) آیتنك دلالت ایلدیکی مفهوم اوزره حضرت

حق جانبندن مترجم اواوب وحكايه قيلوب بيوررلر حق تعالى ديدى اول خنثى سيرت وانثى طبيعت اولان جاهل وغافلك اول كس مكتوم كبى اولان عيب مستورندن انك خرطومى وروينى اوزره براثر وعلامت دوزەرز وانك سيماسنده برنشان وبركونه حالت قيلورزكه تاكم بزم بينا قوللرمز اول دلال صاحبندن وآنك فنندن جوال ايچره كليەلر دلال جلال وزننده نازه ديرلر يعنى بزم بصير اولان وسيمايه نظر قيلوب احوال درونه آنكله استدلال قيلان عارف قوللرمز اول كبر ونازصاحبنك سيماسنده اولان خنثالق علامتنى وانثالق نشاننى مشاهده ايليوب انك فن وحيلەسندن اوترى جوال مكرى ايچره كليەلر وانك دام زرق ورياسنه كرفتار اولميەلر ﴿ مثنوى ﴾ حاصل آن كزهر ذكر نابدترى * هين زجاهل ترس اكر دانشورى * دوستئ جاهل شيرين سخن * كم شنو كان هست چون سم كهن) حاصل كلام اولدركه هرذكردن ارلك كلمز آكاه اول اكر دانشور ايسك جاهلدن قورق شيرين سخن اولان جاهلك دوستلغنى ايشتمه زيراكه اوسم كهن كبيدر ذكر بونده اركك معناسنه درنته كم (وللذكر مثل حظ الانثيين) آيتنده اولان ذكر هم اركك معناسنه در وجاهل شيرين سخندن مراد بونده شول طاتلوسوزلو وكولر يوزلو شريعت وطريقت علمنى بيلمين وحقيقتدن خبردار اولمين مدعى ومزورلر اولوركه رجال الله لباسنه بورونوب ومردان الهينك شكلى وهيئتنى اورتونوب خلقه مردبالغ صورتنده كورنوب ارلك دعواسنى ايدرلر وخلق بو اسلوب ايله باشلرينه جمع ايلمك سمتنه كيدرلر پس بو بوقارو دنبرى ذكر اولنسان كلامك حاصلى اول اولديكه هرذكردن وهرمرد الهى شكلنده اولان اردن ارلك كلمز باخصوص كه ارشكلنده كورينن خرجاهل اوله آكاه اول اى طالب اكر دانشور ايسك وعلمدن وعقلدن اثروخبر طوترايسك دينه ويقينه علمى اولمين جاهلدن قورقكه اول جاهل طالبه عظيم ضرر ايلر وطالب جاهل اولسنه وابدى مردەدل قالمسنه سبب اولور اكرسن ديرسك كه بنم مصاحبت ايلديكم شيخ اكرچه دين وطريقته جاهل ايسه بزمله اول برخوش دوستلق قيلر و بزه عرض محبت ايليوب كولر يوز كوسترر وشيرين سوزلر سويلر جواب اولدركه شيرين سخن اولان جاهلك دوستلغنى زنهار اشتمه وقبول ايتمه زيراكه انك دوستلغى معناده زهر قاتل وسم هلاهلدر شواعتبار ايله كه جهل سبب موت قلب اولور وجاهلك دوستلغنى قبول ايدن وسوزنى اشيدن كمسنك قلبى اولور واكر حيات قابليەسى وارايسه لابدا كا نقصان كلور بهرحال جاهل ايله همنشين اولان وانكله دوستلق قيلان عاقله دخى اول قدر ضرر وآفت اصابت ايلركه انك ضررى سم كهنك ضررندن آرتق اولور الحذر الحذر اى جان پدر شول ارلر صورتنده وخرلر هيئتنده اولان جاهل خرلركه سنى علم دينندن

ومعرفت رب العالمیندن بی نصیب و بی بهره قویه‌لر وسکا بو علمك کسب وتحصیلی
نه‌لازمدر عارفلك بوندن بری اولمقدر دیه‌لر وکولر یوز وطتلو سوزلرله سنی الدایوب
کندیلرینه تابع ایلیه‌لر ﴿ مثنوی ﴾ جان مادر چشم روشن کویدت * جز غم
وحسرت ازآن نغز ویدت) جاهل شیرین سخن سکا ای جان مادروای چشم
روشن دیرلکن غمدن وحسرتدن غیری اندن سکا زیاده اولمز یعنی کولر یوزلو
وشیرین سوزلو جاهل سکا ای انانك جانی وای کوزك نوری دیو برمرتبه اظهار
محبتلر ایلر ولطیف سوزلر سویلرکه سنك قلبکی بولعبله اوغورلر وسنی بو صنعتله
مرید ومحب ایلر ولیکن حقیقته نظر اولنسه انك بویله دیمسندن وسکا بوکونه
عرض محبت ایتمسندن غم وحسرتدن غیری سکا برنسنه زیاده اولمز زیرا اول
جاهل وغافل سنی کندی کبی منافع دنیه واسرار یقینیه تحصیلندن عوق ایلر
وفوائد اخرویه وانوار قلبیه کسبندن هم مشغول ایلیوب محروم قیلور
﴿ مثنوی ﴾ مر پدر را کوید آن مادر جهار * که زمکتب بچه‌ام شد بس
نزار * اززن دیکر کرش آوردی * بروی این جور وجفا کم کردی * ازجزتو
کر بدی این بچه‌ام * این فشار آن زن بکفتی نیز هم) مثلا برفرزندك اول مادری
پدرینه آشکارادیرکه مکتبدن بنم طفلم زیاده نزار اولدی اکر آنی سن برغیری زندن
کتوریدك آنك اوزرینه جور وجفایی کم ایلیدك اکر بنم یورمسندن غیریدن
اولیدی بوفشاری اول زن دخی هم دیدی یعنی فی المثل جاهلك برکسه‌یه محبت
ومرحمتی جاهل اولان مادرك کندی فرزندینه محبت ومرحمت ایلمسی کبیدرکه
اول فرزندك عاقل اولان پدرینه آشکارا بویله دیرکه ای ار بنم اوغلانجغم ملامت
قیلمقدن وانده محبوس اولمقدن صیقلدی وچوق ضعیف ونزار اولدی فرضی آنی بندن
کتورمیوب برآخر خاتوندن کتوریدك اول طفله بوجور وجفایی رواکورمیدك
باخصوصکه بونی بندن کتوردك وکندی بیلکدن وجود مرتبه‌سنه یتوردك
پس کندی جکرکوشه‌کك اوزرینه بوجور وجفایی نیچون رواکورورسن اکر
فرضی بوبنم فرزندم سندن غیریدن اولیدی و برآخر بابانك بیلندن ظهوره کلیدی
وبرآخر خاتوندن متولد اولیدی بو باطل سوزی اول زن دخی سکا دیردی چونکه
بو ولد سندن غیرینك بیلندن ظهوره کلدی و بندن غیرینك رحمندن تولد قیلدی
پس نیچون بوجفا وآزاری بوکا رواکوررسن دیر کندی اوغلینه بوکونه مرحمت
ایلیوب غم یر ولیکن حقیقتده اکاعداوت ایلمش اولور ومعنا ده اکاعظیم ضرر
وزیان قیلور جاهل اولان مرینك دخی مرحمت وشفقتی مبتدی اولان سالکه
بوقبیلدن اولور و بومادر و پدردن مراد نه ایدوکی بوبیتلر دن ظهوره کلور
﴿ مثنوی ﴾ هین بچه زین مادروتیبای او * سیلی بابا به از حلوای او *

هست مادر نفس و باباعقل راد * اولش تنکی وآخر صد کشاد) زنهار ای بچه بومادردن وانك تیباسندن بابانك سله سی اول مادرك حلواسندن یكدر بچه کلمسی بانك وجیمك فتحه‌لر یله اوقنوب حرف ندامقدر اولمق محله انسبدر امابانك کسر یله وجیمك دخی کسر یله جهیدن لفظنـدن امر حاضر اولسه دخی جائزدر بوتقدیر اوزره معنی آکاه اول ای بچه مادردن ودخی انك عشـوه ومحبتنده صیچره بابانك سله سی انك حلواسندن یكدر دیمك اولور اولکی وجه‌اوزره هبن زنهار معناسنه اولور وتیبا عشـوه‌یه ومحبته دینور ومادردن مراد آفاقده اهل نفس اولان جاهل بابادن مراد عاقل وکامل اولور وانفسـده مادردن مراد نفس وبابادن مراد عقل اولور نته‌کم بو بیت بومعنایه دلالت قیلور مادرسـنك وجود کده نفس وباباعقل راد در اول عقلك اولی تنکلك وآخری صد کشـاد در وتوضیح معنای بیتین شر یفین بو یله دیمك اولور که زنهار ای بچه مبزله‌سنده اولان وطفله مشابه کلان کسنه بواهل نفس اولان جاهل مربیدن وآنك عشوه ومحبتندن ومرحمتندن (عداوة العاقل خیر من صداقة الجاهل) حدیثنك موجبنجه بابای معنوی اولان عقلك سـله سی وعداوتی اول جاهلك صداقت وحلاوتندن نیجه وجوهله سـکا اولی وانفعدر انکچون حدیث شر یفده (خیر الابوین من علمك) بیورلمشدر کذلك آفاقده اولان اهل نفس اولان جاهل مربیدن صاقندیغك کبی کندی وجود کده دخی مادر جاهلـکبی اولان نفسکدن وانك سکا اولان عشوه وشـفقتندن زنهار حذر ایله که سنك نفسك مادر مشفق کبیدر وعقلك جواد بابالك کبیدر مادرنفسك سکاعشوه وشفقتنك اولی اکرچه برمقدار کشاده لك وشـادیلکدر لیکن آخری بوزکونه تنکلك ومنقبض اولمقلقدر اماعقل جوادك سکاتأدیب وتربیه‌ده کوشمال قیلمـسنك اکرچه اولی برمقدار تنکلکدر اماآخری بوزکونه کشـاده‌لك وفتح بابدر کذلك آفاقده اولان جاهل مربینك سکامرحمت وشفقتی وظاهرده اولان نعمتی وحلاوت وراحتی اکرچه برمقدارسکا کشـاده لك وراحت جسمانی ویرر امامعناده‌سنی نیجه علوم ومعانی کسبندن محروم قیلور وسکانیجه فتح باب اولمقدن رهزن اولور وعاقل وکاملك اکـرچه تأدیب وکوشمال قیلمسی وسنی یمکدن وایچمکدن وحظ نفسه مشغول اولمقدن منع ایلیوب تحصیل علوم ومعارفه ترغیب ایلمسی ونفسکی ریاضت ومجاهده‌یه براقسی اکرچه اول وهله‌ده سکا برمقدار تنکلك وانقبـاص ویرر ولیکن عاقبت وآخرده نیجه معانی وسـعاداته واصل اولورسن ونیجه فیوضات وفتوحاته ظفر بولورسن ولهذاقیل (بیت) بقدر الـکد تکتسب المعالی * ومن طلب العلی سـهر اللیالی ﴿ مثنوی ﴾ ای دهنده‌ٔ عقلهـا فریادرس * تانخواهی تونخواهد هیچ کس * هم طلت ازتست وهم آن نیکویی *

ما کییم اول تو بی آخر تو بی * هم بکوتو هم تو بشنو هم تو باش * ما همه لاشیم باچندین تراش) ای عقلار و یریجی و بنده لرنی حقیقت مرتبه سنه ایرکوریجی خدا فریاده ایرش و بزه مدد ومعاونت ایلیوب هدایت قیل تا کم سن برنسنه نی استه سك و برشیئی مراد ایلمه سك هیچ برکسه آنی استمز الهی وسیدی هم طلب سندن وهم اول نیکولك سندندر اولا برقولکی بونیکولکه طالب ایلرسك وآخر اول نیکولکی اکا عطا ایلرسك بزکیمز اول سنسن آخر سنسن هو الاول والآخر والظاهر والباطن بیوردیغك نص شریف موجبنجه باطن وظاهر هم سنسن چونکم اول وآخر وباطن وظاهر همان سنسن هم سن سویله وهم سن ایشت وهم سن اول بزدوکلیمز لاشیٔ ایز بوقدر یونقیله تراش یونقه یه درلرکه او برشیئك اصلندن یونلمش اوله بونده تراشدن مقصود قوت وقدرت ونعمت وثروت وبونلر امثالی اولان صفت وحالتدرکه انسان بوجمله صفت وحالتله بیله حد ذاتنده فانی ولاشیٔ در العبد وما یملکه کان لمولاه حسبنجه عبد وانك مالك اولدیغی شیٔ هرنه ایسه مولاسنکدر پس بزم دوکلیمز فی الحقیقه لاشیٔ ومعدومز بزم وجودلریمز ومالك اولدیغمز شیلر هرنه ایسه بالکلیه ای بزم سیدمز ومالکمز هپ سنکدر ﴿ مثنوی ﴾ زین حواله رغبت افزا در سجود * کاهلی جبر مفرست وخمود * جبر باشد پر وبال کاملان * جبر هم زندان و بند کاهلان * همچو آب نیل دان این جبررا * آب مؤمن را وخون مر کبررا) الهی بو حواله دن سجوده رغبت زیاده ایله جبرك کاهلکنی وخمودلکنی بزه کوندرمه خمود سویلمکه دیرلر یعنی الهی وسیدی بو بزم اوزریمزه اولان حواله دن وتکلیفدن سن بزم ساجد اولمقلغه وجنابکه عبادت وطاعت قیلمقلغه رغبتمز زیاده ایله جبر مذموم کاهلکنی وقلب سیو نکلکنی بزه کوندرمه جبر کاملرك پر وبالی اولور وانلری اوج حقایقه پرواز قیلمغه قوی وقادر قیلور جبر هم کاهلرك زندانی و بندی اولور جبردن مراد حول وقوتی همان اللهه اسناد قیلمق وهر شیئه استطاعت وقوتی همان اللهدن بیلمك کرکدر و برشیئك وجودنه ارادت الله تعلق ایلمیجه اول شیٔ اولمدیغنه عالم اولمقدر وانسان کندی اختیار جزویسنی دخی اکر خیره واکر شره صرف ایلمسی همان الله تعالینك ارادتندن واختیارندن بیلمکدر پس بو جبر بنده کامل اولان موحد وعارفلردن اوتری پر وبال اولور وانلری طاعت وعبادت حقه جست وچابك قیلور وجبر نفسنده کاهل اولانلره مشتهای نفسه میل ومحبت ایدوب اوزرلرندن اسقاط تکلیفات قیلنلره هم بند وزندان اولور وکاملره جبرك پر وبال اولمسی وانلری طاعت حقه چابك قیلمسی شو اعتبارله اولور که انلر کورورلر که حول وقوت جمیعا اللهکدر والله دیلدیکی اولور والله دیلمدیکی اولماز پس اول حاکم مطلقك طاعتنه

چست وچابك اولورلر وهميشه اكا نوجه قيلورلر وانك امرينه طوترلر اما كاهلار هم جبرك بندو زندان اولمسى وانلرى سجن بطالتده حبس قيلمسى شو وجهله اولور كه كاهلار هم كوررلر كه حول وقوت همان اللهكدر حتى كنديلرك اختيار جزئيه لرنى دخى مغلوب اختيار كليهٔ الهى كوررلر وكندى اختيار جزويه لرنى ارادت الهى اولمينجه خير وشره صرف ايلمكه قادر اولدقلرنى هم مشاهده قيلورلر پس مشربلرى كاهل اولديغندن ونفسلرى دخى بطالته ميل قيلديغندن درونلرنده اولان بو معرفت جبريه انلرك اسقاط تكليفات ايلمسنه سبب اولوب بطالت زندانى ايچره آنلرى محبوس ومقيد ايلر پس بو جبرى سن آب نيل كبى بيل مؤمنه آب وتحقيقا كبره قاندر يعنى آب نيل آل موسايه روان وآل فرعونه قان اولديغى كبى جبر وعلم توحيد دخى لابد مؤمن اولنلره والله ورسولنه تبعيت قيلنلره آب صافى كبى حيات بخش اولور واما فرعون نفسه تابع اولنلره وكافر اولوب شيطانه اويانلره قان كبى نجس اولور وانلره حرمان وخذلان ويرر وحيات طيبه دن محروم قيلور نته كم آب نيل سبطيلره آب زلال وقبطيلره قان اولدى و بونك قصه سى جلد اولك ديباجه سنده وهو كنيل مصر شراب للصابرين وحسرة على آل فرعون والكافرين قولنك شرحنده مرور قيلدى ﴿ مثنوى ﴾ بال بازا نرا سوى سلطان برد * بال زاغا نرا بكورستان برد) بال و پر بازلرى سلطان جانبنه ايلتور بال و پر زاغلرى كورستان جانبنه ايلتور بالدن مراد جبر وبازدن مراد كاملار وزاغاندن مراد كاهلاردر بال و پر بازلرى سلطان جانبنه ايلتديكى وزاغلرى دخى كورستان جانبنه آلوب كتديكى كبى جبر هم ديننده كامل اولنلرى سلطان حقيقت جانبنه ايلتور وكذلك كاهل اولان زاغ سيرت وزغن طبيعتلرى دخى مرده لر مقامى اولان دنيا جانبنه ايلتور كه فى المثل دنيا ومافيها كورستان كبيدر انده ساكن اولنلره وحضرت حقدن غافل قالنلره كورستانده ساكن اولان موتى كبيدر ولهذا قال عليه الصلوة والسلام (اياكم ومجالسة الموتى قالوا وما الموتى يارسول الله قال اهل الدنيا) خلاصهٔ كلام جبرى وعلم توحيدى مشايخ عظام واولياى كرام باران نيسانه دخى تمثيل ايلمشلردر باران نيسان صدف دهاننه دوشسه در ومار آغزنه دوشسه زهر قاتل اولور ودخى باران باغه ياغسه لاله بتورر وشوره يره ياغسه خار وخس بتورر ديمشلردر (بيت) بارانكه درلطافت طبعش خلاف نيست * درباغ لاله رويد ودرشوره بوم خس * بو بيتله هم بو مضمونى تأييد ايتمشلردر بركسنه جنيد حضرتلرينه كلوب ديديكه ياشيخ فلان كسنه ديديكه بزفى الحقيقه برقيو كبى يز اكر آچرلرسه آچلورز واكر اورترلرسه اورتلور زجنيد حضرتلرى بيورديلركه بونى دينن قائل ياموحد كامل ويا ملحد كاهلدر بويله دين قائله نظر قيل اكر قابق شرعيه دن

واعمال مرعیه‌دن بردقیقه‌یی ترک ایلمز ایسه اکا تابع اول واکر کاهللردن وتنبللردن
ایسه اندن اعراض ایله واجتناب قبل دیدی * مثنوی * بازکرد اکنون
تو درشرح عدم * که چو پازهرست وپنداریش سم) ای مولی جبره متعلق
اولان سوزدن عدم وفنا شرحنه شمدی سن کیرودون که عدم پازهر کبیدر ای
طالب سن آنی سم صانورسن یعنی فقر وعدم معنیده پازهر کبی فوائد عظیمه ومنافع
کثیره صاحبیدر اماسن آنی بیلمزلکدن سم قاتل وزهر هلاهل صانورسن اول خود
نیجه زهرلری دفع ایدیجی ودردلره دوا وشفا اولیجیدر * مثنوی * همچو هندو
بچه هین ای خواجه تاش * روز محمود عدم ترسان مباش) مذکور اولان هندو
بچه کبی ای خواجه تاش یوری عدم محموددن ترسان اولمه یعنی اول هند واوغلی
مادر وپدرنک فتنده ایکن سلطان محموددن خوف وحذر قیلدیغی کبی یوری
سن هم محمود اولان فقر وعدمدن خوف وحذر قیلمه ومادر طبعکک تخویفات
وتهدیداتنه قولاق اورمه که اوفقر وعدم محمودنک عظم شانته عالم دکلدر وسکا
جاهلانه مرحمت ایتمکله سنی انک شرف وعزتندن محروم ایلر * مثنوی * ازوجودی
ترس کاکنون دروی * آن خیالت لاشی وتو لاشیی * لاشیی برلاشیی عاشق شدست
* هیچ نی مر هیچ نی را ره زدست) ای خواجه تاش سن بوجوددن قورقیکه
شمدی اندهسن اوسنک خیالک لاشیء وسندخی لاشیء سن برلاشیء برلاشیئه عاشق
اولمشدر هیچ یوق هیچ یوق یولنی اورمشدر بونده وجوددن مراد شول اوصاف ذمیمه
واخلاق ردیه ایله موصوف اولان وجود مجازی وذات موهومیدر که انک خیالی
وکندوسی معدوم ولاشیء حکمنده‌در پس ای بنده خدا اکر خوف ایلرایسک
شول وجود مجازی وذات موهومیدن خوف ایله که شمدی سن اندهمقید ومحبوس
سن سنک بووجود مجازیده اولان خیالک ومبتغای بالک حد ذاتنده لاشیدر وسن
حقیقتده هم لاشیء ومعدومسن فی الحقیقه موجود حقیقی همان حضرت حقدر
واندن غیری اولان کل شیء الآن نفس الامرده هالک ولاشیدر اما نفس الامره
نظر ایتمیوب بو عالم فنایه نظر ایلسک برلاشیء برلاشیئه عاشق اولمشدر که بو کوردیکک
شیئلر حقیقتده معدوم ولاشیئدر وحد ذاتنده عاشقده ومعشوقده هیچ بوقدر
ولیکن حقیقتده هیچ یوق اولان شیء هیچ یوق اولان شیئک یولنی اورمشدر
حقیقت بین اولنلرک قتنده بوصور اشیا (کسراب بقیعة یحسبه الظمآن) آیتنک
مفهومنده داخلدر * مثنوی * چون برون شد این خیالات ازمیان *
کشت نامعقول تو برتو عیان) چونکم موت اضطراری کلدکده بو خیالات متشابه‌سنده
اولان غیریت واثنینیت واضداد واختلافات اورته‌دن طشره کیده وحقیقت
مطلقه ظهور ایده سنک نامعقولک سکا عیان اولور یعنی حالا سکا معقول اولمین

وحدت مطلقه ومفهومه كلمين حقيقت واحده نك سرى وشانى بعد موت الاضطرارى عيان ونمايان اولور وايكن اول كون حقيقت سكاعيان اولسنك اصلا نفع وفائدسى اولمز واسرار وحدتك اول كونده ظهوره كلمسى وحقيقتده معدوم وفانى اولديغى سنك معلومك اولمسى سكاملك اولمز ومقام كلمزاكر بودنياده حالا (موتوا قبل ان تموتوا) حديثيله عمل ايدوب اولمزدن اول اولور ايسك وفانى اولمزدن مقدم مجازى اولان وجودكى محبت الهيه ده فانى قيلور ايسك وحقيقت مطلقه يى حالا بيلور ايسك وكندى حقيقى اولان ذاتكى شمدى بولور ايسك بعد موت الاضطرارى دخى اصلا غلط ايتميوب خلقه نامعقول اولانلر اول حينده معقول وعيان اولدقده وخيالات اورته دن كيدوب حقيقت ظهوره كلدكده اول حقيقتك مشاهده سى سكاملك اولور واول وحدت مطلقه نك معاينه سى سكا مرتبه ومقام كلور غيريلر اول كونده فوت اولان امور ايچون غم يسه لرسن اصلا برغم يمزسن وناس اول حينده (ياحسرتا على ما فرطت فى جنب الله) ديسه لرسن قطعا ياحسرتا ديمزسن بودنيادن آخرته نقل ايلين طائفه اصلا اولدكارى ايچون غم يميه لر بلكه انلردن فوت اولان معنى ايچون وسعادت ايچون غم يه لرو ياحسرتا ديه لر نته كم بو معنايه اشارت ايچون بو حديث شريفى ايراد ايدوب بيوررلر (ليس للماضين هم الموت انما لهم حسرة الفوت) حضرت رسول عليه الصلوة والسلام بيورمشلردرماضى ايچون هم موت يوقدر تحقيق انلر ايچون حسرت فوت واردر يعنى بودنيادن كچن وشراب موت فنايى ايچن طائفه ايچون اصلا اولدكارى ايچون غم والم حسرت يوقدر تحقيقا انلر ايچون فوت اولان سعادتك حسرتى واردر كه انلرك هر بريسى (ياحسرتا على ما فرطت فى جنب الله) ديرلر وجانب طاعة اللهده ايلدكارى تقصير اوزره غملر وحسرتلر يرلر ﴿ مثنوى ﴾ راست كفتست آن سپهدار بشر * كه هر آنكه كرد از دنيا كذر * نيستش دردو دريغ غبن موت * بلكه هستش صد دريغ از بهر فوت * كه چرا قبله نكردم مرك را * مخزن هر دولت وهر برك را) اول بشرك سپهدارى راست ديمشدر يعنى جميع ناسك زبده سى وجنس بشرك افضل وبركزيده سى طوغرى سويلمشدر بويله ديوكه هرشول كسه كه دنيادن كذر ايتدى ودنيايى قويوب آخرت جانبنه كندى اكا موت دردى ودريغ وضررى يوقدر واول اولديكندن اوترى اصلا مغبون ومحزون اولمز ودردودريغ دخى قيلمز بلكه اكا فوت اولندن اوترى صد دريغ واردر وموته متأهب ومتوجه اولمديغنه واختياريله اولمديكنده وكنديسنى فنا قيلمديغنه دريغ وحسرت يربويله ديوكه ياحسرتا بن اختيارمله مركى نيچون قبله ايلمدم هر دولت وهر بركك مخزننه نيچون متوجه اولمدم كه موت وفناى اختيارى

هر دولتك معدنی و هر نعمت و قدرتك مخزنی ایمش شمدی بیلدم و بودم آنك سرینه عالم اولدم اما چه سود بعد خراب البصره ﴿ مثنوی ﴾ قبله کردم من همه عمر از حول * آن خیالاتیکه کم شد در اجل) ای دریغا بن دوکلی عمرمده احوللکدن قبله ایلدم اول بر خیالاتیکه اجل وقتنده کم اولدی حول شاشیلغه دیرلر یعنی هر اولنه و دنیادن آخرته نقل قیلنسه امور آخرت کشف اولدقده بویله دیرکه ای دریغ دوکلی عمرمده درست بین اولمدیغمدن و حقیقتی معاینه قیلمدیغمدن دنیاده اولان شول اوهام و خیالات مشابهسنده اولان شیلری کندیمه قبله قیلدم واکا متوجه و متعشق اولدمکه بو عالمده انلرك فائدهسی اولمدی و خیالات کبی کم و ناپیدا اولوب شمدی انلردن برشی قالمدی ﴿ مثنوی ﴾ حسرت آن مردگان از مرگ نیست * زانست کاندر نقشها کردیم ایست * ماندیم این که آن نقشست و کف * کف ز دریا جنبد و یابد علف) اول مردهلرك حسرتی موتدن دکلدر انلرك حسرتی اندن اوتریدر که نقشلرده بز طوردق یعنی انلرك حسرتی نقشلرده بز طوردق واول نقوشك محبتنده بز توقف قیلدق وانك نقاشندن بی خبر اولدق دیو دیر یوخسه اصلا اولدکلرندن اوتری غم و حسرت یمزلر بلکه انکیچون حسرت یرلر و بویله دیرلر که دریغا و حسرتا بز دنیاده بونی کورمدککه بو صور اشیا نقشدر و کفدر کف ایسه دریادن حرکت ایلر و علف بولور یعنی اول جهتده بونلر دیهلرکه حسرت بزه که بز دنیاده بونی کورمدککه بو اشیانك وجودی نقش کبیدر و دریانك کوپوکی کبیدر کف دریادن حرکت ایلیوب اندن غدا بولدیغی کبی بو صور اشیا دخی دریای حقیقیدن حرکت قیلور ایمش واندن قوت و غدا بولور ایمش بز بونی شمدی یه دك حقیقتله بیلمدك و اشیانك حرکاتنی و وجودنی همان دریای حقیقیدن ایدوککنی اصلیله مشاهده قیلمدق بلکه انلرك حرکاتنی بز کندی وجودلرندی صانوردق و دریای حقیقی انلردن بعید زعم قیلوردق شمدی بیلدککه بزم اول ظن ایلدیکمز اوزره دکل ایمش دیهلر و بوکونه غملر و حسرتلر یهلر ﴿ مثنوی ﴾ چونکه بحر افکند کفها را ببر * تو بگورستان رو آن کفها نگر * پس بگو کو جنبش و جولانتان * بحر افکندست در بحرانتان * تا بگویندت بلب نی بل بحال * که ز دریا کن نه از ما این سؤال) چونکه بحر وحدت و دریای حقیقت کفلر مشابهسنده اولان اجسادی و اجسامی بر وجهاکه براقدی سن ای دریای حقیق ایله حرکت قیلان زنده وار مقبرهلکه کیت او کفلر مشابهسنده اولان جسدلره نظر ایله کورکه انلرده اصلا حرکتدن و قوت و قدرتدن و نعمت و ثروتدن و دولت و عزتدن و بونلر امثالی اولان حالات و خصلتدن بر اثر قالمش پس بونلره دیکه قنی سزك جنبشکز و جولانکز بحر سزی بحرانه براقشدر بحران بانك ضعفی و جانك سکونیله

خستەیە حادث اولان تغیرە دیرلر و بونی طبیب اولنلر استعمال ایدرلر نتەکم هذا یوم
بحران دیرلر و بوندە بوزلمق وخراب اولمق معناسنەدر یعنی اول کورستاندە اولان
جسدلرە دیکە فنی سزك حرکاتکز وجولانکز شمدی بحر سزی بوزلمغە وخراب
اولمغە برافدیمی تاکم اول کورستاندە بی حرکت اولان و بی حیات قلان تنلر سکا
سویلیەلر لب ودهانلە دکل بلکە لسان حاللە بویلە دیوکە سؤالی دریای حقیقیدن
ایلە بزدن ایلمە کە بز نطقە وتکلمە قادر دکلز بلکە فی الحقیقە متکلم وقادر همان
اولدر وقدرت وقوت همان آنکدر ﴿ مثنوی ﴾ نقش چون کف کی بجنبد
بی زموج * خاك بی بادی کجا آید براوج) نقش کف کبی موجدن برموج اولمقدن
فچن حرکت ایلر زموجدە زازائد اولمز ایسە معنی بودر امازائد فرض اولنورسە
معنی نقش کف کبی موجسز فچن حرکت ایلر خاك بر بادسز فچن اوج اوزرە کاور
یعنی بونقوش کائنات وصور موجودات واشکال حیوانات جملەسی دریا اوزرە
اولان کفلر کبیدر ودخی اوج اوزرە صعود ایلین وحرکت قیلان تراب وغبار کبیدر
موجسز دریا اوزرە اولان کفلر حرکت قیلمز و بادسز هم خاك وغبار اوج اوزرە
صاعد اولمز وجنبش وحرکت ایلمز کذلك بوکفلر کبی اولان نقوش کائنات وغبارلر
کبی اولان صور موجودات اول دریای حقیقتك تحریکی وجزرومدی اولمینجە
فچن حرکت ایلر بومقرردرکە اصلا برنقش نقاش ازلینك ارادتی اولمینجە جنبش وحرکت
قیلمز وکذلك خاك وغبار مشابەسندە اولان اجساد واجسام ارادت الهیە بادی
اسمینجە اوج وجود اوزرە صعود قیلمز ومرتفع اولمز وجنبش وحرکت ایلمز
بوجملە بی محرك حقیقتدە حقدر وجملەدە متصرف همان اولدر نتەکم (مامن دابة
الاهو آخذ بناصیتها ان ربی علی صراط مستقیم) آیت کریمەسی هم بومضمونە
دلالت وشهادت قیلور ﴿ مثنوی ﴾ چون غبار نقش دیدی بادبین * کف
جو دیدی قلزم ایجادبین * هین ببین کزتو نظر آید بکار * باقیت شحمی ولحمی
پودوتار) چونکم غبارنی کوردك بادی کورکنی چونکم کوردك قلزم ایجادی
کورآکاه اول کورکە سندن نظر کارە کاورسنك باقی وجودك برشحم و برلحم
و پودوتاردر یعنی ای بودنیادە زندە اولان ومعرفت حق طلب قیلان عاقل چونکم
غبار مشابەسندە اولان نقش کائناتی وصور موجوداتی جنبش وحرکت ایلر
کوردکدە ارادت الهیە بادنی هم کورکە بوجملە نقوش انك تصرفیلە حرکت ایلر
چونکم بوکفلر مشابەسندە اولان اجسام واجسادی مجیئ وذهابدە ورفتن وآیابدە
کوردك ایجاد دریاسنی هم کورکە بوجملە اجسام واجساد اول قلزم ارادت وایجادك
تحریك وتصرفیلە حرکت قیلورلر وآمدوشددە اولورلر اول دکلدرکە بواجسام
واجساد کندی طبیعتلرینك مقتضالری اوزرە حرکت قیلورلر ای مؤمن وعاقل

آكاه وخبردار اول (فانظروا كيف بدأ الخلق) آيتنك موجبيله عمل ايدوب بوخلقه نظر عبرتله نظرقيلوب و بصر بصيرتله بواشيايى برخوش كوركه سندن كاره همان نظر كاور وسنك خلقنكدن وايجادكدن دخى مقصود بواشيايه نظرقيلق ودرست كورمك وحقيقت بين اولمق اولوركه سن انسان العين منزله سنده سن وسنك باقى وجودك برلحم و برشحمدر وآرغج وارش كبى اولان استخواندر واعصاب واطماردر سنك بوحقيقت بين اولان نظركدن قطع نظر بوجسمك ولحم وشحمك واستخوان واعصابك اصلا كاره كلز وحيواناتك لحم وشحمى كبى هم اولمز زيرا انلرك اكثرينك لحمندن وشحمندن و پوستندن واستخوانندن برنفع اولور و برفائده كاور ﴿ مثنوى ﴾

شحم تو در شمعها نفزود تاب * لحم تو مخموررا نامد كباب * دركداز اين جمله تن را در بصر * در نظر رو در نظر رو در نظر) اماى بنى آدم سنك شحمك شمعلره تاب زياده ايلمدى وسنك لحمك مخموره كباب كلمدى يعنى بعض حيوانك ياغى شمعلره ضيا ونور زياده ايلديكى كبى سنك جسدك ياغى موم اولمدى وموملره روشنالك زياده قيلمدى چونكم شحمك كاره كلمدى لحمك دخى برمخموره كباب اولمدى و بريان اولمغه و يمكه لايق كلمدى و پوستك واستخوانك واعضا واعصابك هم بويله دركه اصلا بونلردن بريسى برنفع وكاره كلز چونكم بومقدر جمله تنكى بصر خصوصنده اريت نظره كيت نظره كيت يعنى چونكم سنك جسمك بركاره يرامديسه حالا بوجمله تنكى بصر بصيرت تحصيلنده اذابه وافنا ايت وهميشه كرة بعد كرة نظر يوانه كيت تاكم اول نظر واسطه سيله بواشيانك حقيقتنى كوره سن و بوصور عالمى واجساد بنى آدمى فى الحقيقه محرك كيمدر اكا نظر ايركوره سن ونظرك ادنى واوسط مرتبه لرنده قالميه سنكه انظارده دخى چوق تفاوت واردر ﴿ مثنوى ﴾

يك نظر دو كز همى بيند زراه * يك نظر دو كون ديد وروى شاه * درميان اين دوفرق بى شمار * سرمه جو والله اعلم بالسرار) مثلا برنظر بولدن ايكى ارشون كورر برنظر ايكى كون كوردى وروى شاهى كوردى يعنى نظردن نظره چوق تفاوت واردر برنظر واركه طريق الهيدن انجق ايكى ذراع مقدارى يول كورر و برنظر دخى واركه دنيايى وآخرتى كورر وروى شاه حقيقتى مشاهده قيلور بوايكى نظرلك ميانده بى شمار برنوع فرق واردر بوايكى نظرك ماييننده اولان فرقى كورمكدن اوترى كندى بصر بصيرتك ايچون سرمهٔ معرفت استه والله تعالى اسراره اعلمدر وطالبه حضرت حقدن واهل دلدن چشم جانى وديدهٔ جنانى ايچون سرمهٔ عنايتى وكحل هدايتى طلب ايلمك اهم والزمدر تاكم اول سرمهٔ عنايت وكحل هدايتله انك نظرى روشن اولوب هرشيئك ماييننده اولان فرقى وانظارك ميانده اولان تفاوتى بيلمكه وكورمكه قادر اوله ﴿ مثنوى ﴾ چون

شنیدی شرح بحر نیستی * کوش دایم تادر ین بحر ایستی * چونکه اصل کارگاه
آن نیستیست * که خلاو بی نشانست وتهیست * جمله استادان پی اظهار کار *
نیستی جو یند وجای انکسار) چونکم نیستلك بحرینك شرحنی اشتدك یعنی
چونکم فناوعدم دریاسنك شرح وتحقیقنی کوش ایتدك سعی و کوشش ایله همیشه
تابو فقر وفنا بحری ایچره طوره سن و بو یوقلق دریاسنه مستغرق اولوب انانیت
قیدندن قورتیله سن چونکم کارگاهك اصلی اول یوقلقدر که خلاو بی نشان وتهیدر
یعنی اصل جمیع کارگاه اول یوقلقدر که اول یوقلق مرتبهٔ خلا و بی نشان وغیریدن
وسوادن تهی وخالیدر حالا بو مقرردر که جمله استادلر اظهار کاردن اوتری وصنعتلرنی
ظهوره کتوروب پیدا وآشکار ایلمکدن اوتری یوقلق وجای انکسار استرلر یعنی بو عالمده
اولان صانعلرك جمله سی کندی صنعتلرنی اظهار ایلمکدن اوتری منکسر وخراب اولمش
راسترلر و یوقلق طلب ایدرلر ﴿ مثنوی ﴾ لاجرم استاد استادان صمد * کارگاهش
نیستی ولابود * هرکجا این نیستی افزونترست * کار حق وکارگاهش آن سرست)
لاجرم استادلر استادی حضرت احد وصمد آنك کارگاهی یوقلق ولا اولور
یعنی استادلر استادی اولان احد وصمد حضرتلرینك کارگاه ومحل صنعی آنك
کارگاهی یوقلقدر لاجرم پس بو مقدمه معلومك اولدیسه و بو علم سکا حاصل
کلدیسه بیل که هر قنده که بو یوقلق افزونتردر حقك کار وکارگاهی اول طرفدر
یعنی هرقنغی کسه نك وجودنده که بو فقر وفناصفتی وعدم لاحالتی زیاده رك
اوله حق تعالینك کاری وانك کارینك محلی اول طرفده در فانی اولان کسه نك
وجودی حضرت حقه فناسی قدر آینه اولور واول حضرت حقه آلت
کلور قدرت وقوت وارادت ونعمت الهی انده نمایان اولور والحاصل اندن هرنه
ظهوره کلورسه آنی حضرت حق اظهار قیلور واول اورته لقده همان برآلت
ملاحظه اولور ﴿ مثنوی ﴾ نیستی چون هست بالاترطبق * بر همه بردند
درویشان سبق * خاصه درویشی که شد بی جسم ومال * کار فقر جسم داردنی سؤال
* سائل آن باشد که مال او کداخت * قانع آن باشد که جسم خویش باخت) نیستلك
چونکم بالاتر طبق اولدی بو اجلدن درویشلر دوکلی شیٔ اوزره سبق ایلتدی
علی الخصوص بر درویش که جسمسز ومالسز اولدی کار فقر جسم طوترسؤال
دکل سائل اول اولور که انك مالی اریدی قانع اول اولور که کندی جسمنی اویناتدی
درویش فقیره دیرلر که فقیر دخی عند الاولیا رضی الله عنهم اوچ قسمدر برقسمی
ظاهرا و باطنا درویشدر خاصه درویشی که شد بی جسم ومال دیدکاری بو قسمه
اشارتدر که ظاهرده مالی اولمیه و باطنده دخی کندینك وجودی وجسمی اولمیه
بلکه العبد ومایملکه کان لمولاه موجبنجه انك وجودی هم مولاسنك اوله و برقسمی

دخی واردر که اول ظاهرا ذومال و باطنا درویش و بی مالدر بو قسم دخی العبد
وما یملکه کان لمولاه حسبنجه کندیسی ومالك اولدیغی شیلر هر نه ایسه مولاسنك
اولمشدر انك اورتاده اصلا وجودی وجسمی ومالی یوق حکمنده درو بر قسم دخی
اولور که ظاهرا فقیر و بی مالدر و باطنا وجود وجسم صاحبیدر وآنك کاری
اغنیادن دریوزه وسؤالدر بو کونه فقیرك فقری کاره کلز وعند الاولیا
بو کا فقر محمود دیمز وترغیب وتحریض ایلدکاری فقر وفنادن هم بو فقیر مراد
اولمز بلکه ممدوح ومحمود اولان فقردن مراد یا ظاهرا ملك ومال صاحبی
اولوب باطنا فقیر اولمقدر ویاخود ظاهرا و باطنا فقیر اولمقدر پس بو ابیات
ثلاثه نك تحقیق وتوضیحی بویله دیمك اولور که بو قلق وفقیرلك چونکم بالارك
طبق وعالیرك مرتبه اولدی ایسه ولهذا درویشلر دوکاینك اوزرینه سبقت
ایلدیلری و بی وجود اولنلردن ایلرو کتدیلر علی الخصوص شول بر درویشکه
هم ظاهری وهم باطنی درویش اولدی هم جسما نیتسز وهم مالسز اولدی
نه ظاهرده مالی و نه باطنده کندینك جسمی وار کاری اصل فقر جسم طوترکه
اول جسما نیتی محو قیلق و بی وجود اولمقدر ماله محتاج اولوب ناسدن سؤال
قیلان فقیر بو یولده کار طوتمز بو کونه فقردن حضرت نبی علیه السلام (اللهم
انی اعوذ بك من الفقر) دیو حضرت حقه صغنمشدر وامتنه دخی بو کونه فقر
مذمومدن حضرت حقه صغنمغی تعلیم قیلمشدر سائل اول ماله محتاج اولان
کدا اولور که انك مالی اریدی وفانی وضایع اولدی وماله محتاج اولدیغندن ناسه
عرض احتیاج ایلیوب انلردن سؤال قیلدی اما قانع اول کسه اولور که کندی
جسمنی حضرت حقك محبتنده وطاعتنده اوینادی وجسمك مشتهاسنی
ومقتضاسنی ترك ایتدی ومعیشتدن ادنی شیئه قناعت ایتدی وغنی القلب اولمق
مرتبه سنه یتدی بو کونه قانع صورتا اکر فقیر ایسه ده معناده غنیدر که لایفنی اولان
کنزه واصلدر ﴿ مثنوی ﴾ پس زدردا کنون شکایت برمدار * کوست سوی
دوست اسپی راهوار) چونکم کاری فقر جسم طوتر پس جسمه کلان درددن
شمدی شکایت طوتمه بلا ومحنتدن ناسه شکایت ایتمه که اودرد و بلا دوست جانبنه
بر دولت آتدرسنکه اول اسب بالایه سوار اوله سن سنی دوسته ایلتور (اذا احب الله
عبدا ابتلاه واذا صبر اجتباه) حدیثنك مفهومی اوزره حق تعالی حضرتلری
بر قولنی سوسه انی مبتلا ایلر واکر اول بنده صابر اولورسه سائر ناسدن انی اجتبا
واصطفا ایدوب کندینك مقربلرندن قیلور پس درد ومحنت معتاده نعمت
ومحنت اولدی زیرا دوستنك وصولنه وسیله اولان نسنه معناده عظیم نعمت
ومحنتدر بعض نسخه ده کوست سوی نیست اسپی راهوار واقع اولمشدر بو تقدیر

اوزره معنی اول در دیو قلق جانبنه براهوار اسبدر پس اندن شکایت طوتمه زیرا
بوقلق مقام امنده مقام امنه وسیله وذریعه اولان درد و بلاهم برکم شیٔ اولمز
پس اندن شکایت ایلمك مناسب کلمزدیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ این قدر گفتیم
باقی فکر کن * فکر اکر جامد بود رو ذکر کن * ذکر آرد فکر را در اهتزاز * ذکر را
خورشید این افسرده ساز) فقر وفنانك فضیلتنی بوقدر دیدك باقیسنی
سن فکر ایله که کندی درونکده فقر وفنانك باقی اسرارنی وفضائلنی هم قوت فکریه
واسطه سیله بوله سن و بوقلق نه دیمکدر انی حقیقتله بیله سن امادرونکده اولان
قوت فکریه اکر جامد اولدیسه و برودت هوای نفسانیه ایله طوکدیسه یوری
اللهی ذکر ایله زیرا فکری حرکته کتورر ذکرحق بوطوکمش اولان فکرك
خورشیدی دوزکه خورشید انور منجمد اولان آبی نیجه مذاب ایلرسه ذکر الهی
دخی منجمد اولان فکری اویله آریدوب آب روان کبی ایلر تاکم آب عالم باطنده
سریان وجریان ایلیوب اول فکر بحر حقیقته واصل اولمغه قابل اولور ﴿ مثنوی ﴾
اصل خود جذبه ست لیك ای خواجه تاش * کارکن موقوف آن جذبه مباش *
زآنکه ترك کارچون نازی بود * نازکی درخوروجانبازی بود) اصل خودجذبه در
لیکن ای خواجه تاش کارایله اول جذبه یه موقوف اولمه یعنی طریق الهیده
حق تعالینك وصولنه ومقام حقیقتك دخولنه وسیله اصل خود جذبهٔ الهیدر
وجذبهٔ الهی اولدرکه حق تعالی برقولنك قلبنی وروحنی قلاب محبتله کندی
مشاهده سنه وقربنه چکه وانك قلبنه حق الیقین تخمنی اکه حتی اول بنده یی
بی اختیار جمله اغیار وسوی مرتبه سندن چکه وشراب حقیقتی اول ساقیٔ حقیقینك
دستندن ایچه وکندی مجازی اولان وجودی قیدندن کچه بوطریق الهیده
اصل وصول حقه وسیله وذریعه بودر لیکن ای بنم کبی حضرت مولانانك بنده سی
اولانکسه بوجذبه یه موقوف اولمه چونکم وصول حقه اصل وسیله جذبهٔ الهی
ایمش ایمدی جذبهٔ حق کلسون بنی بندن آلسون دیوب اول جذبه یه توقف وانتظار
قیلوب وکار وکسب ایلمکدن فارغ اولمه بلکه ممکن اولدیغی مرتبه طریق الهیده
کار وعمل قیلمغه مشغول اول کاه فکر ایله وکاه ذکر ایله وکاه حمد ایله وکاه شکر ایله
تاکم بوکونه نوافلی ادا ایلمکله حضرت حقه تقرب قیله سن وحضرت حقك سنی
سومسنه مستعد اوله سن هما ندمکه حضرت حق سکا محبت ایلیه جذبهٔ خدا
حضرت حقك سکا محبت ایلمسندن عبارت اولور نته کم (لا یزال العبد یتقرب الی
بالنوافل حتی احبه فاذا احببته کنت سمعه و بصره) حدیث شریفی بومعنایه
دلالت وشهادت قیلور پس کار وعمل جذبه یه وسیله وجذبه وصول حقه وسیله
اولور بویله اولدیسه کار وعملی ترك ایلیوب جذبه یه موقوف اولمق برنده اولمز

ترك كار وعمل ايلك ونازايلك واستغنا قيلمق كبي اولور ناز واستغنا ايسه جانبازلكه
نيجه لايق اولور عبده لايق اولان مولاسي يولنده جانباز اولمقدر وانك رضاسني
الده كتورمكه سعي قيلمقدر ناز واستغنا مولايه لايق اولور ونياز وافتقار بنده يه
مناسب كلور چونكم بنده يه مناسب اولان مولاسي يولنده جانباز اولمق وتضرع
ونيازدن خالي اولممقدر ﴿ مثنوى ﴾ نى قبول انديش ونى رداى غلام *
امر راونهي رامي بين مدام * مرغ جذبه ناكهان پرد زعش * چون بديدى
صبح وشمع آنكه بكش) اى غلام نه قبولي فكر ايله ونه ردي فكر ايله مدام سن
امري ونهيي كور مرغ جذبه ناكهان عشدن پران اولور چونكم صبحي كورهسن
وشمعي اندنصكره سوندر العش بضم العين والتشديد شول قوش يواسنه ديرلركه
آغاج بوداقلرنده چوردن چوپدن وغيريدن جمع ايدوب بيت دوزر اول قليل
المعرفه اولان كسه لرك وهمندن ناشي اولان بوسوء خاطره يي دفع ايچون ديمشدركه
اول خاطره بودر اكثر قليل المعرفه اولان كسه لر بويله ديرلركه چونكم (قبل من قبل
في الازل بلاعلة وردمن رد في الازل بلاعلة) كلامنك مفهومي محقق وثابت اولمشدر
بنكه ازل آزالده بلاعلة مقبول اولنلردن اولدمسه بكا بوكار وعملك نه فائده سي
واردر كذلك اكر بن ازل آزالده بلاعلة مردود اولنلردن اولدمسه هم بكا بوجهد
وعملك نه نفعي واردر بوانديشه عند الجمهور باطلدر انكيچون حق تبارك وتعالى
حديث قدسيسنده بيورر (عبدي اطعني كما امرتك ولاتعلمني مايصلحك) پس عبده
لايق ولازم اولان اول دكلدركه حق تعالى آني يا قبول ايلمش وياخود رد ايلمش
اوله واني انديشه قيله بلكه عبده لايق ولازم اولدركه امر اولنديغي اوزره عمل
قيله پس اى غلام بو يولده نه مقبول اولمغي فكر ايله ونه مردود اولمغي فكر ايله
بلكه مدام حق تعالينك امرنه ونهينه نظر ايله (وما آتاكم الرسول فخذوه وما نهاكم
عنه فانتهوا) آيتنك موجبنجه هرنه كه امر اولندك ايسه ورسول وخدا آني
امر قيلديسه آني اخذ ايله وهرنيكه نهي قيلديسه اندن اجتناب ايله قوله
لايق اولان افنديسنك امر ايلديكني طوتمق ونهي ايلديكندن قاچمقدر چونكم
اى غلام سن همشه امر ونهيي كوريجي اولهسن وقادر اولدڭ حضرت حقه
اطاعت وانقياد قيلهسن جذبه قوشي ناكهان كندي مقام ومرتبه سندن پرواز
ايدوب سنك وجودكه قونر وسني بوكلفت وزحمت ورطه لرندن خلاص ايلر
چونكم صبح حقيقتي كورهسن شمع خدمت وریاضته احتياج قالمز اندنصكره
ترك وازاله ايلمسك لايق وجائز اولور صبحدن مراد بونده حق اليقين اولور شمعدن
مراد مع الكلفة والزحمة اولان خدمت وعبادت اولور (واعبد ربك حتى
يأتيك اليقين) آيت كريمه سنك دلالت ايلديكي معناي باطني اوزره عبادتك منتهاسي

صبح یقینك ظهور یدر چونکم صبح یقین ظهور وطلوع ایلیه عبادت عبودته تبدیل اولور وعبادتله عبودت ما بیننده فرق اولدر که عبادت مع الکلفة والزحمة اولان خدمته دیرلر وعبودت حلاوت ولذتله اولان خدمته دیرلر مثلا عبادت عابدلرك کاریدر وعبودت عاشقلرك کرداریدر بر عاشق معشوقنه خدمتی کلفت وزحمتله قیلمز بلکه صد دل وجانله ونیجه حلاوت ولذتله قیلور وبونده چونکم صبح کله شمعی سوندر دیملرندن مراد چونکم صبح یقین ظهوره کله کلفة وزحمتله اولان عبادتی کیدرکه اندنصکره عبودت کلور وسن کندی محبوبکه صددل وجانله اول وقتده عبودت قیلورسن دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ چشمها

چون شد کذاره نور اوست * مغزها می بیند او درعین پوست * بیند اندر ذره خورشید بقا * بیند اندر قطره کل بحررا) چشملر چونکم کذاره اولدی نور اودر اول نورعین پوستده مغزلر کورر بودخی وجه درکه دینه چشملر چونکم کذاره اولدی انك نور یدر بووجه اوزره نور کسر رائله اوضمیرنه مضاف اوقنور واومقدم اولان صبحه عائد اولور که اندن مراد صبح یقیندر کذار نافذ معناسنه در یعنی کچیجی دیمکدر وتوضیح معنی شول کوزلر که چونکم حجابلردن نافذ اولدی وپرده لردن ایلری کچدی اول صبح یقینك نوریدر یاخود معنی محضا نور همان اولدر زیرا اول کوزلر عین پوستده یعنی بواجساد صورده لبلر کورر وحقایق مشاهده قیلور ذره ده خورشید بقایی کورر کل بحری مشاهده قیلور ذره دن مراد برشیئك وجودی وخورشید بقادن مراد حضرت حقدر قطره دن مراد بر انسانك وجودی وکل بحردن مراد جمیع اسما وصفاتی جامعه اولان مرتبهٔ حقیقتدر وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که چونکم کوزلر حجابلردن نافذ اوله نور محض اودر اول کوزلر پوستلرده مغزلر کورر وهرشیئك وجودنده خورشید حقیقتی مشاهده قیلور وهرانسانك قطرهٔ ذاتنده کل بحر حقیقتی معاینه قیلور الحاصل برشیده حضرت حق کورمك ذره ده خورشیدی کورمکدر وبرکمسه نك قطرهٔ وجودنده حق تعالینك اسما وصفاتله متجلی مشاهده قیلمق قطره ده کل بحری مشاهده قیلمقدر مولانا جامی رحمة الله علیه (بیت) جهان مرآت حسن شاهد ماست * نشاهد وجهه فی کل ذرات * دیمکله بومعنایه اشارت قیلمشدر وکلشن رازصاحبی هم بوابیاتله بواسرای نشعر اولمشدر (بیت) اکریك قطره رادل برشکافی * برون آیدازوصد بحرصافی * بهرجزوی زخاك ار بنکری راست * هزاران آدم اندروی هویداست * باعضا پشهٔ هرچند پیل است * دراسما قطرهٔ مانند نیل است * دل هرحبهٔ صد خرمن آمد * جهانی دردلی یك ارزن آمد * به پرپشهٔ صدجای

جانی * درون نقطهٔ هفت آسمانی * جهان‌ازسر بسر آیینهٔ دان * بهر یك ذره درو صد مهر تابان

﴿ باردیگر رجوع کردن بقصهٔ آن صوفی و قاضی ﴾

﴿ مثنوی ﴾ کفت صوفی درقصاص یك قفا * سر نشاید باد دادن ازعمی * خرقهٔ تسلیم اندر کردنم * برمن آسان کردسیلی خوردنم) صوفی چونکم اول طبانجه اوران بیماری ضعیف کوردی عاقبت اندیش اولوب اکا طبانجه اورمقدن حذر قیلدی وکندوسنه دیدی برقفانك قصاصنده باشی اهمالکدن یله و برمك لایق اولمز یعنی بن بوسله زن اولان بیماره شمدی برطبانجه اورسم بو بیمار اولور پس شرعا بکا قصاص لازم کلور او یله اولیجق کورلکدن وعاقبت بین اولمقدن باشمی یله و یرمش اولورم عاقبت بین اولمقدن اوزری باشی یله و برمك بزم جنسمزه لایق دکلدر که بنم بو یمده خرقهٔ تسلیم بنم اوزریمه سله یکلکی آسان ایتدی یعنی بوخرقهٔ صوفیان فی الحقیقه خرقهٔ تسلیمدر بنم بو یمده اولان بوخرقهٔ تسلیم بنم طبانجه یکلکمی بنم اوزریمه آسان ایلدی دیدی بوندن مقصود بوصوفی لساندن طریق صوفیه ده اولان سالکاره مقتضای طریقتی بیان ایلمکدر که خرقه پوش اولان صوفی یه اولالازمدر که عاقبت اندیش اوله اندنصکره اکرخلق عالمدن برجفاوآزار کورسه وانلردن سیلی خور اولسه صبر و تحمل قیله نقل اولنور که برکون ابراهیم ابن ادهم حضرتلری برصوفی ایله بربازارده کیدرکن عوام ناسدن برکسه انك اکسه سنه برمحکم طبانجه اورمش ابراهیم بن ادهم حضرتلری اول سنك دیدیکك دیار بلخده قالدی دیوب دخی ارتق سوزسو یلیوب کچوب کتمش انك یاننده رفیق اولان صوفی انك درویشلکنی وتحملنی پسند ایتمش وکلوب کندیسنك شیخنه بوسرکذشته یی حکایه قیلمش ودیمشکه بوکون ابراهیم بن ادهمه برکسه برطبانجه اوردی شیخ دیمشکه بهٔ ابراهیم بن ادهم نه دیدی درویش دیمشکه اول سنك دیدیکك بلخده قالدی شیخ دیمشکه هنوزدخی اول بلخ دیارنی اونتمامشمی صحیح درویش وصوفی اولیدی بونی هم دیمزدی دیمش وجلهٔ منقبه سندن بری دخی بودرکه برکون اول حضرت برشهرك کنارنده کزرکن یولدن برقاچ آتلوکلوب اکا تیز بزه برقوناق یری کوستر بز بوشهره هنوز کلمش مسافرلریز دیمشلر اول حضرت دخی بسم الله دیوب بونلرك اوکنه دوشوب انلردخی انك اردینه دوشوب کتمشلر اول حضرت بونلری برکورستانه کتورمش وانده طورمش انلر دیمشلرکه بزه برقوناق یری کوستر اول دیمشکه بنم بیلدیکم قوناق یری بودر بن بوندن غیری قوناق یری بیلمزم اول سوار غضبه کلوب النده اولان قمچی ایله اول حضرته

﴿ وافر ﴾

وافر ضرب اورمش وانك بدن مباركنی زیاده آزرده قیلمش صبر وتحمل ایدوب
اصلا اکا برسوز سو یلمش مکر اول یرده بر کسه وار ایمش اول ضارب اولان سوار
اول یردن برمقدار کندکدنصکره اول کسه اکا دیمشکه بوقیچی اوردیغك کسه
بیلورمیسن نه کونه کسه دردیمشکه بیلزم اول کسه ابراهیم بن ادهمدر دیو خبرویرمش
مکرکم اول سوارانك نام شریفنی اشیدیرمش کلوب اباغنه دوشمش وتوبه کاراولوب
مریدلرندن اولمش ودنیایی اول دخی ترك قیلمش ﴿ مثنوی ﴾ دید صوفی خصم
خودرا سخت زار * کفت اکرمشتش زنم من خصم وار * او بیك مشتم بریزد
چون رصاص * شاه فرماید مراز جرو قصاص) صوفی کندینك خصمنی قتی
زار کوردی یعنی سله اوران بیماری زیاده ضعیف مشاهده قیلدی کندیسنه دیدی
اکر بن اول بیماره خصمانه مشت اورسم وآنك وجودینه برقاج یومرق ایرکورسم اول
بیمار بنم بر یومریغمدن قلای کبی یره دوکیلور پس شاه بکا زجر وقصاص بیورر
(ان النفس بالنفس) آیتنك مقتضاسنجه شرعا بنی دخی اولدرمك لازم کلور دیدی
وبو کونه تصور ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ خیمه ویرانست وبشکسته وتد *
او بهانه می جود تادرفتد * بهراین مرده دریغ آید دریغ * که قصاصم افتد اندر
زیرتیغ) چادر ویراندر ومیخ صنمشدر او بهانه استر تادوشه یعنی صوفی دیدیکه
بو بیمار فی المثل ویران خیمه در ومیخی صنمشدر اوجزئی بهانه استر تاآشغه دوشه
پس بو مرده دن اوتری دریغ کلور بکا تیغ التنده قصاص واقع اوله ایمدی بوکه
اورمقدن وطوقنمقدن حذر ایلمك لازمدر دیدی ﴿ مثنوی ﴾ چون نمی
تانست کف بر خصم زد * عزمش آن شد کش سوی قاضی برد * که ترازوی
حقست وکیله اش * مخلص است ازمکر دیو وحیله اش) چونکم صوفی کفی خصم
اوزره اورمغه قادر اولمدی یعنی عاقبت اندیش اولدیغندن اول رنجوری دوکمکه
جرأت قیلمدی انك عزیمتی اول اولدیکه اول بیماری قاضی جانبنه ایلته کندیسنه
بویله دیدیکه قاضی ترازوی حقدر وانك کیله سیدر دیوك مکرندن قاضی خلاص
ایدیجی وانك حیله سندن هم خلاص ایدیجیدر مخلص میمك ضمی ولامك کسریله
اوقندیغی اوزره معنی بودر امامیمك فتحیله ولامك فتحی ایله اوقنورسه اول قاضی
دیوك مکرندن وانك حیله سندن محل خلاصدر دیمك اولور وخلاصهٔ کلام صوفی
قاضی حضورنه واروب محکمه ده حقنی بیماردن طلب ایلمکی اولی کوردی وحسن
ظن ایدوب زمانه سنده اولان قاضیلری میزان حق صاندی ودیدی ﴿ مثنوی ﴾
هست اومقراض احقاد وجدال * قاطع جنك دوخصم وقیل وقال *
دیودرششه کند افسوناو * فتنها ساکن کند قانوناو) اول قاضی حقدلرك
وجدالرك مقراضیدر ایکی خصمك جنکنی وقیل وقالنی قاطعدر احقاد حقدك

جعيدر حقد كينه ديرلر يعني حاكم شرع شريف اولان قاضي ناسك كينلرينك وجداللرينك مقراضيدر وايكي خصمك مابينده واقع اولان قيل وقالي وجنك وجدالي قطع ايديجيدر انك ماننده افسون اولان كلامي ديوي واهل مكر وريوي شيشه يه ايلر نته كم سليمان نبي عليه السلام بر ديو متمرد اولسه وحددن تجاوز قيلسه في الحال اني طوتدروب آني بر شيشه ايچنه قويوب وانك اوزرينه افسون اوقيوب شيشه ايچره آني حبس قيلوردي تا خلق انك شرندن وفسادندن امين اولورلردي كذلك حاكم شرع شريف اولان قاضي سليمان وار ديو سيرت وشيطان طبيعت اولان اهل نفس وهوايي زندان ايچره حبس قيلور وياخود حاكم شرعيله آني مقيد ايدوب ضابط اولور اول قاضينك قانوني فتنه لري ساكن ايلر وغوغاري دفع ايدوب اهل فسادي دفع ايلر ﴿ مثنوى ﴾ چون ترازو ديد خصم پرطمع * سركشي بگذارد وگردد تبع * ورترازو نيست گرافزون دهيش * ازقسم راضي نگردد آگهيش) چونكم پرطمع اولان خصم تراز و كوره سركشلكي ترك ايلر وتبع اولور يعني طمعله دروني پر اولان و برآخر كمسنه نك حقني المغه طمع قيلان خصم چونكم ترازوي شرعي كوره بالضروري اول طمعي قور وشرع شريفه تابع اولور واكر ترازو اولمزايسه اكرا كا افزون ويرهسن قسمدن آكاهلغه راضي اولمز قسم كسر قافله بهره و نصيب معناسنه وفتح قافله بولمك و يعين قيلمق معناسنه دخي كلور بونده بو معنيلرك جملهسي قابلدر وجائزاولور يعني اكر اورتاده تراز و اولميه اكر اول خصمه كندي حقندن زياده ويرهسن بهره ونصيبندن اول آكاه ايكن ينه راضي اولمز ياخود برآخر خصمك يميندن اول آكاه ايكن انك اكا آكاهلغنه راضي اولمز زيرا طمع لابد رضايي منع ايلر اماترازو اولد قده نصكره هركسه حقني وزن ايلر پس بهر حال حقنه آكاه اولان خصم بالضروري راضي اولور ميزان شرع همبو بله در ﴿ مثنوى ﴾ هست قاضي رحمت ودفع ستيز * قطرهٔ از بحر عدل رستخيز * قطره گرچه خرد وكوته پا بود * لطف آب بحر ازو پيدا بود) قاضي رحمت حق ودفع ستيز اولدي رستخيز بحرينك عدلندن برقطره اولدي دفع بونده دافع معناسنه در عدل عادل معناسنه اولديغي كبي عادل قاضي حق تعالينك خلق اوزره رحتي اولدي وستيز وعنادي محضا دفع ايديجي اولدي وقيامت كوننك درياي عدلندن برقطره كلدي و برنمونه اولدي حق تعالى روز رستخيزده اولقدر بين العباد عدل ايليه كه حتى بو بنوزلي قيوندن بوينوزسز قيونك حقني آليوره واصلا بركمسهده بركمسهنك حق قالميه پس اول درياي عدالتدن بودنياده اولان قاضيلر في المثل برقطره و برنمونه كبي اولدي قطره اكرچه صورتا خرد وكوته پا اولوريعني اكرچه بودنياده اولان عادل قاضي صورتا درياي

عدله نسبتله کوچك اياغی قصه اولور اما بحرك آبنك لطـافتی اندن پیدا اولور يعـنی دریای عدل الهينـك لطفی واثری اندن هم ظهوره کلور و بونك عدلنده اولان لطف اول بحر عدالتك كمال لطافتنه دلالت قیلور ﴿ مثنوی ﴾ ازغبار ار پاك داری كله را * توزیك قطره ببینی دجله را) غباردن اكر كاه بی پاك طوته سن سن برقطره دن دجله یی کوررسن كاه پرده یه وچشمك تیره لكنه دیرلر بونده پردهٔ چشم دیمك اولور يعنی اكر غبار جهل وغفلتدن دیدهٔ دلی پاك طوته سن سن برقطره كبی اولان عادل قاضینك وجودندن دجلهٔ عدل حقی کوررسن وفرعدن اصله استدلال قیلورسن و بونمونه دن اول دریای عدل نه كونه اولدیغنی بیلورسن واندن خبردار اولورسن ﴿ مثنوی ﴾ جزوها برحال كلها شاهدست * تاشفق غماز خورشید آمدست) زیرا جزولر كلـلرك حالنه شاهد اولور تاكم مشرق آفتابده اولان شفق خورشیدك غمازی كلمشدر شفق مشرق طرفنده قبل طلوع الشمس ظهور ایلین ومغرب طرفنده بعد غروب الشمس باقی اولان حمرته و بیاضلغه دخی دیرلر نته كم قبل طلوع آفتـاب مشرق طرفنده اولان شفق هم آفتابك طلوع وظهورنه دلیل اولور و بعد غروب آفتـاب مغرب طرفنده اولان شفق هم آفتابك وجودینه دلالت ایدر واندن غماز اولور كذلك قاضیٔ عادل دخی حق تعالینك شمس عدلنه دلالت قیلور واندن غمـاز اولور ﴿ مثنوی ﴾ آن قسم برجسم احمد راند حق * آنچه فرمودست كلا والشفق) بو بیت سورهٔ انشقاقده اولان بو آیت كریمه یه اشـارت اولور قال الله تعـالی (فلا اقسم بالشفق) لازائددر لا اقسمنك تفسـیری جلد اولده طوطی حكایه سنده مرور ایلدی یعنی پس بن شفقه قسم ایلرم وشـفق شول حمرته درلر كه افق سماده بعد الغروب ظهور ایدر (واللیل) دخی لیل حقیچون (وماوسـق) دخی لیلك جامع وساتر اولدیغی اشیـا حقیچون وسق جمع ایتمكه دیرلر استوسـقت الابل دیرسن چون ابلی جمع قیلسك (والقمر اذا اتسق) ودخی قمر حقیچون شـول وقتكه مجتمع اوله (لتركبن طبقـا عن طبق) ای بنی آدم البته ملاقی وراكب اولورسز حالا بعد حال كه مطابق اوله حال ثانی اوله شدت عذابده كه مراد موتدر و بعد الموت اولان احوالدر دیمشـلر بعضیلری طبق طبقه نك جمعیدر طبقه مرتبه یه دیرلر كوبه مناسب اولنده بو دردیمشلر تقدیر كلام ای بنی آدم راكب وملاقی اولورسز مرتبـة بعد مرتبة نیجه احواله كه بعضیسی بعضیسـندن ارفع اوله موت وسائر مرتبه لر بعد الموت اولان قیـامت ومواطن قیامت اوله (فمالهم لایؤمنون) فاذا كان كذلك بو احوال مقرر اولیجق بو انسان ایچون نه شی واردر كه یوم قیامته تصدیق ایتمزلر ومعنیٔ بیت اولدر اول قسمی حضرت حق احمد حضرتلرینك جسمی اوزره سوردی اول نسـنه یی كه كلا والشفق بیورمشدر كلا بونده یاحقـا

معناسنه اولور و بازائد در دینور که قرآنده فلا اقسم بالشفق در کلا یوقدر کلا بونده
انجق تأکید لفظ ووزن ایچون کتورمش اولور پس شفقدن مراد عند اهل التحقیق
حضرت احمد صلی الله علیه وسلمك جسم شریفی اولور شو مناسبتله که شفق
خورشیدك وجودینه دلالت قیلدیغی کبی حضرت نبی علیه السلامك جسم
لطیفی هم خورشید حقیقتك ذاتنه دلالت ایدیجی اولدی پس حق تعالی حضرتلری
بو افق سماده اولان شفقه قسم ایلدیسه اول حضرتك شفق جسم شریفنه مشابه
اولدیغیچون قسم ایلمش اولور نته کم ضحی یه قسمی اول حضرتك نور ضمیرنه مشابه
اولدیغیچون اولدی و بونك تحقیقی ایکنجی جلدك اوایلنه قریب *والضحی نور ضمیر
مصطفی *بیتك شرحنده مرور قیلدی انده طلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾ موربردانه
چرا لرزان بدی *کر ازآن یك دانه خرمن دان بدی) موردانه اوزره نیچون لرزان
اولوردی اکر اول بردانه دن خرمن دان اولیدی موردن مراد عدالت جو اولان
انسان ودانه دن مراد بو دنیاده اولان عادل قاضینك عدلی وخرمن داندن مراد
معدن معدلت اولان عدل الهی اولور وتقدیر کلام بویله دیمك کلور که مور ضعیف
کبی اولان انسان قاضیلرك وجودنده اولان دانهٔ عدالت اوزره نیچون لرزان اولوردی
وندن اوتری بردانه قدر عدله طمع قیلوردی اکر اول بردانه قدر عدلدن خرمن
عدلی بلیجی اولیدی اول دانهٔ عدل بر عظیم خرمندن ایدیکنی بلیدی ودانه دن
خرمنه استدلال قیلیدی اصلا دانه قدر اولان عدله تعلق قیلمزدی وملتفت اولمزدی
بلکه اول دانه قدر عدلدن تجاوز ایدوب خرمنکاه عدله متوجه اولوردی ومرادنی
هرنه ایسه اندن طلب قیلوردی ﴿ مثنوی ﴾ برسر حرف آکه صوفی بی دلست
* در مکافات جفا مستعجل است) بوکونه معارف سویلمکدن ای مولانا رجوع
ایدوب حرفك طرفنه کل که صوفی بی دلدر جفانك مکافاتنده مستعجلدر بو بیتده
تجرید قاعده سی واردر تجرید اکادرلر که برکسه کندیسنی بر آخر شخص منزله سنده
تنزیل ایدوب اکا خطاب ایلیه نته کم بو بیتده در یعنی ای مولانا بو قلیلی کثیره استدلال
ایلمك و بو تقدیم اولنان سوزلر کبی سوز سویلمك سمتندن رجوع ایدوب صوفینك
حالنه مناسب اولان حرف وکلامی سویلمك جانبنه کل که صوفی بی دلدر وانك
کوکلی کندی ضبطنده دکلدر کندیسنه واقع اولان قفا وجفانك مکافاتنده اول
صوفی استعجال ایدیجیدر وخرمنی قیوب دانه جانبنه کیدیجیدر وحقی بو دنیاده
آلمغه سعی ایدیجیدر ﴿ مثنوی ﴾ ای تو کرده ظلمها چون خوشدلی * ازتقاضای
مکافی غافلی *یا فراموشت شدست آن کردهات * که فروآویخت غفلت پردهات)
ای سن ظلملر ایلمشسن نیجه خوشدلسن مکافینك تقاضاسندن غافلسن یاخود اوسنك
ایشلرك سکا فراموش اولمشدر که غفلت سکا پرده لر آصدی کردکاف عربینك

کسر یله کردار لفظندن مخففدر ایش معناسنه در اکا متصل اولان ها علامت جمعدر تاخطاب ایچوندر وتوضیح معنی بودر ای فلان کمسه سندخی بودنیاده نیجه ظلملر قیلمشسن ونیجه مظلوملره ستم وجفا ایلمشسن نیچون خوشدلسن مکافی اولان مظلومك تقاضاسندن مکر غافلسن اکر مکافات طلب ایلین مظلومك تقاضاسندن غافل اولمیدك بو ظلملری ایتدیککدن صکره خوشدل اولمزدك وقلبکی غافل قیلمزدك مصرع ثانی استفهام اولمق هم وجه در بو تقدیر اوزره معنی ای ظلملری ایلین کمسنه نیچون خوشدلسن مکافینك تقاضاسندن غافل میسن یاخود اول سنك ظلملرك سکا فراموشمی اولدیکه غفلت سنك ایله اول ایشلر ماییننه پرده لر آصدی انکیچون اول ایتدیکك ایشلر سکا منسی اولدی حتی خوشدل اولدك وانك استحلالندن فراغت قیلدك ﴿ مثنوی ﴾ کرنه خصمیهاستی اندر قفات * جرم کردون رشك بردی بر صفات * لیك محبوسی برای آن حقوق * اندك اندك عذرمی خواه از عقوق * تا بکبارت نکیرد محتسب * آب خود روشن کن اکنون یا محب)
اکر سنك قفاکده خصملر اولمیدی کردون جرمی سنك صفاك اوزره رشك ایلتیدی لیکن اول حقوقدن اوتری محبوسسن آزجق آزجق عفو قدن اوتری عذرا سته تاکم محتسب سنی بر اوغوردن طوتمیه ای محب کندی صو یکی شمدی روشن ایله یعنی ای ظالم اولان وای خلقه جور وستم قیلان اکر سنك قفاکده خصملر اولمیدی وسندن انلر طلب حقوق قیلمیدی کر دونك ذاتی سنك صفوتك اوزره رشك وغبطه ایلردی ولسان حاله نولیدی بنم دخی حالم وصفام شوجور وجفا کدر ندن پاك اولان مؤمنك صفاسی کبی اولیدی دیو سویلردی ولیکن سن اول حقوق عبادن اوتری بودنیاده ورطات نفسانیه وقیودات جسمانیه ده محبوسسن آزجق آزجق اول اشلدیکك عقوقدن اوتری عذر دیله واکر حقوق صاحبی حاضر ایسه واندن استحلال ایلمك ممکن ایسه استحلال ایله والا توبه واستغفار ایله وحضرت حقدن عفو ومغفرت طلب ایلیوب الهی تبت و رجعت دیو سویله تاکم اول احسان ایدیجی امر ونهی ایدیجی پادشه سنی بر دفعه ده طوتمیه و براوغوردن سنی مؤاخذه ایتمیه ای محب عفو ورحمت لازم اولان بودر که شمدی بو دنیاده کندی آب روحکی وجوی وجودیکی کدورات مظالمه دن روشن و پاك ایله والا صکره نادم اولورسن وعذابه کرفتار کلورسن

﴿ رفتن صوفی بسوی آن سیلی زنش و بردن اورا برقاضی ﴾

﴿ مثنوی ﴾ رفت صوفی سوی آن سیلی زنش * دست زد چون مدعی دردامنش * اندر آورد ش برقاضی کشان * کین خر ادبار را برخر نشان *

یا بزخم دره اوراده جزا * آنچنانکه رأی تو بیند سزا * کانکه از زجر تو میرد در دمار *
بر تو تاوان نیست آن باشد جبار) صوفی اول کندینك سیلی زنی جانبنه کندی
مدعی کبی اول سله اوران رنجورك دامنه ال اوردی اول رنجوری چکه‌رك
قاضینك قتنه کتوردی بو یله دیو که بوادباره متعلق اولان خری خر اوزره اوتورت
یعنی بومدبر اولان اشکی براشك اوزره نصب ایدوب شهر ایچره بونی تشهیر
ایت دیدی یاخود دره زخمیله اکا جزا و بر یعنی قمچیله اکا اوروب جزا و بر
انجلاین که سنك رأیك سزا کورر واکا لایق اولان حد هرنقدر ایسه آنی بیلور
دره دالك کسریله طوره دیدکلر یدر بونده قمچی اولورزیرا اول کمسه که دمار
وانتقام وقتنده سنك زجرکدن اولور وسنك ضربکدن هلاك اولور بودخی
وجهدر زیرا اول کمسه که سنك زجرکدن وقهرکدن هلاك اولمقده اولور سنك
اوزریکه اودك اولمز اول جبار اولور جبار جیمك ضمیله هدر ولغو معناسنه‌در یعنی
ای قاضی برکمسه که سنك ضربك التنده اوله سنك اوزریکه اندن دیت لازم کلمز
انك قانی لغو وهدر اولور دیدی * مثنوی * درحد وتعزیر قاضی هر که
مرد * نیست برقاضی ضمان کونیست خرد * نائب حقست وسایهٔ عدل حق *
آینهٔ هر مستحق و مستحق * کوادب از بهر مظلومی کند * نی برای عرض وخشم ودخل
خود) قاضینك حد وتعزیرنده هرشول کمسه که اولدی قاضی اوزره ضمان یوقدر
زیرا اول خرد وحقیردکلدر یعنی مثلا برکمسه‌یه شرعا حد لازم کلسه ویاخود
تعزیر لازم کلسه وقاضی اول کمسه‌یه حد اورمق بیورسه ویاخود تعزیر قیلسه
واول کمسه قاضینك حدی التنده ویاخود تعزیری آلتنده اولسه قاضی اوزره اندن
ضمان ودیت لازم کلمز زیرا اول قاضی صغیر وحقیر دکلدر بلکه انك مرتبه‌سی
شریف وعالیدر اول قاضی نائب حقدر وسایهٔ عدل حقدر هر مستحقك وهر مستحقك
آینه‌سیدر اولکی مستحق کسر حائله اسم فاعل صیغه‌سی اوزره حق طلب
ایدیجی معناسنه‌در وایکنجی مستحق فتح حائله اسم مفعول صیغه‌سی اوزره حق
طلب اولنمش معناسنه‌در یعنی قاضینك مرتبه‌سی وقاضی حقیر وصغیر دکلدر
آنکچونکه قاضی بریوزنده حق تعالینك نائبی وخلیفه‌سیدر وحق تعالینك عدلنك
سایه‌سیدر هرحق طلب ایلین مدعینك وحق طلب اولنمش مدعی علیهك
آینه‌سیدر که ایکیسنك بیله صورت حالی آنده نمایان اولور وشکل دعوالری انك
مرآت علمنده ظهوره کلور اندنصکره دعوی شرعا هرنه اقتضا ایدرسه اکا کوره
حکم قیلور که اول قاضی ادبی مظلوملقدن اوتری ایلر عرضدن وخشمدن اوتری
وکندی دخلندن اوتری ایلر عرض بونده کسر عینله اوقنسه ده جائز وفتح عینله
اوقنسه دخی جائزدر کسر عینله اوقنورسه غرض نفس وحسد ووقار معناسنه

اولور وقتی عینله اوقنورسه متاع معناسنه‌در یعنی قاضی اوزره انکچون ضمان ودیت
لازم کلمزکه اول قاضی برکمسه‌یه اکر تأدیب ایلسه برآخر کمسه‌نك مظلوملغندن
اوتری تأدیب ایلرکندی وقارندن ونفسندن اوتری تأدیب ایلمز وکذلك غضب
نفسندن اوتری وکندینك دخل ونفعندن اوتری هم تأدیب ایلمز پس بوتقدیر
اوزره اکر اول قاضی برکمسه‌یی حدیا تعزیر التنده اولدرسه اکادیت وضمان
لازم کلمز اما اکرعرض ووقارندن اوتری یامتاع دنیویدن اوتری و یاغضب نفسانیدن
و یاخود دخل ونفع جسمانیدن اوتری اکر برکمسه‌یی دوکسه واول کمسه انك کوتکی
التنده اولسه اکا دخی دیت لازم کلور و بو بیتك مفهوم مخالفی بومعنایی افاده ایلر

﴿ مثنوی ﴾ چون برای حق وروز آجله ست * کرخطایی شد دیت برعاقله ست)
چونکم قاضی حقدن اوتری وروز آجله‌دن اوتری قاضیدر اکر برخطا واقع اولدیسه
دیت عاقله اوزره دررروز آجله‌دن مراد روز قیامتدر یعنی چونکم قاضی حضرت
حقك امرندن ورضاسندن اوتری وروز قیامتده خیروثواب بولمقدن اوتری
قاضیدر اکر انك کوتکی التنده برخطا واقع اولسه ودوکدیکی کمسه اولسه قاضی
اوزره دیت لازم کلمز بلکه دیت عاقله اوزره لازم اولور عاقله‌نك تحقیق وخطا ایله
اولان مقتولك دیتنك عاقله اوزره لازم اولمه‌سنك شرحی اوچنجی دفترده کواه دادن
دست و پاسرخنده * کرخطا کشتم دیت برعاقله ست * بیتنك شرحنده مرور
ایلمشدر بومسئله انده طلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾ آنکه بهر خودزند او ضامنست *
وآنکه بهر حق زند او آمنست) اول کمسه که کندیدن اوتری اورر اوضامندر
واول کمسه که حقدن اوتری اورر او امیندر یعنی اول کمسه که برکمسه‌یه کندی
نفسندن اوتری ومقتضای جسمندن اوتری اورر اکر اول کمسه اولورسه ضارب
اولان ضامن اولور واوزرینه دیت لازم کلور اکر قاضی ایسه ده قاضینك اوزرینه
دیت لازم کلدیکی حکم شرعی اوزره بی‌غرض اوردیغی ایچوندر اکر انده دخی
غرض نفسانی اولسه سائر خلقه شرعا هرنه لازم کلورسه اکادخی اول لازم
اولور اما اول کمسه که برکمسه‌یه حضرت حقدن اوتری اورر وانك امرنی یرینه
کتورر اول کمسه امیندر اکر قاضی دکل ایسه‌ده زیرا امر حق اوزره برای رضای
الهی برکمسه‌یی اولدرسه اکا اصلا ضمان ودیت لازم کلمز بلکه مثاب اولور
ومؤاخذهٔ شرعیه‌دن هم امان بولور پس کندی نفسندن اوتری اولدیرنه دیت
لازم اولدیغی وحضرت حقدن اوتری اولدیره نه دیت وضمان لازم اولمدیغی
کبی تعلیم ایلمکدن اوتری بومسئله‌یی بوبیتلرله بیان ایدوب بیورورلر ﴿ مثنوی ﴾

کرپدرزد مرپسررا او بمرد * آن پدررا خونبها باید شمرد * زآنکه اوازبهر
کارخویش زد * خدمت اوهست واجب بر ولد) فرضی اکر پدر پسر نه اورسه

اول پسر اولسه اول پدره خونبها صایمق کرکدر یعنی بر بابا کندی اوغلنی
دوکسه وانك اوغلی اولسه انك باباسه کندی اوغلندن اوتری دیت ویرمك
لازم اولور اندن اوتریکه اول پدر پسرنی کندی کارندن اوتری اوردی اول
پدرك خدمتی ولد اوزره واجبدر یعنی بابانك کندی اوغلندن اوتری قانبها
ویرمسنه علت وسبب اولدر انکچون انك اوزرینه دیت لازم کلور قال صاحب
النقایه رجل ضرب امرأته فی ادب فماتت فعلیه الدیة والکفارة وکذا الاب
والوصی فی الولد الصغیر عند ابی حنیفة رحمة الله علیه مذهب ابوحنیفه
رحمة الله علیه بودر اکر بابا کندی اوغلنی تأدیب ایچون وتعلیم قرآن
ایچون ضرب ایلسه وانك اول ضربندن اولسه باباضامن اولور کما قال
فی القدوری الاب اوالوصی اذاضربه للتأدیب فمات ضمنا عند ابی حنیفة
رحمة الله علیه خلافا لهما وجامع اصغرده دخی بویله دیرکه اذا ضرب
الاب ابنه علی تعلیم القرآن اوالادب فمات قال ابوحنیفة علیه الدیة ولایرثه وقال
ابو یوسف ومحمد رحمة الله علیهما یرثه ولاشیٔ علیه ﴿ مثنوی ﴾ چون معلم
زد صبی راشد تلف * برمعلم نیست چیزی لاتخف * کان معلم نائب افتاد وامین *
هر امین راهست حکمش همچنین * نیست واجب خدمت استاد رو * پس نبود
استا بزجرش کارجو) چونکم معلم برکودکه اوره واول صبی اوله وتلف اوله معلم
اوزره برشیٔ لازم اولمز واکا ضمان لازم کلمزسن قورقمه زیرا اول معلم معتنده نائب
حق اولدی وامین اولدی هر امینك حکمی هم بونجلین اولدی یعنی هر امین
ایچون اول امینك حکمی هم بو معلمك حکمی کبی اولدی برکسه برکسه یی امین
اتخاذ ایدوب برشیٔ اکا امانت قوسه واول شیٔ اول امینده تلف اولسه اول امینه
ضمان لازم کلمز کذلك استاد ومعلم هم امینلردر فن برطفلی باباسی اذنیله دوکسه
واول طفل اولسه ضمان لازم کلمز کما قال صاحب النقایه والمعلم اذا ضرب الصبی
باذن ابیه فمات لم یضمن ومعلمك ضامن اولمدیغنه اصل سبب اولدرکه استادك
خدمتی اول صبینك اوزرینه واجب ولازم دکلدر والدك خدمتی کندی ولدینك
اوزرنه واجب اولدیغی کبی بلکه شاکردك استادنه خدمتی مستحباتدندر پس
استاد اول شاکردینه زجر ایتمکله کارجو اولمدی یعنی استادك شاکردنه زجر
وتأدیب ایلمسی اندن کندی نفسی ایچون کار استیجی اولمدی بلکه اول صبی یه
اورمسی ینه صبی یه نفع اولمقدن اوتری اولدی پس مابینده . غرض نفسانی
اولمدیغیچون اکا ضمان لازم کلمدی و بو مصرعدن منفهم اولان اولدرکه اکر
استادهم کندی کارندن اوتری شاکردینه اورسه وتأدیب وتعظیم ایچون
اورمسه اکا هم دیت لازم اولور دیمکی اشعار قیلور کذلك بابادخی کندی اوغلنه

شرعا لازم اولان حدی اورسه واوغلی اول ضرب التنده اولسه اکاهم دیت لازم کلمزنته کم حضرت عمر رضی الله عنه کندی اوغلنه حد خمری اوردی واوغلی حدتمام اولمزدن اول اولدی حدك باقیسنی انك میتنه اوردی ینه حضرت عمر رضی الله عنهه دیت لازم کلدی پس بوندن حصه ونتیجه بواولدیکه هرکسه که الله ایچون کار ایلیه بهرحال اکا مؤاخذه لازم کلمز اما الله امر یله کار قیلاین وامر حق اوزره ضارب اولمین وقتل قیلاین کسه یه بهرحال عتاب وارداولور ودیت لازم کاور

﴾ مثنوی ﴿ ورپدر زداو برای خود زدست * لاجرم ازخون بهادادن نرست) واکر پدر اوغلنه اوردی ایسه کندی نفسندن اوتری اورمشدر لاجرم خون بها ویرمکلکدن اوقور تلمدی وبو بیتلرده واقع اولان مسئله اکثره بنادر اکثریا بابا اوغلنی کندی خدمتندن وکارندن اوتری دوکر بواجلدن انك اوزرینه اوغلنی اولدردکده خونبها لازم کاورا کر بابادخی اوغلنی کندی کاری ایچون دوکسه بلکه یا تأدیبدن اوتری و یا تعلیم قرآندن اوتری معتاد اوزره دوکسه وانك اوغلی اولسه عندالامامین اکا دیت لازم کلمز امامعلم دخی اکر کندی کاری ایچون وکندینك مرادی ایچون دوکسه واول شاکرد اولسه اکا هم دیت لازم کاور پس بوجمله دن مقصود بی خود اولمق وکاری حضرت حق ایچون قیلمق اولور ﴾ مثنوی ﴿ پس خودی راسر ببرای ذوالفقار * بیخودی شوفانیٔ درویش وار * چون شدی بیخود هرآنچه توکنی * مارمیت اذرمیت ایمنی * آن ضمان برحق بودنی برامین * هست تفصیلش بفقه اندر مبین) چونکم کندیلکله اولان ضرب وقتل ایچون شرعا مؤاخذه لازم کلدی ایسه پس ای ذوالفقار کبی قاطع اولان کندیلکك باشنی کس یعنی کندی نفسك مراد ومقتضاسی اوزره کار وعمل قیلمغی ونفسکدن تیغ حکمی قطع ایدوب ازاله ایله درویش وار بر بیخود وفانی اول یعنی بر بیخود و بی وجود درویش نیجه فانی و بیخود ایسه سن هم بی وجود اولوب فانی و بیخود اول ومقتضای نفسانیتی کندکدن نفی وازاله قیل چونکم سن بی خود اولهسن ومقتضای نفسکی فانی قیله سن هرنه یی که امرحق اوزره سن ایلیه سن مارمیت اذرمیت موجبجه ایمنسن بومصرع سورهٔ انفالده اولان آیته اشارتدر وبوآیتك تفسیری جلد اولك اوائلنه قریب وزیر حکایه سنده مروز ایلمشدر یعنی چونکم سن بی وجود وفانی اولهسن هرنه یی که سن ایشلرایسك حقیقتده انك فاعلی حضرت حق اولور وسنك وجودك حضرت حقه برآلت اولورسن (ومارمیت اذرمیت ولکن الله رمی) آیتنك مفهومنه مظهر اولورسن وعتاب الهیدن ومؤاخذهٔ شرعیدن نجات وامان بولورسن اول ضمان بوتقدیرجه امین اوزره اولمز حق اوزره اولور

زیرا امین آلت حق و نائب الهی اولور و اول امیندن حقیقتده ظهور ایلین حقیقتده حضرت حقدن ظهور ایلر آنکیچون امین الله اولان کسه دن برفعل صادر اولسه انك ضمانی حق الله اولان بیت المالدن لازم کلور بو مسئله نك تفصیلی وتحقیقی فقهیه متعلق اولان کتابلر ایچره بیان اولنمشدر مبین میمك فتحی و بانك کسریله متین وزننده اسم مفعولدر بان بیندن بیان اولنمش معناسنه اکرچه ضم میمله افعال بابندن اسم فاعل صیغه‌سی او زره اوقنسه دخی جائزدر لکن اولکی معنی انسب واولیدر

﴿ مثنوی ﴾ هر دکانی راست سودایی دکر * مثنوی دکان فقرست ای پسر)

هر بر دکان ایچون برآخر سودا واردر ای پسر مثنوی شریف فقر دکانیدر یعنی بو ذکر اولنان مسائلك تفصیلا بونده بیان اولنمسنه سبب وعلت اولدر که هر بر دکان ایچون بر صنعت اولدیغی کبی هر برفن ایچون هم بر کتاب واردر مثلا مسائل کلامیه نك دکانی کلام کتابلری ومسائل اصولیه نك دکانی اصول کتابلری و مسائل فقهیه نك دکانی فروع کتابلریدر اما مثنوی شریف فقر وفنادکانیدر بونده مسئله فنا و بقا واردر و بو مسئله فنا و بقانك طالبلری فقرادر بو کتاب شریف اصلنده فقر وفنا علمی مبین اولور وفقر وفنا علمی استین بو مثنوی دکاننده بولور ﴿ مثنوی ﴾ دردکان کفشکر چرمست خوب * قالب کفشست

اکر بینی توچوب * پیش قزاز ان قزواد کن بود * بهر کز باشد اکر آهن بود)

کفشکرك دکاننده خوب چرم واردر اکر سن انده چوب کورورسن اول قالب کفشدر قزازلر او کنده قزوادکن اولور اکرانلرك دکاننده آهن اولورسه کزدن اوتری اولور کز کاف عربینك فتحیله ترکچه ارشون دیدکلری یدرکه آنکله بزازلر بزاو جزلر ادکن دکن دندردکن شول اونه دیرلرکه سیاهه مائل اوله مثلا مسکی وسنجاب رنکلری کبی وادکن ثیاب وقماشدن رنکی سیاهه مائل اولان شیئلر اولور قرخام ابریشمه دینور وتوضیح معنی بویله دیمك اولورکه بر دکانده آلات واسبابدن بعض شیئلر بولنمق اول دکانك انواع صنایعدن بر نوع صنعته مخصوص اولمسنی منع ایلمز نته کم بشمقجی دکاننده غالبا خوب کون وسختیان اولور اکر دکان کفشکرده سن چوب پاره کورر ایسك اول قالب کفشدر وکفش دوزمکه آلت اولان شیئلردر وکذلك قزازلر دکاننده خام ایپك وسیاهه مائل اولان رنکلرده ابریشملر وقماشلر اولور اکر قزازلر دکاننده آهن قسمندن برنسنه اولورسه اندازه دن اوتری اولور پس براهل صنعتك آلتی اهل حرفتدن بر ینك دکاننده بولنمق واکا آلت اولمق اول نوعی کندی طرزندن وصنعتندن اخراج ایلمز کذلك هر برفنده تصنیف اولنان کتابده انواع فنوندن برنیچه مسئله بولنسه اول کتابی اول نوع فندن اخراج ایلمز مثلا فقه کتابلرنده دخی تفسیردن وحدیثدن ومناسبتله بعض عقلی ونقلی کلام ایراد

اولمقدن خالی اولمز ومناسبتله بوکونه شیئلر ایراد ایمك اول کتابی اول فندن
اخراج ایلمز پس بو مثنوی شریفده دخی انواع علوم وفنوندن مناسبتله ذکر اولنسه
ونیچه کلمات نقل قیلنسه بو کتاب شریفك دکان وحدت اولمسنه وفقر وفنا علمی
بیان قیلنمسنه مانع اولمز ﴿ مثنوی ﴾ مثنوی مادکان وحدتست * غیر واحد
هرچه بینی آن بتست) بزم مثنویمز فی الحقیقه دکان وحدتدر واحددن غیری
هرنیکه کورهسن اول بتدر یعنی بزم مثنویمز حد ذاتنده وحدت مطلقه
اسرارنك دکانی وعلوم لدنیه ومعارف یقینیه نك دکانیدرو بو کتاب شریفك
ایچنده واحد حقیقینك اسرارندن غیری وتوحید الهینك کفتارندن
ماعدا شول کفتاریکه کورهسن اول کفتار فی المثل بعض کمسنه لرك
بو کلامه باش قومسندن اوتری بتدر و بونی اوقومسندن اوتری برای مصلحت
اول برالتدر یوخسه اول دکلدرکه علم توحیددن غیری اولان کلمات
وحکایات وضروب امثال وعبارات واستعارات بونده اصالة ذکر اولنمش اوله بلکه
وحدت مطلقه نك علمندن غیری هرنقدر علم ومسئله ذکراولندیسه اول علمره مائل
اولان واول فنلره روزوشب سرفر وقیلان طائفه نك بو علمه باش قومسندن وسرفرو
ایلمسندن اوتریدر ﴿ مثنوی ﴾ بت ستودن بهردام عامه را * همچنان دان
کالغرانیق العلی * خواندشد در سورهٔ والنجم زود * لیك آن فتنه بداز سورهٔ نبود
* جمله کفار آن زمان ساجد شدند * همسری بود آنکه سربردرزند) بو ابیات
ثلاثه اولا بو مقدمه یی بیلکه موقوفدر اول مقدمه بودرسورهٔ نجم نازل اولدقده
سیدالانام علیه الصلوة والسلام حضرتلری اول سورهٔ شریفه یی مسجد حرمده
جمعیت کثیره ما بینده تلاوت ایلدیلرکه اول جمعیتده هم مؤمنلر وهم بت پرست
کافرلر وارایدیکه حضرت رسول علیه السلامه قواق اوروب اندن صادر اولان کلام
شریفی استماع ایدرلردی چونکم اول حضرت اول سورهٔ شریفه یی ابتداسندن
تلاوت ایدوب (افرأیتم اللات والعزی ومنات الثالثة الاخری) آیتنه کلدی
برزمان توقف قیلدی فی الحال شیطان اول حضرتك قرأتنه برسبیل وسوسه تلك
الغرانیق العلی فان شفاعتهن لترتجی کلامنی القا وادخال ایلدی واول حضرتك لسانی
طرفندن بو کلام فتنه انکیزی کفار استماع ایلدکارنده بلی حقیقت حال بودرکور
حق تعالی حضرتلری کندی کلامنده بزم بتلرمزی مدح ایلمشدر دیدیلرومسرور
وشاد اولدیلر چونکم سورهٔ شریفه نك آخرنه دك اول حضرت اوقودی بو سورهٔ
شریفه نك آخرنده واقع اولان سجده آیتندن اوتری احدوصمد اولان خدایه
سجده قیلدیلر مؤمنلرهم جمیعا سجده ایلدیلر وکافرلرهم انده نقدر وارایسه بو جمله
ایله بیله سجده ایدوب کندی بتلرندن اوتری اول خدایه باش قودیلر وسجده

قیلدیلر پس حضرت جبریل علیه السلام اوحینده نازل اولدی وحقیقت حالی اول حضرته اعلام قیلدی حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم بوحالدن غمناك اولدی وقلب شریفلرینه عظیم خوف کلدی پس حق تعالی حضرتلری اول حضرته تسلیه ویرمکدن اوتری سورهٔ حجده اولان بوآیت کریمه‌یی انزال قیلدی (ومارسلنامن قبلك من رسول) یامحمد بزارسال ایلمدکسندن اول رسوللردن بررسولی (ولانبی)وانبیادن برنبی یی رسولله نبینك ماییننده فرق اولدرکه رسول صاحب شریعت اولندر ونبی رسولك شرعنه تابع اوله ویاخود رسول اولدرکه اکاکتاب منزل اوله وملك نازل اوله ونبی اولدرکه کتابی اولمیه لکن الهام اوله یاواقعه‌ده یاقابنده پس عموم وخصوص اولور ماینلرنده (الااذا تمنی) الاچون برشی تمنی ایده‌لردی و یاتلاوت ایده‌لردی (القی الشیطان فی امنیته)مقصود ومراد ایلدیکی شیئده شیطان اکا القا ایدردی (فینسخ الله مایلقی الشیطان) پس حق تعالی باطل وزائل قیلر شیطانك القا ایلدیکنی واکامائل قیلدرمز (ثم یحکم الله آیاته) اندنصکره محکم قیلر الله تعالی آیاتنی واثبات ایلر دلائل وبیناتنی (والله علیم حکیم) الله تعالی علیمدر احوال خلقه وهرنه ایشلرسه حکمت اوزره‌در وفی هذه الآیة دلالة علی جواز السهو علی الانبیاء وتطرق الوسوسة (لیجعل)اناکم حق تعالی قیله (مایلقی الشیطان فتنة)شیطان القاایلدیکی شیئی آزمایش وامتحان (للذین فی قلوبهم مرض) اول کمسلر ایچونکه قلبلرنده ریب وشك وشبهه واردر چونکم بومقدمه معلومك اولدی پس معنای ابیاته کلهلم معنای بیت اول اولدرکه بتی عامه نك دامندن وصیدندن اوتری او کمکلکی انجلین بیل که الغرانیق العلی‌در وغرانیق غرنوقك جمیدر غرنوق کسر غینله وفتح نونله بویی اوزون صوقوشنه‌درلر و بعضیلر قره‌قوشه دخی غرنوق دیمشلر بونده غرانیقدن مراد عالی کردن اولان صنملر اولورکه انلردن شفاعت رجا اولنور وبت پرستلر انلره عبادت وخدمتلر قیلوردی ومعنای بیت ثانی اولدرکه حضرت نبی علیه السلام اول تلك الغرانیق العلی فان شفاعتهن لترتجی کلامنی ومنات الثالثة الاخری آیتندنصکره اوقودی علی الفور ولیکن بوکلام فتنه ایدی سوره‌دن دکل ایدی بلکه شیطانك القاسندن ایدی بعض کمسه‌لر تأدب ایدوب بوکلامی شیطان اول حضرتك صوتنه مشابه کفار طرفنه القاایلدی دیمشلردر اما اکثرك قولی بودرکه شیطان وسوسه طریقیله اول حضرتك صوت شریفنه بوسوزی القا ایلدی واول حضرت طرفندن بوسوزی فی الحال سویلدی دیمشلردر حضرت مولانانك *خواندشد در سورهٔ والنجم زود* دیدکلری هم بومعنایی مؤید اولور ومعنای بیت ثالث اولدرکه چونکم اول حضرتك لسانی طرفندن بوکلام صادر اولدی

وسوره آخر اولدقده اول حضرت مؤمنلر ایله بیله حضرت خدایه سجده قیلدی
جمله کفار اول زمانده ساجد اولدیلر واول حضرته موافقت قیلدیلر هم برسر
ایدی اولکه سرلر بنی درحقه اوردیلر واول حینده درکاه حقه مؤمنلر کبی باش
قویوب ساجد اولدیلر واول کافرلرك ظن غالبی بوایدیکه حضرت رسول اکرم
علیه السلام تلك الغرانیق العلی دیمکله انلرك بتلرینی مدح قیلمش اوله وانلرك
مدحنی تأکید قیله بلکه اول حضرتك لسانی طرفندن بوکونه کلامك صادر
اولمسنده هم برسر و برحکمت واراید ی جمله اسرار وحکمتدن بری بودرکه
انلر بوکلام واسطه سیله اول حینده مؤمنلر کبی باش قودیلر وجمله یه موافقت
قیلدیلر پس بوابیات ثلاثه نك محصول ومآلی بویله دیمك اولدیکه بومثنوی
شریف اسرار توحیدك کانی وعلم وحدت مطلقه نك دکانیدر بونده واحد
حقیقینك ذاتنه وصفاتنه متعلق اولان علم واردر وواحد حقیقیدن غیری بوکتابده
هزلیاتدن وضرب امثال وقصص وحکایاتدن وعبارات واستعاراتدن هرنهیکه
کورهسن اول بعض کسه لرك بوعلمه باش قومسندن وسرفرو قیلمسندن اوتری
دینلمشدر بونلر هم معنیده بتلرکبیدر بوکونه بتلری عامه دن اوتری مدح قیلمق
وانلرك سرفرو ایلمسندن اوتری بوکتاب شریفده واحد حقیقینك سرندن وعلمندن
وغیری کلماتی ایراد ایلمك وسویلمك همان تلك الغرانیق العلی کلامی کبی بیلکه
حضرت نبی علیه السلامك لسانی طرفندن بوکلام ظهوره کلدی کذلك
بوکتاب شریفده مذکور اولان علم وحدت وسر احدیتدن غیریسنی تلك الغرانیق
العلی قبیلندن بیل وموحد اولوب بوذکر اولنان علملردن مقصود نه ایدوکنه
عالم اول دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ بعد ازین حرفیست پیچاپیچ ودور *
باسلیمان باش ودیوانرا مشور) بوندنصکره پیچاپیچ ودور برحرف واردر سن
سلیمان علیه السلامله اول دیوری قارشدرمه حرفدن مراد بونده کلام اولسه ده
جائز وطرف اولمق دخی جائزدر پیچاپیچ معقد ومشکل معناسنه در دور عمیق معناسنه در
مشور قرشدرمه وتحریك ایتمه معناسنه در مصرع ثانیده واقع اولان خطاب
تجرید قاعده سی اوزره کندی وجود شریفلرینه اولمقده جائز وحسام الدین
افندی یه اولسه ده جائز اولور و بوکلامك وحرف عظیمك ذکر اولنمسی طالب
اولان کسه یه اولسه دخی جائزدر پس خلاصهٔ کلام وتوضیح مرام بویله دیمك
اولورکه بوذکر اولنان نکات واسراردنصکره برعظیم حرف وکفتاردخی واردرکه
اول کفتار قتی معقد ومشکل وعقله آنك فهمی بعید وحد ذاتنده اول کلام
عمیقدر ای طالب سر الهی سن همان سلیمان علیه السلام حقیقی ایله اول دیو
سیرت وعفریت طبیعت اولان طائفه یی اول حرف عظیمك سویلمسی سببیله

تحريك ايتمه كه انلرك اول حرف عظيمى استماع ايلمكه لايق كوشلرى وحرف عظيمك سرنى فهم ايلمكه مستعد هوشلرى يوقدر ولهذا اول بيجا بيج اولان كلام عظيم اكرسو يلمك لازم كلسه سليمان زمان ايله اول اصحاب عرفاندن غيريسى انى فهم ايلمدكلرندن ديو كبى حركته كله لر وكبر وعنادلرينى وانكار وفسادلرينى اظهار قيله لر پس اول فهمدن دور اولان حرفى سويلمك اولى اولور وقاضى وصوفينك حكايتنه رجوع ايدوب انلرك حالنى وماجراسنى نقل ايلمك طالب اولانلر ايچون انفع كلور ديمك اولور

﴿ رجوع حكايت صوفى وقاضى ﴾

﴿ مثنوى ﴾ هين حديث صوفى وقاضى بيار * وان ستمكار ضعيف زار زار * كفت قاضى ثبت العرش اى پسر * تا ر ونقشى كنم ازخير وشر * كوزنده كومحل انتقام * اين خيالى كشته است اندرسقام) تيز اول اى مولانا قاضينك وصوفينك حديثنى كتور واول زار زار اولان ستمكارك يعنى صوفى دردمنده طبانجه اوران ظالم بيمارك حديثنى دخى نطق و بيانه كتور وتحقيق وتقرير ايلمك مرتبه سنه يتور چونكم صوفى كندوسنه سله زن اولان كسه يى قاضينك حضورينه كتوردى واندن شكايت ايلدى بوظالم بن بى كناهه برطبانجه اوردى بنم حقمى اى نائب الهى بوندن اليويربو سويلدى قاضى اول صوفى يه خطاب ايدوب ديدى اى پسر عرشى ثابت ايله تاكم انك اوزرينه خيردن وشردن برنقش ايليم يعنى اى اوغل بين الناس مشهور ومتعارف اولان امثالدندركه ثبت العرش ثم النقش ديرلر يعنى سقفى ثابت ايله اندنصكره اكا نقش ايله نقش سقفله قائم اولور مادامكه محل نقش اولان سقف ثابت اوليه اكا نقش ايلمك ممكن نيجه اولور بومقرردركه محل نقش اولان سقف ثابت اولميجه نقاش اكا نقش ايليه مز كذلك خيردن وشردن ونفعدن وضرردن اولان حكم نقش عرش قبيلندندر لابد برمحله محتاجدركه انكله قائم اوله پس سن اولا محكوم عليه اولمغه لايق برمحل اثبات ايله تابن خيردن وشردن انك اوزرينه شرعا نه لازم كلورسه حكم ايليم ديدى قنى اوريجى قنى محل انتقام بو بيمارسقامتده برخيال اولمشدر يعنى اى صوفى سنك خصم اتخاذ ايلديكك كمسنه لكده برخيال كبى ضعيف ونحيف اولمشدر حتى محل انتقام اولمقدن كذر قيلمشدر قنى سكا اوريجى وقنى انتقام محلى برخصمكه تاكه اندن سنك حقكى اليويرم وحكم شرعى اجرا ايليم ﴿ مثنوى ﴾ شرع بهر زندكان واغنياست * شرع براصحاب كورستان كجاست * آن كروهى كزفقيرى بى سرند * صد جهت ازمردكان فانى ترند * مرده ازيك روست

فانی درکزند * صوفیان ازصد جهت فانی شدند) ای صوفی شرع زنده‌لردن واغنیادن اوتربدر شرع اصحاب کورستان اوزره فچن اولور شول برکروه که فقیرلقدن بی‌سردرلر مرده‌لردن بوزجهت فانی رکرلر مرده کزند وضرر ده بریوزدن فانیدر اما صوفیلر یوزجهتدن فانی اولمشلردر پس سن اکر صوفی ایسك یوزجهتدن مرده وفانی اولان طائفه‌دن اولمش اولورسن سنده دعوی ونزاع نیلر دیمك اولور و بو بیتلر قاضی لسانندن صوفی ودرویش اولنلرك مرتبه‌سنی اول مدعی اولان صوفی‌یه تعریض وخطاب ایتمکله بیان قیلنور و بونده شرعدن مراد امور محکمه وقضاته مخصوص اولان احکام شرعیه اولور نته کم بو بیتلرك قاضی اسانندن دینلمسی هم قضاته مخصوص اولان شرع اولدیغنه دلالت وشهادت قیلور اکثر استعمال حسبیله شرع قاضیلره متعلق اولان احکام وامورہ اطلاق اولنه کلمشدر نته کم برکسه‌نك برکسه ایله دعواسی اولسه شرع الله دیرلر و بوکسه‌یی شرع شریفه ایلت دیرلر پس بومحلده شرعدن مراد تکالیف شرعیه‌در دیین کسه‌لر خطا ایلمشلردر اما مضاف مقدر اولوب اکثر حکم شرع تقدیرنده دردینسه هم جائزدر اکر بوکونه توجیه وتأویل اولمزایسه تکالیف شرعیه زندکان واغنیادن اوتربدر واهل فناکه (موتوا قبل ان تموتوا) مفهومنه مظهر اولوب مرده حکمنده اولمشدر پس مرده خود جمیع تکالیفدن بریدروهم نامهٔ وصول بولوب فانیٔ محض اولمشدر پس المفلس فی امان الله مفهومنجه اول دخی تکالیفدن بریدر دینورسه نته کم بعض شارحلر بوبله دیمشدر بوسوز ملاحده‌یه حجت اولوروبعض فقروفنا اصحابلرندن تکلیفاتك سقوطی لازم کلور بونی خود فقرتام صاحبلری اولان اولیا رضی الله عنهمدن وعرفادن هیچ بریسی دیمشلردر واهل فنادن فانی اولادقد نصکره شرع شریف وصوم وصلوة کبی لازم کلان تکالیف ساقط اولور دیو بیان ایلمشلردر نته کم بعض ملاحده ترك صوم وصلوة ایدوب انلره اسقاط تکلیف ایلدکلرندن سؤال اولندقده حضرت مولانانك بو بیتلریله جواب ویررلر ایمش پس بو ابیات ثلاثه‌نك توضیح وتفسیرنه کلهلم قاضی صوفیان حقیقینك وفقرای الهینك مرتبه‌لرنی بیان ایلك اوزره اول مدعی اولان صوفی‌یی ایکی وجهله الزام ایلیوب دیراولا ای صوفی بوسکا ضارب اولان بیمار برمرتبه نحیف ونزار اولمشدر که محل انتقام دکلدر قنی زنده وقنی محل انتقام که تاندن انتقام الەسن دیدی وثانیا ای صوفی بوشرع که سن حاضر اولدك و بو احکام شرعیه اجرا اوله‌جق محکمه‌یه که سن کلدك بونقه‌لری زنده اولنلردن وغنیلردن اوتربدر بوحکم شرعی اصحاب قبور اوزره قنده واقع اولور اول برکروه خودزیاده فقر وفنالرندن بی‌سرو پاردر واول کروه عالی ظاهرا مرده اولان کمسه‌لردن بو زجهتدن

فانی تردرلر زیرا موت اضطراری ایله مرده اولان جسدینه وروح حیوانیه سنه کلان کزندوضرر ده بوجهدن مرده وفانیدر اما صوفی اولنلر حال حیاتلرنده نیجه یوز جهتدن فانی اولمشلر وفناالندر فنا مرتبه سن بولمشلردر (بیت) قبور الوری تحت المطارف والثری * رجال لهم تحت الثیاب قبور * دینلمشدر پس اکرسن اهل قبوردن اولدکسه وفنا مرتبه سن بولدکسه سنده بودعوی ونزاع ایلردیمکی افاده ایلروجه آخر اوزره معنی بویله دیمك اولور که ای صوفی اکثر احکام شرع نفسلرزنده وغنی اولان فرخنده لردن اوتریدر صوفیلر که اهل قبورو اصحاب کورحکمنده در انلرك اوزرینه شرع شریفك اکثر احکامی واقع اولمز زکات وحج وجهاد حکملری کبی شول برکروهکه فقیرلکدن بی سروپا اولمشلردر وفقر وفنا مرتبه سن بولمشلردر انلر ظاهرا مرده اولنلردن یوز جهتدن زیاده فانیلردر ظاهرا مرده اولان بریوزدن فانی اما صوفیلر نیجه یوز جهتدن فانیلردر پس انلر احکام شرعیه نك اکثرندن خلاص اولمشلر وفقر وفنا اختیار ایتمکله اغنیا اوزره واجب اولان تکالیف شرعیه دن نجات بولمشلردر بوکونه دعوی وجدال وقیل وقال نفسلری زنده اولان اغنیایه لایق اولور فناالندر فنا مرتبه سن بولان ونفسلری مرده اولان صوفیلره وفقیرلره شرعه کلك ودعوی قیلق نیجه مناسب کلور دیو سویلدی ﴿مثنوی﴾ مرك یك قتلست واین سیصدهزار * هریکی را خونبهایی بی شمار * کرچه کشت این قوم را حق بارها * ریخت بهر خونبها انبارها) مرك برقتلدر و بوصوفیلرك اولمسی اوچیوز بیك قتلدر هر براولمك ایچون بی شمار خونبها واردر اکرچه بوقومی حق تعالی نیجه کره اولدردی خونبهالرندن اوتری انبارلر دوکدی یعنی موت اضطراری برکره اولمکدر که اول روح بدندن جدا اولمقدر بوکونه اولمك صوفیلرك اولمسنه کوره سهلدر و بوصوفیلرك اولمسی نیجه یوز بیك کره اولمکدر بوایسه برکره اولمکدن هزار باراشدواصعبدر نته کم امام قشیری حضرتلری (فتوبوا الی بارئکم فاقتلوا انفسکم) آیتنده در (التوبة بقتل النفوس غیر منسوخة فی هذه الامة الا ان بنی اسرائیل کان لهم قتل انفسهم جهرا وهذه الامة توبتهم بقتل انفسهم معنی) کما قال علیه السلام (موتوا قبل ان تموتوا) والناس یتوهمون ان توبة بنی اسرائیل اشق ولیس کما توهموا فان ذلك کان منهم فی حالة واحدة وعلی الخصوص من هذه الامة قتلوا انفسهم بسیوف الریاضات والمنع عن الشهوات کما قیل (بیت) لیس من مات فاستراح بمیت * انما المیت میت الاحیاء * اکرچه بوقومی حق تبارك وتعالی نیجه کره تیغ محبتله اولدردی ولیکن بونلرك هر براولمسندن اوتری بیشمار خونبهالر و یردی وهرفانی اولملری مقابله سنده دیت انبار الطافنی نثار قیلدی نته کم حدیث قدسیسنده (من احبنی قتلته ومن قتلته فانا دیته) بیورمشدر برکمسه یی که اول اولدره انك

خونبهاسی اولدر و برکسه‌نك كه خونبهاسی حضرت حق اوله اول كسه ایچون نیجه انبار الطاف وخزائن انوار واعطاف نثار اولنمشدر و بذل قیلنمشدر

﴿ مثنوی ﴾ همچو جرجیس اندر یك درسرار * كشته كشته زنده كشته شصت بار * كشته ازذوق سنان دادكر * می بسوزد كه بزن زخمی دكر * والله ازعشق وجودجان پرست * كشته برقتل دوم عاشقترست) بوصوفیلرك هر بریسی سرارده جرجیس كبیدرلر التمش كره كشته اولمش وزنده اولمشدر وحضرت جرجیس پیغمبر علیه السلامك قاچ كره كشته اولسنده اختلاف واردر شصت بار بیورملری بونده تحدید ایچون اولمازبلكه تكثیر ایچون اولور وحضرت جرجیسك قصه‌سی مشهوردر یعنی بوصوفیان دین وعاشقان اهل یقیندن هر بریسی سرلرنده و باطنلرنده كرات ومرات كشته اولمشلرو ینه فی الحال حق تعالی بونلری احیا ایدوب حیات بولمشلردر مثلا اوائل حالده هر باركه برحالت نفسانیه وصفت جسمانیه ایله انلرك وجودی متصف اولوب نیجه زمان اول حال اوزره بونلر زنده كانی لك قیلسه‌لر اول وجودی بونلر اماته ایدوب واول صفت وحالتی بونلر افنا وازاله ایدرلر اول حالت وصفتك برینه حق تعالی بونلره حالت روحانی وصفت ملكی و یروب وجود روحانی وصفت ملكی صاحبی اولورلر پس نقدر صفت جسمانی وحالات نفسانی وارایسه انلرك هر برینی اماته وازاله ایلمك بركره اولمك كبی وهر باركه حالت روحانیه وصفت ملكیه ایله متصف اولسه‌لر تكرار زنده اولمق وحیات بولق كبی اولور شول زمانه دككه بالكلیه صفات بشریه‌دن واوصاف جسمانیه‌دن خلاص اولورلر واوصاف ملكیه وحالات روحانیه ایله تمام اتصاف قیلورلر وانیس اولورلر وروحانی وعلم ومعرفتله نورانی بروجود بولورلر پس عشق دوست بونلری بومرتبه‌ده دخی قومز جسمانیت مرتبه‌سندن تدریجیله نیجه مرده اولوب اوصاف روحانیه ایله نیجه زنده اولدی ایسه هم هرحالت روحانیه وصفت ملكیه‌یی دخی تدریجیله اماته وازاله ایدرلر هرباركه برصفت روحانیه بونلردن زائل اوله انك برینه بی زوال ولا یزال اولان صفت حقانی كلور پس بونلر هرصفت روحانیه‌یی كه وجود حقیقتلرندن اماته وازاله ایلیه‌لر چاشنیٔ موتی ذائق اولورلر شول مرتبه‌یه دككه وجود نورانی وروحانیدن واوصاف ملكیه‌دن هم مرده اولوب فانی اولورلر چونكم فنا اندر فنا مرتبه‌سن بوله‌لر بقای حقله باقی اولورلر واما بقای الهی ایله وحیات حقیقیه ایله حی اولنجه‌دك وكندی حقیقتلرنی بولنجه‌دك دوستك تیغ عشقی بونلری اولدرمكدن وتكرار انك تجلیات لطفیه وجمالیه‌سی بونلری دیری كورمكدن خالی اولمز پس بونلرك هر بریسی سرلرنده نیجه كره اولمش ونیجه كره دخی حیات بولمش اولور اول دادكر اولان پادشاهك زخم سناننذن كشته اولان بنار

بو يله ديوكه بكا زخم دخى اور يعنى اول عادل اولان پادشاهك رمح وسنانى محبتك زخمندن مقتول اولان عاشق يناروسوزان اولور و بو يله ديركه اى عادل اولان پادشاه بكا اول تيغ محبتله برزخم ديكر اور و بنى بو وجود مجازيدن اولدر تاكم حيات حقيقيه بولم وسنكله زنده اولم والله جان پرست اولان وجودك عشقنده كشته ايكنجى قتل اوزره عاشقتردر يعنى جان باقى يه طالب اولان ومحبوب حقيقى يه خدمت ايدن وجودك عشقندن كشته اولان كمسه لر ايكنجى كره كشته اولمغه عاشقتردر نته كم منصور بيورر (بيت) اقتلونى اقتلونى يا ثقاة * ان فى قتلى حياة فى حيات * وابن فارض دخى تائيه سنده ديدى (بيت) ولم تعسنى بالقتل نفسى بل لها * به تسعى ان انت اتلفت مهجتى * ديو محبوب حقيقى يه خطاب ايدوب بو بيتى سو يلدى پس بو لردن اولدكد نصكره اولمكه عاشق اولق و يارك تيغ عشقيله كشته اولمغى تمنى قيلق چوق واقع اولمش و كلاملرى دخى كنديلرك حسب حالنه دلالت قيلمشدر بو خصوصده سوز چوق وايراده حاجت يوقدر پس ينه قاضى صوفى يه نه ديديكنى بيان ايتمكه شروع ايدوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾

كفت قاضى من قضادار حيم * حاكم اصحاب كورستان كيم * اين بصورت كرنه در كورست پست * كورها دردودمانش آمدست) قاضى صوفى يه ايتدى بن زنده نك قضاداريم چون اصحاب كورستانك حاكمى ام بن اصحاب كورستانك حاكمى دكلم بو بيمارا كرصورتده اكر كورده پست دكل ايسه ده كورلرانك دودماننه كلمشدر دودمان قبيله يه ديرلر بونده دودماندن مراد اول بيمارك جسدى اولوركه جسد حواس ظاهره و باطنه ايله وقواى جسمانيه وروحانيه ايله برقوم وقبيله كبيدر بو تقديرجه انك قبيله جسدنه كورلر كلمشدر ديمك انك هر برحسى مرده اولوب دودمان جسدنده مدفون اولمش مرده كبى اولديغندن كنايت اولور پس بو اعتبار ايله انك جسدى قبيله سنه قبرلر كلمش اولور شمعينك وجان عالمك ايتديكى تأويللر بو محلده يرنده اولمز و خلاصهٔ كلام وتوضيح مرام بو يله ديمك اولور كه قاضى صوفى يه كنديسنك مرتبه سنى وصوفى اولنلرك دخى مرتبه سنى ورنجور معنوى اولان اهل دنيانك دخى مرتبه سنى تعليم وتفهيم ايلمك طريقى اوزره ديدى اى صوفى بن دار ويرانده اولان حى كسلرك قاضيسى ام بن اصحاب قبورك حاكمى دكلم اما صوفيلر اصحاف قبوردندر زيرا (كن فى الدنيا كأنك غريب اوعابر سبيل وعد نفسك من اهل القبور) حديث شريفنك موجبنجه اولا انلرك اول مرتبه سى كندى نفسلرنى اصحاب قبوردن عدايلمكدر وثانيا (موتوا قبل ان تموتوا) حديث شريفنك موجبنجه انلرك مرتبه سى اولمزدن اول اولمك وفنا اندر فنا اولمقدر پس بو اعتبار ايله اصحاب كورستان عدادندن اولورلر بن ايسم اصحاب كورستان

حاكمی دكلم پس بو تقدیر اوزره سنك دعواكی استماع ایلمزم خصمك اولان رنجوردن هم حقكی الیو یرمكه حكومت قیلمزم زیرا سن نفسی اولنلر عدادندن اولدیغك كبی اول دخی قلبی وروحی مرده اولنلر قبیلندندر انكچون حضرت نبی علیه السلام (ایاكم ومجالسة الموتی قالوا وما الموتی یارسول الله قال اهل الدنیا) ای صوفی بو اهل دنیا اولان رنجور مرده حكمندەدر بو رنجور صورتده اگر مقبره ایچره پس اولمدی ایسه وكوره صور تا دخول قیلمدی ایسه اول بیارك دودمان جسمنده كورلر كلمشدر انك هر برحسی معنیده اولمشدر وكندی محل وموضعنده مرده كبی مدفون اولمشدر قبر ایچنده مدفون اولان موتی یه نیجه برسوزی استماع ایلمكه قادر وافهام ایلمكه مقتدر اوله مز ایسك بو مردەیه دخی بر كلامی استماع ایلمكه قادر اوله مزسن انكچون حق تعالی حضرتلری كافرلر حقنده رسولنه خطاب ایدوب (انك لا تسمع الموتی) دیدی و برآخر آیتده دخی (وما انت بمسمع من فی القبور) بیوردی پس بو مردەدل اولان رنجورك هر برحسی مقبرەده مدفون اولان میت كبی بی فهم و بی ادراك اولمشدر و بونك عقلی وقلبی اولمشدر چونكم بو دخی مرده حكمندەدر بوكا دخی قضا لاحق اولمق یرنده اولمز دیدی ﴿ مثنوی ﴾ بس بدیدی مرده اندر كور تو * كور ر ادرمرده بین ای كورتو) ای صوفی قبر ایچنده مردەیی چوق كوردك ای كور قبری سن مردەده كور یعنی بو جهانده كور ایچنده مردەلری قتی چوق كوردك مقابر ایچره مدفون اولان مردەلر كبی هر كس دخی بونی كورر وقبر ایچره مرده كورمك مستبعد دكلدر ای كوردل اگر بصیرت صاحبی ایسك قبری مردەنك وجودنده كور كه مستبعد اولان بودر كه بركسه مرده اوله وكندی قبرنی كوتوروب خلق ایچنده یوروبه نته كم بو كونه مردەلردن بریسی دیمشدر (بیت) جهانده قدرت حق ایله بر یوررا اولیم * مددا اولوو دیرم بن قوالكه چاره كرك * شول كسەلر كه جهل وغفلتله اوله وحماقت وسفاهتله مردەدل اوله اول میت كبیدر وانك جسدی اكا نسبتله قبر كبیدر بویله كسەلر جسدلرنده ساكن قبر كبیدر انكچون حضرت نبی علیه السلام فراده ساكن اولنلر حقنده (ساكن الكفور كساكن القبور) بیوردی اكثر اهل قری جهل وغفلتله مردەدللردر پس جاهل وغافل اولان روستایلر میاننده ساكن اولمق قبور ایچره ساكن اولمق كبیدر انكچون حضرت نبی علیه السلام (لا تسكن الكفور فان ساكن الكفور كساكن القبور) بیوردی بو حدیث شریفك سببی اولدر كه چونكم اهل كفور جهل وغفلتله مردەدل اولدقلری جهتدن اهل قبوره مشابه اولدیلر ایسه هر كم انلرله زیاده مجالست ومصاحبت ایلرسه هم انلر كبی مردەدل اولمق وحیات قلبیەدن محروم قالمق مقرردر زیرا صحبت مؤثره وطبیعت سارقەدر

لابدشیٔ مقارننك حكمنی اخذ ایلر پس جسدلری قبرنی كوتوروب اول یورین طائفه
ایله (لاتجالسوا الموتی الاوهم اهل الدنیا) حدیثیله عمل ایدوب مجالست قیلمقدن
زنده دل اولنلره حذر ایلمك لازم اولنلردندر ومقبره‌سن كوتوروب یوزنده یورین
مرده‌دل ظالمدن حذر و پرهیز ایلین عاقل وحازم اولنلردندر ﴿ مثنوی ﴾
كرزكوری خشت برتو اوفتاد *عاقلان ازكوركی خواهندداد *كردخشم وكینهٔ
مرده مكرد *هین مكن بانقش كرمابه نبرد) مثلا بر كوردن سنك اوزریكه
اكر كرپیج دوشسه عاقلار كوردن نچون داد استرلر مرده‌نك خشم وكینه‌سی اطرافنده
طولنمه آكاه‌اول نقش حمام ایله جنك ایلمه كوردن مراد بونده مرده‌دل اولان غافل
وجاهلك جسدی اولور وخشتدن مرادانك یاطبانجه اورمسی ویاطاش اورمسی
ویاچوب اورمسی اولور یعنی قاضی صوفی اولنلره تعریض ایدوب واهل دنیانك
مرتبه‌لرنی بلدیروب اول صوفی‌یه خطابدركه مثلا ای صوفی برمقبره‌دن سنك
اوزریكه بركرپیج ویابرطاش دوشسه وسنی آزرده قیلسه اكرسن عاقل وعارف ایسك
اندن دادخواه اولمزسن وشكایت قیلمزسن زیرا عاقل وعارف اولنلر قبردن داد
استمزوشكایت ایتمزلر نچون مرده طرفندن سكا برزخم كلسه اكا كینه ایلك وخشم
قیلق اطرافنه طولنمه آكاه‌اول نقش حمام ایله جنك وجدال ایلمه‌ای صوفی عنداهل
التحقیق بوصورخلق انام نقوش حمام كبیدر بونلر واسطه‌سیله بركسه‌یه نچون برزخم
كلسه اكراول كسه موحد اولان عارفلردن ایسه انی فاعل حقیقیدن بیلوب انلر
ایله جنك وجدل ایلمز كما قال السعدی (بیت) درین نوع ازشرك پوشیده هست
كه زیدم بیازرد وعمروم بخست *كرت دیده بخشدخداوندامر *نبینی دكر صورت
زیدوعمرو *اكراول كمسه شرك خفی صاحبی جاهل وغافل ایسه اول نقش حمام
مشابه سنده اولان صور وآلاته جنك وجدال ایلرعند العارفین بوناس مرده
حكمنده‌در نچون بونلر یوزندن بر كمسه‌یه برضرب وآسیب ایرشسه اكراول كمسه
عارف ایسه مرده‌لره خشم وكین ایلمك نیجه مناسب اولمزسه اول مرده‌دل اولنه دخی
خشم وكین ایلمك اویله مناسب اولمز بركمسه‌یه برقبردن بركرپیج دوشسه اول قبردن
شكایت قیلق ودادخواه اولمق نیجه لازم كلمزایسه برصاحب قبر اولان مرده دلدن
دخی برضرب وزخم كلسه اندن دخی شكایت قیلق ودادخواه اولمق اویله لازم كلمز
﴿ مثنوی ﴾ شكركن كه زندهٔ برتوزد *كانكه زنده‌رد كند حق كرد رد *خشم احیا
خشم حق وزخم اوست *كه بحق زنده ست آن پاكیزه پوست) ای صوفی شكر ایله كه سكا
برزنده اورمدیكه اول بركمسه‌یی كه زنده ردایلدی حق ردایلدی احیانك خشمی حقك
خشمی وانك زخمیدرز یرا اول پاكیزه پوست حضرت حقله زنده‌در بونده زنده‌دن مراد
(الناس كلهم موتی الا العالمون) حدیثنك موجبنجه علماء ربانیه‌در وعلماء ربانیه

اول کسه لردر که کندیلردن مرده وفانی اولوب حضرت حقله زنده وباقی اوله لر ودست حقده آلت اوله لر پس قاضی صوفی یه تسلیه ویروب بویله دیر که ای صوفی وارشکر ایله که بر عالم ربانی وحضرت حقله زنده اولان برولی یزدانی سکا اورمدی زیرا اول کسه یکه بر زنده دل اولان عالم ربانی رد ایلیه انی حقیقتده حضرت حق ردایلمشدر که آنك آجیسی والمی کتمك احتمالی یوقدر بونی بویله بیل که حضرت حقله حی اولان احیانك خشمی وزخمیدر که اول پاکیزه پوست حق تعالی حضرتلریله زنده وحیات الهیه ایله حی وفرخنده در پس بونلرك نفخهٔ الهیه ایله زنده وروح ربانی ایله فرخنده اولدقلرینك تحقیقنه شروع ایدوب بیوررلر ❊ مثنوی ❊

حق بکشت اورا ودر پاچه ش دمید * زود قصابانه پوست ازوی کشید * نفخه دروی باقی آمدتا مآب * نفخ حق نبود چو نفخ آن قصاب) حق تعالی اول زنده یی اولدردی و پاچه سنه اوفوردی قصابلر کبی پوستی اندن چکدی نفخ اول زنده نك وجودنده مآب ومرجعه دك باقی کلدی زیرا نفخ حق اوقصابك نفخی کبی اولمز نفخ یلی امساك ایلمکه صالح اولان جسمك تجویفنه اوفورمکه دیرلر امابو محلده مادهٔ قابلیه یه حیات حقیقیه یی بالفعل افاضه ایلمکدن کنایه در و پاچه بونده مرتبهٔ سفلیده واقع اولان جسمدن عبارتدر قصابه مناسب اولمغله تعبیر اولنمش وجسمه پاچه اطلاق اولنمشدر پس بو بیتین شریفینك تحقیق وتوضیحی بویله دیمك اولورکه حق سبحانه وتعالی اول زنده دل اولان ولی کاملی اولا تیغ محبتله ذبح ایدوب حیوانیتندن اولدرمش واوصاف بهیمیه ایله متصف اولان وجودنی کشته قیلمش وانك پاچه منزله سنده اولان جسمنه روح قدسی نفخ ایدوب قصابلر کبی فوری انك پوستنك لوازمنی ومانند قشر اولان صورتنك مقتضیاتنی واحکامنی انك وجود حقیقیسندن چکوب سلخ ایلدی وانی لوازم پوستدن منسلخ اولمش روح مجرد قیلدی واول زنده دلك وجودنده مرجع ومآبه دك نفخ اولنان روح قدسی باقی قالدی قصابك نفخه سی کبی بردمده زائل اولمدی وحق سبحانه وتعالینك نفخه سی اول قصابك نفخه سی کبی اولمز ❊ مثنوی ❊ فرق بسیارست

بین النفختین * این همه زینست وآن سرجمله شین * این حیات ازوی برید وشد مضر * وآن حیات ازنفخ چون شد مستمر) بو ایکی نفخه نك میاننده فرق چوقدر زیرا بو دوکلی زین واول طرف جمله شیندر و بو حیاتی منفوخ فیه دن کسدی ومضر اولدی واول حیات نفخ حقدن مستمر اولدی یعنی نفخ قصابله نفخ حقك ماییننده فرق بسیار وتفاوت بی شمار واردر که اول نفخ الهی دوکلی زینت وحیات ولطافتدر و بو نفخ قصاب سرتاسر شین ومضرتدر زیرا بو قصابك دم ونفسی منفوخ فیه اولان حیواندن حیاتی قطع قیلدی واکا مضر اولدی

واول نفخ حقدن اولان حیات مستمر اولدی وابدی قالدی وکذلك محل نفخۀ الهی
اولان روح قدسی صاحبلرینك دملری ونفسلری نفخ الهی ونفس ربانی کبی
مرده دللره حیات ابدیه ویریجی وانلری سعادت سرمدیه مرتبه‌سیه ایرکوریجیدر
اما قصب سیرت وسلاخ طبیعت اولان ظالم خونخوارلرك ومردم آزارستمکارلرك
وجاهل وغافل اولان بدکردارلرك نفسلری وگفتارلری بونلرك عکسی قابلری
اولدیریجی وحیات طیبه‌دن دور ایدیجیلردر ﴿ مثنوی ﴾ این دم آن دم نیست
کاید آن بشرح * هین برآزین قعرچه بالای صرح) بودم اول دم دکلدرکه اول
شرحه کله آکاه اول بوقیودیبندن قصرك بالاسنه کل صرح حاء مهمله ایله
قصره دیرلر بونده مراد علم الیقین مرتبه‌سی اولوروقعرچه‌دن مراد جهل وغفلت
مرتبه‌سی اولور یعنی نفخکه اوفورمکه ودمه دیرلر بونفس رحمانی ونفخۀ ربانی
اول نفس دکلدرشرحه کله و بیان اوله آکاه اول ای طالب نفخۀ الهی ونفس
رحمانی اولان کمسه قعرچاه غفلتدن علم ومعرفت قصرنه یوقاری کل تاکم نفخۀ
الهی نه دیمکدر بیله‌سن ونفس رحمانی نه ایدیکنه هم عالم وآکاه اوله‌سین
﴿ مثنوی ﴾ نیستش برخرنشاندن مجتهد * نقش هیزم را کسی برخرنهد *
برنشست اونه پشت خرسزد * پشت تابوتیش اولیترسزد) ای صوفی اول رنجوری
خراوزره اوتورتمق مجتهد دکلدر یعنی اول مرده دل اول بیماری اشکه بندیروب تشهیر
ایتمك اجتهاد اولنمش ومشروع ومعقول کورلمش حکم ورأی دکلدر برکسه
هیزم نقشنی حمار اوزره قورمی بو مصرعده استفهام انکاری واردر یعنی هیچ
نقش حطبی اشك اوزره قویوب تشهیر قیلز وا کابوسیاستی روا کورمز ای ابله
اول بیمارك اوتورمسی پشت خره لایق دکلدر اکا رتابوت ارقه‌سی اولمق لایق اولور
بویله مرده دللر ورنجورلری اشك ارقه‌سنه بندرمکه بیله لایق دکلدر بونلره
لایق اولان تابوته بندرمکدر دیدی ﴿ مثنوی ﴾ ظلم چه بود وضع غیرموضعش *
هین مکن درغیرموضع ضایعش) ظلم ندر برشیئی موضعندن غیری یه وضع
ایلمکدر آکاه اول ای صوفی موضعندن غیری ده اول شیئی ضایع ایله نته کم ظلمله
عدلی تعریف ایدنلر بوکونه تعریف ایدوب الظلم وضع الشیء فی غیر موضعه
والعدل وضع الشیء فی موضعه دیمشلردر پس ای صوفی شمدی بورنجوره بزقصاص
حکم ایلسك حکمی موضعنه ومحلنه قیلمش اولورز بلکه بوخسته وبیماره من وجه
ظلم قیلورز کل بودعوادن فراغت قیل و بونزاعدن بری اول دیوب اول رنجوره
مرحمت قیلدی واوصوفی بی قیوب اول ظالم مرده دله زمانه قاضیلری کبی
مائل اولدی ﴿ مثنوی ﴾ گفت صوفی پس روادار یکه او * سیلیم زدبی
قصاص وبی تسو * این روا باشدکه هرخرسی قلاش * صوفیان اصفع اندازد

بلاش) صوفی قاضیدن چونکم بوقدر حکمت آمیز ومعرفت انکیز اولان کلماتی
اشتدی وبودفع خصم ایچون ایراد ایلدیکی مقدماتی کوش ایتدی اکا ایتدی قاضی
افندی وان سلم بیوردیغك کلمات جیعاهب یرنده پس سن بونی روا طوترمیسین که
اول رنجور بکا سیلی اوره قصاص سزودانکسز تسو ر بع درهمه دیرلر واکثر بر پول
دیمکده استعمال ایدرلر یعنی صوفی قاضی یه ایتدی بن سکا راضی ام سن روا طوترمیسین که
اول اوباش بکا برسله اوره واکا قصاص اولمیه واندن جریمه هم آلنمیه بلکه مجانا ومفت
یره خلاص اوله ای افندی بوروا اولورمیکه پراشك دکرمنینك خری اولان لوند
وخرسز بلاشئ صوفیلره صفع آته یعنی برخرسز لوندك بلاسبب صوفیلره طبانجه
اورمسنی وسله چالسنی روا طوترمیسین وانی جریمه سز وقصاص اولمقسزین بن
بورادن خلاص ایدرمیسین بن مقتضای شرع شریف اوزره هرنه ایسه بونده
حقمی طلب ایلرم سن قاضیسن یورکوره لم نه دیرسن ﴿ مثنوی ﴾ کفت
قاضی توچه داری بیش وکم * کفت دارم درجهان من شش درم * کفت قاضی
سه درم توخرج کن * آن سه دیکررا بآن ده بی سخن * زاروزنجورست ودرویش
وضعیف * سه درم دربایدش تره ورغیف) چونکم قاضی صوفینك بودادخواه
اولمسنی کوردی وحقنی طلب ایلمکده ثابت قدم اولدیغنی مشاهده قیلدی دونوب
رنجوره دیدی ای رنجورسن بیش وکم نه طوترسین یعنی قلیل وکثیردن نه قدرنقده
مالکسن اول رنجور قاضی یه دیدی جهانده بن التی درم طوترم درم فارسی ودرهم
عربیدر یعنی ای افندی بوجهانده بن همان التی اقچه یه مالکم دیدی بومحلده
شارحلر خلط کلام ایتمشلردر شش درمدن مراد شش جهتدر دیوسویلمشلردر
اعتماد اولنمیه واستماع قیلنمیه پس قاضی اول بیماره شفقت ایدوب دیدی ای ضعیف
اوچ درهمی سن خرج ایله که برضعیف سن واوچ اقچه یی دخی بی قیل وقال اول
صوفیء دردمنده و یرکه اول صوفی زارو رنجور ودرویش ضعیفدر اول صوفی یه
اوچ درکرکتره ورغیف ایچون رغیف کرده یه دیرلر یعنی صوفی ریاضتله زارو بیمار
اولمشدر وفقرله شکسته وضعیف اولوب کرسنه قالمشدر ای رنجور اول اوچ اقچه
اکاره وصومون آلمقدن اوتری لازم حکم ایلدمکه بی قیل وقال اول اوچ اقچه یی
بودرویش وفقیر اولان صوفی یه و یره سن دیدی ﴿ مثنوی ﴾ برقفای قاضی
افتادش نظر * ازقفای صوفی آن بدخوبتر * راست میکرد از پی سیلیش دست
* که قصاص سیلیم ارزان شدست * سوی کوش قاضی آمد بهرراز * سیلیی زدبر
قفای اوفراز * کفت هرشش رابکیرید ای دوخصم * من شوم آزاد وبی خرخاش
ووصم) چونکم قاضی سله نك جریمه سنی اوچ درهمه حکم ایلدی اول رنجورك
نظری قاضینك قفاسنه دوشدی قاضینك قفاسی صوفینك قفاسندن خوبتر ایدی

یعنی بیمارك نظری چونکم قاضینك اکسه‌سنه دوشدی وواقع اولدی کوردیکه قاضینك اکسه‌سی صوفینك اکسه‌سندن خوبتر و بو طبانجه اورمغه اندن لایقتردر همانده اکا سیلی اورمقدن اوتری النی راست ومهیا ایلدی وکندیسنه بویله دیو سویلدیکه بنم سله‌مك قصاصی ارزان اولمشدر چونکم برسله اورمنك جریمه‌سی اوچ درهم اوله اول اوچ درهمدن بچوب بو قاضینك اکسه‌سنه بر طبانجه اورمق خودالیق واحقدر پس قاضینك قولغی جانبنه کلدی رازدن اوتری قاضی افندینك قولغنه برراز و بر نهانی سوز سویلر شکلنده اولوب آنك قولغی جانبنه کلدی قاضی افندی هم کندیسنه برراز سویلر وکندیسنه نافع کلام نقل ایلر صانوب قولغنی انك جانبنه بر خوش طوتدی و بردی همانده اول رنجور اول قاضینك اکسه‌سنه حددن تجاوز برسله اوردی فراز بونده اعلا وحددن تجاوز معناسنه‌در یعنی انك قفاسنه همانده بر اعلا طبانجه اوردی اندنصکره قاضی ایله صوفی‌یه خطاب ایدوب دیدی ای ایکی خصم هر التی درهمی طوتك ومابینکزده اوچر الچه قسمت ایدك بن آزاد و بی خرخاش و بی وصم اولورم خرخاش جنك وجدله دیرلر کیجه خر بلدی دیمکدر وصم عیبه دیرلر یعنی اول رنجور کندیسنك ایکی خصمنه دیدی ای بنم ایکی خصمم بر مقتضای حکم شرعی بو التی الچه‌یی الك ومیانکزده اوچر الچه توزیع ایدك بن بو محلده عیبسز ونزاع وجدلسز اولورم استدیکم بره توجه قیلورم دیدی وقاضینك ظالمه مرحمت وشفقت قیلمسی ومقتضای شرعی قویوب اکا مائل اولمسی باشنه بو قدر فلاکت ومحنت کتوردی

﴿ طیره شدن قاضی از کستاخی زآن رنجور سیلی ﴾
﴿ باره وسرزنش کردن آن صوفی قاضی را ﴾

بو سرخ شریف قاضینك طیره اولمسی یعنی قاضینك اول سیلی باره اولان رنجورك کستاخلغندن بحضور اولمسی واکا خشم قیلمسیدر واول صوفینك قاضی‌یه سرزنش وتوبیخ ایلمسی ونصیحت آمیز سوز سویلمسیدر ﴿ مثنوی ﴾ کشت قاضی طیره صوفی کفت هی * حکم تو عدلست لاشك نیست غی) چونکم اول رنجور قاضینك اکسه‌سنه بر اعلا طبانجه اوردی قاضی افندی طیره اولدی وخشم وغضبه کلدی استدیکه رنجوری اولدرنجه دوکه صوفی فی الحال دیدی هی قاضی افندی بیلرسن آکاه اول سنك حکمك عدلدر لاشك ظلم وضلالت دکلدر کندی ایلدیکك حکمه راضی اولمق علامت اسلام وهدایت دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ آنچه نپسندی بخود ای شیخ دین * چون پسندی بر برادر ای امین) ای شیخ دین اول نسنه‌یکه کندی نفسکه بکنمزسن وروا کورمزسن ای امین برادرك اوزره آنی نیچون بکنورسن

ونه حالله انی رواوسزا کور رسن کندی نفسنه محبوب کلان نسنه‌لری برکسه
دین برادرنه روا کورمسه اول کسنه مؤمن کامل اولمز وایماندن اول کسه حظ
ولذت بولمز کما قال صلی الله علیه وسلم (لایؤمن احدکم حتی یحب لاخیه مایحب لنفسه) رواه
احمد ومسلم والبخاری والترمذی وابن ماجة عن انس رضی الله عنه شیخ دین دیملری
واکامین تعبیر ایلملری تهکم وتوبیخ طریقیله اولور ﴿ مثنوی ﴾ این ندانی که
پی من چه کنی * هم درآن چه عاقبت خود افکنی * من حفر بئرا نخواندی درخبر *
آنچه خواندی پس عمل کن ای پدر) ای افندی بونی بیلمزسن که بندن اوتری قیو
قزارسك هم اول قیویه عاقبت کندیکی براغرسن خبر مصطفی علیه الصلوة
والسلامدن (من حفر بئرا لاخیه وقع فیه) حدیثنی اوقومدکی سن خود بو حدیثی
اوقودك اول نسنه‌یی که اوقودك پس ای پدر انکله عمل ایله علمکله عامل اولمدقدن
صکره سکا اول علمك نه فائده‌سی واردر اوقودیغك طوتمزسن وعلمکله عمل ایتمزسن
کورسنك باشکه بودخی نه‌سر زنشلرونه کونه ایشلر کتوردی دیدی ﴿ مثنوی ﴾
این یکی حکمت چنین بد در قضا * که ترا آورد سیلی بر قفا * وای بر احکام دیگر
های تو * تاچه آرد بر سرو بر پای تو) ای قاضی سنك بو برحکمك قضاده بونجلین
اولدی که سنك قفاك اوزره سله کتوردی یعنی سنك حکم وقضاده برحکومتك
بونجلین قفاك اوزره طبانجه اورلمق لازم کتوردی وسنی بوم تبه‌یه یتوردی
وای سنك غیری حکملرك اوزرینه تاکم اول سنك غیری حکملرك سنك باشك وایاغك
اوزره نه کونه رنکار کتورر و یلورمیسن سنی اول حکملرك نه مرتبه عذابه وعقابه
یتورر برحکمکدن اوتری بوقدر کوتك ییجك وارقیاس ایله غیری حکملرکدن
اوتری نه قدر کوتك ییسك کرکدر حکایت اولنور که هارون رشیدك برادری
بهلول دانا معناده عاقل وصورتا مجنون نما برکسه ایدی برکون کندی برادری
هارون رشیدك سراینه کلدی وانك نشیمنی اولان قصره داخل اولدی کوردیکه
اورتالق نکهبانلردن خالیدر چیقوب هارونك تختی اوزرینه پادشاهانه مربع
اوتوردی نکهبانلر وخدمتکارلر انك بووضعن کوروب فی الحال کاوب اکا رقاج
دکنك اوروب تختدن اشغه ایندردیلر بهلول های های ایدوب اغلدی حیفا
ودریغادیه رك آوازیله فریاد ایلدی هارون انك آوازنی ایشیدوب خلوتخانه‌سندن
طشره چیقدی واول نکهبان تخت اولان خدمتکارلره سؤال ایلدیکه بودیوانه
نیچون بویله آواز ایله فریاد ایدر خدمتکارلر جواب ویروب دیدیلر پادشاهم
کستاخلق ایدوب کلوب سنك تخت شریفك اوزره اوتورمش بولدق تأدیباله
اکا برقاج دکنك اوردق انکیچون آغلردیدیلر بهلول انلردن بوسوزی اشتدی
هارونه خطاب ایدوب ایتدی والله بالله یااخی انلر بنی دوکدیکندن اوتری آغلمزم

پس هارون اکا توجه ایدوب دیدی یا نیچون اغلرسن بهلول اکا بوکونه جواب
و یروب دیدیکه سنك مقامکده بر آن اوتوردغله بو قدر کوتك یدم سن بو قدر
زماندر بو تخت اوزره اوتوررسن الله بیلور سن نقدر کوتکلر یسك کرکدر
بن سنکچون آغلرم یوخسه بنم یدیکم کوتکك المی بر آن ایچنده چکوب کتدی دیدی
هارونه انك سوزی محکم تأثیر ایتدی پس آکه دونوب دیدی یا اخی بکا بر نصیحت ایله
واول کوتکلردن خلاص اولمغه وسیله وچاره ندر سو یله بهلول ایتدی حدکدن تجاوز
ایتمه وحق تعالینك مخلوقنه ظلم وجور ایلمك یولنه کتمه تاکم آخرت کوتکلرندن امین
اوله سن وعذاب وعقاب الهیدن نجات بوله سن وزنهار وزنهار ظالمه معین اولمه
(الظلمة واعوانهم فی النار) حدیث شریفنك موجبنجه سندخی ظالملر ایله جهنمده
معذب اولمیه سن وانلره میل ایتمکله نار جحیمك سکا مس ایلمسنه کندیکی لایق قیلیه سنکه
حق تعالی حضرتلری کلام مجیدنده (ولا ترکنوا الی الذین ظلموا فتمسکم النار)
بیوردی آکاه اول و بو نصیحتله عمل قیل دیدی ﴿ مثنوی ﴾ ظالمی را
رحم آری از کرم * که برای نفقه بادت سه درم * دست ظالم را ببرچه جای آن *
که بدست او نهی حکم وعنان * تو بدان بزمانی ای مجهول داد * که نژاد کرکرا
اوشیر داد) بر ظالمه کرمدن ای قاضی رحم کتوررسن بو یله دو نفقه دن اوتری
سکا اوچ درم اولسون یعنی بی محل اولان کرمکدن بر ظالمه مرحمت کتوروب
درسنکه ای ضعیف ونزار سکا نفقه دن اوتری اول اوچ درهم اولسون وارسن آنی
کندیکه کفاف ایله دیرسن ظالمك النی کس اول نفقه نك نه محلیدر واول مرحمت
وشفقته نیجه لایقدر که سن حکمی وعنانی انك النه قویه سن وعنان اختیاری
وحکم شرعی انك النه تسلیم ایدوب اول مالك اولدیغك درهملرك نصفنی وارسن
نفقه ایله دیه سن ای دادی مجهول وعدلی نامعقول اولان قاضی سن شول تکه یه
بکزرسنکه کرکك نسبته اول سود و یردی نژاد بونده نسب و یاوری معناسنه در
یعنی ای عدلی نامشروع ودادی نامعقول ونامعلوم اولان قاضی سنك اول رنجور
اولان ظالمه مرحمت ایدوب نفقه وغدا و یرمکلکك اکا بکزرکه بر تکه بر قوردك
یاور یسنی ضعیف ونزار کوروب اکا مرحمت ایدوب سود و یروب و بسلیوب قوت
بولدقدنصکره اول قورد یاور یسی اول تکه یی پاره لیه ظالمه میل ومرحمت ایلمك
نتیجه سی بو یله اولور ظالم اکر فقیر وضعیف ایسه اکا میل ومحبت ایلمك حاکم اولان
کسه یه لایق دکلدر بلکه مقتضای شرع شریف هر نه ایسه حاکم اولان کسه
همان آنی اجرا ایلمك لازمدر دیدی

﴿ جواب دادن قاضی آن صوفی را ﴾

﴿ مثنوی ﴾

﴿ مثنوی ﴾ کفت قاضی واجب آیدمان رضـا * هر قفا و هر جفا کارد قضـا

* این دلم باغست وچشمم ابروش * ابر کرید باغ خندد شاد وخوش * خوش دلم در باطن ازحکم زبر * کرچه شـد رو یم ترش کالحق مر) قاضی صوفیدن چونکم بوسوزلری اشـتدی اکا ایندی ای صوفی بزه قضایه رضـا و یرمك واجب کلور هر قضـا وهر جفایی که قضای الهی کتوره اکا رضا و یرمك لازم اولور و بو رنجورلك بزه واقع اولان قضـا وجفاسی اصل من عند الله در حق تعالیدن کلان حکم وقضاسنه راضی اولمق وقلبی اندن شـاد ومسرور بولمق بنم کارمدر دیدی فی المثل بنم بو کوکلم باغدر وچشمم ابر کبیدر اکرچه ابر آغلر باغ شاد وخوش کولر کذلك بنم ابر چشمم دخی قضای الهینك اول ضربندن آغلیوب قطرات سرشکی دوکر ولیکن کوکلم باغی اندن شـادوخرم اولور وبرونق ولطافت بولور زیرا که حکمدن باطنـده خوش دلم اکرچه یوزم ترش اولدیکـه الحق مر در زبرضم زاله وضم بالله زبورك جمیدر زبور یازلمش نسنه یه دیرلر مکتوب کبی زبردن مراد بونده کتاب مبینـده مکتوب اولان مقدرات اولور یعـنی باطنده لوح محفوظده یازلمش اولان حکمدن خوش دلم ومتألم دکلم اکرچه بحسب الظـاهر بنم یوزم ترش وتلخ اولدیسه ده زیرا که حق سوز آجیدر لابد برآجی نسنه یی برکسه ذائق اولسه یوزی وکوزنی اول کسه اکشـیدر اما انك نفعنی مشاهده قیلدیغی جهتدن اندن شـاد ومسرور اولور پس ای صوفی سـنك دخی سوزك حقدر وحق ایسه مر در اندن اکرچه ظاهرا ترش رو اولورسم عجب دکلدر بن باطنا خوش دلم ودرونده ناخوش اولنلردن دکلم ﴿ مثنوی ﴾ سال قحط ز آفتاب خیره خند * باغهـا در مرك وجان کندن رسـند) خیره خند اولان آفتابدن قحط وسالده باغلر مرك وجان چکشمکه ایریشورلر یعنی قحطباران اولدیغی سـنه ده آفتابك بیهوده کولمسندن وهوانك یوزی کشاده اولوب تبسم قیلمسـندن باغلر اولمکه وجان چکشمکه کاورلر ومرده و پژمرده اولورلر و بی برك وبارقالورلر ولطـافت ورونقدن عاری وخالی اولورلر پس آفتابك باغلره چوق کولمسندن وهوانك یوزی کشاده اولمسندن هوانك یوزی بولانمسی وابرك کریه قیلمسی انفع واولیدر کذلك عندالعقلا برکسه نك یوزی کلمسندن کوزنك آغلمسی انك قلبنـه انفع اولور واول قطرات سرشك انك جنان جنـانـه حیات ویرر ﴿ مثنوی ﴾ زامر حق وابکوا کثیرا خوانده * چون سر بریان چه خندان مانده) حق تعالینك امرندن (ولیبکوا کثیرا) آیتنی اوقومشسن سر بریان کبی نه خندان قالمشسن حق تعالی حضرتلری سورهٔ توبه ده (فلیضحکوا قلیلا ولیبکوا کثیرا) بیوردی اکرچه بو آیت، کفره نك یوم قیامنده چوق آغلیوب آز کولدکلرینی بیان ایدر وامر صیغه سنده خبردر ولیکن مؤمنلره بونده چوق آغلمك

آز كولك ديمكه تعريض وتنبيه واردر بو اعتبار ايله محقق اولنلر (فليضحكوا قليلا وليبكوا كثيرا) امرنى حالى اوزره اوقيوب حق تعالى اى مؤمنلر چوق آغلك آز كولك ديو امر ايلمشدر ديديلر و بو آيتك تفسيرى بشنجى دفترك اوايلنه قريب (سبب رجوع كردن آن مهمان) سرخنده * كفت فليبكوا كثيرا كوش دار * بيتنك شرحنده مرور ايلمشدر انده طلب اولنه ومصرع ثانى بين الناس متعارف اولان امثالدندركه بركسه يى چوق كولر كورسه لر پشمش باش كبى نه صر يدرسن ديرلر * كثرة الضحك تميت القلب حديثنك موجبنجه چوق كولك قلبى اولدرر وقلبك اولمسى دخى آدمى چوق كولدرر اوله نك ديشلرى صر تديغى كبى قلبى اولن كسه نك دخى ديشلرى صرتمه دن خالى اولمز ﴿ مثنوى ﴾ روشنئ خانه باشى همچو شمع * كر فرو باشى تو همچون شمع دمع * آن ترش رو يئ مادر يا پدر * حافظ فرزند شد از هر ضرر) اكرسن شمع كبى دمعى اشغه صاچه سن يعنى اكر شمع كبى باتوب سرشك ديده كى باغدير ب اشغه صاچرسين خانهٔ قلبك روشنلكى اولورسن وظلمات درونى ازاله قيلورسن وچوق ضررلردن قورتلورسن وخلاص اولورسين نته كم اول مادرك ويابدرك ترش رويلغى فرزندك هرضرردن حافظى اولدى زيرا پدر ومادر اوغلنه ترش روى وتلخ كوى اولدقچه فرزنده انلره مغرور اوليوب مؤدب اولور وضررلردن اول واسطه ايله قور تيلور اما پدر ومادر همیشه اوغلنك يوزنه كولسه لر واكا كشاده روى وشيرين كوى اولسه لر فرزند انلره مغرور اولوب بى ادب اولور ولعب ولهوه اشتغال قيلور پس نيجه ضررله مبتلا اولور كذلك مادر نفسك ترش روى اولمسى و پدر عقلك فرزند قلبنه بنده لك قيلمسى فرزند قلبى نيجه ضررلردن حفظ وحمايت ايلر ﴿ مثنوى ﴾ ذوق خنده ديدهٔ اى خيره خند * ذوق كريه بين كه هست آن كان قند * چون جهنم كريه آرد ياد آن * پس جهنم خوشتر آمد از جنان) اى بيهوده كولجى ذوق خنده يى كوردك خيره خند بيهوده كولجى معناسنه در يعنى اى طوريوب كولن كسه كولمنك ذوقنى كوردك وخنده نك طعمى ولذتى نيجه اولور ايش يلدك كر يه نك ذوقنى كوركه اول كان قند در يعنى آغلمك ذوقنى دخى بر كوركه آغلمك ذوقى معنيده قند معدنى كبى لذيذ وشيرين اولدى وكريه دن حظ آلنلرك قتنده كولمك برشئ دكلدر چونكم جهنم كريه كتوره انى ياد ايلمك كريه كتوره پس جهنم جناندن خوشتر كلدى مصرع اولده آن لفظى جهنمه عائد اولور وياد آن لفظى جهنمدن بدل اولور وتقدير كلام چونكم جهنم كريه آرد ياد آن كريه آرد پس جهنم از جنان خوشتر آمده باشد ديمك اولور اولكى كريه آرد سكوت حكمنده اولوب ياد آن جهنم كسى را كريه آرد تقديرنده اولور يعنى بركسه يه اول جهنمى ياد ايلمك كريه كتوره واول كسه جهنمى تذكر ايليه وآغليه اول كمسه كريه ايچره

برذوق وحالت بولور که آنی جنانك يادنده بولمز وجنتلری تذكر ايتمكله اول ذوقه واول حالته ايرمز پس جهنم بو اعتبار ايله جناندن خوشتر كلمش اولور اكرچه جنانك تذكرندن بركونه سرور وذوق كلور ولكن نفس اندن حظ آلور وبوجهنمك يادندن حزن وانكسار وبكا حاصل اولور وليكن اول كريه وانكسار ايچره روحه برذوق وحالت كلور كه جنتلرك يادندن حاصل اولان ذوق وسروردن اول خوشتر ولذيذ تركلور بو بيت شر يفده مشرب محققينه موافق ومشهد عارفينه مطابق برمعنى دخى واردر كه اول معنى جهنمدن مقدم مضاف مقدر اولوب آن لفظى حضرت حقه راجع اولمقدر وتقدير كلام چون اهل جهنم اول خدانك يادنه كريه كتوره پس جهنم انلره جناندن خوشتركله ديمك اولور وبو معنايى شيخ عطار حضرتلرى منطق الطيرده نظمه كتورمشلر وتصريح بيورمشلردر بيوررلر چونكم اهل جنت جنتك نعمتلرى ايله شاد وخندان اولوب اهل جهنمه ديه لر كه يا اهل نار كورك بزنيجه ذوقلره ولذتلره مستغرق اولمشز ودوستك وصاليله ونعمتيله راحت ابديه بولمشز اماسز بويله مخذول ومقهور قالمشسز ديوب تباهى وتفاخر ايدهلر واصحاب نار دخى اصحاب جنته ندا ايدوب ديه لر يا اهل الجنة اكرچه بزدوستك فراقندن صورتا كريه ومحنت ايچره يز اما بزه دخى بو فرقت ومحنت وبو كريه وكربت ايچره بر كونه ذوق وحالت اولديكه اندن سز بى خبرسز نته كم اوتوزدردنجى مقالهده شيخ ابو على قدس الله سره العزيز طوسيدن بو مضمونى نظمله نقل ايلمشلردر ايرادى تطويل كلامه باعث اولور ﴿ مثنوى ﴾

خندها در كريها آمد كنيم * كنج درويرانها جوای سليم * ذوق در غمهاست پى كم كرده اند * آب حيوانرا بظلمت برده اند

) نته كم خندهلر كريهلرده مكتوم كلدى كنيم بمعنى مكتوم اى سليم كنجى ويرانهلرده استه سليم بونده ساده دل معناسنهدر ذوق غملرده در ايزى كم ايتمشلردر آب حيوانى ظلمته ايلتمشلردر كرده اندو برده اندكلرينك فاعلى حضرت حقدر بو تقديرجه جمع تعظيم ايچون اولور كه حق تعالى بى لفظ جمله ذكر ايلك بلغانك كلامنده چوق واقع اولمشدر وبودخى جائزدر كه بو لفظلرك فاعلى فى الحقيقه حضرت حق اوله ولكن مجازا ذوقى غمده بولان عارفلر كم كرده اندلفظنك فاعلى اولوب وآب حيوانه ظلمتده يول ايلتديلر برده اند لفظنك فاعلى اولمق هم جائزدر بو تقديرجه ظلمت باقى معناسنه اولوب آب حيوانادر ظلمت پى برده اندتقديرنده اولور وبووجه اوزره ذوق غملردهدر وليكن ذوقى غملرده بولان عارفلر ايزى آزتمشلر ويول كم ايتمشلردر تا كم عوام ناس اكا يول ايلتميهلر آب حيوانه يول ايلدنلر ظلمتده يول ايلتمشلردر ديمك اولور وبو بيتين شريفينك تحقيقى بويله ديمك اولور كه اى حقيقتدن غافل اولان حدذاتنده

خنده‌لر غملر وسرورلر کریه‌لر ایچره مکتوم ومدفون اولدی نته کم * حفت الجنة بالمکاره) حدیث شریفی بو معنایه شهادت ودلالت قیلدی وحضرت علی کرم الله وجهه حضرتلرینك (سبحان من اتسعت رحمته لاولیائه فی شدة نقمته واشتدت نقمته لاعدائه فی سعة رحمته) بیوردقلری هم بو مضمونی مؤید ومقوی اولدی پس ای ابله وسلیم القلب اولان کسه کنجی ویرانه‌لرده استه وخنده‌لری کریه‌لرده وذوقلری غملرده طلب ایله ذوقلر وشادیلر فی الحقیقه غملر ایچره‌در ایکن حق تعالی حضرتلرینی بولمقده ایزی کم ایتمشلردر هر کس غملرده اولان ذوقه یول وایز بولمز وظلمتده اولان آب حیاته واصل اولمز مکر که اول هادی هدایت قیله وتوفیقنی برکسه‌یه رفیق ایلیه نته کم کندینك عارف قوللرینه توفیقن رفیق ایدوب هدایت قیلدی انلر عون حقله کریه‌لر ایچره خنده‌لر وغملر ایچره ذوقلر وصفالر بولدیلر وآب حیاته ظلمتده واصل اولدیلر ولیکن ایزآزدیلر وایزی نابدید ایتدیلر تاکم عوام ناس غملر ایچره موجود اولان ذوقه یول نه جهتدندر بیله میوب ظاهرده اولان خنده وسرور بوانه کندیلر وکندیلرنی غملره والمره بو بولدن کرفتار ایتدیلر * مثنوی *

بازکونه نعل درره تار باط * چشمهارا چارکن در احتیاط * چشمهارا چارکن دراعتبار * یارکن باچشم خود دوچشم یار) یولده نعل بازکونه‌در رباطه‌دك کوزلر یکی احتیاط ایلمکده درت ایله اعتبارده کوزلریکی درت ایله سنك کوزلر بکه یارك ایکی کوزنی یار ایله رباط کاربان سرایه دیرلر بونده مرتبهٔ حقیقت وقرار کاه وحدت مراد اولور یعنی رباط حقیقته وقرار کاه وحدته ایرنجه یه‌دك وحق الیقین مرتبه سنه واصل اولنجه‌یه‌دك طریق الهی نعل معکوسدر یعنی افعال الهی نعل بازکونه کبیدر مثلا غم ایچره شادی وشادیلك ایچره غم مدغمدر نعمت ایچره نقمت ونقمت ایچره نعمت ونعمت ایچره محنت وزحمت ایچره راحت وصورت باطالده حق مخفی ومنکتمدر پس ای سالك راه الهی بو یولده احتیاط واهتمام ایلمکده کوزلریکی درت ایله کندی ایکی کوز بکه اعتماد ایله بلکه عبرت آلمقده وتفحص قیلمقده کوزلریکی درت ایله وکوزلریکی درت ایله دیمکدن مراد یارك ایکی کوزینی کندی ایکی کوزیکه یار ومقارن ایله دیمکدر چونکم یارك ومرشد سعادت کردارك ایکی کوزنی کندی ایکی کوزیکه یار قیله‌سن وسن انك کوردیکنه تابع اوله‌سن غلط بین اولمقدن خلاص اولورسن وحقایق اشیانی انك رؤیت ومشاهده‌سی واسطه‌سیله معاینه قیلورسن وکمراه اولمقدن قورتیلورسن * مثنوی * امر هم شوری بخوان اندر صحف * یارراباش ومکوش ازنازاف) و بنده شوری سوره‌حمده اولان آیته اشارتدر وبو آیتك تفسیری بشنجی دفترده مهمان حکایه سنده مرور ایلمشدر

انده طلب اولنه صحفدن مراد بونده حضرت قرآن اولور ومعنی مصحفده امرهم
شوری آیتنی اوقی یارایچون اول نازدن اکا اف دیمه اف تضجری مشعر بر کلمه درته کم
بر کمسنه متضجر ومتألم اولسه یوزین کوزین کشیدوب اف دیر یعنی ای سالك راه الهی
بو یولده زیاده احتیاط واهتمام ایلمکدن اوتری کوز یکی درت ایلمك لازم کلور
وکوزی درت ایلمك بر عالم وعاقل ومرشد کامله ایکی کوزلرینه کندی کوزلریکی
تابع قیلمقدن وانك ایکی کوزلرینی کندی کوزلریکه یار ومعین ایلمکدن عبارت
اولور و بو کوزی درت ایله دیمك و یارك کوزلرنی کندی کوزلریکه یار ومعین
ایله دیو سویلمك مآل ونتیجه سی انکله مشاوره ایله واکثرمشکلکی اکا سویله
دیمکی افاده قیلور که حق تعالی حضرتلری انصار قومی ایله کندی مابینلرنده
مشاوره قیلمغی کندیلره عادت ایلدکلرندن اوتری (وامرهم شوری بینهم)
دیمکله قرآن عظیمنده مدح ایلدی پس سندخی بو آیت کریمه یی حضرت قرآندن
اوقیوب بونکله عمل ایله و بر یار ومعین اولان عاقل ومرشد کامل ایله همیشه
مشاوره ایله واول سنك طبعکه مخالف اگر بر سوز سویلر ایسه زنهار ناز واستغنا
جهتندن تضجری مشعر بر سوز سویلمه بلکه انك یوزنه مقابل اف دیمه نته کم الله
تبارك وتعالی حضرتلری سورهٔ بنی اسرائلده والدینه اف دیمکدن نهی ایدوب
(فلا تقل لهما اف ولا تنهرهما وقل لهما قولا کریما) بیوردی پس (خیر الابوین
من علمك) حدیثنك موجبنجه ابوینك خیرلوسی سنك مرشدك ومعلمك اولدی
چونکم ابوینه ناز واستغنا جهتندن اف دیمك وتضجری مشعر سوز سویلمك لایق
وجائز اولمینجه خیر الابوین اولان مرشد ومعلمه اف دیمك اولوینله جائز ولایق
دکل قنده قالدیکه نازایلیه سن وخیانتی مشعر سوز سویلیه سن ❊ مثنوی ❊

یار باشد راهراپشت و پناه ❊ چونکه نیکو بنگری یارست راه ❊ چونکه دریاراسی
خامش نشین ❊ اندرآن حلقه مکن خودرا نگین) راه پشت و پناهه یار اولور
چونکم ایو نظر ایلیه سن یول یاردر یاردن مراد بونده مرشد هدایت کرداردر یعنی
راه حقه ارقه وصغنجق بر معین وظهیر مرشد کامل اولور چونکم آنی کوره سن
ونظر حقیقی به ایر کوره سن همان یاردن عبارت اولور (الرفیق ثم الطریق)
حدیثنك سری بو معنایی اشعار قیلور یاره مقارنت قیلمنك ادبی واردر واصحاب
هدایتله مصاحبت ایلمنك شرط ومشروطی واردر مادامکه اول شرط بولنمیه
مشروط هیچ بولنمز واول ادبه رعایت قیلنمیه انلرك صحبت شریفه سندن ومقارنت
طیبه سندن انتفاع اولنمز وجمله شروطدن بری اولدر که چونکم یاران حقیقته
ایریشه سن واصحاب هدایتله کوروشه سن خاموش اوتور بلکه کندیکی انلرك
خدمتکاری اولمق مرتبه سنه یتور اول حلقه ده کندیکی نگین ایله نگین یوزك

قاشنه دیرلر بونده صدرنشین اولمقدن کنایت اولور یعنی چونکم اول یاران طریقتك صحبتلرینه واصل اوله سن خاموش اول وسکوتی کندیکه لازم قیل وانلرك مجلسنده کندیکی صدرنشین قیله کبروانانیتله متصف اولمه بلکه کبروانانیتی ترك ایدوب اول مجلسك متبوع ومقتداسی اولان کمسه یه متوجه اول انك کلامنی دکله واستماع وقبول ایله ❊ مثنوی ❊ درنماز جمعه بنکر خوش بهوش ❊ جمله جمع‌دو یك اندیشه خموش ❊ رختهارا سوی خاموش کشان ❊ چون نشان جوبی مکن خودرا نشان) نماز جمعه ده هوشله خوش نظرایله جمله جمعلردرو یك اندیشه وخموشلردر یك اندیشه‌اند وخموش اند تقدیرنده‌در یعنی ای صحبت اهل جمعه داخل اولان سالك جمعه نمازنده نظر عقلله اکا حاضر اولان مؤمنلر جماعتنه خوش نظرایله که انلرك جمله‌سی بر یرده جمعلردر و بر اندیشه‌لردر که جمله سنك اندیشه‌سی امامه تابع اولمق وامر حق علی الاتفاق یرینه کتوروب جمعیتله طاعت قلمقدر وجمله‌سی خاموش اولوب وسکوت قیلوب خطیبك کلامنه قولاق طوتمقدر پس بوندن ادب اوکرنوب صحبت اهل جمعه داخل اولدقده هم بوآدابه رعایت ایدوب بوشرطی یرنه کتور وانلرله یکدل ویکجهت اولوب کندیکی بی نشان اولمق مرتبه‌سنه یتورر رختلرکی خاموشلق جانبنه چك چونکم نشان استیه سن کندیکی نشان ایله یعنی اهل جمعك میاننه داخل اولدقده اولا شرط طریقت وادب صحبت اولدرکه جمله کفت وکویه متعلق اولان رختلریکی وآلتلریکی خاموش اولمق جانبنه چکه سن وصمت وسکوتله خوی ایلیه سن چونکم طریقت وحقیقت اهلنك میاننده نشان استیه سن وشهرت بولمق ومشهور ومتعارف اولمق طلب ایلیه سن شرط اودرکه کندیکی نشان ایلیه سن بلکه بی نام ونشان اوله سن وکندیکی بی خود وفانی قیله سن تاکم بو بی نشانلقده نشان بوله سن و بی خودلقده و بی وجودلقده وجودونشان بوله سن ونشان صاحبی اوله سن ❊ مثنوی ❊ کفت پیغمبر که در بحر هموم ❊ دردلالت دان تو یارانرا نجوم ❊ چشم دراستاد کان نه ره بجو ❊ نطق تشویش نظر باشد مکو) پیغمبر علیه السلام حضرتلری بیوردیکه هموم دریاسنده دلالت ایلمکده سن اصحابی نجوم بیل نته کم (اصحابی کالنجوم بایهم اقتدیتم اهدیتم) یعنی بنم یارانم نجوم کبیدر بونلردن هرقنغیسنه اقتدا ایلیه سز مهتدی اولورسز چونکم اول حضرت بویله بیوردی پس هرکم اول حضرته وارث کامل اولدیسه واکا قائمقام وخلیفه اولمق مرتبه‌سنی بولدیسه (الشیخ فی قومه کالنبی فی امته) حدیثنك موجبنجه کندی عصرنده وقومنك ایچنده پیغمبر کبی انك دخی اصحابی غملر بحرنده دلالت ایلمکده نجوم کبی اولورنته کم حضرت نبی علیه السلامك یارانی مطلوبه وصول بولدیلر کذلك کندی عصر بنك پیغمبری کبی اولان وارث

کاملك یارانی دخی فلك طریقتك نجومی کبی اولور و بحر هموم وغمومده بونلر دلالت
قیلور و بونلره مقتدی اولان دخی بحر هموم وغمومدن خلاص اولور (وهو الذی
جعل لکم النجوم لتهتدوا بها فی ظلمات البر والبحر) آیت کریمه سی لسان اشارتله
بومعنایه دلالت قیلور ودخی (العلماء مصابیح الارض وخلفاء الانبیاء وورثتی وورثة
الانبیاء) حدیث شریفی هم بومضمونه شاهد اولور پس ای سالك طریق الهی
کوز یکی فلك طریقتك ستاره لری اولان مرشدلر اوزره قوو یول ایسته یعنی خلفاء
انبیاء ومصابیح ارض وسما کبی عالملر عرفانه کوزقو وانلردن نظرکی دورا یتمیوب
طریق حق انلر واسطه سیله طلب ایله (وبالنجم هم یهتدون) آیت کریمه سنك
مفهومی اوزره سن هم نجم فلك هدایت اولان اصحاب سعادتله مهتدی اولان
اهل طریقتدن اوله سن ومقصود ومطلوبکه انلر واسطه سیله بوظلمات طبیعتدن
یول بوله سن نطق تشویش نظر اولور سویله یعنی چونکم اول ستارکان فلك
طریقت اولان یاران صفایه کوزقویه سن شونی بونی سویلمدن وتکلم ایلمکدن
حذرایله زیرا نطق وتکلم نظره تشویش ودغدغه ویرر پس سویلمك اولیدر

﴿ مثنوی ﴾ کردو حرف صدق کویی ای فلان * کفت تیره در تبع کردد روان
* این نخواندی کالکلام ای مستهام * فی شجون جره جر الکلام) اکرای فلان
ایکی صدق حرفنی سویلیه سن تیره سوز تبعده روان اولور تیره بولانق کفت تیره دن
مراد کلام دروغ اولور ای آشفته وحیران بونی اوقومدکی که کلام شجونده در
اول کلامی جرایلر کلامك جرایلمسی مستهام هایم وحیرانه دیرلر شجون شجنك
جمعیدر شجن غصن معناسنه در نته کم الحدیث ذوشجون دیرلر ذوفنون معناسن
ویررلر یعنی ای هایم وحیران اولان کمسه سن بونی اوقومدکی که الکلام ذوشجون
جر الکلام دیلمشدر یعنی کلام داللر و بوداقلر صاحبیدر نته کم براغاجك
بر بوداغنه یاپشوب انی کندیکه جر ایلسك برقاچ دال و بوداق اول جر ایلدیککك
بوداغه تابع اولور کذلك کلام هم ذوفنون وذواغصاندر اکرسن ایکی ویا اوچ
کرچك سوز سویلیه سن کلام دروغ دخی اکا تابع اولور زیرا الکلام شجون
جره جر الکلام دیدکلری قولك موجبجه بهر حال سوز سوزی چکر پس صدق
اولان کلمات ایچنده یا کذب ویادروغه متعلق ویاغیبته وقدح وذمه متعلق کلام
سویلمش اولورسن پس اول کذب ودروغ واسطه سیله عتاب وعقابه مستحق
اولورسن لازم اولدیکه لفظدن وتکلمدن حذر ایلیه سن ﴿ مثنوی ﴾

هین مشوشارع در آن حرف رشد * که سخن زوسخن را می کشد * نیست
درضبطت چو بکشادی دهان * از پی صافی شود تیره روان) آکاه اول حرف
رشده شارع اولمه یعنی طوغری کلام سویلکه شروع قیلمه زیرا اندن سوزلر

غیری سوزی چکر یعنی طوغری سوز سویلمکدن تکلم ایلمك بر آخر سوز سویلمکی جذب ایلر وسوزی چوق سویلین کسه اکر صدق سویلرسه ده اچنده برقاچ دروغ تیره سوز سویلمکدن خالی اولمز چونکم دهانکی آچه سن اودهانك ولسانك سنك ضبطکده اولمیه لابد صافیدنصکره تیره روان اولور و یاخود معنی صافی سوزدن اوتری تیره سوز هم روان اولور دیمك اولور و بو سوزلر دهانی کندی ضبطنده ولسانی تحت حکمنده اولمین کسه لره کوره اولور که (من کان یؤمن بالله والیوم الآخر فلیقل خیرا اولیسکت) حدیث شریفنك موجبنجه ودخی (قل الخیر والافاسکت) حدیثنك حسبنجه خیر سویلرسه هر نقدر سویلرسه سویلسون منع یوقدر منع شول کسه یه درکه دهانی کندی ضبطنده اولمیه وخیر کلام سویلمك واسطه سیله شره وکذبه متعلق کلام سویلیه بو کونه کسه یه خیردن وشردن هر نه ایسه کلام سویلیوب بین اهل الطریق سکوت قیلمق اولی اولور اماخیر محض اولنلر والهام حقه مظهر کانلر هر نه سویلسه لر خیردر نته کم بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ آنکه معصوم ره وحی خداست * چون همه صافست بکشاید رواست * زآنکه ما ینطق رسول بالهوی * کی هوا زاید زمعصوم خدا * خویشتن راساز منطیق زحال * تانکردی همچومن سخره مقال) اول کسه که وحی خدا یولنك معصومیدر چونکم دوکلی صافدر سویلمکه دهان آچه روادر زیراکه اول عظیم اولان رسول علیه السلام هوا ایله نطق ایلمدی معصوم خدادن نچون هوا طوغرای صوفی کندیکی حالدن بر منطق دوزتا کم بنم کبی سخره مقال اولمیه سن دیدی منطیق مفعیل وزننده مبالغه ایله نطق ایدیجی معناسنه اولور ورسولده اولان تنوین تعظیم ایچوندر تنکیر وحدت ایچون اولوب رسولدن بر رسول هوا ایله تکلم ایلمدی دینسه دخی جائز اولور اماآیت کریمه یه تلمیح اولدیغی ملابسه ایله بو بیتلر حضرت نبی علیه السلام حقنده اولوب رسولده اولان تنوین تعظیم ایچوندر دیمك اولیدر که حق تبارك وتعالی اول حضرتك حقنده سورهٔ والنجم ده (وما ینطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی) بیوردی یعنی اول رسول معظم هوای نفسندن نطق ایلزانك نطقی دکلدر الاشول وحیدرکه اکار بیسی طرفندن وحی اولندی واول کلامی سویلمکه امر واشارت قیلندی پس قاضی اول صوفی یه تعریض وصمت وسکوتك فضائلنی تعلیم ایلمك ایچون سویلر ولکن حضرت مولانا قدس سره العزیزانك لسانندن صامت اولمق وسکوت قیلمق صوفی اولنلره واهل سلوك زمره سنه دخول قیلنلره لازم اولدیغنی تعلیم ایلر و بیوررلر اول پیغمبر علیه السلام که وحی خدا یولینك معصومیدر چونکم دوکلی غل وغشدن صافیدر اکر اول حق سوزی

سو یلمکه ونصح و پند ایلمکه دهان آچسه روا وسزادر زیراکه اول رسول مکرم صلی الله علیه وسلم هوای نفسانیه ایله نطق ایلمدی وتلقاء نفسندن مقتضای نفسی اوزره سوز سو یلمدی معصوم خدا اولان نبی علیه السلامدن قچن هوی طوغر معصوم الهی اولان پیغمبر ذیشاندن هوا طوغمز وهوای نفسه متعلق کلام دخی اندن صدور وظهور ایلمز هر کیم اول حضرته وارث کامل اوله وقائمقام نبوی اولمق مرتبه‌سنی بوله اول دخی هوای نفسانیه سندن سو یلمز وطبعنك مقتضاسنه موافق کلام نقل ایلمز بلکه کلام الهیه ایله سو یلر ونصح و پند ایلسه لله وفی الله نصح و پند ایلر اما هنوز دخی وارث اولمین الهام وخلافت نبو یه مرتبه‌سنی بولمین کمسه‌لره اولی وانفع اولان اولدر که هنوز سو یلمکدن وتکلم ایلمکدن پرهیز وحذر ایلیه زیرا او یله کمسه کلام حق هوای نفسنه مطابق سو یلمکدن خالی اولمز ونصح و پندی مقتضای طبعنه موافق ایلدیکیچون خالص دکلدر او یله اولنجق کلام حق وکفتار صدقی کندی مرادندن اوتری سو یلمش اولور وکلامك تحتنده اکا فائده اولمدیغندن ماعدا بلکه نیجه مضرت اولور چونکم قضیه بو یله در و بو مقدمه معلومك اولدی پس ای صوفی کنده یکی قیل وقالدن بری وعاری ایلیوب ذوق حالدن کندیکی زیاده نطق ایدیجی دوزتا کم بنم کبی قیل وقالك زبونی اولمیه‌سن صوفیلره لایق اولان ذوق حالدر وقیل وقالدن فارغ بالدردیدی

سؤال کردن آن صوفی قاضی را

(مثنوی) کفت صوفی چون ز یك کانست زر * این چرا نفعست وآن دیکر ضرر * چونکه جمله از یکی دست آمدست * این چرا هشیار وآن مست آمدست) چونکم قاضی صوفی‌یه سنك مرتبه ومقامك سوز سو یلمك ونطق ایلمك دکلدر دیو ابهام واعلام ایلدی ودخی اکا مشایخ صوفیه‌نك اسرار علومندن نیجه کلمات سو یلدی وکندینك اول علمدن آکاه وخبردار اولدیغی اشعار وافهام ایلدی صوفی فی الحال کندی بیلدیکنی سو یلمکدن واکا تعریض وتوبیخ ایلمکدن فارغ اولوب وکندیسنی سائل منزله‌سنه تنزیل قیلوب مشکلی اولان مسئله‌یی اندن سؤال ایلدی واکا بو یله دیو سو یلدیکه ای زداینده‌ٔ ژنکار قلبی وای کشاینده‌ٔ مشکلات شرعی چونکم زر بر کاندندر بونیچون نفعدر واول غیریسی نیچون ضرردر یعنی صوفی ایتدی ای قاضی افندی چونکم بو قدر اسرار وعلوم بیوردك بنم بو مشکلاتمی دخی حل ایله جمله‌دن بری بودر که چونکم ذهب نوعی بر معدندندر بو ذهب نیچون انفعدر وعالی قیمتدر واول برآخر ذهب نیچون دون قیمت وضرردر چونکم معدن بر اوله واندن ظهوره کلان شیٔ بر نوع اوله پس اصل برایکن

وفرع دخی برنوع ایکن بونوعك مابیننده بو اختلاف ومغایرتك سببی وحکمتی ندر
معدندن مراد بونده معدن حقیقتدر وزردن مراد دوکلی اشیا اولمقده جائزدر
و(الناس معادن کمعادن الذهب والفضة) حدیث شریفنك مفهومی اوزره
نوع انسان اولمق دخی جائزدرکه انسان نوعی اکرچه ذهب کبی برنوعدر ولیکن
بونوعك میاننده تفاوت قتی چوقدر (یاایها الناس اتقوا ربکم الذی خلقکم
من نفس واحدة) آیت کریمه سنك دلالت ایلدیکی معنی طبقنجه حق تعالی
حضرتلری ناسی نفس واحده دن خلق ایلمشدر واول نفس واحده نوع انسانه
معدن کبی اولمشدر واول نفس واحده دن مراد عند المفسرین ابوالبشر علیه
السلام حضرتلریدر وعند المحققین عقل کلدرکه اکا حقیقت محمدیه دخی دیرلر
بو جمله یه اول حقیقت اصل ومعدن کبی اولمشدر و بوجمله سی مع تباین حالاتهم
واختلاف طبقاتهم اول معدندن ظهوره کلمشدر چونکم جمله سی بر الدن کلمشدر
یعنی چونکم بوجمله بنی آدم وخلق عالم برالدن کلمش ودست قدرتله ظهور قلنمشدر
بونیچون هشیار واول بری مست کلمشدر و بو بری نیچون عاقل اولمش واول بر
آخری ندن دیوانه اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ چون زیك دریاست این جوهاروان *
این چرا نوشست وآن زهر دهان) چونکم بو جویلر بر دریادن رواندر یعنی
بو انهارك جمله سی بردریادن بری جاری اولور پس بونیچون نوشدر واول نیچون
زهردهاندر دریادن مراد دریای حقیقت اولور وجویلردن مراد اکرچه انواع
مخلوقات اولسه ده جائزدر امابنی آدم اولمق محله مناسبدر نه کم جمیع بنی آدم اکرچه
دریای حقیقتدن بری بوعالمه کلمشدر ولیکن ایکی صنف اولمشلردر برصنفی (هذا
عذب فرات) آیتنك مفهومنه مظهر اولان مؤمنلردر و برصنفی دخی (وهذا ملح
اجاج) قولنك مفهومنه مظهر اولان کافرلردر مع هذا بو ایکی صنفك مبدئی بردر
وجمله سنك خالقی حضرت حقدر ﴿ مثنوی ﴾ چون همه انوار از شمس بقاست *
صبح صادق صبح کاذب ازچه خاست) چونکم دوکلی انوار شمس بقادندر
صبح صادق وصبح کاذب نه دن قالقدی شمس بقادن مراد حضرت حقدر
یعنی چونکم بو دوکلی انوار بقا آفتابندن ظهوره کلدی صبح صادق وصبح
کاذب نه سببدن حاصل اولدی صبح صادقدن مراد جمیع انبیا ومرسلین
صلوات الله علیهم اجمعین واولیای صالحین وراست وصادق اولان مؤمنلردر
وصبح کاذبدن مراد اهل نفاق واهل ریا واصحاب زرق ودغا واهل دنیا واهل نفس
وهوادر و دخی بونلر امثالی ظاهری نورانی و باطنی ظلمانی اولان اشیادر
﴿ مثنوی ﴾ چون زیك سرمه ست ناظر را کحل * ازچه آمد راست بینی
وحول) چونکم ناظره کحل برسرمه دندر راست بینلك وحول نه دن کلدی حول

شاشیلغه واکری کورمکه دیرلر کحل حوله قافیه اولمقدن اوتری قبح حالله اوقنور سرمه دن مرادبونده دیدهٔ عقلك رؤیتنه سبب اولان هدایتدر (ربنا الذی اعطی کل شیٔ خلقه ثم هدی) آیتنك مفهومی اوزره هر شیئه حق تعالی خلقنی اعطا ایلدکدنصکره آنی استعدادنه مناسب بر مصلحته هدایت قیلدی پس هدایت الهی دیدهٔ عقلك سرمه سی کبی اولدی چونکم عقلله نظر قیلان ناظرلرك سبب رؤیت اولان کحلی برجنس سرمه دندر اویله اولنجق بوناسك بعضسنك دخی اکری کورمسی نه سبدن اولور ﴿ مثنوی ﴾ چونکه دارالضرب راسلطان خداست * نقدرا چون ضرب خوب ونارواست) چونکم دارالضرب سلطان خدادر نقدك ضربی نیچون خوب وناروادر دارالضرب ضربخانه دیدکلری یردر که انده اقچه والتون کسرلر دارالضربدن مرادبونده بوجهاندر ونقددن مراد بو جهان ایچره اولان انساندر واکوان اولسه ده جائزدر یعنی چونکم بوضربخانهٔ جهانك سلطانی خدادر وفاعل مطلق جمله شیده متصرف همان اول حضرت حقدر پس نقدمنزله سنده اولان انسانك ضربی یعنی نقش وصورتی نیچون بعضسنك خوب و بعضسنك ناروا اولوب معیوبدر کذلك بونلرك بعضسنك نقش باطنلری هم خوب وملیح و بعضسنك نقش باطنی ناروا و قبیحدر انسانك صورت ظاهره سی وصورت باطنه سی یعنی خلقی وخلقی بو ضربخانهٔ عالمك سلطانی ومالکی اولان خدای تعالینك خلق ایتمسندندر نته کم (والله خلقکم وما تعملون) بیوردیغی آیت کریمه نك حسبنجه بوجمله نك اعیانی واحوال واعمالنی خلق ایلین همان اولدر پس خلق وخلق ظاهرا و باطنا جمله نقش وتصویر همان انك اولنجق بونقش خوب وبونقش ناروا دیمك نه در ﴿ مثنوی ﴾ چون خدا فرمود رهرا راه من * این خفیر از چیست وآن یك راهزن) چونکم خدای تعالی حضرتلری یوله بنم یولم دیدی بو بری نه دن خفیر واول بری نه دن راهزندر خفیر خاء معجمه نك فتحیله عهده وفاایدیجی وامین وصادق معنالرنده هم استعمال اولنور بوراده بدرقه ومرشد معناسنه استعاره اولمق مناسبدر مصرع اول سورهٔ انعامده اولان آیت کریمه یه اشارتدر که اول آیت بودر (وان هذا صراطی مستقیما) وسورهٔ یوسفده دخی (قل هذه سبیلی ادعوا الی الله علی بصیرة) بیوردیعنی چونکم حق تعالی حضرتلری صراط مستقیم بنم صراطم بیوردی وسبیل قومه بنم سبیلم بیوردی پس بوصراط مستقیمده قولاوز ومرشد اولان وعهدنه وفا قیلان نه دن قولاوز وعهدنه وافی وامین اولدی اول بری نه دن یول اوزیجی وغدار وخاین اولدی ﴿ مثنوی ﴾ از یك اشکم چون رسد حر وسفیه * چون یقین شد از ولد سر ابیه) بر بطندن حر وسفیه نیجه ایرشور چونکم (الولد سر ابیه)

حدیثك مفهومی یقین ومحقق اولدی یعنی ولد پدرینك سری اولدیغی وانك صلبندن كلدیكی یقین ومحقق اولدی پس بر بطندن عاقل وسفیه نه كیفیتله تولد ایدوب بوعالمه ایرشور الضدان لایجتمعان دیدكاری قول خود مصدقدر پس عاقل ایله سفیه ضدلردر و بوایكیسی بر بطندن نه حالله ظهوره كلدیلر بونك سری ندر

(مثنوی) وحدتی كه دید باچندین هزار * صدهزاران جنبش ازعین قرار)
بوحدتی بوقدر هزارله كیم كوردی صدهزاران جنبش عین قراردن یعنی بوقدر هزار هزار اضداد واختلافیله وكثرات وتعیناتیله بووحدتی كیم كوردی و بوقدر جنبش وحركاته عین قراردن كیم نظر ایركوردی كه بوقدر كثرات واختلاف وحدت مطلقه دندر و بوقدرجنبش وحركات دخی دائم وقائم و برقرارو بردوام اولان ذات الهیدندرچونكم ذات برقرارو بردوام اوله بوقدر جنبش وحركات نه دن اولوردیدی و بوجمله نك سرندن وحكمتندن سؤال ایلدی وقاضی دخی اول صوفینك بوآخرده واقع اولان سؤالنه كوره جواب ویرمك ضمنده جمله اسئله سنه دخی جواب اولمق طریقی اوزره بومعنالرك بیانه شروع ایدوب بیورر و براسلوب اوزره جواب ویرركه معناده انك هر بر سؤالنه جواب اولور

جواب كفتن قاضی صوفی را

(مثنوی) كفت قاضی صوفیا خیره مشو * یك مثالی درمیان این شنو *
همچنانكه بی قراری عاشقان * حاصل آمد ازقرار داستان) قاضی چونكم صوفیدن بواصلی وماآلی براولان سؤالی كه اشتدی اكاخطاب ایدوب ایتدی ای صوفی خیره اولمه ودیده عقلكی قاشمش وكایل قیله بو متحدالمعنی اولان اسئله مختلفه نك بیاننده بندن برمثل ایشت و بوخوب مقالی كوش ایت اول مثال خوب بودر انجلین كه عاشقلرك بی قرارلغی دلستانك قراریندن حاصل كلدی یعنی طوائف عشاقك بی قرارلغی وكوناكون حركاتی دلستان اولان محبوبك قرار وثباتندن حاصل اولدی (مثنوی) اوچوكه درناز ثابت آمده * عاشقان چون بركهالرزان شده * خنده او كریها انكیخته * آب رویش آب روهار یخته)
مثلا اول دلستان ناز واستغنا مرتبه سنده طاغ كبی ثابت وراسخ كلمش عاشقلر بركلر كبی لرزان اولمش اول محبوبك خنده سی عاشقلردن كریه قوپرمش آنك آب رویی آب رویلری دوكمش یعنی مؤثر بر ومختلفه چوق اولمق وفاعل بر وافعال متنوعه وكثیر اولمق مخلوقات ایچره بیله بولنور جمله دن برمحبوب صوری برقرار اولسه انك عاشقلری بی قرار اولورلر وانلرده احوال مختلفه ظهوره كلور پس محبوب حقیقی اولان فاعل مطلقی هم اكا كوره قیاس ایله كه انك ذاتی همیشه برقرار در

اما انك مظاهر اسما وصفاتى اولان اشيا حركات كونا كوندن خالى دكلدر كيمى آغلمقده وكيمى كولمكده وكيمى شاد اولمقده در الحاصل هر شيئك مرات وجودنده بر كونه تجلى قيلمش وهر كسنك مظهرنده بر كونه صفاتله ظاهر اولمشدر بو اشيانك كثراتى واختلافاتى اوفاعل حقيقينك وجودنه اختلاف ويرمز وبو آثار وافعالك مغايراتى انك ذاتنه خلل ايركورمزنته كم بحرك امواجنك كثراتى واختلافاتى ذات بحره خلل ويرمز وانك وحدت ذاتنده ظاهرده اولان نقصان واختلافات نقصان ايركورمز ﴿ مثنوى ﴾ اين همه چون وچكونه چونز بد * رهسر دريای بيچون می طپد) بودوكلی چون وچكونه زبدكبی دريای بيچونك اوزرنده حركت ايلرز بدكبوكه ديرلردرياى حقيقتكه حد ذاتنده بيچون وبى چكونه در وبو كيفيت وكميتله موصوف اولان اشيا اول دريای حقيقته نسبتله كفلر وحبابلر كبيدر پس بو اشيانك حركتى اول دريای حقيقتك ارادت وقدرتى ايله اولور نته كم كفلر دريانك يوزنده دريانك جزر ومديله وتلاطميله حركت ايلر پس بو معنايى افهام واعلام ايچون حقيقت ووحدت مرتبه سن دريايه واشبو اشيای مختلفه يى درياوزره اولان كفلره تمثيل ايدوب بيوررلر بودوكلى كيفيت وكميت ونوعيتله موصوف اولان اشيا كفلر وحبابلر كبى اول بى كيف وبى كم اولان دريای حقيقينك ظاهرنده انك ارادت وقوت وقدرتيله حركت ايدرلر ﴿ مثنوى ﴾ ضد وندش نيست درذات وعمل * زان بپوشيدند هستيها حلل * ضد ضدرا بود وهستى كى دهد * بلكه ازو بگريزد و بيرون جهد) اول بحر حقيقت ودريای وحدتك ذاتنده وعملنده ضدى وندى يوقدر وارلقلر حله لرنى اندن كيديلرند بالكسر مثل وشبه ونظير معناسنه در يعنى خداى تعالى حضرتلرينك ذاتنده وفعلنده ضدى ونظيرى يوقدر جميع موجودات وجود حله لرنى اول واجب الوجوددن كيمشلر اول حى وقيوم اولان حضرتدن وجود بولمشلردر ضد ضده وجود وهستلك فچن ويرر بلكه اندن فچروطشره صچرار يعنى الله تعالينك ذاتا وصفاتا وافعالا ضدى وندى يوقدر اكر حق تعالينك جل شانه ضد ومثلى اولسيدى بر ضد كنديك ضدنه نيجه وجود ووارلق ويرردى بلكه اول ضد كنديك ضدندن فرار ايدردى وطشره فچردى پس ايكيسندن بريسى باطل اولوردى وعملدن كيرو قالوردى معلوم اولدبكه حق تعالى حضرتلرينك اصلا وقطعا ضدى يوقدر ﴿ مثنوى ﴾ ندچه بودمثل نيك و بد * مثل مثل خويشتن راكى كند) نداغنده نه درمثل درنيك و بدمثلى مثل كنديك مثلنى فچن ايلر يعنى ندلغنده مثلدر كركسه ايونك مثلى اولسون وكركسه بدك واذا كان كذلك نيكدن و بددن مثلى اولان شى كنديك مثلنى نيجه ايجاد ايلر مثلا انسان كندوكى برانسان

ایجاد ایلمکه قادر اولمز وقس علی هذا سائر الامثال اکرحق تعالی حضرتلرینك دخی وجودده برمثلی اولیدی کندی مثلنی ایجـاد ایلمکه قادر اولوردی معلوم اولدیکه اوله بی شریك و بی نظیر اولان پادشـاهك اصلا ضدی وندی یوقـدر

﴿ مثنوی ﴾ چونکه ده ومثل آمدندای متقی * این چه اولیترازآن درخالقی)

ای متقی چونکم ایکی مثل کالـدیلر بومثل خالقلقده اول مثلـدن ندن اولی رکدر متقینك اوچ مرتبه سی واردر اولی شرکدن پرهیز ایلمك وایکنجیسی صغـایردن اوچنجیسی مـاسـوادن پرهیز ایلمك معنـالری اولور وشرکدن وماسوادن پرهیز ایلمین کمسـه یه متقی دیو خطاب اولنسه و بااعتبار مایؤل الیه و یاخود تفـاؤلا متقی دینمك صحیح اولور بونده بویله دریعنی ای شرك جلی وشرك خفیدن بلکه ماسوادن اتقـا ایلمکه قابل اولان کمسه چونکم فرضی وجودده ایکی مثل کالـدیلر وذاتده وصفـاتده وافعالده بری برینه شبیه ونظیر اولسـه لر خالق جمیع مخلوقات اولمقده بومثلدن اول برآخر مثلندن اولی اولور بومقرردرکه ایکی مثلدن بریسی احسن الخالقین اولمغه اولیتر اولمز بلکه احسن الخالقین وخیر المقدر بی اولان همان اول وجودده شریکی ومثلی اولاین واحد حقیقیدر ﴿ مثنوی ﴾ برشمار برك بستان ضدوند * چون کفی بر بحر بی ندست وضد) بستانك برکی عددلری اوزره ضدوند و بی ندوضد اولان بحر اوزره زیاده کف کبیـدر کفی ده اولان یاوحـدت ایچون اولمقدن زیاده لك معناسنی افاده ایلمك اولیدرکه فارسیده اکثر بویله محلرده یاکثورلسه زیاده معناسی و بریلور اکروحدت ایچون طوتلورسه بی ضدو بی نداولان بحر اوزره برنوع کف کبی دینمك اولور صحیح اولان نسخه لرده برباء عربیله درباء فارسیله بر بحر ناسخك خطاسیدر وتقدیر کلام بو یله دینمك اولورکه مخلوق وموجود اولان اضداد وانداد بستـانده بتن نباتات واشجارك اورافنك اعدادی مقـداری اول بی ضدو بی ند اولان بحر اوزره اولان کفلرك بری برینه مثلا ضدیتی وندیتی اولسه اول کفلرك بر برینه ضداولمسندن بحرك ذاتنده دخی ضدی اولمق لازم کلمز بومثلدر وبومثلدن مقصوددریای حقیقینك ضدی وندی اولمدیغی تفهیمدر یعنی اول بی ضد و بی مثل اولان دریای حقیقینك ظاهرنده اولان بی شمار اضدادوانداد و برك بستاندن زیاده اولان اختـلافات ومغایرات کفلر و زبدلر کبیـدر کفلرك وزبدلرك کثرات واختلافاتندن اول دریای حقیقینك ذاتی هم متغیر ومختلف اولمز و بو قدر کثرات اشیانك وحدت ذاتنه نقصان و یرمز نته کم امواج دریادریانك ذاتنه کثرت و یرمز پس بوقدر اضداد واندادی اول واحد حقیقی ایجـاد واظهار ایلمسـندن انك وجودینك ضدی وندی لازم کلمز و بومخلوق حیـاتده وعلـمده وارادت وقدرتده وسمع و بصرده وتکلمده وسائر صفتلرده هم اکامثل اولمز بلکه (لیس کمثله شئ

وهوالسميع البصير) آيت كريمه سنده كاف زائد اولديغى تقديرجه صفاتنده دخى اصلا انك برشيء مثلى اولمز ❁ مثنوى ❁ بى چكونه بين تو بردومات بحر * چون چكونه كنجد اندر ذات بحر * كترين لعبت اوجان تست * اين چكونه وچون جان چون شد درست) اى مردصوفى سن بردومات بحرى بى چكونه كور بحرك ذاتنه چكونه نيجه صغر يعنى صغمز انك ادنى لعبتى سنك جانكدر جانك چكونه سى نيجه درست اولدى يعنى درست اولمدى بحردن مراد بحر وحدتدو وانك بردوماتندن مراد اوصاف متقابله وافعال متضاده سيدر حد ذاتنده حق تعالى حضرتلرينك اگر ما هيات صفات متقابله سى اولسون واگر حقايق افعال متضادهسى اولسون كيفيت وكميتدن برى وعاريدر اولا انك جميع صفاتى مخلوقك صفاتى كبى گاه زائد وگاه ناقص اولمز و برآلته دخى محتاج اولمز وكذلك جميع افعالى دخى مخلوقك افعالى كبى معلل بالاغراض دكلدر انكچون حق تعالى حضرتلرى چونكم ارحم الراحميندر نيچون كافرى كافر خلق ايدوب اكا كفرندن اوترى عذاب ايلدى ديمز ونيچون برحمارى ويابركلبى انسان ايلمدى ديو سؤال قيلمز كه (لايسئل عما يفعل وهم يسئلون) انكچون بيورلمشدر كه انك اگر ذات شريفنه واگر صفات عليه سنه واگر افعال طيبه سنه اصلا وقطعا چون وچكونه صغمز پس لازم كلديكه اى صوفى سن بحر حقيقينك جميع صفات متقابله سنى وافعال متضادهسنى چونسز وچكونه سز كورهسن ونيچون بوكسه هادى ومظهر هدايت اولدى واول برآخر كسه مضل واهل ضلالت اولدى بونلرك موجدى خود فى الحقيقه حضرت حقدر ديميهسن و بر بطندن ايكى ضد نيچون ظهوره كلدى وكافرندن كافر اولدى ومؤمن ندن مؤمن اولدى و بعض كسه نك عقلنى حق تعالى نيچون زياده قيلدى و بعضيسنك دخى عقلنى نيچون ناقص ايدوب سفيه واحمق ايلدى سؤال ايليهسن كه انك افعالى چون وچرادن بريدر وكذلك اول بحر حقيقينك ذات بيچونه هم اصلا چون وچرا صغمز عقل انك ذات بيچونى نه كونه ايدوكنى بيلمز زيرا اول چوندن وچكونهدن منزه ومقدسدر اول بيچون اولان قادرك كترين لعبتى يعنى ادنى صنعتى سنك روحكدر بوسنك جانكه نه كونه ديمك وجان نه كيفيتله مكيفدر ديو سؤال ايلمك نيچون درست اولدى سنك روحك اول پادشاه بيچونك برادنى احسانى ايكن اندن سؤال ايليلمزه (قل الروح من امر ربى) ديو حضرت حبيب اكرم صلى الله عليه وسلمه خطابا جواب ويرلدى چونكم سنك روحك بويله بيچون وچكونه اوله وار قياس ايله ذات بارى نيجه بيچون وچكونه اولور ❁ مثنوى ❁ پس چنان بحرى كه درهر قطره آن * از بدن ناشى ترآمد عقل وجان) پس انجلين بر بحر كه انك هر قطره سنده عقل وجان بدندن ناشيتر كلدى

ناشی بونه بیکانه وناحرم معناسنه در بحردن مراد بحر ذات الهیدر وانك قطره لرندن مراد شؤنات ذاتیه وتجلیات احدیه ومفاتیح غیبیه در وتوضیح معنی بویله دیمك اولور که پس سکا دیدیکم بحر ذات الهی انجلین بر بحر نامتناهیدر که انك قطره لری کبی اولان هر بر ذاتنده وتجلیسنده ومفاتیح غیبیه سنده عقل وجان بدندن بیکانه رك وناحرمرك کلدی کما قال الله تعالی (وعنده مفاتح الغیب لایعلمها الاهو) نته کم بدن انسانی عقلك وجانك ماهیاتنی بیلمکده و بونلرك ذاتنی حق الیقین مشاهده ومعاینه قیلمقده نیجه ناحرم و بیکانه ایسه عقل وجان هم بحر حقیقت اولان جناب عزتك شؤنات ذاتیه سنی ومفاتیح غیبیه سنی بیلمکده اندن دخی ناشیتر وناحرمتردر

﴿ مثنوی ﴾ کی بکنجد در مضیق چند وچون * عقل کل انجاست از لا یعلمون)

اول بحر احدیت چند وچون مضیقنه نجین صغار عقل کل اول مرتبه ده لا یعلمون قبیلندندر چند کمیت وچون کیفیت معناسنه در وعقل کلدن مراد (اول ما خلق الله العقل) حدیث شریفیله مشارالیه اولان عقل اولدر که اکا حقیقت محمدیه دخی دیرلر وعقل کلك بیله ذاتنی اکلامق لا یعلمون قبیلندن اولدیغنه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك (سبحانك ماعرفناك حق معرفتك) بیوردقلری دلالت وشهادت ایلر وبیله ذات الهی عند الجمهور مجهول مطلقدر وبورایه مناسب اولان کلمات قصیدهٔ تائیه ده واقع اولان شرحمزك دیباجه سنه قریب مقصدده اولوب تحقیق وتقریر وتحریر قیلنمشدر انده طلب اولنه وتوضیح کلام بویله دیمك اولور که اول بحر احدیت کیفیت وکمیت مضیقنه صغمز واول غیب هویت عقل وقیاس محبسنه کلمز وعقول وارواح اول حضرتك بیله ذاتنی بیلمز عقل کلك بوقدر عظم شانی وکمال علم وعرفانی وار ایکن بو مرتبه ده لا یعلمون مفهومنه مظهر اولنلردن و (سبحانك لا علم لنا الا ما علمتنا) دینلردندر ﴿ مثنوی ﴾ عقل کوید مرجسد را کای جماد * بوی بردی هیچ ازآن بحر معاد * جسم کوید من یقین سایهٔ توام * یاری از سایه که جوید جان عم) عقل جسده دیر که ای جماد اول بحر معاددن رایحه آلدکمی بحر معاددن مراد ذات الهیدر که هر شیئك لابد (منه بدأ والیه یعود) مفهومی اوزره اندن ظهوره کلدی و بیله اکا عودت ایلر یعنی عقل بو مرتبه ده زیاده وله حیرتندن جسدك بلکه حضرت حقدن بر رایحه طویمسی وار اوله دیو ظن ایدوب اکا بو کونه لسان عقلله خطاب ایدوب دیر که ای جماد هیچ اول معاد دریاسندن بر رایحه آلدکمی و بر معرفت طویدکمی جسم دخی عقله دیر تحقیق بن سنك سایه کم ای جان عم کولکه دن کم یاریلك استر علمده ومعرفتده وادراکده وفراستده هر وجهله بن سکا تابعم بنم ذاتمده خود هر نه وار ایسه سندکدر پس بندن ای عمك جانی نه معاونت استرسن دیر

﴿ مثنوی ﴾ عقل کوید که نه آن حیرتسراست * که سزا کستاختر از ناسزاست) عقل دیرکه بو اول حیرتسرا دکلدر که سزا کستاختردر ناسزادن حیرتسرا حیرتخانه دیمکدر وحیرتخانه‌دن مراد مرتبهٔ حقیقت اولور یعنی چونکم جسد عقلك کندیسندن معرفت الهیه‌ده معاونت طلب ایلدیکنی کوروب تعجب ایلدکده عقل دخی جسده مرتبهٔ احدیتك دهشتفزا ومقام حقیقتك حیرتسرا اولمسنی افهام وتعلیم ایلمکدن اوتری دیرکه ای جسد سن بنم کال حیرتمدن نه تعجب ایلرسنکه بو مقام حقیقت اول حیرتسرا دکلدر که بونده عند العقل سزاور اولنلر هم سزاوار اوله بلکه سزاور اولنلر بو مرتبه‌ده ناسز اوناروا اولنلردن کستاختردر جمله‌سی شو اعتبار ایله که ناسزا اولان ابله ونادان اکرچه من وجه کستاخ و بی‌ادب ایسه من وجه کستاخ و بی ادب دکلدر مثلا حضرت حقی بیلدم وآنکاه آشنا اولدم واسرارنی وصفاتنی مشاهده قیلدم دیمز پس بو یوزدن کستاخ اولمش اولور اما اکثر عالم وعاقل عند العلماء والعقلا سزا ومقبول ایکن وادراك ایلدکاری معنی و بیلدکاری سر معقول ایکن من وجه کستاخلر و بی ادبلردر مثلا شول جهتدن کستاخ اولورلر که حضرت حقك ذاتنی وصفاتنی بیلمش وآنکاه آشنا اولمش اعتقاد ایدرلر حال بو که کندیلرك عقلنك حضرت حقدن بیلدیکی وانك سرندن وشهودندن مشاهده قیلدیغی هم مخلوقدر زیرا عقل مخلوقدر وعقلك جمله ادراك ایلدیکی معانی دخی مخلوقدر کما قال علی کرم الله وجهه (کل مایعلم عقلك فالله خالقه) پس عقلك هر بیلدیکی وجمله مشاهده قیلدیغی مخلوق اولیجق نجن حق تعالینك ذاتندن و یا صفاتندن ادراك ایلدیکی معنایه بو ذات الهیدر دیو اعتقاد ایلسه مخلوقه خالق اعتقاد ایلمش اولور وکندی بیلدیکی معنایی آله ورب اتخاذ ایلمش اولور پس معقول ومخلوق اولان معنایی آله ظن ایلدکده وحضرت حقی بیلدم دیو زعم قیلدقده وکندو یی آنی بیلمش وا کا آشنا اولمش صانمقده ناسزا اولنلرك کستاخلغندن زیاده کستاخلق قیلمش وانلردن زیاده بی‌ادب اولمش اولور وحضرت حقی بیلنلر بوکونه بیلمشلر وجناب حقه سزا ومقبول اولنلر بووجهله سزا ومقبول اولمشلردر بلکه روحانی وجسمانی اولان وجودلرنی نفی ایدوب عقلله حضرت حقی بیلمکدن وا کا بر مخلوقی آشنا بولمقدن عاری و بری اولوب کندو یی بیلان نه همان کندبسنه آشنا اولان وینه همان کندوسی ایدوکنی مشاهده قیلوب و بو عالم کثرتی اسما وصفاتنه آینه کورمشلر وهر شیده اکر شریف اکر حقیر واکر کبیر هر نه ایسه همان انی کورمشلر و بویله کورنلر (مارأیت شیأ الا ورأیت الله فیه) دیمشلردر وچونکم بو مرتبه‌یه مقرب اولان عارفلره بو آشنالق غلبه ایلیه وانلرك چشم شهودنده سزا

وناسزا قالميوب جمله سی مظهر الهی اولوب شریفی وحقیری اسما وصفات حقه مرآت کورر ﴿ مثنوی ﴾ اندر اینجا آفتاب انوری * خدمت ذره کند چون چاکری * شیران سو پیش آهوسر نهد * باز اینجا نزد تیهو پر نهد) بوراده بر آفتاب انور بر چاکر کبی بر ذره یه خدمت ایلر شیر بو جانبده آهونك اوکنه باش قورشیر کسر رائله مضاف اوقنور بو جانبك شیری آهونك اوکنه سر قوردیمك هم وجه در کذلك باز کسر زائله اوقنوب بو جانبك بازی تیهونك قتنده پر قوردیمك اولور وجائزدر اماقطعله اوقونورسه باز بو مرتبه ده تیهونك قتنده قناد قوردیمك اولور تیهوچیل دیدکلری قوشه دیرلر که اکثر طوغانه آنی آلدررلر پس توضیح معنی بویله دیمك اولور که بو مقام حقیقینك مشاهده سی ونور وحدتك غلبه ومعاینه سی مرتبه سنده آفتاب انور کبی عالیقدر وصاحب صدر اولان کامل ومکمل اولان عزیز پادشاهلر بر ذره نك چاکری کبی خدمتن ایدرلر اول سببدن که اول ذره یی مظهر الهی ومرآة اسما وصفات ربانی کوررلر نته کم ایکی جهان کونشی حضرت سید الکونین ومفخر الثقلین صلی الله علیه وسلم امیرك سایه سی اولان هلاله کلدی واکا تعظیملر وتکریملر قیلدیلر بشیر الهی اولنلر وقوت وقدرت حقانی ایله اتصاف قیلنلر بو مرتبه ده کندی شکارلری مثابه سنده اولان ضعفایه باش قوررلر وتواضع قیلورلر بو جانبك شکار کننده اولان بازعالی پروازی تیهو کبی حقیر اولان کمده زه تذلل وافتقار عرض ایدرلر سبب اودر که اول تیهو مثابه سنده اولان حقیری مظهر اسما وصفات الهی ومرآت تجلیء ربانی کوررلر واول آهو منزله سنده اولان فقیر وضعیفی حق تعالینك مخلوقی ولکن معنوی مشاهده قیلورلر بلکه انك مرآت وجودنده حق تعالینك نیجه سر وحکمتنی ونیجه قوت وقدرتنی کوررلر پس بالضروری کندی مرتبه لرندن تنزل ایدوب اول صورتا ضعیف وحقیر اولان کمسه لردن استمداد قیلورلر وانلره متواضع اولورلر وانلردن معاونت طلب ایدرلر ﴿ مثنوی ﴾ این ترا باور نیاید مصطفی * چون زمسکینان همی جوید دعا) بوسکا باور کلمزسه مصطفی علیه السلام حضرتلری مسکینلردن نیچون دعا استردی مسکین بغایت فقیره دیرلر یعنی اکر بر آفتابك ذره یه خدمت قیلسی و بر شیر نرك آهو اوکنده باش قومسی سکا اعتماد ایلك کلمزسه واینانمق اولمزسه نیچون حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم مسکینلردن وفقیرلردن دعا طلب ایلر وانلرله استفتاح واستنصار قیلوردی نته کم ابو الدرداء رضی الله عنه حضرتلری روایت بیوررلر کان النبی صلی الله علیه وسلم (یستفتح بصعالیك المهاجرین)وامیه بن عبدالله دن طبری بوحدیثی روایت ایلر قال کان النبی صلی الله علیه وسلم (یستفتح ویستنصر بصعالیك المسلمین) و بعض یرده فقرای

مسلمینه ملاقی اولسه لردی بزی دعادن اونتمه دیدکلری هم روایت صحیح ایله روایت اولنمش وکتب احادیثده ذکر قیلنمشدر ﴿ مثنوی ﴾ کر بکوید از پی تعلیم بود * عین تجهیل ازچه روتفهیم بود * بلکه می داند که کنج شاهوار * در خرابیها نهد آن شهریار) اکرسن دیرسنکه حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلمك مساکیندن دعا استمسی انلرك دعاسنه اول حضرتك احتیاجی اولدیغندن اوتری دکل ایدی بلکه امته تعلیمدن اوتریدر عین تجهیل نه یوزدن تفهیم ایدی یعنی تعلیمك معناسی تفهیمدر اول حضرت ایسه زمرهٔ مساکیندن لاعلی التعیین دعانی ایلردی اکراول حضرتك انلردن دعانی ایلمسی تعلیم ایچون اولیدی سزدخی بنم کبی بو کروهدن دعا طلب ایلك دیردی چونکم بویله دیمدی بلکه کندیلر طلب ایلدی پس تعلیم ایچون اولمدی تجهیل اولدی تجهیل ایچون اولان حال ایسه تعلیم وتفهیم ایچون اولمق میسر دکلدر بوطریق ایله تعلیمك مآلی کأنه امته دیمکدر که سز بو خصوصده جاهلسز وحقیقتده واقف وعارف دکلسز پس فقرا ومساکیندن مدد طلب ایلیك تام ادیکزك حصولی میسر اوله اما قنغی فقیرونه کونه مسکینك دعاسندن نفع اولمسنی ومراده وصول بولمسنی تعیین یورمدیلر پس عین تجهیل اولدی عین تجهیل ایسه تعلیم وتفهیم ایچون اولمز پس اول حضرتك فقرا ومساکیندن دعاطلب ایلمسی بلکه انکچون ایدیکه اول حضرت بیلوردیکه شاهوار اولان کنجی اول شهریار خرابلقلرده قور یعنی بلکه اول حضرتك فقراومساکیندن دعاطلب ایلمسی انکچون ایدیکه بیلوردی اول شهریار حقیقت شاهانه اولان خزینه یی منکسر القلوب اولان فقرا ومساکینك ویران وخراب اولان قلبلرنده قور کما قال الله تعالی فی حدیثه القدسی (انا عند منکسرة القلوب) پس اول حضرت منکسرة القلوب اولان مسکینلرك ویران اولان وجودلرنده اول کنج شاهواری کورر واول خزینهٔ اسراری مشاهده قیلوردی پس انلردن استمداد ایدوب دعا طلب ایلردی ﴿ مثنوی ﴾ بدکانی نعل معکوس ویست * کرچه هرجزویش جاسوس ویست) بدکانلق اول خرابلرك نعل معکوسیدر اکرچه انك هر برجزوی انك جاسوسیدر مصرع اولده اولان وی ضمیری ومصرع ثانیده اولان اش ضمیری ودخی وی ضمیری بیت اولك مصرع ثانیسنده موضع کنج شاهوار اولان خرابیهایه راجع اولور خرابیها خرابك جمعیدر وخرابلردن مراد خود بیلمکدن قورتلان وشوم عاداتی ویران قیلان وبی وجود وفانی اولان فقیرلر ومسکینلردر بونلرك وجودی شول ویرانه یه بکزرکه انده برعظیم شاهانه کنج اوله اما عوام ناس واصحاب حدس وقیاس بونلرك حقنده بدکان اولمقدن خالی اولمزلر ودیرلر که بویله برخراب اولمش ویرانه ده ویاخود

بی عقل دیوانه ده کنج الهی نیلر بونلر انك حقنده بدکمان اولملری انك نعل باز
کونه سیدر اکرچه اول ویران اولان فقیرك هر جزوی انك جاسوسیدر ولیکن عوام
ناس واهل قیاس انك جاسوس الهی اولدیغنی بیلمزلر وانك درونده خزینهٔ حق
اولدیغنه عارف اولمزلر اول سببدنکه انلرك ظاهرنده اولان ویرانلق وخرابلق نعل
بازکونه اولوب خلق عالم انلرك حقنده بدکمان اولمسنه انلرك صورت ظاهرده اولان
خرابلقلری سبب اولوب انلرك وجودنده اولان خزینهٔ حق بو اجلدن کورمزلر
حتی اکرانلردن بریسی دخی بونلره بن حضرت حقی سورم ووجودم عین مظهر
الهیدر دیو بوکونه تصریح ایلیه‌نی یاسفاهته حمل ایدرلر ویاخود دیوانه در دیرلر
نته کم ابن فارض رضی الله عنه حضرتلرینه دیدیلر وانلر کندی حاللرندن بو بیتله
خبرویردیلر (بیت) ولوقیل من تهوی وصرحت باسمها * لقیل کنی اومسه طیف
جنة ﴿ مثنوی ﴾ بل حقیقت درحقیقت غرقه شد * زین سبب هفتاد بل صد
فرقه شد) بلکه حقیقت حقیقتده غرقه اولدی بو سببدن یتمش فرقه بلکه یوز
فرقه اولدی لفظ بل اضراب ایچوندر وبو بیت مقدم اولان درخرابیها نهـدآن
شهریار مصرعی اوزره عطف اولوب اندن مضروب اولور کأنه موضع کنج
الهی اولان خرابلرك وجودی حقیقت حقه مغایر اولمق وهمی بیوردقلری کلامدن
اصحاب دل حقنده بدکمان اولان کسه لردن ناشی اولمش ایدی بو بیتله هم اول
وهمی دفع ایدوب بیوررلر اول شهریار حقیقت کنجی خراب اولان فقیرلرك
وجودنده قورواول فقیر ومسکین اولان انسانك حقیقتی بومرتبه ده حقیقت
حقه مغایر اولمز بلکه حقیقت انسانیه حقیقة الهیه ده غرق ومستغرق اولور
وحقیقت انسانیه ممکن الوجود اولمقدر وحقیقت الهیه وجوب وجوددر
چونکه ممکن الوجود امکانیتی فانی قیله وبحر حقیقتده مستغرق اوله واجب
الوجوددن غیری قالمازو بوندن قلب حقایق دخی لازم کلمز یعنی حقیقت بشر
حقیقت خدایه منقلبه اولدی دیمز وحلول واتحاد معنالری دخی هم بولنمز
بلکه ممکن الوجود غبار امکانی ازاله قیلدقدنصکره وبحر حقیقته مستغرق
اولدقدنصکره همان اول واجب الوجود قالور دیمکی افاده ایلرنته کم کلشن
راز صاحبی قدس سره بیوررلر (نظم) چو ممکن کرد امکان برفشاند *
بجز واجب دکر چیزی نماند * وجود هر دو عالم چون خیالست * که در وقت
بقاعین زوالست * تو معدوم وعدم پیوسته ساکن * بواجب کی رسد معدوم
ممکن * ومعنیٔ مصرع ثانی اول سببدن اصحاب عقول یتمش فرقه بلکه یوزفرقه
بلکه دخی زیاده اولدی بوندن مقصود تحدید اولمیوب تکثیر اولور وتوضیح
معنی انسانك حضرت حقه وصولی کندینك حقیقتی اولان امکانیتنی بحر حقیقتده

غرق وفانی ایلکله میسر اولدی وحقیقت حقیقته غرق ومستغرق اولمقله وصال الهی بولندی اما اصحاب عقول انبیا علیهم السلام واولیای عظامك وفانی فی الله اولان اصفیانك بحر حقیقته واصل اولملری نه وجهله اولدیغنی بیله میوب هر بری عقلی یتدیکی قدر بنده نك حضرت حقه اتصالی شو مذهب اوزره در دیو اعتقاد ایدوب بو سببدن اصحاب عقول نیجه یوز فرقه اولمشلردر مثلا بونلردن بعضیسی بنده نك حضرت حقه واصل اولمسی حضرت حق انك روحنه وقلبنه حلول قیلمسی اولور صانمشلردر بو مذهب باطلدر و بونلردن بعضیسی دخی انسانك عقلی وروحی ترقی ایدوب نیجه زماندنصکره وارر حضرت حقه واصل اولور وانکله اتحاد قیلور دیمشلر ووصلت حق بویله ظن ایلمشلردر و بو دخی باطلدر و بعضلر دخی انسانك وجودی انوار واوصاف الهیه ایله منور اولوب اولوب وآهنك ناردن حرارت قبول ایلدیکی کبی اندن نیجه حالت قبول ایلر ووصالدن مراد بودر دیمشلر بو دخی ضعیفدر الحاصل اصحاب عقولك هر بریسی کندی عقلی یتدیکی قدر بر معنی سو یلیوب بو سببدن وصلت الهیه ده نیجه یوز فرقه اولمشلردر اما بو معنی من لم یذق لم یدر قبیلندندر و کندی حقیقتنی بالکلیه فانی وغرقه ایدوب حقیقت مطلقه یی عین حقیقتله مشاهده قیلان کسنه لرك بیلدکاری ودیدکاری بو خصوصده من وجه صحیح ومن وجه هم غیر صحیحدر اما (کل حزب بما لدیهم فرحون) آیت کریمه سنك حسبنجه نظر اولنسه هر فرقه یه کندیلرك بیلدیکنه و بولدیغنه فرحناك اولوب حق بودر وغیریسی باطلدر دیمشلر ولکن حقیقت ظهوره کلدکده انلرك حضرت حقه اولان یقینی ووصلتی همان کندی اعتقادلرینه وعقللرینك مجعولی اولان معنایه واصل اولملریدر یوخسه صحیح حضرت حقی بیلملری ومرتبهٔ حقیقتی مشاهده قیلملری دکلدر نته کم مولانا جامی علیه رحمة الباری سلسلة الذهبده بیورورلر (بیت) خلق عالم همه درین کارند * رو بوهم خیال خود دارند * همه اندر خدا پرستی فاش * لیکن آزر صفت خدای تراش * هر کسی رامید بهبودی * بسته باخود خیال معبودی * بعبادت اکرچه مشغولست * عابدان اله مجعولست * روز محشر که برعموم بشر * حق تجلی کند بجمله صور * آن تجلی زحضرت احدش * نبود جز بوفق معتقدش * جز درآن صورة ارشود ظاهر * کرد داز جاهلی بد ومنکر * چون تجلی کدر معاد بود * همه برطبق اعتقاد بود * مکن آزا باعتقادی خاص * شوز قید هر اعتقاد خلاص * نیست حصری خدای راوحدی * که مقید شود بمعتقدی * شو هیولای جمله معتقدات * بو که یابی زقید حصر نجات ﴿ مثنوی ﴾ باتو قلماشیت خواهم کفت هان * صوفیا خوش پهن بکشا کوش جان) آکاه

اول سنك قلما شلغكی مو یلمك استرم ای صوفی كوش جانكی خوش پهن آچ پهن
واسعه دیرلر هان تنبیه ایچوندر قلماشـیده اولان یا مصدریه واكا ملاصق اولان
تاخطاب ایچوندر قلماش بیهوده وعبث سـوزه دیرلر بعضـلر قلماش ضم قافله
قلماشئت افظندن تركیب اولنوب صكره دیله دیگنی سو یلمك معنا سنده استعمال
اولندی دیمشلردر ودیلنه نه كلورسه سو یلمكدن عبارت اولور دیو تعبیر ایلمشـلردر
پس بودخی بی معنی سوز سو یلمك معنا سـنه اولور پس تقدیر كلام وتعبیر مرام
بو یله دیمك اولور كه اول قاضی اول صوفی یه بو قدر علمدن سو یلدكدن واكا بو قدر
اسرار ومعارف صوفیه تعبیر ایلدكدنصكره انك كنـدی حقنـده اولان طعن
وتوبیخی صوفیلره لایق اولمدیغنی دخی اكا تعلیم ایدوب دیركه ای صوفی آگاه
ومتنبه اول وكوش جانكی بنم كلام هدایت انجامه خوش واسع آچ تا بنم سوزلرم
سنك كوش هوشكه سهولتله داخل اوله سنك بیهوده ومالایعنی اولان سوزلركی
دیمكلك وصوفیانه اولان نظری سكا تعلیم ایلمكلك استرمكه اول صوفیانه اولان
نظر بودر ﴿ مثنوی ﴾ مرترا هم زخم كاید ز آسمان * منتظرمی باش
خلعت بعد ازآن * آن قفادیدی صفارا هم ببین * كردران باكردن آمدای
امین) ای صوفی هرزخمكه سكا آسماندن كلور اندنصكره خلعته منتظر اول اول
قفایی كوردك صفایی هم كور زیرا ای امین او یلق طرفی یون ایله كلدی كردران
باكردن آمد ای امین دیمك یسر فرحت عسر زحتله كلدی دیمكدن كنایت اولور
و بومثلك اصلی قصابلردكانـنده ترازوسنده اوله كلمشدركه چونكه قصابلردن
ات المق لازم كلسـه اكا رایكی وقیه او یلق اتندن و بوط اطرافندن و پرسـه لر
و برمقدار دخی ترازویه انك یانجه كردان پارهسی قورلر وزن تمام اولدقدنصكره
اول كردن پارهسنی داوب اول بوط اتیدنـك پاچهسـنه كچوررلر و بوط اتی نفیس
وكردن اتی اكا نسبتله خسیسدر لكن اكثری بری بر یسز اولمدیغنه بناء ضرب مثل
اولمشدر و بین الناس نعمت نقمتسز اولمز و یسر عسرتسز اولمز دیمك محلارنده
بومثل دینله كلمشدر سروری افندی مرحوم دخی بومثلك اصلی وحقیقتی بو یله
اولدیغنه ذاهب اولوب دیمشدر ای امین او یلغـك اطرافی بو ینه كلمشـدر یعنی
او یلغك اتی اكرچه نفیس و بو ینك اتی اكرچه خسیسدر لكن بری بر یسز اولمز
زیرا سرور ونعمت وغم ونقمت وكنج ومار وكل وخار و یار واغیـار بری بر ینه
قرینـدر و باردز انتهی كلامه وحضرت مثنو ینك برقاچ موضعنده بومثلك اصلی
قصابلردكاننه مخصوص اولدیغنـه حضرت مولانا تصریح ایلمشـلردر اماشمدی
سروری مرحومك كلامنی فهم ایدهمیوب وانك او یلغك اتی نفیس و بو ینك اتی
خسیسدر دیمهسندن مراد عورتك او یلغك اتی نفیس وارك بو ینك اتی خسیسدر

دیمکدر زعم ایلیوب او یلوغك اطرافی بو ینه کلز دیو تخطئه ایتمش و بیانه کتمشدر
واستشهاد ایچون مهر ومشتریدن هم برایکی بیت کتورمشدر اما بو مثلك مأخذی
واصلی عورتك او یلوغیله ارك بوینی دکلدر زیرا حین جماعده ارك بوینی عورتك
او یلوغیله اولمقدن قتی مستبعددر اما بو مثلك اصلی ومأخذی ذکر اولنان لحم
کردن ولحم راندر ولیکن جماعه مباشرت ایلین کسنه ترك کردرانی کردننه المینجه
واول زحمتی ارتکاب قیلمینجه کمال راحته واصل اولمز دیمکه هم ایهام اولور دینسه
وجهدر والا بو مثلك اصلی بوندن اولمدیغی قتی ظاهردر و بو ایکی بیتك تحقیقی
بو یله دیمك اولدیکه ای صوفی هر زحمت ومحنت و بلا وآفت که سکا عالم اعلادن کله
و یاخود برکسه یوزندن ارادت حقله سکا واصل اوله ونفسکی آزرده ورنجیده
قیله (قل کل من عند الله) آیت کریمه سنك موجبنجه بودخی اللهدندر دیوب
اول محنت وآفتدن صکره خلاصه منتظر اوله (افضل العبادة انتظار الفرج) بیورلمشدر
اکرچه اول کردنه کلان قفا وجفایی کوردك انکله بیله اولان سرور وصفایی
هم کور که ای امین کردران با کردن آمد مشهور مثل اولمشدر وحق تعالی حضرتلری
(فان مع العسر یسرا ان مع العسر یسرا) دیو کلام مجیدنده تسلیة لعباده خبر
و یرمشدر چونکم هر عسرله ایکی یسر محقق اوله پس نیچون بن غم چکرم وسن هم
الم واضطرابده اولورسن کما قیل (بیت) اذا اشتدت بك البلوی ففکر فی الم نشرح
* فعسر بین یسرین اذا فکرته فافرح * وکما قیل (بیت) شادازآنم که دل من
غمیست * کآمدن غم سبب خرمیست * ان مع العسر چو یسرش قفاست * خرم
ازآنم که کلام خداست ﴿ مثنوی ﴾ کونه آن شاهست کت سیلی زند * که
نه تاج وتخت بخشد مستند) اول شاه دکلدرکه سکا برسیلی اوره که انك مقابله سنده
مستند تاج وتخت بغشلیه بو مقرردرکه بخش ایلر اکرسله سکا خلق واسطه سیله
کلورسه ده یعنی سنکه مردموحد اوله سن وهرنه شیء کلورسه آنك من عند الله
کلدیکنی بیله سن وحضرت حقدن کلنه صبر قیله سن وانك اجرنه وحسن جزاسنه
منتظر اوله سن اول علیم وحکیم واول کریم ورحیم اولان پادشاه دکلدرکه سکا یا مع
الواسطه یا بلاواسطه برزخم اوره وسنی آزرده ورنجیده اولمق مرتبه سنه ایرکوره وانك
مقابله سنده سکا استناد اولنمش نیجه تاج وتخت معنوی و یرمیه وسنی نیجه مراتب
اعلی ومطالب اسنایه ایرکورمیه بو محالدر لابد (انما یوفی الصابرون اجرهم بغیر
حساب) آیت کریمه سنك موجبنجه صابر قوللرینه اول پادشاه لم یزل اجر وثوابی
بغیر حساب ولا مکیال و یرر وانلری برمرتبه یه ایرکوررکه (لاعین رأت ولااذن
سمعت ولاخطر علی قلب بشر) مفهومی انك حقنده هم صادق اولور ﴿ مثنوی ﴾
جمله دنیارا پر پشه بها * سیلی را رشوت بی منتها * کردنت زین طوق زرین جهان

* جست دردزد وز حق سبلی ستان) جمله دنیانك عندالله بهاسی جناح بعوضه قدر بلکه جمله دنیانك عندالله پرپشه قدر هم وزن ومقداری یوقدر کاقال علیه السلام (لوکانت الدنیا تزن عند الله جناح بعوضة ماسقی منها کافرا شربة ماء) اماسبلی ایچون بی نهایت رشوت واردر رشوت اصلنده مقصوده موصل اولان سیه دیرلر بونده مراد مقصود ومراده موصل اولان عطیهٔ الهی وموهبت رحمانی اولور یعنی حضرت حقدن کلان بلاومحنت ایچون انك مقابله سنده نیجه مقصود حقیقی یه موصل بی نهایت احسان وعطیه لر واردر دیمك اولور ای مرد صوفی اکرعاقل ایسك بو بنوکی جهانك بوزرین طوقندن فوری اوغورله حضرت حقدن برسله ال دردزد اکرچه اوغورله دیمك مناسبنه امردر لیکن اندن خلاص ایله دیمك مناسنه استعاره اولنور وتوضیح معنی ای صوفی اکر کرچك صوفی ایسك بو بنوکی بوجهانك التونلی وکشلی اولان طوقندن وحائلندن وحلی وجواهرندن فوری خلاص ایدوب حضرت حقدن بلاومحنت المغه متوجه اول که ولاومحنت بلاومحنت ایچنده در پس اهل دنیا کبی غلطبین اولوب ظاهر نعمت وراحته نظر قیله که حقیقته عارف اولمقدن محروم اولمیه سن ﴿ مثنوی ﴾ آن قفاها انبیا برداشتند *زآن بلاسرهای خود افراشتند) اول قفالر بکه انبیای عظام یوقری طوتدیلر یعنی شول جفاواذالر بکه انلر تحمل ایتدیلر او بلادن کندی باشلرنی عالی ایتدیلر یعنی حضرت حقدن کلان وجهت خلقدن دخی انلره مستولی اولان بلاوجفالره صبروتحمل ایلدکاری ایچون بویله عالی قدروسرافراز اولدیلر جمله دن سبقت قیلدیلر که (اشدالبلاء علی الانبیاء ثم الامثل فالامثل) دینلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ لیك حاضر باش درخود ای فتی * تابخانه او بیابد مرترا * ورنه خلعت رابرداو باز پس * که نیابدم بخانه هیچ کس) ولیکن کندکده ای فتا حاضر اول تاکم اول سنی خانه ده بوله والااول خلعتی کیرواردنه ایلتور بویله دیو که بن خانه ده هیچ کسه بولمدم یعنی چونکم حضرت حقدن سکا بلاومحنت کله وسنی آزرده ورنجیده قیله لایدانك مقابله سنده نیجه خلعت معنوی ونعمت صوری کوندرر بلکه نیجه انوار واسرار حله لرنی سنك خانهٔ قلبکه کتورر ولیکن اکرسن نفسکده حاضر وآگاه بولنور ایسك اول تجلی وتسلیدن بهره بولورسن والا اول تجلی وتسلیدن بی نصیب اولورسن نته کم شیخ الاسلام عبدالله انصاری رضی الله عنه حضرتلری تجلیٔ خدا اگاه و بیکاه آیدولی بردل آگاه آید بوردلر پس ای مرد صوفی سن هم اکر حضرت حقدن کلان قفا وجفانك اجر وصفاسنی بولمق استرایسك ای فتوت صاحبی کندی وجودکده حاضر وآگاه اول تاکم اول حضرتك تجلی وتسلیسی کالدکده سنی اوده بوله وسنی حاضر وآگاه همان کندینك قدومنه منتظر

اولش کوره والا اول پادشـاه کریمك سنك جانکه کلان تجلی ونسـلیسی نورانی وروحانی هرنه نعمت وخلعت وهرنه کونه ذوق وحالت یله کتوردی ایسه کیرو کتوردیکی مقامه ایلتور ودیرکه بو محنتزده نك خانهٔ وجودنده هیچ کسـه بولمدم وآنی غیری جانبه کتمش وعقـل وفهمنی وسائل واسبـاب طرفنه صرف ایتمش کوردم دیر اول بلا مقـابله سنده کلهجك نعمت مخصوصه یه مظهر اولمغـه حاضر وآکاه اولق و بو بکا حضرت حقدن کلدی دیو صبر قیلق واول جانبه منتظر اولمق شرطدر اکر فی المثل بر مبتلا ومحنتزده خانهٔ درونده حاضر وآکاه اولمسـه حضرت حقدن اول بلا مقابله سنده اکابر نعمت کلسـه هم آنی حضرت حقدن بیلمز پس اول حضرت حق جانبندن کلجك تجلی وتسلی به غافل اولان کسه اهل ومستحق اولمزدیدی

﴿ بازسؤال کردن صوفی ازآن قاضی ﴾

﴿ مثنوی ﴾ کفت صوفی که چه بودی این جهان * ابروی رحمت کشـادی جاودان * هردمی شوری نیـاوردی به پیش * بر نیاوردی زتلوینهـاش نیش * شب ندزدیدی چراغ روزرا * دی نبردی باغ عیش آموزرا * جام صحت رانبودی سـنك تب * ایمنی را خوف ناوردی کرب * خودچه کم کشـتی زجود ورحمتش * کرنبودی خرخشـه درنعمتش) صوفی قاضی یه تکرار سؤال ایدوب دیدی حلال ای مشکلات وای کشاینده مسائل معضلات کنه اولیدی بو جهان ابدی وجاودانی ابروی رحمت آچیدی وهمیشه کشاده روی اولوب خلق عالمه لطفلر وراحتلر صاچیدی هر بردمده انسانك اوکنه برنوع شور کتورمیدی اول جهان تلوینلرندن نیش کتورمیدی یعـنی تغیرات وتبدیلاتدن وتلو ینـات وتحویلاتدن آدمی یه نیجه نیشلر کتورمیدی وهردمده آنی برکونه شور ومحنته یتورمیدی کیجه نولیدی کوندزك چراغنی اوغورلمیدی ونیش عیش آموز اولان باغی ایلتمیدی عیش آموز وصف ترکیبیدر عیش اوکرنیجی معناسنه بونده عیشه معتاد اولیجی معناسنه اولور یعنی صوفی دیدیکـه اکر کیجه کوندزك چراغی کبی اولان کونشی المسـه وظلمت عالمی احاطه قیلسه بلکه همیشه کوندز اولسه وعالم ظلمت شبدن نجات بولسه نه اولوردی وکذلك کوزفصلی عیش وطراوته معتاد اولان باغك عیشنی ولطافتنی کیدرمیدی بلکه باغ وبستان همیشه تروتازه اولیدی ورو ی زمین دائما بهار اولوب هردم لطیف ازهـار واثمارله طولیدی وصحت جامنه سـنك تب اولمیدی وایمنلکه خوف کربتلر کتورمیدی یعنی انسـانك جام لطیف کبی اولان صحتنه طاش کبی اولان حمی کلمیدی وانسانی خسته وشکسته قیلمیدی ودخی ایمنلك حالنه خوفندن نیجه غملر وکربتلر کلوب اول ایمنلکی ازاله قیلمیدی خود اول خالق جهانك جود

ورحمتندن نه كم وناقص اولوردی اكر نعمتده صيقلمق وطارلمق اولميدی خرخشه
خرخشت دندر خرخشت معصره ومنكنه يه ديرلر كه انكله برشيئی صيقارلر بونده
خرخشه طارالمق وصيقلمق ومضطرب اولمق معنالرينه استعاره اولنور يعنی صوفی
ديديكه اكر بوجهـان ذكر اولنان حالات لطيفه اوزره برقرار اوليدی اول خالق
جهانك جود ورحمتندن نه ناقص اولوردی وانك نعمتنده الم واضطراب اولميدی
بلكه همان دوكلی نعمت محض اوليدی انك كمال كرمنده نه نقصان كلوردی ديدی

﴿ جواب قاضی سؤال صوفی راوقصهٔ ترك ودرزی راءمثل آوردن ﴾

﴿ مثنوی ﴾ كفت قاضی بس تهی روصوفی *خالی ازفطنت چوكاف
كوفی* تو نبشنيدی كه آن پر قندلاب *غدر خياطان همی كفتی بشب *داستان دزدی
آن طائفه *می نمود افسانهای سالفه) چونكم صوفی قاضيدن وجه‌دن خالی
وحكمتدن تهی سؤالر ايلدی قاضی اكا طعن وتوبيخ ايتمكله بوكونه سويلدی
وديديكه ای صوفی زياده تهی روصوفيسن كاف كوفی كبی درونك فطنتدن
خاليدر تهی روده روضم راءله اوقنمق وجه وفتح راءله اوقنمقده وجه در اكرچه
شارحلر فتح راءله اوقنمق مناسب دكلدر ديمشلر ضم راءله اوقنديغی اوزره معنی
زياده خالی وجه وتهی صورت برصوفيسن ديمك اولور وفتح راءله اوقنديغی
اوزره معنی زياده تهی كيديجی وطريق تصوفده معنادن خالی سير ايديجی
برصوفيسن ديدی ديمك اولور ودخی كوفی خطه منسوب اولان كافك درونی خالی
اولديغی كبی سنك درونك هم خاليدر فطنت وذكادن بونده صوفی يی كاف كوفی يه
تشبيه ايلمك كوفی اولان كافك درونی خالی اولديغی مناسبتيله دركه صوفينك
دخی درونی اول كافك درونی كبی خاليدر ديمك اولور ای صوفی سن ايشتمدكمی كه
اول پرقندلاب يعنی شيرين زبان اولان قصه خوان كيجه ايله خياطلرك غدر وخيانتنی
مجلسنده حاضر اولانلره وانك كلامنی اصغا ايلنلره سويلردی پرقندلاب قصه
خوانه ديرلر شيرين زبان واحلی دهان اولوب مستمعين انك كلامندن لذت وحلاوت
بولدقلری اعتباريله اول خياطلر طائفه سنك داستاننی وسالفه اولان افسانه لرينی
وسابقه اولان حكايتلرينی كوستردی بودخی وجه در اول طائفه نك دزدلكنك
داستاننی حكايات سالفه ده كوستردی وسالفه اولان افسانه لر ضمننده مستمعينه
عيان وبيان ايلدی ﴿ مثنوی ﴾ قصهٔ پاره ربايی دربرين *می حكايت كرد
اوبا آن واين *درسمر ميخو اند دزدی نامهٔ *كرد اوجمع آمده هنكامهٔ *مستمع چون
يافت جاذب زآن وفود *جمله اجزا اش حكايت كشته بود) اول قندلب اولان
قصه خوان برين وقتنده درزيلرك پاره ربايلق قصه سنی يعنی بركسه جامه سنی

كسمككك زمانـنده درز يلرك پاره قاغدلرى حكايه سنى بوكه واكا اول شيرين زبان
حكايت ايلدى سمرده دزدنامه اوقودى يعنى حكايه ايلمكده سارقلر قصه سى مسطور
اولمش بركتاب اوقودى اول قصه خوانك اطرافنه برهنكامه جمع كلمش و برقوم
انك سوزنى دكلمكدن اوترى مجلسنه حاضر اولمش ايدى چونكم شيرين لب اول
وجوددن جاذب مستمع بولدى وقودوقدك جميدر بونده وقودجماعت معناسنه
اولور يعنى چون اول قصه خوان كندى مجلسنده اولان جميتدن كلام جذب
ايديجى مستمع بولدى انك جمله اجزاسى چونكم حكايت سويليجى اولمشيدى
وانلرك حسن استماعنى كوروب حكايت سويلمكده تمام شوقه وذوقه كلمشيدى
قال صلى الله عليه وسلم (ان الله تعالى يلقى الحكمة على السنة الواعظين بقدر همم المستمعين)
حضرت نبى مكرم صلى الله عليه وسلم بيوردى تحقيقا الله تعالى حكمتى واعظلرك
لسانته مستمع اولنلرك همتلرى مقدارى تلقين ايلراكر مستمع اولنلرك همتلرى
وتوجهلرى معلم وناصح جانبنه زياده اولورسه حق تعالى دخى انلرك لسانته علوم
وحكم سويلمكى دخى زياده توفيق وميسر ايلر ديمك اولور وحكمتك تعريف
وتحقيق اوچنجى دفترك ديباجه سنده مرور ايلمشدر انده طلب اوله ﴿مثنوى﴾
جذب سمعست اركسى راخوش لبيست * كرمئ وجد معلم ازصبيست) جذب
سمعدر اكر بركسه ايچون برخوش لب وارايسه معلمك كرم اولمسى ووجد قيلمسى
صبيدندر لبيده اولان ياوحدت ايچوندر مصدريه اولمق دخى جائزدر صبى فعيل
وزننده صباوتدندر صباوت ميل ومحبته ديرلر دخى انكچون صبى يه صبى ديديلر
اكثر كورديكى شيئه مائل اولور پس تقدير كلام بويله ديمك اولور كه اكر بركسنه نك
خوش لبلكى وشيرين لبلكى وارايسه سمعك جذبى واكا متوجه اولان طالبلرك
حسن استماعيدر نته كم معلمك تعليمنده شوقى ووجدى وجهدى اطفالك ميلندن
وتعليمه رغبت قيلمردندر ﴿ مثنوى ﴾ چنكئ را كونوا زدبست وچار * چون
نباشد كوش كرد د چنك بار * نى حرازه يادش آيدنى غزل * نى ده انكشتش
بجنبد درعمل) مثلا برچنكى ايچونكه اول بيست وچار اوخشر يعنى يكرمى دورت
شعبه يى چار چونكم كوش اولميه چنك اكابوك اولور انك يادينه نه حراره كلور
نه غزل كلور ونه آنك اون پرمغى عملده حركت قيلور علم موسقيده بركسه اول
زمانده اوستاد كامل اولور كه اون ايكى مقامى و يكرمى درت شعبه يى وفرق سكز
تركيبى چالمغه وايرلمغه قادر اوله بيست وچاردن مراد يكرمى درت شعبه در حراره
مطربلر اصطلاحنده تحرير ونغمه ايلمكه ديرلر قول وغزل وكار وعمل مطربلرك
اصطلاحندندر وكار وعمل هم مطربلرك اصطلاحندندر مثلا قول وغزل بربيتله
ويابرغزل ايله تغنى وترنم ايلمكه ديرلر وكار و عمل تحرير ونغمه يى ايلدكدنصكره

براصول اوزره ترنمات ایلمك و یا بر پیشرو چالمقدر پس حاصل کلام بو یله دیمك اولور که علم موسیقیده استاد اولان برمطرب که اول اکر نییزن واکر بابزن واکر خوانندە واکر چنکیدر هرنه ایسه اواون ایکی مقامی و یکرمی درت شعبه یی وقرق سکز ترکیبی چالمغه قادر اوله چونکم بر دکار واستماع ایلرکسه اولیه چنکینك چنکی کندو یه یارو هرمطر بك آلتی کندوسنه خوار اولور فرضا مطر بك یادنه نه تحریك ایلمك ونه قول وغزل سویلمك کلورونه آنك اون پرمغی کار وعملده جنبش وحرکت قیلور بلکه بو جمله سنك کار وعملنه سبب مستمع اولور هرنقدر مؤلف ومصنف اولورسه ده نظر اولنسه هم بو یله در اکر بر مؤلف برفنك طالبنی کورمسه اول فنده بر کتاب تألیف وتصنیف ایلمز و بر واعظ دخی کندو یی اصغا ایلر بر کسه کورمسه بر سوز سویلمز ﴿ مثنوی ﴾ کرنبودی کوشهای غیب کیر * وحی ناوردی زکردون یك بشیر * ورنبودی دیدهای صنع بین * نه فلك کشتی نه خندیدی زمین) اکر فرضا غیب کیر کوشلر اولمیدی کردوندن بر بشیر بو خلقه وحی کتورمیدی بشیردن مراد نبیدر یعنی بو نبی علیه السلام آدم ایچره عالم غیبك سوزن طو یجی وجهان لار یبك کلامنی فهم ایدیجی قولقلر صاحبی اولمیدی بر نبی آسمان طرفندن وحی حق کتورمیدی و بو ناسه حضرت حقك کلامنی ورسالتنی واحکامنی کتورمیدی نته کم احجاره واشجاره وحیواناته وحی حق کتورمدیلر انلرده کوشهای غیبکیر اولمدیغندن اوتری امانی آدم ایچره وحی حق دکلمکه وآکلمغه مستعد ولایق چوق قولقلر واردر پس انبیاء عظام اول غیبکیر اولان قولقلردن اوتری وحی حق کتوردیلر واول صنع کوریجی کوزلر اولمیدی نه فلك اولوردی ونه زمین کولردی یعنی بو خلق عالم ایچنده الله تبارك وتعالی حضرتلرینك صنعت عجیبه وقدرت غریبه سنی کوریجی کوزلر اولمیدی نه بو افلاك تمعه ظهوره کلوردی ونه بو زمین اشجار واثمار وازهار وانهار یله خندان اولوردی اکر بو ناس ایچنده بصر صاحبی اولمیدی (خلق سبع سموات طباقا ما تری فی خلق الرحمن من تفاوت) دیدکدنصکره (فارجع البصر هل تری من فطور) دیو کیمه دیردی وکر بو بنی آدم ایچره اهل نظر وجود بولمیدی الله تعالی حضرتلری بو زمینی آثار رحمتیله احیا ایلدکدنصکره (فانظر الی آثار رحمة الله) دیو کیمه امر ایلردی بوندن معلوم اولدیکه عالم غیبدن هر بر شیئ کندینك اهلی ایچون دیلنمش وخلق اولنمشدر ﴿ مثنوی ﴾ این دم لولاك این باشد که کار * از برای چشم تیزست ونظار) بو لولاك دمی بو اولور که کار الهی چشم تیزدن ونظاره دن اوتریدر یعنی الله تبارك وتعالی حضرتلرینك حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه خطابا بو (لولاك لولاك لما خلقت الافلاك) بیوردقلری حدیث قدسی

بو معنایی مشعر و بونکنه یی مذکر اولورکه کار الهی وصنع نامتناهی تیز کوریجی کوزدن ومبالغیله نظر قیلیجی برانساندن اوتری اولور اوتیز چشم ونظاره اولان کاملرك اکملی ونبیلرك افضلی حضرت سید المرسلین وحبیب رب العالمین صلی الله علیه وسلم در چونکم فی الحقیقه انسان العین اول سلطان الکونین اولدی اولاك خطابی اول حضرتك حقنده دینلدی کأن حضرت صانع حکیم طرفندن بویله دینلمك اولدیکه حبیبم سن بوجمله انسان کامل اولانلرك میاننده صنعی وصانعی کورمکده ومعاینه قیلمقده تیز چشم اولدك پس بنم بوکارم وصنع پاکم وافلاکم بالذات سندن وبالتبع غیریلردن اوتری خلق اولنمشدر اکر سنك وجودشریفك فرضی اولمیه یدی بن بو افلاکی وصنع پاکی خلق ایلزدم بوجمله نك خلق اولنمسنه علت غائیه سنك وجود شریفکدر ﴿ مثنوی ﴾ عامه را ازعشق همخوابه وطبق * کی بود پروای عشق صنع حق) عامه نك همخوابه نك وطبقك عشقندن صنع حقك عشق پرواسی نچون اولور همخوابه دن مرادزن وطبقدن مراد طعام وغدادر ذکر محل اراده حال قبیلندن اولور یعنی بو افلاکی وصنع پاکیکه حضرت صانع بیچون خلق ایلدی تیز بین اولان خواص ایچون ظهوره کتوردی عامهٔ ناس ایچون دکل زیرا عوامك همخوابه عشقندن وطبقلر اوزره موضوع اولان اطعمهٔ نفیسه یه اولان اشتیاق واشتهاسندن حق تعالینك صنع پاکنك پروای عشقی انلرك وجودنده نچن اولور وانلرك اول صانع بیچونك مشاهده سنه وانك صنع پاکنده اولان اسرار عجیبه ومعاینهٔ غریبه نك معاینه سنه نیجه رغبت قیلورانلرك میل ورغبتی همان کندینك وکندی نفسلرینك مشتهیاتی جانبنه اولور ﴿ مثنوی ﴾ آب تماجی ریزی در تغار * تاکی چندی نباشد طعمه خوار) ای عامهٔ ناسدن اولان کمسه مثلا سن برتماج صوینی تغاره دوکرسن تا اول پرده برقاچ طعمه یجی کلاب اولمیجه انکیچونکه اول آب تماجك اهلی ومستحق اول کلابدر پس حکیم مطلق دخی هرکسك ذاتنه لایق اولان غدایی اکا ویرر ومستعد ومستحق اولدیغی اطعمه هرنه قبیلدن اولورسه آنی مستحقنه ایرکورر ﴿ مثنوی ﴾ روسك کهف خداوندیش باش * تارهاندز ین تغارت اصطفاش) یوری اول خدانك خداوندلکی کهفنك سکی اول تاکم انك اصطفاسی سنی بوتغاردن قورتره تغاردن مراد بونده موضع اطعمهٔ جسمانی ومحل اغذیهٔ نفسانی اولان طبقلر وصحنلر اولور خداونده اولان یاء مصدریه اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه ای اسیر فرج وکلو اولان کمسه یوری اول صانع حکیم وخالق قدیمك خداوندلکی کهفنك ور بو بیت ورزاقیتی غارنك کلبی اولوب همیشه اکا متوجه اولوب خدمت قیل تااول پادشاهك اصطفا ایلمسی سنی بوکلاب دنیانك یمك یدکاری

تغـاردن خلاص قيله واكل وشرب جمعنابده انلرله مشاركت ايلمكدن نجات ويره‌وسنى بوجمله كلابك مابينـده كزيده ايدوب اصحاب كهف ربو بيت اولان عارفلرله انيس وجليس ايدوب (وكلبهم باسط ذراعيه بالوصيد) مفهومى سنك حقكده دخى صـادق اولوب انلرك سـاكن اولديغى كهف ربوبيته ملازمت قيلنلردن ومقبول دركاه الهى اولنلردن اوله‌سـن پس مناسبتله بوقدر معـارف بيوردقلرندنصكره بنه اول قصه خوانك خياطلرك دزدلكنك قصه‌سنى سويلديكنى نقل ايلمكه شروع ايدوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ چونكه دزدبهـاى بى رحمانه كفت * كه كنند آن درزيان اندرنهفت) چونكم بى رحمانه اولان دزدلكارى ديدى اول درزيلرنهـانده اول دزدلكارى ايدرلر يعنى چونكم اول قصه خوان اول جمـاعت ايچره درزيلرك كزلو ايلـدكارى بى رحملركبى خرسزلقلرنى و پاره ربالقلرنى سـويلدى ﴿ مثنوى ﴾ اندرآن هنكامه تركى ازخطـا * سخت طيره شدزكشف آن غطا * شب چوروزرستخيران رازها * كشف مى كرداز پى اهل نهى) اول هنكامه ايچره خطا شهرندن برترك اول پرده‌نك كشفندن محكم غضبناك اولدى خطاخاء معجمه‌نك فتحه‌سيله برديارك اسميدر غطاغينك كسريله پرده معناسـنه‌در طيره خشم معناسنه‌در يعنى قصه خوانك درزيلرك دزدلكنى نقل ايلديكى جمعيت ايچره خطا شهرندن برترك وارايدى قصه خوانك كشـف حجاب ايلمسندن وخياطلرك خيانتنه وفضاحتنه متعلق سوزسويلمسندن محكم خشمناك اولدى كاٌن قصه خوانى تحقيق وتسفيه ايدوب ديديكه درزيلر زيرك وصاحب بصيرت اولمين كسه‌لردن سرقه قيلسه‌لر و پاره رباولسه‌لر جائزدر اماعقلى باشنده اولان اهـل بصيرتدن انلرك كوزى اوكنـده انلرنيجه پاره رباولور وخرسزلق قيلورلر پس اول قصه خوان اول كيجه‌ده اهل نهـيدن اوترى روزرستخيزكبى رازلرى كشـف ايتدى يعنى روزقيـامتده (يوم تبلى السرائر) مفهومى اوزره رازلرى وسرلرى نيجه كشـف ايلرسه اول قصه خوانده اول كيجه اول جمعيت ايچره خياطلرك رازلرنى وسرلرنى اهل عقل اولنلردن اوترى كشف وبودرزيلرك شوكونه نهانى دزدلكارى واردر ديوانلره سويلدى ﴿ مثنوى ﴾ هركجاآبى تودرجنكى فراز * بينى آنجا دوعدودركشف راز * آن زمانرا محشرمذكوردان * وآن كلوى رازكوراصوردان * كه خـدا اسباب خشمى سـاختست * وآن فضايح رابكوى انداختست) مثلا هرقنده سن برجنكه قريب كله‌سن اول محلده ايكى خصمى كوررسـن فراز بونده قريب معنـاسنه اولقده جائز واوزره بنه كلمك معنـاسنه اولمق دخى جائزدر يعنى فى المثل هرقنده كه سـن برجنكه عالى كله‌سن وقريب اوله سـن اول محلده ايكى عدو برى برلرينك عيبنى ورازنى كشف

ایلر کورر سن سنکه اهل نهیدن ایسك اول زمانی مذکور اولان محشر بیل
اول سرور از سویلیجی بوغازی همان صور بیل یعنی اول برکسه نك رازنی ونهانده
اولان عیبنی سویلین واظهار ایلین حلقومی صوراسرا فیل علیه السلام کبی بیل
نته کم اسرافیل علیه السلامك صورندن نفخه ظاهر اولدقده اول دمده هر کسك
سرایری ظهوره کاور وضمایری آشکارا اولور کذلك بورازی سویلین خصمك
بوغازنده وهم مقابله سنده اولان خصمك اول دمده سرورازی ظهوره کاور
پس اول رازکو اولان حلقومی صور فرض ایله واول سرورازك آشکار اولدیغی
زمانی محشر مذکور اعتبار ایله که خدای تعالی حضرتلری خشمه منسوب اولان
سبیلرد وزمشدر واول فضیحتلری کویه آتمشدر یعنی برنیجه کسه نك عیبنی ونهانی
اولان رازنی یوم قیامتده ظهوره کاردن وفاش وپیدا اولمزدن مقدم بودنیاده انك
رازنی وعیبنی ظهوره کتورمکدن وخلق عالمه بیلدرمکدن اوتری حق تعالی خشم
وغضبه منسوب سبیلرد وزمشدر واول سببلر واسطه سیله برقاچ کسه بر برلریله
جنك وجدل ایلر واول بونك و بودخی انك عیبنی ورازنی کشف ایدوب سویلرلر
حق تعالی حضرتلری انلرك قباحتنی وفضاحتنی بواسطه ایله محلّه به اتاروخلقه
انلرك عیوبنی افشا واظهار ایلر ﴿ مثنوی ﴾ بسکه غدر درز یانرا ذکر کرد
* حیف آمد ترك را خشم ودرد * کفت ای قصاص درشهر شما * کیست
استاتر درین پیشه ودغا) اول قصه خوان اول کیجه درزیلرك غدر وخیانتنی
چوق ذکر ایلدی که اول خطا شهرندن اولان ترکه حیف وخشم ودرد کلدی
کأن بویله دیو که حیفا و دردا نه احمق قوم اولور شول کسه لر که خیاطه وارهلر
وثیابی انلره و یرهلر وخیاطلر انلرك کوزی اوکنده اول ثیابی کسر کن اندن پاره
آلهلر وسرقه ایدهلر مکر که جامه کسدیرن کسه نك یا کوزلری کور ویاخود عقلدن
وبصیرتدن اول کسه دور ومهجوردر بوسنك سویلدیکك ای قصه خوان نه یاوه
سوزدر دیو خشمه کلدی ودیدیکه ای مبالغه ایله قصه دیجی سنك شهر کزده
شوصنعتده ودغاده استاد ترکیدر یعنی بوحیله ومکرده بوصنعت وغدرده سنك
شهر کزده زیاده استادقنغی خیاطدر بکادی کوره یم وبن بوسنك دیدیکك
سوزلری تجربه وامتحان ایلیه یم دیدی

﴿ دعوی کردن ترك و کرو بستن او که درزی ازمن چیزی نتوان بردن ﴾

﴿ مثنوی ﴾ کفت خیاطست نامش پورشش * اندرین جستی ودزدی خلق
کشت * کفت من ضامن که باصد اضطراب * اونیارد بردپیشم رشته تاب)
قصه خوان اکا ایتدی بوشهرده برخیاط واردر انك نامی پورششدر ترکیجه جکر

اوغلی دیمکدر اول خیاط بو چستلکده ودزدلکده خلق اولدر یعنی بر مرتبه دزدلکده چست استاددرکه کوزدن سرمه‌یی چالمغه قادردر دیدی ترك کروبعلیوب اول قصه خوانه دیدی بن فلان شیئی سکاو یرمکه ضامن ومتکفلم که یوز اضطرابله ونیجه یوزحیله خیاط که اول درزی بنم اوکمده برقات ایپلکی ایلتمکه قادر اولمز یعنی بنم اکا ایلتدیکم اطلسدن بنم اوکمده اول براپلك قاتنی المغه قادر دکلدر قنده قالدیکه اول اطلسدن برپاره ویاایکی پاره آله اکراول درزی بنم اکا ایلتدیکم اطلسدن اوغورلیه بیلورسه سکا فلان شیئی و یرمکه ضامنم دیدی رشته ایپلك تاب بونده قات معناسنه در بوکلم معناسنه اولمق دخی جائزدر ﴿ مثنوی ﴾

پس بکفتندش که ازتوچست تر * مات او کشتند در دعوی مپر * رو بعقل خود چنین غره مباش * که شوی یاوه در ین تزویرهاش) پس مجلسده حاضر اولان جماعت اول ترکه دیدیلرای ترك سندن چست ترعقلده وحزم واحتیاط ایلمکده سندن چابك وچالاك چوق کمسه‌لر اول خیاطك مات ومغلوبی اولدیلرسن دعویده اوچمه وعقلکه طیانوب دعوی ایله کندی حدکدن ایلری کچمه یوری کندی عقلکه بونجلاین غره اولمه وفطنت وذکاوتکه مغرور ومفتون اولوب اعتماد قیلمه که سن انك تزویرلکنده یاوه اولورسن واول حیله وخدعه یه باشلادقده نصکره سن انك حیله وخدعه‌سنده عقل وفکرکی ضایع قیلورسن ﴿ مثنوی ﴾ کرم ترشد ترك

وبست آنجا کرو * که نیارد برد نه کهنه نه نو * مطمعانش کرم تر کردند زود * او کرو بست ودهان را بر کشود * کر کرو این مرکب تازی من * بدهم ار دزدد قماشم او بفن * ورنتاند برد اسپی از شما * واستانم بهر رهن مبتدا) (الانسان حریص لما منع) حسبنجه اول ترك کرمتر اولدی وعناد ایدوب اول یرده اکا معارض اولنلره کرو بغلادی یعنی اوج قودی بویله دیوکه اول پورشش نام درزی بندن نه اسکی ونه یکی برپاره بی المغه قادر اولمز مطمع اولنلر انی کرم ترایلدیلر فوری اول غافل ترك کرو باغلادی ودهانی آچدی مطمع اطماع ایدیجی معناسنه افعال بابندن اسم فاعلدر یعنی اول ترکی طمعه دوشوریجی کمسه‌لر انی کرمتروشوقناك ایدوب اوکدل قومغه قزدردیلر اول ترك دخی فوری عنادلوب اوج باغلدی واغزآچوب انلرك اورته‌سنده کندی اسبنی رهن قودی انلره بویله دیوکه ای یارانم بنم بوتازی اولان مرکبم یعنی بوعربی اولان اسبم سزه رهن اولسون ویریرم اکراول خیاط فن وصنعتله بنم کوزم اوکنده قماشمی اوغورلرسه واکر اول درزی بنم قماشمدن برپاره اوغورلمغه قادر اولمزسه بنم اسبمه معادل سزدن براسب ابتداده رهندن اوتری کروآلورم یعنی دخی خیاطه وارمزدن مقدم شمدی سزدن بنم اسبمه مشابه ابتداده براسب آلورم وبن دخی اسبمی اورتایه قورم اکر اول بنی الدادرسه و بنم

قاشمدن پاره آلورسه بنم اسم سزك اولسون واكر پاره آلمغه قادر اوله مزسه
سزك اسبكز بنم اولسون دیدی ﴿ مثنوی ﴾ ترك را آن شب نبرد از غصه خواب
* باخیال دزدی كرد اوحراب * بامداد ان اطلسی زد در بغل * شد ببازار
ودكان آن دغل * پس سلامش كرد كرم واوستاد * جست ازجا لب
بترحیبش كشاد * كرم پرسیدش زحد ترك بیش * تافكند اندر دل او مهر خویش)
چونكم اول طائفه ایله اوج باغلدی انی اول كیجه غصه دن خواب ایلمدی یعنی
اول ترك اوقدر غصه سندن اول كیجه او یومدی صباحه دك درزینك خیالی
ایله اومحاربه ایتدی كأنه اول درزی بنم قاشمدن پاره یی شویله آلورسه بن آنی بو كونه
اخذ ایدرم واكر ظرافت ایلرسه بن آنی محكم كوزه دیم وفلان ایدرسه فلان ایدرم
دیه رك آنك خیالی ایله جدال ایلدی صباح اولدی فی الحال اول ترك براطلسی
قولتوغنه اوردی بازاره واول دغل و پرحیل اولان درزینك دكاننه كتدی پس
اول دغل اولان درزینك دكاننه یتدی اكا كرم سلام ویردی واستاد یرندن
صچرادی وابی انك ترحیبنه آچدی ترحیب مرحبا دیمكلك ومرحبا دیو تعظیم
ایلمكه دیرلر یعنی چونكم اول ترك درزینك دكاننه یتدی پس اكا كرمیله سلام
ویردی واول حیله ده اوستاد اولان درزی تركی كورد كده یرندن یوقری قالقدی
وآغزنی اول تركه مرحبا خوش كلدك وصفا كلدك وقدم كتوردك و بزی خاك دن
قالدردك دیو تعظیم ایلمكله كشاده قیلدی الحاصل تركك حدندن زیاده كرمیله
حالنی صوردی یعنی اول تركك حدوطورندن زیاده درزی انك حالنی شوق
وكرمیله سؤال ایلدی كأنه ندر حالكز ایومیسز خوشمیسز نه عالمده سزنه ایش
طوترسز دیو تعظیم وتكریمی مشعر وخاطر نوازلغی مذكر سوزلر سویلدی تاكم
اول تركك قلبنه كندی مهرنی براقدی و بو كونه ریشخند ایتمكله انك كوكلنی
اوغورلیوب درونه داخل اولدی ﴿ مثنوی ﴾ چون بدید ازوی نوای بلبلی
* پیش افكند اطلس استنبلی * كه ببراین راقبایی روزجنك * زیرنافم واسع
وبالاش تنك * تنك بالا بهرجسم آرای را * زیر واسع تانكیرد پای را) چونكم
اول ترك اول درزیدن نوای بلبلی كوردی یعنی بلبلك آواز ونغمه سی كبی اول
درزیدن لطیف صدا وشیرین ادا استماع ایلدی بغایت محظوظ اولوب وانك خوش
آمدی تركك طبعنه خوش كلوب فی الحال استنبوله منسوب اولان اطلسی اول
درزینك اوكنه براقدی واول درزیه بو كونه خطاب ایتدی كه ای استا بو اطلسی
جنك كوننده اوزری برقبا كس واول قبانك كوبكدن آشغه سی واسع وآنك كوبكدن
یوقاریسی تنك وصقمه اوله كو بكدن یوقاریسنك تنك اولمسی جسمی بزه مكدن
اوتریدر كه صقمه قفتان بدنی بزه یوب كوزل كوستررواول قبانك كوبكدن آشغه سنك

واسع اولمسی انکیچوندر تااباغی طوتمیه ویوررکن اول قبانك اتکاری اياقلره
زحمت ایتمیه دیدی * مثنوی * گفت صدخدمت کنم ای ذو وداد *
درقبولش دست برديد ونهاد * پس بپیمود وبدید اوروی کار * بعد ازآن
بکشاد لب را در فشار) اول اوستاد چونکم ترکدن کندی جانبنه اولان میلی
کوردی اکا تعظیم ایله ومحبتله دیدی ای ذو وداد صد خدمت ایلیم انی قبول
ایلمکده النی کوزی اوزره قودی نته کم عادتدر بعض کسه‌لر بر کمسه‌دن برسوزی
وتکلیفی ایشتدکلری وقتده اللرینی کوزلری وباشلری اوزره قورلر کأنه بوکارك
قبولی باشمز وکوزمز اوزره در دیمکی کنایت ایدرلر واول درزی دخی النی کوزی
اوزره قودی وترکه انك قبولی بنم باشم وکوزم اوستنه اولسون دیمکی ایهام قیلدی
پس درزی اول اطلسی اندازه ایله اولچدی واول درزی روی کاری کوردی
یعنی ایشك وجهنه نظر ایر کوردی نقدردن اول ترکه قباچیقار ونقدر زیاده قالور
اولچوب وتخمین ایدوب تمام بیلدی وکوردی اندنصکره اول درزی دوداغنی
فشاره آچدی یعنی بی معنی اولان کفتاری سویلمکه وترکی اول کفتاره مشغول
ایلمکه آغز آچدی * مثنوی * ازحکایتهای میران دکر * وز کرمها وعطای
آن نفر * وز بخیلان وزتخشیراتشان * از برای خنده هم داد اونشان * همچو آتش
کرد مقراضی برون * می برید ولب پر افسانه وفسون) اول درزی آغز اچدی
غیری امیرلرك حکایتلرندن سویلدی واول نفرك کرملرندن وعطالرندن وبخشلرندن
اول ترکه نقل وتعبیر ایلدی وبخیللردن واول بخیللرك زیاده دونلغندن خنده
ایلمکدن اوتری اول درزی نشان ویردی تخشیر خشاره دندر خشاره خای
معجمه‌نك ضمه‌سیله هرنسنه‌نك یاتلوسنه وکتوسنه دیرلر یقال فلان من الخشارة
اذا کان دونا والخشارة من الشعیر مالالب له پس تخشیرك تفعیلدن اولمسی مبالغه
افاده ایدر فی الحال اول درزی آتش کبی مقراضی طشره ایلدی اول اطلسی
کسدی انك لبی پرافسانه وافسون اولدیغی حالده یعنی اغزی افسانه وافسونله
طولدیغی حالده اول اطلسی کسدی دیمك اولور

* مضاحك کفتن درزی وترك راازفوت خنده بسته *
* شدی دوچشم تنك اوو فرصت یافتن درزی *

درزینك مضحکه‌لر سویلمسنك وترکك فوت خنده‌دن یعنی غلبهٔ ضحکدن وزیاده
کولمکدن آنك ایکی تنك اولان کوزی کندینك نذرایلدیکی کاری وعهد ایلدیکی مصلحتی
کورمکدن بسته وپوشیده اولمسنك ودرزینك پاره‌ربای اولمغه واستراقه قطلغه فرصت
بولمسنك بیاننده‌در * مثنوی * ترك خندیدن کرفت ازداستان * چشم تنکش
کشت بسته آن زمان * پاره دزدید وکردش زیر ران * ازجز حق ازهمه
احیا نهان) درزی شول مطایبه‌لری ایلدی واول مضحکه‌لری سویلدی که ترك

انك داستانندن كولمكلك طوندی وقهقهه يه شروع ايتدی اول زمان انك تنك اولان كوزی حقيقت كورمكدن ودرزينك دزد لكنه نظر اير كورمكدن بسته اولدی چشم تنك تعبيرايلملری اول ترك خطانك تاتاراولمسنه دلالت ايدر ودخی انك كوزی واسع بين اولمديغنه وچوق كورمديكنه هم اشارت ايلر پس درزی اول تركك كولمكه مشغول اولديغنی ومضحكه‌دن لذت آلوب كوزلرينك بسته اولديغنی كورديكی كبی انك اطلسندن بر پاره‌يی اوغورلدی وانی اوغلوغنك التنه فی الحال نهان ايلدی حقدن غيريدن دوكلی حيلردن نهان يعنی اول تركك اطلسندن بر پاره‌يی اوغورلدی ودوكلی احيادن وزنده اولان اشيادن كيزلی الاحضرت حقدن دكل انی اوغلوغنك التنه ايلتدی وكزلدی ﴿ مثنوی ﴾ حق همی ديدآن ولی ستار خوست * ليك چون ازحد بری غمازاوست) حق تعالی حضرتلری انی كوردی وليكن ستار خودر يعنی حق سبحانه وتعالی اول درزينك پاره اوغورلمسنی كوردی اول خدای تعالی ستار العيوبدر اكرچه حق تعالی ستار خودر ليكن سن حددن ايلته‌سن غماز اودر يعنی اكرچه ستار العيوبدر اماسن حددن تجاوزايلرايسك رسوای ايدجی هم اولدر ﴿ مثنوی ﴾ تركرا ازلذت افسانه اش * رفت ازدل دعوی پيشانه اش * اطلس چه دعوی چه رهن چه * ترك سرمستست درلاغ ای اچی) ترك اول درزينك لذت افسانه‌سندن آنك پيشانه اولان دعويسی كوكلندن كتدی نه‌نك اطلسی نه‌نك دعويسی نه‌نك رهنی ترك سرمستدر لاغده ای پاشااچی همزه‌نك وجيم فارسينك كسريله وزيره و پاشايه ديرلر بعض نسخه‌ده ای واقع اولیوب درلاغ اچی واقع اولمشدر بوتقدير اوزره ترك وزير و پاشانك لاغنده سرمستدر ديمك اولور پس خلاصهٔ كلام بويله ديمك اولوركه اول غافل تركك اول خياط حيله كارافسانه سويلمسندن كندی كنديسنی خياط حيله كارك حكايه سويلمسنه وافسون وفسانه ايلمسنه بومرتبه مشغول ايتديكه نه اطلس خاطرنده قالدی ونه دعوی ونه رهن انك خاطرنده قالدی همان اول مضاحكی كوش ايتمكه مشغول اولديغندن بوجمله سنی فراموش قيلدی ای پاشا اول ترك لاغ ولطيفه دكلكده سرمست اولوب كندينك دعواسنی وعهدنی اونتدی شول كسه‌لر كبی كه اول عالم السنده حضرت حقله عهدوميثاق بغليوب بوقدر جماعت ملائكه ايچره بلی دعواسنی ايليوب بودنيادكانته كلدكده وخياط روزكارايله مقارنت قيلدقده اطلس عمرنی خياط روزكاره ويروب اندنصكره انك مضاحكه ومطايبه‌سنه مشغول اولوب اول عالم الستده ايلديكی عهد ودعوايی اونتمشلردر وخياط دهرهر كون بونلرك اطلس عمرندن شب وروزمقراضيله بر پاره كسوب اوغورلديغنی كورميوب كنديلری انك لعب ولهونه ولاغ ولطيفه سنه

مشغول اولمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ لابه کردش ترك کز بهر خدا * لاغ می کو یان
مرا شد مغتدا * کفت لاغی خندمینی آن دغا * که فتاد از قهقهه او بر قفا
پاره اطلس سبك بر نیفه زد * ترك غافل خوش مضاحك می مزد) ترك خیاطه
لابه وتضرع ایلدی بویله دیو سویلدی که ای استاخدادن اوتری لاغ سویله که
اولاغ ولطیفه بکا غدا اولمش اولدی یعنی بکا سنك لاغ ولطیفه سویلمك خوش
کلدی وغدا اولدی اول دغادرزی برخندمین لاغ دیدی یعنی اول حیله کار خیاط
بر کولمه ولاغ دخی سویلدی و برخنده ویریجی مطایبه نقل ایلدی که اول ترك
قهقهه ایلمکدن قفاسی اوزره دوشدی یعنی انك لاغندن بر مرتبه حظ ایلدیکه
قهقهه ایدرك صرتی اوزره یقلدی همان دم خیاط اطلس پاره سنی سرعتله ایچ
طون یقه سنه اوردی سبك بونده سرعت معناسنه استعاره اولور نیفه ایچ طون
یقه سنه دیرلر ترك غافل ایسه خوش مضحکه لر امر مزد مز یدن لفظندن فعل
ماضیدر امر معناسنه یعنی خیاط ترکك اطلسندن بر پاره یی دخی ایچ طونك یقه سنه
اویلغی ایچنه فوری قودی امااول ترك اندن غافل خوش مضحکه لر امر واول
خیاطك لاغ ولطیفه سندن تلذذ ایلردی ﴿ مثنوی ﴾ همچنین بار سوم ترك
خطا * کفت لاغی کوی از بهر خدا * کفت لاغی خندمین تر زان دوبار * کرد
اواین ترك راکلی شکار * چشم بسته عقل جسته مولهه * مست ترك مدعی
از قهقهه * پس سوم بار از قبادز دید شاخ * کز خندش یافت میدان فراخ)
بونجاین اوچنجی کره خطا شهرنه متعلق اولان ترك خیاطه ایتدی ای استا خدادن
اوتری بر لاغ دخی سنك لاغ ولطیفه کدن عظیم حظ ایتدم اول خیاط حیله کار دخی
ایکنجی کره دیدیکی لاغدن خندمین تر بر لاغ دیدی یعنی اوچنجی کره زیاده
کولدریجی بر لاغ دخی سویلدی اول درزی لاغ ایله بو ترکی بالکلیه شکار ایلدی
اول ترك غافل کوزی باغلنمش عقلی صیچرامش وله لنمش اول ترك مدعی قهقهه دن
مست و بیهوش اولمش مولهه وله دندر واهلنمش معناسنه چونکم اول ترك
غافلك لاغ ولطیفه یه زیاده اشتغالندن چشم بسته وعقلی جسته وسرمست
وحیران اولدیغی اول درزی کوردی پس اوچنجی کره قبادن شاخ اوغورلدیکه
انك خنده سندن درزی خرسزلق ایلمکه میدان فراخ بولدی قبادن مراد بونده
اطلسدر اطلسه باعتبار ما یؤول الیه قبا دینلمشدر یعنی درزی اول ترکك اطلسندن
اوچنجی کره ده بر پاره دخی اوغورلدی زیرا اول ترکك کولمسندن اوغرلق
ایتمکه واسع میدان بولدی ﴿ مثنوی ﴾ چون چهارم بار آن ترك خطا * لاغ
از آن استا همی کرد اقتضا) چونکم اول خطا شهرینك ترکی دردنجی کره اول
استادن لاغ اقتضا ایلدی یعنی اول درزیدن لاغ ولطیفه سویلمکی دردنجی دفعه

لابه وتضرعله طلب ايدوب كرم ايله بر مضحكه دخی سـويله ديوب يلواردی

﴿ رحم آمدن استاد بر آن ترك ﴾

﴿ مثنوی ﴾ رحم آمد بروی ان استادرا * كرد در باقی فن و بيدادرا * كفت مولع كشت اين مفتون درين * بی خبركين چه خسارست وغبين * بوسه افشان كرد بر استاد او * كه بمن بهر خدا افسانه كو) اول استادك اول تركه اوزره رحمی كلدی فن و بيدادی باقيده ايتدی يعنی چونكم اول اسـتاد تركك زياده غافل اولديغنی كوردی انصافه كلدی واول تركه مرحمت وشفقت قيلدی فنی وظلمی باقيده ايتدی يعنی اكا ايتمكدن فراغت ايدوب فن ظلمی غيريلر حقنده ايتمكه نيت ايتدی ديمك اولور باقی بونده غيری معناسنه اولور واول استاد كندوسـنه ديدی بو مفتون بولاغ ولطيفه يه مولع اولدی بی خبركه بولاغ نه خسـارت ونه غبندر مولع حريص معناسنه در يعنی بو استاد ايتدی بومفتون ومغرور بوكونه مضاحكه ومطايبه دكلكه حريص اولـدی خبری يوقكه بو اكا نه ضرر ونه زياندر وبونك تحتنده اكا نه مرتبه خسـارت واردر اول ترك كندونك خسارتندن غافل اولوب اسـتاد اوزره بوسه صاچدی يعنی اول اسـتادك يوزينی وكوزينی او پمكلكاری انك اوزرينه نثار ايتدی و يله ديوكه خدای تعاليدن اوتری اولسون بكا افسانه سويله والله رضاسيچون اولسون بكا رلاغ دخی ايله ﴿ مثنوی ﴾ ای فسانه كشـته ومحواز وجود * چند افسـانه بخواهی آزمود * خنـدهمين تراز تو هيچ افسـانه نيست * بر لب كور خراب خويش ايست) پس قصه دن حصه بوردرلر وديرلركه ای افسـانه اولمش ووجوددن محو اولمش نيجه يه دك افسـانه يی تجربه ايتمك اسـترسن يعنی ای وجودنه خير ونفع اولندن محو اولمش وعند العقلا حكايه اولمش غافل نه زمانه دك افسـانه لری صنعمق ولاغ ولطيفه لر دكلمك استرسن اكر نظر اولنسه سندن زياده كولدريجی هيچ افسـانه يوقدر انكيچونكه سن كنديكه انفع واولی اولان نسنه دن غافل اولوب بی معنی يره لاغ ولطيفه دكلكه مشغول اولمش سن اكر خسرانده وخذلانده قالمق استر ايسـك كندی خراب اولان قبرك كنـارنده طور يعنی لعب ولهوه مشغول اولمقدن و بيهوده يره عمريكی ضايع قيلمقدن رجوع وفراغت ايدوب كندی ويران اولان مقبره كی عبادت وطاعتله تعمير ايلمكه مقيد اول وكنديكی اول قبرك كنارنده طورمش بلكـه قبره داخل اولمش فرض ايله ﴿ مثنوی ﴾ ای فرورفته بكور جهل وشـك * چند جويی لاغ ودستـان فلك * تابكی نوشی تو عشـوهٔ اين جهان * كه نه عقلت ماند برقانون نه جان) ای جهل وشك قبرنه باتمش وآشغه كتمش وكندونك عقل وادراكنی مرده قيلمش

غافل نیجه‌یه‌دك بو فلكك لاغ ودستانی استرسن وجهانك لطیفه وشیرین كارلغی نه زمانه‌دك طلب ایلرسن سن بو جهانك عشوه وفریبنی نیجه‌یه‌دك نوش ایلرسن یعنی بو دنیانك یوزه كولمسنی ومكر وخدعه قیلمسنی نه وقته‌دك كوش ایلرسن سنك قانون اوزره نه عقلك ونه جانك قالدی یعنی بو دنیانك برمرتبه مفتونی اولمش وعقل وروحكی بو جهانه اول‌قدر مشغول قیلمش سنكه عقلك قانون عقلادن چقمش وروحك فائدهٔ انسانیه‌دن خارج اولوب بی عقل و بی روح اولمش سن ونتیجهٔ كاردن وكندیكه نافع اولان كرداردن بی بهره وغافل قالمش سن ﴿ مثنوی ﴾ لاغ این چرخ ندیم كرد ومرد * آب روی صدهزاران چون تو برد) بو كرد ومرد اولان چرخ ندیمك لاغی سنك كبی یوز بیك كسه‌لرك آبرویینی ایلتدی كرد ومرد بونده حقیر معناسنه‌در یعنی بو حقیر وغدار اولان مصاحب چرخك لاغ قیلمسی ویوزه كولمسی نیجه یوز بیك سنك كبی غافل وجاهلك یوزی صوینی بره‌دوكدی وعرض وناموسنی كیدروب حقیرودون ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ می دردمی دوزد این درزیٔ عام * جامهٔ صدسالكان طفل خام * لاغ او كرباغهارا داد داد * چون دی آمد داده را بر باد داد * پیر طفلان شسته پیشش بهر كد * تا بسعد ونحس اولاغی كند) بو عام درزیسی یرتارود كر طفل كبی خام اولان یوز سالكارك جامه‌سنی درزیٔ عامدن مراد فلك اولسه‌ده جائزدر عامهٔ ناسك جامهٔ وجودلرنی یرتوب دكسنه سبب اولدیغی اعتباریله اما عام دیرلر بو تقدیرجه درزیٔ عام درزیٔ سال دیمك اولور هر سال دخی نیجه كسه‌نك وجودنك دكلسنه ونیجه سنك دخی یرتلوب پاره‌لنمسنه سبب اولدیغی اعتباریله خیاطه تشبیه اولنمشدر وتقدیر كلام بو یله دیمك اولور كه بو خیاط سال و یاخود خیاط فلك نیجه یوز بیك خام اوغلنجقلر كبی اولان سالكارك جامهٔ عمرنی ولباس جسمنی یرتارود كر اول درزیٔ سالك فصل بهارده لاغ ایلمسی اكر باغلره دادو یردی ایسه وعطا والطافت ایركوردی ایسه چونكم شتا كلدی داده‌یی باده و یردی یعنی اول یل درزیسی فصل بهارده باغلره هرنه قدر لطافت و یردی ایسه چونكم قیش كله اول و یردیكی لطافتلری یله و یرر واول رونق ومسرتلری محو وفانی ایلر اوغلنجقلر پیری اول درزیٔ سالك اوكنده اوتورمش احتیاجدن اوتری تا انك سعد ونحسیله برلاغ ایلیه درزیٔ عامدن مراد درزیٔ سال اولدیغی تقدیر اوزره اكا دخی سعد ونحسی اسناد ایلمك صحیح اولور زیرا بعض سنه اولور كه سعد اوزره اولور مثلا اول سنه‌ده اوجزلق وبوللق واول سنه‌ده خلقك تن درست اولمق وخوف اعدادن بری اولوب قتال وجدالدن امان بولمق كبی و بعض سنه اولور كه نحست اوزره اولور مثلا قحط وغلا اولمق وخلقه خسته‌لك اصابت قیلمق وانلر اوزره اعدا مسلط اولمق كبی پس

اهل دنیاکه اوغلنجقلر کبیدر انلرك پیری عقل معاشی اولان کسه‌لر اولور پس فقر واحتیاجدن اوتری اوتوروب بودرزی عاملک نحوست وسعادتله لاغ ایدوب عمرنی بوسنه بویله اولدی وبو ییل شویله اولدی دیمکه خرج وصرف ایلروا کر درزی عامدن مراد فلك اولورسه پیرطفلاندن مراد منجم اولمق مناسبدر که اصحاب دنیا اطفال کبیدر و بونلرك اکثری منجمینه معتقد ومائل اولدقلری جهتدن منجملر بونلرك پیری کبی اولمشدر پس بو اطفال سیرت اولان اهل دنیانك پیری واهل تدبیری منزله سنده اولان منجم فلکه محتاج اولدیغندن اوتری انك رصدنده اوتورمش تاکه اول خیاط فلك نحوست وسعادتله برلاغ ولطیفه ایلیه واندن برکذب ودروغ اخذ ایدوب کندو یه مائل ومعتقد اولان اطفاله انی سویلیه وانلری بوکا مشغول قیله

﴿ کفتن درزی ترك را همی خاموش که اکر مضاحك دیکر کویم قبایتك آید ﴾

﴿ مثنوی ﴾ کفت درزی ای طواشی برکذر * وای برتو کر کنم لاغی دکر * پس قبایت تنك آید باز پس * این کند باخویشتن خود هیچ کس * خنده چه رمزی اردانیستی * تو بجای خنده خون بکریستی) درزی اول ترکه ایتدی ای طواشی کچ طواشی بونده نامرد معناسنه استعاره اولور یعنی ای نامرد بوکونه لاغ ولطیفه یه مائل اولمقدن فراغت ایت وای سنك اوزرکه اکر برغیری لاغ دخی ایلیم وسکا برآخر مطایبه دخی سویلیم پس سنك قفتانك کیروصکره تنك کلور بودخی وجه‌در پس کیروصکره قبانك کلور هیچ کسه خود بونی کندی‌یه ایلرمی بونی خود هیچ کسه کندیسنه ایلمزدیدی خنده نه‌در اکر بررمز بلیدك سن خنده یرینه خون اغلردك یعنی اکر بنم سکا لاغ سویلدیکمك نتیجه سندن بررمز بلیدك واندن مقصود نه ایدیکنه عالم اولیدك نه خنده ایلك سن خنده یرینه قان اغلردك دیو کنایت ایلدی پس بوترکدن مراد نه ایدوکنه اشارت ایدوب بوسرخ شریفی بیورلر

﴿ دربیان انکه بیکاران وافسانه جویان مثل ان ترك اندوعالم غرار غدار ﴾
﴿ همچو آن درزی وشهوات زنان مضاحك کفتن این دنیاست وعمر همچو آن ﴾
﴿ اطلس پیش این درزی جهت قبای بقا ولباس تقوی ساختن ﴾

بوسرخ شریف وبوابیات لطیف انك بیانندەدرکه بیکارلر وافسانه جویلر اول ترك مثلی دررلر یعنی بطالر وحکایات دکلیجی ومطایبات استیجی بیکارلر اول ترك کبیدررلر و بوعالم غرار غدار اول درزی کبیدر یعنی بومبالغیله غدر وخیانت قلیجی والدایجی جهان همان اول درزی غدار کبیدر و بودنیا خیاطنك شهوات زنان مضاحکی دیمه سیدر یعنی محبوبه اولان زنلر ومشتهیات جسمانی بودنیا

خیاطنك مضحكه لرسو یلسی وكندی اهلنه لاغلر ولطیفه‌لر ایلسی كبیدر وعمر
ایسه اول اطلس مذكور كبیدر بوعالم درز یسنك اوكنده قبای بقاجهتندن
ولباس تقوی دوزملكدن اوتری یعنی انسانی قبای بقا ایچون ودخی افات اخروی
وعقوبات الهیدن كندیسنی حفظ وصیانت قیلمقدن اوتری لباس دوزمك ایچون
اطلس كبیدر بوعالم خیاطنك اوكنده اكر بركسه كندی عمری اطلسنی بوعالم
خیاطنك اوكنه اول ترك غافل كبی براغوب خیاط روزكارك لاغ ولطیفه‌سی كبی
اولان مشتهیاته مشغول اولورسه بوخیاط عالم مقراض شهور وایام ایله انك
اطلس عمرندن هركون بر پاره‌یی كسوب اوغورلر پس بویله كسیه قبای بقا ولباس
تقوی میسر اولمز واطلس عمروندن كندی اندامنه مناسب برخلعت اخروی كیز
دعك اولور ﴿ مثنوی ﴾ اطلس عمرت بمقراض شهور * برد پاره پاره خیاط
غرور) سنك عمرك اطلسنی شهرلر مقراضیله غرور خیاطی پاره پاره ایلدی شهور
شهرك جمعیدر آیه دیرلر بونده هرآی انسانك عمرنی قطع ایلدیكی مناسبتیله
مقراضه تشبیه اولنمشدر غرور غینك فتحه سیله مبالغه الدایجی دعكدر بونده
دنیا مراد اولور شیطانه دخی غرورده‌كلری زیاده الدایجی اولدیغیچوندر
﴿ مثنوی ﴾ توتمنامی بری كاختر مدام * لاغ كردی سعد بودی بردوام)
ای مغرورسن تمنا ایلتورسنكه اخترداثما لاغ ایدیدی علی الدوام سعد اولیدی
یعنی ای غافل سن همیشه بوكونه تمنی ایلرسنكه سنك ستاره وطالعك مدام سكا
مطایبه ولطیفه قیلیدی و یوزیكه كولیدی وهمیشه سعد اولیدی اصلا نحس
اولمیدی وسنی غمناك وآزرده قیلمیدی ﴿ مثنوی ﴾ سخت می تولی ز تربیعات او
* وزدلال وكینه وافات او) ای منجم سن اول اخترك تربیعلرندن محكم اینجنور
وغضب ایلرسن وانك دلالندن وكینه سندن وافتلرندن خشمناك اولورسن تولی
ضم ثالثه تولیدن لفظندن مشتقدر تولیدن غضب ایلمكه واینجمكه دیرلر دلال
فتح دال ایله شیوه وعشوه‌یه دیرلر تربیعات تربیعك جمعیدر تربیع عنداهل النجوم
اكادیرلركه چون ایكی كوكب بر برجدن بردقیقه‌ده بردرجه‌ده مجتمع اولسه بوایكی
كوكبك بربرجدن بردرجه‌ده مجتمع اولملری قران اولور اكر قران شمسله قرمابینده
واقع اولورسه اكا اجتماع شمسیه اطلاق اولنور واكر قران شمسله خمسهٔ
متحیره‌دن برینك مابینده واقع اولورسه اكا احتراق تسمیه اولنور اول كوكب
محترق اولمش اولور وخمسهٔ متحیره‌دن مراد زهره وعطارد ومریخ ومشتری
وزحل درچون ایكی كوكبك درجه‌لری ودقیقه‌لری ایكیسی بر برجده متساویه
اولسه انك بریسی اخرك اوچنجیسی اولور و بوكه تسدیس تسمیه اولنور زیرا
بوایكی كوكبك مابینده بعد سدس فلكه حاصل اولور واكر اول ایكی كوكبك

بر یسی رابع اخر اولورسه اکا تربیع تسمیه اولورنته کم ابونصر طوسی تقویم رساله سنك اون ایکنجی فصلنده بویله دیمشدر وانك قولی جلد ثالثده دعوی بازبطانرا سرخنده جزکسی کاندر قضا اندر کریخت بیتنك شرحنده تحریر اولنمشدر انده طلب اولنه تربیع واقع اولسه زیاده نحوست ونکبته دلالت ایدر وخونریزلك وقتال ظهور ایدر دیرلر پس حضرت مولانا قدس سره الاعلی منجم اولنلره واهل نجومه اعتقاد قیلنلره بوکونه خطاب ایدوب بیوررای منجم مذهبنده اولان ونجومه اعتقاد قیلان کمسه سن اول نجومك سبب نحوست اولان تربیعلرندن وعشوه وشیوه‌لرندن وکینه واقتلرندن محکم غصه کلورسن ومضطرب اولورسن ومتألم اولورسن ﴿ مثنوی ﴾ سخت می رنجی وخاموشئ او * وزنحوس وقبض وکین کوشئ او * که چرازهرهٔ طرب دررقص نیست * برسعود رقص وسعد اوم أیست) اول اخترك خاموشلغندن محکم رنجیده اولورسن وانك کین کوشلکندن وقبضندن ونحوسندن انجنورسن بویله دیو که نیچون طرب زهره‌سی رقصده دکلدر ای غافل اول زهره‌نك سعدورقصندن حاصل اولان سعودی اوزره طورمه سعد مصدردر ایولکه ومبارکلکه دیرلر سعودخی مصدردر اول دخی ایولك ومبارکلك معناسنه‌در سعودك رقصه اضافتی بیانیه اولور یعنی لام اولسه‌ده جائزدر کین کوش وصف ترکیبیدر کینه سعی ایدیجی معناسنه قبض بسطك ضدیدر نحوس سعودك ضدیدر اخترك خاموشلغندن مراد مساعد اولمسی وطبعه ملایم ومعاونت قیلمسیدر یعنی کندی طالع وستاره‌سنه اعتقاد قیلن ونحوست وسعادتی کندی اخترندن بیلن اول ستاره‌نك سکا خاموش اولمسندن ویوزیکه کولمیوب ومساعده قیلیوب سکا اهانت قیلمسندن وانك نحسندن ومنبسط اولمیوب ومنقبض اولمسندن وسکا کین ایتمکه سعی ایلمسندن محکم انجورسن ومتألم اولورسن ویویله دیرسنکه نیچون عیش وطرب زهره‌سی رقص وحرکتده اولمیه ودولت وسعادت بهره‌سی نیچون بکا کلمیه وبنی شاد وخندان قیلمیه اکر عاقل ایسك زنهار اول زهرهٔ طربك سعدی اوزره ودخی انك رقص وحرکتندن حاصل اولان سعود اوزره توقف ایتمه که انك سنك یوزیکه کولمسی معنیده سکا ضرر وسکا مساعد اولمسی فی الحقیقه سکا عین زیاندرکه سن انك مضاحکه سنه وعیش وطربنه مشغول اولدقچه اطلس عمرکدن هرکون برپاره ضایع اولمقده‌در ﴿ مثنوی ﴾ اخترت کوید که کرافزون کنم * لاغ راپس کلیت مغبون کنم) اخترك سکا دیرکه اکر لاغی افزون ایلیم پس سنی کلی مغبون ایلرم بوخطاب درزی حکایه‌سنی ایراد ایتمکله قاضی طرفنده صوفی‌یه اولسه ده جائزدر ودخی طالعم بکا مساعده قیلمز ودنیا بکا همیشه کشاده رواولمز ویوزیمه وکوزیمه کولمزدین کمسه‌لره‌هم اولمق جائزدر

پس طالعم بكا مساعد اولمز ولاغ ولطيفه قيلمز تاكم بو دنياده خندان اوليدم وذوق وسرور ايله استراحت قيليدم دينكسيه طالعي دخي دراكر بن سكا كشاده رو اولسم ولاغ ولطيفه بي زياده قيلسم پس سني كلينله مغبون ايلرم اول جهتدن كه سن بنم يوزه كلدوكه مفتون اولورسن و بنم لاغمى كرچك صانورسن واكا اشتغال قيلورسن پس اطلس عمر كدن سن بو غفلت ايچره عيش وطربه مشغول ايكن نيجه پاره لر ضايع اولور پس سكا بولاغدن كلي ضرر وزيان كلور ﴿ مثنوى ﴾ تو مبين قلابئ اين اختران * عشق خود بر قلب زن بين اى مهان) سن اخترلر قلابلغني كورمه كندى عشقكي اى خور وحقيرزنك قلبي اوزره كور اخترلرك قلابلغندن ظاهر امحبوبه اولان زنلر ونفساني اولان شهوتلر له لاغ ايلمسي ومساعده قيلمسي اولور نته كم بو سرخده شهوات زنان مضاحك كفتن اين دنياست ديو بو معنايي مؤيد وتحقيق وتصريح بيورمشلردر مهان ضم ميله خور وحقير معناسنه در مصرع ثانيده اولان زندن مراد عورت وزنك قلبي نزدر بونده معما طريقي اوزره نزتصحيف اولنوب نزاولنور پس قلب زندن مراد طريق معماده قاعدهٔ تصحيف اوزره نزدر بوني محقق بيل معما علمنه عالم اولنلر بيلورلر كه قلب كلمه وتصحيف انلرك قاعده سنندر و بو محله مناسب اولان معنى تحقيق بودركه سباق وسياق كلام دلالت وشهادت ايلر نته كم بو بيتده مناسبتله بومثلي بيورمشلر و بومثلده بو معنايي مؤيد اولور (بيت) درلواطه مى فتد از قحط زن * فاعل ومفعول رسواى زمن * ديو بو بيتله تصريح ايتمشلردر اكر سؤال اولنسه كه حضرت مولانا قدس الله سره الاعلى مصرع ثانيده معما اختيار ايتمكلرندن ومفعولي قلب زن ايله تعبير قيلمقلرندن نكته ندر نكته كلاملرني دخي اول فعله دلالت ايلين اسمدن تبعيد ايلك ودخي اني مستور قيلمغه وكنايتله سويلمكه تعليم قيلمقدر واكر سويلمسي براى مصلحت واجب ولازم كلورسه غير بلر لسانندن اني تعبير ايلمكدر نته كم بومثلده اول زنلر طائفه سندن بر ينك لسانندن نقل قيلمشلردر و بوراده شارحلرك بو بيته و يردكلرى معنى شفاى صدردن دور ومحله مناسب اولمقدن مهجوردر نته كم جان عالم مرحوم قلب زندن مراد نحوست ايله تأثيرايدن كوكبدر ديمشدر غيرى سن بوكه كوره قياس ايله پس توضيح معنى وتفسير فحوى بويله ديمك اولوركه اى صوفى سن بو اخترلر ومحبوبه اولان زنلر ونفسه خوشكلن فنلر له قلابلق ايدوب خلقي الداينلرى كورمه وانلرك بوكونه تزويرنه بقمه بوندن دخي بدتر وقبيحتر وخور وحقيرتر اوزره كندى عشقكي كور في الحقيقه حق تعالى بودكلوز نلر خلق ايتمش ايكن وشهوات نفسانيه نك اجرا اولنمسنه محل ومحرث انلر وار ايكن انلرى قويوب اركك ميل ومحبت ايلك عقلدن وشرعدن قتى دور

وعمری یوزنلرك لاغنده خرج وصرف ایلیندن زنلرك عشقنده ولاغنده خرج وصرف ایلاین کمسه دیندن ورحمت رحماندن دخی زیاده بعید ومهجوردر ﴿ مثنوی ﴾ ان یکی مشدیره سوی دکان * پیش ره رابسته دیداوازنان * پای اومی سوخت ازتعجیل وراه * بسته ازجوق زنان همچوماه * رو بیك زن کرد وکفت ای مستهان * هی چه بسیار یدای دخترچکان) مثلا اول برکسه یولده دکان جانبنه کتدی وکندی کار کاهی سمتنه عزیمت ایتدی یولك اوکنی اول کمسه زنلردن بغلنمش کوردی اول اهل دکانك پایی تعجیلدن یاندی ویولی ایسه ماه کبی اولان زنلردن بغلنمشدی تعجیلدن اول مردك اباغی یانمسی زیاده سرعتله یورومسندن وحرکت ایلمسندن کنایت اولور نته کم برکسه زیاده سرعتله یوروسه برزمان نصکره انك طبانلری قزرواود کبی یازپس پای اومی سوخت دیملری زیاده کرمیتله وحرارتله تعجیل ایدوب یورومکدن عبارت اولور یعنی اول مردزیاده عجلهدن کرمیتله یوریوب کلوردی بومرتبهده که اباقلری آتش اوزره ایدی کوردیکه یولی ماه کبی زنلردن طوتلمش ونسا طائفه سنك کثرتندن دکان یولی بسته اولمش پس اول اهل دکان یوزونی برزنه ایلدی واکا بویله دیوسویلدی که ای خور ومستهان ای دخترجکلرنه چوقسز دخترچه دهچه لفظی ادات تصغیر وکان لفظی ادات جمعدر مستهان خور وحقیر قلنمش دیمکدر چونکم اول اهل دکان اول نسواندن برینه جمله سنی صراحة وکنایة تحقیر ایتمکله خور وحقیر اولان دخترجکلرنه چوق سکز دیوخطاب ایلمدی اول مخاطبه اولان زن اول اهل دکانك تحقیر وتصغیرایله کندولره خطاب ایلدیکندن انك زن قسمنه مائل اولمدیغی ونسوانله معاشرت وانلره میل ومحبت قلمدیغنی بیلوب اکابوکونه توبیخ وتقریع ایدوب دیدی ﴿ مثنوی ﴾ روبدوکردان زن وکفت ای امین * هیچ بسیاری ما منکرمبین * بین که بابسیاری ما دربساط * تنك می ایدشمار انبساط * درلواطه می فتیداز قحط زن * فاعل ومفعول رسوای زمن) اول زن اهل دکانه توجه ایتدی واکا خطاب وغلامپاره اولنلره تعریض وتوبیخ ایتمکله دیدی ای امین هیچ بزم چوقلغمزه باقه وکثرتمزی کورمه اول زنك اکا امین دیمسی زنادن امین اولدیغی کنایت اولور یعنی ای زنادن امین اولان کمسه بزم چوقلغمزی کورمه ووفرتمزوکثرتمزه نظر ایرکورمه بونی قوطورسون انی کور که بزم چوقلغمزله بیله بساط زمینده سزه بزمله انبساط ایلمك تنك کلور یعنی سن بزم وفرت وکثرتمزی کوررسن بونی قوطورسون انی کورکه بزم بوقدر وفرتمز وکثرتمز وارایکن وحق تعالی حضرتلری بزی رجال ایچون خلق ایلمش وانلری بزم ایله معامله قیلسون دیوبزدن برنی تحت نکاحنه السون وکندیسنی زناولواطهدن حافظ وصاین اولسون

دیوام ایلمش وحضرت رسول دخی تناکحوا تناسلوا دیوسو یلمش ایکن بو بساط زمینده بزمله معاشرت وانبساط قیلق سزه‌تنك کلور و بزم بوقدر کثرتمز وارایکن بزدن بریسنی اول حینده کورمیوب و بزم چوقلغمزه نظر ایرکورمیوب حق تعالی حضرتلری بزم ایچون بوقدر نسوان خلق ایلمشدرکه یوللرده وبازارلرده انلرك وفرت وکثرتندن چکلمز انلردن برنی کندی نفسنی زناولوا طه‌دن صیانت قیلق ایچون تحت نکاحه آلهیم وتزوج قیلهیم دیبوب کویاقحطزن اولدیغندن لواطه‌یه دوشرسز فاعل ومفعول رسوای‌زمن اولورلر وفاعلکز ومفعولکز ملعون اولوب رحمت حقدن محروم قالورسز فاعلك ملعون اولدیغنه (لعن الله من عمل عمل قوم لوط) حدیثی دلالت ایدر ومفعولك دخی ملعون اولدیغنه (لعن الله المخنثین من الرجال والمترجلات من النساء) حدیث شریفی دلالت ایلر رواه البخاری وابوداود والترمذی عن ابن عباس رضی الله تعالی عنهما چونکم قاضی صوفی‌یه مقدما چونکم تولیدی بوجهان برقرار اولیدی وبونك عیش ونوشی ونعمت ولذاتی پایدار قالیدی و بونك بهاری قیشدن ونوشی نیشدن بری اولیدی نه‌اولوردی وخالق جهان بونی تبدلاتدن وتغیراتدن مصون قیلسه و بودنیانك اهلی خوفلردن وافتلردن مأمون اولسه انك کمال لطفنه نقصان کلوردی دیوسویلدی وقاضی افندیدن بونك سرنی وکشفنی سؤال ایلدی قاضی افندی دخی اکا اولابس تهی روصوفیسن ودرونك خالی کویاركاف کوفیسن دیو توبیخ ایلدکدنصکره خیاط حکایه‌سنی مناسبتله کتوروب انك سؤالنه کوره جواب و یرمك قالمش ایدی شمدی اکاجواب و یرمك اوزره بو بیتلری ایراد ایدوب بیوررلر ❊ مثنوی ❊

تومبین این واقعات روزکار ❊ کرفلك میکردد اینجاناکوار ❊ تومبین تخشیرروزی ومعاش ❊ تومبین این قحط وخوف وارتعاش ❊ بین که باا ین جمله تلخیهای او ❊ مرده او یید وناپروای او) اوچونکم قاضی افندی صوفینك بیهوده اولان سؤالنی دکلدی وتولیدی بوروزده ناکوار واقعه‌لر اولمیدی وجهان برقرار ثابت اولیدی دیدیکی سوزلری استماع ایلدی اکاجواب و یروب بوکونه‌سو یلدیکه‌ای صوفی سن روزکارك بوواقعاتنی کورمه که فلکدن بونده ناکوار اولور یعنی ای صوفی سن روزکارك بویله اولان واقعه‌لرنی وعیش وراحته ونوش ونعمته نقصان وزوال ایرکورن حادثه‌لرنی کورمه که فلکدن بودنیایه کلور و بونده ناکوار اولور وهضم اولمیوب خلق اندن نفرت قیلور ای صوفی سن روزی ومعاشك بی‌لب اولمسنی وناقص ودون اولمسنی کورمه وسن بوقحط ارزاقی وخوفی وارتعاشی کورمه تخشیر ضم خاء معجمه ایله اولان خشاره دندرکه خشاره حقیر ودون اولان شیئه و بی‌لب اولان شعیره دخی دیرلر بونده حقارت وقلت و بی‌حقیقت معنالری مراد اولور یعنی ای صوفی

سن رزقك ومعاشك دون وحقير اولديغنى و بى حقيقت و بى ثبات اولديغنى كورمه سن بو قحط وغلابى دخى قحط وغلادن وفقر وفاقه دن خوف ايلكى وخوف خطردن مرتعش اولمنى ولرزه قيلمنى هم كورمه قوطورسون بونى كوركه اول روزكارك بوجمله تلخكاريله و بوجهان غدارك بوقدر بلا ومصيبتلرى ومحنت وآفتلر بله بيله انك مردهسى وانك ناروا بى سز ناروا قارمقسز ديمكدر يعنى اى صوفى سن ديرسنكه نوايدى بوجهانك تلخلكى اولميدى و بو روزكارده محنتلر وآفتلر ظهور قيلميدى و بونك نعمت وراحتنه زوال كلميدى بوبله ديمك جهان شوقدر اوزره اوليدى اكاميل ومحبت قيلمق و بى روا عاشق اولمق لايق اولوردى ديمكى اشعار ايلر اماسنى وسنك مشربكده اولان كمسهلرى كور جهانك بوقدر تلخكاريله ومحنتلرى وآفتلر له بيله انك بوصفتلرنى قارمقسز عاشقى اولمليسن پس جهانك بو بله تلخكارى ومحنتلرى حكمت اوزره اولور وچوق عاقل روزكارك بواوضاع ناهموارنى كوروب اندن نفرت قيلور تاكم محل امن اولان دار حقيقته وسراى سعادته وصول بولور ﴿ مثنوى ﴾ رحمتى دان امتحان تلخ را * نقمتى دان ملك مرو و بلخ را) تلخه امتحانى برنعمت بيل ملك مروى وملك بلخى برنقمت بيل بلخ برشهرك اسميدركه اول دارالسلطنة ايدى مرو دخى برشهرك اسميدركه اول دخى برزمان دارالسلطنة ايدى يعنى الله تبارك وتعالى حضرتلرى بوجهانده تلخكه امتحان قيلمسى ونيجه آفت ومحنتله انى مختبر اولمسى محضا رحمتدر سن تلخكه متعلق اولان امتحانى برنوع رحمت بيل كه اول دنياده تلخك ومحنت سبب عيش آخرت اولور وملك مرو وملك بلخه مالك اولمنى و بوممالكتلرده پادشاهلق قيلمنى وعيش ونوشه مشغول اولمنى حق جانبندن سن برنقمت بيلكه (اللهم لاعيش الاعيش الآخرة) حديثنك حسبنجه عيش دكلدر الاعيش آخرتدر و بوعيش دنيا صورتا عيش ومعنيده نقمت ونكبتدر انكچون انبيا واوليا بونك دولت وعزتندن قاچمشلر و بوكه ميل ومحبت ايلمكدن بچمشلردر ﴿ مثنوى ﴾

آن براهيم ازتلف نكريخت و ماند * اين براهيم ازشرف نكريخت وراند *
آن نسوزداين بسوزد اى عجب * نعل معكوست درراه طلب) انبياى عظامدن اوحضرت ابراهيم عليه السلام تلفدن قاچمدى وقالدى واولياى كرامدن بوابراهيم شرفدن قاچدى وسوردى اول يانمز و بوابراهيم يانار اى عجب راه طلبده نعل معكوس واردر اولكى ابراهيمدن مراد انبياى عظامدن اولان حضرت ابراهيم خليل الرحمندركه اول حضرت وجودينك نار صوريده يانمه سندن وتلف اولمه سندن قاچمدى پس اولمبوب قالدى ونار صورى اكا بردوسلام اولدى اول حضرت نار ايچره كل وكلزار ذوقنى بولدى و يانميوب راحت بولدى ومصرع ثانيده اولان

ابراهیمدن مراد اولیای کرامدن اولان ابراهیم بن ادهم حضرتلریدر که شرف دنیویدن وکارزار صوریدن قاچدی ونار عشق ومحبت طرفنه اسب همتی سوردی وآتش عشق خدایه دوشدی ای عجب غرابت بونده‌در که انبیای عظامدن اولان حضرت خلیلی آتش ایچره القا ایتدیلر اول یانمدی و بو اولیای کرامدن اولان ابراهیم بن ادهم حضرتلری شرف دنیادن قاچوب آتش عشق خدایه سوروب کندیسنی القا ایلدی مع هذا یاندی وفقر وفاقه ایله کویندی وفانی اولدی بونك سر وحکمتی بودر که طریق طلبده نعل معکوس واردر یعنی حق تعالی حضرتلرینك طلبی یولی وتیرهٔ واحده اوزره مطرده دکلدر بلکه بعضی شرفدن قاچر ونار عشقه دوشر نار عشق آنی یاقوب یاندروب وجود مجازیدن کچوروب بی وجود وفانی ایلر وبعضسی دخی تلفدن قاچوب بی باك کندیسنی دست دوسته تسلیم ایلر پس آتش آنی یاقیوب سلامت بولور ونتیجه شرف وعزتلره دخی دنیوی واخروی وصوری ومعنوی واصل اولور مثلا انبیای عظامدن حضرت خلیل علیه السلام کبی که اول تلفدن قاچدی ونارانی یاقدی وناردن چیقوب نیجه زمان باقی قالدی ودنیوی واخروی ونیجه شرفلره واصل اولدی واولیای کرامدن دخی بو مشرب وسیرت اوزره ولیلر فتی چوقدر بونلرهم آتش عشقه القا اولندقده الله اذنیله آتش محبت ونار فقر ومحنت بونلره بردوسلام اولورو بونلر آتش محنت ونار محبت ورطه سندن چقوب فنا مرتبه سندن قورتلوب بقای الهیه ایله باقی اولورلر ودنیوی واخروی ونیجه شرفلر وترقیلر بولورلر و بونلر دنیانك شرفندن بومرتبه‌ده قاچرلر زیرا دنیانك شرف وعزتی بونلری یاقز وضرر دخی ویرمز اما اولیادن برکروه دخی واردر که انلر ابراهیم بن ادهم حضرتلرینك مشربنده‌درلر انلر بودنیانك شرف وترفندن قاچرلر ونار عشقه سوروب کندیلرینی القا ایدرلر وآتش عشق بونلری یاقوب ویاندروب بی وجود وفانی ایلر بعد الفنا بونلر صحوه کلرلر وبو عالمده شرف وترف صاحبی اولمز وارشاد ودعوتله تقید قیلمزلر الحاصل حق تعالی حضرتلرینك طلبی یولنده معکوس نعللر واردر برینی کوررسن فنا وتلفه قرشو کیدر تلف اولمیوب شرف وترف بولور وبرینی دخی کوررسن شرف وترف صوریدن قاچوب صورتا محو وتلف اولور ومعنیده نیجه شرف وترف بولور پس راه طلبده نعلهای معکوس اولور فافهم

﴿ بازمکرر کردن صوفی سؤال را ﴾

﴿ مثنوی ﴾ کفت صوفی قادرست آن مستعان * که کند سودای ما رابی زیان * آنکه آتش راکند ورد وشجر * هم تواند کردا این رابی ضرر * آنکه

کل آرد برون ازعـین خار * هم تواند کرداین دی رابهـار) پس صوفی تکرار سؤاله شروع ایدوب قاضی افندی‌یه دیدی ای افندی اول مستعان حضرتلری قادردرکه اورحیم ورحمـان بزم سودالرمز سودمزی بی زیان ایلیه اول خدای متعال که انشی کل وشجر ایلرهم بودنیانك سودنی بی ضرر ایلمکه قادردر اول قادر وغفار اولان پروردکار که کلی عین خاردن طشره کتورروزمین خواردن نیجه ازهـار ولاله زار بتورر هم بوقیشی بهار ایلمکه قادر وخارق عاده نیجه شـیلری اظهـار ایلمکده ماهردر بزم سودمز حق تعالی حضرتلرینك کال قدرتنده‌در قدرت حقه هیچ بر محـال یوقدر هرنه‌یی استسه حق تعالی انی اشلمکـه قادردر * مثنوی * انکه زوهرسر وآزادی کنـد * قادرست ارغصه راشادی کند * انکه شدموجود ازوی هرعدم * کر بداردباقیش اوراچه کم) اول الله که اندن هرسر وآزاده‌لك حاصل ایلرآزادی کند آزادی حاصل کنـد تقدیرنده ولورقادردراکر غصه‌یی شادیلك ایلیه سروك ازاده‌لکندن مرادخزاندن ازاد اولمسی وهمیشه سبز اولمسی اولور یعنی اول خدا که‌اندن هرسر وخزان اولمقدن ورنکی صولمقدن ازاده‌لك حاصل ایلراول پادشـاه اعظم قادردرکه عین غصه‌یی سرور وشادیلك ایلیه اول الله که هرعدم اندن موجوداولدی اکر اول عدم موجوداولدقدن صکره آنی باقی طوتسه اکاه نقصان خود بونده حق تعالی حضرتلرینك شان شریفنده اصلا نقصان یوقدر برشیئی عالم عدمدن وجوده کتورن خدا اول شیئی دایم و باقی طوتسه وآنی موت وفنادن مصون اتسـه عجب دکلدر بوخصوصده خود نصوص کثیره واردرجـمله‌دن بری (انما امره اذا اراد شیئا ان یقول له کن فیکون) بیورمسی ودخی فعـال لمایرید ودخی یفعل الله مایشـاء و یحکم مایرید بیورمسی ودخی (اولیس الذی خلق السموات والارض بقـادر علی ان یخلق مثلهم بلی وهو الخلاق العلیم) بیورمیدر (فقیه واحد اشد علی الشیطان من الف عابد) حدیث شریفنك شرحنده کتاب لقط المرجان فی اسـئلة الجان اسمیله مسمی اولان کتابده قاضی بدرالدین بو یله یازمشدرکه شیطان عالم ایله عابدك مابیننی فرق وتمییز قیلمقـدن اوتری برکون برعابده کلوب دیمشکه حق سبحانه وتعـالی حضرتلری بو یدی قات کوکلری و یدی قات یرلری بوقدرطـاغلر وشجرلر وحجر ومدرلر وبحرلر ونهرلر یله والحـاصل بوجمله اجرام واجسامی شووسعتله برطاوق یمرطه‌سـنك ایچنه صغدرمغه قادرمیدرکه اول طاوق یمرطه‌سی ینه همـان بیوك اولمیوب حدذاتنده اولدیغی کبی برجرمده اوله وکذلك بو یدی قات کوکلرو یدی قات یرلرهم کوچك اولمیوب حالا حدذاتلرنده نیجه واسـع یاپیلمشلر ایسه حالی اوزره طوره وحق تعالی بوقدر اجسام واسعه واجرام عالیه‌یی برکوچك طاوق یمرطه‌سنه

صغیره بوکا حق تعالی قادرمیدر میزنه دیرسن دیدی عابد دوشنوب دیدی اکر
برطه بیوك وآسمان وزمین کوچوك اولسه قابلدر امابوایکی ضدینی جمع ایلمك
نیجه ممکندر بن بوکا اینانمزم دیدی برعابده دخی بومسئله یی بویله سؤال ایلدی
اول دخی بعینه بوممکن دکلدر محالدر دیوجواب ویردی الحاصل بیك دانه عابده دك
بوکونه سؤال ایلدی جمله سی بوممکن دکلدر محالدر محالی ایسه نیجه تصدیق واعتقاد
ایدهلم دیوجواب ویردیلر صکره برعالمه کلدی واکا دخی بوکونه سؤال قیلدی
ودیدیکه ای عالم سنك خلاق جهانه اعتقادوایمانك نیجه در بوزمین وآسمانی بوقدر
عظم شانله برکوچك برطه ایچره صغدرمغه قادر میدر اول عالم جواب ویروب
دیدیکه بر برطه ندر حق تعالی حضرتلری جمیع آسمان وزمینی بووسعتله بیله
برخردل دانه سنك ایچنه صغدرمغه قادردر که اول خردل دانه سی اصل کندی
ذاتنده صورتا بیوك اولمیه اول حینده شیطان کندیسنه دیدیکه های های بیك
دانه عابدی اضلال ایلمك برعالمی اضلال ایلمکدن هروجهله اسهلدر و برعالم بیك
عابددن اشد واقوی دردیدی پس حق تعالی حضرتلرینك قدرتنه اصلا
بر محال بوقدر ﴿ مثنوی ﴾ آنکه تن راجان دهد تاحی شود * کر نمیراند
زیانش کی شود * خودچه باشد کر ببخشد آن جواد * بنده را مقصود جان بی
اجتهاد) اول خدا که خاکی اولان بدنه جان ویرر تاکم اول بدن حی اولور وحرکت
قیلور اکر اول بدنی اولدرمز ایسه اکا نه زیان اولور یعنی برتنی بی روحه جان
ویروب تاآنی بومرتبه زنده وحیات قدرتله وعلم وارادتیله فرخنده قیلان پادشاه
اول بدنی اولدرمسه واکا اصلا نقصان وزوال وغصه وملال کتورمسه اکا بوندن
نه زیان اولور وانك قدرتنه نه نقصان کلور خودنه اوله اکر اول جواد مطلق
بخش ایلیه بنده یه بی اجتهاد مقصود جانی یعنی بربنده زمان بلوغدن مونه دك
اصلا سعی واجتهاد قیلمسه وطاعت وعبادته مشغول اولمسه بلکه همان ذوق
وراحت وصحت ونعمت ایچره آسوده اولوب بی الم واضطراب زندکانیلك قلیسه
وهیچ اولمسه وآخرنده بوله جنی جنتی وقرب حقی بودنیاده بوجسد عنصریده
بولسه واولورسه ده نائم اولور کبی فی الحال اولسه وفوری جنته دخول قیلسه وقرب
حقه واصل اولسه حق تعالی وهاب مطلقدر انك موهبت وعطاسنده علت وغرض
یوقدر اکر برقوالنه مقصود جانی بی کلفت و بی اجتهاد محضا کرمندن بخش
ایلسه نه اولور وانك شاننه نه نقصان کلوردی ﴿ مثنوی ﴾ دوردارداز
ضعیفان درکمین * مکر نفس وفتنه دیولعین) خودنه اوله ضعیفلردن کمینده
اولان نفسك مکرنی ودیولعینك فتنه سنی دورطوته بومعلومدرکه حق تعالی وخلق
الانسان ضعیفا بیوردی پس کمینده اولان نفسك مکرنی وشیطان لعینك فتنه سنی

ضعيف اولان انساندن بعيد طوتسه وضعيف اولان انسانی بو نلرك شر وفسادندن امين اتسه وانسانی بنده مقصود جانبنه بو نلرله اجتهاد ايتمكسزن واصل اتسه اول كريم وجوادك لطف وكرمنده نه نقصان كوردی ديدی و بو كونه سؤاللر ايلدی صوفينك بو اسئله سی حق تعالينك قدرت وارادتنه كوره اولديغی تقديرجه هب يرنده در كه حق تعالی قادر مطلقدر كه اصلا انك قدرتنه نسبتله بر محال شیء يوقدر كه هرنه يی مراد ايلسه آنی ايشلمكه قادردر امابو كونه سؤاللر من وجه حكمتدن خاليدر زيرا حق تعالينك قدرتی ارادتنه تابعدر وارادتی دخی علمنه تابعدر واول الله عليم وحكيمدر وعليم وحكيم اولان مراد ايلمز الا كندی علمنك مقتضاسنی پس هرنه مراد ايلمرسه وهرنه كاری ايشلرسه عين حكمت اوزره ايشلر اكرچه صوفينك بو ديدكاری محالاتی ايشلمكه قادردر اما كندی حكمتنه مخالف اولدقدنصكره انی مراد ايلمزوهم ايشلمز بلكه حق تعالينك مراد ايلديكی حالا بواشيا هرنه نك اوزرينه قائم اولديسه وهرنيجه ظهوره كلديسه همان اولدر پس عالم اولدر كه نولديدی بوكار بودنباده شويله اوليدی ديمز بلكه هر بركار كه موجود اولمشدر وظهوره كلمشدر عبث و باطل دكلدر كما قال ابن الفارض بيت (فلاعبث والخلق لم يخلقوا سدی * وان لم تكن افعالهم بالسديدة) وكما قال ابومدين بيت (لاتنكر الباطل فی طوره * فانه بعض ظهوراته) پس عالم اولان هرشيئك نيجون مخلوق اولديغنی ونه دن اوتری ظهوره كلديكنی بيلمكه سعی قيلور وبيلدكدنصكره دخی سائل اولانلرك مشكلنی حل ايليه نته كم حقايق اشيايه عالم اولان قاضی صوفينك مشكلاتنی حل ايلمكه شروع ايدوب بو كونه شافی جواب ويردی

﴿ جواب دادن قاضی صوفی را ﴾

﴿ مثنوی ﴾ كفت قاضی كرنبودی امر مر * ورنبودی خوب وزشت وسنك ودر * ورنبودی نفس وشيطان وهوا * ورنبودی زخم وچالش ووغا * پس بچه نام ولقب خواندی ملك * بندكان خويش را ای منهتك) قاضی صوفی يه جواب و يروب ديدی اكر آجی امر اولميدی يعنی حق تعالينك كندی قوللری اوزره تلخ اولان امری ومشقتلو وزحمتلو اولان تكاليفی اولميدی حتی انك قوللری امر ونهی قيدندن ازاد اوله لردی ودخی خوب وزشت وسنك ودر اولميدی يعنی انسان اوزره خوب وزشت اولان حال وخصال وحجر كبی غلظتلر وشدتلرو در كبی لطيف حالتلر اولميدی ياخود انسان ايچره خوب وزشت كسه لر كبی غليظ ودر كبی لطيف كسه لر اولميدی ودخی نفس غرار وشيطان غدار وهوای مكار اولميدی ودخی زخم وچالش ووغا اولميدی وغاجنكه وچالش نزاع وجدله ديرلر يعنی انسانك جسمنه برزخم اولميدی و برانسان برآخر انسانله نزاع وجدال وجنك

وقتال قیلمیدی ملك مقتدر کندی بنده‌لرنی‌ای منهتك نه‌نام ولقب ایله اوقوردی منهتك پرده‌سی یرتلمش دیمکدر یعنی ای پرده‌سی یرتلمش وحجابدن قورتلمش صوفی اکر بوذکر اولنان صفتلر وحالتلر اولمیدی حق تعالی حضرتلری کندی بنده‌لرینه نه‌نام اوقوردی ونه‌لقبله انلری کندی‌یه اوقوردی ﴿ مثنوی ﴾ چون بکفتی ای صبوروای حلیم * چون بکفتی ای شجاع وای حکیم * صابرین وصادقین ومنفقین * چون بدی بی‌رهزن ودیولعین) اکر تکالیف شاقه ومحنت ومصیبت اولمیدی وبعض بنده‌لر دخی حق تعالینك بیوردیغی تکلیفه وکوندردیکی بلا ومصیبته صبر قیلمیدی حق تعالی نیجه ای بنده‌ٔ صبور دیردی ودخی اکر بعض عاقل کسه‌لردن ناهموار صفتلر وطبعه مخالف کارلر ونفسك حظ ایلدیکی کردارلر ظهوره کلمسه واول عاقل دخی انلك اوضاع ناهموارنه تحمل قیلمسه وبردبار اولمسه اکا حق تعالی نیجه ای حلیم دیردی نته‌کم حضرت ابراهیم علیه السلام حقنده (ان ابراهیم لاواه حلیم) دیدی اکر بین الناس حق تعالی بوجنك وجدالی وحرب وقتالی خلق ایلمیدی وایکی خصم بری برلیله محاربه ومقاتله قیلمیدی وبعض کسه‌لر بوجمله‌نك ایچنده شجیع ودلاور اولمیدی نیجه ای شجاع دیرایدی و بوخلقك ایچنده برنیجه کمسه‌لر عملارنی وعملر بنی اتقان قیلمسه‌لر وفعلده وقولده اصابت ایلمسه‌لردی حق تعالی حضرتلری نیجه ای حکیم دیردی حکیم عملی وعلمی محکم ایلین وقولده وفعلده اصابت قیلان عاقله دیرلر صابرین وصادقین ومنفقین رهزنسز ودیولعین سز نیجه اولوردی اکر رهزن اولمسه ودیولعین اضلال واغوا قیلمسه صابرلرك صبری وصادقلرك صدقی ومنفقلرك انفاقی ثابت اولمز وظهور بولمزدی زیرا صابرك صبری وصادقك صدقی ومنفقك انفاقی رهزنله ودیولعین ایله ثابت ومتحقق اولور نته‌کم حق تبارك وتعالی کلام مجیدنده (الصابرین والصادقین والقانتین والمنفقین والمستغفرین بالاسحار) دیو کندینك صابر وصادق وقانت ومنفق وسحرلرده مستغفر اولان قوللربنی مدح قیلور اکر رهزن نفس وابلیس خبیث اولمیدی بونلر بومدحه لایق اولمزلردی ﴿ مثنوی ﴾ رستم وحمزه ومخنث یك بدی * علم وحکمت باطل ومندك بدی * علم وحکمت بهر راه بی رهیست * چون همه‌ره باشدان حکمت تهیست) اکر جالش ووغا اولمیدی رستم وحمزه ومخنث براولوردی رستم وحمزه‌دن مراد بونده شجیع ودلاور اولان کسه‌لردر یعنی بوحراب وقتالك مخلوق اولمسنده حکمت بودرکه بوواسطه ایله شجیع اولنلر جبان القلب اولنلردن ومردلر مخنث طبیعت اولنلردن ممتاز اولورلر وتعین بولورلر اکر بوحراب وقتال اولمسیدی دلیر ودلاور اولنلر جبان ومخنث اولنلرله برابر اولورلردی وعلم وحکمت باطل ومندك اولوردی مندك متلاشی یعنی حق تعالینك علمی وحکمتی باطل ومتلاشی اولمق

لازم کلوردی بوخود بویله دکلدر بلکه الله تعالی حضرتلری علیم وحکیم دروعلیم
وحکیم ایسه هرشیئی حکمت اوزره قیلر علم وحکمت بر بی رهك راهندن اوتریدر
ویاخود معنی بی راهلغك راهندن اوتریدردیمك اوله وبوتقدیرجه یامصدریه اولور
چونکم دوکلی یول اوله اول حکمت تهیدر وبعض نسخه‌ده راهله بی رهی
مابیننده واوعاطفه واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی علم وحکمت راهدن و بی
راهلکدن اوتریدر چونکم دوکلی یول اوله اول حکمت تهیدر علم حقایق اشیایی
مع اوصافها ولوازمها بیلمکدر وحکمت حقایق اشیایی مع اوصافها ولوازمهـا
بیلمك وهرشیئك حقیقتنك اقتضا ایلدیکنه کوره عمل قیلمقدر پس علم الهی بعض کسه‌نك
حقیقتنی مظهر هدایت و بعضیسنك حقیقتنی مظهر ضلالت اولمغه مستعد ایلدی
پس حکمتله بونلرك حقیقتلرینك اقتضا ایلدیکی اوزره بونلری فعله کتوردی
وظهور مرتبه‌سنه یتوردی پس علم وحکمت بی راهلغك راهندن اوتری اولدی
اکر اصلنده دوکلی طریق بر اولیدی وجمله اهل طرق مختلف اولمیوب طریق
هدایت اوزره اتفاق واتحاد قیلیدی اول حکمت اولمزدی بلکه حکمتدن خالی
اولوردی انکیچونکه حکمت حقایق اشیایه عالم اولمق واول حقایقك اقتضا
ایلدیکنه کوره عمل قیلمقدر پس دوکلی طرق مختلفه اکر فرضی طریق واحد
اولسه وجمله خلایق مختلف اولمیوب برصفت و برحالت اوزره اتفاق واتحاد قیلسه
علم وحکمتدن خالی و باطل اولمق لازم کلوردی انکیچونکه بعض کسه‌نك حقیقتنی
هدایت اقتضا ایتمك و بعضیسنك دخی ضلالت اقتضا ایتمك و بعضیسنك دخی
اهل نور اولمغی و بعضیسنك دخی اهل نار اولمغی اقتضا ایتمك لازم کلوردی
پس انتظام عالمه خلل کلوردی و بواشیانك بویله اولسنی اقتضا ایلر چونکم بواشیانك
بویله اولسی حکمتدن خالی ونهی اولمیه کرکدر که قلبی اعتراضدن بری ایلیوب
نولیدی شو شویله اولیدی و یاخود بو بویله اولیدی دیمیه‌سن که زیرا اصحاب
سلوك ومشایخ صوفیه طریقنده اولنلره بوسوء ادبدر وعظیم ضرر ویرر نته کم
مولانا جامی قدس الله سره نفحات الانسده سید احمد رفاعی رضی الله عنه
حضرتلرینك منقبه‌سنده بویله‌دیرکه شیخ ابوالحسن علی که شیخ احمد رفاعی
رضی الله عنهك خواهر زاده‌سیدر بویله نقل ایلرکه برکون شیخ احمد رفاعی
رضی الله عنه حضرتلرینك خلوتخانه‌سی قپوسنده اوتورمش ایدمکه انك اوکنده
برکسه‌نك آوازنی اشتدم چونکم نظر ایلدم کوردمکه انك اوکنده برکسه
اوتورمش هرکز اول کمسه‌یی بن اول زمانه‌دك کورممش ایدم برساعت مقداری
بری بریله وافر سوز سویلشدیلر پس اول شخص بعدزمان خلوتخانه‌نك بر روزنه‌سندن
چیقدی و برق خاطف کبی هواجانبنه پرواز ایدوب کتدی پس شیخ احمد

حضرتلرينك اوكنه كلدم وديدم كه ياشيخ بوكمسه كيمدر شيخ احمد حضرتلرى
بكا ديديكه سن اول كمسه يى كوردكمى بن ديدمكه نعم كوردم پس شيخ احمد حضرتلرى
بكا ديديكه اول كمسه رجال اربعه دن برعزيزدركه حق تعالى آنى درياى محيط
اوزره موكل قيلمش ودر يارانك تحت تصرفنه كلمشدر اما اوچ كوندركه كندى
مرتبه سندن برزلت واسطه سيله دوشمش وجدا اولمشدر بن شيخ احمد حضرتلرينه
ديدمكه ياعزيزى وياسيدى اول عزيزك كندى مرتبه سندن دورومهجور اولمسنه
سبب ندر شيخ حضرتلرى بكا ديديكه اول عزيز جزيره لردن برخالى جزيره ده توطن
قيلمش ومقام طوتمشدر حكمت اللهك اول خالى جزيره ده اوچ كون اوچ كيجه على
التوالى يغمور ياغدى واول عزيزك خاطرينه بوكلديكه نوايدى بو يغمورى حق
تعالى حضرتلرى معمور اولان ديارلره ياغدريدى خاطرنه بوخاطره خطور ايلديكى
سببيله كندى مرتبه سندن دورومهجور اولدى و بن شيخ احمد حضرتلرينه
ديدمكه ياسيدى بو حالدن اول كمسيه خبرويردكمى شيخ بكا ديديكه اندن استحيا
ايدوب اكا سن مرتبه كدن دوشدك ديو خبر ويرمدم ديدى بن شيخه ديدم نوايدى
بن انى كورمدم اكا خبر ويردم شيخ مصلحتدر امدى كوزيكى يوم ديدى پس
بن كوزمى يومدم كوزمى آچديغم كبى كنديمى برخالى جزيره ده كوردم برقاچ قدم
ايلرى سيرقيلدم كوردمكه اول عزيز برموضعده اوتورر اكا سلام ويردم سلامى
الدقدنصكره اكا كندى حالندن خبر ويردم فى الحال اول مرد بكايين ويردى
وديديكه لطف ايله ياشيخ هرنه سكا دىرسم بنم سوزيمى قبول ايله پس بن اكا ديدم
نوله بيور كورهلم اول دخى ديديكه بو بنم ردامى بوغازمه طاق واوجونى اليكه
الوب بواطرافده ندا ايله كه هركم حكيم مطلق اولان حق تعالينك كارشريفنه
اعتراض ايليه انك سياستى وحالى بودردى بن اكا مخالفت ايتميوب انك رداسنى بوغازنه
طاقدم وبويله ديو ندا ايلدكده هاتفدن برآواز كلدى بويله كه اى على انى
قو ملائكهٔ آسمان انك حقنده خروشه كلديلر وزارى قيلديلر وخداى تعالى اندن
خشنود وراضى اولدى بن آوازى اشتدكده بيهوش اولدم چونكم هوشه
كلدم كنديمى شيخ احمدك حضورنده بولدم ديدى وشرح حكمده شارح نفرى دركه
قال بعض السادات اذنبت ذنبا وانا ابكى عليه منذ ستين سنة واجتهدت فى العبادة لاجل
التوبة من ذلك الذنب فقيل له ماهو قال قلت مرة لشئ ليته كان كذا وقال بعض المشايخ
لوقرض جسمى بالمقار يض كان احب الى ان اقول بشئ قضاه الله ليته لم يقضه
﴿ مثنوى ﴾ بهر اين دكان طبع شوره آب * هردو عالم راروادارى خراب)
اى صوفى بوشوره آب اولان دكان طبيعتدن اوترى هرايكى عالمى خراب اولمغى روا
طوترسن استفهام اولوب هرايكى عالمك خراب اولمسنى روا طوتمسن ديمك هم

جائزدر یعنی بو طبیعت که برطوزلو وصولی وچوراقلی دکان کبیدر مجرد بوطوزلو صولی وچوراقلی اولان طبیعت دکانك عمارتندن وحظندن اوتری دنیا واخرتك خراب اولمسنی روا طوترمیسن که هر نسنه بو دنیاده طبیعتك مقتضاسی اوزره اولیدی وهرشی طبیعتك استدیکنه کوره ظهوره کلیدی هم دنیا وهم آخرت خراب اولمق اولیدی انتظام عالمه خلل کلیدی و بونلر کبی دخی نیجه فساد ظاهر اولیدی سن بونی خودروا طوترمیسن دیدی ﴿ مثنوی ﴾ من همی دانم که تو پاکی نه خام * وین سؤالت هست از بهر عوام) ای صوفی بن بیلورمکه سن بوکونه حاللردن ومقتضالردن پاك وصافیسن خام وناپاك دکلسن و بو سؤالك عوامدن اوتریدر یعنی قاضی افندی صوفینك بوکونه اسئله دن کندینك پاك اولمسنی بیلدی و بوکونه بیهوده تمثیللردن انك عوامه تعریض ایلدیکنی وعوامك مرادلری شویله دردیو کنایه قیلدیغنی بیلوب دیدیکه ای صوفی اهل صفا ین تحقیق بیلورمکه سن خام وناپخته صوفیلردن دکلسن و بوکونه عامیانه سؤاللر قیلمقدن واعتراضه مشابه سائل اولمقدن پاك و بریسن ولیکن بوسنك سؤالك عوام کالهوامه تعریض قیلمقدن و بو اسلوب ایله انلره جواب اولمق طریقی اوزره جاذب علم ومعرفت اولمقدن اوتریدر دیدی ﴿ مثنوی ﴾ جور دوران وهران رنجیکه هست * سهلتر از بعد حق وغفلتست * زانکه اینها بگذرند ان نگذرد * دولت ان دارد که جان را که برد) جوز دوران وهرشول بر رنج که دنیاده واردر حق تعالینك بعدندن وغفلتدن سهلتردر زیرا بونلر کچرلر واول کچمز دولتی اول کمسه طوترکه جان اکا ایلته یعنی بو فلکك جوری و بو دنیانك هر بر رنج والمیکه واردر حق تعالیدن بعید اولمق وغافل اولمق رنجندن سهلتردر وحق تعالیدن غافل وبعید اولمق رنجی جمیع رنجلردن صعبتر وشدیدتردر زیرا بو جمله دنیوی وجسمانی اولان رنجلر کچر واول بعد وغفلت وجهالت وکدورت رنجلری کچمیوب انسانله بیله قالور سعادت ودولتی اول انسان طوترکه حق تعالی حضرتلرینه غفلت وجهالتدن پاك اولمش بر عالم واکاه جان ایلتور کما قال الله تعالی یوم لا ینفع مال ولا بنون الا من اتی الله بقلب سلیم

﴿ حکایت در تقریر ان که صبر در رنج کاله سهلتر از صبردر فراق یار ﴾

﴿ مثنوی ﴾ ان یکی زن شوی خودرا کفت هی * ای مروت را بیك ره کرده طی * هیچ تیمارم نمیداری چرا * تا بکی باشم درین خواری چرا) مثلا اول برخاتون کندی ارینه دیدی هی ای مروتی بالکلیه طی ایلمش اکاه اول هیچ بنی تیمار طوتمزسن نیچون تاکم بو خوارلقده چکه دك اولم نیچون یعنی بو خوارلقده بن چکه دکین اولورم نیچون بکا تیمار ایتمز و برخوش بقمازسن دیدی ﴿ مثنوی ﴾

کفت شومن نفقه چاره می کنم * کرچه عورم دست وپایی میزنم * نفقه وکسوه ست واجب ای صنم * ازمنت این هر دو هست ونیست کم)خاتون نه ایتدی بن نفقه یه چاره ایلرم اکرچه عورم یعنی عاری وفقیرم لکن برال واباق اوروروم وقادر اولدیغم مرتبه نفقه وکسوه نی کسب وتحصیل قیلورم ای صنم اره واجب اولان نفقه وکسوه در یعنی عورتك ارا اوزره حق وارك اوزرینه واجب اولان ای محبوبه انجق نفقه وکسوه درکه اندن مراد اوشومیه جك واجقمیه جق قدر بیه جك وکیه جکدر بندن سکا بوایکیسی خود واردر اکسك دکلدر پس بکا لازم اولنی بن اداقیلش اولورم سکا لازم اولان بوقدرله اکتفا وقناعت ایلمکدر دیدی * مثنوی * آستین پیرهن بنمود زن * بس درشت وپروسخ بد پیرهن * کفت ازسختی تنم رامی خورد * کس کسی را کسوه زین سان آورد) زن کوملکینك یکینی ارینه کوستردی انك پیرهنی زیاده درشت وخشن وپروسخ ایدی یعنی انك کوملکی زیاده کیرلی ودرشت وغلیظ ایدی انك یکنی ارینه کوستردی دیدی بو کوملك سختلقدن ودرشلکدن بنم تنمی و بنم بدنمی آزرده قیلوب خشونتدن بکاالم ویرر برکسه برکسه یه بواسلوبده کسوه کتوررمی یعنی بن نفقه وکسوه یه قانعه ام اما کتوردیکك کسوه یه اشته باق کورشوکونه در برکمسنه کندی زوجه سنه بوکونه کسوه یی کتوررمی و بویله کسوه یی کتوردکد نصکره بنم اوزریمه واجب اولان انجق نفقه وکسوه در بن اوزریمه واجب اولنی ادا ایلدم دخی سکانه کرك دیرمی وبو کونه توبیخ ایلدی * مثنوی * کفت ای زن یك سوالت می کنم * مرد درویشم همین آید فنم * این درشتست وغلیظ وناپسند * لیك بندبش ای زن اندیشه مند * این درشت وزشت تریا خود طلاق * این ترا مکروه تر یا خود فراق) چونکم اول عورتدن بوکونه توبیخ وتقریعی اشتدی اکا ایتدی ای زن سکا بر سؤال ایلرم بن مرد درویشم بنم فنم همین بوقدر کاور وبن برفقیرودرلیشم بندن انجق بوقدر حاصل اولور پس اکر بو پیراهن درشتدر وغلیظ وناپسندیده در ولیکن اندیشه مند اولان زن فکر واندیشه ایله بندیش بند یشدن محفف امردر بو پیراهنی درشت وزشت تردر یاخود طلاقمی سکا مکروه تردر یاخود فراقمی یعنی ای زن بن انجق بوکا قادرم اما اختیار سنك الکده . اولسون ایکیسندن برنی قبول ایله کور بوخشن اولان پیراهنمی سکا درشت وتلخ کاور یاخود طلاقمی درشت وتلخ کاور بونی فکر واندیشه ایله بندن ایرلمقمی سکا مکروه تر کاور یاخود بوقدرله قناعت ایدوب بوبلاره ومحنتلره راضیه اولمقمی سکا صعبتر ومکروهتر کاور پس بو قصه دن حصه نه اولدیغنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر * مثنوی * همچنان ای خواجه تشنیع زن * از بلاوفقر وازرنج ومحن * لاشك این ترك هوا تلخی دهست *

ليك ازتلخئ بعد حق بهست) بونجاين اى تشنيع زن اولان خواجه بلادن
وفقردن ورنج ومحنتدن يعنى اى بلاوفقر ورنج ومحنتلردن اوترى تشنيع اورن توليدى
بوفقر و بلاورنج ومحن اولميدى وطبيعته بونلردن المواضطراب كلميدى دين
و بوكونه طعن ايلين خواجه لاشك ولاشبهه بوترك هوا ايلمك اكرچه تلخلك
ويرنجى ومشتهاى نفسى قومق انسانى المواضطراب مرتبه لرينه ايركورنجيدر
وليكن بوترك هوانك تلخلكى حق تعالينك بعد وفراقنك تلخلكندن بهدر زيرا
بوهواى طبعى ومشتهاى نفسى ترك ايلمنك تلخلكى چوق قالميوب بچراما تلخئ بعد
الهى ابدى قالور پس انك تلخلكنى چكمك فراقك بو تلخلكنى چكمكدن هروجهله يك
اولورنه كم ديمشلردر (بيت) بى نواى ارام جانم زندكانى مشكلست * بى تماشاى جمالت
شادمانى مشكلست ﴿ مثنوى ﴾ كرجهادو صوم سختست وخشن * ليكن اين بهترز
بعد ممتحن * رنج كى ماند دمى كه ذوالمنن كويدت چونى تواى رنجورمن * ورنكويدكت نه
ان فهم وفنست * ليكن آن ذوق تو پرسش كردنست) اكرچه جهاد وصوم
سخت وخشندر وليكن بو ممتحن اولان خدانك بعدندن بهتردر رنج شول بردمده
قچن قالوركه منتلرونعمتلر صاحبى سكااى بنم رنجورم نيجه سن ديه واكرحق تعالى
بويله ديمزسه كه اول سكافهم وفن دكلدر ليكن اول سنك ذوقكى پرسش ايلمكدر
ممتحن كسر حايله اسم فاعل صيغه سى اوزره مبتلى معناسنه در يعنى اكرچه نفس
اوزره مجاهده قيلمق وصايم اولمق وتكاليف شاقه اوزره هم صبرقيلمق سخت وحشن
وصعبتردر وليكن بوتكاليف شاقه ايله بنده لرنى امتحان ايدنجى خدانك بعد وفراقنك
تلخلكندن بوتكاليف شاقه نك تلخلكى بهتروسهلتردر رنج ومحنت شول بردمده
قچن قالوركه منتلرونعمتلر صاحبى اولان خداى تعالى سكااى بنم رنجورم سنك
حالك نيجه دردیه وسكانوازشله وبوكونه لطفله پرسش ايليه واكرحالا بودنياده
سكا بويله سويلمز وبوكونه پرسش ونوازش ايلمزسه كه حق تعالينك اول نوازش
وپرسشى سنك فهم وعقلكه كلمزوسكافن اولمز ايسه وسنك اول خطاب حقى فهم
ودرك ايلمكه استعدادك يوق ايسه ليكن سنك حضرت حق جانبندن اولان
صفا وذوقك معنيدسنى صورمق وخاطركى يوقلمق وسكا اول طرف اعلادن
چونى اى رنجورمن ديو نوازش و پرسش قيلمقدر نته كم بنده نك ذوقله الله ديمسى
حق تعالينك بنده يه لبيك عبدى سل تعط ديمسى موقعنده واقع اولمشدر كذلك
سنك ذوق درونك هم حق تعالينك سنى صورمسى منزله سنده كلمشدر ﴿ مثنوى ﴾
آن مليحانكه طبيبان دلند * سوى رنجوران بپرسش مايلند * ورحذر ازننك
وازنامى كنند * چارهٔ سازندوپيغامى كنند * ورنه دردلشان بود آن مفتكر * نيست
معشوقى زعاشق بى خبر) اول مليحلركه كوكل طبيبلريدر يعنى اول جميل واطيف

اولان دلبرلر که قلبلرك حبیبلری و کوکللردر دینك طبیبلریدر انلر رنجورلر طرفنه پرسش قیلمغه مایللردر یعنی کندیلرك خسته‌لرنی صورمغه ونوازش قیلمغه میل ایدیجیلردر واکر اول طبیبان دلنك ونامدن حذر ایلیه‌لر یعنی کمال استغنالرندن برفقیر وخسته نك خاطرنی صورملرندنناملرینه نقصان کله دیو حذر ایلیه‌لر وعار ایده لرینه چاره دوزرلر و بهرحال اکابرحالله پیغام ایلرلر واکر کندی عاشق خسته‌لرنی صورمغه وبر پیغامله تطییب خاطر قیلمغه اقدام ایلرلرسه انلرك کوکللرنده اول عاشق خسته‌نك خاطرنی صورمق واکارعایت قیلمق افتکار اولنمش وتصور وتفکر قلنمشدر هیچ برمعشوق کندی عاشقندن بی خبر دکلدر بهرحال هرمعشوق کندی عاشق دلخسته سندن خبر طوتر ❊ مثنوی ❊ ای توجویای نوادر داستان ❊ هم فسانهٔ عشق بازانرا بخوان) ای سن نوادر داستان دیلیجی هم عشقبازلر فسانه سنی اوقو یعنی ای نادره اولان افسانه‌لری دیلیجی وعجیبه وغریبه اولان حکایتلری اوقومغه طالب اولیجی کسه هم عشقبازلر فسانه سنی ومحبت یولنده سر افراز اولنلر حکایه سنی اوقی واهل عشق اولنلرحقنده اکر نظم واکر نثر تصنیف وتألیف اولنسان کتابلری تتبع وقرائت ایله تا بیله سنکه لابدهر برمعشوق کندی دلخسته سندن اکاه وخبردار اولمشدر واکر بحسب الظاهر اندن عار طوتدی واستغنا ایتدیسه باطنده اکامیل ومرحمت قیلمشدر وهر برعاشق دخی کندی معشوقی یولنده جان وباش فدا ایتمش ومعشوقك رضاسی ومرادی جانبنه کتمشدر وکوندن کونه انك وصالنه سعی ایدوب ونیجه کوششلر ومجاهده‌لر قیلوب عاقبت برامله کندی معشوقنك اشتلغنه وقربنه والتفاتنه مظهر اولمشدر ❊ مثنوی ❊ پس بجوشیدی درین عهد مدید ❊ ترك جوشی هم نکشتی ای قدید) چونکم اول عشقبازاولان عاشقلردیك محبتده قینادیلر وهر بریسی پخته اولدیلر وعاقبت کمال بولدیلر اماسن بوعهد مدید ایچره چوق قینادك ای قدید برترك جوش اولمدك قدید قوری اته دیرلر ترك جوشی ده اولان یاوحدت ایچوندر ترك جوش وصف ترکیبیدر ترك قاغمسی معناسنه ترك تانك ضمه سیله تاتار معناسنه‌در ترك جوش تاتاری قینامش وتاتاری پشمش معناسنه‌درکه تاتارلرلحمی برمقدار قینادوب ونیم پخته اولدقدنصکره اخراج ایدوب اکل ایدرلر پس ترك جوش بونده تاتاری پشمش ونیم پخته اولمش معناسنه‌در اماجان عالم مرحوم بومعنایی فهم ایده‌میوب خلط کلام ایلمشدر برنده دکلدر زیرا ترك جوش اداسی مثنوینك برقاچ محلنده واردر ومراد همان نیم پخته وتاتاری پشمش دیمکدر غیری دکلدر پس توضیح معنی بویله دیمك اولور که ای قدید کبی سخت وغلیظ اولان وخشك ویابس قالان بوعهد بعید وزمان مدید ایچره روزکار چولمکنده چوق قینادك ولکن هم برترك جوش یعنی نیم پخته اولمدك پس بوعهد

مدید ایچره نیجه زمان قیناداك وبودیك طریقت ایچره نیجه مدت جوش وخروش قیلدك سكانه حاصل اولدی روزكارده بوقدر عمر سوروب وقیناامقدن و بو طریقه كیروب انده نیجه زمان جوش وخروش ایلمكدن مقصود خاملق كیدوب كماليله پخته اولمق باری نیم پخته اولمق مرتبه سنی بولمقدر چونكم نیم پخته اولمق مرتبه سنی دخی بولمیه سن وقدید كبی قالوب خاملقدن كذر قیلمیه سن سكا بوقدر زمان قیناماڭ اصلا نفع وفائده سی اولمش اولور دیمكی افاده قیلور ﴿ مثنوی ﴾

دیده عمری تو داد داوری * وانكه از نادیدكان ناشی تری * هر كه شاكردیش كرد استا دشد * تو سپس تر رفتهٔ ای كور لد * خود نبوداز والدینت اعتبار

هم نبودت عبرت از لیل ونهار) سن بر عمر د اورلك دادك كورمشسن واندنصكره نادیده لردن ناشی ترسن داوریده اولان یا مصدریه در دادعدالت وحكومت معناسنه در ناشی بیكانه معناسنه در یعنی ای خام وناپخته اولان بر عمرده عملك مقابله سنده حضرت حقدن نیجه عدالت ونیجه حكومت كورمش سن ونیجه راحت ومحنت كوروب كندیكی روزكارده بوقدر وصاله ایردیرمشسن ومع هذا اندنصكره نادیده اولنلردن وروزكارك كرم وسردنی كورمینلردن نامحرم تر و بیكانه ترسن هرشول كمسه كه اول شاكردلك ایتدی استاد اولدی اما سن زیاده اردنه كندك ای قتی احمق لد شدید معناسنه در یعنی هرشول كمسه كه بر صنعتدن بر استاده شاكردلك ایلدی نیجه زماندنصكره عاقبت استاد اولدی اما غرابت بونده در كه ای شدید اولان احمق سن كتدكچه استاد اولجق ایكن موی تاب شاكردی كبی كتدكچه اردنه اردنه كتدك وكوندن كونه تنزل ایتدك بو تقدیرجه شاكردیشده اولان ضمیر هر كه یه راجعدر هم فسانهٔ عشق بازان را بخوان مصرعنده اولان عشقه راجع اولسه ده جائزدر و بو تقدیر اوزره معنی هرشول كمسه كه اول عشقه شاكردلك ایلدی استاد اولدی دیمك اولور خود سكا والدینكدن اعتبار اولمدی هم لیل ونهاردن عبرت اولمدی یعنی خود سكا ابوینكدن دخی عبرت المق ومتنصح اولمق اولمدی كرك ایدیكه پدركدن ومادركدن عبرت پذیر اولیدك كه انلر بو دنیادن اخرته كتدیلر ونیجه زمان عمر سوروب عاقبت بو دنیایی ترك ایتدیلر پس سن دخی عاقبت بو دنیایی ترك ایتسك كركدر اویله اولیجق بونلردن سكا اعتبار آلمق لازمدر اكر والدینك صحتده ایسه باری لیل ونهاردن عبرت پذیر اولمق كرك ایدی هم سكا كیجه دن وكوندزدن دخی عبرت اولمدی كور كه بوقدر عمركده نقدر لیل ونهار كلوب كتدی بو لیل ونهاردن همان مراد احوال متضاده اولور زیرا هر نقدر احوال مختلفه وارایسه اول دخی لیل ونهار كبی كلوب كتسه كركدر مثلا غم وشادی وفقر وغنا وراحت وعنا وصحت و بلوی و بونلر امثالی حالات متضاده لابدلیل

ونهار کبی کاوب کتسه کرکدر (لکیلا تأسوا علی مافاتکم ولا تفرحوا بما آتاکم)
آیت کریمه سنك حسبنجه نه فوت اولان نعمت وراحته محزون اول ونه عطا اولان
دولت وثروته فرحناك اول بو جمله احوال مختلفه‌یی شب وروزه قیاس ایدوب انلردن
عبرت اله کورشب وروزدن برکونه عبرت الق دخی بودر که لابد بودنیا بر کیجه کبی
ویوم کبیدر چونکم کیجه کیدوب وکوندزکلدیکی وشب ظلمانی کیدوب روزروشن
کلدکده هرشیئك اشکالی والوانی ظهور قیلدیغی کبی لابد بودنیا کیجه‌سی کیدوب
صبح اخرت کلسه کرکدر ویوم آخرنده هرشیئك حقایقی وهرکسك ضمائر وسرائری
ظهور قیلسه کرکدر ولیل ونهاردن برکونه عبرت الق دخی بودرکه لابد هرشب
ظلمانی کیدوب روزنورانی ظهور ایلدیکی کبی انسانك شبابتی دخی شب ظلمانی
کبی وشیبتی روزنورانی کبیدر نته کم صاچك وصقالك سواد ظلمتی ندر یجله کیدوب
صبح صادق کبی صاچ وصقال اغرمغه باشلرنته کم دیمشلردر (بیت) صبح
صادق کبی ای غافل اغردی صقالك * خبرك یوق سنی بنبله بوغزلر اجلك * چونکم
صبح صادق کبی صاچ وصقال اغاروب بیاض اوله ولیکن طبعت ودرون هنوز
نوراسلامله منور اولمیوب ظلمت وغفلتده قاله اول کسه هنوزدخی لیل ونهاردن
عبرت المش وشب شبابت ونورشیبتدن محصول بولمش ومقصود نه ایدوکنی
بیلمشدر العیاذ بالله ظاهرده صاچ وصقال صبح صادق کبی اغروب بیاض
وباطنده روح وقلب ظلمت کفروضلالتده قاله بوندن زیاده خذلان وخسارت اولمز

مثل

(مثنوی) عارفی پرسیدازان پیرکشیش * که توی خواجه مسن
تر یا که ریش * کفت نی من پیش ازوزاییده‌ام * بی زریشی بس جهاز ادیده‌ام)
برعارف اول پیرکشیشدن صوردی یعنی برعارف وکامل برکون براق صقاللو پیر
اولمش کشیشه راست کلدی واندن بویله دیو سؤال ایلدیکه ای خواجه سنمی مسن
ترسن یاخود سنك صقالکمی اول کشیش اول عارفه دیدی یوق صقالم بندن مسن
تردکلدر بن صقالمدن اول طوغمشم صقالسز جهانی بن چوق کورمشم ونیجه
مدت صقالسز ساده رخ عمر سورمشم پس بن صقالمدن مسن ترم دیدی
(مثنوی) کفت ریشت شدسپیداز حال کشت * خوی زشت تو نکردیدست
وشت * او پس ازتوزاد وازتو بکذرید * توچنین خشکی زسودای ثرید)
اول عارف کامل اول کشیش جاهله دیدی سنك صقالك سپید اولدی حالندن
دوندیکه اولکی حالی انك سیاه ایدی دونوب بیاض اولدی سنك زشت اولان
خویك دونمش دروشت سکاوشت فتح واو وسکون شین وتالیله شول برصوت
ونفسدرکه استهزا زماننده ویاتحیف ودریغ ایلمك وقتنده اغزدن صفلق کبی
ظهور ایلرو بل معناسنه دخی استعمال اولنور نکردیدست کاف فارسیله کردیدن

افظندن اسم مفعول منفیدر دونمشدر معناسنه استعمال اولنور وعارفدن مراد حضرت مولانانك کندی وجود شریفلری اولسه دخی جائزدر که منقبه‌لرنده بوکه مشابه برمنقبه‌لری واردر یعنی اول عارف کامل اول کشیش غافله دیدی ای جاهل سنك ریشك بیاض اولدی وسواداق اندن دونوب نورانیت بولدی اماسنك خوی قبیحك حالا دونمشدر ویل ووشت سکا اول صقال سندنصکره طوغدی وسندن ایلری کچدی یعنی نیجه زمان سندنصکره ظهوره کلدی واغاروب نورانیت مرتبه‌سن بولدی اول سندن مرتبه‌ده ایلروکچدی اماسن ثریدسوداسندن بونك کبی قوروسن ثریدتر ید دیدکار یدر یعنی اوسندن نیجه‌زماننصکره ظهوره کله وسندن ایلرواسلام صفتیله متصف اولوب نورانیت بولمغه سرعت قیله‌سن ثریدیك سوداسندن اوتری نیچون ایمان واسلام نواسندن بویله قورو قالدك دیدی

﴿ مثنوی ﴾ تو بران رنکی که اول زادهٔ * یك قدم زان پیشتر ننهادهٔ
* همچنان دوغ ترش درمعدنی * خود نکردی زو مخلص روغنی) ای جاهل وغافل سن اول رنك اوزره طوغمش سن که اول حالدن ایلرورك برقدم قومش سن یعنی انادن نیجه طوغمش وظلمت غفلتله نیجه منصبغ اولمش ایسك حالا اول رنك واول حالتدن برقدم ایلرورك قومش سن انجلین اکشی ایران سن برمعدنده خود اول دوغدن برروغنی مخلص ایتمشسن یعنی سن شول برمعدنده اولان اکشیمش ایرانه بکزرسن که اندن یاغی تخلیص اولنمشدر سن هم بو بدن معدنی ایچره بوغرت ایرانی کبی اکشیوب قالمشسن ونفسکدن اسلام وایمان روغنی تخلیص ایدوب طاعت روحانیت یاغنی بوقدر زماندنصکره اخراج واظهار ایتمشسن

﴿ مثنوی ﴾ هم خمیری خمرهٔ طینه‌دری * کرچه عمری درتنور اذری) هم طینك خمره سنده خمیرسن اکرچه برعمر آذرك تنورنده‌سن مصرع اولده‌درمی معناسنه اکامتصل اولان یا خطاب ایچوندر وخمیریده اولان یا وحدت ایچوندر وبومصرعك تقدیری هم خمرهٔ طینی تقدیرنده‌در خمره خاء معجمه‌نك ضمه‌سیله کوچك معناسنه‌در وآذر آتش معناسنه‌در بت پرست اولان آزره دخی ایهام اولنمقدن خالی دکلدر وطینتدن مراد جسد بالجغیدر وخمرهٔ طینتدن مراد جسددر یعنی ای غافل وجاهل سن جسد بالجغنك کوپنده کندی جسدکده برمستور ومخلوط اولمش ونابخته اولان خمیر کبی اکشیوب قالمشسن اکرچه برعمر اتشه متعلق اولان تنورده‌سن تنور آذریدن مراد یا بت پرستلرك ویا آتش پرستلرك کلیساسیدر آذردن مراد بت پرست اولدیغی تقدیرجه کلیسا آتش تنورنه تشبیه اولنمشدر کفراتشه مسکن اولدیغی اعتباریله اول آذردن مراد آتش اولورسه اتش پرستلرك کلیساسی شب وروز اتشه مقر اولدیغی ملابسه ایله تنوره مشابه اولمشدر الحاصل

ای جاهل وغافل اکرچه بو قدر عمر بت پرست واتش پرست اولنلرك کلیساسنده ساکن اولوب عبادت ایلرسن ولیکن هم طینت جسد مرتبه سنده قالوب و برکشی خمیر کبی اولوب بوانه دك پخته اولمش وایمان وعرفاندن بهره بولمشسن دیدی

(مثنوی) چون حشیشی پابکل بر پشتهٔ * کرچه از بادهوس سرکشتهٔ)

بر پشته اوزره پابکل بر حشیش کبی سن اکرچه بادهوسدن سرکشته سن یعنی سنك مثالك ای غافل وجاهل بر دپه اوزره ایاغی بالچقده اولان و کوکی کلده قلان اوت کبی سن که اصلا اول اوت یرندن حرکت ایلمز اکرچه بادهوادن سرکشته اولوب حرکت ایلرسه ده سن هم بو جسد پشته سنده پای در کل قالمش ومقید اولمش اول کیاه کبی سن اکرچه هوای نفسانیه دن سرکشته اولور سن ومقتضای جسمانیه ایله حرکت قیلورسن ولیکن هرکز طبیعت وطور بشریتدن تجاوز اتمکه قادر اوله میوب کفر مرتبه سندن ترقی قیلمش وجهل وغفلت زمیننده کچمش سن (مثنوی) همچو قوم موسی اندر حر تیه * ماندهٔ بر جای چل سال ای سفیه * می‌روی هر روز تا شب هروله * خویش می‌بینی در اول مرحله * نکذری زین بعد سیصد ساله تو * تا که داری عشق ان کوساله تو * تا خیال عجل از جانشان نرفت * بد پریشان تیه چون کرداب زفت *) حضرت موسانك قومی کبی تیهك حرارتندن قرق ییل ای سفیه بر یرده قالمشسن یعنی حضرت موسی علیه السلامك قومی اولان بنی اسرائل تیه صحراسی حرارتندن بر یرده قالدقلری کبی ای سفیه سن هم بو دنیا تیهنده بر مرتبه ده قالمش وصحرای عالم طبیعتده محبوس اولمشسن هرکون هروله ایله کیجه یه دك کیدرسن یعنی سرعتله قوم موسی کبی هرکون اخشامه دك سیر ایدرسن صباحن کندیکی ینه اول مرحله ده کوررسن اکرچه کندی زعمکجه وافر منزل و مرحله کچدم دیرسن اما هنوز ینه کفر وضلالات منزله سندن وجهل وغفلت مرحله سندن تجاوز قیلمش و بو اوج یوز ییللق بعددن کچمش سن تا کم سن اول کوساله نك عشقن طوترسن سیصد ساله دن مراد بونده تکثیر اولور تحدید اولمز وعجلدن مراد بو یرده روح حیوانیدر یعنی ای کندیسنك عجل کبی اولان روح حیوانیه سنه پرستش قیلان واکا عاشق اولان جاهل وغافل مادامکه اول عجل کبی اولان نفسکه عاشق اولمقدن کچمیه سن نیجه یوز ییللق بعددن و بی شمار اولان مسافهٔ بعیده دن کچه مزسن وشراب توحیدی ایچه مزسن اکر طریق الهیده اولان بو قدر مسافهٔ بعیده یی کچمك وشراب توحیدی ایچمك استرایسك اول کوسالهٔ نفسکه میل ومحبت قیلمقدن کچ تا کم بو جهل وغفلت تیهندن قورتله سن ومسجد اقصای علم وعرفانه واصل اوله سن تا کم اول قوم موسانك جانلرندن خیال عجل کتمدین انلرك

اوزرینه صحرای تیه عظیم کرداب اولدی بنی اسرائیلك تیه صحراسنده محبوس
اولملرینه سبب وعلت ایکی وجه دیمشلردر اکثرك قولی بودرکه بلعم بن باعور
دعا ایلدی انك دعاسی سببیله قوم موسی صحرای تیه ده قرق ییل محبوس اولدیلر
وبعضنك قولی بودرکه بنی اسرائیل سامرینك اله اتخاذ ایلدی عجله چونکم
پرستش ایدوب انی معبود اتخاذ ایلدیلر پس انلرك اول قباحتدن توبه ایلملرینك
قبولی (فتوبوا الی بارئکم فاقتلوا انفسکم) آیت کریمه سنك حسبنجه بری برلرینی
تیغله قتل ایلمك اولدی چونکم بونلر امر حقه امتثال ایدوب صباحدن اخشامه دك
کوساله پرستلردن التمش بیك کسه بری برلرینی قتل ایلدیلر حضرت موسی علیه
السلام دعا وشفاعت ایدوب حق تعالی حضرتلری انلردن تیغی رفع ایلدی
مابقیهٔ سیوف اولنلرینك اکثرینك قلوبنده (واشربوا فی قلوبهم العجل)آیتنك
مفهومی هنوز دخی زائل اولیوب قالمش ایدی چونکم انلر حضرت موسی علیه
السلام ایله جبارلر اوزرینه غزا ایتمکه قصد وتوجه ایتدیلر صحرای تیهه کلدکلرنده
حق تعالی حضرتلری انلری اول صحراده قلبلرنده اکثرینك محبت عجل ثابت
وموجود اولدیغندن اوتری قرق ییل حبس ایلدی تا انلرك جانندن محبت عجل
کتمینجه انلر اول صحرادن خلاص اولمدیلر وقدس شریفه کلمدیلر پس بوعالم
طبیعت صحرای تیه کبیدر وروح حیوانی سامرینك معبود اتخاذ ایلدیکی کوساله
کبیدر او برروح حیوانی صاحبی اولان وهمیشه اکا میل ومحبت قیلان کوساله
پرست اولان قوم موسی علیه السلام کبیدر چونکم برکسه نك جاننده کندینك
روح حیوانیسنه زیاده میل ومحبتی اوله اول بوتیه طبیعتدن خلاص اولهمز وجهل
وغفلت صحراسندن نجات بولهمز ومسجد اقصای طاعت حقه کلهمز واهل
طاعت واصحاب هدایت زمرهسنه واصل اولهمز ﴿ مثنوی ﴾ غیراین عجلی
کزو یابیدهٔ * بی نهایت لطف ونعمت دیدهٔ) بو برعجلدن غیریکه اول خدادن
بولمشسن نهایت سز نعمت ولطف کورمشسن بونده عجلدن مراد روح حیوانی
وشهوت جسمانیدر یعنی ای شهوت پرست وای شراب جسمانیله مست بوعجل
کبی اولان جسمکدن وروح حیوانیکدن غیریکه بونی اول خدادن بولمشسن بوندن
ماعدا دخی نهایتسز اول منعم حقیقیدن نیجه لطف ونعمت کورمشسن (ومابکم
من نعمة فمن الله) آیتنك موجبنجه سزه هرنه کونه نعمت حاصل اولدیسه اول
اللهدندر الحاصل (وان تعدوا نعمة الله لاتحصوها) آیتنك حسبنجه اکر اللهك
نعمتلرنی شمار ایلسه کز احصایه قادر اولمزسز چونکم بویله در نیچون اول منعمی
واول نعمتلری خاطر یکه کتورمیوب کوسالهٔ نفسکه میل ومحبت ایلرسن
﴿ مثنوی ﴾ کاو طبعی زان نکو بیهای زفت * ازدلت درعشق این کوساله

رفت) كاوطبعسن اول سيبدن زفت اولان ايلمكار بوكوسالهنك عشقنده سنك
قلبكدن كتندى يعنى اى تن پرست وهواى نفسانيه ايله مست سن كاوطبيعت وحيوان
سيرتسن اول اجلدن منعم حقيقينك زفت اولان ايلمكارى وعظيم اولان لطف
واحسانلرى بوكوسالهٔ بدنه تعشق وتعلق ايلمكده قلبكدن كتدى وعقلك اول
منعم حقيقينك لايعد ولايحصى اولان انعام واحسانى فراموش ايتدى واكا عشق
ومحبت ايلمكى قويوب عجل پرستلر كبى بوكوسالهٔ نفسه ميل ومحبت قيلدى

مثنوى باری اکنون تو زهر جزوت بپرس * صدزبان دارند این اجزای
خرس * ذکر نعمتهای رزاق جهان * کی نهان شدان در اوراق زمان)
بارى شمدى سن جزوكدن صور بوسنك اخرس اولان جزولرك يوززبان طوترلر
خرس ضم خاء معجمه ايله اخرسك جمعيدر اخرس بى زبان اولان كمسهيه ديرلر
يعنى اكر سنك قلبكدن منعم حقيقينك اول اولو نعمتلرى وعظيم احسانلرى كتديسه
بارى شمدى هر بر عضوكدن وجزوكدن اول نعمتلرى سؤال ايله بوسنك بى زبان
اولان جزولرك وبى لسان اولان عضولرك يوززبان احال طوترلر وزبان حال ايله هر
بر جزولك نعمت حقله پرورش بولديغنه والطاف الهى ايله موجود اولوب ظهوره
كلديكنه دلالت وشهادت ايدرلر رزاق جهانك نعمتلرينك ذكرى اول اوراق
زمانده قچن نهان اولدى يعنى اول رزاق جهانك نعمتلرينك ذكرى اوراق زمانده
نهان اولمدى بلكه زمانده اولان هر بر اوراق اول منعمك نعمتلرينك ذكرينى
ايلركون ومكانده اولان هر برك واوراق وبار برلسان اولوب هوشياه اولنلره انك
احسان وكرمنى سويلر اجزاى عالم واعضاى بنى آدم شيأ فشيأ انك تربيهسيله
مربى اولمقده وانك حيات ويرمسيله وجمله يه آنافانا نعمت وجودى ايركورمسيله
نشوونما بولمقده در هرشى انك نعمتنه مستغرق اولمشدر وجمله موجودات وجودى
ونشوونمايى همان اندن بولمشدر كه رب العالمين اولدر مثنوى روز و شب
افسانه جو يانى تو چست جزو جزو تو فسانه كوى تست * جزو جزوت تا برستست
از عدم * چند شادی دیده اند و چند غم * زانکه بی لذت نروید هیچ جزو * بلکه
لاغر کردد از هر هیچ جزو) كيجه وكوندز سن چست وافسانه جو يانسن اماسنك
جزوكك جزوى سنك افسانه كو يكدر افسانه جو ياز بونده افسانه دينجى معناسنه در
صفت مشبهه اولمق اوليدر اكا متصل اولان ياخطاب ايچوندر يعنى اى نادان وغافل شب
وروز سن چست وچابك غيريلرك افسانهسنى دينجى وانلرك حكايهسنى استماع ايلمكه
رغبت ايلجى سن سنك جزوكك جزوى وبدنكك هر عضوى سكا افسانه سويليجى ومنعم

حقیقینك نعمتلرینی لسان حالیله حکایه ایلیجیدر سنك جزوكك جزوی وجسمك
هر عضوی عدمدن بدندن بری نیجه شادی ودخی نیجه غم کورمشلردر و بوآنه
کلنجه یه دك نیجه سرور وراحت ونیجه درد والم چکمشلردر زیرا که هر برجزو لذتسز
نعمتسز هیچ بر عضو نعمت وراحتسز تکون ایتمز بلکه هر هیچدن جزو لاغر اولور اکثر
نسخه ده پیخ بای عربینك کسریله وخاء معجمه ایله واقع اولمشدر پیخ کوکه واصله
دیرلر بو تقدیرا اوزره معنی زیرا هیچ برجزو بی لذت وبی نعمت فربه اولوب بیتمز بلکه
بی نعمت وبی لذت هر کوکدن واصلدن جزو لاغر اولور ونعمت وراحتسز لابد
نحیف ونزار اولوب هر برجزوك اصلنده ضعف کلور وبعض نسخه ده دخی پیچ
واقع اولمشدر باء فارسیله وجیمله پیچ اصلنده طولاشمغه وکاه اولور که درد والم
معنالرینه دخی استعمال ایدرلر نته کم بوستانك بو بیتنده درد والم معناسنده استعمال
اولنمشدر * بیت * کرافتد بیك لقمه در بوزه پیچ * همه عمر نادان برآید بهیچ) وپیخ
اولدیغی وجه اوزره معنی زیرا لذتسز هیچ برجزو بیتمز بلکه هر درد والمدن جزو لاغر
اولور دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ جزو مانده وان خوشی ازیاد رفت * بل رفت ان خفیه
شد از پیخ وهفت) جزو قالدی واول خوشلق یاددن کندی بلکه کتمدی اول
پیخ جسددن وهفت اندامدن خفیه اولدی یعنی سنك هر برجزوك حق تعالینك
نعمتلرندن حاصل اولان خوشلقلرله بتدی وظهور ایتدی اما اول خوشلقلرسنك
خاطرکدن کتدی واول جزولر بنده قالدی بلکه اول خوشلقلر فی الحقیقه کتمدی
انجق بعض عوارض واسطه سیله حواس خمسه نك ادراکندن ویدی اندامك
احساسندن مخفی اولدی واول خوشلقلرك اثری حواس خمسه ده واعضای
سبعه ده باقی قالدی ﴿ مثنوی ﴾ همچو تابستان که ازوی پنبه زاد * ماند پنبه رفت
تابستان زیاد) خوشلقلر کیدوب آثاری اعضا واجزاده باقی قالدی اکا بکزرکه
یازایی که اندن پنبه طوغدی پنبه قالدی تابستان خاطردن کتدی یعنی نعمتلرك
ولذتلرك کتمسی وانك اثرلرینك اعضاده باقی قالمسی یازآیلرنده پنبه نك بتمسی و یاز
آیلری کتدکدنصکره پنبه نك قالمسی وباز آیلرینك خاطردن کتمسی کبیدر
﴿ مثنوی ﴾ یامثال یخ که زاید ازشتا * شد شتا پنهان وان یخ پیش ما * هست
ان یخ زان صعوبت یادکار * یادکار صیف دردی این ثمار) یاخود شول بوز مثالی که
شتادن طوغر شتا پنهان اولدی اول یخ بزم اوکمزده قالدی اول یخ صعوبتدن یادکار
قالدی صیفك دیده یادکاری بو ثماردر یعنی شتانك صیفده آثار ویادکاری
وار وصیفك دخی شتاده آثار ویادکاری واردر صیفك شتاده اولان یادکاری
وآثاری پنبه وثمار کبیدر وشتانك دخی صیفده اولان آثار ویادکاری برف ویخ
کبیدر پس حق تعالی حضرتلرینك نعمتلرینك آثارلری شول بربرف ویخ مثالیدرکه

شتادن و برودت هوادن طوغروشتا پنهان اولوب اول برف و یخ بزم اوكزده
قالور اول یخ قیش زماننده اولان صعوبت و برودتدن بزه یادكاردر نته كم بو اثمار
قیش ایچنده بزه صیفك یادكاریدر پس بو عضولر وجزولر جمله سی حضرت حقك
نعمتلرندن حاصل اولدی اول نعمتلر كندی ایسه انلرك آثاری اولان اعضاو جوارح
بزه انلردن یادكار قالدی وهر بر جزومز اول نعم سابقه یی مذكر اولدی * مثنوی *
همچنان هرجز وجزوت ای فتی * در تنت افسانه كوی نعمتی) انجلین سنك
هر بر جزوك ای فتی سنك تنكده بر نعمتی افسانه ایلیجیدر یعنی بو ذكر اولنان صیف
وشتانك اثرلری صیف وشتادن افسانه سویلیجی وحكایه ایلیجی اولدقلری كبی
ای جوان سنك هرجزوكك جزوی و بدنكك هرعضوی سنك تنكده نعم الهیه دن
بر نعمتك حكایه سنی ایلیجیدر و بن حق تعالینك شویله نعمتلرندن حاصل اولدم
دیو لسان حالیله سویلیجیدر * مثنوی * چون زنی كه بیست فرزندش بود
* هر یكی حاكی حال خوش بود) مثلا بر عورت كبی كه انك یكرمی فرزندی
اوله هر بریسی حال خوشنك حاكیسی اولور یعنی فی المثل بر عورتك یكرمی اوغلی
اولسه انك هر بر اوغلی اول خاتونك مقدما اولان خوش حالندن و كندی زوجیله
مجامعت قیلدیغی حالتدن حكایت ایدیجی اولورلر اولا وقاع وجماع قوت نعمت
وراحتدن حاصل اولور چونكم اول نعمت وراحتدن حاصله اولان قوت شهو یه
ایكیسنه بیله غلبه قیله بری برلر یله مجامعت ایدرلر پس اول خوشلقدن حاصل اولان
تخمدن بر فرزند حاصل اولور واول فرزند مقدما مرور ایلین خوش حالته دلالت
قیلور * مثنوی * حمل نبود بی زمستی وزلاغ * بی بهاری كی شود زاینده
باغ * حاملان و بچكان شان بركنار * شد دلیل عشقبازی با بهار) مستلكسز
ولاغسز حمل اولمز بهار سز باغ نجۀ طوغر یجی اولور باغده اولان حامللر
وانلرك كنارنده اولان بچه لری اول حامللرك بهارله عشقبازلغنه دلیل اولدی یعنی
بر خاتونك حمل مستی اولمق سز ولاغ قیلمق سز اولمز كذلك بار دخی مست شهوت
اولمسه وطبعنده جماعه بر قوت بولمسه كندی خاتونیله ملاعبه ولاغ قیلمز لابد
شهوت ایسه نعمت وراحتدن حاصله اولور چونكم زوجله زوجه نك وجودلرینه
نعمت وراحتدن حاصله اولان شهوت غلبه ایلیه ایكیسی بیله مست شهوت
اولور اول مستلكدن ولاغدن بری برلر یله مجامعت ومقارنت قیلورلر پس اول
مقارنتدن خاتون حامله اولور نته كم باغده اولان اشجار بهار ایله مجامعت ومقارنت
ایلر پس بهار ایله اولان مقارنتدن باغده اولان اغاجلر میوه لر طوغر یجی اولور
بهار فی المثل ارلر كبیدر وشجرلر زنلر كبیدر زنلر كندی ارلر یله جفت اولمسه لر
ومقارنت قیلمسه لر حامله اولمدقلری كبی اشجار دخی بهار ایله جفت اولمسه لر

زاینده اولمزلر و برك و باری طوغورمزلردی پس باغلرده اولان اشجار حامله وانلرك کارزنده اولان برك و باردن طوغوردقلری میوه جکلر انلرك بهار ایله عشقباز اوقلرینه ومقارنت ومجامعت قیلدقلرینه دلیل اولدی وهر اغاجك میوه‌سی اول اغاجك ربیع ایله مصاحبت قیلدیغنه شهادت قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ هردرختی دررضاع کودکان * همچو مریم حامل ازشاهی نهان) هربردرخت کودکلرك رضاعنده مریم کبی برشاهدن نهان حاملدر یعنی حضرت مریم علیها السلام جبرائل علیه السلام حضرتلرندن نهانده حامل اولدیغی و بعد وضع حمل کندی حملنی قوجاغنه الوب انی امزردیکی کبی هردرخت دخی شاه بهاردن حامله اولوب کندی برك و بارنی ظهوره کتوردکد نصکره انی امزرمکده واکاتربیه ایدوب نشوونماده اولور پس بهار پدر کبی وهر شجر مادر کبی اولوب پدرو مادر کندی پسرلرنی بسلیوب تربیه قیلدقلری کبی بهار ایله اشجار دخی اثماری بسلیوب تربیه قیلورلر وهرشجر ثمرنی مادر پسرنی امزردیکی کبی امزروب نشوونما ویرروانی کال مرتبه سنه ایرکورر ﴿ مثنوی ﴾ گرچه دراب آتشی پوشیده شد * صد هزاران کف بروجوشیده شد * گرچه آتش سخت پنهان می‌تند * کف بده انگشت اشارت میکند) اگرچه آبده برآتش پوشیده اولدی نیجه یوزبیك کف اول آب اوزره جوشیده اولدی اگرچه آتش قتی پنهان طوقور کف اون پرمغیله اول آتشه اشارت ایلرتند اصلنده طوقور معناسنه دربونده تأثیرایلر معناسنه استعاره اولوروبو بیتلر مؤثرك وجودی مخفی اولدیغنه وانك اثاری انك وجودنه دلالت قیلدیغنه مثال اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه حضرت مریمك نفخ جبریلدن حامل اولدیغنه حضرت عیسی دلیل اولدی واشجارك دخی بهاریله مقارنت قیلدیغنه و بهاردن حامله اولدیغنه انلردن ظهوره کلان ثمار دلالت وشهادت قیلدی نته کم آبك التنده برآتش اگرچه فرضی پوشیده ومخفی اولدیسه ده نیجه یوزبیك کوپوکلر اول آبك اوزرنده جوشیده اولدی وظهوره کلدی واول کوپوکلر اول ابك التنده پوشیده ومخفی اولان آتشك وجودنه دلالت وشهادت قیلدی فرضا اگرچه آتش قتی پنهان ومخفی تأثیرایلر آتشده قینامش صویك اوزرنده اولان کف اون پرمغله اول مؤثراولان آتشك وجودنه اشارت ایلرکفك اون پرمغندن مراد آب جوشان اوزره کفلردن ماعدا ظهوره کلان ومرئی اولان هیئتلر اولور وکانه هر بر کف شکل اصابعده آب گرم اوزره ظاهر اولان هیئتلرله آتشك وجودنه دلیل اولور واشارت قیلور ﴿ مثنوی ﴾ همچنین اجزای مستان وصال * حامل ازتمثالهای حال وقال * درجمال حال وامانده دهان * چشم غائب گشته ازنقش جهان)

مستان وصالك اجزاسی دخی بو نجلاین حال وقالك تمثاللرندن حامله در بونلرك دهانی
جمال حالك مشاهده سنده آچق قالمش بونلرك كوزی نقش جهاندن غائب اولمش یعنی
اشجار بهاردن حضرت مریم وحضرت جبریل علیه السلامدن حامله اولدیغی
كبی مستان وصال الهینك جزولری وعضولری دخی همچنین تماثیل حالدن وپر معانی
اولان صور مقالدن حامله دررلر روح القدس حضرتلری مریمه صورت بشریه ده
تمثل ایدوب حضرت مریم اندن حامله اولدیغی كبی ذوق وحال پر معنی دخی
مستان الهینك قلبلرنده تمثل ایدوب صورت باغلدقده آنلرك هر برجزؤی اول
تماثیل حالیه وصور مقالیه دن اولاد معنویه یه حامله اولورلر واول حال وقال ایله
موانست ومقارنت قیلورلر واول تماثیل حالیه نك تماشاسنده واول صورت روحانیه
ومعنویه نك جمالی مشاهده سنده بونلرك آغزی آچق قالش وبونلر انك حسنی
سیرنده واله وحیران اولمشدر انكچون بونلرك كوزی نقوش جهاندن غائب اولمش
وبو اشكال والوانك تماشاسندن اعراض قیلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ آن موالیدازره
این چارنیست * لاجرم منظور این ابصار نیست * آن موالید از تجلی زاده اند
* لاجرم مستور پردهٔ ساده اند) اول موالید بوچار بولدن دكلدر لاجرم
بو ابصارك منظوری دكلدر اول موالید معنوی تجلی الهیدن طوغمشلردر لاجرم
پردهٔ ساده نك مستوری دررلر عناصر اربعه یه امهات اربعه دیرلر ومعادنه ونباتاته
وحیواناته امهات اربعه دن طوغدقلری ایچون موالید ثلثه تعبیر ایدرلر هرنه كم
اول امهات اربعه دن ظهوره كلمشدر لاجرم اول بو ابصار ایله منظور ومشهود
اولمشدر اما بو مستان وصالك اجزاسندن تولد ایلین موالید معنویه بو ابصار ظاهره
ایله منظور ومرئی اولمز انكچون كه بو موالید معنویه بو چار عنصر بولندن كلمش
وطبایع اربعه دن ظهور قیلمشدر اول موالید حالیه ونتایج روحانیه كه مستان
الهینك اجزاسندن ظهوره كلمشدر انلر تجلی ربانیه دن طوغمشلردر لاجرم بی رنك
وصافی اولان پرده نك مستورلریدر زیرا مستان الهی بی رنكلك وصافی وساده لكله
اتصاف قیلمشلردر تجلیات الهیه واسطه سیله انلرك اجزای شریفه سندن ظهوره
كلان موالید حالیه ومواجید روحانیه انلرك صافی وساده لكی پرده سنك التنده
مستور ومخفی اولمشلردر وانلرك صافیلكی وساده لكی انلردن طوغان حالات
شریفه یه وموالید لطیفه یه حجاب اولوب انكچون ابصار ناس انلری كورمكدن
اعمی قالمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ زاده كفتیم وحقیقت زادنیست * وین عبارت
جز پی ارشاد نیست * هین خمش كن تابكوید شاه قل * بلبلی مفروش بااین
جنس كل * این كل كویاست پرجوش وخروش * بلبلا ترك زبان كن باش كوش)
زاده دیدك وحقیقة زاده دكلدر وبو عبارت ارشاددن غیری ایچون دكلدر یعنی

اول مستان وصالك اجزاسندن طوغان مواليد تجلئ الهيدن طوغمشلردر ديدك
اول مواليدك تجلئ الهيدن طوغملرى حقيقت اوزره طوغمق دكلدر بلكه بو عبارت
فهمى قصير اولان كمسهلره ارشاد وتفهيم ايچوندر ارشاد وتفهيمدن غيرى
ايچون دكلدر چونكه برامر معنوى محسوس منزلهسنه تنزيل اولنسه ومحسوس اولان
امره اطلاق اولنان حكم اكاهم اطلاق اولنسه اول امر معقولك طالبه فهم
ايلمسى آسان اولور وامر معقولى محسوسه تمثيل ايلمك همان طالبلره ارشاد
وتفهيم ايچون اولور غيرى دكل زنهار خموش اول تاكم شاه قل دیه بوجنس كله
بلبلك صامته يعنى آكاه اول و بوكونه سوزلر سويلمكدن سكوت قيل شو زمانهدك كه
تاسكا اول شاه حقيقى سويله ديو امر ايليه بوجنس كله بلبلك صامته وانك
اذنى اولميجه بوكونه كفت وكويى بيان ايلمكه شروع ايتمه بلبل صفت اولان
عاشقه لازم اولان معشوقنك مشاهدهسنده خموش اولمق وانك كلام حيات بخشنه
قولاق طوتوب استماع قيلقدر زيرا بو معشوق حقيقى پرخروش وجوش كل كو يادر
اى بلبل قولق اول ترك زبان ايلهكلدن مراد باغ حقيقتده يعنى انسان كامل اولور
جنان جناننده ظهور ايدن تجليات جماليه اولسه دخى وجهدر يعنى بو تجليات
جماليه فى المثل پرجوش وخروش كل كو يادر اى بلبل صفت اولان عاشق زبان
مقالى ترك ايدوب كوش هوشكى اول كل كو يايه طوت واندن نيجه معانى واسرار
استماع ايت ياخود معنى بو خليفهٔ الهيه حديقهٔ حقيقتده تمثيل فى المثل پرجوش
وخروش بر كل كو يادر اى بلبل صفت اولان عاشق زبانى ترك ايله وقولاق اولوب
همان انك كلام لطيفنى دكله ديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾ هردو كون تمثال پاكيزه

مثال * شاهد عدلند برسر وصال * هردو كون حسن لطيف مرتضى * شاهد
احبال حشر ماضى) هر ايكى كونه تمثال پاكيزه مثال سر وصال اوزره شاهد
عدلدرلر هر ايكى كونه ارتضا اتمش حسن لطيف ماضى ده اولان حشر بوكارينك
شاهديدر حشر بونده جمع معناسنهدر احبال حبلك جمعيدر حبل بوكدر حمل كبى
يقال حبلت المرأة اذا حملت فهى حبلى مرتضى بركزيده معناسنهدر وهردوكون
تمثالدن مراد تمثال حاليه وقاليه در احبال عهد معناسنه اولان حبلك جمعى اولسه
دخى جائزدر كه حبل عهده دخى ديرلر پس احبال بونده عهود معناسنه اولور
وتقدير كلام بويله ديمك اولور كه تمثال حاليه وتمثال قاليهدن هر ايكى كونه پاكيزه
مثال يعنى برانسانده ظهور ايلين اكر صورت حاليه واكر صورة قاليهدر بونلرك
هر ايكيسى وصال الهينك سرى اوزره ايكى عادل شاهددرلر هر ايكى كونه
مرتضى و بركزيده اولان حسن لطيف يعنى اكر حسن حال اولسون واكر حسن
مقال اولسون شو ايكى نوع اوزره اولان حسن لطيف ماضى ده اولان جمعك

وجهدن حاصل اولان بوكلرك شاهدلر يدر ماضى دن مراد اصل عالم الست اولسه اوليدر يعنى اكر حسن مقال كچمش زمانده اولان جمع اولمنك وحضرت حقدن حسن حال ومقال ولطف خصال ايله بوكلو اولمنك شاهدلر يدر بو حسن حال وحسن مقال حق تعالينك تجليات جاليه ولطفيه سندن طوغر اكر احبال عهود معناسنه اولورسه معنى بو يله ديمك اولور كه هرايكى كونه بركزيده اولان حسن لطيف كه انلردن مراد حسن حال ومقالدر كچمش زمانده اولان عهدلرك وتجليات الهيه ايله اولان جمعيتك شاهدلريدر كه برمؤمنك اكر حسن حالى وحسن مقالى حضرت حقله اولان عهود سابقه يى كوزتد يكنه وجناب حقله آشنا اولوب جمع اولديغنه دلالت وشهادت ايدرلر بركسه نك سرنى بيلمكه ودرونده اولان علمنه وشهودنه استدلال قيلمغه خارجده ايكى شاهد واردر اكر اول ايكى شاهد عادل اولوب هر برى احسن صورتده اولورسه انك سرى وسيرتى لابدا احسن صورتده اولور وسروسيرت احسن اولمز الا تجليات جاليه ولطفيه ايله اولور واول خارج اولان ايكى شاهدك برى حسن حال وبرى دخى حسن مقالدر بوايكيسى بركسه نك روحنك حضرت حقله اولان آشنالغنه واندن نتيجه احوال حسنه بولديغنه وحضرت حقله جمع اولديغنه دليل وشاهد اولور ﴿ مثنوى ﴾ همچو يخ كاندر تموز مستجد * هردم افسانهٔ زمستان ميكند * ذكر آن ارياح سرد وزمهرير * اندران ايام وازمان عسير) مستجد اولان تموزده شول يخ كبى كه هردم زمستانك افسانه سن ايلر مستجد جديد قيلنمش معناسنه در نته كم استجده دير لر صيره جديدا معناسنى و يرلر يعنى حسن حال وخرم مقال كچمش زمانده اولان حشرك واحوالك شاهدلريدر شول جديد قيلنمش تموز وقتنده موجود اولان برف ويخ كبى كه اول برف ويخ هردم لسان حاله كچمش زمانده واقع اولان زمستانك حكايه سنى ايلر اول ايام بارده وازمان عسيره ده وزان اولان رياح سردك وزمهريرك ذكرنى وحالنى سويلر ﴿ مثنوى ﴾ همچوآن ميوه كه در وقت شتا * ميكند افسانهٔ لطف خدا * قصهٔ دور تبسمهاى شمس * وان عروسان چمنرا لمس وطمس) شول ميوه كبى كه شتا وقتنده لطف خدانك افسانه سن ايلر شمسك تبسملرينك دورينك قصه سنى واول چمنك عروسلرينه لمس وطمسك قصه سنى ايلر بو بيت مصرع ثانيده اولان ميكند لفظنك تحت حكمنده داخل اولور وبو كادخى سهولت معنى ايچون ميكند لفظى تقدير اولنورو بو بيتك مصرع ثانيسى وقصهٔ ان عروسان چمنرا تقديرنده اولور طمس لغتده محوايدوب اسكتمكه ديلور وتقدير كلام بو يله ديمك اولور كه مستان الهينك اجزا واعضاسنده تجليات الهيه دن ظهوره كلوب وتجليات الهيه كتدكدنصكره باقى قلان حسن حال وحسن

﴿ قال ﴾

قال والطف خصال فی المثل شتاوقتنده اولان شول لطیف میوه‌لر کبیدر که اول میوه‌لر لطف خدانك حكایه‌سن ایلرودخی شمسك تبسملرینك وكشاده‌روی اولملرینك دورینك قصه‌سنی واول چمن عروسلرینه شمسك تبسمنك وانلره تعلق قیلمسنك وانلری اسكتمه‌سنك وتغییر وتبدیل ایتمسنك قصه‌سنی سویلر * مثنوی *

حال رفت وماند جزوت یادكار * یاازوواپرس ویاخودیادآر) حال كتدی وسنك جزوك یادكار قالدی یااول جزوكدن صور و یاخودیاد كه كتور یعنی هر برجزوك وعضوك نعمت الهیه‌دن بتمش والطف وكرم ربانیه‌دن ظهور ایتمشدر اكرحال نعمت وراحت كتدی ایسه سنك جزوك اندن یادكار قالدی وهرعضوك اول نعم الهیه‌یی مذكر اولدی یاحال نعمتی ووقت راحتی اول جزوكدن سؤال ایله ویاخود اول نعم سابقه والطاف سالفه‌یی یاد كه كتور وتذكر ایله والحمدلله علی كل حال دیوب قلت ومضایقه ومحنت زماننده دخی حمد وشكر سویله تاكفران نعمت اولمیه‌سن وحق تعالینك نعمتلرنی فراموش قیلمیه‌سن

* مثنوی * چون فروكیردغمت كرچستی * زاندم نومید كن‌واجستی * كفتش ای غصهٔ منكر بحال * راتبهٔ انعامها رازان كمال) چونكم غم سنی طوته اكرسن چست ایسك اول نومید كن اولان دمدن كیرو صچرارسن بوتقدیرجه واجستی ده‌جیم مفتوح اوقنور اما مصرع اولده ومصرع ثانیده هم جیملر مضموم اوقنوب معنی بویله اولمق دخی جائزدر چونكم غم والم سنی اخذ ایلیه اكرسن چست وچابك ایسك اول نومید كن اولان دمدن كیرو جست وجوایلرسن واكا بویله دیوسو یلرسنكه ای حال رحمته ونعمته منكر اولان غم وغصه اول كمالدن انعاملر راتبه سنه منكر اولان غصه جواب بوبیتلردن حاصل اولور

* مثنوی * كربهردم نت بهارو خرمیست * همچوچاش كل تنت انبار چیست * چاش كل تن فكر توهمچون كلاب * منكر كل شدكلاب اینك عجاب) اكر هردم سكا بهار خرملك دكل ایسه كل چاشی كبی سنك تنك نه‌نك انبار یدر چاش چیچ دیدكلریدر یعنی معناسنه تن چاش كل سنك فكرك كلاب كبی منكر كل اولدی كلاب اشته عجاب راتبه بونده وظیفه معناسنه‌در و بوجمله ابیات اربعه‌نك محصولی بویله دیمك اولوركه چونكم حزن وغم ومحنت والم سكا كله‌وسنی طوته ومحزون ومغموم قیله اكر عقل وفكرنده سن چست وچابك ایسك اول نومیدمندن كیرو صچرامق ایله یاخود معنی اول نومید كن اولان وقتدن كیر وجست وجوایله واكا بویله دیوسویله كه ای نعمت وراحت حالنه منكر اولان غصه وغم وقتی اول كمال صاحبندن واول جلال وجمال مالكندن وانعام واحسانلر خالقندن اكر سنك عارض اولدیغك بدنه بهار وخرملك وهردم كشاده‌لك وشادیلك اولمیدی سنك

کل چیچکی کبی اولان بدنك نه شیئك انبار یدر بومقرردرکه سنك بدنك نعمت ولطف ومکرمت انبار یدر فی المثل سنك بدنك کل یغنیدرکه هرعضوك کل کبی نعمت الهیه ایله و بهار لطفیه ایله بتمشدر وسنك فکرك اول کل بغنی کبی اولان بدندن حاصل اولدیغی اعتبار یله کلاب کبیدر عجب بودرکه کلاب کلدن ظهور ایتمش ایکن کلك وجودنه ولطافتنه منکر اوله یعنی عجب بودرکه کلاب کبی اولان فکر کل کبی اولان بدندن ظهور ایتمش ایکن و بدن دخی بهار لطف الهی ایله کل کبی تروتازه اولوب بتمش ایکن فکره برمقدار غم والم عارض اولمغله بدنك لطف حقنه ظهور ایتدیکنه ونعمت وراحتله بتدوکنه انکار ایلیه وکفران نعمت اولوب بن بودنیاده نعمت وراحت کورمدم دیو سویلیه ﴿ مثنوی ﴾ ازکبی خوبان کفران که دریغ * برنبی خوبان نثار مهر ومیغ * ان لجاج و کفر قانون کیست * وان سپاس وشکر منهاج نبیست * باکبی خوبان تهتکها چه کرد * بانبی رویان تنسکها چه کرد) کفران النعمه اولان میمون خویلردن صماندر یعنی شول کسه‌لر میمون خویلو وحیوان صفتلو کافر بالنعمه اوله اکا صمان و یرمك بیله یازقدرکه اول صمانك دخی لایق دکلدر امانبی خویلولر اوزره مهر ومیغ نثاردر مهر ومیغ ذکر سبب ارادهٔ مسبب قبیلندن اولوب معنی بویله دیمك اولورکه انلرکه پیغمبر سیرتلو شاکرلردر انلر اوزره کونش وسحاب واسطه سیله ظهوره کلان نعمتلرك ورزقلرك جمله‌سی مبذول ونثار اولمغه لایقدرکه اول عناد وکفر نعمت میمون طبیعت اولان اهل نفاقك قانون وقاعده سیدر واول سپاس وشکرنبی علیه السلامك طریقیدر یعنی سراده وضراده وشدتده ورخاده شکر ایلمك والحمدلله علی کل حال دیوسویلمك نبی مکرم علیه السلام حضرتلرینك طریقت علیه وسنت سنیه‌سیدر لابد پیغمبر طریقنه سالك اولان عزیزلر دخی البتـه هرحالده حمد وشکر قیلمغله متصف اولمشلردر ای عاقل نظر ایلیوب کور میمون خویلو اولانلره پرده‌لری یرتلق نه‌ایلدی تهتك پرده یرتلمغه دیرلر بونده افتضاح ورسوای اولمق معناسنه‌در یعنی کافربالنعمه اولوب شکردن اعراض ایلین میمون خویلوره کور رسوای اولملری نه‌ایلدی ونبی یوزلولره نسکلری یعنی تعبدلری کورنه ایلدی مقصود پیغمبر علیه السلام خویلو اولان شاکرلره عبادت قیلملری وشاکر اولملری کورنه ایلدی دیمك اولورحق تعالی حضرتلری (لئن شکرتم لازیدنکم) بیوردیغی آیت کریمه اوزره نبی خویلو اولان شاکرلره صوری ومعنوی نیجه نعمتلر زیاده ایلدی (ولئن کفرتم ان عذابی لشدید) بیوردیغی قول شریف اوزره کبی خویلو اولانلره عذاب شدید ایله عذاب ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ درعمارتها سکانند وعقور * درخرا بهاست کنج عزونور) عمارتلرده سکلر وعقورلر واردر خرابلقلرده در کنج عز ونور عمارتلردن

مراد نعمت وراحت ودولت وثروتله بدنلری معمور اولان اهل دنیا واهل هوادر وخرابلقلردن مراد بدنلری درد ومحنت وكلفت ومشـقتله خراب اولان اهل بلا واصحاب ولا در یعنی بدنلری نعمت وراحتله معمور اولان كسـهلرك وجودنده كلاب صفتلری ومبـالغه ایله عقرایدیجی حیوان خویلری واردركه بونلرك اكثری كلب عقور كبیدر و بدنلری كلفت ومحنتله ویران اولان كسـهلرك وجودنده كنج عزت وخزینهٔ نوروار دراندكیچون اوكبی خویلرده شكر وحمد صفتلری حاصل اولمز بلكه كلبلك وعقورلك صفتلری حاصل اولور امابونبی رو یلرده الحمدلله علی كل حال دیوب شـكرلر وثنالر حاصل اولور وقلبلری كنج عزت ونور معرفته محل ومخزن اولور ❊ مثنوی ❊ كرنبودی این بزوغ اندر خسوف ❊ كم نكردی راه چندین

فیلسوف ❊ زیركان موشـكاف ازكرهی ❊ دیده برخرطوم داغ ابلهی) اكر خسـوف ایچره بزوغ اولمیدی بوقدر فیلسوف راهی كم ایتمزدی سـوف حكمت عقلیه دیرلرفیله اهـله ومحله دیرلر فیلسـوف دیمك اهل حكمت دیمكدر بزوغ طلوعه دیرلر خسـوف قمرك نورینك زائل اولمسـنه دیرلر یعنی اكر بو بی نورلك وخرابلق ایچره معمور اولمق وطلوع وظهور قیلق كنج عزت وشرفی بولمق اولمیدی بوقدر اهل حكمت واصحاب فطنت یول یترمزلردی وطریقی ایزلرلردی زیرابونلر یولی شـول جهتدن یتورمشلردركه كنجی عمارتده بیلمشلر ونوری همان طلوعده كورمشلردر بوسببدن زیركار وموشكافلر كراهلقلرندن خرطوملری اوزره ابلهلك داغنی كورمشلردر خرطوم بورونه دیرلر بونده مراد مطلق سیمااولور وتوضیح معنی بویله دیمك اولوركه زیركار وعقلیات ونقلیاتده موشـكاف اولان مدققلر حقیقت كاره عارف ونعل بازكـونه اولان اسراره واقف اوله میوب مجرد مقتضای عقللری اوزره حركت قیلدقلری وكراه اولدقلری جهتدن هر بریسی سیمالری اوزره ابلهلك داغنی ونادانلق نشـانن كورمشلردر وكنجینه وخزینه ظن ایلدكلری محلده خزینه چقمیوب وخزینه یوقدر دیدكلری یرده خزینه چقدیغنی مشاهده قیلدقلری وقتده كندیلرك بلاهت وعدم معرفتلرینه اعتراف قیلمشلردر وكنجی بولنلر وخزینهیه واصل اولنلر بونلرك بكمدكلری شول فقیرلر ونظر حقارتله باقدقلری حقیرلردركه روزوشـب حضرت حقه دعا ایتمك وراه فنایه كیتمكله كنز لایفنایی بولمشلر وكنج روان وخزینهٔ بی پایانه واصل اولمشلردر

❊ قصهٔ فقیرروزی طلب بی واسطهٔ كسب ❊

❊ مثنوی ❊ آن یكی بیچـارهٔ مفلس زدرد ❊ كز بی چیزی هزاران زهر خورد ❊ لابه كردی درنماز ودردعا ❊ ای خداوند ونكهبان رعا ❊ بی زجهدی

افریدی مر مرا * بی فن مز روزیم ده زین سرا) اول بیچاره مفلس درد وغمدن که بی چیزلکدن هزاران زهر یردی یعنی برشیئه اولمیوب فقیرالحال اولدیغندن زهر کبی هزاران درد وغملر یردی اول فقیر نیازده ودعاده لابه وتضرع ایلردی وبو یله دیو سو یلردیکه ای خداوند وای راعیلرك نکهبانی رعا کسر رائله راعینك جمیدر راعی چوبانه وحافظه دیرلر یعنی اول درویش دیردیکه ای حافظلرك نکهبانی وای راعیلرك ونکهبانلرك مهیمن وحافظی وای خداوندزمین وزمان وای خلاق کون ومکان تحقیقابنی برجهد سزو بنی قسز خلق ایتدك بنم کبسز بوسر ای دنیادن رزقی ونصیبی بکاویر دیردی والهی خلقتی مجاناوارزقنی مجانا وارحمنی مجانا قولنك مفهومنی ورداید نوب سو یلردی * مثنوی * پنج کوهر دادیم دردرج سر * پنج حس دیکری هم مستتر * لایعد این دادولایحصی زتو * من کلیلم از بیانش شرم رو * چونکه در خلاقیم تنهاتوی * کاررزاقیم توکن مستوی) الهی وخلاقی درج سرده بکابش کوهر ویردك اندن غیری هم مستتر بش حس و یردك درج حقه یه دیرلر بونده سر حقه یه تشبیه اولنمشدر درج سرده اولان پنج کوهردن مراد حواس خمسهٔ ظاهره در که انك بری قوهٔ سامعه وایکنجیسی قوهٔ باصره واوچنجیسی قوهٔ شامه ودردنجیسی قوهٔ ذائقه و بشنجیسی قوهٔ لامسه در وبو قوهٔ لامسه بدنك جمیع عضونده ساریه در پس بونك دخی درج سرده اولمسی سر رئیس جمیع اعضا اولدیغی ودخی حواس ظاهره نك اکثرنه باش محل اولدیغی اعتبار یله در والاجمیع اعضا قوهٔ لامسه نك محلیدر وحواس باطنه نك محللری هیاکله ده اولان شرحزده ذکر اولنمشدر انده طلب اولنه ومصرع ثانیده اولان پنج حس مستتردن مراد حواس خمسهٔ باطنه در وحواس خمسهٔ باطنه نك اولی حس مشترك ایکنجیسی قوهٔ واهمه اوچنجیسی قوهٔ فکریه دردنجیسی قوهٔ خیالیه بشنجیسی قوهٔ حافظه در بونلرك دخی محلی وتحقیق اول ترجمه ده تحریر اولنمشدر پس تقدیر کلام بویله دیمك اولور که اول فقیر حضرت حقه بو کونه مناجات وعرض حاجات ایدوب دیردی الهی وسیدی باش حقه سنده بکا کوهر کبی رایکان بش حس و یردك و بوبشدن غیری همانا مجانا مستترومخفی بش حس دخی و یردك بو کوهرلرك هر بر یسنی اصلا بن کسب ایتدم بلکه اول کوهری خزینهٔ قدرتکدن سن بکا عطا ایلدك ای وهاب مطلق سندن بوداد وعطا لایعد ولایحصادر نته کم (وان تعدوا نعمة الله لاتحصوها) بیوردك بن اول لایعدولایحصی اولان نعمتلرك شرح و بیانندن شرم رووکلیل اللسانم وبی نطق وبی زبانم که بوقدر لایعد اولان نعمتلر یکه بوز بانله شرح ایلمك ممکن دکلدر کلیل زبانك کندا اولمسی وعاجز قالمسنه دیرلر الهی وخلاقی چونکم بنی خلاق اولمقده

تنهاسن سن اصلابنی خلق و ایجاد ایلمکده وعدمدن وجوده کتورمکده غیرینك شرکتی یوقدر بنم رزاقلغم کارنی سن مستوی ایله یعنی بنم خالقم اولمقده اصلا کمسنه نك شرکتی یوقدر استرمکه بنم رزاقم اولمق کارنی هم خالقم اولمق کارنه مستوی وبرابر ایلیه سن که ر زاقم اولمقده دخی اصلا غیریلر مشارکت قیلمیه وغیریلرك منتی بنم اوزریمه اولمیه بلکه هم خلاقم وهم بلاواسطه رزاقم همان سن اوله سن دیردی الحاصل (بیت) اسباب من سوخته وسر کردان * بی محنت مخاوق میسر کردان * مضمونی اوزره جناب حقه دعا ایلردی ﴿ مثنوی ﴾

سالها زوابن دعا بسیارشد * عاقبت زاری او برکارشد * همچوان شخصی که روزی حلال * ازخدامی خواست بی کسب وکلال * کاواوردش سعادت عاقبت * عهدداود لدنی معدات) نیجه ییللر اول فقیردن بو کونه دعا ایلمك چوق اولدی عاقبة الامر اول بیچاره نك دعاوزاریسی برکار اولدی یعنی اجابته قریب اولوب حق تعالی انی قبول قیلدی مثلا شول برشخص کبی که حلال رزقی خدای تعالی حضرتلرندن بی کسب و بی کلال و بی ملال استدی وحق تعالی هم انك دعاسنی قبول ایلدی عاقبت اول شخصه سعادت ونعمتك کلمسنه کاو سبب اولدی واول شخص حضرت حقه بودعایی ایلرکن فی الحال برکاو انك قپوسندن ایچری کلدی واول شخص انی بی توقف ذبح قیلدی و بوقصه نك ظهوری لدنی معدلت اولان وعدالتی الله فتنده ظهوره کلان داودنبی علیه السلام حضرتلرینك عهد شریفنده ایدی وبونك قصه سی برحصه سی اوچنجی دفترده تفصیلا نظمه کلمشدر ومثنوی خوان اولنلرك قتنده مشهور اولمشدر بیانه حاجت یوق ﴿ مثنوی ﴾

ابن متیم نیز زاریها نمود * هم زمیدان اجابت کوربود * کاه بدظن می شدی اندردعا * از پی تأخیر پاداش وجزا * بازارجاء خداوند کریم * دردلش بشارکشتی وزعیم) بومتیم دخی زاریلکلر کوستردی هم اجابت میداننیدن طوپی قاپدی متیم باب تفعیلدن مذال معناسنه در نته کم تیم الحب فلانا دیرلر یعنی برکسه یی محبت قول وذلیل ایلسه یعنی بو بنده ذلیل دخی داودنبی علیه السلام زماننده اولان شخص علیل کبی حق تعالی حضرتلرینه زار یلکلر کوستردی وتضرعلر قیلدی بوهم اجابت عرصه سنده کوی قاپدی امادعا ایلمکده کاهی بدظن اولوردی پاداش وجزانك تأخیرندن اوتری یعنی جناب حضرته اکرچه دعاوتضرع ایلردی اماایلدیکی دعانك پاداشی وجزاسی اکافوری کلیوب تأخیر وتوقف ایلدیکندن قوه واهمه اکامستولی اولوب عدم اجابت خیالنی قلبنه کتوروب بنم دعا وتضرعم مقبول حضرت اولمز دیوکاه کاه دعا ایلکده سوء ظن ایلردی وقلبنه ضعف کلوب دعاده سعی والحاح ایلمزدی کیرو خداوند کریمك رجاری انك

کوکلنده بشار وکفیل اولوردی زعیم کفیله وضامنه دیرلر ارجا فتح همزه ایله
رجانک جمیدر وکسر همزه ایله رجا و بیرملك وراجی قیلمق معناسنه اولور بونده
ایکی وجه ایله بیله جائزدر یعنی اگرچه اول فقیر وذلیل پاداش وجزا تاخیر قیلمسندن
کاه کاه بدظن اولور ودعا ایتمکدن فراغت قیلوردی اما کبرو اول خداوند کریمك
رجالری وانی راجی ایلمسی انك کوکلنده اکا مبالغه ایله بشارت و بیریجی اولوردی
واجابته تکفل قیلوردی وکانه اکا دیردیکه نیچون دعاوزاری ایلمکده سست اولورسن
واصلی ندر که اول خداوند کریمدن امید ورجا حبلنی قطع قیلورسن کلام
مجیدنده حبیبنه خطابا (واذا سألك عبادی عنی فانی قریب اجیب دعوة
الداع اذا دعان * دیمشدر ودخی امن یجیب المضطر اذا دعاه * بیورمشدر
ودخی * ادعونی استجب لکم * دیو دعا ایلمکه امر قیلمشدر پس نیچون
بدظن اولورسن الامور مرهونة باوقاتها حدیثنك حسبنجه هر امر البته بر وقته
مرهوندر ساعتی کلدکده میسر اولور وظهوره کلور ایمدی دعا وتضرعدن تکاسل
ایلمك عبده لایق دکلدر بلکه بنده یه لایق اولان اول خداوند کریمه دعا ایلمکدر
دیردی ﴿ مثنوی ﴾ چون شدی نومید درجهد از کلال * از جناب حق
شنیدی که تعال) چونکم کلال جهتندن جهد ایلمکده ناامید اولیدی جناب حقدن
ایشدردیکه تعال یعنی چونکم اول دعا ایدیجی فقیره کلال وملال کلوب سعی وجهد
ایلمکده ناامید اولیدی ودعا ایلمکدن فراغت قیلیدی جناب حقدن انك قلبنه تعال نداسی
کلوردی وانك کوش وهوشی حضرت حقدن قلبه کلان تعال خطابنی استماع قیلوردیکه
(وهو الذی ینزل الغیث من بعد ما قنطوا وینشر رحمته وهو الولی الحمید)
آیت کریمه سنك فحواسی اوزره اول قابض و باسط وخافض ورافع اولان خدای
تعالی بنده لرینك کندی جنابندن بالکلیه مأیوس ومقنوط اولدیغنی استمز هر بارکه
قوللری مقنوط اولمق مرتبه سنه وارسه لر بعد الیأس والقنوط اول ولی حمید
اولان خدا سحاب رحمتنی نثر ایلرو باران فیض وعطاسنی تنزیل ایلرکه قابض وباسط لك
وخافض ورافعلك صفتلرینك آثاری واحکامی بونکله ظهوره کلور که هر بارکه
بنده نك مرادنی ویرمیوب قبض ایلدکده قول آنك نتیجه سنه عالم اولمدیغندن
بدظن اولور وناامید اولمق مرتبه سنه واررپس اکا بسط والطفله دخی تجلی قیلور
فی الحال اول بنده امیدوار اولور وانك جنابنه توجه قیلور همیشه کار الهی
وشان ربانی بویله اولمقدن خالی اولمز ﴿ مثنوی ﴾ خافضست ورافعست این
کردکار * بی از ین دو بر نیاید هیچ کار * خفض ارضی بین ورفع آسمان
* بی از ین دو نیست دورانش ای فلان * خفض ورفع این زمین نوعی دکر * نیم
سال شوره ونیمی سبز وتر * خفض ورفع روزکار باکرب * نوع دیکر نیم روز ونیم
شب * خفض ورفع این مزاج ممتزج * کاه صحت کاه رنجوری مضج) * بو

كردكار خافض ورافعدركه حق تعالينك بو ايكى اسم اسماء حسنا سندندر
اول پادشاه لم يزل هميشه قابض و باسط اولديغى كبى هم دائما خافض ورافعدر
بو ايكى سز هيچ كار كلمز وهيچ برزمان اول خداى متعال خفض ورفع ايلكدن
خالى اولمز نته كم ابوموسى حضرتلرى بوحديث شريفى حضرت رسول اكرم
صلى الله عليه وسلمدن روايت بيوررلر قال عليه الصوة والسلام ان الله لاينام
ولاينبغى له ان ينام يخفض القسط و يرفعه و يرفع اليه عمل الليل قبل عمل النهار وعمل
النهار قبل عمل الليل الى اخره يعنى الله تعالى حضرتلرى اويومز واكااو يومق لايق اولمز
قوللرينك رزقنى وحظنى خافض اولور ورافع اولور وبعض بنده لرينى ظاهرا
مخفوض بعضسنى دخى باطنا الحق وبعضسنى يوكسك قيلور وبعضسنك دخى
مرتبه سنى وشاننى برزمان سفلى و برزماندنصكره علوى ايلر الحاصل عالم بو اسملرك
احكام وآثارندن خالى دكلدر بوجهلهدن عالم محسوساتده زمينك خفضنى وآسمانك
رفعنى كورو بوايكيسنه برخوش نظرايله كه اول خافض كورزمينى نيجه مخفوض
ايلدى واول رافع كورصورتا آسمانى نيجه مرفوع قيلدى اى فلان عاقل اول
آسمانك دورانى هم بوايكيسيسز دكلدر يعنى اكرچه زمين بحسب الصورة والمرتبة
مظهر اسم خافضدر وآسمان هم من حيث الصورة والمرتبة مظهر اسم رافعدر
وليكن زمين مطلق مظهر اسم خافض دكلدر وآسمان دخى مجرد مظهر اسم
رافع دكلدر بلكه آسمانك وجودنده دخى هميشه اسم خافضك واسم رافعك
حكملرى واثرلرى پيداوظاهر اولمقدهدر كه اول آسمانك دورانى بوخفضسز ورفعسز
اولمقدن خالى دكلدر نته كم اعلاده اولان جرم ونجم برنيجه ساعتدنصكره اسفله
اينوب مخفوض اولور ومخفوض اولان جانبى دورايدوب مرفوع اولور ومرتبه
اعلايه كلور پس آسمانك دورانى بوايكيدن خالى اولمز وبو زمينك خفض ورفعى
دخى برنوع ديكردركه زمين اكرچه من حيث المرتبه مخفوضدر وليكن نظر اولنسه
بعض جانبى مخفوض وسفلى وبعض جانبى مرفوع وعاليدر و بوندن ماعدا
يرسنه نك نصفى شوره يعنى قوراقلق ونصفى دخى سبزوتردر يعنى بريلده بوزمين
التى آى مقدارى سبزوتر اولور ونباتاتله واثمارله طولى والتى اى مقدارى دخى
يابس اولوب شوره يركبى سبزوتر اولمقدن خالى قالور پس التى اى شورهخالى
اولمسى علامت خفض والتى اى مقدارى دخى سبزوتر اولمسى علامت رفعدر كه
زمين نباتاتدن واثماردن خالى اولدقده شانى مخفوض اولور ونباتات واثمارله
طولدقده شانى مرفوع اولور باكربروزكارك خفض ورفعى يعنى بوغصه لو
وكربتلو اولان روزكارك دخى خفضى ورفعى واردر بوغصه لو وغملو اولان
روزكارك مخفوض ومرفوع اولمسى نوع ديكردر نصفى روزنصفى

شبدر شب علامت خفض ونهار علامت رفعدر بو امتزاج ایدیجی مزاجك دخی خفض و رفعی واردر بو امتزاج ایدیجی مزاج جسمانینك خفضی ورفعی کاه صحت وکاه ناله ایدیجی رنجورلقدر مضج ایکادیجی وناله قیلدریجی معناسنه در یعنی بو بدن حیوانی که چار ضددن ممتزج اولمشدر پس بو ممتزج اولان مزاجك دخی کاه ارتفاعی اولور وکاهی انخفاضی اولور هر بار که مزاج اعتدال وصحت اوزره اوله اکا نسبت مرتفع اولمقدر وهر بار که علت وسقامت اوزره اوله مزاجك پست والحق اولمسیدر ﴿ مثنوی ﴾ همچنین دان جمله احوال جهان * قحط وجدب وصلح وجنك وافتتان) جمله احوال جهانی بونجلاین بیل قحط وجدب وصلح وجنك وافتتاندر جدب دال مهمله ایله قحطه دیرلر پس بونده قحطك عطف تفسیری اولور افتتان امتحان وابتلا معناسنه در جدب بعض نسخه ده ذال معجمه ایله واقع اولمشدر قحط وعدم نباتاتدن وجذب انی چکوب برینه کتورمکدن وارزان اولمقدن کنایت اولور یعنی جمیع احوال جهان مخفوض ومرفوع اولمقدن خالی اولمز کورمزمیسن کاهی قحط وغلا اولور که اول اثر خفض وقبضدر وکاهی برکات وارزانی ظهور قیلور که اول اثر رفع و بسطدر وکاهی احوال عالم جنك وفتنه اوزره اولور که اول قابض وخافض اسملرینك آثاریدر وکاهی صلح وصلاح اوزره اولور که اول باسط ورافع اسملرینك آثاریدر الحاصل حق تعالی حضرتلری بوجهانی وجهان خلقنی خفض ورفع وقبض و بسطله افتتان وامتحان ایلمکدن خالی اولمز پس محبوب حقیقی سالکاری دخی بو اسماء متضاده ایله تربیه ایلمکدن وانلره بو اسملرله تجلی قیلمقدن خالی اولمز اثر قابض وخافض خوف وخشیت ومسکنت ومذلتدر واثر باسط ورافع رجا وانبساط وعزت وشرف و بونلر امثالی اولان صفت وحالتدر ﴿ مثنوی ﴾ این جهان با این دو پراندر هواست * زین دو جانها موطن خوف ورجاست) بوجهان بو ایکی قنادله هواده در بو ایکیسندن جانلر خوف ورجا موطنیدر یعنی بو خفض ورفع فی المثل ایکی قناد کبیدر و بوجهان برقوش کبیدر وقیام ونظام هوا کبیدر بوجهان قوشی بو خفض ورفع قنادلریله بیله هوای انتظامده در وکذلك بو خافض ورافع اسملرندن جمیع جانلر خوف ورجا موطنیدر که خوف اثر خفض وقبضدر ورجا اثر بسط ورفعدر پس جانلرده اولان قبض و بسط وخوف ورجا وغم وشادی هرنه ایسه بو خافض ورافع وقابض و باسط اسملرندن ظهوره کلور (رباعی) یك نیمه رخت الست منکم ببعید * یك نیمه دکر ان عذابی لشدید * کر دولت نبشته یحیی و یمیت * من مات من العشق فقد مات شهید ﴿ مثنوی ﴾ تاجهان لرزان بود مانند برك * در شمال ودر سموم بعث ومرك) تا کم بوجهان مانند برك لرزان اوله شمالده وسموم بعث ومرکده

بعث بعد الموت قبردن قوپاریلوب حیات بولمغه واعمالنك جزاسنی کورمکدن اوتری حشر اولمغه دیرلر بونده بعثله مرك بادسموم تشبیه اولنمشدر وحیات بادشماله تمثیل قیلنمشدر وجهان قدرت باغنده بر برك كبیدر پس تقدیر کلام بویله دیمك اولورکه الله تبارك وتعالی همیشه بو ایکی صفت متضاده ایله جهان خلقنه تجلی قیلمقده در تا کم بو جهان بر برك کبی لرزان اوله حیات دنیویه نك شمالنده که اول حالت بسط ورفعدر ودخی بعث ومرگك سمومنده که اول حالت خفض وقبضدر جهان خلقی بو ایکی ضد اولان صفتلرك وحالتلرك حکمنده و تصرفنده مضطرب اولمقدن ولرزه قیلمقدن خالی اولمیه لر ❊ مثنوی ❊ تاخم یکرنکی عیسی ما * بشکند نرخ خم صدرنك را * کان جهان همچون نمکزار آمدست * هرچه انجارفت بی تلوین شدست) تاکم بزم عیسی مزك یکرنکلکی کوپی صدرنك اولان خمك نرخنی صیه که اول جهان نمکزار کبی کلمشدر هرنه کم انده کتسه دی بی تلوین اولمشدر عیسیٔ مایوردقلرندن مراد خدای تعالی حضرتلریدر واول خالق بیچونه عیسی تعبیر ایلملری معقولی محسوسه تمثیل وعیسی علیه السلام حضرتلرینك احیای اموات ایلمکده صفت حقانیه ایله متصف اولدیغی وخم صدرنکدن مراد الوان مختلفه یی ظهوره کتوردیکی ملابسه سیله در وصدرنك اولان خمدن مراد بو عالم کثرتدر وخم یکرنکدن مراد مرتبهٔ وحدتدر و بو حضرت عیسی علیه السلامك صباغ اولمسنك یکرنك اولان کو بدن کوناکون لونلر اخراج قیلمسنك قصه سی جلد اولده بیان آنکه این اختلافات درصورت روشست سرخنده اوز یك رنکیٔ عیسی بونداشت بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه و بونده بو بیتین شریفینك تحقیقی بویله دیمك اولورکه بو جهان خوف ورجا قنادلریله هوای انتظامده پران اوله و بو ایکیسندن جانلر دخی طوله و بو صفات متقابله وحالات متضاده دن جهان خلقی مانند برك بو عالم کثرتده لرزه قیله شول زمانه دککه بزم عیسی مزك یکرنکلکی کوپی وصدرنك اولان عالم کثرت کوپینك نرخنی ورونقنی کسر ایلیه یعنی بزم واحد حقیقی اولان صباغمزه یکرنك اولان خم وحدتی بونجه یوز الوان مختلفه واشکال متنوعه ایله پر اولان عالم کثرتك رواجنی ورونقنی محو وفانی ایلیوب مرتبهٔ وحدتك تجلی وحکمی ظهوره کله که اول جهان فی المثل طوزلق کبی کلمشدر هرنه که اول مملحه کبی اولان جهان حقیقته کتسه دی بی تلوین اولدی وصبغة الله ایله منصبغ اولوب اختلاف ومغایرت رنکلرندن خلاص ونجات بولدی زیرا مرتبهٔ وحدتك حکمی غیروسوی رنکلرینی محو وازاله ایدیجیدر واول مرتبه یه واصل اولان کندیلکندن فانی اولوب نور وحدتله یك رنك اویجی واتحاد قیلیجیدر مثلا مملحه لر واردرکه اکا اشترو خرواسب واستر جیفه لرنی القا

ایلسه‌لر بر نیچه زماندنصکره انلرك مرده اولان جسدلری تبدیل اولوب پاك و لطیف
نمك اولور وجمله‌ٔ نمکزار ایله یکرنك اولوب اتحاد قیلور * مثنوی * خاکرا بین
خلق رنکارنکرا * میکند یکرنك اندر کورها * این نمکزار جسوم ظاهرست *
خودنمکزار معانی دیکرست * آن نمکزار معانی معنویست * ازازل آن تاابد اندر
نو بست) مثلا سن بو خاکی کور رنکارنك اولان خلقی قبرلرده یکرنك ایلریه‌سنی
خاکده دخی بو خاصیت واردر که کونا کون اولان مخلوقك جسملری اکا داخل
اولدقده وقبر ایچره نیچه زمان قالدقده اول اجسام مختلفه واجساد متنوعه
چوریوب عاقبت خاك اولور و یکرنك اولمق مرتبه‌سن بولور بو خاك ظاهر اولان
جسملرك نمکزاریدر که انلردن مغایرت واختلافی کیده‌روب جمله‌سنی یکرنك ایلر
خودنمکزار معانی بونك غیریدر اول نمکزار معانی حسی وصوری دکلدر بلکه معنویدر
فنا وزوال ظاهر اولمز ازلدن ابده دك اول یکیلکده در و نمکزار معانیدن مراد عالم
وحدتدر که انده عقول وارواح وافهام رنکلری اولمز واول مرتبه‌ده بوجمله
موجودات مختلفه‌نك تعینلری قالمز مثلا حضرت عیسی علیه السلام بر کوپدن
یوز کونه رنکلو جامه‌لر اخراج ایدوب وینه بوجمله‌یی اکا ادخال ایلدکده بیاض
وساده اولدیغی کبی صباغ حقیقی دخی بوقدر اشکال مختلفه وموجودات متنوعه‌یی
مرتبهٔ وحدتدن بو عالم کثرته اخراج ایلدی بعده بونلری ینه افنا واماته ایلیوب عالم
باطنه ادخال ایلدکده بونلرك جسملری وشکللری نیچه فانی اولورسه انوار وحدتك
غلبه‌سیله بونلرك معنوی اولان وجودلری دخی محو وفانی اولور پس خاك نمکزار
جسوم اولدیغی کبی مرتبهٔ وحدت هم نمکزار معانی اولور * مثنوی *
این نو یراکهنکی ضدش بود * وآن نوی بی ضد و بی ندوعدد * آنچنان کز صقل
نور مصطفی * صدهزاران نوع ظلمت شد ضیا) بو نولکه کهنه‌لك انك ضدی
اولور واول نولك بی ضد و بی ند و بی عدد اولور یعنی بو عالم صورتده اولان
یکیلك وتازه‌لکك ضدی اسکیلك وفرسوده‌لکدر که بو عالم کون وفساددر اما اول
عالم وحدت همیشه ضد وندن وکثرت وعددن بری وعاریدر انکیچون اول همیشه
تازه ونودر اصلا انك صفاسنه خلل وکدر کلمز انچلاین که حضرت مصطفی صلی الله
علیه وسلمك نور شریفنك صقلندن یعنی صفا وروشنالکندن نیچه یوز بیك انواع
ظلمات ضیا اولدی صقل لغتده پاصدن اچغه دیرلر بونده صفا معناسنه استعاره
اولنمشدر ظلمتك انواعی واردر مثلا شك وشبهه وریب وجهل وغفلت وشرك
وکفر ومعصیت کبی بوجمله‌سی ظلمات معنویه‌در اول حضرت علیه الصلوة
والسلامك نورنك صفاسندن انواع ظلمات زائل اولوب ضیایه تبدیل اولدی واول
انواع ظلماتی بو بیتله تفسیر ایدوب بیورر * مثنوی * ازجهود ومشرك

وترسا ومغ * جملكی یکرنك شدزان الب الغ) جهود دن ومشرکدن وترسادن ومغدن جمله سی یکرنك اولدی اول دلاور اولان پادشاه اعظمدن الب پهلوانه دیرلر الغ اولو خانه دیرلر مغ آتش پرسته وانلرك کشیشلرینه دیرلر و بوذکر اولنان طائفه نك هر بریسی انواع ظلماتدن نیجه ظلمتلره مبتلا اولمشلردی وحقیقت کاری کوره مدکلرندن اختلاف وتفرقه ده قالمشلردی چونکم اول سلطان عالیشانڭ ظهوره کلدی وانك نور شریفی بوطوایف مختلفه نك اوزرینه پرتو صالدی بونلرك میانندن اختلاف ومغایرت کیدوب و بونلرك هر بریسی ایمان واسلام اختیار ایدوب یکرنك اولوب موحد اولدیلر و کنفس واحدة ایمان واسلام طریقنده اتحاد قیلدیلر

﴿ مثنوی ﴾ صدهزاران سایه کوتاه و دراز * شدیکی درنوران خورشید راز * نه درازی مانده نی کوته نه پهن * کونه کونه سایه در خورشید رهن) اوزون وقصه نیجه یوز بیك سایه اول خورشید رازك نورنده براولدی سایه دن مراد بونده عقیده وملتدر که عقیده وملت عقلك سایه سی کبیدر یعنی سایه کبی کوتاه ودراز اولان نیچه یوز بیك عقاید مختلفه وملل متنوعه هرنه ایسه اول خورشید رازك نورنده جمله سی برملت اولدی و برعقیده اوزره اتفاق واتحاد قیلدی و یکرنك اولمق مرتبه سن بولدی و بونلرك عقیده لرنده وملت ومذهبلرنده نه اوزونلق ونه قصه لق ونه عریضلق قالدی قالدی زیرا بونلرك اکثری اول طریق مستطیله صاحبلری ایدی و بعضسی دخی مشبهه و بعضسی دخی مجسمه ایدی پس بونلرك هر بریسنك عقیده سی ومذهبی دراز و کوته وعریض سایه لر کبی ایدی پس بوکونا کون اولان ظلال معنوی اول خورشید الهیده رهن اولدی وانك نور پاکیله زوال بولدی پس جمله سی نور توحیده مستغرق اولوب صراط توحید اوزره اتحاد قیلدی

﴿ مثنوی ﴾ لیك یکرنکی که اندر محشرست * بدو برینك کشف وظاهرست * که معانی آن جهان صورت شود * نقشها مان درخور وخصلت شود) ولیکن یکرنکلکله محشرده واردر ایو و کوتو اوزره مکشوف وظاهردر زیرا اول جهان حقیقتك معانیسی صورت اولور بزم نقشلریمز خصلته لایق اولور یعنی بو دنیاده اول خورشید راز حضرتلرینك نورندن صدهزاران کوناکون سایه لر یکرنك اولدی واتحاد قیلدی ومؤمن وموحد اولمق مرتبه سنی بولدی ولکن شول یکرنکلکله روز محشرده واقع اولسه کرکدر اول یکرنکلك ایو کوتو هرنه قدر اهل محشر وار ایسه انلرك جمله سنه مکشوف وظاهر اولمق مقرردر وروز محشرده اولان یکرنکلکدن مراد وحدت مطلقه نك ظهور قطعیسی وجمیع اهل محشره ظاهر ومکشوف اولمسی وجمیع اهل محشر اکر مشرك واکر کافر واکر جاهل واکر غافل الحاصل نیك

وبد واصلح وافسد هرنه‌ایسه یکرنك اولوب مؤمن وموحد اولمق وجمله‌سی وحدانیت حقی مشاهده ومعاینه قیلمق مقرر ومحققدر اصلا اول کونده برکافر وبرمشرك قالمیه وحضرت حقه وانبیای عظامه برانکار ایلر اولمیه زیرا اول جهان حقیقتك معنالری روز محشرده مصور اوله وحالا معقول اولان وروحانی اولان اوصاف واسرار واحوال عیانه کله اول کون بزم نقشلر بمز وشکللر بمز خصلتمزه لایق ومناسب اوله مثلا کور حیوان خصلتلرندن قنغی حیوانك خصلتی وصفتی غالبه ایسه اول صفت غالبه اوزره موصوفه نقش وصورت ویرلوا کر حیوان صفتلرندن وخصلتلرندن قورتلمش وصافی وساده اولمش کسه ایسه انسان صورتنده حشر اوله وانسانك صورتلرنده دخی بودنیاده تفاوت اولدیغی کبی انده دخی تفاوت اوله ﴿ مثنوی ﴾ کردد آنکه فکر نقش نامها * این بطانه روی کارجامها) اول وقتده فکر نامه‌لرك نقشی اولور بواستار جامه‌لرك کاری ویوزی اولور نامها نامه‌نك جامها جامه‌نك جمعیدر نامه‌لردن مراد دفاتر اعمال وجامه‌لردن مراد اجساد نسوان ورجال اولور بطانه استاره دینور وانسانك بودنیاده اولان فکری وذکری فی المثل جامه‌لرك استاری کبیدر واشکال ظاهره جامه‌لرك یوزی کبیدر برکسه فی المثل جامه‌لرك ایچنی طشره‌یه طشره‌سنی ایچرویه دوندردیکی کبی حق سبحانه وتعالی حضرتلری هم هرکسك باطنی ظاهره کتورر وسرایر وضمایرینی عیان مرتبه‌سنه یتورربودنیاده هرکس صور محسوسه‌یی نیجه کورر ومعاینه قیلور ایسه اول کونده هم احوال باطنه وافکار کامنه‌یی هم ظاهر وپیدا مشاهده ومعاینه قیلور نته‌کم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر اول وقتده قلبده مستقر وثابت اولان فکر وذکر صحایف اعمالك نقشلری اولور (یبعث الناس علی نیاتهم) حدیثك موجبنجه ناس قلبلرنده ثابته اولان فکرلرینك ونیتلرینك اوزرینه بعث وحشر اولور پس فکردن مراد بونده صحیفهٔ دلده ثابت اولان فکر ودرون جانده قرار قیلان نیت وذکراولور ودخی (یبعث الناس علی ماماتوا علیه) حدیث شریفك حسبنجه هرنه‌حالت وهرنه کونه فکر ونیت اوزره اولسه انك اوزرینه حشر اولور پس حالا بودنیاده وجود جامه‌لرینك استاری کبی اولان نیتلر وفکرتلر یوم قیامتده وجود جامه‌لرینك کارلرینك یوزی اولور وباطنده اولان (یوم تبلی السرائر) آیت کریمه‌سنك فحواسی اوزره ظهوره کلور ﴿ مثنوی ﴾ این زمان سرها مثال کاوبیس * دوك نطق اندر ملل ضدرنك ریش) بوزمان سرلر کاوه بیس مثالیدر نطق اکی ملتلرایچره صدرنك اکر بجیدر بیس اصلنده ابرصه دیرلر بونده الاجه معناسی مراد اولور ونطق بونده ایکه تشبیه ونطقدن ظهوره کلان انواع کلمات کونا کون ورنکارنك

اولان ایلیکلره تمثیل قیلنمشدر پس تحقیق معنی بویله دیمك اولور که بوزمان بودنیاده سرلر وقلبلر آلاجه صغیر کبیدر ونطق ایاك کبیدر وناطق ایلك اکیرن کمسه کبیدر پس هرملت ایچره بونطق اکی کندینك درونده اولان عقیده سنی وفکر ونیتنی اکیروب ظهوره کتور یجیدر فی المثل بر پرده برنیجه بوز ایلك اکر یجی کمسه اولسه انلرك هر بریسی بر کونه ایلك اکرد یکی کبی بر پرده هم بتمش ایکی ملتك اهلی اولسه لابد انلرك دهانندن صدور ایلین کلمات هم کندی سرلرینك وعقیده لرینك مقتضاسی اوزره اولسه کرکدر چونکم ملل مختلفه نك عقاید واسراری لابد بری برلرینه متغایر اولدیسه انلرك لسانندن ظهور ایلین کلمات دخی بری برلرینه متغایر ومخالف اولور وانسانك لسانندن ظهوره کلان کلمات والفاظ درونده اولان اسرار وافکاره دلالت قیلور و بولسان عاقل وعارف اولنلره ترجمان اسرار نهان اولور * المرء مخفی تحت لسانه * حدیثی هم بومعنایه شهادت قیلور چون عاقل وعارف برکسه نك عقیده سنی وسرنی بیلك ومرتبه سنه وصورت باطنه سنه عالم وآگاه اولمق ایسته سه انی نطقه کتورر پس انی نطقه کتوروب نه کونه رشتهٔ الفاظی اکیررسه انك فکرنی وسرنی اندن بیلور پس عارف وعاقله اسرار حشر! برقاج وجوه ایله بودنیاده معلوم اولور جملهٔ وجهلردن بریسی لساندن ظهوره کلان قول و بریسی دخی اعضادن صدور ایلین فعلدر اکر خلقك اغزلری مختوم اولسه وهر بری نطقه کلیوب سکوت قیلسه انلرك اللری وایقلرندن صدور ایلین فعل وحرکت باطنلرینه دلالت قیلور وعارف وعاقله اسرار کامنه یی افعال ظاهره مخبر ومعلم اولور ﴿ مثنوی ﴾ نوبت صدر نکیست وصد دلی * عالم یکرنك کی کرد دجلی) بوزمان صدرنکلك وصد دلاك نوبتیدر عالم یکرنك قچن جلی اولور یعنی بودنیا شمدی یوز درلو اولمق و کوناکون عقیده ایله پراکنده دل اولمق وهرملت بری برلریله اختلاف قیلق وحق بودر و بزم مذهب ومسلکمز ودین واییمز مقبولدر دیوادعا ایلمك اوزره در پس یکرنکلك عالمی ووحدت مطلقه مرتبه سی بوعالم اضداد وکثرتده قچن منجلی اولور ونیجه ظهوره کلور ﴿ مثنوی ﴾ نوبت زنکست رومی شد نهان * این شبست وآفتاب اندر رهان * نوبت کرکست ویوسف زیرچاه * نوبت قبطست فرعونست شاه) حالا نوبت زنکیدر ورومی نهاندر بودنیا شبدر وآفتاب رهانده در زنکیدن مراد شول قاره یوزلو اولان ظلمانیلر وجسمانیلر وشیطانیلردر ورومیدن مراد اول بیاض یوزلو اولان روحانیلر ونورانیلر وربانیلردر پس شمدی بودنیا حالا جسمانیلرك وظلمانیلرك وشیطانیلرك ظهور وغلبه سنك وکروفرنك وعزت وشرفنك وقتی ونوبتیدر آق یوزلو اولان روحانیلر نهان

ومخفيدر بو دنيا فی المثل شب مظلم كبيدر زيرا آفتاب حقيقينك طلوع وظهوری رهنده‌در شول دمكه آفتاب حقيقی طلوع ايليه صبح آخرت ظهوره كلور واول كونده سرایر وضمایر هرنه‌ایسه پيدا واشكار اولور شمدی بو دنيا قوردلر نوبتيدر ويوسف زیرچاهده‌در بو دنيا نوبت قبطدر وفرعون شاهدر كركدن مراد حقود وحسود اولان وسباع وذياب اوصافيله اتصاف قيلان كسه‌لر اولور ويوسفدن مراد صورت باطنه‌لری جميل ومليح اولان ومحبوبيت مرتبه‌سن بولان واوصاف الهيه ايله اتصاف قيلان كسه‌لر اولور وقبطيدن مراد اهل نفس وفرعوندن مراد نفس اماره اولور تقدير كلام بويله ديمك اولور كه بو دنيا شمدی قوردكبی درنده اولان حقودلرك وصفات سباعيه ايله اتصاف قيلان حسودلرك رونق وغلبه‌سی نوبتيدر يوسف عليه السلام كبی جميل الشكل اولان روحانيلر ونورانيلر چاه مسكن ايچره قالمشلر واختفا وتستر قيلمشلردر بو دنيا شمدی نفس اماره اولان قبطی سيرتلرك ظهوری وتفاخری وقتيدر زيرا فرعون كبی قوی ومتمرد اولان نفس امارة بالسوء بو دنياده شاه وحاكمدر پس هر كيم تابع نفس اماره اولورسه محسوس اولان دولتده وشرفده ونعمتده وراحتده ويمكده وايچمكده ومعيشتده وخوش كچمكده اهل آخرت واصحاب حقيقت اوزره غالبلردر زيرا بو دنيا انلرك نوبتی دكلدر انلرك نوبتی يوم آخرتده كلور ﴿ مثنوی ﴾ تاز رزق بی دریغ خيره خند * اين سكانرا حصه باشد روز چند) تاكم خيره خند اولان رزق بی دریغدن بو كلابه برقاچ كون حصه اوله خيره‌خند بيهوده وبی معنی كولیجی ديمكدر وسكاردن مراد اهل نفس واهل دنيا واصحاب زرق وريادر ورزق بی دريغدن مراد رزق جسمانيدر كه اهل كفره واهل ايمانه وجميع انسانه وحيوانه دريغسز ويرلمشدر وبونلردن هر بريسنه قسمت اولان حصه معينه‌لری هرنه‌ايسه يومافيوما ايركورلمشدر وبورزق بی دريغك خيره خند اولمسی بوسك سيرت اولان طائفه‌نك بيهوده يره يوزلرينه كولمسی وبونلرك انك ظاهرنه باقوب مخدوع اولمسی اعتباريله در پس توضيح معنی بويله ديمك اولوركه بو دنيا اكرچه‌ون كركان وسكانك مرزوق اولمسنك وعيش ونوش قيلمسنك وقتی ونوبتی اولدی ديرايسك تاكم بيهوده يره يوزه كوليجی واحقلر الدايجی اولان دريغسز رزق عامدن بوكوپكاره برقاچ كون بودنياده حصه اوله وبونلر بورزق جسمانی ايله برابكی كون زند كانيلك قيله وكثرت ارزاق واموال الله فخر وناز ايلمكه مشغول اولوب ارزاق الهيدن ودولت ابديدن غافل وجاهل قاله ﴿ مثنوی ﴾ دردرون بيشه شيران منتظر * تاشود امر تعالوا منتشر * پس برون آيند ان شيران زمرج * بی حجاب حق نمايد دخل وخرج) بيشه ايچره شيرلر منتظردر تاكم امر تعالوا منتشر اوله پس

اول شیرلر مرجدن اول زمانده طشره کلورلر برحجابسز حق تعالی حضرتلری دخل وخرجی کوسترر شیرلردن مراد صالحلر ومتقیلردر مرج چراکاهه دیرلر بونده مرجدن مراد بودنیا اولور نته کم بیشه دن مرادهم بودنیا اولور اولوردرون بیشه دن مراد مقابر اولمقده جائزدر ودرون دنیا اولمقده جائزدر یعنی بودنیا بیشه سنك درونده آخرت شیرلری وحقیقت میدانك دلیرلری منتظر اولمشلر وترقب وترصد قیلمشلردر تاکم حق سبحانه وتعالی حضرتلرینك بوجله یه بوچراکاه دنیادن میدان عرصاته کلك دیوامر ایلسی منتشر اوله چونکم بو حقیقت شیرلرینه وآخرت میدانك دلاورلرینه ودلیرلرینه حق سبحانه وتعالی حضرتلرندن ای بنم صالح اولان بنده لرم اول دنیا مرعالرندن بوآخرت سراینه کلك دیوامر اولنه ودعوت قیلنه پس اول حقیقت ارسلانلری مرج دنیادن چیقوب آخرت صحراسنه طشره کاورلر ومیدان عرصاته واصل اولورلر حق تعالی حضرتلری جمیع حجابی رفع ایلیوب بلاحجاب انلره دخلی وخرجی کوسترر دخلدن مراد محصول اخروی وخرجدن مراد مصروف دنیوی اولور یعنی حق سبحانه وتعالی حضرتلری بونلر دنیاده نه خرج وصرف ایلدیلرسه وبازار آخرتده بونلر نقدر دخله ومحصوله واصل ونائل اولدیلرسه بی حجاب و بی نقاب جمله سنی بونلره عیان و بیانه کتوروب کوسترر ❊ مثنوی ❊ جوهر ایشان بکیرد برو بحر ❊ پیشه کاوان بسملان روزنحر ❊ روزنحر رستخیز سهمناك ❊ مؤمنانرا عید وکاوانر اهلاك) بونلرك کوهری برو بحری طوتار الاجه صغرلر روزنحرك بسملری بدر سهمناك اولان رستخیزك نحری کونی مؤمنلره عید وکاوره هلاکدر روزنحر قربان بیرامنك صلات قلندیغی واضحیه ذبح اولندیغی کونه دیرلر روز قیامت عید اضحیه نك یوم نحری کبیدر اولاحیوان سیرتلرانده تیغ قهر ایله قتل اولنوب هلاك اولدقلری ملابسه ایله وثانیا اصناف خلایق انده جمع اولوب کیمی کربان کیمی خندان و کیمی نالان و کیمی دخی شادان اولدیغی وبعضلری کوناکون نعمتلر ودرلو درلو راحتلرله تعیش قیلدیغی و بعضلر دخی فقیر وکدا الرکبی دردلر وغملرده قالدیغی اعتبارله چونکم روز رستخیزی یوم نحره تشبیه ایتدیلر اکا مناسب بودنیاده اولان ایچلری الاجه صغرلرك اول کونده حاللری نیجه اوله جغنی بوبیتلرله بیان ایدوب بیوررلری اول حقیقت شیرلری وعرصهٔ قیامتك دلیرلری اولان انبیا واولیا وصلحا ومؤمنك جوهر روحانیه لری برصوری و بحرمعنایی طوتار و بونلرك شرف ودولتی ظاهر و باطنی احاطه ایدر امانلرك که ایچلری سوء عقیده وافکار فاسده ایله آلاجه وقراجه صغرلر کبیدر اول نحر وقتل کونی اولان روزقیامتك مذبوحلری وکشته لری بدر اول سهمناك وهولناك اولان قیامتك یوم نحری مؤمن ومتقی اولنه عید وعاصی وکافر

اولان حیوان سیرتلره قهر وهلاك كونیدر بونلر اول كونده بالكلیه اولوب كیتمه‌لر
بلكه برمرتبه تیغ قهرله مذبوح وكشته اوله‌لر كه یالیتها كانت القاضیة دیوموتی
تمنی قیله‌لر اندنصكره شول نار كبرایه داخل اوله‌لر (لایموت فیها ولایحیی) آیتنك
حسبنجه انده نه اوله‌لر ونه حیات بوله‌لر ﴿ مثنوی ﴾ جمله مرغان آب آن روز بحر
* همچو كشتیها روان بر روی بحر * تاكه یهلك من هلك عن بینه * تاكه ینجو
من نجا واستیقنه) جمله صوقوشلری اول بحر كونی كشتیلر كبی روی بحرا اوزره
روان اولورلر اما صوقوشی اولمینلر اول كونده غرق وهلاك اولورلر تاكم هلاك اوله
شول كمسه كه بینه‌دن هلاك اولدی تاكم ناجی اوله شول كمسه كه ناجی اولدی
ومستیقن اولدی بو بیت سورهٔ انفالده اولان بو آیت كریمه‌یه اشارت اولور قال
الله تعالی (لیقضی الله امرا كان مفعولا) یعنی تاكم الله تعالی حكم ایلیه شول امری كه
ازل ازالده انك اشلنمسی لایق وجدیر اولمشدی اول ازلده مفعول اولان امر اولیایه
نصرت واعدایه قهر ونقمتدر (لیهلك من هلك عن بینة) لام مفعولا لفظنه
متعلقدر ومعنی اول امر انكچون مفعول اولدیكه تا هلاك اوله شول كمسه كه حجت واضحه‌دن
هلاك اولدی (ویحیی من حی عن بینة) ودخی حی اوله وزندكانلك بوله شول كمسه كه
حجت واضحه‌دن حی اولدی بونده هلاك عذاب وعقابدن وحیات نجات وثوابدن
استعاره دردیمشلر یعنی اول امر مفعول اولدی تاكم حجت واضحه‌دن عذابه لایق اولان
معذب اوله ودخی اول حجت واضحه‌دن عذابه مستحق اولمین عذابدن نجات
بوله وحیات ابدیه‌یه واصل اوله اگرچه بو آیت كریمه قتال حقنده وارده ونازله اولمشدر
اما حضرت مولانا قدس سره آخرتده اولان قتله وحیاته وهلاكه ونجاته حمل
ایدوب انبیا واولیا وصلحا واتقیا وجمیع مؤمنلری صوقوشلرینه تشبیه ایدرلر
ومشركلری وكافرلری وعاصیلری وفاسقلری هم كنایت طریقیله دریایه آشنا
اولمین قوشلره تمثیل ایدوب روز قیامتی دریایه بكزه‌دوب بیوررلر جمیع صوقوشلری
كبی اولان انبیا واولیا وصلحا واتقیا اول ذبح وهلاك كونی كشتیلر دریا اوزره نیجه
روان اولورلر وسیر قیلورلر ایسه انلرك جمله‌سی اول دریای قهر وبحر جلال
وهیبت اوزره سفینه‌لر كبی روان اولورلر وسلامتله سیر وحركت قیلورلر اصلا بونلره
اول بحر قهر وغضب ضرر وزیان ویرمز واول یوم محنت وتعب بونلره الم
واضطراب ایركورمز اما اول كمسه‌لر كه بو دنیاده صوقوشلری اولمیه ودریای
حقیقتله آشنالق قیلمیه‌لر انلر مرغ خاكی دریایه دوشدكده عذاب چكدیكی وهلاك
اولدیغی كبی عذاب چكوب وهلاك اولورلر واول كونك ظهوری واول روز بحر
وقهرك بروزی انكچوندر كه حجة واضحه‌دن هلاك اوله وعذاب وعقابه كرفتار كله

اول كسه علم الله ده هلاك اولدى وعذابه مستحق اولدى ايدى ودخى حجت بالغه دن حيات ابديه بوله مز قهر وعذابدن خلاص اوله شول كسه كه ازل ازالده علم الله ده حى اولدى وعذاب خدادن نجات بولدى ايدى (فلله الحجة البالغة) آيتنك مصداقنجه الله تعاليك خلق اوزره بينه سى وحجة بالغه سى واردر خلقك الله اوزره بينه سى وحجت بالغه سى يوقدر پس هر شول كسه كه اول يوم نحر وقهرده مقهور وهلاك اوله كنديك اول قهره وهلاكه مستعد ومستحق اولديغنى بيلور زيرا بينه دن وحجت بالغه دن هلاك اولور اول دكلدر كه بلا بينة ولاحجة هلاك اوله وشول كسه لر كه عذاب خدادن نجات بوله لر وحيات ابديه يه واصل اوله لر انلرهم بينه دن نجات بولورلر وكنديلرك اول نجاته مستحق اولدقلرنى كماليله بيلورلر وبونلر حالا بو دنياده ايكن هم اول كونه استيقان ايلدى ولسانله دخى بن اول كونه وانك احواله مؤمن وموقنم ديو سويلدى واستيقنه ده اولان ضمير بيت اولده اولان روز نحره راجع اولور ﴿ مثنوى ﴾ تاكه بازان جانب سلطان روند * تاكه زاغان سوى كورستان روند * كاستخوان واجزاى سركين همچونان * نقل زاغان آمدست اندرجهان) تاكم بازلر سلطان جانبنه كيده لر تاكم زاغلر كورستان جانبنه كيده لر كه استخوان وسركين اولان اجزاى نان كبى جهان ايچره زاغلرك نقلى كلمشدر بازلردن مراد علوم ومعارف وحكم ولطايف صيد ايلين و پادشاه حقيقى ايله آشنا اولان وجيفه خوار اولمقدن واكل سحت قيلمقدن اجتناب قيلان وزاغلردن مراد جيفه خوار اولان واكل سحت قيلان ومالايعنى سويلين اهل دنيا واصحاب نفس وهوادرلر كورستاندن مراد بودنيادر كه اهل دنيا مرده لر حكمنده در و بودنيا انلره مسكن اولديغى اعتبار ايله كورستان كبيدر وزاغلر اكثر كورستانه مائل اولوب انده جيفه وسركين يدكلرى كبى اهل دنياهم بودنيايه مائل اولوب جيفه وسركين يمكدن خالى اولمزلر پس تقدير كلام وتعبير مرام بويله ديمك اولور كه اول يوم نحردن وقهردن مقصود اندن كركسه بودنياده اولان يوم قتال اولسون وكركسه يوم قيامتده اولان عذاب ونكال اولسون انكچون ظهور ايلر تاكم علوم ومعارف شكار ايلين بازان معنوى سلطان حقيقت جانبنه كيده واول يوم نحرك ظهور ايلديكى واسطه ايله جناب عزت طرفنه پرواز ايده تاكم زاغلر دخى بودنيا جانبنه كيده لر وجيفه خوار اولمغه ميل ومحبت ايده لر زيرا كيكلر وسركين وملوث اولان جزولر نان كبى زاغ سيرت اولان اهل دنيانك نقل وغداسى كلدى بوجهانده انلرك تعيشى ونقلى انجق كلاب كبى كيك ياله مقدر ﴿ مثنوى ﴾ قند حكمت ازكجا زاغ ازكجا * كرم سركين ازكجا باغ ازكجا) قند حكمت قندن زاغ قندن كرم سركين قندن باغ قندن يعنى بونلرك مابيننده اصلا مناسبت يوقدر

حكمتكه تحقيق علمده واتقان عملده وقولده وفعلده اصابت قيلمقدن عبارتدر
فى المثل قند كبيدر وشكر روحانيدر واهل دنياكه زاغ سيرتلردر بو شكر روحانى
اولان حكمتدن نيجه غذا پذيز اولورلر كه حكمتله انلرك ماببنده مناسبت يوقدر
وعلم ومعرفت باغ كبيدر واهل نفس واهل شهوت نجاست بوجكى كبيدر نجاست
يكه مبتلا اولان اهل شهوت علم ومعرفت باغندن حظ ايلمزكه علم ومعرفت باغى
بو دنياده رياض جنت كبيدر پس كرم سركينله باغك مناسبتى اولمديغى كبى
اهل دنيا واهل شهوتله دخى علم ومعرفتك ورياض جنتك مناسبتى اولمز ﴿ مثنوى ﴾
نيست لايق غزو نفس ومرد غر * نيست لايق عود ومشك وكون خر) غزو نفس
ومرد غره لايق دكلدر وعود ومشك وكون خره لايق دكلدر غزو نفس غزاى نفس
ديمكدر كه اندن مراد نفس كافر ايله جهاد اكبر قيلمقدر ومرد غر مرد قحبه ديمكدر
مراد شرع عندنده وطريقتده مخنث طبيعت اولان ونفس وهوايه اطاعت قيلان
نامردلردر يعنى نفس كافر ايله غزا ايتمكه ومجاهده قيلمغه مخنث طبيعت اولان
مرد غر لايق دكلدر نته كم عود ومشك اشك دبرينه لايق دكلدر علم وحكمت
وحق تعالى يه طاعت عود ومشك كبيدر واهل نفس واهل شهوت واصحاب جهل
وغفلت اشك دبرلرى كبيدر انلره لايق اولان نجاست وسركين محلى اولمقدر وعلم
وعمل عود ومشكى انلره مناسب ولايق دكل زيرا انلر مخنث سيرتلر وقحبه طبيعتلردر
اولا كسب علم ايتمك وعلميله عمل ايتمك نفسله غزا ومجاهده ايتمكدر نفسله غزا ومجاهده
ايتمك ايسه هر مخنث طبيعت وزن سيرت اولان كسه يه ميسر اولمز ﴿ مثنوى ﴾
چون غزا ندهد زنانرا هيچ دست * كى دهد آنكه جهاد اكبرست) چونكه زنلره
غزا ايلمك هيچ ال ويرمز اول كه جهاد اكبردر نيجون ال ويرر يعنى كافرلرله غزا
ايلمك وفى سبيل الله مجاهده قيلمق عورتلره ميسر دكلدر وشرع شريفده انلره هم
كفارله غزا ايلمك تكليف اولنمامشدر پس نفسله مجاهده ايلمك انلره نيجه ميسر اولور
كذلك زن سيرت ومخنث طبيعت اولانلره هم جهاد اصغر ايلمك ميسر اولمز پس
جهاد اكبر ايلمك نيجه ال ويرر ونه حالله ميسر اولور چونكه چون غزا ندهد زنانرا
هيچ دست بيوردبلر بو يله ديمكدن زنلر ايچره خود مرتبهٔ كماله ايرمش ومعنده نيجه
بيك رجالدن ايلرو كچوب رستم سيرت وپهلوان طريقت اولمش سعادت مشحون
خاتونلر واردر ديمك سؤالى لازم كلدى بو سؤاله كوره بو بيتلرله جواب ويروب
بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ جز بنادر در تن زن رستمى * كشته باشد خفيه همچون
مريمى * آنچنانكه در تن مردان زنان * خفيه اند ومادة از ضعف جنان)
زن تننده بر رستم بر مريم كبى خفيه اولمش نادردن غيرى دكل نادردر انجلين كه
مردلر تننده زنلر خفيه دررلر وضعف جناندن ماده دررلر يعنى نسا صورتنده رستم

كبي رجال مرتبه‌سنه بالغ اولمش وكمال بولمش ومريم حضرتلري كبي زن‌لنده خفيه ونهان اولمش خاتون قتي نادردر (النادر كالمعدوم) مفهومنجه نادرايسه معدوم حكمنده‌در كذلك بونك كبي مردلر صورتنده نيجه زنلر خفيه و پنهاندررلر وعورتلر كبي قلبلري ضعيف وقورقاق اولدقلري جهتدن ماده حكمنده اولمشلردر پس نسادن كماله ايرمش آز رجالدن كماله ايرمش چوقدر نته‌كم بوحديث شريف بومضمونه دلالت ايلر قال صلى الله تعالى عليه وسلم (كمل من الرجال كثير ولم يكمل من النساء الا آسية امرأة فرعون ومريم بنت عمران وان فضل عائشة على النساء كفضل الثريد على سائر الطعام) رواه احمد ومسلم والبخاري والترمذي وابن ماجه عن ابي موسى رضي الله عنهم ﴿ مثنوی ﴾ آن جهان صورت شودان مادكى * هركه درمردى نديد آمادكى) اول جهانده اوماده‌لك صورت اولور هرشول كسه مردلكده آماده‌لك كورمدى ماده ديشي آماده مهيا معناسنه‌در يعني هرشول كسه كه بومردلك بدننده عالم آخرته مهيا اولمق كورميه ورونق قيامت ايچون مستعد ومناهب اولميه اول كسه صورتا مرد ايسه ده باطنا ماده حكمنده‌در اول جهانده (يوم تبلى السرائر) فحواسنجه انك معنوى اولان مخنثلكى صورت باغلر وحال درونى هرنه ايسه ظهور ايلر واكا كوره جزاسن بولور ﴿ مثنوی ﴾ روزعدل وعدل داددرخورست * كفش آن پا كلاه آن سرست) روز عدلدر وعدل درخورى ويرمكدر مثلا كفش پايك لايقى وكلاه باشك لايقيدر يعني اول يوم نحر وبحر قهر كه مراد اندن جهان آخرت ويوم قيامتدر اول كون يوم عدالتدر وعدالت هرشيئه لايق ومستحق اولديغى شانى ويرمكدر مثلا پايه لايق اولان كفش وباشه لايق اولان تاجدر پس عدالت هرحق مستحقنه ويرمك اولمجق پايه كفشى ويرمك وباشه تاجى ايركورمك عدالت اولور پس يوم دينده هركس نه‌مرتبه‌يه لايق ايسه آنى بولور واول عادل پادشاه هركس نيه لايق ايسه اولى كسه‌يى اكا ايركورر ﴿ مثنوی ﴾ تاطلب دررسد هرطالبى *

تابغرب خودرود هرغاربى * نيست هرمطلوب ازطالب دريغ * جفت تابش شمس وجفت آب ميغ) تاكم هربر طالب مطلبنه ايريشه تاكم هر بر غارب كندى غربنه كيده هر مطلوب طالبندن دريغ دكلدر مثلا شمس جفت تابش وآب جفت ميغدر يعني عادل اولان حق تبارك وتعالى حضرتلري هرشى نيه مستعد ومستحق ايسه انى اكا ويرر وهر كس نه‌نك طالبى ايسه انى اكا ايركورر تاكم هر برطالب لابدكندو مطلبنه ايريشور وهر غارب اولان لابدكندو مغربنه كيدر وانده غروب ايدرهر برمطلوب كنديك طالبندن دريغ دكلدر نته‌كم بو عالم صورتده تابش قرص آفتابه هروجهله طالب واكاطالب اولمغه مستعددر پس

ایراقده و بقیده هرنه ایسه شمس تابشه وتابش دخی شمسه جفت ومقارندر بری برلرندن مفارقتلری اولمز وکذلك آب دخی معدنده سحابك طالبیدر پس انلر دخی بری برلرینه جفت ومقارندر کورکه حق تعالی ابی آفتابه وتابشی سحابه ویرمدی بلکه ابی سحابه وتابشی آفتابه ویردی وهرشیئه کندی لایقنی ایرکوردی کذلك هرطالبه مطلوبنی ایرکور بجیدر ﴿ مثنوی ﴾ هست دنیا قهرخانهٔ کردکار * قهر بین چون قهر کردی اختیار * استخوان وموی مقهوران نکر * تیغ قهر افکنده اندر بحر و بر) دنیا قهرخانهٔ کردکاردر چونکم قهر اختیار ایلدك قهر کور مقهورلرك استخوانی وموینه نظر ایله تیغ قهر انلری بر و بحره براقدی یعنی بودنیادار محنت وسرای قهر آفتدر چونکم کردکار حضرتلرینك قهر خانه سنی اختیار ایلدك پس عاقبت قهر وهلاك اولمغی کور واکر شمدی سن مقهور اولمدك ایسه بو قهر خانه اولان دنیایی اختیار ایلیوب عاقبت مقهور اولان طائفه نك کیکاربنی وقبللارنی دیدهٔ عبرتله کورکه حق تعالی حضرتلری (فسیروا فی الارض فانظروا کیف کان عاقبة المکذبین) بیوردی لازم کلدیکه یریوزنده سیرایله سن ومفسد ومکذب اولان طائفه نك عاقبتلری نیجه اولدیغنه نظر قیله سن که حق تبارك وتعالی حضرتلرینك تیغ قهری انلرك بعضنی بحره براغوب هلاك ایتدی مثلا نوح قومی کبی و بعضنی دخی برده هلاك ایدوب ساکن اولدقلری یردن بحره چقاردی مثلا لوط قومی کبی که اول بحر هنوز دخی قدس شریفه قریب برده موجود وظاهردر و بعضنی دخی برده هلاك ایلدی عاد وثمود قومی کبی بونلرك اثرلری وعلامتلری هنوز دخی روی زمینده باقیدر و بومقهورلرك اول اثرلری وعلامتلری موی واستخوانی کبیدر عاقل اولان بونلرك اثرلرندن وعلامتلرندن عبرت پذیر اولمق مقرردر ﴿ مثنوی ﴾ پر و بال مرغ بین برکرد دام * شرح قهر حق کننده بی کلام) دامك اطرافی اوزره مرغك پرنی و بالنی کور حق تعالینك قهرنك شرحنی ایدیجیدر بی کلام یعنی بودنیا فی المثل قوشلر طوزاغی کبیدر و بونك دانه سنه فریفته اولان اهل دنیا دامه طوتیلان وبعده باشی کسیلوب پرو بالی دام اطرافنده قلان قوشلر کبیدر پس بردامی کورسك وانك قتنده بر نیجه قوشك باشلری کسیلوب ایاقلرندن بقیه واثر قالدیغنی مشاهده قیلسك اول قنادلر واباقلر بی حرف وصوت لسان حالله صیادك مکر وقهرنك شرحنی ایلر کذلك بودنیاهم بویله در اکر عاقل ایسك بصر بصیرتله بودنیا دامنك جوانب واطرافنه نظر ایله کور بودام دنیانك اطرافنده نه قدر قوشلرك باشلری کسلمش و پایلری دوکلوب قالمشدر بودنیا قوشلرینك پرو بالی منصب ومال و پایلری خیل و بغالدر بونلر روی زمینده خیل و بغال واسطه سیله بوررلر ومنصب ومال واسطه سیله اوج

هوا وهوسده پرواز قيلورلر پس منصب ومال بونلره پر و بال كبى وخيل و بغال پاى خوش رفتار كبى اولور چونكه بونلر دام دنيايه كرفتار اولديلر تيغ قهر الهى بونلرك باشنى كسوب مقهور ومقتول ايلدكدنصكره بونلرك منصب ومالى وخيل و بغالى بودام دنيانك اطرافنده دوكيلوب قالدى پس سن بومنصب وماله وخيل و بغاله نظر ايله بونلرك هر برى بى حرف و بى كلام لسان حالله حق تعالينك مكر وقهرينك شرحنى ايلروسكا بويله سو يلركه اى مرد عاقل بن برنيچه بيهوش قوشك پروبالى مثابه سنده ايدم بنمله اوج هوا وهوسده خيلى زمان اوچدى ونيچه مدت ييوب ايچدى وخوش نچكدى عاقبت بودام دنيايه كرفتار اولوب تيغ قهر ايله مقتول اولوب بودار غروردن دار سروره خائب وخاسر اولديغى حالده انتقال ايدوب كوچدى ديو سو يلر ودخى الدنيا دارمن لادار له ومال من لامال له و بهـا يغتر من لاعقل له مفهومنى تعبير ايلر ❊ مثنوى ❊ مرد اوبرجاى خر پشته نشاند ❊ وانكه كهنه كشت هم پشته نماند) اول اولدى يرنه خرپشته ديكدى واول كسه كه كهنه اولدى هم پشته قالدى يعنى اول دنيادامنه كرفتار اولان و بونك مال ومنصبيله تفاخر قيلان مغرور اولدى وانك يرينه حق تعالى طپراق ييغنى نصب قيلديكه اولدكدنصكره انك قبرينك اوزرينه خر پشته قورلر وخاكدن بر ييغن اول مردمرده نك علامتى اولمش و يرينه طورمشدر واولكه مدفون اولدقدنصكره مرورايامله كهنه اوله انك پشته سى و ييغنى دخى قالمز بلكه خاكه برابر اولوب انك كندى وقبرى زميندن فرق اولمز ❊ مثنوى ❊ هركسى راجفت كرده عدل حق ❊ پيل راباپيل و بق راجنس بق) هر بر كمسه يى عدل حق كندوجنسنه جفت ايلدى پيلى پيله و اتى جنس بقه بق بعوضه يه ديرلر يعنى عدل الهى هر بر كمسه يى كندى جنسنه جفت ومقارن قيلدى نته كم فيلى فيله و پشه يى جنس پشه يه جفت ومقارن قيلدى وهركس دخى كندى جنسنه نائل وطالب اولدى جنسيت البته علت انضمام كلدى نته كم دينلدى (بيت) كند هرجنس باهم جنس پرواز ❊ كبوتر باكوتر باز باباز ❊ مثنوى ❊ مونس احمد بمجلس چاريار ❊ مونس بوجهل عتبه ذوالخمار) احمد حضرتلرينك مجلسنده مونسى چهاريار كزيندر رضوان الله عليهم اجمعين كه اول چهاريار كزين نورانيلر وروحانيلر ورباينلر اولدقلرى جهتدن حضرت حبيب اكرم صلى الله عليه وسلمه انيس وجليس اولديلر واول حضرت ايله اتحاد والفت قيلديلر امامونس ابوجهل عتبه وشيبه وذوالخمار اولديلركه بونلر ظلمانيلر وشيطانيلر اولدقلرى جهتدن ابوجهلى كنديلره جنس بولديلر انكيچون اكا انيس اولوب انكله اتحاد والفت قيلديلر ❊ مثنوى ❊ كعبهٔ جبريل جانها سدره ❊ قبلهٔ عبد البطون

شد سفره) جانلر جبریلنك کعبه سی سدره اولدی هر عبد البطونك قبله سی سفره اولدی بطون بطنك جمیدر اکول وشروب اولان کمسه نك هر بر بغرسغی بر بطن کبی اولدیغیچون جمله ارادایدوب عبد البطون دینمشدر یعنی هر شیئك کندی شاننه لایق برمطلب اعلی و برمقصد اقصاسی واردر که اول مطلب اعلی انك روح وعقلنه کعبه وقبله کبی اولمشدر واول کمسه شب وروز قبله یه توجه ایلر کبی اول جانبه توجه قیلشدر پس بو اعتبارله هر کسك کندی شاننه لایق بر قبله سی اولور جبریل علیه السلام سیرت وملك خصلت اولان جانلرك کعبه وقبله سی سبع سموات اوزره اولان سدرة المنتهی یعنی مرتبهٔ اعلی اولدی وبطنلر قولی اولان وفرج وکاوبه خدمت قیلان کمسه نك قبله سی بر سفره اولدی که اول کمسه شب وروز همان سفره جانبنه ییوب ایچمکدن اوتری توجه قیلدی پس هر کسك شاننه لایق برکونه قبله سی اولدیغنی بیان ایلدکه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾
قبلهٔ عارف بود نور وصال * قبلهٔ عقل مفلسف شد خیال) عارفك قبله سی وصال اولور عقل مفلسفك قبله سی خیال اولدی یعنی عارف بالله اولان اصحاب شهودك همیشه توجهلری حق تعالی حضرتلرینك وصالنك نورنه اولدی وانلره نور وصال الهی مطلب ومقصد کادی اما فلسفه صاحبنك عقلنك قبله سی خیالات عقلیه وتصورات ذهنیه اولدی واهل فلسفه نك هر برینك عقلی مرتبهٔ اوهام وخیالاتدن ایلرو کچه میوب هر بری عقل وخیال مرتبه سنده قالدی اکرچه واجب الوجودك وانك صفاتندن وافعالندن دخی بونلرك هر بریسی عقلاری یتدیکی قدر بحث ایلدیلر وذات وصفات الهیه یه متعلق چوق سوزلر سویلدیلر اما جمله سنك سوزی دائرهٔ عقل جزوینده داخلدر وحقیقتده عارف اولمدقلرندن اوهام وخیالات کبی باطل وبلا طائلدر ﴿ مثنوی ﴾ قبلهٔ زاهد بود یزدان بر * قبلهٔ مطمع بود همیان زر) زاهدك قبله سی بر ومحسن اولان یزداندر اما مطمعك قبله سی همیان زردر بر بانك فتحه سیله محسن معناسنه درکه حق تعالینك اسماء حسناسندندر مطمع میم اولك ضمی ومیم ثانینك کسریله افعال بابندن اسم فاعل صیغه سی اوزره ذو طمع معناسنه مطمع میمك فتحه سیله اوقنوب محل طمع اولان کمسه نك قبله سی همیان زردر دیمك دخی جائزدر ومصدر میمی اولوب مضاف مقدر اولوب اهل طمع اولان کمسه نك قبله سی التون کیسه سیدر دینسه دخی وجهدر پس تقدیر کلام بویله دیمکدرکه تارك دنیا اولان وعقبایی اختیار قیلان زاهدك قبله سی بار ومنعم اولان یزدان حضرتلریدرکه همیشه انك عقل وروحنك توجهی منعم حقیقی اولان یزدان حضرتلرینه دراما صاحب طمع اولان حریصك قبله سی التون کیسه سیدر وانك عقل وروحنك

توجهی اکادر ظن فاسدی بودرکه (یحسب ان ماله اخلده) آیتنك حسبجه
مال کندوبی دنیاده مخلد ایلیه ونیجه بلا ومضایقه کلدکده مال اکا دستکیر اوله
غموم وهمومدن وآفات ومحندن آزاده قیله بوکونه ظن فاسد اکا غالب
اولدیغندن اوزری جمع امواله سعی ایلر وانی درکیسه ایدوب عقل وروحنه
قبله کاه ایدینور وعبد درهم ودینار اولور لعن عبد الدرهم لعن عبد الدینار *
حدیثنك مفهومنه مظهر اولوب ملعون ومطرود اولمغه لایق کاور * مثنوی *
قبلهٔ معنی وران صبر ودرنك * قبلهٔ صورت پرستان نقش سنك) معنی وررلك
قبله سی صبرودرنکدر صورت پرستلرك قبله سی نقش سنکدر یعنی اصحاب معنینك
وار باب تقوانك قبله کاهی علی طاعة الله صبر ایلك وعن معصیة الله پرهیز قیلق
وکاردنیویه ده توقف وتأخیر ایلمکدر اما صورته طپان کمسه لرك قبله کاهی حجردن
یاپلمش صورتلر و بتلر نقشیدر که معنیدن خبرلری اولمدیغیچون اول نقشلری
کندیلره معبود اتخاذ ایدینوب اکا توجه ایدرلر * مثنوی * قبلهٔ باطن
نشینان ذوالمنن * قبلهٔ ظاهر پرستان روی زن) باطن نشینلرك قبله سی منتلر
صاحبیدر ظاهر پرستلرك قبله سی زنلرك یوزیدر یعنی ساکن باطن اولان وصورت
عالمندن کذر قیلان عابدلرك قبله سی منتلر ونعمتلر صاحبی اولان منعم حقیقیدر
واما ظاهره طپانلر وصور ملیحه یه مائل اولانلرك قبله کاهی مرئهٔ جمیله نك یوزیدرکه
انك توجهی همیشه اول جانبه در وبوکونه کمسه یه عبد فرج دینور لعن عبد
بطنه بیورلدیغی کبی لعن عبد فرجه دخی بیوریلوب بوکونه کمسه یه دخی لعنت
اولنمشدر * مثنوی * همچنین برمی شمر تازه وکهن * ورملولی روتوکار
خویش کن) بونجلاین تازه وکهن هرنه ایسه عد ایله واکر ملول ایسك یوری
سن کندی کارك ایله تازه دن مراد هرکسك کندی زماننده اولان کهندن
مراد کچمش زمانده اولان وکذر قیلان کمسه لر اولور یعنی هرکس اکر
کچمش زمانده واکر بو زمانده برکاری وبرمرادی لابد کندوسنه
قبله ومقصود ایدینوب اول جانبه عزیمت قیلمش ومتوجه اولمشدر
واول جانبدن حظ المش ولذت وغدا بولمشدر نته کم بز برقاج نوعنی سکا عد وشمار
ایلدك همچنین سندخی اکر کندی زمانکده تازه اولان واکر کهنه اولوب کذر
قیلان کمسه لردر بونك کبی عد وشمار ایله که هرکس اکرشمدیکی حالده واکر کچمش
زمانده برجانبه متوجه اولمش واول جانبدن حظ وغدا بولمشدر واکر بونلری عد
وشمار ایلمکدن ملول ایسك و بونلری عد ایلك وهرکسك اکرشمدیکی حالده واکر
کچمش زمانده اولان قبله کاهی بیلك بکا لایقدر ولازمدر دیرسك سکا لازم
اولان کارهرنه ایسه پس سن آنی اختیار ایله ومستعد اولدیغك جانب هرنه ایسه

آنی قبله ایدینوب اکا متوجه اول و اندن حظ ال ولذت ول ﴿ مثنوی ﴾ رزق مادر کأس زرین شد عقار * وآن سکارا آب تتماج از تغار) بزم رزقمز زرین کأسده عقار اولدی واول سکلره تغاردن آب تتماج اولدی عقار ضم عینله شرابه دیرلر کاسهٔ زرینه‌دن مراد عشق ومحبتله صفرت روی وخالص خوی اولان جسد وعقاردن مراد شراب محبت و بادهٔ علم ومعرفت اولور سکلردن مراد سك سیرت اولان اهل دنیا واصحاب نفس وهوا اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که هرکسك کندویه مناسب برکونه قبله‌سی اولدیغی کبی برکونه رزق وغداسی دخی اولور بزم رزقمز کاسهٔ زرین کبی اولان بدن ایچره عقار محبت وشراب علم ومعرفت اولدی وبزم روحمزه قوت وغدا شراب الهیدن کلدی اما سك سیرت اولان اهل دنیا وکلاب طبیعت اولان اصحاب نفس وهوا ایچون رزق وغدا تغار مثابه‌سنده اولان کاسه‌لردن تتماج صویی اولدی و بونك کبی نفسانی وجسمانی اولان غدالر کلدی ﴿ مثنوی ﴾ لایق آنکه بدو خود داده‌ایم * درخور آن رزق بفرستاده‌ایم * خوی آنرا عاشق نان کرده‌ایم * خوی این رامست جانان کرده‌ایم) الك لایقیکه انکله خواتیمشز اول رزقك لایق کوندرلمشز انك خویینی عاشق نان ایلمشز و بونك خویینی مست جانان ایلمشز یعنی بزم رزقمز کاسهٔ زرینده عقار روحانی وشراب ربانی اولدی انك لایق ومناسبی اول رزاق مطلق و خلاق عالم اولان حضرت حقله خوی قیلمشز وانیس اولمشز پس اول خویه وهنره لایق رزق کوندرلمش وشانمزه مناسب ومشربمزه موافق مرزوق اولمشزدر اول سك سیرت اولان و تغار کبی اولان کاسه‌لردن حظ ونصیب الن کمسه‌لرك خویینی ونامنی عاشق نان ایلمشز و بوکاسهٔ زریندن عقار الهی نوش ایلین وکندی هوای نفسنی فراموش قیلان کمسه‌لرك خوینی و یقیننی مست جانان ایلمشز ﴿ مثنوی ﴾ چون بخوی خود خوشی وخرمی * پس چه از درخور خویت می‌رمی * مادکی خوش ایدت چادر بگیر * رستمی خوش آیدت خنجر بگیر) چونکم کندی خویکله خوش وخرمسن پس درخور خویکدن نیچون اورکرسن مادەلك خوش کاورسه چادر طوت رستملك خوش کاورسه خنجر طوت یعنی هرکسك کندی خوینه وخصلتنه لایق بهرحال برلباس وهیئت وشکل وصورت وحالت وآلت ویرلمش وخلق اولنمشدر اکر کندینك خوی وخصلتنه مناسب اولان لباس وهیئتی قویوب غیریلرك لباس وهیئتنی اورتونسه لابد عند الانبیا والاولیا مذموم اولمق مقرردر پس ای مرد عاقل سندخی چونکم کندی خویکله خوش وخرم اوله‌سن وکندی اخلاق واوصافکله الفت وانسیت قیله‌سن پس کندی خویکه وخصلتکه لایق ومناسب اولان لباس وصورتدن وهیئت وآلتدن نیچون اورکرسن وندن اوتری اجتناب

ایلرسن اکرسکا دیشیلك وزن سیرت اولق خوش کلدی ایسه چادر طوت وانلرك لباس وهیئتی هرنه ایسه انی اختیار ایتکه زنه مناسب اولان چادر بورنمك وغزا ومجاهده‌دن کیرو قالوب خانه‌ده اوتورمقدر یوق اکررستم ایسك خنجر وشمشیر طوت که رستم سیرت وحمزه طبیعت اولان ارلره مناسب ولایق اولدر که لباس تقوایی کیه وغزای اکبرسعی ایلیه وجهاد اکبرك نیجه خنجرلر وشمشیرلرینی یه‌زنهار یزنهار اکررستم ایسك زنلره تشبه قیله وانلرلباسنده اولمه ومخنث ایسك هم ارلر لباسنی کیه وارلك دعواسنی ایلمه که حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم بیورمشلردر لعن الله المخنثین من الرجال والمترجلات من النساء رواه احمد والترمذی وابوداود عن ابن عباس رضی الله عنهما کذا فی الجامع الصغیر وصبی سیرت ایسك تشیخ وشیخ ایسك هم تصابی ایلمه که بو ایکیسی دخی مذموم و بارددر کماقیل (بیت) شیئان عجیبان همان ابرد من یخ * شیخ یتصابا وصبی یتشیخ * نفحات الانسده مولانا جامی رحمة الله علیه روزبهان بقلی حضرتلرینك منقبه‌سنده بویله نقل ایتمشلردر که روزبهان بقلی حضرتلری مشایخانه لباس وصوفیانه هیئتله کعبهٔ مکرمه‌نك زیارتنه کلدی اسواق ایچره کزرکن حکمت اللهك کوزی برجیله جاریه‌یه راست کلدی فی الحال اول جاریه‌نك هواسنه مبتلا اولدی وانك ذکر وفکری انك قلبنه طولدی پس کعبهٔ مکرمه‌ده اقامت قیلمش عزیزلردن برکمسه وارایدی شیخ بقلی حضرتلری انك مجلسنه کلدی واکادیدیکه ای مرشد اهل طریقت وای مقتدای اهل شریعت بنم بوکسوه ولباسم سنك حضورکده امانت اولسونکه بوکسوهٔ رجال ولباس اصحاب کمالدر و بنده شمدی برخوی وحال ظهوره کلدیکه بوکسوه وبولباسه مناسب ولایق دکلدر بلکه اهل هوا اولان اصحاب شهوته مناسبدر پس بکا شمدیکی حالده انلرك خرقه وکسوه‌سنی کیمك انسب واولادر تا اهل نفاق واهل ریا زمره سنه داخل اولمیم ولباس صلحاده اهل هوا خلقیله تخلق قیلیم دیوب لباس وکسوه‌سنی اول عزیزك اوکنده قویوب کندی واول هوایه مناسب اولان لباس وکسوه‌یی کیدی و برقاچ کون حضرت حقه تضرع ونیاز ایتدی جناب حق اول هواوهوسی شیخك قلبندن بالکلیه اخراج ایدوب اولکی مرتبه‌سنی وصفاسنی بولدقده اول عزیزك اوکنه کلوب شمدی بوکسوهٔ رجال ولباس اهل کماله بنه مستحق اولدم امانتمی بکاسپارش ایله دیدکده اول عزیز روزبهان بقلی حضرتلرینك خرقه وکسوه‌سنی نیجه حمد وثنا ایله اکا تسلیم قیلدی و پسند ایدوب خیر دعالر ایلدی پس اهل انصاف اولان کندی خوینی بوقلیوب اکا کوره لباس کیمك اولیدر

* مثنوی * این سخن پایان ندارد وان فقیر * کشته است از زخم درویشی

عقیر) بوسوز پایان طوتمز یعنی بونك كبی معارف واسرار سویلمك نهایت قبول ایتمز بونك اوته‌سی قتی چوقدر بوراده بوقدرله اكتفا اولنسون واول فقیركه بزانك قصه‌سنی بو بیانك اولنده بومقدار ذكر ایلدك وحق تعالی حضرتلرینه بی كسب و بی تعب رزق استمكه دعا ایلدی دیو حكایه ایلدك اول فقیر درویشلك زخمندن عقیر اولدی یعنی سكرلری كسیلوب وكوجی وقوتی اوز یلوب عاجز ومضطر قالدی

❀ قصهٔ ان كنج نامه كه در پهلوی قبه روی بقبله ❀
❀ كز وتیر در كمان نه و بینداز آنجاكه افتد كنجست ❀

بوسرخ شریف وسر سخن لطیف اول كنج نامه‌نك قصه سیدركه اول دعا ایلین فقیر واقعه‌سنده بویله دیو اشارت ایلدیلر كه مقبره لر ایچنده فلان قبه‌نك پهلوسنده یوزیكی قبله‌یه ایله وتیری كمانه قو وآت اوق اول یره كه دوشر كنجدر

❀ مثنوی ❀ دیدد رخواب اوشبی وخواب كو * واقعهٔ بی خواب صوفی راست خو) اول فقیر بر كیجه خوابده كوردی وخواب قنی خوابسز واقعه صوفی ایچون خو یدر یعنی اول فقـیر بر كیجه اول كنجنامه‌یی رؤیاده كوردی وانك او یخوسی قنی كه اول عوام ناس كبی خوابه واروب او یقو ایچره اول رؤیایی كورمشدی بلكه خوابسز عالم مثال اكا منكشف اولوب بین النوم والیقظه بورؤیایی كوردیكه خوابسز واقعه كورمك صوفی اولنلره خوی اولمش وعادت كلمشدر مشـایخ صوفیـه‌نك كوردكاری رؤیا اكثر بین النوم والیقظه عالم مثـال ظهوره كاور واو یورجه سنه اولوب اول حالتده حق تعالی حضرتلری طرفندن اشـارت اولنور نته كم بوفقیره دخی بویله اشـارت قیلندی ❀ مثنوی ❀ هاتفی كفتش كه ای دیده تعب * رقعهٔ درمشق وراقان طلب * خفیه زان وراق كت همسایه است * سوی كاغذ پارهاش آورنو دست * رقعهٔ شكلش چنین رنكش چنین * پس بخوان از ایخلوت ای حزین) برهاتف اول فقـیر دعا كو یه دیدیكه ای تعب كورمش یعنی عالم غیبدن اكا برآواز كلوب بو یله دیدیكه ای رزق بی زحمت خصوصنده چوق تعب وزحمت كورمش فقیر وراقلرك مشقی ایچره بررقعه طلب ایله اول وراقدن كیزلو اول سكا همسایه‌در انك كاغد پاره‌لری جانبنه سن ال كتور بررقعه كه انك شكلی بونجلین ورنكی بونجلیندر چونكم اول رقعه‌یی انك ورقلری ایچره بوله‌سن والكه الوب او یكه كله‌سن پس ای حزین انی جلوتده اوقی وراق كتابه‌ده دیرلر اما اصل صحافه دیرلر بونده وراقدن مراد صحاف اولور یعنی اول فقیره هاتف عالم غیبدن بوكونه آواز و یروب دیدیكه ای فقیر سنك همسایه‌ك

اولان صحافك ورقلری و کتابلری ایچره بر رقعه پارسی واردر که انك شکلی و رنکی
شو کونه در وار اول رقعه یی انك اوراقی ایچندن ال پس کاوب برخلوت ایچره اول
ای عمو وانی اوقومغه مشغول اول ﴿ مثنوی ﴾ چون بدزدی آن ز وراق
ای پسر * پس برون رو ز انبهی وشور وشر * تو بخوان از ابخود در خلوتی *
هین محو درخواندن آن شرکتی * ور شود آن فاش هم غمکین مشو * که نیابد غیر
توزان نیم جو * ور کشد آن دیر هین زینهار تو * ورد خود کن دم بدم لاتقنطوا)
چونکم اول رقعه یی وراقدن ای پسر اوغورلیوب یعنی اخذ ایلیه سن بدزدی
بونده اخذ کنی معناسنه استعاره اولنمشدر یعنی ای اوغل چونکم صحافدن اول
کنجنامه یی اخذ ایلیه سن پس انبهلکدن وشور وشردن طشره کیت یعنی شرط
اولدر که چونکم اول کنجنامه یی اندن الهسن جماعتدن وشور وشر منبعی اولان
کثرتدن طشره کیدوب اختلاط ناسی ترك ایدوب عزلت وخلوت اختیار ایله
اندنصکره سن اول کنجنامه یی برخلوتده کندکله اوقو زنهار انی اوقومقلقده
غیر یله شرکت اتمه که نامحرم و بیکانه اولنلرك مضرت وفسادی چوق اولور
وسکا محرم وهمدم اولین کمسه یی اکر کندی خلوتکه قوسك ومشغول
اولدیغك عمله انی شریك ایلسك بهرحال بو وجهله سکا مانع اولور و یاخود سنك
سر رازکی افشا قیلور واکر اول فاش اولورسه ده هم غمکین اولمه که سندن غیریسی
اول کنجنامه دن نیم جو قدر بهره بولمز واندن مقصود ومرام نه ایدوکنه واقف
اولمز واکر انك حصولی کیج چکرسه یعنی اول کنجنامه نك ایچنده مسطور اولان
معانینك مفهومی کیج حاصل اولورسه وسنی اراق چکرسه آکاه اول زنهار سن
انك کیج حاصل اولدیغندن مأیوس ومقنوط اولمه بلکه دمبدم (لاتقنطوا
من رحمة الله) آیت کریمه سن کندیکه ورد ایله بو آیت کریمه نك تفسیری جلد اولده
سبب حرمان اشقیا سرخنده مرور ایلدی وراقدن مراد کتاب وصحاف ایدوکنی
بیلدك کلم کنجدن و کنجنامه دن مراد هم نه ایدوکنی بیل و برخوش معلوم قیل
کنجدن مراد کنج وحدت وخزینهٔ حقیقتدر و کنجنامه اولان رقعه دن مراد شول
کتابلردر که انده کنج وحدته متعلق عملر یازلمش واسرار حقیقته مخصوص اولان
معنالر تحریر اولنمش اوله وطالب ارزاق معانی اولان درویش ایکی قسمدر بری
بودر که بر مرشد کامله ملاقی اولور اول مرشد کامل آنی کنج حقیقته ارشاد
وهدایت قیلور وآنی ارزاق روحانیه ایله غنی القلب ایلر بو کونه یه کنجنامه لازم
اولمز انك مرشد کاملی اکا کنجنامه لك ایلر و بر درویش دخی واردر که ارزاق
معانی یه هر وجهله محتاجدر واستر که کنز حقیقته واصل اوله وغنای حقیقی وابدی
بوله ولیکن اول کنز حقیقته موصل برهادی ورهبر بوله مز پس همیشه قاضی

الحاجات جانبنه مناجات ایدوب دعا ایلر که آلهی بو فقیر بنده‌کی بو احتیاج وکدالکدن قورتروب بکا بی زحمت و بی تعب اولان ارزاق روحانیه‌یی میسر ایله دیر اکر آنك استعدادی مرشد کامله واصل اولمق د کل ایسه واول مرشدك ارشادیله مرادنی بولمق مقدر اولمدیسه لابد حق تعالی حضرتلری اجیب دعوة الداع اذا دعان بیوردیغی آیت کریمه‌نك مفهومی اوزره دعا ایلین بنده‌لرك دعاسنی قبول ایلر پس بو کونه فقیرلری شول کنج حقیقتك عملری یازلمش واسرار وحدتك معانی وکلماتی تحریر اولنمش نامه‌لره هدایت قیلور که انلرانی اوقومغله واوقودقلری اوزره عمل قیلمغله وانلره توفیق آلهی بو یوزدن اولمغله اول کتابلرك ایچنده مسطور اولان کنز وحدتی عاقبت بولورلر واندن مستفید اولورلر نته کم بو سرخ شریفده ذکر ایلدکاری فقیر بو قبیلدن اولوب نیجه زمان دعا ایلدکدنصکره اکا عالم غیبدن اشارت اولندیکه وارسنك همسایه‌ك اولان فلان صحافك اوراقی مابیننده شو هیئتله موصوف بر کنجنامه واردر آنی آلوب ناسدن خلوت وعزلت اختیار ایله وار بر تنها یرده اوتوروب آنی اوقومغه مشغول اول واول کتاب شریفك ونامهٔ لطیفك ایچنده هرنه مسطور اولدیسه انکله عمل ایله تاکم مراد ومقصودك اولان خزینه‌یه واصل اوله‌سن وغنا ودولت بوله‌سن واکر مرادك فی الحال حاصل اولمیوب نیجه مدت مدیده وعهود بعیده کچرسه وسنی چوق زمانه سورسه هم غم یمه ومأیوس اولمه که حق تعالی (لاتقنطوا من رحمة الله) بیورمشدر ودخی (لاتیأسوا من روح الله انه لاییأس من روح الله الاالقوم الکافرون) دیمشدر پس حق تعالینك روح ورحمتندن مقنوط ومأیوس اولمق طالبه لایق ومناسب دکلدر بلکه الامور مرهونة باوقاتها دیوب مطلوب اولان امرك وقتی کلنجه‌یه دك سعی وهمت ایلمك لازمدر ﴿ مثنوی ﴾ این بکفت ودست خودان مژده ور * بر دل او زد که روز حمت ببر) بونی دیدی و کندی النی اول مژده ور اول فقیرك کوکسنه اوردی بو یله‌دیو که یوری سن زحمتی ایات یعنی عالم غیبدن طالب رزق اولان فقیره آواز ویرن بشیر بو ذکر اولنان سوزلری دیدی وانك قلبنه وسینه سنه ال اوردی واکا بشارت ویرن بو یله دیدیکه یوری شمدنصکره کندنکدن زحمت ومشقتی کیدر کتسون وسکا مژده اولسونکه مرادك حاصل اولدی دیدی انك قلبنه ال اوردی دیمك اکا زیاده بشارت ویردی دیمکدن کنایه اولور ﴿ مثنوی ﴾ چون بخویش آمد زغیبت آن جوان * می نکنجید از فرح اندر جهان * زهرهٔ اومیدر یدی ازفلق * کر نبودی رفق وحفظ ولطف حق) چونکم اول جوان غیبتدن کندو یه کلدی یعنی کندی‌یه برحالت مستولی اولمغله کندیدن غائب اولمش ایدی و کندیدن غائب اولدیغی مرتبه‌ده حضرت حق طرفندن اکا بو قدر اشارت اولدی چونکم غیبت

عالمندن كندينه كلدى ومحو مرتبه سندن قورتلوب صحو مرتبه سنه واصل اولدى
كمال فرحندن جهانه صغمدى بر مرتبه شاد وفرحناك اولديكه انك درونى قلق
واضطرابه دوشدى انك زهره سى قلقدن يرتلوردى اكر حق تعالينك لطفى وحفظى
ورفقى اولميدى يعنى اول فقير زياده سرور وشاد يلكندن اضطراب وقلقه دوشدى
شولقدر كه انك زهره سى چاك اولمق مرتبه سنه واردى اما حق تعالى حضرتلرى
اكا لطف ورفق ايلدى وآنى چاك وهلاك اولمقدن حفظ ايدوب صاقلدى
* مثنوى * يك فرح آن كز پى ششصد حجاب * كوش او بشنيد از حضرت
جواب * از حجب چون حس سمعش در كذشت * شد سزاوار وز كردون
بركذشت) بر فرح اول كه التى يوز حجابك ينندن انك قولغى حضرت حقدن
جواب اشتدى حجابلردن چونكم انك سمعنك حسى كچدى سزاوار اولدى
وكردوندن كچدى يعنى اول دعاسى مستجاب اولان فقير برقاج وجه اوزره شاد
وفرحناك اولدى جمله فرحلردن برى اولكه نورانى وظلمانى اولان التى يوز حجابك
ور اسندن انك كوش هوشى حضرت حق تعاليدن جواب اشتدى حق تعالى
طرفندن جواب اولمق وقلبه الهام كلمك بنده نك دعاسنه وسؤالنه جواب كلمكدر
چونكم اول فقيرك سمعنك ادراكى حجب نورانى وظلمانيدن ايلرو كچدى حقك
خطابنى اشتمكه لايق وسزاوار اولدى وكردوندن ايلرو كچديكه كردون دخى
حجابلردن بر حجابدر * مثنوى * كه بود كان حس چشمش زاعتبار * زآن
حجاب غيب هم يابد كذار * چون كذاره شد حواسش از حجاب * كوش
او بشنيد از حضرت خطاب) كه اولوركه انك چشمنك حسى اعتباردن اول
حجاب غيبدن هم كچمك بوله چونكم انك حواسى حجابدن كذاره اولدى پس
انك كوشى حضرت حقدن بى حجاب خطاب ايشتدى بعض نسخه ده بو مصرع
* پس پياپى كردش ديد وخطاب * واقع اولمشدر بو تقدير اوزره معنى اكاديد
وخطاب پياپى اولور ديمك اولور يعنى انك ادراك سمعى حجابلردن كچدى وخطاب
حق كوش ايتدى تا اوله كه انك كوزينك ادراكى دخى اعتبار جهتندن اول حجاب
غيبدن هم كچمك بوله ولقاى حق مشاهده قيله بو خصوصده سمع بصردن مقدم
كشاده اولور وسمعك خطاب بارى يى استماع ايلمسى بصرك رؤيت ومشاهده يه
مستعد اولمسنه سبب وعلت اولور قرآنده سمع بصر اوزرينه هر موضعده تقديم
اولنديغى هم بو نكته يى اشعار قيلور انكچون بو بيتده لفظ كه بيث اوله بو اعتبار ايله
علت واقع اولور چونكم اول فقير دعا كويك حسلرى حجاب نورانى وظلمانيدن
كچمش اولدى حضرت حقدن انك كوش هوشى خطاب اشتدى واول خطابك
مفهومنى دل وجانله قبول ايتدى وامر اولنديغى جانبه روان اولوب كندى

﴿ مثنوی ﴾ جانب دكان وراق آمد او * دست می برد او بشغلش سو بسو *
پیش چشمش آمد آن مكتوب زود * با علاماتی كه هاتف گفته بود * در بغل زد
گفت خواجه خیر باد * این زمان وامی رسم ای اوستاد) اول فقیر دعاگوی
هاتف غیبینك اشارت ایلدیكی اوزره قالقوب وعزیمت ایدوب وراقك دكانی جانبنه
سو بسو ال ایلتدی یعنی اشارت اولنان صحافك اول فقیر دكانه كلدی وانك مشقلری
وكاغدلری ایچره طرف بطرف ال ایلتدی واول كنجنامه یی جست وجو ایتدی
فوری اول مكتوب سعادت مصحوب اشارت اولندیغی اوزره انك كوزینك اوكنه
كلدی شول برعلامتلر كه هاتف دیمشدی ومشیر غیبی انك علامتنی ونشانی اكا
بیلدرمشدی اول هاتف غیبینك دیدیكی علامتلر اوزره اول كنجنامه اول صحافك
اوراقی ایچره ظهوره كلدی همانده اول كنجنامه یی قولتوغنه اوردی صحافه ای
خواجه سكا خیر اولسون بوزمان كیرو ایریشورم ای استاد دیدی بو بیت شریف
دلالت التزامیه ایله شو معنالره دلالت ایلر وبالالتزام بو بیتدن شو معنالر مراد
اولور كه اول كنجنامه اول صحافك اوراق پریشانی ایچره نیجه مدت قالمش
وصحاف انك قدر وقیمتنی بیلیوب سائر كاغد پاره لره آنی قیاس ایلمش چونكم اول
طالب كنجنامه آنی بولدی وبجان ودل قبول قیلوب قولتوغنه اوردقده هم صحافك
قتنده اول كنجنامه نك اصلا قدر وقیمتی اولمدیغندن اول فقیردن انكچون برقیمت
دخی استمش واول طالب نامه اولان فقیر ای خواجه سكا خیر اولسون دیو دعا ایتمكله
همان قناعت قیلمش وكویا اول طالبه دیمشكه بو كاغد پاره لر یبنی تیلرسن دی كوره لم
اول طالب دخی اكا دیدیكه ای استاد ینه بو جانبه ایریشورم اول زمانده سكا بونك
اصلن دیم دیوب هزار حمد وشكرله كندی مقام ومنزلنه رجوع قیلمش
﴿ مثنوی ﴾ رفت كنج خلوتی وآن بخواند * وز تحیر واله وحیران بماند *
كه بدین سان كنجنامهٔ بی بها * چون فتاده ماند اندر مشقها * باز اندر خاطرش
این فكر جست * كز پی هر چیز یزدان حافظست * كی گذارد حافظ اندر اكتناف
* كه كسی چیزی رباید از كزاف) اول فقیر دعاگوی برخلوت بوجاغنه كندی
واول كنجنامه یی اوقودی اولندن آخر ینه دك اكا مطالعه ایتدی وانده اولقدر اسرار
شریفه ومعانیٔ لطیفه بولدی وتحیردن واله وحیران قالدی بو بله دیو كه بو كونه
بی بها اولان كنجنامه یا الهی مشقلر وكاغدلر ایچره بو حالله دوشوب قالدی یعنی
بو اسلوب بدیع وطرز رفیعله بی قیمت وبی بها اولان كنجینهٔ اسرار الهی وخزینهٔ
جواهر معانی بو كونه ورقلر وكاغدلر ایچره نه عجب دوشوب قالدی وهر كسك
نظرندن نه حالله بو سامی نامه مختفی ومستتر اولادی بو آنه دك بركمسه نك كوزی بونی
كورممك و برعالك نظری بو عالی نامه یه ایرمك عجب حكمت وغریب سرو حالتدر

دیدی اول فقیر دعاکو یك کیروخاطرنه بوفکر صچرادی یعنی قلبنه بوفکر واندیشه
کلدیکه هرشیدن اوتری ای درویش یزدان پاك حافظدر حافظ اکتافده چڤن
قورکه کمسه کزاف جهتندن برشی انك اذن وارادتی اولمدن قاپه بودخی وجه‌در
اکتافده اولان حافظ چڤن قورکه برکمسه کزاف ایله اندن برشیٔ قاپه اکتاف کتف
دندر کتف حفظ ایتمکه وستر ایتمکه دیرلر اکتاف هم استتار واحتفاظ معناسنه
اولور والهذا هر بری قصور نظرلری اولدیغی بیلیوب بونده نه ذوق ومعنی واردر
دیو بیهوده سویلرلر وجواهر جلیله ومعانیٔ جزیله‌دن حظ وبهره بوله‌میوب عناد
وجهلارندن اعراض واجتناب ایلرلر ﴿ مثنوی ﴾ کر بیابان پرشود زرو نقود
* بی رضای حق جوی نتوان ربود * ور بخوانی صد صحف بی سکتهٔ *
بی قدر یادت نماند نکتهٔ) اکر فرضی بیابان زرونقود ایله پراوله یعنی صحرا الردراهم
ودنانیر ایله طوله بی رضای حق اندن برارپه قدر قاپمق ممکن اولمز یعنی حق تعالینك
رضاسی اولمینجه التون وکومش ایله طولواولان صحرالردن برارپه قدر التون یا کومش
آلمغه برکمسه قدرت وطاقت طوتمز بلکه اول التون وکومشده کثرت حرص وار
ایکن بیله ارادت حق اولمینجه آنی کورسه هم آنی آلمغه ال اوزاتمز واکر بی سکته
یوز صحف اوقویه‌سن قدرسز سنك یادکده بر نکته قالمز قدر بونده تقدیر
معناسنه‌در وسکته توقف معناسنه‌در یعنی اکرسن ای کتاب اوقویان کمسه نیجه
یوز صحفی برتوقفسز اوقویه‌سن ونیجه بیك کتابی بلاتأخیر تتبع ایلیه‌سن سنك
خاطرکده تقدیر الهی اولمینجه برنکته قالمز وارادت ربانی اولمینجه تتبع ایلدیکك
کتب وصحفدن سنك قلبکده برمسئله جایکیر اولمز وسنك روحك اول کتب
وصحفده مسطور اولان کلمات وعباراتدن مقصود ومرادنه ایدوکنی هم بیلمز
﴿ مثنوی ﴾ ور کنی خدمت نخوانی یك کتاب * علمهای نادره
یابی زجیب) واکر خدمت ایلیه سن برکتاب اوقومیه‌سن جیبدن
نادره علملر بولورسن یعنی اکر حضرت الهه خالصا خدمت وعبادت
ایلیه‌سن اما برکتاب اوقومیه‌سن جیب قلبکده نادره علملر بولورسن وچشمهٔ جانکده
ینابیع حکمی ظهور ایلمش ولسانکدن جاری اولور کوررسن کما قال صلی الله
تعالی علیه وسلم من اخلص لله اربعین صباحا ظهرت ینابیع الحکمة من قلبه علی
لسانه شیخ زین الدین خافی رحمه الله بیوررلر والعجب ممن دخل فی هذه الطریقة
واراد ان یصل الی الحقیقة وقد حصل من الاصطلاحات مایستخرج به المعانی من
کلام الله واحادیث رسوله صلی الله علیه وسلم ثم اشتغل بذکر الله ومراقبته وطاعته
والاعراض عما سواه ان لاتصب علی قلبه العلوم اکثر من الذی اوعاش الف سنة
فی تدریس الاصطلاحات وتصنیفها لم یشم منها رایحة ولایشاهد من آثارها وانوارها

لمعة ﴿مثنوى﴾ شدزجيب آن كف موسى ضوفشان * كان فزون آمدزماه وآسمان * كانكه مى جستى زچرخ بانهيب * سربرآوردست اى موسى زجيب) جيبدن اول كف موسى عليه السلام ضوفشان اولديكه اول ضو ماهدن وآسماندن زياده كلدى وموسى عليه السلام حضرتلرينه بويله ديواشارت اولديكه اول نسنه يى كه نهيبله اولان چرخدن استرسن اى موسى جيبكدن باش بوقارى كتورمشدر يعنى حضرت موسى صلوات الله على نبينا وعليهك يد مباركارى كندى ياقه لرندن نور وضيا صاچيجى اولديكه اول نور وضياماهك نورندن وآسمانك ضياسندن زياده كلدى حق سبحانه وتعالى طرفندن كليم الله حضرتلرينه بويله ديوالهام واشارت اولديكه اى موسى اول نور وضيابى كه نهيب ومهيب ايكله متصف اولان چرخ سنيدن استرسن اول نوروضيا اى موسى سنك قوينكدن باش بوقار وكتورمشدر (اسلك يدك فى جيبك تخرج بيضاء من غيرسوء) الى اخره آيت كريمه سنك مفهومى اوزره الكى قوينكه ادخال ايله تاكم بياض ونورانى چيقه وبرآيت اخرى اوله پس حضرت موسى عليه السلام مبارك النى قوينه ادخال ايدوب آنى چيقاردقده بر بياض نورانى ال چيقديكه عالمه ضياصالدى وماه وآفتابك نورنه غالب اولدى پس هرموسى مشرب اولان وقلب موسى عليه السلام اوزره سيرقلان عالم ربانيه دخى بوصفت بولنوروانك وجودنده يدبيضادن مراد شول فكر نورانى اولوركه هر باراتى عالم ربانى اولان كامل جيب قلبنه ادخال ايدوب اندنصكره الفاظ وحروف واسطه سيله آنى دهانندن اخراج ايلسه مانند يدبيضا عالمه نورپاش اولوب ظلمات جهالت وغفلتى وكفروضلالتى وشك وريبتى وبونلرك امثالى اولان ظلمتى اول يدبيضا كبى اولان فكر نورانى ازاله ايلر پس اول نوروضيا انسانك كندى قلبنده درانى خارجدن استمكدن كندى جيب قلبندن استمك اوليدركه بوعالم آفاقده هرنه استرسه كندى نفسندن خود اول دخى زياده بولنور كما قال الله تعالى (وفى انفسكم افلاتبصرون) ﴿مثنوى﴾ تابدانى آسمانهاى سمى * هست عكس مدركات آدمى * نى كه اول دست يزدان مجيد * ازدوعالم پيشترعقل آفريد) تابيله سنكه سمى وعالى اولان آسمانلر آدمينك مدركه لرينك عكسيدر بويله دكلميدركه يزدان مجيدك دست قدرتى اول ايكى عالمدن ايلرورك عقل يراتدى يعنى اول نسنه يكه كندى عصرنك موساسى اولان آسمانلردن استرسن اول سنك جيب قلبكدن باش بوقار وكتورمشدر تابيله سنكه بوبلند وعالى اولان اجرام سماويه آدمينك قوت مدركه لرى اولان عقلك عكس وپرتو يدروعقل آدمى اصلدر بوخود مقرردركه ايكى عالمدن مقدمتر وسابقتر يزدان مجيدك دست قدرتى اول عقلى يراتدى كما قال عليه الصلوة والسلام

اول ماخلق الله العقل و بو علاقدن مراد عقل كلدر كه حقيقت انسانيه در پس عقول عشره ونفوس سماويه واجرام فلكيه بو حقيقت انسانيه اولان عقل كلك عكس وفرعيدر وحقيقت انسانيه بو جهله نسبتله اصل واقع اولمشدر نته كم عقل كلك وعقول عشره نك شرح وبياني جلد ثالثك ديباجه سنده هم مرور قلنمش و بو اجرام سماويه نك عكس اولديغي انده دخي ثبوت بولمشدر چونكم بر آدمي كندي حقيقتني بوله وعقلك غايتنه واصل اوله اول كسنه بو اجرام سماويه نك عكس واثري اولديغني بيلور و بو اشيا كنديسنك فرعي اولديغني مشاهده قيلور پس هرنه استرسه اول كندي درونده بولور * مثنوى * اين سخن پيدا و پنهانست بس * كه نباشد محرم عنقا مگس * بازسوى قصه باز آاى پسر * قصهٔ گنج وفقير آوربسر) بو سوز من وجه پيدا ومن وجه زياده پنهاندر يعني اهلنه بو سوز زياده پيدا وهويدادر وناا هلنه بغايت پنهان ومخفيدر زيرا مگس عنقايه محرم اولمز بو كونه كلام حقيقت انجام ايسه عنقا سيرت اولان عارفلرك غداسيدر و بو سوزلره انلر محرم اولور ومگس طبيعت اولان عوام كالهوام بو كونه سوزلره محرم اولميوب متحير قالور ومضطرب اولور نته كم ديلدى (بيت) طوطيان درشكرستان كامرانى ميكنند * وزتحير دست برسر ميزنند مسكين مگس * چونكم مگس طبيعت اولنلر عنقا سيرت اولنلره محرم اولمزلر وانلرك كلمات معارف مشحوننى فهم وادراك قيلمزلر پس بو اهلنه پيدا وعيان وناا هلنه پوشيده ونهان اولان سوز بوراده طورسون تكرار اى پسر قصه جانبنه كير وكل قصهٔ گنج وفقيري باشه كتور يعني اى اوغل تكرار ذكر اولنان قصه جانبنه كير وكل واول گنجنامه بولان فقيرك مطلوبي اولان گنجك قصه سنى باشه كتور وتمام ايدوب بتور ديمك اولور

* تمامئ قصهٔ آن فقير ونشان جاى آن گنج *

* مثنوى * اندران رقعه نبشته بود اين * كه برون شهر گنجى دان دفين * آن فلان قبه كه درو مشهدست * پشت اودرشهر ورودر فرقدست) اول طالب گنج اولان فقيرك بولديغي رقعه ايچره بو يازلمش ايديكه شهرك طشره سنده دفن اولنمش بر گنج بيلكه خارج شهرده اول خزينه مدفون اولمشدرانى معلوم قيل اول فلان قبه كه انده مشهدواردر اول قبه نك پشتي شهره و يوزى فرقد جانبنه در فرقدان قبله جانبنده برى برينه قريب ايكى يلدزك اسميدركه واحدنه فرقد ديرلر بعض نسخه ده فرقد يرينه فدفد واقع اولمشدر فدفد فلاته ديرلر يعني بيابانه ديرلر مشهد محل شهوده ديرلر بونده مراد مزار اولور ومزاره مشهد ديدكلري شهيد اولان كسه نك محل اولديغي اعتبار ايله در * مثنوى *

پشت باوی کن تورودر قبله آر * وانکهان ازقوس تیری درکذار * چون فکندی تیراز قوس ای سعاد * برکن آن موضع که تیرت اوفتاد) پشتی سن اول قبه‌یه ایله ویوزیکی قبله‌یه کتور واند نصکره کماندن بر تیر چقور یعنی اول قبه‌یه صرت ویروب یوزیکی قبله‌یه دوندرد کد نصکره یایدن براوق آت چونکم تیری قوسدن طرح ایدوب ای اهل مساعده القایلیه‌سن اول موضعی قاز که سنك تیرك اول موضعه دوشدی یعنی سنك تیرك هرنه موضعه دوشرسه اول یری قاز تا کنجی انده بولورسن دیمش سعاد کسرسینله مفاعله بابنك مصدر ثانیسی اولوب مساعده معناسنه اولمق اولیدر و بونده کنجنامه‌دن مراد کنج وحدتك علوم واسراری مسطور اولان وطالب اولمره انك وصولنه سبب اولان اعمالی تعلیم ایلین کتاب اولور و کنجدن مراد ایسه حقیقت انسانیه اولور وحقیقت انسانیه خزینه‌سی شهر طبیعتك وراسنده مدفوندر انك طالبی اولان انسان اولا شهر طبیعتدن طشره چقمق اکلازمدر وایچنده مشهد اولان قبه‌دن مراد عقل جزوی اولور که عقل جزوی فی المثل برقبه کبیدرکه انده مشهد روح حیوانی وادراك جسمانی واردر واهل ایمان اولان کمسه‌لرك عقل جزویسی قبه‌سنك ظهوی شهر طبیعته و یوزی قبلهٔ حقیقی جانبنده اولان نجم هدایته در پس حقیقت انسانیه خزینه‌سنی طالب اولنه لازم اولان بودرکه شهر طبیعتدن چیقه وعقل جزوی قبه‌سنی ورای ظهرنه آلوب اکاصرت و یره‌وروی قلبنی قبلهٔ وحدت جانبنه کتوره اند نصکره تیرهمتنی قوس مجاهده‌یه قویه وقوس مجاهده‌دن تیرهمتنی آته وانك تیرهمتی هرنه مقامه ایریشوب دوشرسه کندونك کنزحقیقتنی انده بوله نته کم بوذکر اولنان فقیره بوکونه اشارت اولنوب اشارت اولندیغی اوزره عمل ایتمکه شروع ایدوب تیرانمغه قصد وعزیمت ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ پس کمان سخت اوردآن فتا * تیرپرانیددر صحن فضا * زوتبرآورد و بیل اوشاد شاد * کند آن موضعکه تیرش اوفتاد * کند شدهم اووهم بیل وتبر خودندیداز کنج پنهانی اثر) پس اول فتی محکم کمان کتوردی و برقتی یایی الهالوب تیری صحن فضاده اوچوردی اول جوان شادشاد فوری بیل وتبر کتوردی اول موضعی قازدیکه انك تیری اول موضعه دوشدی یعنی صرتنی قبه‌یه و یروب یوزنی قبله‌یه دوندروب وارقوتی بازویه کتوروب اولقتی کماندن براوق اندی وشاد اولوب فوری بیل وتبر کتوروب کندی اوقی دوشدیکی موضعی خزینه‌یی بولمق امیدی اوزره قازدی هم اووهم بیل وتبر کند اولدی خود کنج نهانیدن اثرکورمدی یعنی اول موضعی اولقدر قازدیکه هم انك بیلی وتبری آشنوب کند اولدی وکندیسی دخی یورلدی وعاجز قالدی خود اول نهانی ومخفی اولان

جز بنه‌دن برأثر کوره‌مدی ﴿ مثنوی ﴾ همچنین هر روز تیر انداختی * لیک جای گنج را نشناختی) بونجلاین هر کون اول جوان تیر آتاردی لکن جای گنجی اکلمزدی یعنی بوذکر اولنان قاعده اوزره اکرچه هر کون تیر آتاردی واوقی دوشدیکی یری قازردی ولیکن موضع گنجی فهم ایدوب بیلمش ایدی بونده اشارت وتنبیه واردر شو معنایه که نچه بر طالب گنج حقیقت بر کنجنامه‌یی اله کتورسه واول کنجنامه‌نك ایچنده مسطور اولان الفاظ وکلماتك معنالرینه واقف وعالم اولسه واکا کوره عمل قیلسه بنه کندی حقیقی کنجنی صحرای وجودده بولمغه قادر اوله‌مز مکر که بر مرشدك تعلیم وارشادی ایله و یاخود اشارت الهی والهام ربانی ایله و بونك سبب علتی اولدر که اکرچه بر کسه بر کتابی اوقوروانك الفاظندن مقصود اولان معنالری استخراج واستنباط قیلوروانده هر نه بیوردی ایسه انکله عامل اولور واکا کوره کار قیلور ولیکن عملده یا افراط ایلرو یا تفریط ایلر عدالت واستقامت مرتبه‌سنی بیله‌مز بواجلدن گنج مقصودی بوله‌مز وخزینهٔ حقیقته واصل اوله‌مز ﴿ مثنوی ﴾ چونکه این را پیشه کرد او بردوام * فجفجی در شهر افتاد وعوام) چونکه اول فقیر علی الدوام تیر اتمغی و برقازمغی کندوسنه پیشه ایتدی شهر ایچره وعوام میاننه بر فجفجه دوشدی یعنی شهر خلقنك وعامهٔ ناسك ایچنه بر فسلدی ودیدی قودی واقع اولدی بو یله دیو که فلان فقیر بر کنجنامه بولمش انك موجبنجه هر کون عمل ایدوب بعض موضعلری اول کنجی بولمق امیدی اوزره قازمقده‌در

﴿ فاش شدن خبران گنج ورسیدن بکش پادشاه ﴾

﴿ مثنوی ﴾ پس خبر کردند سلطانرا ازین * آن کروهیکه بدند اندر کمین * عرضه کردند آن سخن راز بردست * که فلانی گنج نامه یافتست) پس سلطان شهری بوقصه‌دن خبردار ایلدیلر شول بر کروهکه کمینده ایدیلر یعنی اول فقیرك بوصوصنده طوران دشمنلری شلطان شهره بوقصه‌دن خبرو یردیلر الی التندن بوسوزی سلطان شهره عرضه ایتدیلر بو یله دیو که فلان کسه بر کنجنامه بولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ چون شنید آن شخص کین با شه رسید * جز که تسلیم ورضا چاره ندید * پیش ازان کاشکنجه بیند زان قباد * رقعه را آن شخص پیش شه نهاد) چونکه اول شخص اشتدی که بوقصه پادشاهه ایرشدي تسلیمدن ورضادن غیری چاره کورمدی واول قباددن شکنجه کورمزدن اول رقعه‌یی اول شخص پادشاهك اوکنه قودی و بوندن دخی بومعنایه رمز واشارت اولنور که سلطان شهردن مراد شهر طبیعتك سلطانی اولان نفس اماره واهل نفس اولور وعوامدن مراد اهل نفس وقوای نفسانیه اولور ونچه سالك راه الهی وطالب گنج ربانی

بر كنجنامه بولسه وانك ايچنده مسطور اولنان اوزره عمل قيلغه مشغول اولسه قواى نفسانيه انى نفسه عرض ايدرلر پس نفس انى عقلدن الوب برقاچكون انكله عمل قيلور چونكم كندى مشتهاسى اوزره اولان كنجى بولدقده انكله عمل ايلمكدن اوصانوب فراغت قيلورلر وخارجده دخى شهر طبيعتك سلطانى مثابه‌سنده اولان نفس اماره صاحبى طالب كنج الهى اولان فقيرلرك بولديغى وروز وشب انك مقتضاسنجه عمل قيلديغى كتابى انلردن الورلر و برقاچكون اكا مطالعه قيلورلر وانكله عمل ايدرلر كوررلر كندولرك مرادى اولان كنج انك ديديكى اوزره بولنمز پس اندن وانكله عمل قيلمقدن فارغ اولورلر نته كم بو معناره اشارت ايدوب بيورلر

* مثنوى * كفت تاان رقعه را يا بيده‌ام * كنج نى ورنج بى حدديده ام * خود نشديك حبه ازكنج آشكار * ايك پيچيدم بسى من همچومار * مدت ماهى چنينم تلخ كام * كه زيان وسود اين برمن حرام * برك بخت بركندز بن كان غطا * اى شه پير وزجنك ودركشا) اول فقير شاهه ايتدى اى شاه جهان تابورقعه‌يى بوللدنبرى و بو كنجنامه‌يه واصل اولديغم زماندن بو آنه‌دك كنج بوق و بى حدزحمت كورمشم خود برحبه كنجدن آشكار اولمدى و بنم جانم بونده اومذكور اولان خزينه‌دن بردانه بولمدى وليكن بن مار كبى چوقلق طولشمشم ومضطرب اولمشم كنجه نسبت مارذكرى خوب واقع اولمسدر الحاصل براى مدتى بونجلين تلخ كام يعنى برآى مقدارى واردركه بوذكر ايلديكم كبى دماغم آجى اولوب بى آرامكه بوكنجنامه‌نك زيان وسودى بنم اوزريمه حرامدر بولايكه سنك بخت سعادتك وطالع همايونك بوكان ودفينه‌نك بوزندن غطايى قوپره و پرده‌يى كيدره اى جنكى پيروز وقلعه كشاى اولان پادشاه پيروز جنك پيروزدر جنك معناسنه‌در دركشاى وصف تركيبيدر قلعه آچيجى معناسنه يعنى اى قلعه آچان وجنكده مظفر اولان پادشاه بولايكه سنك طالع همايونك بومعدندن حجابى رفع ايدوب بونك حقيقت ونتيجه سى بولنه ديدى

* مثنوى * مدت شش ماه وافزون پادشاه * تيرمى انداخت و برميكند چاه * هركجا سخته كمانى بود جست * تيرداد انداخت وهرسو كنج جست * غيرتشويش وغم وطامات نى * همچو عنقانام فاش وذات نى)

پادشاه دخى التى آى مدت وزياده اوق اتدى وقيو قازدى هرقنده كه برسخته كمان وارايدى جست يعنى هرقنغى موضعده چست و چابك بركمانى وقتى يايى چكن كمانكش وارايسه شاه اكاتير و يردى اول سخته كمان اتدى وهرجانبده كنج استدى سخته كمان قتى يايى چكيجى ديمكدر كمانه متصل اولان ياوحدت ايچوندر مصرع اولده اولان چست چابك واستاد معناسنه‌در مصرع ثانيده اولان جست طلب ايتدى معناسنه‌در تيرداد ديمك اذن واجازت و يردى ديمك معناسنه‌هم

جائزدر شواعتبارایله که عجم شاهلری اول بر کمسه یه برجانبه کتمکه اذن ویرسه‌لردی اکابراوق ویررلردی اول کمسه اول تیرایله انك مملکتندن هرنه جانبه کتسه کمسه اکا مانع اولمزدی صکره اول قاعده کتدکدنصکره بلغاوشعراتیردادديكي اجازت و يردی دیمك محلنده استعمال ایلدیلر ومحصول بیت بویله دیمك اولورکه پادشاه التی آی مقداری والتی آیدن دخی زیاده اوق آتدی و یرقازدی وهرنه یرده براستادکاتکش وارایسه اکا اذن واجازت و یردی اول دخی اوق آتدی وهرجانبده خزینه یی طلب ایتدی تشویشدن وغمدن وطاماتدن غیری اولمدی عنقا کبی نامی فاش وذاتی یوق ایدی یعنی عنقا موجود الاسم ومعدوم الجسم اولدیغی کبی اول کنجك دخی اسمی وارایدی ولیکن ذاتی وحقیقتی یوق ایدی و بونلره اول کنجدن وکنجنامه‌دن تشویشدن وغمدن وغصه‌دن ورنجدن غیری برنسنه حاصل اولمدی و بونده سخنه کاندن مراد عقل واذعانده قوی اولان کمسه وشاهدن مراد عقل جزوی صاحبلری اولور نته کم عن قریب تحقیق وتفصیلی ذکراولنور

❊ نومید شدن پادشاه ازیافتن آن کنج وملول شدن او ❊

(❊ مثنوی ❊ چونکه تعویق آمداندر عرض وطول ❊ شاه شدزان کنج دلسیر وملول ❊ دشتهارا کزکزان شه چاه کند ❊ رقعه را ازخشم پیش اوفکند)
چونکم کنجك عرض وطولنده تعویق کلدی یعنی چونکم اول کنجنامه‌ده مسطور اولان خزینه ودفینه نك الّنده عوق ایتمك کلدی و بونلر موضع کنجه اصابت قیلمقدن تعویق الهی ایله محروم اولدی شاه اول کنجدن دلسیروملول اولدی یعنی اول دفینه نك طلبندن کوکلی اوصاندی وفراغت قیلدی اول پادشاه دشتلری کزکزقویی قازدی یعنی اول شاه آرشون آرشون صحرالرده قویی قازدی واوق هرنه یره دوشرسه اول یری قازوب چیقور دوزدی کوردیکه رقعه‌ده مسطور اولان دفینه‌دن اصلا اثر ونشان یوقدر خشمه کلوب اول رقعه‌یی خشمندن اول کنجنامه بولان فقیرك اوکنه براقدی ❊ مثنوی ❊ کفت کیراین رقعه کش آثار نیست ❊ توبدین اولیتری کت کارنیست ❊ نیست این کارکسی کش هست کار ❊ که بسوزد کل بکردد کردخار) شاه اول فقیره ایتدی ای فقیرطوت بورقعه‌یی که آنك آثار ونتیجه‌سی یوقدر وزحمت وتعبی چوقدرسن بورقعه‌یه اولیترسنکه سنك ایشك وغیری تشویشك یوقدر بوشول کسه نك کاری دکلدرکه انك کاری وشغلی اوله که کل یانه واول خارجانبنه طوله کلدن مراد راحت واهم والزم اولان مصلحتدر وخاردن مراد زحمت و بی نفع وفائده اولان مصلحتدر یعنی اول پادشاه اول فقیره برسبیل طعن وتوبیخ بویله دیدیکه ای درویش

بو كونه ایش شول بر كشینك ایشی دكلدر كه انك بوندن غیری اهم والزم كار ومصلحتی واردر كه اول كمسه اكر بو كاره طولنورسه كل كبی كندویه نافع ولطیف اولان مصلحتی یاقروخار كبی پرزحمت و بی منفعت اولان كار ومصلحتك اطرافنده طولنور بزم كل كبی لطیف كاریمز وارایكن انی قو یوب یوخار كبی پرزحمت اولان كاره مشغول اوله مزز وحاضر ونقدی قو یوب مفقود اولان شیئه سعی وكوشش قیله مزز ❊ مثنوی ❊ نادرافتد اهل این ماخولیا ❊ منتظر كه رویدازآهن كیا) نادر دوشر بو ماخولیانك اهلی منتظردر كه دموردن كیاه بته ماخولیا خیالات سوداویه یه دیرلر برمرضدر كه بركمسه اكا مبتلا اولسه خیالات فاسده وتوهمات مهمله یه دوشر اصلا انك تخیل ایلدیكی شیده برمعنی ونتیجه اولمز پس شاه اول كنجنامه ایله عمل ایدنلری ماخولیا مرضنه مبتلا اولان خیالات فاسده صاحبلرینك مرتبه سنه تنزیل ایدوب اول فقیره نو بحا دیدی بو كونه ماخولیانك اهلی وبونوع اوزره اولان خیالات فاسده نك اصحابی بو جهانده آز واقع اولور مثلا بونلر منتظردر كه دموردن لطیف اوتلر بته واندن بونلر منتفع اوله بو خود محالدر كذلك بو كنجنامه ایچره مسطور اولان معنالرك حقیقتنی بولمق وانك نتیجه سنه واصل اولمقدن اوزری كیجه و كوندز عمل قیلمق بو كابكزر دیدی ❊ مثنوی ❊ سخت جانی بایداین فن راچوتو ❊ توكه داری جان سخت این رابجو ❊ كرنیابی نبودت هركز ملال ❊ ور بیابی آن بتو كردم حلال) بوفن ایچون سنك كبی برسخت جان كركدر سنكه جان سخت طوترسن بونی طلب ایله اكر بولمیه سن هركز سكا ملال اولمز واكر بولورایسك انی سكا حلال ایتدم بو كنجنامه دن مقصود كنج حقیقتك علومی مسطور اولان كتابلر اولدیغنی بیلدك ایسه مثلا بو مثنوی شریف كبی پس طالب كنج اولان فقیردن مراد كنج حقیقتك اسرار وعلومنه محل اولان كتابلری مطالعه قیلان فقیرلر اولور و كیجه و كوندز اول كتابلرده نه یاز لدی ایسه آنك موجبنجه طریقتده عمل ایدوب اول مسطور اولان معنالرك نتیجه سنه وحقیقتنه روزوشب سعی وكوشش قیلور چونكه برطالب كنج الهی اولان فقیر بو یله بر كنجنامه بوله وانده مسطور اولان معنالرك موجبنجه عمل ایتمكه اشتغال قیله عقول جزویه صاحبلری آنی كوردكارنده كندیلرك شاه ورئیسی اولان عقل معاشده قوت وقدرت بولان كمسه لره انی عرض ایدرلر انلرد خی هوا لرینه خوش كلوب انده مسطور اولان دفینه یی بواورز ظن ایلیوب تیرفكرلرنی كمان عقله قو یوب اتارلر وتیرفكرلری هرنه محله واقع اولورسه اندن بحث ایدرلر كه بحثك معناسی قازمقدر برقاچ مدت اصحاب حقیقتك نامه لرینه مطالعه ایدوب فكرلری بتدیكی یردن

بحث ایتمکی کندیلره عادت قیلورلر و بو کاره مشغول اولورلر کوررلر که بو کاردن انلره نفع حاصل اولمز و بو ابحاث کثیره‌دن بر نتیجه یوز کوسترمز الا که یوقلق پس بو یوقلقدن اعراض ایدوب کندی عقلارینه و مشربلرینه نافع اولان وراحت و برن کاروکرداره مشغول اولورلر و بوکونه عملاری و کتابلری فقیر و بیکار اولان کمسه‌لره بوسزه مناسبدر دیو نیجه توبیخ واستهزا ایله تسلیم قیلورلر ودیرلر که بونلر عجب بیکار و بی عقل طائفه در که مشغول اولدقلری علم وعملك نتیجه‌سی یوقلقدر بزدخی بونلرك مطالعه ایتدکاری کتابه مطالعه ایتدك واول کتابك ایچنده مسطور اولان اقوالی موجبجه نیجه مدت سعی و کوشش قیلدق وعقلمز وفکرمز یتدیکی یردن بحثلر ایلدك نیجه‌سنده یوقلقدن غیری برمعنی بوله‌مدق بونلرك کنجنامه‌سنك کفتارینك نتیجه‌سی و بونلرك اول کفتار موجبجه اولان کار وکردارلرینك عاقبت ونهایتی همان یوقلغه وارر ایمدی بزه بو بی امیدلك یولنه کتمك و بومعدوم ومفقود اولان خزینه‌یی طلب ایتمك لازمدکلدر بواهلنه مبارك اولسون دیو اصحاب حقیقتك نامه‌لرینی مطالعه قیلمقدن واهل عشق ومحبتك طریقنه سالك اولمقدن رجوع ایدوب فراغت قیلورلر نته کم بومعناره اشارت ایدوب بیوررلر ❋ مثنوی ❋ عقل راه نا امیدی کی رود * عشق باشد کان طرف برسردود * لاابالی عشق باشد نی خرد * عقل آن جوید کزوسودی برد) عقل نا امیدلك یولنه نچون کیدر عشق اولور که اول طرفه باشی اوزره یلر لاابالی عشق اولور خرد کل عقل انی استرکه اندن برسود ایلته یعنی البته برکمسه اسیر عقل جزوی اولسه وعقل معاش مرتبه‌سنده قالسه اول کمسه نا امیدلك یولنه کتمز وفقر وفنا طریقنه سیرایتمز بلکه هرنه‌یرده امیدی وارایسه عاقل اول جانبه کیدر وکندی نفسنه قوت وعزت و برن جانبه سیرایدر اهل عشق اولور که اول نا امیدلك طرفنه باشی اوزره یلر و یوقلق طریقنه مشیا علی الهام لاعلی الاقدام تك و پو ایلر لاابالی و بی باك اهل عشق اولور اهل عقل اولمز که اهل عقل لابد کندیسنی قایریجی اولور وکندی‌یه نافع اولمین وفائده ویرمین نسنه اردن حذر قیلور عقل همان آنی استرکه اندن برنفع اله عقل برشیدن کندی وجودنه نفع کلیه‌جککنی وفائده حاصل اولمیه‌جغنی بیلدکدنصکره اصلا اول جانبه مایل اولمز واول شیئه رغبت قیلمز بلکه عاشقدرکه سودوزیان قیدنده اولمیوب کندی معشوقی اکر یوقلق یولنده ایسه‌ده اول یوله کتمکدن ومحووجود ایتمکدن روکردان اولمز نته کم شیخ عطار قدس الله سره حکایه ایدوب بیوررلر برکون ایکی کمسه برکتابی اوقودیلر اول کتابده بویله دیمشکه فلان یرده برخزینه واردرکه اصلاد و کمزوانك قتنده شوصفتله برمحبوب واردرکه اول محبوبك صفتلری شرح و بیانه کلمزواکر اول یرده

اول محبوب بولنمز ایسه اول مقامدن برمقدار ایلرو کیده‌سن بو یول کنارنده اوچ میل واردر اول اوچ میلده هرنه یازدی ایسه انلری اوقو یوب انکله عمل ایده‌سن دیمش حکمت اللهك اول ایکی کسه‌دن بریسی قولقدن اول خزینه‌یه و باخصوصکه اول محبوب جمیله عاشق اولمش و بریسی دخی عاقل ایمش کندیسنه دیمشکه بو کتاب یلان سو یلمز حاضر خزینه وحاضر محبوب اول موضعده اکر بونلری بولورسق بیوك نعمتوز یاده دولتدردیوب عاشقله عاقل اول موضعه دك سیروسلوك ایتمشلر اول موضعده اول کتابده یازیلان خزینه‌دن ومحبوبدن برنشان بوله میوب برمقدار دخی ایلری کتمشلر کورمشلر که یول اوچ بلوك اولمش واول بلوكك هر برینك باشنده برمیل دیکلمش اولا برمیلده یازلمشکه ای راهرو اکر بو یوله کیدر ایسك بونده خزینه ومحبوب بولنمز اما برشهره واررسن وانده ایستدیکك کبی کار قیلورسن و برمیلده دخی یازلمش که ای راهرو اکر بو یوله کیدر ایسك یا محبوبی بوله‌سن یاخود بولمیه‌سن احتمالدن وشبهه‌دن خالی دکلدر و برمیلده دخی یازلمشکه ای راهرو اکر بو یوله کیدر ایسك نابودونا پیدا اولورسن وکندیکی ونام ونشانیکی لابد محوو فانی قیلورسن پس عاقل ایله عاشق مشاوره ایدوب بری برلرینه دیمشلر یا انکی قنغی یوله کیده لم عاقل دیمشکه بو ناامیدلك یولندن و بوقلق طریقندن نعوذبالله بن او یوله کتمزمکه انده محوو فانی اولم و بو اورته یوله دخی کتمزمکه انك نتیجه‌سی نامعلومدر واحتمالدن خالی دکلدر پس بر یولك که نتیجه‌سی معلوم اولمیه اکا کتمك عاقلك شاننده دکلدر و بن شول یوله کیدرمکه انك نتیجه‌سنده برشهر عظیم واردر ای رفیق کل بکا متابعت ایله نتیجه‌سی معلوم اولان طریقه کیده‌لم دیدی عاشق ایتدی بن بوانه‌دك جانمدن بیزار اولدم بکا عشق وشوق برمرتبه غلبه ایلدیکه صبروآرامه مجالم قالمدی چونکم اولکی موضعده مقصودمی بوله‌مدم بو یله بیهوده ییره کزمکدن نابودونا پیدا اولمق بکا اولی ومحو وفنا بولنه کتمك بکا اعلادر دیوب عاقل شهر یولنه عاشق محووقهر یولنه کتدی اول عاشق اکرچه محووفنا یولنه کتدی وبرقاچ قدم عشق وشوقله بی وجود ترکتاز ایتدی همانده کندی محبوبنی وصف اولنداندن زیاده بولدی واول کنز لایفنایه دخی واصل اولدی ❀ مثنوی ❀ ترکتاز جانکدازوبی حیا * دربلاچون سنك زیرآسیا

* سخت رویی که ندارد هیچ پشت * بهره جو یی رادرون خو یش کشت)

عاشق ترکتاز وجانکدازو بی حیادر بلاده دکرمنك آلت طاشی کبیدر یعنی عاشق معشوقی بولنده جایقده وجان از تمکده وعرض وناموسی کیدروب عارسز وحیاسز اولمقده‌در و بلاومحنتده دکرمنك آلت طاشی کبی ثابت اولمقده و باشنه نیجه دکرمن طاشلرین دوندرسك صبرایلیوب تحمل قیلمقده‌در عاشق برسخت رو بدرکه هیچ

ارقه طوتمز بهره جویلکی کندی درونده اولدردی یعنی عاشق اولان برقتی یوزلوو بی پشت و پناه برکمسه درکه معشوقی جانبندن اکاهرنه کاورسه روکردان اولمز وکیرو ده برآخرکمسه یه طانوب اکا اعتماد واستناد قیلمز بلکه یوزنی بکیدوب هروجهله معشوق جانبنه ایلروسورر باخصوصکه اندن هیچ برنفع وفائده امیدن طوتمز اول عاشق کندی درونده بهره جویلکی ازاله قیلدی وعاقل کبی فائده ومنفعت امیدیله خدمت قیلمقدن بری وعاری اولدی

(مثنوی پاك می بازد نباشد مزدجو * انچنانکه پاك میکیرد ز هو) عاشق پاك اوینادر مزدجو اولمز انجلین که هودن پاك طوتر مراد هویة الهیه در یعنی عاشق میدان محبت ایچره هرنه اوینادرسه خالصا لوجه الله بی غرض و بی علت اوینادر واصلا اجرت وعوض استیجی اولمز وعبد اجیرکبی محبوبی بولنده اول کار وخدمت قیلمز انجلین هویت الهیدن اول هرنه طوترسه پاك وطاهر طوتر کذلك هرنه بذل ایدرسه پاك و بی علت بذل وصرف ایدر اصلا مزد واجرت وسود ومنفعت طلبنده اولمز (مثنوی می دهد حق هستیش بی علتی * می سپارد باز بی علت فتی * که فتوة دادن بی علتست * پاك بازی خارج هر ملتست) حق سبحانه وتعالی حضرتلری اول عاشقه وارلغی برعلتسز و برر یعنی علل واغراضدن پاك وطاهر اکا وجود عطا ایلر صاحب فتوت اولان دخی اول وجودی کیرو حقه علتسز و یرر یعنی فتوة صاحبی اولان عاشق دخی کندی وارلغی حضرت حقه علل واغراضدن پاك وطاهر اولدیغی حالده تسلیم قیلور زیرا عند المشایخ فتوت بی علت و یرمك وغرض وعوض آرزوسندن کندی نفسنی پاك وطاهر ایدوب حضرت حقدن کندی نفسنی نیجه طاهره و پاکیزه الدیسه ینه اویله طاهره و پاکیزه انی اکا تسلیم قیلمقدر کما سأل موسی علیه السلام ربه عزوجل عن الفتوة قال الله تبارك وتعالی الفتوة ان ترد نفسك الی طاهرة کما قبلتهامنی طاهرة الحاصل پاکبازلق خارج هرملتدر پاکبازلق فتوت وتجرددن عبارتدر خلاصهٔ کلام فتوت وتجرد طریق محبتده هرنه بذل وصرف ایلرسه بی عوض و بی غرض بذل وصرف ایلمکلکدرو بو پاکبازلك ومجردلك نفس الامرده هرملل خارجدن وجمیع اهل مللك مرتبه لرندن بو تجرد وفتوت مرتبه سی ایلرودر (مثنوی زانکه ملت فضل جوید باخلاص * پاکبازانند قربانان خاص * نی خدارا امتحانی میکنند * نی درسود وزیانی میزنند) زیراکه اهل ملت فضل دیلر باخلاص دیلر اما پاکبازلر قربانان خاصدرلر یعنی جمیع اهل ملت ایتدکلری عبادت وخدمتی یافضل وکرم الهی بولمق و یاخود عذاب وعقاب الهیدن خلاص اولمق امیدی اوزره ایدرلر اما پاکبازان طریقت وارباب عشق ومحبت خاص قربانلردرلر کندی

نفسلرینك مرادندن اوتری کچمشلر وخوف ورجا مرتبه‌سندن ایلری کیدوب فنشرابنی ایچمشلر وهرنه خدمت وطاعت ایدرلرسه لوجه الله ولمحبة الله ایلمشلردر نته کم تاج الرجال اولان رابعهٔ عدویه رضی الله عنها حضرتلری حضرت حق تعالی‌یه خطاب ایدوب دیدیکه الهی بعزتك وجلالك ما عبدتك خوفاً من نارك ولا رغبة فی جنتك بل لمحبتك ولوجهك الکریم بونلرنه خدایی امتحان ایدرلرونه سودوزیان قپوسنی اوررلر یعنی بو ارباب فتوت واصحاب محبت شول طائفهٔ علیه درکه ایتدکاری عبادت وطاعتده خدای تعالی حضرتلرینی برامتحان ایلمزلر بویله دیوکه بزحق تبارك وتعالی حضرتلرینه بوقدر عبادت وطاعت ایلرز کورهلم بونك مقابله‌سنده بزه نه اجر وعوض ویرر و بویله دخی امتحان ایتمزلرکه بونلر نیجه مدت سودومنفعت امیدی اوزره وخدمت ایتسه‌لر وبونلره ضرر وزیان اصابت ایلمسه نه عجب بزخود خیروحسنات ایشلمکده‌یز بوضرر وزیانك اصلی ندر دیمزلر بلکه اصلا سود وزیان بابنی دق ایتمیوب وخوف ورجایوانه کتمیوب هر بری (ترك کام خود کرفتم تابراید کام دوست) دیوب کندی مرادلرنی دوستك مرادنده فانی قیلورلر (وافوض امری الی الله ان الله بصیر بالعباد) دیوب هر بری کندی امرنی حق تعالی حضرتلرینه تفویض ایدوب کتاب الاهده هرنه یازلدی وهرنه امر قیلندی ایسه انك موجبنجه عمل ایتمکه سعی وکوشش قیلورلر نته کم اول فقیر اول کنجنامه‌ده مسطور اولان احکام اوزره عمل ایلمکه مشغول اولدی

﴿ بازدادن پادشاه ان کنجنامه‌را باآن فقیرکه بکیرما ازسراین برخاستیم ﴾

﴿ مثنوی ﴾ چونکه رقعهٔ کنج پرآشوب‌را * شه مسلم داشت آن مکروب‌را * کشت ایمن اوزخصمان وزنیش * رفت ومی پیچید در سودای خویش * یارکرد اوعشق دردانديش را * کلب لیسد خویش ریش خویش‌را) چونکم پرآشوب اولان کنجك رقعه‌سنی شاه اول مکروبه مسلم طوندی یعنی چونکم پرفتنه وغوغا اولان کنجك نامه‌سنی پادشاه اول محزون ومغمومه تسلیم ایتدی اول فقیر ودلریش خصمان ونیشدن امین اولدی یعنی اکا خصومت ایدیجی ونیش وزحمت اوریجی کسه قالمیوب اول شر خصماندن خلاص اولدی ونجات بولدی کندی وکندی سوداسنه صارلدی وطولاشدی اول فقیر دلریش عشق دردانديشی کندیسنه یار ایتدی وکندی درونته مشغول اولوب کندی یاره‌سنه تیمار وعلاجه باشلدیکه مشهور مثلدر کلب کندی یاره‌سنی کندی یالر و بومثل بوفقیر ذلیلك کندی دردنه کندی درمان ایلسندن کنایت اولور و بو کونه مثلدن عاشقك شانی تحقیر ایلمك لازم کلمز بلکه من وجه مدح وتوقیر ایلمك لازم کلورکه حضرت

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم (طوبی لمن کان عیشه کعیش الکلاب) بیورمشدر بو فقیر و ذلیلك دخی عیشی عیش کلبه مشابه و کندی یاره سنه کندی علاج ایلمکده کلبه مماثل اولدیغی اعتباریله بو ضرب مثل بو محلده رواوسزا کورلمشدر
(مثنوی * عشق را در پیچش خود یار نیست * محرمش در ده یکی دیار نیست)
عشقك کندی پیچشنده یاری یوقدر کویده بر دیارك محرمی دکلدر یعنی عشق شول افراط محبتدرانك طولاشمه سنده و بر عاشقه صارشمه سنده یاری یوقدر بلکه عاشقه یار و همدم همان ینه عشقدر بو جهان کوینده عشق اهلنه بر احد محرم دکلدر بلکه عشق اهلنك محرمی ینه عشقدر (مثنوی * نیست از عاشق کسی دیوانه تر * عقل از سودای او کورست و کر * زانکه این دیوانگی عام نیست * طب را ارشاد این حکام نیست) عاشقدن دیوانه تر برکسه یوقدر عقل انك سوداسندن کور و کردر زیرا که بو عاشقك دیوانه لکی عامك دیوانه لکی دکلدر طبك بو احکامه ارشادی یوقدر یعنی عند العقل عاشقدن زیاده دیوانه برکسه یوقدر که انك جمیع احوالی عقل جزوینك ادراکندن خارجدر عقل جزوی اول عاشقك سوداسندن کور و صاغردر عاشقك شانی عقلاء بیلمزوانك دیوانه لکی نه کونه دیوانه لکدر بو هوشله فهم قیلمز زیرا که بو عاشقك دیوانه لکی عامهٔ ناسك دیوانه لکی کبی دکلدر طبك و طبیبك عامهٔ ناسك دیوانه لکنه بر تدبیری و علاجی واردر که انده کونا کون دیوانه لکاره دوا یازمشلر و طبیب حاذق اولنلرانی بیلمشلردر و اما طبك و طبیبك بو عاشقك دیوانه لکنه متعلق اولان حکملره ارشادی یوقدر انکیچون اصلا طب کتابلرنده مرض عشقه متعلق علاج یازلمشدر بلکه اطبا عشق یوقدر دیو انکار ایلمشلردر و بر محبك بر محبوبه اولان افراط محبتی وانك افراط محبتندن اولان جنونی غلبهٔ سودادن حاصل اولور دیمشلر وانك دواسی محبوبنك وصال ولقاسیدر دیو تحقیق ایلمشلردر (مثنوی * کر طبیبی را رسد زین کون جنون * دفتر طب را فروشوید بخون * طب جملهٔ عقلها منقوش اوست * روی جمله دلبران رو پوش اوست) اکر بر طبیبه بو کونه دن جنون ایرشه طب دفترنی قانله یویار یعنی اکر بر طبیب و عاقله بو عشق جنوننذن جنون ایریشه و اول طبیب بر معشوقك عاشق دیوانه سی اوله اول طبیب طب کتابلرنی کندی قانیله یویار شو اعتبار ایله که اول عشق انك کوزلرنی خونبار ایلر و خون آلود اولان کوز یاشیله اول دفتر طبی یویار و جکردن دخی پر خون ایلر جکر قانیله دخی یومق ممکن اولور الحاصل دفتر طبی خونله یومق کوزلرندن قانلو یاش دوکوب انی محو ایتمکدن وانی قویوب راه عشقه کتمکدن کنایه اولور جمله عقلارك طبی اول عاشقك منقوشیدر یعنی جمیع عقلارك طب وشفایه متعلق نه قدر علملری وار ایسه عاشقك ذاتنك منقوشیدر اکرچه عشق بر کونه مرضدر اما جسمانی و روحانی جمیع مرضلره اندن دوا و شفا واردر پس جمله عقلارك طبی بو اعتبار ایله اول عشق منقوشی اولور نته کم (بیت)

ای طبیب نخوت ناموس ما * ای توافلاطون وجالینوس ما * بیوردقلری محلده بورایه متعلق اولان شرح و بیان برمقدار مرور ایلمشدر جمله دلبرلرك یوزی انك رو پوش وحجابیدر بو دلبران مجازینك ومحبوبان صوریتك فی الحقیقه حجابی ونقابی کبیدر بو مصرعده اوست ضمیر عشقه راجع اولمقده جائزدر اکر عشقه راجع اولورسه عشق یعنی معشوق اولور پس روی جمله دلبران اول معشوق حقیقینك رو پوشیدر دیمك اولور وعاشقه راجع اولمقده جائزدر بوتقدیر اوزره معنی جمله دلبرلرك یوزی اول عاشقه روپوشدر اول دلبرلری کندی محبوبنه نقاب و پرده بیلشدر دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ روی درروی خودآرای عشق کیش * نیست ای مفتون تراجز خویش خویش) ای عشق مذهبلو یوزیکی کندی یوزیکه کتورای مفتون سکا کندکدن غیری اقربا بوقدر یعنی ای عشق ومحبتی کندیسنه مذهب وملت قیلان عاشق توجهی کندی ذاتکه ایله وهرنه سویلرسك کندیکه سویله ای مفتون عشق سنك کندی ذاتکدن غیری سکا یار وقریب بوقدر اکر غیره یوز کتورسك یوزیکه باقرلر واکر عقلایه حالکی سویلسك جنون وسفاهته حمل ایدوب سوزیکی دیکله مزلر لازم کلدیکه هرنه حالك وارایسه همان کندی ذاتکه سویلیه سن وحالکی بیلمزلردن عزلت اختیار ایلیه سن ﴿ مثنوی ﴾ قبله ازدل ساخت آمد در دعا * لیس للانسان الاماسعی) اول کنجنامه بولان وطالب کنج اولان عاشق کوکلدن قبله دوزدی دعایه کلدی زیرا (لیس للانسان الاماسعی) دربو مصرع سورهٔ نجمده اولان آیت کریمه یه اشارتدر و بو آیت کریمه نك تفسیری جلد خامسده وجلد رابعده تفسیر کنت کنزا سرخنده مرور ایتدی انده طلب اولنه یعنی اول عاشق صادق کوکل جانبندن قبله دوزدی وحضرت حقه متوجه اولدی ودعایه کلدی وسعیلر قیلدیکه حق تعالی کلام مجیدنده انسان ایچون بوقدر الاسعی ایلدیکی شیٔ واردر دیدی پس اول دخی دعا قیلمغه وساعی اولمغه شروع ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ پیش ازانکه پاسخی بشنیده بود * سالها اندر دعا پیچیده بود) اندن اولکه اول بر پاسخ ایشتمش ایدی نیجه ییللر دعاده طولشمش ایدی یعنی اول عاشق صادق کنجدن برخبر ایلتمش و کنجنامه ده انك خبرنی اوقیوب کوش ایتمش ایدی اندن اول نیجه ییللر دعا ایلمکه طولشمش وصارلمش ایدی نیجه ییللر وایلر طلب رزقده دعالر قیلدقدنصکره اول کنجنامه رؤیاسنده اکا اشارت اولندی پس او کنجنامه یی اشارت اولندیغی اوزره بواوب انی اوقویوب کنجك پاسخنی وجوابنی اول کنجنامه دن اشتدی بوخبری اشتمزدن اول خود انك کاری وعادتی دعا ایلمك ایدی ﴿ مثنوی ﴾ بی اجابت در دعا اومی تنید * از کرم لبیك پنهان می شنید) اجابتسز دعالر اوزره طوقندی

﴿ یعنی ﴾

يعنی اورلدی وطولندی کرم الهیدن پنهان لبیك ایشتدی لبیکك شرح وتحقیق
ایکنجی دفترده کرفتارشدن بازمیان جندان سرخنده این سخنهـا خود یعنی یار
بیست بیتلر بنك شرحنده مرور ایلشدر انده طلب اولنه وجناب حقك عبده
لبیك دیمسی (اجبتك اجابة بعد اجابة) دیمکدن عبارت اولور و بونك معناسی یاربی
دیو دعا ایلینك جانبنه بی حرف و بی صوت حق جانبندن کلور ودعا ایدن قوللك
جانی اول زوقی بیلور وبو که لبیك پنهانی دینور یعنی اول عاشق حق تعالی آنك
دعاسنی اجابت قیلمزدن اول دعالر ایلمکه اورلدی وطولندی حق تعالی
حضرتلرینك کرمندن پنهانی لبیك عبدی سل تعط دیدیکی انك کوش هوشی
استماع قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ جونکه بی دف رقص میکردان علیل
زاعتماد جود خلاق جلیل * سوی اونی هاتف ونی پیك بود * کوش امیدش
پرازلبیك بود * بی زبان میکفت امیدش تعال * ازداش می روفت ان دعوت
ملال) جونکم اول علیل وذلیل دفسز رقص ایدردی یعنی چالمدین اوینادردی
خلاق جلیلك جودنه اعتماد ایلدیکی جهتدن یعنی اول علیل وذلیل خلاق
جلیل ورزاق جمیلك جود وعطاسنه اعتماد ایلدیکندن اوتری دفسز رقص
ایلر وچالمدین اوینادردی باخصوصکه دخی اکا اشارت و بشارت اولمزدن اول
انك جانبنده هاتف غیبی ونه پیك الهی وارایدی ونه انلك کنجدن و کنجنامه دن
خبری وارایدی مع هذا عاشقك کوش امیدی لبیکدن پرایدی یعنی اول عاشق
صادق دخی اکا هاتف کلمزدن واشارت الهی اولمزدن مقدم بیلوردیکه برقول یاربی
دیسه حق تعالی اکا البته لبیك عبدی سل تعط دیر بو حدیث شریفك مفهومنه
اول عاشقلك یقینی اولدیغندن هربار که یاربی دیسه لبیك عبدی دیمکدن انك
کوش هوشی پر اولمش ایدی انك حضرت حق ورزاق مطلق جانبنه اولان امیدی
ورجاسی بی زمان اکا تعال دیردی وانك روزوشب اول ایلدیکی دعوت انك
کوکلندن غبار ملالی سپورردی یاخود معنی انك امیدنك بی زمان اکا تعال دیمسی
وانی حضرت حقه دعوت قیلمسی انك قلبندن ملالك غبارینی سپوروب ازاله
ایدردی ﴿ مثنوی ﴾ آن کبوتررا که بام آموختست * تومخوان میرانش کان
پردوختست) اول کبوتر که بام آموخته درسن اوقومه آنی سور که اول پردوخته
در یعنی مثلا شول کوکرجینی که اول طامه اوکرنمشدر اول بامخانه یه آموخته
اولان حمامه یی خانه یه دعوت ایلمه سن انی طامدن سور لابد اول ینه کلور که
اول قنادی دیکلمش اول خانه یه اوکرنمشدر هرنه قدر سورسك بر زماندنصکره
ینه اول خانه یه کلور قوز کذلك درکاه حقه آموخته اولان عاشق دخی اول
درکاهدن وهم وخیال آنی سورسه وشیطان دخی مانع اولسه واول درکاهدن

اكادعوت اولمسه اوكوكرجين كبى اول دركاهدن ايرلمز واول باب سعادتدن مفارقت قيلمز كذلك ولى كامل ومرشد فاضل خانه‌سنه آموخته اولان طالب دخى هم كبوتر بام آموخته كبيدركه اول دركاهدن هرنه قدر جفا كورسه عاشق صادق كبى دور وجدا اولمز ﴿ مثنوى ﴾ اى ضياء الحق حسام الدين برانش * كز ملاقات تو برستست جانش * كر برانى مرغ جانش ازكزاف * هم بكرد بام توآرد طواف * چينه ونقلش همه بر بام تست * پرزنان براوج مست دام تست) اى حق تعالينك ضياسى اولان حسام الدين سور اول كمسه‌يى كه سنك ملاقاتكدن انك جانى بتمشدر سنك ملاقاتكدن انك جاننك پرى بتمشدر ديمك دخى وجه‌در بوتقدير اوزره پر باء فارسيله واولكى وجه اوزره باء عربى ايله اوقنور يعنى اى حق تعالينك ضياسى اولان شيخ حسام الدين چلبى شول مريد صادقك كه سنك ملاقاتكدن جانى بتمش وسنك صحبت شريفكدن انك جانى پرو بال حاصل ايتمشدر امتحاندن اوترى انى كندى باب سعادتكدن وخانهٔ بادولتكدن سور اكر اول مريد صادقى سن باب سعادتكدن سوره‌سن انك مرغ جانى كزافدن يعنى ظاهرا دعوت اولمقسز وانى بركمسه جذب قيلمقسز هم سنك بام سعادتك اطرافنه مرغ جانى طواف كتورر وبهرحال سنك بام سعادتكه طولنوب كنديسنى سنك جناب دولتكه يتورر زيرا اول مريد صادقك مرغ جاننك چينه ونقلى دوكلى سنك بامك اوزره‌در يعنى انك مرغ جاننه قوت وغدا اولان معانى وعلوم ربانى وارزاق روحانى واذواق جانى دوكلى سنك بام طريقتك وخانهٔ متابعتك اوزره دراول مريد صادقك مرغ جانى اوج هوا اوزره پرزنان سنك دام بيعتك مستيدرسنك ارادت خدمتك دامنه انك اوج هوا اوزره پروازايلين مرغ جانى صيدوشكار اولمغى تمنى وآرزو قيلمقده‌در كيجه كوندز استركه اوج هوادن نزول ايدوب سنك خدمتك وارادتك دامنه مقيد اوله ﴿ مثنوى ﴾ كردمى منكر شوددزدانه روح * دراداى شكرت اى فتح وفتوح * شحنهٔ عشق مكرركينه اش * طشت آتش مى نهد برسينه اش * كه بياسوى مه وبكذر زكرد * شاه عشقت خواندزوتر باز كرد) اكر بردم دزدانه اولان روح طالب منكر اوله سنك شكر نعمتكى ادا ايلمكده اى فتح الهى وفتوح الهى وروحانى اولان حسام الدين مصرع اولده بويله ديمك دخى وجه‌در اكر روح طالب بردم سنك شكر نعمتكى ادا ايلمكده دزد كبى منكر اوله وبنده انك نعمتى ولطفى يوقدر ديوانكار قيله اى فتح ربانى وفتوح الهى اولان حسام الدين چلبى انك مكرركينه اولان عشق صو باشيسى بوهم وجه‌در اكا مكرركينه اولان عشق صو باشيسى انك سينه‌سى اوزره طشت آتش هجران قورو آنى ياقوب ياندرر بويله ديوكه اى كندى شحنه منكر اولان كل اول ماه

معنوی جانبنه و کرد نفسانیدن وغبار جسمانیدن کچ عشق شاهی سنی اوقودی علی الفور کیرودون بونده عشق مکرر کینه اولان شحنه یه تشبیه اولنمشدر شو مناسبتله که برعاشق معشوقندن برمدت مفارقت ایلسه اکا حضور وراحت ویرمیوب انك سینه سنی باقوب یاندیروب شکنجه ایلمکدن خالی اولمز پس خلاصهٔ کلام ومحصول مرام بویله دیمك اولور که ای حق تعالینك ضیاسی اولان حسام الدین چلبی برطالب سنك درکاهکه کلسه وسنك ملاقات شریفکدن برزمان حظ ونصیب السه اندنصکره بعض اغراض نفسانیهنك اکا غلبه قیلمسی واسطه سیله سنك صحبتکدن وخدمتکدن برزمان مفارقت قیلسه انك مکرر کینه لو اولان شحنهٔ عشق انك سینه سی اوزره طشت آتش فراقی قورو انك قلب وروحنه شکنجه قیلور واکا درونندن بویله دیرکه بوکدورات نفسانیدن وغبار جسمانیدن چکوب اول شاه طریقت وماه فلك معرفت جانبنه کل عشق پادشاهی سنی کندی جانبنه دعوت ایلر فوری کیرودون والا بوبلا وفرقت وبودرد ومحنت شکنجه لرنده والم وحسرت پنجه لرنده قالورسن دیر ﴿ مثنوی ﴾ کرداین بام وکبوترخانه من * چون کبوتر پرزنم مستانه من * جبرئیل عشقم وسدرهم توی * من سقیم عیسیٔ مریم توی) بو بامك وکبوترخانه نك چوره سنه بن کبوتر کبی بن مستانه پراورورم بن جبرائیل عشقم بنم سدره م سنسن بن سقیم عیسی بن مریم سنسن کبوترخانه دن مراد حسام الدین افندی حضرتلرینك مجمع عقول وارواح اولان مجالس شریف ومقام لطیفلری اولور وبامدن مراد هم انلرك مقاملرینك اعلی طرفی اولور وسدره حضرت جبرائیل علیه السلامك مقام وقرارکاهیدر امر حقله هرنه جانبنه کتسه اخر الامر ینه کاوب انده قرار ایلر وعیسی ابن مریم صلوات الله علی نبینا وعلیه حضرتلرینك شان شریفی اول ایدیکه (وابریٔ الاکمه والابرص) آیت کریمه سنك مفهومی اوزره باذن الله اکمه وابرصی وانواع امراضه مبتلا اولان خسته لری نفس حیات بخشیله ابراوم دهلری احیا ایلردی پس بو اولیای محمدیه ایچره هم عیسی نفس ولیلر اولورکه دم حیات بخشلریله مرده دللری زنده وخسته لره شفا ودوا ویرمکله فرخنده ایدرلر بوجمله دن حسام الدین افندی قدس الله سره حضرتلری کندی عصرلرنده عیسی نفس وهر خسته وشکسته اولان عاجزه فریادرس برطبیب الهی وحبیب روحانی ایدی قطبیت وغوثیت مرتبه سنی بولمش ومرآت الهی مرتبه سنه واصل اولمش ایدی وحضرت مولانا قدس الله سره العزیز اول حضرت مقدسه نك شیخلری واستادلری یدر ولیکن حسام الدین افندی حضرتلرینی مدح ایلدیکی اعتبارات لطیفه دن حسام الدین افندی حضرتلری مولانا قدس الله سره العزیزك شیخی اولمق معناسی منفهم اولنور وبونك

تحقیق برقاچ موضعده مرارا وکرارا مرور ایلمشدر امابونده دخی اجمالا بیان اولنمق لازم اولدی وبونك سری بودرکه چونکه برمرید صادق کمال مرتبه‌سنه بولسه وذاتنی مرآت کبی مجلا ایدوب وشیخ کاملك اوصافنه وعلوم واسرارنه آیینه اولسه شیخ کامل انده اولان علوم واسرارنی واوصاف وکردارنی مشاهده ایلدکده اکا عاشق اولور ومحبت وتعظیملر قیلورشول مرتبه‌که کویا برعاشق معشوقنه خدمتلر ومحبتلر قیلور وانی مدح ایتمك حقیقتده کندینی مدح ایتمك واکا عاشق اولمق معناده کندی‌یه عاشق اولمق اولور وغیری طالبلره دخی انك نه مرتبه‌ده اولدیغنی اعلام قیلور ودخی صاحب کمال اولنلر غیریلره برکسه‌نك شاننی بیلدرمکدن اوتری کندیلرینی انلرك ماییننده ادخال قیلور واول ممدوحه تعظیملر وتکریملر ایلرتاکم طالبلر اول ممدوحه اولویتله تعظیملر وتکریملر ایلیه‌لر واول صاحب کمال سویلدیکی مدحلر وثنالر کبی بومحلده دخی خداوندکار حضرتلری حسام الدین افندی حضرتلرینك عظم شاننی طالبلره بیلدرمکدن اوتری کندیلرینی طلبه وعشاق منزله‌سنه ادخال ایدوب حسام الدین افندی حضرتلرینه خطابا بیوررلر ای حسام الدین چلبی بوسنك کبوترخانه کبی اولان مجلس شریفکك ومقام لطیفکك اطرافنه واوستنه بن بامه اوکرنمش کبوتر کبی مستانه پرو بال اوریرم وسنك مقام شریفکه قونوب قرارقیلورم فی المثل بن جبرائیل عشقم وبنم سدره ومقامم سنسن که روحم سنده قرار ایلر وبنم درونم دردومحنتله سقیم وخسته‌در بوعصرده عیسی نفس سنسن بنم درونمه درمان سنك دم حیات بخشکدن حاصل اولورکه هربارکه سنك کلام حیات بخشکی استماع ایلیم جانم صحت وراحت بولور وقلبم دردوالمدن قورتلور ﴿ مثنوی ﴾ جوش ده آن بحر کوهر باررا * خوش بپرس امروزاین بیماررا * چون توانی اوشدی بحرآن اوست * کرچه این دم نوبت بحران اوست) ای ضیاء حق اولان حسام الدین اول کوهر بار اولان بحره جوش ویربوکون بوبیماری خوش صور چونکم سن اول بیمارك لایق اوله‌سن بحرانك لایقیدر اکرچه بودم انك نوبت بحرانیدر بحران خسته‌نك مزاجی متغیر اولدیغی زمانه دیرلر ومزاجك بوزلمسی معناسنده هم استعمال ایدرلر بحر کوهربارد ن مرادبونده حسام الدین افندینك باطنلرنده اولان بحرمعانی واسراریدر که اول بحرمعنی بوقدر علوم اسرار کوهرنی یاغدرمش ونثار قلمشدر پس حضرت خداوندکار قدس سره العزیز اول بحر کوهرباره بوکونه خطاب ایدوب بیوررلر ای حق تعالینك ضیاسی وکوکلر دردنك دواوشفاسی اولان حسام الدین اول علوم واسرار کوهرلرنی ایثار ایدیجی اولان معنی بحرنه جوش وخروش ویرسن بوخسته‌دلی بوکونه خوش سؤال ایله واکا خاطر نوازلك قیل

چونکیم سن اول بیمارك آن ولایقیسن اول دریای معنی انکدر اکرچه بو دمده اول بیمارك متغیر اولمسنك وتبدیل مزاج قیلمسنك زمانیدر ﴿ مثنوی ﴾ این خودآن نالست کوکرد آشکار * آنچه پنهانست یارب زینهار) بوخوداوناله‌درکه اوحسام الدین آشکاره ایتدی اول نسنه که نهاندر یاربی زنهارناله‌دن مراد بونده حضرت مولانا قدس الله سره العزیزك دهان شریفلرندن ظهوره کلان مثنویات وعلوم واسراره متعلق اولان کلمات وابیاتدر که فی الحقیقه انك محرك ومهیجی معنیده حسام الدین افندی حضرتلری بدر واصحاب حقیقت مرتبه سنه واصل اولدقدنصکره کمال اتحاد ایله اتحاد قیلورلر ونفس واحد قلب واحد اولمق مرتبه سنی بولورلرنته کم حضرت شمس الدین وچلبی حسام الدین وحضرت مولانا قدس الله اسرارهم بومرتبه اتحاد قیلشلر ایدیکه انلرك باطنی براولمش ومابینلرنده برقیل قدر فرق قالمشدی امابونده توضیح معنی بو یله دیمك اولورکه بومثنویات خود اول ناله‌درکه انی اول معشوق روحانی ومحبوب ربانی اظهار واشکار ایلدیکه فی الحقیقه بوناله وبوکلامك بنم باطنمدن مهیج ومظهری اولدر اول نسنه که بنم باطنمده پنهاندر یاربی زنهار سن انی اشکارا ایله که انی هرکوش استماع اتمکه قادر اولمز وهرهوش دخی انی فهم وادراك قیلمغه طاقت طوتمز پس انك ظاهر وآشکارا اولمسی هروجهله اولی اولور کما قال ابوهریرة رضی الله عنه حفظت من رسول الله صلی الله علیه وسلم وعائین من العلوم فبثثت احدهما ولم ابثث الاخر فلو بثثته لقطع هذا البلعوم منی ﴿ مثنوی ﴾ دودهان داریم کویا همچونی * یك دهان پنهانست درلبهای وی * یك دهان نالان شده سوی شما * های وهوی درفکنده در هوا * لیك داند هرکه اورا منظرست * که فغان این سری هم زان سرست) بزنی کبی سویلیجی ایکی دهان طوترز بردهان اول محبوبك لبلرنده پنهاندر و بردهان سزك جانبکزه نالان اولمشدر هوایه برهای وهوی براقمشدر لیکن بیلور هرشول کمسه که انك نظری واردرکه بوطرفك فغانی هم اول طرفدندر یعنی بزحسام الدین چلبی ایله ایکیمز نفس واحد حکمنده شول بزنی کبی یزکه اول نی ایکی دهان طوترسویلیجی نایك بردهانی انای زنك لبلرنده پنهاندر ونایك بردهانی دخی فی المثل ای مستمعین سزك جانبکزه نالان اولمشدر کذلك حسام الدین افندینك نفس رحمانی ونفخهٔ ربانی لبلرنده پنهان اولمش بنم دهان جانمدرکه حق تعالی حضرتلری بنم دهان جانم اولان حسام الدین افندی‌یه علوم اسراری نفخ وفیض ایلر واول جانبدن بنم باطنمه طوراوب بودهانمدن ای مستمعین وطالبین سزك جانبکزه بوکونه صیت وصدالر واطیف نغمه‌لر وخوش ادالر و بوکونه های وهوی بوهواده براغلمش اولور وظهوره کلور ولیکن شول کمسه که انك

نظری ودرون دلده بصری واردر اول کسه بونی بیلورکه بوطرفه منسوب الان فغان وناله هم اول طرفدن واول صاحب شرفدنکه حق تعالی انك روحنه نفخ وفیض ایلروانك روحنك استدعا واقتضاسیله بنم باطنمدن بو کونه نغمات شریفه وکلمات طیبه ظهوره کلوب مستمع اولانلر بوندن حظ الورلر و بهره بولورلر

﴿ مثنوی ﴾ دمدمهٔ این نای ازدمهای اوست * های وهوی روح ازهیهای اوست * کرنبودی بالبش نی راسمر * نی جهانرا پرنکردی ازشکر) بونایك دمدمه سی اول محبوب ذاتینك دملرندندر روحك های وهو یی انك هیهایندندر اکرنایك لبی ایله سمری اولمیدی نی جهانی شکردن پرایلیدی شکردن مراد بونده معارف اسرار اولور ونیدن مراد انسان کاملك وجودی اولور نته کم تحقیق بیت اولده مرور ایلدی وهای وهو بیدن مراد عبارات شریفه ایله اولان اشارات لطیفه در اوست ضمیرلری حضرت حقه راجعدر وانك لبندن مراد عالم روحدرکه عالم روح لب دریای حقیقت اولدیغی اعتبار یله اکالب تعبیر اولنمشدر ودملردن مراد نغمات الهیه اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه بونی که حسام الدین چلبی ایله بنم وجودمدن عبارتدر بووجود نایك دمدمه وآوازه سی اول نافخ حقیق وفایض ازلینك نفخات طیبه وفیوضات قدسیه سندندر روحك اشارات لطیفه سی وعبارات شریفه سی اول محبوب ذاتی ومعشوق ازلینك اشارات طیبه سندندر اکروجود انسانی نایك اول محبوب ذاتینك لبی مثابه سنده اولان عالم ارواحله سامره قیلمسی واندن حکایت اشتمسی وکلام اخذ اتمسی اولمیدی بو وجود انسانی نایی شکر معانی وشهد روحانیدن جهانی پرایلییدی و برانسانك وجودی شیرین ولذیذ اول عالمدن برمعنی سو یلمیدی هرشیرین سخن وشکردهن اولان عارفك شکردن احلاسوز سو یلمسی انك مانندنی اولان وجودینك اول محبوب حقیقتك لبنه اقتراب ایلسندن حاصل اولور واول محبوب حقیقی انك مانندنی اولان وجودینه نفخ وفیض ایتمکله انك دهاننده‌ن شهد واحلی اولان نغمات لذیذه وکلمات نفیسه ظهوره کلور ﴿ مثنوی ﴾ باکه حفتی وزچه پهلو خاستی * که چنین پرجوش چون دریاستی) ای حسام الدین کیمکله یاتدك ونه پهلودن قالقدك که بونجلین دریاکبی پرجوش سن یعنی ای ضیاء الحق اولان قدوة العارفین بوکیجه کیمکله بیتوتت ایلدك وکیمك قتندن قالقدك که بونجلین دریاکبی جوش وخرشه کلدك ومست ومستغرق اولدك وانوار الهی واسرار ربانی ایله طوادك

﴿ مثنوی ﴾ یابیت عندربی خواندی * دردل دریای آتش راندی) بو بیتك مصرع اولی انی است کاحدکم ابیت عندربی یطعمنی و یسقینی حدیثنه اشارت اولنمشدر و بوحدیث شریفك شرح وتحقیق جلد رابعده بیان انکه عارفا

غدا ییست ازنور حق سر خنده ودخی جلد اولك آخرینه قریب حضرت علی رضی الله عنه حکایه سنده مرور قیلنشدر انده طلب اولنه و بونده معنای بیت ای قدوة العارفین اولان حسام الحق والدین باخود ایت عندربی حدیثنك مفهومنی اوقودك ور بكلك قتنده کیجه لدك اول قادر مطلق سکا نورانی وروحانی قوتلر و یردی تا کم آتش در یاسنك قابنه سوردك یعنی آتش دریاسی کبی اولان بحر قهره بی باك ولاابالی کندیکی ایرکوردك ﴿ مثنوی ﴾ نعرهٔ یانار کونی باردا * عصمت جان تو کشت ای مقتدا) بو بیت سورهٔ انبیاده اولان (قلنا یانار کونی بردا وسلاما علی ابراهیم) آیت کریمه سنه اشارت اولور و بونك تفسیری مواضع کثیره ده مرور ایلمشدر معنیٔ بیت یانار کونی باردا نداسی ای مقتدای انام سنك عصمت جانك اولدی یعنی نته کم حق تعالی نمرودك ایقاد ایلدیکی ناره (یانار کونی بردا وسلاما علی ابراهیم) دیو نعره وندا ایلیوب اول نار حضرت ابراهیم علیه السلامه برد وسلام اولدی انی حفظ وعصمت قیلدیغی کبی ای مقتدای عارفین و پیشوای سالکین حضرت رب العالمین طرفندن یانار کونی باردا نداسی ونعره سی کاوب سنك جان شریفکی نمرود سیرت اولان اعدانك آتش عداوتلرندن عاصم اولدی والرك نار بغض وعداوتی سکا برد وسلام کلدی ﴿ مثنوی ﴾ ای ضیاء الحق حسام الدین ودل * کی توان اندود خورشیدی بكل * قصد کردستند این کل پارها * که بپوشانند خورشید ترا) ای حق تعالینك ضیاسی ودین ودلك شمشیر قاطعی برخورشیدی بالچقله صوامق نیجه ممکن اولور سن اول ضیای حق اولان خورشید لامع وشمشیر قاطعسنکه سنك نور ساطعکی منکرلر طعن وانکار بالچغیله ستر ایلمکه نیجه قادر اولورلر بو کل پاره لر قصد ایلمشلردر که خورشیدکی اورته لر حضرت مولانانك توابع واحباسی آخر عمرلرینه قریب قتی چوق اولوب بعضلری سلطان ولد حضرتلرینه مائل اولوب وبعضلری دخی حسام الدین افندی یه مائل اولدیلر چونکم حضرت مولانانك حسام الدین افندی حضرتلرینه کمال محبتلرینی وزیاده رغبتلرنی کوردیلر بو کروهدن بعض کسه لر حسام الدین افندی حضرتلرینه حسد ایدوب انکار قیلدیلر حتی بریرلری ماینده بونیجه ضیاء الحق اولورونه حالده خورشید الهی اولمغه مشابه کلور دیدیلر و بو کونه طعن وانکارله اول حضرتك نورانیتنی وکمال شاننی سترایتمك ودیدهٔ طالبیندن انی اورتمك ومنع ایتمك استدیلر بو کا ایسه قادر اوله مدیلر پس کل پاره لردن مراد انلر اولور شو اعتبارله که انلر هنوز دخی آب وکل مرتبه سندن ترقی قیلمشلر وصفای درونی بولوب اهل یقیندن اولمشلرایدی پس حضرت مولانا حسام الدین افندی حضرتلرینه خطاب وهرعصرده اولان اصحاب یقینه وعارفینه تسلیة

بیوررلر ای دین ودولت شمشیر قاطعی وای حق تعالینك ضیاء ساطعی برخورشید لامعی بالجمله صواعق فخردن ممکن اولورکه بو بالحق پاره‌لری وکل پاره‌لری قصد ایلدیلرکه سنك خورشید ذاتکی وانوار صفاتکی ستر ایلیه‌لر وسنك طالبك ودیده‌ور اولان عاشقکه سنك نور باطنکی کوسترمیه‌لر ﴿ مثنوی ﴾ دردل که لعلهادلال نیست * باغها از خنده مالامال نیست) کوهك قلبنده لعللرسنك دلالکدر باغلرخنده‌دن سنك مالامالکدر کوهدن مراد مرتبهٔ طاعتده ثابت وراسخ اولان اهل تمکیندر لعلدن مراد جواهر معانی ولعلهای روحانیدر و باغلردن مراد قلوب نورانیدر پس توضیح معنی بویله دیمك اولورکه اول بالحق پاره‌لری وکل پاره‌لری اولان حساد اکرطعن وانکار ایتمکله سنك شان شریفکی ستر ایلمکه قصد ایلدیلرسه مرتبهٔ طاعتده ومقام معرفتده کوه کبی ثابت وراسخ اولان اهل تمکینك قلبنده که جواهر معانی ولعلهای روحانی سنك خورشید ذاتکه دلالت ایدیجیلر وسندن اثر پذیر اولوب آب وتاب بولدقلرینه شهادت قیلیجیلردر قلوب صافیه باغلری سنك نورانیتکدن خندان وشادان اولمقدن طولاش وارشاد وهدایتکدن تازه‌لك وکشاده‌لکله مالامال اولمشدر بو اهل تمکینك قلبنده اولان جواهر معانینك سکا دلال اولماسی و بو قلوب صافیه باغلرینك سنك نورکدن خنده ایله طولماسی سنك کمالکه شاهد کافی و برهان وافیدر وسکا انکار ایلین فی الحقیقه ظالم وجافیدر ﴿ مثنوی ﴾ محرم مردیت راکو رستمی * تازصد خرمن یکی جو کفتمی * چون بخواهم کزسرت اهی کنم * چون علی سررا فروچاهی کنم) ای حسام الدین سنك مردلککه محرم قنی بر رستم تاکم یوز خرمندن بن برجو قدر دیدم یعنی ای کزیدهٔ رجال وای زندهٔ اصحاب کمال سن شول مردبالغسن سنك رجولیتك شرح و بیانه کلزومردانه‌لکك دهان ولسانه صغمزسنك مردلککه محرم رستم کبی برارقنی تا سنك کمالاتك خرمنلرندن برار په قدر سویلییدم وخصائل وفضائلکدن برینی اکا بیان ایلییدم که لا یعرف ذا الفضل الاذووه * حسبنجه فضیلت صاحبنی بیلز الا انه فضیلت صاحبی ولا یعلم اهل الکمال الاصاحب الکمال ولا یفهم اسرار الرجال الامن بلغ مرتبة الرجال کلامنك موجبنجه اهل کمالی بیلز الاصاحب کمال اولنلرو اسرار رجالی فهم قیلمز الامرتبهٔ رجاله ایرن ارنلرو مقام حقیقتی کورنلر ای قدوة العارفین وای حسام الحق والدین چونکم سنك سر کدن استیمکه بر آه ایلیم حضرت علی کرم الله وجهه کبی باشمی بر قیو یه اشغه ایلیم وسرمی مکرکه اول چاهه سویلیم یوخسه سنك سرکی سویلمکه ورازکی تعبیر ایلمکه بو طائفه ایچره بر محرم یوقدر اکرچه اهل طریقت واصحاب حقیقت شکلنده اولان قنی چوقدر الحق رازسویلیه جك همدم بوعصرده قنی

از بولنور واسرار درونه محرم قتی نادر واقع اولور (قطعه) همدمی نیست با که
کویم راز * محرمی نیست تا بنالم زار * درخروشم زصیت آن معشوق * درسماعم
بصوت ان مزمار * حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم سر هویتی وراز
حقیقتی علی ابن ابی طالب رضی الله عنه حضرتلرینه سویلدیلر و بوسری زنهار
برکسه یه صقین دیمه دیو تنبیه وتأکید ایلدیلر پس حضرت علی کرم الله وجهه
اول سر هویتی حضرت نبی علیه السلامدن اشتدکدنصکره درونلری طولدی
اخر الامر انی حفظ وضبط ایلمکه قادر اوله میوب واروب انی برخالی چاهه سویلدیلر
واول چاهدن الله امریله برنی ظهور ایلدی اول نایی برچوبان کسوب چالمغه
باشلدی حضرت نبی علیه السلام اول صدایی کوش ایلدکلرنده حضرت
علی کرم الله وجهه نك سر هویتی سویلدیکنی معلوم ایدینوب سن اول کتمی
واجب اولان سری یا علی سویلمشسن که بونای اندن اخبار ایلر بیوردیلر و بونك
قصه سی دردنجی دفترده شخصی بوقت استنجا سرخنده نیست وقت مشورت
هین راه کن بینك شرحنده مرور ایلدی انده طلب اولنه ❊ مثنوی ❊ چونکه
اخوانرا دل کینه ورست * یوسفم راقعرچه اولیترست) چونکم زمانه ده اولان
اخوان ایچون دل کینه ور واردر بنم یوسفمه قعرچه اولیتردر نته کم یوسف علیه
السلام حضرتلرینك برادرلرینك سینه لری یوسف علیه السلام حضرتلرینه
کینه لو ایدیلر پس یوسفه انلرله اولمقدن چاهده اولمق اولی اولدی امدی بنم
حسام الدینم سن بنم یوسفم و بن سنك یعقوبکم چونکم اخوان طریقت وخلان
شریعت شکلنده اولان طایفه نك سکاکوکللری کین قیلیجی ودرونلری بغض
ایدیجیدر چاه تستر واختفا قعری ای بنم یوسفم سکا اولیتردر پس اول حضرته
بوکونه تسلی ویردکلرندنصکره تمام بی باك ولاابالی ینه جمله یه انکاه کمال اتحادنی
مستانه وار بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر ❊ مثنوی ❊ مست کشتم
خویش برغوغا زنم * چه چه باشد خیمه برصحرا زنم * برکف من نه شراب آتشین *
وانکه ان کروفر مستانه بین) مست اولدم کندیمی غوغا اوزره اورورم چاهه نه اوله
خیمه یی صحرایه اورورم بنم الیمه قو آتشین اولان شرابی واندنصکره مستانه اولان
کروفری کور یعنی ای ساقی شراب روحانی بن عقل قیدیله مقید اولوب بنم یوسفمه
قعرچه اولیتر دیمش ایدم شمدی بوسوزدن فراغت قیلدم وتمام سنك شراب
شوقکله مست ومستغرق اولدم امدی اهل انکارك دغاسندن واصحاب حسدك
جنك ووغاسندن خوف وحذر ایتیوب کندیمی غوغایه اورورم قیو دبنده اختفا
واستتار ایلمك نه لازمدر خیمهٔ مدح وثنایی صحرای ظهور واشتهاره اورورم وعلی
ملاء الناس بی باك سکا مدحلر قیلورم وسنك عظم شانکی طالب اولنلره بیلدرمکه

هر وجهله ساعی اولورم که براهل حق مدح قیلق همان حضرت حق مدح قیلقدر وانك شانني اعلان واظهار ایلمك معنیده . اعلای دین ایلمك وشان حق اعلان واظهار ایلمکدر امدی ای ساقئ اهل یقین آتشین اولان شراب عشق وکرمیت و یرن بادهٔ حق بنم کف روحمه قو واندنصکره مستانه اولان اول کروفری کورکه بن اصحاب طریقت شکانده اولان حاسدلره واهل دین وطاعت هیئتنده اولان منکرلره وفاسدلره علی رغم انفهم نه سوزلر سو یلرم وانلره کلام آتشبارمله نه کونه جکرلرین داغلرم اکر انلرسنی براز ذم ایتدیلرسه وانکار یولنه کتدیلرسه همیشه مذموم اولقدن خالی اولمزلر ودنیا وآخرتده رزالت وحقارتدن قورتلمزلر

(مثنوی) منتظر کو باش بی کنج ان فقیر * زانکه ما غرقیم این دم درعصیر)

منتظردی اولسون کنجسز اول فقیر زیرا بز بودم عصیرده غرقز عصیر بونده معصور معناسنه درکه مراد وجود انسان کاملدن ظهوره کلان ذوق ونشئه اولور عصیر عاصر معناسنه اولوب اندن مراد شراب محبتی ظهوره کتورن مرشد اولسه هم جائز اولور و بو بیت سؤال مقدره جواب اولمق موقعنده دینلمشدر کان اول حضرته دینلمش اولدیکه بوکونه معارف سویلمکده وحسام الدین افندینك شان شریفنی وحال لطیفنی بیان ایلمکده تطویل کلام ایتدیکز واول طالب کنج اولان فقیرك قصه سنی وانك حالنی بیان ایتمکی اونوتدیکز اول فقیر خود منتظردر بیورر لر ای بویله دینسن اول فقیره کنجسز بر زمان منتظر اول ساعتی کانجه یه دك و کنجك موضعی بیان اولنجه یه دك ترقب وترصد قیلدی اول سبیدنکه بز غیب روحانیدن معصور اولان شراب معنویدن مست ومستغرق شمدی او کنجی سویلمك بزه ال و یرمز ولسانمز اول کنجك احوالنی سویلمکه وارمز پس غایبدن مخاطبه التفات ایدوب اول فقیره خطابا بیورر لر (مثنوی)

ازخدا خواه ای فقیر این دم پناه * ازمن غرقه شده یاری مخواه * که مرا پروای آن استاد نیست * ازخود ووزر یش خو یشم یادنیست) ای فقیر بودم خدادن پناه ایسته بن غرقه اولمشدن یارلك ایستمه که بکا اول اوستادلك پرواسی بوقدر کندمدن وکندمدن صقالمدن بکا یاد یوقدر استاد بونده . استادی تقدیرنده مصدردر اسم دکل ونونله اوقیوب معنایی اکا کوره و یرمك غلطدر مناسب دکلدر وفقیردن مراد بونده . طالب کنج حقیقی اولان مسترشد اولور واولیای کرامك ایکی مرتبه سی واردر برینه محووفنا دینور وغلبه واستغراق دخی تعبیر اولنور بومحو واستغراق مرتبه سنده ایکن ولئ کامل طالبلره ارشاد ایلمز وارشاده دخی صالح اولمز وطالب مرشده فنا مرتبه سنده ایکن اقتدا قیلسه مقصودنه وصول بولمز و برمرتبه لری دخی واردر اکا صحو و بقا دینو ر وفرق ثانی دخی تعبیر اولنور

ولی کامل سکردن قورتلوب صحوه کلدکده ارشاد ناسه صالح اولور وطالب
اول مرتبه‌ده ایکن اندن بهره ونصیب بولور ومقصوده فائز وحائز اولور
حضرت مولانا قدس الله سره العزیزه اکثر محو وفنا وسکر واستغراق حالی
غالب اولوردی اول حینده طالب گنج حقیقت اولان مسترشدی مرتبهٔ صحوده
اولان حسام الدین افندی حضرتلرینه کوندررلردی اول حضرتی حال حیاتلرنده
کندی مقاملرینه خلیفه نصب ایلمشلردی طالب گنج اولان فقیرلر واروب اول
حضرتدن مستفید اولورلر وتربیه بولورلردی چونکه حضرت مولانا قدس الله سره
العزیزه غلبهٔ عشق وشوقله مرتبهٔ محو وفنایه واردیلر ومست ومستغرق اولدیلر
پس طالب گنج حقیقی اولان فقیره بوکونه جواب ویروب بیوررلر که ای طالب گنج
اولان فقیر ومحتاج بودمده پناه ومعاونتی غنی مطلق اولان خدای تعالیدن استه
بن بحر فنایه غرق اولمشدن معاونت ایستمه که بن دریای فناده شمدی محو ومستغرق
اولمشدرکه بکا بو وقتده اول استادلق ومرشدلك پرواسی یوقدر که بن سکا رهبر اولم
وموضع گنجه دلالت وارشاد قیلم بنم شمدی کندی وجودمدن وزینت
وجهم اولان ریش وسبلتمدن تذکر ایلم یوقدر ریشدن مراد بونده محاسن صوری
ورسوم ظاهری اولور یعنی صورت ظاهرده اولان محاسن ومراسمدن وکندی
ذاتمدن هم خبرم یوقدر قنده قالدیکه سنك مطلب ومقصودکه مناسب سوز
سویلیم وسنی اول وادی‌یه ارشاد ایلیم دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ یاد سبلت کی
بگنجد وآب رو * در شرابی که نگنجد تار مو) یاد سبلت وآب رو نیجه صغار شول
برشرابه که اکا قیل تلی صغمز تار مو قیل تلی معناسنه در سبلتدن مراد بونده رسم
صوری وآیین ظاهری اولور وآیین صوری شول برشراب فنایه نیجه صغار که انده
برقیل تلی قدرشی صغمز و برذره قدر بقیهٔ وجودی اولان اول شراب فنایی ایچنلر
ریش وسبلت ورسم وعادت قیدندن بلکه بالکلیه کندیلرینی کورمکدن کچنلردر
﴿ مثنوی ﴾ درده ای ساقی یکی رطل کران * خواجه را از ریش وسبلت
وارهان * نخوتش برما سبیلی میزند * لیك ریش از رشك ما بر می کند * مات او
ومات او ومات او * که همی دانیم تزویرات او) ای ساقی بررطل کران ویر
خواجه‌یی ریش وسبلتدن کبرو قورتر اکرچه انك کبرونخوتی بزم اوزریمزه بربول
اورر ولیکن کندی صقالنی بزم رشکمزدن قوپارر مات او درمات او درمات اوکه
بزانك تزویراتنی بیلورز رشکدن صقال یولمق کمال تحسری غایت تلهفدن کنایت
اولور نته‌کم برکسه برمرغوب ومقبول شیئی بولسه حسود اکرچه اکا بحسب الظاهر
طعن ایدوب بیق بورسه تنهاسنده اکا زیاده رشك وغبطه سندن صقالن یولار وهی
نولیدی آنی بن بولیدم دیو تحسر وتمنی ایلر رطل کراندن مراد باده نوشی تمام

مست ایلین ساغر روحانی وشراب معنوی اولوروساقیدن مراد می باقی یی طالبلره
انالهایلین مرشد کامل اولور بونده حسام الدین افندی حضرتلری مراد اولسه
مناسبدر وخواجه دن مراد حسام الدین افندی حضرتلرینه انکار وحسد قیلان
بلکه مطلقا اهل دله منکر وحسود اولان کمسه لر اولور پس توضیح کلام وتفسیر
مرام بویله دیمک اولورکه ای می محبته ساقی اولان و بادهٔ توحید واتحادی طالبلره
اناله قیلان مرشد کامل ریش وسبلت قیدنده ورسم وعادت بندنده قلان خواجه یه
بررطل کران ویرواکا اول شراب روحانیدن برساغر ایرکور اول افندی یی ریش
وسبلت ورسم وعادت قیدندن کیروقورتر تاکم اصحاب فنانک شانته برمقدار عالم
اوله وانلرک حالندن ومسلکندن برچاشنی بوله تا اورسم وعادت وکبر ونخوت
ورطه لرندن کذر قیله نعم اول خواجه نک کبر ونخوتی اکرچه برمقدار بزم یولمزی
اوررو کندینک منصبنه وعزتنه اعتماد ایدوب بزه تحقیر واهانت قیلور وایکن بزم
ذوقمزه وشانمزه کمال رشک وغیرتدن وغبطه ورغبتدن تنهاده صقالن یولر
فی الحقیقه اوماندر اوماتدر اوماتدر یعنی بونده مقهور ومغلوبدر هم بعدزمان
مات ومغلوب اولمسی مقرردر زیرا زانک تزویرلرنی بیلورز اول کمسه که اهل دل حقنده
تزویرلر قیله عاقبت انک مات ومستهلک اولمسی مقرر اولور اکرچه نیجه زمان
شرف وعزت صوری ایله صحبت ونعمت ایچره زندکانلک قیلورسه ده ﴿ مثنوی ﴾
از پس صدساله آنچه آیدازو * پیر میبیند معین موبمو * اندرآینه چه بیند
مردعام * کهبیند پیراندرخشت خام) یوز ییلدنصکره اول نسنه که اول خواجهٔ
متکبردن کلور پیرانی موبمو معین کورر یعنی بزانک تزویرانی بیلورز که اول خواجه
مات ومستهلکدر دیمشلر دی بوندن برسؤال ناشی اولدیکه اول سؤال بودر اول
خواجه نک بعدزمان مات اولمسنی ندن بیلدیکز دیمکدر بوسؤال مقدره جواب طریقیله
بیوررلر یوز ییلدنصکره اول حالتله اول رسم وعادت صاحبی اولان خواجه دن
ظهوره کلور پیر طریقت اولنلر ومقام مشیخته وصول بولنلر انی موبمو کوررلر
مردعام آینه ده نه کورر که پیرانی خشت خامده کورمیه آینه دن مراد صورت نما
اولان شیلردر وخشت خامدن مراد کثیف وظلمانی اولان وصورت کوسترمین
شیلردر وتوضیح معنی آینه کبی صورت نما اولان شیلرده عوامدن اولان مرد
صورت محسوسه یی نیجه کوررسه خواصدن اولان پیرکامل کثیف اولان خام
کرپیجده صورت حالی او یله کورر ونتیجهٔ ما لی صورت محسوسه کبی بصر بصیرتله
مشاهده قیلور وحقیقته عارف اولور ﴿ مثنوی ﴾ آنچه لحیانی بخانهٔ خود ندید
* هست برکوسه یکایک او بدید) اول نسنه یی که قباصقاللو کندی خانه سنده
کورمدی کوسه اوزره اول یکایک بدیدا ولدی لحیانی قباصقاللو دیمکدر بونده

ابله واحمق دیمکدن کنایت اولور که قیافتنامه لرده قباصقال اولان کمسه لر اکثر احمق اولور دیمشلردر و کوسیج خفیف اللحیه اولان کمسه یه دیرلر اکثر کوسیج اولنلر زیرك وعاقل اولور دیمشلردر و بین الناس مشهور مثل اولمشدر که قباصقال احمق کندی اونده اولانی بیلدیکنی کوسه انك اونده اولنی بیلوردیرلر واحمق کندی خانه درونده اولان حالتی بیلیوب عاقل انك احوالندن خبردار اولدیغندن بونی ضرب مثل ایدرلر و بونده لحیادن مراد وجه باطنی لحیهٔ ماسوی ایله مستور اولان غافللر وکوسیجدن مراد وجه باطنی موی ماسوادن عاری وطاهر اولان عارف وعاقللر اولورلر پس هروجه باطنی موی جهل وغفلتدن پاك اولان عارف وعاقل جاهل وغافلك خانهٔ قلبنده اولان احوالی کوروب بیلور دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾

رو بدریایی که ماهی زادهٔ * همچو خس در ریش چون افتادهٔ * خس نهٔ دور از تورشك کوهری * درمیان موج بحر اولیتری) یوری شول بردر یایه که ماهی زاده سن خس کبی ریشه نیچون دوشمشسن خس دکلسن سندن ایراق اولسون رشك کوهرسن بحرك موجی میاننده اولیترسن یعنی ای اهل صورت وای اسیررسم وعادت بورسم وعادت قیدندن فراغت قیل و بوصورت مرتبه سندن ایلر و کچوب شول بردریای حقیقته کیت که سن اول دریای حقیقتك ماهیسنك نسلیسن شو اعتبار ایله که آدم پیغمبر علیه السلام دریای حقیقتك ماهیسیدر سن ایسه‌ك آدم علیه السلام زاده سن پس ماهی زاده اولورسن دخی (انا من نورالله والمؤمنون من نوری) حدیث شریفنك حسبنجه هرمؤمنك روحی روح نبیدن وهر مسلك نوری نور محمدی صلی الله علیه وسلمدن تولد ایلمشدر بو اعتبار ایله دخی ای مؤمن سکا ماهی زاده دینور پس سنك دریای حقیقته کتمك و بحر وحدت ایچره سیر ایتمك لازمکاور خس وخاشاك کبی سن ریش وسبلت اوزره نیچون دوشدك یعنی بوتزیین صورت وترتیب رسم وعادت ایلمك فی المثل ریش وسبلت دوزلتمك کبیدر سن بونلره خس وخاشاك کبی نیچون دوشوب مبتلا اولدك سن خود فی الحقیقه خس ودنی دکلسن بوخس ودنی اولمق سنك ذاتکدن قتی دور و بعیدر بلکه سن کوهرلرك رشك ومغبوطیسنکه (ولقد کرمنا) تکریمیله مکرم اولمش (وفضلناهم علی کثیر ممن خلقنا تفضیلا) تشریفیله شرف وعزت بولمشسندر پس بحر حقیقتك امواج فیوضاتنك میاننده اولمغه سن اولیترسن بر بحره مستغرق اولکه اول بحرده سن ظلمات معنویه‌دن وکدورات قلبیه‌دن شکوك وشبهات نفسانیه دن خلاص اولوب نجات بوله سن ﴿ مثنوی ﴾ بحر وحدانست وجفت وزوج نیست * کوهر وماهیش غیر موج نیست) بحر واحد درجفت وزوج دکلدر انك کوهری وماهیسی غیرموج دکلدر وحدان غفران وزننده واحد معناسنه‌در بحردن مراد (والله بکل

شیٔ محیط) آیت کریمه‌سنك فحواسنجه هرشیئی محیط اولدیغی اعتباریله الله تعالی حضرتلریدر که واحد در وانك جفتی وزوج وشریکی یوقدر واول بحر وحدتك کوهری وماهیسی انك موجندن غیری دکلدرکه انك کوهرندن مراد وجلرو عقلار وماهیدن مراد نبیلر وولیلر وعارفلر وصفیلردرکه بونلر اول بحر وحدتك امواجی کبی اولان تجلیات الهیه‌دن واسما وصفات ربانیه‌دن ظهوره کلشلر اکرچه تعینلری جهتندن دریادن غیری کبیدر امادریای وحدتدن ظهوره کلدکاری وهمیشه انکله حی وقائم اولدقلری وارادت وقدرتی وعلم وحکمتی الحاصل هر برحالت وهر بر صفتی اندن بولدقلری جهتدن عین دریا کبی اولمشلر وغیر وسوی کورمکدن نجات بولمشلر ﴿ مثنوی ﴾ ای محال وای محال اشراك او * دورازان دریا وموج پاك او * نیست اندر بحر شرك و پیچ پیچ * لیك بااحول چه کویم هیچ هیچ) ای محال وای محال انك اشراکی اول دریادن وانك موج پاکندن دوردر بحرده شرك وطواشق یوقدر لیکن احوله نه سویلیم هیچ هیچ سویلرم یعنی ای عاقل اول دریایه اشراك محال اندر محالدر اول دریای وحدتدن وانك موج پاکی کبی اولان اصحاب نبوت وارباب ولایتدن شرك قتی دوردرکه بونلرك جمله‌سی موحدلردرنه بحر وحدته شرکت ونه بونلر میاننده تفرقه واردر بحر وحدتك وجودنده اصلا شرکتدن براثر یوقدر وانك وحدت مطلقه اولمسنده شبهات وشکوکدن طولشمق وقرشمق یوقدر درست بین اولان کسه‌نك قتنده وجودده اندن غیری یوقدر وغیر وسوی شکلنده اولان اشیانك وجودده وملکده اکا شرکتی وطولشمسی یوقدر وغیروسوی شکلنده اولان اشیا فی الحقیقه هیچ وهیچ برامر وهمیدر لیکن احول اولان کسه هیچ اولان شیئی موجود کورر واول کوردیکی شیئی دخی موجود صانورحال بوکه وجود حقیقتده بردرواول وجوددن غیری برآخر وجود کورمسی انك رؤیتندن حاصل اولور برامر وهمیدر پس موحد اولان عارف احول اولنلرك مرتبه‌سنه تنزل ایدوب غیروسوایه متعلق سوز سویلك هیچدن سویلمکدر زیرا غیرو سوی خود فی الحقیقه یوقدر نته کم حضرت نبی علیه السلام (کان الله ولم یکن معه شیٔ) بیوردی وحضرت جنید قدس سره الان کماکان دیدی جامی هم بو بیتله بومعنایه اشارت ایلدی (بیت) آن کان حسن بود ونبود ازجهان نشان * فالآن ان عرفت علی ماعلیه کان ﴿ مثنوی ﴾ چونکه جفت احولانیم ای شمن * لازم اید مشرکانه دمزدن) چونکم ای شمن احول اولنلرك جفتی بز احوللر کبی دم اورمق لازم کلدی یعنی بودنیاده بزم اکثر مجالست ومقارنتمز بصر بصیرتلری احول اولوب ایکی کورن وغیر وسوانك وجودنه اعتقاد قیلان طائفه ایله‌در چون راحول فی المثل برشیئه نظر قیلسه

لابدانی ایکی کوررسن اکا اول شیء بردر دیسـك اول سکا اعتقاد واعتماد ایتمیوب
یابو بنم کوردیکم آخر شیء نه‌در ایشته انك دخی وجودی واردر دیر پس بوکونه
احول اولان کمسه‌لره احوللر کبی دم اورمق ومشرکانه سوزسو یلمك لازم کلورتا کم بونلر
موحد اولان کمسه ایله الفت وانسیت قیله‌لر والا کندیلرك اعتقادنه کوره جنك وجدل
قیلمقدن خالی اولمزلر ﴿ مثنوی ﴾ آن یکی زان سوی وصفست وحال * جزدوی ناید
بمیدان مقال) اول برلك اول وصف وحال جانبندندر میدان مقاله ایکیلکدن
غیری کلمز یعنی شـول توحید ایلمککه موحدك حق تعالی‌یی وحدانیتله وصف قیلمسی
جانبندن وحال جانبندن ظاهردر ایکیلکدن خالی اولمز ومیدان مقاله ایکیلکدن
غیر کلمز زیرا برموحد وبردخی موحد الله اولور وموحد اولان بن حق تعالی‌یی توحید ایلرم
دیر پس وصف حال جهتندن اولان برلك سوزه کلدکده لابد ایکیلکی موهم
ومشعر اولور ولهذا قال شیخ الاسلام (بیت) ماوحد الواحد من واحد * وکل من وحده
جاحد ﴿ مثنوی ﴾ یاچو احول این دوی را نوش کن * یادهان بردوز وخوش
خاموش کن * یا بنوبت که سـکوت وکه کلام * احولانه طبل می‌زن والسـلام)
ای موحـد اولان یا احول کبی بو ایکیلکی نوش ایله یعنی بومورث اثنینیت اولان
توحیـده متعلق اولان کلامی احوللر کبی کوش ایدوب قبول ایله یاخود دهانکی
توحیده متعلق سـوز سو یلمکدن دیك وخاموش ایله که اصل توحید سـکوتله
حاصل اولور کما قال الشیخ فی الفتوحات التوحید فی الحقیقة سکوت خاصة ظاهرا
وباطنا فهما تکلم وحد واذا وحد اشرك من وجه والسکوت صفة عدمیة چونکم
حقیقت توحید سکوت ایلمك وموهم شرك توحیددن سوز سو یلمکدر پس طالبلره
تعلیم ایچون اکر سوز سـو یلمك لازم کلورسه یابودرکه نوبتله سـکوت ونوبتله
کلام اوله هرکاه که سـکوت ایلیه‌سن عارفلر توحیدین ایلرسن وهرکاه که تعلیم
طالبین ایچون توحید ذاتیدن سـوز سو یلرسن احوللر کبی طبل چال والسـلام
زیرا هرنه قدر کلامله توحید ایلسك اثنینیتی موهم اولمقدن خالی اولمز وایکیلکده
قلانلر توحید ذاتی ندر بیلمزلر وبونکته‌یی فهم قیلمزلر ﴿ مثـنوی ﴾ چون
ببینی محرمی کوسر جان * کل ببینی نعره زن چون بلبلان) چونکم بر محرم کوره‌سن
سرجانی اکا سو یله کل کوررسن بلبللر کبی نعره اور یعنی احولانه دم اورمق احوللر
ایچره دوشـدکده ومشرکانه طبل چالمق شرك خفی صاحبلری سنك یانکه کلوب
باشکه اوشدکده لازم اولور چونکم سن سرحقیقته برهمدم وعلم وحدته بر محرم
کوره‌سن جان سرنی اکا سـو یله وکنج وحدتدن اکا کشف رازایله که خزینهٔ
حقیقتی اول فقیر کبی بیانده ارامه هیچ سنکه مقصود اصلی هرنه ایسه جان ایچره‌در
کل کبی بر محرم کوره‌سن بلبللر کبی نعره اور که اول سـکا آینه اولورسن انك ذاتنی

وصفاتنی نطق وکلامکله بیان ایلمش اولورسن اول سکاوسن اکا هرنه دیسه‌ك لایق وجائزدر ﴿ مثنوی ﴾ چون ببینی مشك پرمکر ومجاز * لب ببند وخویشتن راخنب ساز * دشمن آبست پیش اومجنب * ورنه سنك جهل او بشکست خنب) چونکم پرمکر و پرمجاز اولان مشکی کوره‌سن ایکی باغله وکندیکی کوب دوزآبك دشمنیدر انك اوکنده حرکت ایله یوخسه انك جهلی طاشی کوپی صدی یعنی ای اهل راز اولان موحد چونکم برمحلده برکسه‌نك مشك قالبنی مکر ومجازله طولو کوره‌سن ادب اولدرکه لبکی سوزدن باغله کندیکی صوکوپی کبی دوز درونك علوم واسرارله پراولسون ولبك خشك اولسون زیرا اول مکر ومجازله پراولان حیله بازمعرفت الهیه آبنك دشمنیدر اوکنده آب‌حیات معنویدن حرکت قیلمه ودم اورمه واکر درونکده اولان آب حیات حقیقتدن لبکی تحریك ایلیجك اولورسك انك جرجهالتی وسنك غباوتی سنك خم وجودکی کسرایلر پس جاهل وغافله بیلدیکی یردن سوزسویلمك همان کندیکه جفاوایذایی اختیار ایلمکدر فافهم ﴿ مثنوی ﴾ باسیاستهای جاهل صبرکن * خوش مدارا کن بعقل من لدن * صبربانااهل اهل‌را جلیست * صبرصافی میکند هرجادلیست) جاهلك سیاستلرنه صبرایله عقل من لدن ایله خوش مدارا ایله زیرانااهله صبرایتك اهل اولنلره جلادر صبرهرنه برده که بردل واردرصافی ایلرصبردن مراد تحمل وحبس نفس ایتمکدر مدارا ظاهرا یوزه کولمك وباطنا بغض قیلمقدر نته کم مدارانك شرحی جلد ثانیده حله بردنسك برکورکداسرخنده کزضرورت دم خررا آن حکیم بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه عقل من لدندن مراد حق تعالینك قتنده مؤید اولان عقلدر وتوضیح معنی بویله دیمك اولورکه لابد جهل مرکب اولان طائفه عارف وسردان ومعدن علم وعرفان اولان کسه‌لره ضدودشمندر ای عارف وسردان وموحد اولان اهل عرفان نچن برجاهل وغافله ایله بریرده مصاحبت ایلمك وسوزسویلمك واقع اوله اول جهل مرکبك سیاستلرینه صبروتحمل ایله مؤید من عندالله اولان عقلله اول جاهله خوش مدارا ایله وانك یوزینه کواوب مشربنه کوره سویله نااهله صبرایلمك وجاهلك اوضاع ناهموارینه تحمل قیلمق اهل اولنلره جلادر هرنه برده که بردل واردرصبرانی کدورات بشریتدن صافی ایلراصل بونده جاهلدن مراد جهل بسیط صاحبلری دکلدرکه انلر عاجزلردر بلکه شول جهل مرکب صاحبلریدرکه فی الحقیقه بیلمزایکن کندیلری بیلور مرتبه‌سنده قویوب نچن برعالم وعارف برمعنی سویلسه انك حقیقتنه واقف اوله میوب اکا طعن وانکار ایلر وعالمانه سوزسویلرین صانوب مالایعنی وعبث سویلر پس عالم اولنه لازم

اولان بوكونه جاهل وغافللرك سفاهتنده وسياستنده همان صبر وتحمل ايلمكدر كه
اولو العزم اولان انبياى عظام صلوات الله عليهم خاملرك جفالرينه صبرلر
ايلمشلردر نته كم بومعنايه اشارت ايدوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ آتش نمرود
ابراهيمرا * صفوت آيينه آمددرجلا * جوركفر نوحيان وصبرنوح * نوح
راشد صيقل مرآت روح) نمرودك آتشى ابراهيم عليه السلام حضرتلرينه
جلاده صفوت آيينهٔ دل كلدى يعنى نمرودك حضرت ابراهيمدن اوترى ايقادنار
ايليوب ابراهيم عليه السلام حضرتلرنى اول ناره القا قيلديغى اول حضرتك
قلب شريفنه زنكار ماسوادن جلا وصيقل و يرمكده صفوت كلدى آنك آيينهٔ
قلبى ماسوادن برمرتبه مجلى اولديكه حتى حضرت جبرائيل امينه عليه السلام
بيله استعانت ايتميوب بالكليه كنديسنى حضرت حقه تسليم وتفويض ايلدى
نوحيلرك كفرينك جورى ونوح حضرتلرينك انلرك جور وجفاسنه صبر نوح
عليه السلام حضرتلرينك مرآت روحنه صيقل اولدى وانلرك جور وجفاسى
حضرت نوح عليه السلامك روحانى اولان ذوق وصفاسنى زياده قيلدى پس
هرعصرده نمرودسيرت وفرعون طبيعت نيجه معاندومتكبر غافل وجاهلر اولوركه
وارث نبى عليه السلام وقائمقام مصطفوى اولان اهل دله انكار قيلمقدن وانلرك
قلبنى رنجيده ايلمكدن خالى اولمزلر وانلر دخى انبياى عظام عليهم السلام كبى
انلرك جور وجفالرينه صبرلر وتحملر ايدوب هروجهله مدارا ايلمكدن وخير
سويلمكدن وازكلزلر نته كم حسن خرقانى قدس سره العزيز كندى خانه سنده اولان
خاتوننك جور واذاسنه صبر وتحمل ايدرلردى نته كم انبياى عظام عليهم
السلامدن دخى حضرت نوح وحضرت لوط عليهما السلامك خاتونلرى كافره
اولوب وخيانت قيلوب حضرت نوح وحضرت لوط عليهما السلام انلرك جفالرينه
صبر ايدرلردى نته كم حق تعالى حضرتلرى كلام مجيدنده انلرك خاتونلرينك
خائنه اولدقلرندن خبر و يروب (وضرب الله مثلا للذين كفروا امرأة نوح وامرأة
لوط كانتا تحت عبدين من عبادنا صالحين فخانتاهما فلم يغنيا عنهما من الله شيئا)
ديمكله انلرك حالنى بيان بيوررلر حكمت اللهك بوامت ايچره حسن خرقانى
حضرتلرينك خاتونلرى هم مكر بو يله ايمش انلر دخى انك جفاسنه صبر ايدرلر
ايمش نته كم حكايت ايدوب بيوررلر

﴿ حكايت مريد شيخ حسن خرقانى قدس الله سره ﴾

﴿ مثنوى ﴾ رفت درويشى زشهر طالقان * بهرصيت بوالحسن خارقان
* كوهها ببريد ووادئ دراز * بهرديد شيخ باصدق ونياز * انچه درره ديد ازرنج

وستم * کرچه در خور دست کوته میکنم) بردرویش طالقان شهرندن ابوالحسن قدس الله سره العزیز حضرتلرینك صیتندن اوتری خارقانه‌دك کتدی خرقان سمرقند قریه‌لرندن برقریه‌نك اسمیدر خارقانده الف وزن ایچون زیاده اولمشدر طالقان ایکی شهردر بری بلخله مرواورته‌سنده وبری دخی قزوینله ابهر اورته‌سنده‌در دیمشلر وشیخ ابوالحسن قدس الله سره العزیز حضرتلرینك نفحات الانسده مسطور اولدیغی اوزره نام شریفلری علی و پدرلرینك نامی جعفردر ابوالحسن قدس الله سره العزیز اول حضرتك کنیتلریدر ابوالحسین دخی کنیت ایدرلر نته‌کم بعض نسخه‌ده مصرع ثانی بهر صیت بوالحسین خارقان واقع اولمشدر امابو کنیت غیر مشهور قالمش وابوالحسن کنیتی مشهوره اولمشدر یعنی چونکم شیخ ابوالحسن خرقانی قدس الله سره العزیز حضرتلرینك کرامات علیه سنك صیت وصداسی جهانه طولدی طالقان شهرندن بردرویش اول حضرته محب وعاشق ومرید صادق اولدی پس انك زیارتندن اوتری طالقان شهرندن چیقوب خرقان شهرینه توجه وعزیمت قیلدی چوق طاغلر واوزون وادیلری شیخی صدق ونیازله کورمکدن اوتری قطع ایلدی و بوقدر منازل ومراحلی کچوب شیخ ابوالحسن قدس الله سره العزیز حضرتلرینك جمال باکمالنی کورمکدن اوتری خرقان شهرینه کلدی اول نسنه‌یی که رنج وستمدن ودود والمدن اول درویش یولده کوردی اکرچه آنی ذکر ایلمك لایق وسزاواردر ولیکن سوزی کوتاه ایلرمکه اختصار مطلوبدر ﴿ مثنوی ﴾ چون بمقصد آمد ازره آن جوان * خانهٔ آن شاه راجست اونشان * چون بصد حرمت بزد حلقهٔ درش * زن برون کرد از درخانه سرش * که چه میخواهی بکوای بوالکرم * کفت برقصد زیارت آمدم) چونکم اول جوان یولدن مقصده کلدی ومطلبی اولان شهره واصل اولدی اول شاه معنوینك اول مرید خانهٔ ولایت آشیانه‌لرینك نشانینی بعض کسه‌لردن طلب وسؤال ایلدی وشیخ ابوالحسن قدس الله سره العزیز حضرتلرینك خانهٔ سعادتلری نه‌یرده‌در دیوسویلدی پس اول حضرتك باب سعادتنه کلدی چونکم یوز حرمت وادبله اول باب سعادتك حلقه‌سنی اوردی وانك اوکنده نیچه یوز خضوع وخشیتله بنده وار قائم اولوب طوردی شیخ حضرتلرینك زنی درخانه‌دن باشنی طشره ایلدی واکا بوبله دیو سویلدیکه ای بوالکرم نه‌استرسن سویله ومرادك ندر ونیچون کلدك بیان ایله اول مرید صادق ایتدی شیخ حضرتلرینك زیارتی قصدنه کلدم واول حضرتك خیر دعاسنی المقدن اوتری وانك خدمت علیه سنه واصل اولمقدن اوتری کندی دیارمدن سفر وسیاحت قیلدم دیو جواب ویردی ﴿ مثنوی ﴾ خندهٔ زدزنکه خه خه ریش بین * این سفر کیری واین تشویش

بین * خودترا کاری نبود آن جایگاه * که بیهوده کنی این عزم راه * اشتهای کول کردی آمدت * یاملولیٔ وطن غالب شدت * یامکر دیوت دوشاخه برنهاد * برتو وسواس سفر رادر کشاد) زن خنده اوردی بو یله دیوکه زهی زهی صقال کور بوسفر کیرلکی و بوتشویشی کورخه خه زهی زهی دیمکدر گاه تحسین محلنده وگاهی استهزا محلنده استعمال اولنور بونده استهزا مراد اولور ریش بین دیمك تحميق وتسفیه ایلمکدن کنایه اولور نته کم ترکیده دخی برکسه‌یی حماقت وسفاهته منسوب ایلسه‌لر بقه شونك صقالنه و یاخود کوره شونك صقالنی دیرلر یعنی اول طعانه اولان زن چونکم مریدك بوتعظیم وتوقیرنی کوردی قهقهه ایله برخنده اوردی ودیدیکه زهی زهی حماقت وغباوت وشونك صقالنی کوربره آدم بوقدر صاچ وصقال صاحبی اوله‌سن سنده هیچ برذره قدر عقل اثری یوقیدر کور بونادانك بوسفر طوتمسنی و بوکونه تشویش فکر ایتمسنی ای بطال روزکارسنك اول جایگاهده خود برکارك اولمدیمیکه بیهوده‌لکه بوعزم راهی ایلرسن وعبث یره بوقدر زحمت چکوب بونده کاوب اوتانمدین بو یله سو یلرسن سکا کول کردلك اشتهاسی کلدی یاخود وطنك ملوللغی سکا غالبمی اولدی کول کرد وصف ترکیبیدر کول طولانجی وابلهانه وکولانه حرکت وسیر ایدیجی معناسنه اکامتصل اولان یامصدریه‌در یعنی ای ابله کوللر کبی طولنمقلغه وکزمکلکه سکا آرزو واشتها ایلمکمی کلدی یاخود کندی موطن ومقامکدن اوصنمق وملول اولمق سکاغالب اولدیده انکیچونمی یاوه تاز اولدك دیدی یاخود سکا شیطان دوشاخه‌می قودی سنك اوزریکه وسواس سفر اچدی دوشاخه شول یواشیه درلر که خرلره واستبلره واسترلره نعل اوردقلری زمانده نعلبندلر انلرك بورونلرینه اوررلر یاخود ابلیس پرتلبیس سنك بورونکه مکرله بواشه قودی تاکم سنك اوزریکه سفر وسوسه‌سنی اچدی وسنی بوکونه‌یی معنی کزنلره دوشردی دیوطعن امیز سوزلر سویلدی ❊ مثنوی ❊ کفت نافرجام وفحشی ودمدمه * من نتانم بازکفتن آن همه * ازمثل وزریش خندبی حسیب * آن مرید افتاد ازغم درنشیب) اول طعانه نافرجام وفحشی ودمدمه دیدی یعنی ناشایسته وفاحش و بیهوده سوزلر سویلدی بن اول دوکلیسنی بومحلده آشکارا سویلمکه قادردکلمکه انی سویلمك تطویل مقاله وسآمت وملاله باعث اولور الحاصل بی حساب اولان ریش خند واستهزادن ومثلدن اول مرید غمدن اچغه دوشدی مقدما سرور وشادیلکله براعلی حالده ایدی چونکم بوقدر یاوه امثالی وریشخند واستهزایی ایشتدی زیاده غمدن اسفله دوشدی و بوگفتار آتشیندن جکری یانوب پشدی

پرسیدن آن وارداز حرم شیخ که شیخ کجاست
کجاجویم وجواب نافرجام کفتن آن حرم

مثنوی اشکش ازدیده بجست وکفت او * باهمه ان شاه شیرین نام کو
* کفت آن سالوس وزراق تهی * دام کولان وکمندکرهی * صدهزاران
خام ریشان همچوتو * اوفتاده ازوی اندر صدعنو) اول یولدن کلان مرید
چونکم شیخ حضرتلرینك حرمندن بوکونه نافرجام اولان کلامی اشتدی انك
اشکی کوزندن طشره صیچره‌دی وجوش ایتدی واول مرید حرم شیخه دیدی
بودوکلیله بیله اول شیرین نام اولان شاه معنوی قنی اندن بکا برخبرویرین کوره‌یم
آنی خاتون ایتدی اول سالوس وزراق تهی کوللرك دامی وکمراهلرك کمندی سنك
کبی نیجه یوزبیك خام ریشلر یعنی عقلسز پرتشویشلرویبی کیشلرانك یوزندن
صدعنو وطغیانه دوشمشلردر وبوکونه بوزمانه‌ده‌هم اوله سیرت وطماعه طبیعت
کسه‌لر واردرکه یارعزیزه همسایه اولورلر ویاخود انك اقربا ونعلقاتی ایچنده
بولنورلر پس بچون برمرید صادق ومحب عاشق انك زیارتنه قصد وعزیمت
وصحبتنده وخدمتنده اولمغه نیت قیلسه وبویله فاسد اولنلردن بری انك حالنی
بیلسه ومرادنه واقف اولسه بوزن کبی لابدآنی تحقیق وتسفیه ایلروشیخه دخی
نیجه تهمتلر اسناد ایدوب حقنده هرزه‌لر سویلروزایر اولنه خبرخواه اولمق شکلنده
بوکونه پند فاسد ایلیوب دیر مثنوی کرنه بینش وسلامت واروی * خیر
توباشد نکردی زوغوی * لاف کیشی کاسه لیسی طبل خوار * بانك طبلش
رفته اطراف دیار) اکرسن آنی کورمیه‌سن وسلامتله کیروکیده‌سن سکا خیر اولور
زیراسن اندن ازغون وکمراه اولمیه‌سن وانك مکر وفسادندن اکر بویله ایدرسك
ضرروزیان کورمزسن اول برلاف کیش وبرکاسه لیس وطبل خواردانك بانك
طبلی اطراف دیاره کتمشدر یعنی اول زیارتنه قصد ایلدیکك کسه برلاف مذهبلو
وکزاف عادتلو وبرکاسه یلایجی ومفت ییجیدر طبل آوازی کبی بانك وصداسی
اطراف دیاره کتمش وجهانی طوتمشدرسن بوقوری صیت وصدایه بقرسن
اکر بونلرك قوری صیت وصداسنه بقرایسك معنده همان بربقرسن مثنوی
سبطی اندان قوم وکوساله پرست * درچنین کاوی چه می مالند دست)
بوکوساله پرست اولان قوم سبطیلردر بونجلاین برکاوه ال سوررلر کاودن
وکوساله‌دن مراد شیخ حضرتلری اولوروبوقوم دیمسندن مراد شیخ حضرتلرینه
تابع اولان قوم اولوروشیخ حضرتلرینی کاوه وکوساله‌یه تشبیه ایتمش اولور
ومنشأ غلط وسبب سوءظن اصل اولادرکه بچون برمرد کامل مرتبهٔ مشیخه‌یه واصل

اولسه ازسو بیلیجی وکج سو بیلیجی وسو بیلدیکی کلامی دخی بلاتصنع تعبیر ایلیجی اولور پس الفاظ وعبارات اسیری اولان غافل وجاهل اول کاملك حالنه عارف اولمدیغندن آنی شول جسد عجله تشبیه ایلرکه انك خواری اوله پس مریدلرینك ومحبلرینك اکا کمال متابعت وانقیادلرینی کوروب سوء ظن برله دیرکه بو اجهلر نه عجب عقلسز طائفه درکه بویله برکاوه تبرکا وتیمنا ال سوررلر وتعظیم وخدمت قیلورلر بلکه برقوری صیت وصداسی اولان وجسد عجل کبی اولان کمسه یه سبطیلر کوساله یه طپدقلری کبی طپرلر وانك الن واباغن اوپرلر بوشیخ دیدکاری کوساله بونلره برصیت وصدا ایلمکدن غیری عجب نه سویلرکه علیم وکلیم اولان کمسه لره تابع اولمغی قویوب بویله براداسی ولهجه سی اولمین وسوزنی بیلمین کمسه یه اطاعت وانقیاد قیلورلر ﴿ مثنوی ﴾ جیفة اللیلست و بطال النهار ● هرکه اوشدغره این طبل خوار) لیلك جیفه سی ونهارك بطالیدر هرشول کمسه که بوطبل خوارك مغروری اولدی یعنی هرشول کمسه که بومفت ییجی شیخك مغرور ومفتونی اولدی کوندزلرده کاردن وکسبدن بطالدر وکیجه لرده هم میت کبی یاتوب مجاهده دن وذکر وتسبیحدن بریلردر ومنشاء غلط اولدرکه شیخ کامل مرتبه سنه واصل اولدقدنصکره کوندزلرده کار وکسبه اهل دنیا کبی حریص اولوب اشتغال ایلمز زیرا حضرت حقه توکل ایلمك مرتبه سندن بونلرك مرتبه سی دخی هم عالیتردر حضرت حق بونلره هرنه کوندررسه انکله قناعت ایدوب آنی یرلر پس بونلرك مرتبه سنی وحالنی بیلمین اهل صورت وزن سیرت بونلرك مفت یدیکنی کوروب بو اعتبارله طبل خوار دیرلر وبونلرك هرکون بی کار وکسب اولدقلرن کوروب و بونلرك حضرت حقه اولان توکلندن بی خبر اولوب بواجلدن هم انلره بطال النهار دیرلر واکثر مقام معرفته واصل ومقام حقیقتی مشاهده قیلان کاملرهای وهویله اولان ذکر وتسبیحدن وریا وسمعه ایله اولان عملدن کچوب کمال اخلاص حاصل اولسون دیو اکر ظلمات لیلده ایسه ده عملارینی اغیاردن اخفا ایلمشلردر بلکه کندی نفسلرندن بلکه خیر وشری کتابت ایلین ملکیندن بیله اخفا ایدوب افضل اعمال اولان عمل قلبه مشغول اولمشدرکه حضرت نبی علیه السلام (افضل الاعمال عمل القلب) بیورمشلردر (مصرع) بزم عرفانمز نوری بزه عین ریاضتدر ● دیوب جسد شریفلرینه دخی ریاضت ویرمکدن وسعی وکوشش وتعب وزحمت ایرکورمکدن ترقی قیلمشلردر وهمان ادای فرائض ایتدکلری بدن عبادتنده اکتفاء ایدوب اغیار وسوایی درونلرندن سورمکه وکمال صفایی بولمغه درون یوزندن متوجه اولمشلر واشتغال قیلمشلردر بونلرك شاننه وکمال عرفاننه واقف وعارف اولمین نادانلر بونلرك جسدلرینك ظاهرا کیجه ایله کوشش ومجاهده ده

اولمدیغنی وهای وهوی قیلمدیغنی کوروب انلری سائر عوام کبی جیفة اللیل صانور وهمان مقبول حق اولنلر مبتدیان سلوك کبی وعباد وزهاد کبی کیجه‌لری احیا ایدنلری وکوندزلرده کاروکسبه کیدنلری صانورلر بونلرك حالنی بیلمدیکندن بوکونه قدحلر ومذمتلر قیلورلر ﴿ مثنوی ﴾ هشته اندان قوم صد علم وکمال * مکر وتزویری کرفته کینست حال) بوقوم بوز علم وکمال قومشلردر بر مکر وتزویری طوتمشلردر که حال بودر که فی الحقیقه بوقوم نیجه یوز علوم رسمیه وکمالات صوریه واعتباریه‌یی قومشلر واحوال شریفه وواردات قلبیه حبلنی طوتمشلردر اما علوم رسمیه طالبی اولنلر وکمالات صوریه‌یی زعم قیلنلر بونلرك احوال شریفه سندن بی خبر اولوب آنی مکر وتزویر صانورلر ودیرلر که کورك بو اهل تزویر بکه بوقدر یوز علملر اوقومغی قویوب وتحصیل کمالات ایلمکدن فارغ اولوب وجد وحال دیو ترهات ورطه‌لرینه دوشمشلر و بوهمان خلقی الدمقدن اوتری بر مکر وتزویردر دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ آل موسی کودریغا تاکنون * عابدان عجل را ریزندخون) دریغا آل موسی قنی شمدی عجل عابدلرینك قاننی دوکه‌لر آل بونده اهل معناسنه‌در اول زن طعنه زنك عجلدن مرادی شیخ وعابدان عجلدن مرادی مریدان شیخ وآل موسیدن مرادی اهل نبی وورثای محمدیدر صلی الله علیه وسلم نته کم حضرت موسی علیه السلامك عصر شریفنده کوساله پرست اولنلر قتله مستحق اولدیلر و بری برلرینی قتل قیلدیلر پس بوم یدلر دخی اول زن طعنه زنك قتنده کوساله پرست اولنلره مشابه اولدیسه و بونلر دخی قتله انك زعمنجه مستحق کلدیسه انلره بوکونه طعن ایدوب دیرکه ای دریغا بو عصرده اهل نبی وقوم مصطفوی اولان عالملر قنی که تاشمدی بوعابدان عجل کبی اولان کسه‌لرك قاننی دوکه و بونلری قتل ایلیه‌لر که بونلر کندی شیخلرینه معبودلرینه عبادت ایلرکبی عبادت وخدمت ایلرلر و بعضی دخی (لولا المربی لماعرفت ربی) دیو سویلرلر اصل سبب شوکه شیخ کاملك کندی مرتبه‌سندن وحقیقتندن سوز سویلیوب قصورفهمی اولنلر انلرك کلامنك سرنی بیله‌مدکاری اولور نته کم شیخ ابوالحسن خرقانی قدس سره حضرتلری (لوعرفتمونی لسجدتمولی) بیورمشلردر و بوکلامله کندیلرك کمال فناسنه وحضرت حق انلرك مرآت وجودنده تجلی ایلسنه اشارت قیلمشلردر اول زن طعنه‌زن کبی حقیقته عارف اولاین کسه‌لر بونه سوزدر بونده مسجودلك ومعبودلك ادعا ایلمك لازم کلور پس بویله دین کمسه‌یه اعتقاد وانقیاد ایلین مریدلر کوساله پرست کبی اولورلر دیوب اول زن طعنه‌زن کبی سوءظن ایدرلر حال بوکه بوکونه ظن انلرك شان شریفنه ومرتبه‌لرینه عارف اولمقدن ناشی اولور ﴿ مثنوی ﴾ شرع وتقوی رافکنده سوی پشت *

کوعمر کو امر معروف درشت * کین اباحت زین جماعت فاش شد * رخصت
هرمفسد قلاش شد * کوره پیغمبر واصحاب او * کونماز وسبحه وآداب
او) بوقوم و بونلرك مقتداسی اولان شیخ شرع وتقوایی وراى ظهرنه
براقشدر قنی عمر فاروق رضی الله عنه قنی درشت اولان امر معروفکه تابوقومه
امر معروف ایلیه و بونلره ای بی راهلرسز شرع وتقوایی قبول ایلیك والاسزی
قتل ایلرم دیوسویلیه زیرا بو بین الناس شایع اولان اباحت بوجماعتدن فاش
اولدی هرقلاش اولان مفسدك رخصتی اولدی یعنی بونلره خلیفهٔ رسولدن
برعالم وعادل کسنهنك درشت وغلیظ امر معروف ایلمسی انکچون لازمدرکه
بواباحت وضلالات بوجماعت صوفیهدن فاش وآشکارا اولدی و بونلرك ترك
پرهیز ایلیوب مباحی اولملری هرمفسدوقلاشه رخصت اولدیکه اکثرینده مفسد
اولان قلاشلر بونلری کوروب مشایخ صوفیهدن بوکاری بو یله ایتمشلر و بو یوله
شو یله لاابالی و بی قید کتمشلر (والتوحید اسقاط الاضافات) دیوب کندیلردن
اسقاط اضافات ایتمشلردرو بونی تمسك ایدینوب ترك عزایم ایدرلر ورخصت واباحت
یولنه کیدهلر قنی پیغمبر علیه السلامك یولی وقنی انك اصحابنك یولی قنی اول پیغمبر
علیه السلامك نمازی وتسبیحی وآدابی اکر بونلر امت محمد اولیدی وانك اصحابنه
اقتدا قیلیدی انلر کبی صلات وتسبیح قیلورلر وانلرك آدابیله مؤدب اولورلردی
دیدی الحاصل اول زن طعن زن کبی هرعصرده ناقصات العقل سوءظن صاحبلری
واردرکه لابد مشایخ صوفیه حقنده بوکونه طعن وانکاری ایدیجیلردر بونلرك سوء
ظننه باعث اولان حالات بوطائفهٔ علیهنك بی ریا ولاابالی اولان روشلری ورسوم
وعاداتی ترك ایدوب طریق حقه بی تکلف و بی تصنع کیدشلریدر امازن کبی ناقص
العقل والمعرفه اولان کسهلر بونلرك علوشاننی واسرارجاننی بیلهمدکلرندن بونلری
اسقاط تکلیفات ایدن واباحت وضلالت یولنه کیدن جماعتدن صانورلر حالبوکه
بونلر اسقاط جاه ومنزلت ایدن وطریق حقه بی رسم و بی عادت و بی ریا و بی
شهرت کیدن طائفهدر خلاصهٔ کلام بونلرك مقامات علیهسی ومراتب رفیعهسی
مجرد عقل جزوی ایله بیلنمز وعلم نقلی ایله هم بونلرك حالنه عالم وآکاه اولنمز همان
اولی اولان سوءظندن پرهیز قیلق وحفظ لسان ایلمکدر اکرچه فی زماننا بوطعن
وقدح وذم وهجوه مستحق طائفهٔ صوفیه شکلنده کسهلر چوق ایسهده زیرا
(ان بعض الظن اثم) بیورلمش ودخی ایاکم والظن فان الظن اکذب الحدیث دینلمشدر
پس مؤمنه لایق اولان خیرسو یلمکدر والله اعلم

﴿ جواب کفتن مریدوزجر کردن مریدان طعانه‌را ازکفرو بیهوده کفتن او ﴾

﴿ مثنوی ﴾ بانك زد بروی جوان وگفت بس * روز روشن از کجا آمد عس *
نور مردان مشرق ومغرب گرفت * آسمانها سجده کردند از شگفت) اول جوان
اول طعنه زن اولان زنه بانك اوردی ودیدی ای ناقص العقل بس درخاموش اول
روشن کون عسس قندن کلدی عسس ظلمت شبده اولق لابدر روزر وشنده
نیك وبدظاهر وپیدا درعسسه نه احتیاج واردر مردان الهینك نوری مغرب
ومشرقی طوتدی وزمین وآسمانی احاطه ایتدی اسمانلر مردان الهینك انوار
باطننه تعجب ایلدکلرندن سجده ایتدیلر یعنی آسمان واهل آسمان مردان خدایه میل
وانقیاد قیلدیلر کما قال ابو الحسن الشاذلی قدس الله سره العزیز سمعت شیخنا اباالعباس
قدس سره (قال او کشف عن نور الولی لعبدلان اوصافه من اوصاف الله ونعوته
من نعوت الله) ﴿ مثنوی ﴾ آفتاب حق برآمد ازحمل * زیر چادر رفت
خورشید ازخجل) آفتاب حق حملدن بوقاری کلدی خورشید خجلدن چادر
التنه کتدی چادر خاتونلرك اوزرلرینه کید کاری وتستر ایلدکاری ثیابه دیرلر
بوراده سحاب مراد اولور یعنی شیخ کامل آفتاب الهیدر وانك مقام عدالتدن طلوع
ایدوب خلق عالمه ضیا کستر اولمسی بوآفتاب صورینك حمل برجندن طلوع
ایدوب عالمه پرتوصالمسی واشجار وازهاری احیاقیلمسی کبیدر چونکم آفتاب حق
اولان شیخ کاملك نور باطنی برج عدالتدن وحمل هدایتدن خلق عالم اوزره ظهور
ایلدی خورشید صوری شرم وخجالتدن چادر کبی اولان سحاب التنه کتدی
وکأنه اوتاندیغندن سحابی یوزنه نقاب ایتدیکه (ان لله عبادا قلوبهم انور
من الشمس) بیورلمشدر که بونلرك قلبنك نوری شمسك نورندن هروجهله اعلی
واقوادر نته کم دردنجی دفترك اول بیتنده بورایه مناسب تحقیق اولنمشدر انده
طلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾ ترهات چون تو ابلیسی مرا * کی بگرداند ز خاك
این سرا * من بیادی نامدم همچون سحاب * تا بگردی باز گردم زین جناب)
چونکم شیخ حضرتلرینك شان شریفی اظهر من الشمس وولایت وکرامتی ابین
من الیوم والامسدر پس سنك کبی برابلیسك ترهاتی وطعن آمیز اولان کلماتی بنی
بوسرایك خاکندن نیچون دوندرر بن برباد هوا یله کلمدم سحاب کبی تاکم برغبار
سببیله بوجناب عالیدن کیرودونم فی الحقیقه مرید صادق بویله کرکدر اولور اولمز
زن سیرت اولان طعنه زنلرك وابلیس طبیعت اولان بدظنلرك ترهاتندن النمیه ومغبر
اولوب شیخنك درکاهندن کیرو دونمیه که مریدلرك صدق وثباتنی امتحاندن اوتری
ولی کامل اولان عزیزلرك درکاهنده ومحلاتنده بوکونه طعنه زنلر وبدظنلر چوق
اولور واکازیارت وبیعت قصدنی ایدن مجلسلره هر بری مذمت وملامتلر قیلور
انلرکه صدق وثباتی بوقدر لاجرم انلرك لومندن کیرودونوب فوری فراغت قیلور

انلرككه صدق وثباتی واردر بومریدصادق کبی لائم وعاذل اولنلره بوکونه جوابلر ویرر (مثنوی) عجل باآن نورشد قبلهٔ کرم * قبله بی آن نورشد کفر وصنم) عجل اول نورسببیله قبلهٔ کرم اولدی قبله اول نورسز کفرو صنم اولدی عجلدن مراد بونده سامرینك بنی اسرائیله اخراج ایلدیکی جسد عجلدر واول نوردن مرادکه اول نورسببیله اول عجل جسدی قبلهٔ کرم اولدی حضرت جبریلك فرس الحیات نام اسبنك ترابندن حاصل اولان نور وحیاتدرکه اول جسد عجلی زنده ایدوب صیت وصدا ایلکه کتوردی و بونك قصه سی بودرکه سامرینك اوائل حالنده کاری سدهٔ سنیهٔ حضرت موسی علیه السلامه ملازمت وخدمت ایتمك ایدی پس حضرت جبرائیل علیه السلام فرس الحیات نام آتیله حضرت موسی علیه السلامه کلدکده سامری آنی احساس ایدوب مشاهده قیلدیکه هرنه یرده حضرت جبریل علیه السلامك فرسی قدم قویه سبز اولور وحیات بولوردی وقتاکم اول سامری ار واحك عنصر یانده تأثیرین کوروب بیلدیسه حضرت جبریل علیه السلامك اثرندن وموضع قدمندن براوچ خاکی قبض قیلدیسه پس اول خاکی صاقلیوب حضرت موسی علیه السلام طوره کتدکده قومنك خیلی سیم وزرین جمع ایدوب انی اریدوب جسد عجل شکلنده آنی ساخته ایدوب اول مقبوض اولان ترابی صورت عجله رمی قیلدقده اول جسد عجل حی اولوب کوسله کبی آواز ایلدی پس اول قوم انده بوحیاتی و بوصوتی کوروب ایشندکاری کبی آنی قبله ایدینوب انك جانبنه عبادت وخدمت قیلغه باشلدیلر پس اول کوسله نك اول قومه قبله اولمسی حضرت جبریل علیه السلامك نوری واول جسد عجلی صوت ایلکه کتوردی واول اثرسولدن حیات بولان عجل جسدینك قبلهٔ کرم اولمسی قبلهٔ صاحب کرم و یاخود قبلهٔ طالب کرم تقدیرنده اوله که مضاف مقدر اولق قاعدهٔ بلاغتدر صاحب کرم تقدیر اولنورسه صاحب کرمدن مراد سامری اولورکه سخا وکرم صاحبی برکسه ایدی حتی اکثر اهل تفسیر (فاذهب فان لك فی الحیوة ان تقول لامساس) آیت کریمه سنده یازمشلردر عجل پرستلر حقنده (فاقتلوا انفسکم) امر شریفی وارد اولدقده حق تعالی موسی علیه السلام حضرتلرینه دیدی سامری اکرچه ضال ومضل اولدی لیکن انده سخاوکرم خصلتی واردر پس انده بوصفت اولدیغندن اوتری بوقومك ایچنده آنی هلاك ایلدم انکیچون عذابه برموعد آخر واردر بیوردی پس حضرت موسی علیه السلام آنی بیلدکده نصکره (فان لك فی الحیوة ان تقول لامساس) دیو آنی قتلدن رد ایلدی و بددعا قیلدی طالب کرم تقدیر اولنورسه مراد اول قوم اولورکه انلر اول عجلدن لطف وکرم طالبی اولوب آنی قبله ایدنمشلر ایدی پس خلاصهٔ کلام

اول عجلكه قبلهٔ صاحب كرم اولدی و برنيجه كرم طالبلری آنی معبود اتخاذ قيلدی
اول نور حيات سببله قبله اولدی وقبله اول نور الهيسز فرض اولندقده كفر وصنم
اولدی يعنی مثلا كعبهٔ مكرمه شرفها الله تعالی كه اول جماعت مسلمينك جمله سنك
قبله سيدر شول اعتبارله كه آنی جمله مز قبله ايد نمكه امر الهی وارد اولمش وآنی
قبله ايدنلر حق رضاسندن اوتری قبله قيلمشلردر حق تعالينك امر شريفی ورضای
لطيفی ايسه برنوردركه جان ودللره ضيا ويريجيدر وكعبهٔ مكرمه يی دخی بويله منور
وعزيز ايديجيدر اكر فی المثل كعبهٔ مكرمه يی حق تعالينك امرندن ورضا سندن
بعيد وخالی فرض ايليوب انك زيارتنه امر حق وارد اولميدی واكا تعظيم ايدنلردن
حق تعالی راضی اولميدی اول دخی سائر كفر وصنم قبيلندن اولوردی پس
قبله يی بويله معزز ومكرم ايلين نور الهی وامر ربانيدر اول نور الهی وامر ربانی ايسه
اصل اهل دل اولان انسانك وجودنده در پس درونی نور الهی وامر ربانی ايله
پر اولان انسان نيچون قبلهٔ طالبين اولمغه لايق اولميه كه حق تبارك وتعالی
حضرتلری ونفخت فيه من روحی ديمكله انی تشريف ايلمش اوله ﴿ مثنوی ﴾

هست اباحت كز هوا آمد ضلال * هست اباحت كز خدا آمد كمال) اباحتكه
هوادن كلدی ضلال اولدی اباحتكه خدادن كلدی كمال اولدی يعنی فی الحقيقه
اباحت مطلق مذمومه دكلدر انكچون حق تبارك وتعالی يريوزنده نه قدرشی
وار ايسه جميعا آنی اذن ايچون اصلنده مباح ايلدی كما قال الله تعالی هو الذی
خلق لكم ما فی الارض جميعا) صكره انلره ضرر اولنی حرام ايلدی پس براباحتكه
نفسك هوا ومشتهاسی جانبندن كله ونفس امر حقی قويوب هواسنه اويوب
برشيئی حرام ايكن كندوسنه مباح ايليه اول ضلالت اولدی ومذموم اولان
اباحت بو اباحتدر اما شول اباحت ورخصتكه خدای تعالی حضرتلرندن بنده لرينه
كلدی وآنی الله قولی اوانلره قبول ايلمكه رخصت اولدی اول كمال اولدی وممدوح
ومقبول كلدی * كما قال صلی الله عليه وسلم ان الله يحب ان تؤتی رخصه كما يحب
ان تؤتی عزائمه رواه احمد والبيهقی عن ابن عمر رضی الله عنهما وايضا قال عليه
السلام ان الله تعالی يحب ان تؤتی رخصه كما يكره ان تؤتی معصيته رواه البيهقی
عن ابن عمر رضی الله تعالی عنهما وقال ايضا ان الله تعالی يحب ان تقبل رخصه
كما يحب العبد مغفرة ربه رواه البصری عن ابی الدرداء وواثلة وابی امامة وانس
كذا فی الجامع الصغير * قچن بر عبد صالح الله تعالی حضرتلرينك اكا مباح
قيلديغنی ورخصت ويرديكنی اشلسه وقبول ايلسه اول عبد صالحك ديننده كامل
اولديغنه وكمال مرتبه سن بولديغنه دلالت ايلر زيرا بر بنده نك حق تعالی عزايمی
ايشلمسنی نيجه سورسه ونيجه ديلرسه مباح ايلديكنی ايشلمكی دخی اويله سور پس

الله دوستی اولان ولیلر حق تعالی حضرتلرینك اباحت ورخصت و یردیکی
شیلری اشلمکه محبتی اولدیغنی بیلدکلرندن اوزری اول امر مباحی اشلرلر کرکسه
ناس انلری جاهللکلرندن انکار ایلسونلر نقل اولنورکه قطب العارفین بایزید
بسطامی قدس سره رمضان شریفده سفر ایدوب برشهره قریب اولدقلرنده
اول شهر خلقی انك شهره کله جکندن خبرا لوب اکابر واعیان نه‌قدر کمسه
وارایسه تعظیما آنی استقباله چقمشلر بایزید حضرتلرینه انلر قریب کلدکده
بایزید حضرتلری برمریدینه دیمشلرکه بکا برنان پاره وارایسه و یر اول شیخك
الینه بربتون رغیف و یرمش بایزید حضرتلری اول نانی یمکه باشلامش
اعیان شهر کلوب آنی کوردکلرنده بق بونیجه شیخ اولورکه رمضان
شریفده اورج یر حیفا بز بونی بر دیندار مسلمان کمسه صانوردق دیوب
اعراض ایتمشلردر هر بری کندی اولری جانبنه کتمشلر بایزید حضرتلری کندی
مریدلرینه ایتمش کورك بوقومك جهالتلرینی بز بونلره مسئلهٔ شرعیه‌دن
دینه متعلق برمسئله اوکرتدك وانی اجرا ایتدك بونلر بزه انکار ایدوب فرار ایلدیلر
حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم (لیس من امبر امصیام فی امسفر)
بیورمشلردر بز مسافرز بزه صائم اولمق بروخیر دکلدر بلکه بزه خیرلو اولان
رمضانی یمکدرکه حق تعالی رمضانی یمکی بزه رخصت و یردی بزانکیچون یدك
بونلر بو مسئله دن غافل اولدقلری ایچون بزه انکار ایلدیلر غیری احوالمز طعن وانکار
ایلدکلرنی بوکا کوره قیاس ایلیك بیوردیلر ﴿ مثنوی ﴾ کفر ایمان کشت
ودیو اسلام یافت * آن طرفکه نور بی‌اندازه تافت) کفر ایمان اولدی ودیو اسلام
بولدی اول طرفده که نور بی اندازه یلدرای نور بی اندازه‌دن مراد توحید الهی
نور یدر وفی الحقیقه هر نه طرفده که توحید الهی نوری طلوع قیلسه واول بی
اندازه بی نهایت اولان ضیای الهی هر نه جانبه پرتو صالسه و متجلی اولسه لابدانده
کفر قالمز ظلمت کفر بالکلیه کیدوب نور ایمان ظاهر و باهر اولور ودخی عاصی
ومعاند اولان دیو نفس اسلام وانقیاد بولور دیوك معاند ومستکبر اولمسی توحید
الهیدن محروم و بی‌بهره اولدیغیچوندر اکر شیطان نور توحیدی بولیدی واندن
حظ و بهره الیدی محقق عناد واستکباره کیدوب مسلم ومنقاد اولوردی و بر کافرك
قلبنه نور توحید الهی طلوع قیلیدی اصلا انده کفر قالمیوب مؤمن وموحد اولیدی
چونکم شیخ کامل نور الهینك معدنی وضیای نامتناهینك منبعیدر کفر ومعصیت
واباحت وضلالات هنوز دخی نور بی اندازه‌دن بهره بولین اهل نفس واهل
هواده واصحاب زرق وریاده اولسه جائزدر ﴿ مثنوی ﴾ مظهر عزت
ومحبوب بحق • ازهمه کروبیان برده سبق * سجده آدم را بیان سبق اوست

* سجده آرد مغزرا پیوسته پوست) بوشیخ کامل وانسان فاضل عزت مظهریدر وحقك محبوبیدر بووجه اوزره بحقده بازائد اولوب ومحبوب حقست تقدیرنده اولور زائد اولمیوب حقله محبوبدر دیمك دخی جائزدرد وکلی کروبیلردن سبقت ایلمشدر کروبیلر مهیمون دیدکلری جبروت ملکلریدر آدم علیه السلام حضرتلرینه ملکلرك سجده سی اول آدمك من حیث مرتبه سبقتنی بیاندر پیوسته مغزه پوست سجده کتورر بغیر عکس مغزدن مراد بونده شریف وپوستدن مراد دوندر وتوضیح معنی بویله دیمك اولورکه ای حقیقت انسانیه دن بی خبر وغافل اولان ناقص العقل والمعرفه بوشیخ کامل کندی حقیقتنی بولان ومظهر عزت خدا اولان حق تعالینك محبوبیدر برکسه که کندی حقیقتنی بوله وحضرت حقه محبوب اوله من حیث المرتبه دوکلی فلکلردن وجمله ملکلردن سبقت ایلمش وایلرو کتمشدر نته کم بومعنایه دلیل و برهان جمیع ملائکه نك آدم علیه السلام حضرتلرینه سجده قیلملری اول آدمك من حیث المرتبه ساجد اولان جمیع ملائکه یه سبقت ایتمسنی وایلرو کتمسنی بیان وعیان ایلرزرا همیشه دون اولان شریف وعالی اولنه سجده ایلر یوخسه شریف وعالی اولان دون اولنه سجده ایلمك مناسب اولماز نته کم اهل تفسیر دخی (واذقلنا للملائکة اسجدوا لادم فسجدوا) بوآیت کریمه آدم علیه السلام حضرتلرینك ملائکه دن افضل اولمسنه دلالت ایلر دیمشلردر کماقال البیضاوی رحمه الله تعالی فی تفسیر هذه الآیة والآیة تدل علی ان آدم افضل من الملائکة المأمورین بالسجود پس هرکسه که حقیقت انسانیه یی بولسه همان کندی عصرنده اول خلیفة الله درکه حضرت آدمك وسائر انبیانك جمله سنك اسرارینه وعلومنه وارث اولوب انلرك قائمقامی اولور پس انلر نجه مسجود ملائکه اولدیسه اول ولی کامل وخلیفهٔ الهی اولان شیخ واصل دخی همچنین مسجود ملائکه اولور وسیرومرتبه ده ملکلردن ترقی وسبقت قیلور شیخ ابوالجناب نجم الدین الکبری رحمة الله علیه حضرتلری کندی رساله سنده وحسین میبدی دخی دیوان علی شرحنده حضرت شیخ ابوالحسن قدس الله سره العزیز خرقانیدن بویله نقل ایدرلرکه قال ابوالحسن الخرقانی قدس الله سره العزیز صعدت الی العرش لاطوف به فطفت به الف طواف ورأیت حوالیه قوما یطوفون حول العرش فعجبوا من سرعة طوافی وما اعجبنی طوافهم فقلت من انتم وما هذه الرودة فی الطواف قالوا نحن ملائکة ونحن نور وهذا طوافنا ومن انت وما هذه السرعة فقلت انا آدمی وفی نوره وناره وهذه السرعة من نتایج نار الشوق ﴿ مثنوی ﴾

شمع حق را پف کنی تو ای عجوز * هم تو سوزی هم سرت ای کنده پوز
* کی شود دریا ز پوز سگ نجس * کی شود خورشید از پف منطمس) ای عجوز

سن شمع حققده پف ایلرسن هم سن یانارسن هم سنك باشك یانار ای اغزی قوقش یعنی شیخ کامل فی المثل برشمع الهیدر وسنك اکا طعن وقدح ایلمك پف ایلمك کبیدر ای عجوز سن الله نورنی اوفورمکله اطفا ایلمك استرسن سن آنی سوندرمکه قادر اوله مزسن بلکه هم سن یانارسن ای اغزی قوقش هم سنك باشك یانار وحق تعالی آنی کندیکه اتمام واکمال ایلر اکرچه سن آنی کریه کورر سکده نته کم حق تعالی کندی نوری اولان قرآن حقنده وکندینك پیغامبری حقنده بیورر (یریدون لیطفؤا نورالله بافواههم والله متم نوره ولوکره الکافرون) دریا کلبك اغزندن نجس اولور خورشید پف دیمکدن قچن منطمس اولور یعنی شیخ کامل دریای معنیدر اکا طعن ایلین منکرلر کلب دنیدر کلب دنینك اغزندن دریا نجس ومردار اولمدیغی کبی اول بحر معنی دخی کلب سیرت اولان طاعن ولائمك یاوه سویلمسندن وتفوه ایلمسندن ناپاك اولمز نته کم خورشید انوردها نله پف دیمکدن سونمز کذلك شمس الهی اولان ضیا کستر هم دها نله پف دیمکدن واکا مقابل مالا یعنی سویلمکدن منطفی اولمز ❋ مثنوی ❋ حکم برظاهر اکرهم میکنی ❋ چیست ظاهر تر بکوزین روشنی ❋ جمله ظاهر ها بپیش این ظهور ❋ باشد اندر غایت نقص وقصور) اکر ظاهر اوزره هم حکم ایلرایسك (ونحن نحکم بالظاهر ونفوض سره الی عالم السرایر) دیو سویلرایسك بو روشنلکدن ظاهرتر سویله ندر که حق بو کاملك وجودندن هرظاهردن واضحتر وظاهرتردر جمله ظاهرلر بو ظهور الهینك قتنده غایت نقص وقصور ایچنده اولور یعنی نحن نحکم بالظاهر دیو ظاهردن مرادك شیخك وجودندن حاصل اولان سنك عقلکه وسنك کبی ناقص العقل اولنلرك عقل وفهمنه مخالف کلان اقوال وافعال واحوال اولور ایسه بو شیخك وجودی بر نور الهی وظهور ربانیدر سنك کبیلرك عقلنه مخالف اولان جمله ظاهرلر بو ظهور الهینك حضورنده غایتله نقصانده وقصورده در بونك بو قدر کرامات علیه سی ظاهره وباهره ایکن سنك عقلك قتنده اکا مناقض اولان ظاهر عین نقصان وقصوردر پس سن نه وجهله (نحن نحکم بالظاهر) دیوب بو کونه نور الهینك ستروزففنی مراد ایلرسن وانك حقنده بونك کبی مالایعنی وهرزه سویلرسن ❋ مثنوی ❋ هر که برشمع خدا آرد پفو ❋ شمع کی میرد بسوزد پوزاو) هرشول کمسه که شمع خدا اوزره پف کتوره شمع قچن سونر انك پوزی یانار یعنی حق تعالینك ولیلری وسراج دین اولان عالملری وصفیلری شریعت وطریقتده شمع منیر کبیدرلر پس هرشول کمسه که اول شمع الهی کبی اولان پیرلره پف ایلیه وانلر حقنده طعن وانکاره متعلق سوزسویلیه اول شمع الهی اولان پیرلر سونمز بلکه انلر حقنده پف دین وهرزه بیین منکر وطاعنك اغزی یانار وقلبی وروحی کوینور ❋ مثنوی ❋ چون تو خفاشان بسی بینند خواب ❋ کین جهان ماندیتیم ازآفتاب) سنك کبی

خفاشلر خوابده چوقلق کوررلر بو هم وجهدر چوقلق خواب کوررلر که بوجهان آفتابدن یتیم قالور و بوعالمدن روشنالك کیدوب زائل اولور وشب ظلمانی جهانی احاطه قیلاور واول خفاشلر ظلمت شبده استدکاری کبی هر بری پرواز قیلور بوکونه خواب انلرك کندی باطل اولان قصورلرندن وخیاللرندن حاصل اولور و بوکونه وقعه به خیال فاسده واحلام شیطانی دینور * ع * زهی تصور باطل زهی خیال محال ﴿ مثنوی ﴾ موجهای تیز دریاهای روح * هست صدچندانکه بدطوفان نوح * لیك اندرچشم کنعان موی رست * نوح وکشتی را بهشت وکوه جست * کوه وکنعانرا فروبردآن زمان * نیم موجی تابقعر امتهان) روح دریالرینك تیز اولان موجلری یوز اولقدر واردرکه طوفان نوح علیه السلام اولدی ولیکن چشم کنعانده قیل بتدی وحقیقت کاری کورمکدن انی کور ایتدی انکیچون نوحی وکشتی یی قودی وکوهی طلب ایتدی کوهی وکنعانی اول زمان آشغه ایلتدی بریارم موج امتهانك قعرنه‌دك امتهان مهاندراهانت واحتقار معناسنه یعنی ای کوردل وای منکر اولان جاهل وغافل طوفان نوح علیه السلام بوعالمی نیجه طوتدی ونه‌کونه احاطه ایتدی ایسه روح دریالری اولان عزیزلرك وشیخلرك قهرلرك وخشملری موجی بوجهانی یوز اولقدر زیاده طوتدی ولیکن اکا منکر ومعارض اولان کنعانك چشم عقلنده قیل بتدی یعنی انك بصر بصیرتنده فکر فاسد مویی بتوب حقیقت کاری کورمکدن آنی نابینا ایتدی پس نوح وانك کشتیسنی قویوب (سأوی الی جبل یعصمنی من الماء) دیوب طاغه تحصن والتجا ایلمکی طلب ایتدی کذلك هرکنعان سیرتك دخی چشم قابنده فکر فاسد مویی بتدیکندن کندی عصرنده اولان دریای روحك طوفانی کوره میوب آنی وانك سفینهٔ طریقنه دخول ایلمکی قویوب کندینك عقل وفکری کوهنه التجا ایلر چونکم کنعان نوحی وسفینهٔ نوحی قویوب طاغه کندی اول زمان (وحال بینهما الموج فکان من المغرقین) آیت کریمه سنك حسبنجه بریارم موج کاوب کوهی وکنعانی قعر حقارت واهانته‌دك اشغه ایلتدی کذلك کنعان سیرت اولان کمسه‌لر کندی عصرنده اولان دریای روحك موجلرندن قورقیوب انك متابعی کشتی‌سنه داخل اولمسه وکندینك عقل وفکری کوهنه التجا قیلسه واکا منکر اولسه لابدقهر روحانی وطوفان معنوی موجلرندن برموج کاوب انی وانك التجا ایلدیکی کوه عقل وتدبیرینی قعر حقارت وقهره‌دك آشغه ایلتور ﴿ مثنوی ﴾ مه فشاند نور وسك وع وع کند * سك زنور ماه کی مرتع کند * شب روان وهمرهان مه بتك * ترك رفتن کی کنند از بانك سك) ماه نورنی صاچرسك وع وع ایلرسك ماهك نورندن قچن مرتع ایلرم تع محل

رفع اولسه ده جائزدر مصدر معنی اولوب یعنی رفع اولمق دخی جائزدر رفع اولنمغه دیرلر یعنی فلك طریقتك ماهی اولان شیخ کامل قدس الله سره العزیز جمله نك اوزرینه نورنی نثار ایلروسك سیرت اولان کمسه لر مقتضای طبیعتلری اوزره وع وع ایدرلر وانك نورندن استناره واستفاده ایتیوب اکا قرشو اوررلرسك طبیعت اولان نکبتلرماه طریقت اولان شیخك نورمعرفتندن وضیای هدایتندن قچن اوتلرلر ومنتفع اولورلر یعنی سك سیرت اولنلر انك نورهدایتندن مستفیدر ومنتفع اولمزلر واورمکی دخی ترك ایلمزلر کذلك شبرولر ویلکاه ماهه همره اولنلر کلبك صدا سندن اوتری قچن یوله کتمکلکی ترك ایدرلر یعنی بوشب دنیاده راه حقه کیدیجیلر وجمله سرعتله ماه طریقت اولان شیخه مرافقت وهمراهلك ایدیجیلرسك سیرت اولان منکرلرك عوعوا ایتمسندن و بیهود یره صیت وصدا ایتمسندن اوتری طریق حقه کتمکی وماه طریقت اولان شیخه متابعت ایتمکی هم ترك ایلمزلر کلابك عادتی بی معنی یره عوعو ایتمك ایسه راهرولرك دخی عادتی بهر حال طریق حقه کتمکدر

﴿ مثنوی ﴾ جزوسوی کل روان مانند تیر * کی کند وقف از پی هر کنده پیر)

جزو کل جانبنه اوق کبی کیدیجیدر هر کنده پیردن اوتری قچن طورر یعنی طوروب توقف ایلمز بعض نسخه ده تیر یرینه شیر واقع اولمشدر اما اصح اولان تیردر یعنی (کل شیء یرجع الی اصله) موجبنجه لابد هر جزو کندی کلی واصلی جانبنه قتی یایدن اتلمش اوق کبی کیدرو بی باك ولاابالی کندی مرکزنه دك سیر ایدر برنیجه قوقش قریلر اولسه اول جزوك کل جانبنه کتمسندن ایجنسه اول جزو هر قوقش قرینك ایجنمسندن واول جزوه سوزاتمسندن اوتری اول جزو کندی اصلی جانبنه کتمکدن هیچ توقف ایلرمی بومقرردرکه ایلمز کذلك هم بن برجزوم وبنم کلم واصلم شیخ حضرتلریدر بن اول جانبه کتمکدن سنك کبی قوقش قرینك سوزندن اوتری نیچون توقف ایلوم دیدی ﴿ مثنوی ﴾ جان شرع وجان تقوی عارفست * معرفت محصول زهد سالفست * زهد اندر کاشتن کوشیدنست * معرفت آن کشت رارو یدنست) شرعك جانی وتقوانك جانی عارفدر معرفت ایسه محصول زهد سالفدر زهد مرتبه سی اککاك وسعی قیلمق ایچره در معرفت ایسه اول کشتی بچمکدر یعنی شرعك وطریقك جسدی وار وروحی وار در شرعدن مراد احکام شرعیه واوامر واعمال مرعیه در فی المثل شرع شریفکه اهل شریعتك معلومیدر برقالب بی روح کبیدر وانك روحی عارف باللّه در عارف باللّه ایسه شول معرفت صاحبنه دیرلرکه حق تعالی حضرتلرینك ذاتنی واسما وصفاتنی واسرار قضاوقدرنی بیله واحکامنه دخی عالم اوله بو معرفت ایسه سالفده اولان زهد وتقوانك محصولیدر زیرا برکسه همان مکلف اولدیغی

کبی کمال معرفته علی الفور واصل اولمز بلکه اولا نفسنك نیجه هواسنی ومشتهاسنی ترك ایلر زهد اول نفسنك هواسنی ومشتهاسنی ترك ایلمکدن عبارت اولور وتقوی دخی صغایر وکبایردن پرهیز ونفسنی صیانت قیلمقدر بو دخی زهدك برشعبه سیدر زیرا زهد نفسك حظنی ترك ومشتهاسنی ترك ایلمکدرانده تقوی دخی بولنور وزهد وتقوی ایسه سعیسز وکوششز میسر اولمز پس سالك که هنوز دخی مقام زهدده اوله لابد اول هنوز دخی اعمال تخمنی مزرعهٔ طریقته اکمکده وسعی ومجاهده قیلمقده در پس بو تخم زهد ومجاهده نك رتع ومحصولی معرفة الله در پس سلفده برکمسه نقدر تخم زهد اکرسه انك محصولنی اضعاف مضاعف عاقبت حاصل ایلر معرفة الله اول اکدیکی کشتی بیچمك کبیدر خلاصهٔ کلام شرع شریفك اعمالنك رکن اعظمی وزبده سی زهد وتقوادر که ترك الدنیا رأس کل عبادة بیورلمشدر وزهد وتقوی مرتبه سنده اولان ایسه هنوز دخی سعی ایتك واکمك ودیکمك مرتبه سنده در ومعرفت ایسه بوجمله سلفده اولان اعمالك محصول ونتیجه سیدر چونکم برکمسه اکدیکی تخمك محصولنی اله ودیکدیکی آغاجك میوه سنی تناول قیله انك کیرو زحمت چکمکه واکین اکمکه ودیکمکه نه احتیاجی قالور اول خود مقصودنی بولمشدر مکر برای مصلحت نیجه کمسه لری ارشاد ایچون زهد وتقوی مرتبه سنه وجهد وکوشش طبقه سنه تنزل ایلیوب انلره موافقت کوستره

﴿ مثنوی ﴾ پس چوتن باشد جهاد واعتقاد * جان این کشتن نباتست وحصاد) پس جهاد واعتقاد تن کبی اولور بوا کمکلکك جانی نبات وحصاددر حصاد بیچمکه دیرلر یعنی بوطریق الهیده سعی واجتهاد ایلك وانك نتیجه سنه وجزاسنه اعتقاد قیلمق فی المثل تن کبی واکین اکمك کبیدر واکینك جانی نبات عرفانیدر وآنی بیچمکدر خلاصهٔ کلام اجتهاد واعتقاد ایلك هنوزدخی جانسز تن ووقت کشتن انك محصولی اولدیغی کبی اجتهاد واعتقادك دخی جانی وتخم اعمالك نبات ومحصولی علم وعرفاندر حضرت نبی علیه السلام (العلم خیر من العبادة) وبرآخر حدیثده (العلم خیر من العمل) بیوردی علم وعرفان اعمال شرعیه نك محصول وجانیدر پس عالم وعارف شرع وتقوانك جانی کبی اولدیغی مقرردر

﴿ مثنوی ﴾ امر معروف اووهم معروف اوست * کاشف اسرار هم مکشوف اوست * شاه امروزینه وفردای ماست * پوست بندهٔ مغز نغزش دا ئماست)

امر معروف اولدر وهم معروف اولدر کاشف اسرار اولدرمکشوف اولدر بوکونکی کونیمزك وبزم یارنکی کونیمزك شاهیدر پوست انك دائما نغز اولان مغزینك بنده سیدر معروف شرعده وعقلده محبوب ومستحسن اولان شیلره دیرلر که منکرك ضدیدر ومعروف عارفك معلومنه دخی دیرلر بونده ایکی معنی بیله

﴿ مراد ﴾

مراد اولور وحقيقت انسانيه جميع حقايقى جامعه برحقيقتدر مثلا امر معروف اولمغى ومأمور معروف اولمغى ودخى كاشف اسرار ودخى مكشوف اولمغى وواصف وموصوف اولمغى والحاصل نه قدر حقايق وارايسه آنى حقيقت انسانيه محيط وحاوى اولمشدر چونكم برانسان كامل كندى حقيقتنه واصل اوله وكال مرتبه سن بوله وكندوبى حقيقتله بيله امر معروف وهم عارف وهم معروف اولدر ودخى سرلرى كشف ايديجى اولدر من وجه مكشوف اولان سرهم اولدركه حق تعالى حديث قدسيده (الانسان سر من اسرارى) بيوردى كندى حقيقتنى بولان انسان ومرتبهٔ كاله بالغ اولان صاحب عرفان بزم بوكونيمزك وبارنيمزك شاهيدركه ملك معنوى وپادشاه اخرويدر قشركبى اولان صورت عالمى دائما اول صاحب سعادتك نغز ولطيف اولان حقيقتك بنده وافكنده سيدر
﴿ مثنوى ﴾ چون اناالحق كفت شيخ وپيش برد * پس كاوى جمله كورانرا فشرد) چونكم ابايزيد قدس سره العزيز حضرتلرى اناالحق ديدى وسوزنى ايلرو ايلتدى پس جمله كورلرك بوغازنى صقدى اناالحق دين شيخدن مراد ابايزيد قدس الله سره العزيز حضرتلرى اولسه ده جائزدركه * سبحانى مااعظم شانى لااله الاانا فاعبدونى * ديمشدر ومجلسنده حاضر اولنلر بوسوزى ايشدوب اكا انكار قيلمشدر بونقدرجه كورلردن مراد اكا انكار ايلين مريدلر اولور قصه سى دردنجى دفترده مسطور ومشهور اولمشدر ايراده حاجت يوقدر * اناالحق * دين شيخدن مراد حضرت منصور قدس سره اولمق هم جائزدركه اصل اول اناالحق ديدى وسوزندن دونميوب ايلرو ايلتدى واكا انكار ايلين كوردللرك جمله سنك بوغازنى صقدى واناالحق دين شيخ ابوالحسن خرقانى قدس الله سره العزيز اولسه وكوردل اولنلرك بويله ديمكله بوغازنى صقصه هم جائزدركه كوردل اولنلرك بر بندهٔ عارفك اناالحق ديمسندن بوغازلرينك صقلمسى مقرردر پس بونلرك اناالحق ديملرى نه جهتدن اولديغنى منكر اولنلره بيان ايلمكه شروع ايدوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ چون اناى بنده لاشداز وجود * پس چه ماند تو بينديش اى جحود * كرترا چشميست بكشادرنكر * بعد لاآخرچه مى ماند دكر)
چونكم وجود مجازيدن بنده نك بنلكى لااولدى پس سن انديشه ايله اى جحود نه قالدى جحود انكار ايديجى ديمكدر اكرسنك چشم حقيقت بينك وارايسه آچ ونظر ايله لادنصكره آخر غيرى نه قالور يعنى بنده نك موهومى واعتبارى بنلكى واردركه كندوسنى اول بنلك واسطه سيله كندوده متجلى اولان وظهور قيلان حضرت حقدن محجوب وغافل ايلمشدر چونكم اول بنده نك موهومى اولان اناسى وجود مجازيدن لااولدى وانك باطندن اصلا ومجازا برنديجى قالدى

پس بوندنصکره ای وجود اول بنده نك وجودنده نه قالورسن فکرایله بومقرردرکه وجود مجازی کندکدنصکره وجود حقیقی قالور پس انا الحق دین اول وجود حقانی اولور اکر سنك بصر بصیرتك وار ایسه انی آچ ونظر ایله لادنصکره آخرنه قالور الا الله قالور چونکم لااله نك سری بنده نك وجودنده ظاهر اوله که اول بنده نك موهومی اولان اناسی فانی اولمقدر چونکم سر لاآنك وجودنده ظهوره کلدی اول کیدوب سر الا الله قالدی واول بنده (وبی یسمع وبی یبصر وبی یمشی وبی یبطش) مرتبه سنی بولدی اوبله اولیجق (من اهان لی ولیا فقد بارزنی بالمحاربة) حدیث شریفنك موجبنجه هرکیم اول ولی خدایه اهانت ایلسه معناده حضرت حقه اهانت ایلیوب انکله محاربه ایتمش اولور ﴿مثنوی﴾ ای بریده ان لب وحلق ودهان * که کند تف سوی مه یا آسمان * تف برو یش باز کردد بی شکی * تف سوی کردون نیابد مسلکی * تاقیامت تف برو بارد زرب * همچو تبت بر روان بولهب) ای اول لب ودهان وکلو کسلمش اولسونکه اول لب ودهان آسمانده اولان ماه جانبنه پف وتف ایلر آسمانده اولان ماهدن مراد مرتبه سی آسمان کبی رفیع اولان ماه فلك روحانی اولور که بوشب عالمده سالکانه راه حق اولنلره یول کوسترر ونور باطنیله مظلم اولان دللری منور ایلیه کسلمش اولسون اول کمسه نك حلقوم ودهانی که بویله برآسمان منزلت بدر کامله وصدر فاضله قرشو تف ایلیه وهرزه سویلیه برشکسز توکرك انك یوزینه کیرو دونر تف کردون جانبنه برمسلك بولمز یعنی بویله برادبسز نادانك تحقیر واهانتی اول ماه آسمان معنوی جانبنه وارمز وانك تفی کردون جانبنه یول بولمز بلکه (ولایحیق المکر السیء الا باهله) آیت کریمه سنك حسبنجه کیرو همان انك روی ناپاکنه رجوع ایلر واول اهانت وتحقیره همان انك ذاتی لایق اولور قیامته دك رب العالمین حضرتلرندن انك اوزرینه تف وخسارت یغار ابولهبك روانی اوزره تبت کبی تبت سوره سنك تفسیری اوچنجی دفترده تشبیه بنددام قضاسرخنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه تبت دیمك هلاك وخسرت دیمك معناسنه در ودعاء علیه در یعنی ابولهبك نفسی هلاك اولسون وخسارت بولسون وانك نفسی هلاك اولدی ماضی ایله تعبیر اولنمسی وقوعی محقق اولدیغندن اوتردر پس ابولهب حضرت مصطفی صلی الله تعالی علیه وسلمه اهانت ایدوب تبالك یا محمد لهذا دعوتنا دیو تحقیر ایلدیسه حضرت رب العالمیندن قیامته دك انك جانی اوزره تبابت وخسارت یغار که هرمؤمنکه بونی اوقویه لابدانك طرفنه تبابت وخسارت کیدر وانك روانی هلاك وخاسر ایدوب ودنیاده دخی بوقدر عباد الله ایچنده هرکون مذموم ومنفور اولور کذلك وارث حضرت نبی علیه السلام وقائمقام مصطفوی اولان

شبحه برمنكر هم تحقير واهـانت ايدوب تف ديسه قيامته دك تف واهانت انك
اوزرينه رب العالميندن يغمور كبي يغار واهل حق اولان وطريق حقه سلوك قيلان
طالبلر وسالكلرانك انكارني واهل حقدن استكبارني استماع ايلدكلرندن نه عجب
جاهل ونادان ايمشكه بويله برعزيزه تحقير واهانت قيلمش ومنكر اولمش ديو هجو
ومذمت ايدرلر پس خليفهٔ رسوله اهـانت همان حضرت رسول اكرم صـلى الله
وسلمه اهانت كبي اولور نته كم بومعنايي اشعار ايلمكدن اوتري وارث نبي اولنه اهانت
ايلمكدن حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلمه اهـانت ايلين كمسه لرك حالني
بيـانه شروع ايدوب وحضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلمك علو شـانني
توصيفه باشليوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ طبل ورايت هست ملك شهريار * سك
كسي كه خواند اوراطبل خوار * آسمانها بندهٔ ماه ويند * شرق ومغرب جمله
نانخواه ويند * زانكه لولاكست برتوقيع او * جمله در انعام ودر توزيع او)
طبل وعلم شهريارك ملكيدر سك بركمسه كه اكا طبل خوار اوقودي يعني اول شهريار
معنوي اولان حضرتك ظـاهرا وباطنا طبل وعلم ملكيـدر اميردوكون اولدركاب
سيرت اول كمسه دركه انك وارثي وقائم مقامي اولان شيخ دينه و پيشواي يقينه مفت
خوارديدي و بوكونه قـدح ومذمت ايلديكه حقيقتده برشيخ دينه اولان اهانت
همان رسوله اهانت اولور آسمانلر اول حضرتك ماه روحنك بنده سي دررلر مشرق
ومغرب جـمله انك نانخواهي دررلر يعني آسمانلر جمله اول حضرتك ماه روحنـه
بنده وارمطيع ومنقادلردر واهل شرق وغرب اول حضرتدن اكمك استيجي ورزق
طلب ايليجيلردر زيراكه اول حضرتك توقيع همايوني اوزره لولاك واردر وجمله
انك انعامنده وتوزيعنده در توقيع نشـان شاهه ديرلر بونده مراد پادشاه حقيقتك
اول حضرتك وجود شريفنـده اولان آيت ونشـانيدر يعني اهل شرق واهل
غرب جمله سي اكا محتاجدر اول سببلردنكه انك توقيع وجودي اوزره (لولاك لولاك
لماخلقت الافلاك) كلامي واقع اولمشـدر پس جمله عالم و بني آدم انك انعـامنده
وتوزيعنده در لولاك خطاب حضرت حق جانبندن حقيقت حضرت محمد صلى الله
عليه وسلمه در واول حقيقت ايسـه هميشه باقيه در و بركمسه برعصرده كلـه
واول حقيقته مظهر وآينه اولسه اكا قطب الاقطاب وغوث الاكبر وقائمقام محمدي
ووارث اكمل احمدي تعبير اولنور پس لولاك مفهومي بو اعتبارله اكا دخي لايق
اولور زيرا وارث محمدي وخليفهٔ احمديدر عند المحققين خليفه مستخلفك عينيدركه
خليفه نك وجودنده اولان علوم واحـكام في الحقيقه مستخلفكدر همـان خليفه يه
اطاعت مستخلفه اطـاعتدر ومستخلفك مالك اولديغنه خليفه دخي مالك اولمق
جائزدر پيغمبرك صدقنه معجزه دلالت ايلديكي كبي انك وارثي اولان ولي كاملك

صدقنه دخی خارق عادت ونیجه کشف وکرامت دلالت ایلر * مثنوی * کرنبودی اونبایدی فلك * کردش نورومکانی ملك * کرنبودی اونبایدی بحار * هیت وماهی ودرشا هوار * کرنبودی اونبایدی زمین * دردرون نه کنج وبیرون یاسمین) اکر اول حضرت علیه الصلوة والسلام ودخی انك وارث اکملی اولان ولیلر اولمیدی فلك کردشی ونوری وملکه مکان اولمقلغی بولمزدی بوفلکلرك دوران قیلسی اول حضرتك وانك قائمقامی اولان ولیلرك وجودی واسطه سیله‌در اکر اول حقیقت محمدیه واول حقیقت محمدیه صلی الله علیه وسلمك مظهرلری اولمیدی بحرلر هیتی وحوتی ودرشا هواری بولمزدی بحرلرك هیت وماهی ودرشا هواری بولدیغی هم اول حضرتك وجودی واسطه سیله‌در اکر اول حضرت وهرعصرده اکا مظهر وآینه اولان اصحاب ولایت اولمیدی زمین درونده کنج ودفین وبیرونده کل ویاسمین بولمزدی بوزمینك درونده خزینه ودفینه وخارجنده کل ولاله ویاسمین بولندیغی اول حضرتك واکا قائم مقام اولان اهل ولایتك وجودی واسطه سیله‌در * مثنوی * میوه‌ها لب خشك باران وبند * رزقها هم رزق خواران وبند) میوه‌لر انك بارانك لب خشکیدر محتاج ومفتقر معناسنه استعاره اولنور باراندن مراد فیوضات اولوریعنی صورمعنوی اولان رزقلری نقدر وارایسه اول حقیقت محمدیه صلی الله علیه وسلمك رزقن ییجیلر یعنی اندن حظ الیجیلر وغدا بوليجیلردر جمیع میوه‌لرك باران فیض وعطاسنك محتاج ومفتقر یدرکه فی الحقیقه اولا وآخرا ودخی باطنا قطب الاقطاب اول حقیقت محمدیه صلی الله علیه وسلمدر اما ظاهرا هرعصرده اکا بوامتدن برکسه مظهر اولور وانك خلیفه‌سی اولور اول عصرده اکا قطب الاقطاب وغوث الاکبر دنیور که اول کندی عصرینك پیغمبری کبیدر که اکا بیعت همان حضرت علیه السلامه بیعت واکا متابعت همان حضرت پیغمبر علیه السلامه متابعتدر و بوقطب الاقطاب اولان اهل ولایتك مشربلری وسیرتلری مشرب محمدی صلی الله علیه وسلم اوزره‌در اکثر اول حضرتك شان شریفی فقر یله فخر ایتمك ایدی وزکات وصدقه‌یی مؤمنلردن آلوب مستحق اولنلره صرف وخرج ایتمك ایدی (خذ من اموالهم صدقة تطهرهم وتزکیهم) امر شریفنك موجبنجه عباد الله دن زکات وصدقه‌یی آلورلر وزکات وصدقه ویرمیلره مالکرك زکات وصدقه‌سن و یرك دیواسترلردی کذلك اول حضرتك خلیفه‌سی اولان ولی کامل دخی کندی عصرنده بوسیرت محمدیه صلی الله علیه وسلم اوزره ناسله معامله قیلوردی اکرچه حقیقتده خلقه صدقه ویرن ونعمت ودولت ایرکورن اول خلیفة الهیدر ولیکن برای حکمت ولاجل مصلحت ظاهرا بوناسدن زکات وصدقه آلورلر وطلب

قیاورلر * مثنوی * هینکه معکوسست درامراین کره * صدقه بخش خویش راصدقه‌بده * ازفقیرستت همه‌زروحریر * هین‌غنی‌راده‌زکاتی ای‌فقیر)
اکاه اول بوامرده عقده معکوسدر کندیکك صدقه بخشنه صدقه و یریسنی حقیقتده قوللرینه نعمت وصدقه و برن خدای تعالیدرکه نبیلر وولیلر اول صدقه بخش اولان منعم حقیقینك مظهری وخلیفه سیدرکه اصحاب نعمته واهل مال وثروته حق تعالی بونلر واسطه‌سیله رزق ونعمت و یررو بونلر حق تعالی حضرتلرینه وقایه ورو پوش اولمشلر وقرب فرایض وقرب نوافل مرتبه‌سنی بولمشلردر نچون برکسه بونلره طعام و یرسه و یاخود شراب و یرسه و یاخود برنعمت وبرصدقه ایرکورسه معنیده حضرت حقه شراب وطعام و یرمش ونعمت وصدقه ایرکورمش کبیدر وکتاب اللهده وسنتده بومعنایه دلیل وآیات واحادیث قتی چوقدر جمله دن (ان تنصروا الله ینصرکم) آیت کریمه‌سنك ودخی (واقرضوا الله قرضا حسنا) آیت کریمه‌سی کبی بوآیتلرك تفسیری بشنجی دفترده شیخ محمد سررزی حضرتلرینك حکایه‌سنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه وحدیث رسول که حدیث قدسیدر حق تعالی بیورر (یاابن آدم مرضت فلم تعدنی یاابن آدم استطعمتك فلم تطعمنی واستسقیتك فلم تسقنی) و بوحدیث شریفك دخی شرحی ایکنجی دفترده چوبان حکایه‌سنده مرور ایلمشدر چونکم بومقدمه معلومك اولدی پس برفقیر معنوی اولان ولی برنیجه کسه‌دن نصرت وصدقه ورزق ونعمت استه‌سه اکاه اولکه نفس الامرده بوبرعکس برکره‌در معناسی ای فقیر ومحتاج اولان سکا ناصر اولنه وصدقه و یرنه وانعام قیلنه سن ناصر اول وصدقه و یروب انعام قیل تاکه منصور ومظفر اوله سن واضعاف مضاعف رزقلر ونعمتلر بوله سن دیمك اولور ای غنی دوکلی زروحریر سکا فقیردندر اکاه اول غنی اولنه ای فقیر برزکات و یراز فقیرستت ازفقیرست تراتقدیرنده‌در بوفقیردن مراد فقیر معنوی اولان ولیلر وصفیلردرکه وجودلرنی فانی ایتمکله فقرتام مرتبه‌سنی بولمشلر وعیون ناسده ضعیف اولمشلردر اماناس بونلر سببیله مرزوق و بونلر واسطه‌سیله منصور اولورلر * کماقال صلی الله علیه وسلم ابغونی فی ضعفائکم فانما ترزقون وتنصرون بضعفائکم * رواه ابوالدرداء کورکه حضرت نبی علیه الصلوة والسلام بنی ضعفاکز ایچنده طلب ایلیك زیرا سزمرزوق ومنصور اولمرسز الاضعفاکز سببیله بیوردیلر و برآخر حدیث شریفده دخی بیورر وعبادة بن صامت روایت قیلورلر * الابدال فی امتی ثلاثون بهم تقوم الارض وبهم یمطرون وبهم ینصرون * ابدالدن مراد دخی فقیر معنوی اولان ولیلر اولور پس توضیح معنی بیت بویله دیمك اولورکه ای صورتا غنی ومعنیده فقیر اولان سنك دوکلی سیم وزرك ولباس وحریرك صورتا فقیر

وضعيف اولان كمسنه جهتندندر اكاه اول معنيده غنى اولان فقيرلره اى صورتا
غنى ومعنيده محتاج وفقير اولان بزكات وصدقه ويركه حقيقتده اول زكات
وصدقه‌يه سكا عائده اولور واول ضعيف وفقير كورديكك ولى معنيده غنى اول
زكات وصدقه‌يى بنه سنكچون قبول قيلور پس هر عصرده اولان فقرتام صاحبى
اولان ولى قائم مقام نبويدر ابغونى فى ضعفائكم نكته‌سنى برخوش فهم ايله
وبو فقير وضعيف اولان شيخلره وعزيزلره اول زن طعنه‌زن كبى سوء ظن ايلمكدن
وحقلرنده هرزه وقدحه متعلق سوز سويلمكدن حذر و پرهيز ايله شيخ ابو الحسن
خرقانى قدس سره حضرتلرى صورتا فقير الحال ايدى اما معنيده غنى القلب
خليفهٔ الهى قائمقام نبوى ايدى اول زن ناقصة العقل آنك شان شريفنه عارف
اولمديغندن وانك علو مرتبه‌سنى بيلديككندن آنى طبل خوار صانوب سائركدالر
كبى قياس ايلدى اول حضرتك شان شريفنه لايق اولمين بوكونه ياوه‌لرى سويلدى
واول مريد صادق دخى حقيقته عارف اولمديغندن اكا بوكونه جواب باصواب
وروب ديدى ﴿ مثنوى ﴾ چون تو ننكى جفت آن مقبول روح * چون
عيال كافران در عقد نوح) سنك كبى پرننكك اول مقبول روحه جفتى نوح
عليه السلام حضرتلرينك عقد نكاحنده اولان عيال كافر كبيدر عيال عيلك
جمعيدر جياد جيدك جمعى اولديغى كبى يعنى اول مريد اول زنه ديدى اول
مقبول روح اولان شيخك اى زن سنك كبى پرننك و پرعيب جفتى حضرت نوح
عليه السلامك عقد نكاحنده اولان كافره عيالى كبيدر كه حضرت نوح عليه
السلامك تحت نكاحنده اولان خاتونى كافره وخائنه ايدى كافرلره حضرت نوح
عليه السلام حقنده بو مجنون وديوانه دردبردى وبيهوده وناشايسته سوزسويلردى
وكذلك حضرت لوط عليه السلامك دخى تحت نكاحنده اولان خاتون كافره
ومنافقه ايدى اول كافرلره وعدولره حضرت لوط عليه السلامك عيبنى سويلر
واحوالنى نقل ايلردى نته‌كم الله تبارك وتعالى سورهٔ تحريمده بونلرك حالتنى ضرب
مثل ايدوب بيورر (وضرب الله مثلا للذين كفروا امرأة نوح وامرأة لوط كانتا
تحت عبدين من عبادنا صالحين فخانتاهما فلم يغنيا عنهما من الله شيئا وقيلا
ادخلا النار مع الداخلين ﴿ مثنوى ﴾ كر نبودى نسبت تو زين سرا * پاره
پاره كردمى اى دم ترا * دادمى آن نوح را از تو خلاص * تا مشرف كشتمى اندر
قصاص) اكر بو سراى سعادتدن سنك نسبتك اولميدى بودم بن سنى پاره پاره
ايدردم اول نوح زمانه‌سندن خلاص ويردم تا بن دخى قصاصده مشرف
اوليدم يعنى چونكم اول مريد صادق اول زن منافقه‌دن بوكونه مذمتلرى
استماع ايلدى پس غيرته كلوب اكا بوكونه سويلديكه اى خائنه اكر سنك بوسرايه

نسبتك اولميدي وبو خانهٔ سعادته سنك انتسابك اولميدي بو دمده بن سني قتل ايدوب
پاره پاره ايلردم قتل ايلكدن برفائده بودر كه اول نوح زمانه اولان معدن علم وعرفانه
سنك ايذا وجفاكدن خلاص ويربدم و برفائده دخي بودر كه بني سني قتلدن اوتري
قصاص ايده لردي تا بن شيخم يولنده قصاص اولنمقده مشرف اوليدم
وشرف شهادت بوليدم بونده تنبيه اولدر كه مريد صادق كندي شيخي
حقنده بوقدر غيور كركدر كه طاعن ولائم اولنلره خصومت ايدوب بو مرتبه
مجادله قيله اما اكر طاعن ولائم شيخك كندي خانه سنده اولورسه ادب كوزه ده
انك خاندانه وحرمنه سوءظن ايلمكدن حذر ايليه ﴿ مثنوى ﴾ ليك باخانهٔ
شهنشاه زمن * اينچنين كستاخي نايد زمن * رودعا كن كه سك اين موطني *
ورنه اكنون كردمي من كردني) ليكن زمان شهنشاهنك خانه سنه يعني قطب
دوران وشاه كون ومكان اولان شيخ كاملك خانهٔ سعادت آشيانه سنه بندن بونك كبي
كستاخلق كلمز و بنم الدن بويله فعل صادر اولمز يوري دعا ايله كه بو موطن
شريفك كلبي سن يوخسه شمدي بن اشلمسي واجب ولازم اولني ايلردم كه اول
اشلمسي لازم اولان سني قتل قيلق ايدي وليكن بو خانه يه منسوب اولديغك ايچون
بندن كستاخلق صادر اولمزديدي بونده مريد اولنلره و برشيخه انقياد قيلنلره
تنبيه وتعليم واردر كه انك خانه سنده اولنلرا كرشول مرتبه ادبسز ايسه لرده
ينه مريدك النده بلكه دلندن هم بركستاخانه فعل و بي ادبانه قول صادر اولميه
هروجهله شيخك حرمي جانبنه زياده حرمت اوزره اوله

﴿ وا كشتن مريد از وثاق شيخ و پرسيدن از مردمان ونشان ﴾
﴿ دادن ايشانكه شيخ بسوى فلان بيشه رفته است ﴾

﴿ مثنوى ﴾ بعد ازان پرسان شد اواز هر كسى * شيخ رامى جست از هر
سو بسى * پس كسى كفتش كه آن قطب ديار * رفت تا هيزم كشد از كوهسار)
اندنصكره اول مريد هر بركسه دن پرسان اولدي يعني شيخ حضرتلرينك
خاتوننه بوقدر سوز سويليوب اول خانه دن شيخك طلبي ايچون توجه ايلدكدن
صكره هر راست كلديكي كسه دن سؤال قيلدي شيخ ابو الحسن قدس الله سره
حضرتلريني هر طرفدن چوقلق جست وجو ايلدي پس بركسه اول مريده ديديكه
اول ديارك قطبي كتدي تا كوهساردن هيزم چكه يعني آخر الامر اول طالبه
بركسه بو كونه جواب و يروب ديديكه اي درويش اول قطب ديار ومركز روزكار
كندي صرتيله طاغلردن اودون چكمكه كتدي وآنك كاري كندي آرقه سيله
طاغلردن اودون كتورمك وشهرده آني صتمقدر ديدي ﴿ مثنوى ﴾

آن مريد ذوالفقار انديشه تفت * درهواى شيخ سوى بيشه رفت * ديو مى آورد
پيش هوش مرد * وسوسه تاخفيه كردد مه زكرد * كين چنين زن راچرا اين شيخ
دين * دارد اندرخانه يار وهمنشين * ضد راباضد ايناس از كجا * باامام الناس نسناس
از كجا) اول ذوالفقار انديشه اولان مريد شيخك هواسنه بيشه جانبنه كتدى
ذوالفقار انديشه اولمسى انك تيزفكر اولمسندن وانك انديشه سى ذوالفقار كبى
باطل وفاسد اولنلرى قطع قيلمسندن كنايت اولور پس اول مريد تيزفكر بيشه لك
جانبنه شيخ حضرتلرينك هوا وطلبنده سير ايتدى اما اول مردك هوشى اوكنه
ديو لعين فى الحال وسوسه كتوردى تاكم ماه غباردن خفيه و پنهان اوله يعنى
اكرچه اول مريد شيخ جانبنه كرميله كتدى وليكن ابليس پرتلبيس آنك هوشى
اوكنه وسوسه كتوردى تاكم اول ديوك غبار وسوسه سندن شيخك ماه كبى
روشن اولان صدق وحقيقتى مستور و پنهان اوله ديو اول مريدك هوشى اوكنه
بويله ديو وسوسه كتورديكه بو شيخ دين بو نجلاين زنى نيچون خانه ايچره كندى يه
يار وهمنشين طوتر ضده ضدله ايناس وايتلاف قندندر امام ناسله نسناس قندندر
نسناس آدم خوار آدم شكلنده برنوع مخلوقدر ديمشلردر وياخود نصف آدم كبى
بر كوزى وار برالى وار و برآيغى وار برنوع طائفه در ديو تحقيق ايلمشلردر نته كم
دردنجى دفترده حكايت آن مرد تشنه سرخنده ليك كفتم ناس من نسناس نى بيتنك
شرحنده تحقيق و بيان قيلنمشدر انده طلب اولنه و بونده معنى اول مريدك
خاطرنه بو وسوسه كاوب بويله ديديكه اول شيخ دين امام ناس و بو زن پركين
نسناس كبيدر ايكى ضد ايسه بريرده جمع اولمسه و برى برلرى ايله استيناس قيلمسه
كرك ايدى بلكه برى بريله انيس وجليس اولان كسه نك ماييننده بهرحال قدر
مشترك برجنسيت اولوردى پس بو ايكى ضد برى برلريله برخانه ده انسيت قيلق
ندن حاصل اولدى واول بونى خانهٔ سعادتنده نيچون كنديسنه زوجه اتخاذ
قيلدى ﴿ مثنوى ﴾ بازاو لاحول ميكرد آتشين * كاعتراض من برو كفرست
وكين * من كه باشم باتصرفهاى حق * كه برآرد نفس من اشكال ودق) كيرو
اول مريد آتشين لاحول ايتدى يعنى آتشناك وسوزناك لاحول ولاقوة الابالله
العلى العظيم كلمه سنى ذكر ايتدى بويله ديوكه بنم اول شيخ دين اوزره اعتراض
ايلمم معناده كفر وكيندر زيرا حول وقوت الله تعالينكدر باخصوصكه اول كاملك
وجودنده متصرف حقيقى همان حقدر بن كيم اولمكه حق تعالى حضرتلرينك
تصرفلرينه كه بنم نفسم اشكال ودق كتوره يعنى اول كاملك وجودنده اولان
حول وقوت اللهك اولمجق وانك وجودنده تصرفلرى حضرت حق قيلمجق
پس بن كيم اولم و بنم نفسم نه شئ اوله كه اول شيخك اوزرينه شك وشبهه كتوره

وطعن ودق ایراد ایلیه دیدی ﴿ مثنوی ﴾ بازنفسش حله‌می آورد زود *
زین تعرف دردلش چون کاه دود * که‌چه نسبت دیورا باجبرئیل * کی بود
باا و بصحبت هم‌مقیل * چون تواندساخت باآزر خلیل * چون تواندساخت بارهزن
دلیل) کبرواول مریدك نفسی اکافوری حمله کتوردی بوتعرفدن انك کوکلنده
کاه کبی دودکتوردی کاه کاف عجمی ایله قیوجیلرك پوته‌سنه دیرلر بونده بومعنی
اولسه‌ده جائزدر زیرااول پوته‌یه قیوجیلر برنسنه اکدکلری زمان فوری اول
بردخان پیدا ایلر وکاه صمان معناسنه اولسه‌ده جائز اولورکه صمان یاندقده دخان
کتورر یعنی وسوسهٔ شیطانیدن لاحول ولاقوة الابالله دیمکله وجمله حول وقوتی
حضرت حقه اسناد ایلمکله قورتلدی اماکبرو آنك نفسی بوتعرفدن یعنی شیخك
درون خانه‌ده اولان زوجه‌سنك سوء حالنی و بدخصالنی بیلدیکندن انك نفسی
فوری آنك کوکلنده حمله کتوردی کاه‌دود کتوردیکی کبی بویله‌دیوکه جبرائیل
علیه‌السلامك دیوایله نه‌نسبتی واردر دیواول جبرائیل علیه‌السلام ایله مصاحبتده
نچون هم مقیل اولور مقیل قیلوله دندر قیلوله اصلنده ضحوهٔ کبرادنصکره اولان
نومه دینور تحقیق جلد اولك دیباجه سنده واحسن مقیلا قولنك شرحنده مرور
ایتدی بونده هم‌مقیل هم‌خوابه معناسنه‌در یعنی انك نفسی کبرو اکادیدیکه حول
وقوت بالکلیه اللهکدر امادیوك جبرائیل علیه السلام ایله نه‌مناسبتی واردرکه
مصاحبتده انکله هم خوابه‌اوله ومقارنت ومجامعت قیله آزرایله خلیل نیجه ممکن
اولور دوزیله وکذلك رهزن‌ایله‌دلیل نیجه‌ممکن اولورکه دوزیله و بریره جمع‌اوله
واتحادقیله بوزن رهزن وشیخ قدس الله سره حضرتلری دلیل پرفطن کبیدر
کذلك آزرایله خلیل ودیوایله جبرائیل‌علیه السلام کبیدر ایکی ضد بریرده‌جمع‌اولسه
کرکدراکر بونلرك مابیننده ضدیت اولیدی نیچون بریرده جمع اولورلردی ونیجه
زندکانلك قیلورلردی کانه مریدك نفسی شیخ حضرتلرینك اکانوعا ضدیتی
بوقدر دیمکی ایهام ایلمك‌مراد ایلر الحاصل بووسوسه‌ونفسك بوکونه خاطره‌لرینه
دوشوب آنی دفع ایده‌مدی

﴿ یافتن مرید مرادرا وملاقات اوباشیخ نزدیك ان بیشه ﴾

﴿ مثنوی ﴾ اندرین بوداوکه شیخ نامدار * زود پیش افتاد برشیری سوار *
شیرغران هیزمش رامی کشید * برسرهیزم نشسته آن‌سعید * تازیانش مارنربود
ازشرف * ماررابگرفته چون خرزن بکف) بوفکرده ایدی اول‌مریدکه شیخ
نامدار حضرتلری‌فوری اوکنه‌واقع اولدی برشیر اوزره سوار یعنی اول‌مریدك
مرادی اولان شیخ اول‌مریدك اوکنه‌کلدی نامدار ابوالحسن خرقانی حضرتلری

برشیر آ نزره سوار اولمش فوری اول مریدك اوکنه کلدی اکر بیجی شیر اول شیخك هبرزمنی جکردی اول سعید ایسه هیزمك اوزرنده اوتورمشدی شرف کرامتدن آنك نازیانه‌سی بارکاك مارایدی ماری خرزن کبی کفیله طوتمش ایدی خرزن بزلنکیجه دیرلر الحاصل اول شیخ کامل اول مریدك اوکنه شوحالتده کلدیکه برقفان ارسلانك اوزرینه وافر اودون یوکلتمش و کندیسی دخی اول اودونك اوزرینه اوتورمش النده بارکاك بیوك یلانی قامجی ایدنمش و بزلنکج کبی آنی الی ایله طوتمش جیقه کلدی پس بوعزیزدن سائر کمال مرتبه‌سنه واصل اولان ولیلرده دخی بوقوت و بوکرامت اولدیغنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾

تو یقین می‌دانکه هرشیخی که هست * هم سواری میکند برشیر مست * کرچه آن محسوس واین محسوس نیست * لیك آن برچشم جان ملبوس نیست * صدهزاران شیرزیر انشان * پیش دیده غیبدان هیزم کشان * لیك یك یك را خدا محسوس کرد * تاکه بیند نیز اوکه نیست مرد) سن یقین بیلکه هر بر شیخ کاملکه واردر هم شیرمست اوزره سوارلك ایلر شیرمستدن مراد نفس اماره‌در یعنی همان شیرمست اوزره سوار اولمق وانك اوزرینه بارنی تحمیل قیلمق همان شیخ ابوالحسن قدس سره حضرتلرینه مخصوص دکلدر سن بونی یقین بیلکه هرعصرده که برشیخ کامل واردر اول هم مست ارسلان اوزره سوارلك ایلر وانی زیر رانه‌الوب وانك اوزرینه بینوب کیف مایشاء انده تصرف ایلر اکرچه اول محسوس وبومحسوس دکلدر لیکن اوچشم جان اوزره ملبوس دکلدر نیجه یوز بیك شیر بونلرك اویلوغی التنده غیبدن اولان کوزك اوکنده هیزم چکیجیلردر یعنی اکرچه اوشیخ ابوالحسن قدس سره حضرتلرینك شیره سوار اولمسی والنه ماری قامجی المسی محسوس ومتصوردر و بوهر برشیخك شیرمست اوزره سوار اولمسی والنه قامجی المسی محسوس ومتصور دکلدر ولیکن بوهرعصرده اول شیخك سوار اولمسی چشم جانی کشاده اولان کمسه‌لر اوزره ملبوس ومستور دکلدر نیجه یوز بیك ارسلان کبی نفس اماره صاحبلری بوشیخلرك زیر تصرفنده غیب بیلیجی کوزك اوکنده اودون چکیجیلردر خلاصهٔ کلام نفس اماره شیر ژیان کبیدر پس برشیخ کندی یوکنی برنفس اماره صاحبنك اوزرینه یوکلتسه وانی تحت تصرفنه السه واستخدام قیلسه همان شیر ژیان اوزره بارنی یوکلتمش واکا سوار اولمق کبیدر پس هرعصرده بوکونه شیخ ایسه چوقدر دیدهٔ غیبدانك اوکنده بوقتی ظاهر واشکارادر بوده جائزدر که شیردن مراد شیخك کندی نفسی وصد هزاران اولمسندن مراد نفسك صدهزاران صفاتی ومشتهیاتی اوله فی الحقیقه شیخ اولدرکه کندی شیرنفسنی زیر رانده الله‌وانده تصرف قیله وشول شیخکه

صدهزاران مشتهیاتی اولان نفسی تحت تصرفنه الەواکاسوار اولەدیده؛ غیبدانڭ
اوکنه صدهزاران شیر نرانڭ زیر رانندە هیزم چکیجیلر اولمش کوریور ولیکن
بعض عصرده بر برخدای تعالی محسوس ایتدی تاکم اول کسه کەمرددکلدر اول دخی
کوره یعنی بعض زمانده خدای تعالی ولیلرڭ شیرسوار اولمسنی محسوس ایلمسی اندن
اوتریدرکە تاکم غیب بین اولمین مردلر دخی ولیلرڭ شیره سوار اولمسنی والنه
ماری قامجی المسنی کورەلر یوخسه بو محسوس اولان کرامت چشم جانی کشاده
اولان واحوال غیبی مشاهده قیلان اهل بصیرت ایچون دکلدر زیرا چشم جانی
کشاده اولان وغیبی مشاهده قیلان اهل بصیرت بونی بویله کوررلر که شیخ
اولا کندی نفسی شیرینه سوار اولسه واماره صفتلرنی دست عقلیله طوتسه و بعض
اماره صاحبنی دخی زیر حکمنه السه وانلرڭ وجودنده تصرف قیلسه وانلراوزره
بارنی تحمیل ایلمك لازم کلسه اول شیخ ظاهرده اولان ارسلان اوزره هم باذن الله
بارنی یوکلدوب سوار اولمغه قادر اولور که نفس اماره اوزره سوار اولمق ونفس
اماره صاحبلرنی تحت تصرفنه المق هروجهله ارسلان اوزره سوار اولمقدن اشد
واقوادر وارسلانه سوار اولمق وماری النه قامجی المق اندن اسهل وایسردر
﴿ مثنوی ﴾ دیدش ازدوروبخندیدآن خدیو * کفت آنرامشنو ای مفتون
دیو * ازضمیراو بدانست آن جلیل * هم زنوردل بلی نعم الدلیل) اول مریدی
ایراقدن اول اولوشاه کوردی وکولدی دیدی ای مفتون دیو آنی اشتمه یعنی
ای شیطانڭ مفتون ومغلوبی اول زن طعنه زنڭ سویلدیکی سوزلری کوش
ایتمه وقلبکدن دیوانڭ سکالیلدیکی وسوسەلری هم استماع ایتمه اول جلیل القدر
وصاحب ولایت اول مریدڭ ضمیرندن هم نوردلدن بیلدی بلی اول نوردل
نعم الدلیلدر یعنی اول جلیل وعالی اولان صاحب کشف کوکل نورندنکه
اول کوکل نوری فی الحقیقه ضمیره واسرار درونه کوزل دلیلدر بیلدی وعالم
وآکاه اولدی ﴿ مثنوی ﴾ خواند بروی یك بیك آن ذوفنون * آنچه دره
رفته بروی تاکنون * بعد ازان درمشکل انکار زن * برکشادآن خوش سراینده
دهن * کان تحمل ازهوای نفس نیست * آن خیال نفس تست آنجا مئیست)
اول فنلر صاحبی اول مریدڭ اوزرینه اول نسنه که یولده واقع اولمشدی
شمدیەدك بر براوقودی یعنی اول مریده کندی وطنندن چیقوب شیخه ملاقی اولدیغی
وقته کلنجه‌یه‌دك یولده هرنه حالت ظاهرا وباطنا واقع اولدی ایسه بربر اول
صاحب فنون اوقودی اندنصکره زنڭ انکاری خصوصنده اولان مشکلده اول
خوش سراینده اولان شیخ دهن آچدی ومشکل کشا اولوب معنی کوهرلرن اول
درویشك اوزرینه صاچدی بویله دیوکه ای درویش اول زنڭ جفاسنه تحمل

هوای نفسدن دکلدر او یله ظن ایلمه که بنم اکا نفسانی زیاده میل ومحبتم اوله اول
واسطه ایله نفسم ایذا وجفاسنه صبر وتحمل قیله اول سنك نفسکك خیالیدر اوراده
طورمه ومشیخت مرتبه سنه واصل اولان صافیلرك نفسنی کندی نفسکه قیاس
قیلمه که قیاس النفس علی النفس جائز دکلدر ❊ مثنوی ❊ کرنه صبرم
برکشیدی بارزن ❊ کی کشیدی شیر نر پیکار من ❊ اشتران بختیم اندرسبق
❊ مست و بی خود زیر محملهای حق) ای حقیقتدن غافل اکر بنم صبرم اول
زن طعنه زنك بارنی چکمیدی وانك یوکنی کوتورمیدی قچن شیر نر بنم پیکارمی
چکردی بنم شیر نر عسکرم چکدیکی بنم اول زنك بلا وجفاسنه صبر وتحمل
ایلدیکم واسطه ایله در پیکار بونده چری معناسنه درکویا هبرنلری چری منزله سنه
تنزیل ایلمش اولور ای درویش بن سبقده مست وبیخود حقك محملاری التنده
بختی اشترلرم بختی بسرك کزیده دوه یه دیرلر مصرع اولده ادات تشبیه اولان
چون لفظی مقدر اولور نسخه بختیم اولدیغی اوزره بعض نسخه ده بختیم واقع
اولمشدر نفس متکلم مع الغیر صیغه سی اوزره بو نسخه اوزره حرف تشبیه تقدیر
اولنمق لازم کلمز زیرا معنی بز سبقده مست وبیخود حق تعالینك محملری التنده
بختی دوه لرز دیمك اولور یعنی ای مریدین ازلده ویاخود قوافل اهل سلوکی
تقدم وسبقت ایلمکده حق تعالینك یوکلری التنده مست وبیخود اولان بسرك
دوه لرکبی یم اصلا بار کراندن الم واضطراب چکمزم ❊ مثنوی ❊ من نیم
درامر وفرمانیم خام ❊ تا بیندیشم من از تشنیع عام ❊ عام ما وخاص ما فرمان
اوست ❊ جان ما بر رود وان جویان اوست) بن امر وفرمانده نیم خام دکلم تاکم
بن عامك تشنیعندن اندیشه ایلیم یعنی بن حق تعالینك امر شریفی وفرمان شریفی
طوتمغه نیم پخته ونیم خام دکلم سائر اهل اقتصاد کبی که انلردخی هنوز وسط
سلوکده قالمشلر وسابق بالخیرات اولمشلر (والسابقون السابقون اولئك
المقربون) قولیله اشارت اولنان مقربلر مرتبه سن بولمشلردر بن بو قومدن
دکلکه عوامك طعن وتشنیعندن فکر واندیشه ایلیم بلکه بز شول مقربلردنز که
بزم عامز وخاصمز اول خدانك فرمانیدر بزم جانمز بو زاوزره یلیجی انك طالبیدر
وبزم فکرمز واندیشه مز همان اولدر یوخسه بی معرفت اولان عوام کالهوامك
بزم قتمزده تشنیعله مدح وثناسی برابردر ❊ مثنوی ❊ فردی ماجفتی ما نه
ازهواست ❊ جان ماچون مهره دردست خداست ❊ ناز آن ابله کشیم وصد چواو ❊
نی زعشق رنك ونی سودای بو) بزم فردلکمز وجفتلکمز هوادن دکلدر یعنی
بزم تنها عزب اولمزوتز وج ایدوب برخاتونله جفت اولمزهم مجرد هوای
نفسمزدن اوتری دکلدر بلکه بزم جانمز خدای تعالی حضرتلرینك دست ارادتنده

مهره کیدر مهره کاغده و بزه صیقل اوردقلری مصقله یه دیرلر ومشعبدلرك
یووالقلرینه هم دیرلر بونده ایکی معنی بیله ممکن اولور یعنی بزم روح وقلبمز
حق تعالینك ارادت وقدرتی الندهء مصقله والت کبی وحقه بازك الندهء اولان
یووالقلر کیدر کاه اولور که بزی تك ایلر وکاه اولور که جفت ایلر وکاه جمع ایلر
وکاهی فرد ایلر وکاهی بووجهله بی عیون ناسدن غائب ایلر بوطقوزدانه حقهء نك
النده بساط زمین اوزره همیشه بوکونه بازیء عجیب ایلمکدن خالی اولمزز شول
هواوهوسدن کچن وتوحید شرابنی ایچن کسه لرز که اول ابلهك نازنی و بونك
کبی ابله ونادانلرك نازنی چکرزنه زنك عشقندن اوتری ونه بوی سوداسندن اوتری
بزاول خاتونك رنك رویته وخوش بو یته عاشق وسودازده اولنلردن دکلز بلکه
رضای حق انك جور وجفاسنه تحمل قیلقده ودخی انك کبی ابله ونادان اولنلرك
اهانت وایذاسنه صابر اولمقده کوریرز پس بالضروری بونلرك نازنی چکرز
وزهرنی نوش ایده رز ﴿ مثنوی ﴾ این قدر خود درس شاکردان ماست * کر
وفر ملحمهء ما تا کجاست) بوقدر خود بزم شاکردلریمزك درسیدر بزم ملحمه مزك
کروفری تاقنده در یعنی بوقدر هر ابله ونادانك نازنی چکمك وانلرك جور وجفاسنه
تحمل ایتمك بزم شاکردلریمزك ومریدلریمزك درسی وسبقیدر استاد کامل وشیخ
واصل اولنك مرتبه سی هروجهله بوندن ارفع واعلادر بز که مقربان درکاه
حقز بزم محاربه وجدالمزك کروفری تاقنده اوله قیاس ایله ملحمه جنکه دیرلر
﴿ مثنوی ﴾ تا کجا انجا که جا را راه نیست * جز سنا برق مه الله نیست) تا کجادیدیکمز
اول یر که انده جایه یول یوقدر انده الله ك ماهنك سنابرقندن غیری یوقدر
سنابرق روشنلکه وضیایه دیرلر وتوضیح معنی بزم کروفرمزنه یره دکدر که انده
محل ومقامه یول یوقدر اول مرتبه ده الله ماهنك ضیاسندن غیری برنسنه یوقدر
الله ماهندن مراد روح اعظم اولور که (یکاد سنا برقه یذهب بالابصار) آیت
کریمه سنك معانیء باطنیسی مراد اولدیغی اوزره اول ماهك سنابرقی ابصاری
اذهاب ایلرکه عیون ادراك ناس اکا نظر قیلمغه قادر اوله مز ﴿ مثنوی ﴾
ازهمه اوهام وتصویرات دور * نور نور نور نور نور نور) دوکلی اوهام
تصویراتدن اول مرتبه دوردر که کوزك نوری نك نوری نك نور ینك نوری نك
نوریدر نورك لغوی اولان معناسی جلد اولده خرکوش حکایه سنده نور بحثنده
وجلد ثانیده دخی بیان اولنمشدر انلرده طلب اولنه وخلاصهء کلام اول مرتبه که
انده جایه راه اولمیه وسنابرق ماه الهیدن غیری برنسنه اولمیه اول مرتبه دوکلی وهملردن
وتصویرات ذهنیه دن بعیددر جمیع نورلرك اصلی وجمله ضیالرك حقیقتیدر که
صوری ومعنوی نقدرا نوار وار ایسه بوجمله سنك اومعدنیدر ﴿ مثنوی ﴾

بهر توار پست کردم کفت وکو * تا بسازی بارفیق زشت خو * تا کشی خندان وخوش بارحرج * از پی الصبر مفتاح الفرج) ای درویش سندن اوتری کفت وکو یی اکر پست ایلدمسه مراد نارفیق زشت خوایله دوزیله سن بعض نسخه ده اززاء معجمه ایله واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی ای رفیق بن سندن اوتری کفت وکو یی پستدن ایلدم واچقدن سسو یلدم تاکه سن زشت خوی اولان رفیقله دوزیله سن وبرخوش دوزنلك قیله سن کورکه بن کندی یولداشمله نیجه دوزنلك ایده رم ونه مرتبه حسن معاشرت قیلورم اکرسکادخی خلق محمدی واوصاف اولیای احمدی ایله متخلق اولمق واتصاف قلمق کرکسه بهرحال کندی زشت خو اولان یولداشکله برخوشجه دوزنلك ایله وانك اخلاق سیئه سنه باقیوب تحمل قیل تاکه خندان وخوش بار حرجی چکه سن وزحتی ارتکاب ایلیه سن الصبر مفتاح الفرج مفهومندن اوتریکه زحمت وحرجه صبر ایلمك فرجك مفتاحی اولور وصبر قیلان عاقبت نیجه درجه لر بولور * مثنوی * چون بسازی باخسی این خسان * کردی اندر نور سنتها رسان) چونکم بوخسان دنیانك برخسیله دوزیله سن سنتلرك نورنه ایریشیجی اولورسن یعنی بودنیانك ادانی واسافلندن برخس ودنی کسه ایله دوزنلك ایده سن واکا خوش مدار اقیلوب انکله حسن معاشرت قیله سن اول خس کرکسه سنك حاتونك اولسون وکرکسه اجنبیدن واقاربدن اولسون الحاصل ذکور واناثدن بریله مقارنت ومصاحبت ایلمك لازم کلسه واول حدذاتنده خس ونادان وبدطبیعت اولسه سنك انکله حسن معامله ایتکلکك وانکله دوزنلك قیلمقلغك انبیای عظام علیهم السلام سنتلرینك نورنه سنی ایرشدریجی اولور * مثنوی * کانبیا نورخسان پس دیده اند * ازچنین ماران بسی پیچیده اند) که انبیای عظام علیهم السلام خسلرك رنجنی چوق کورمشلردر بوبجلین مارلردن چوقلق طولشمشلردر یعنی الله تعالینك اولوا العزم اولان نبیلری دنیاخسلرندن چوق رنجلر کورمشلردرکه انك حد وحصری یوقدر بونجلین موذی بالطبع اولان مارلردن قتی چوقلق طولشمشلر ومتألم ومضطرب اولمشلردر باخصوصکه سید المرسلین صلی الله علیه وسلم حضرتلری (ما اوذی النبی مثل ما اوذیت) بیورمشلردر ادانی واسافلدن حد وحسابه کلمز اذا وجفا کورمشلردن مع هذا (اللهم اهد قومی فانهم لایعلمون) دیوهمیشه انلرحقنده خیردعا قیلمشلردر پس انبیای عظامه اقتدا قیلان وامت محمددن اولان سالکه لازم اولورکه کندی عصرنده اولان ادانی واسافلك جفالرینه وسفهای روزکارك طعن وقدحلرینه صبر وتحمل ایلیه علی الخصوص بوزمانه ده اولان اسافل وادانی وسفها وجهلا اولقدر چوقدرکه کلابدن زیاده وذباب ذی نابدن

ضرر وز یانده‌ارتقدر پس عاقله لازم اولان ممکن اولدیغی مرتبه بونلرله حسن مدارا ایدوب انبیا کبی صبر وتحمل ایلمك اوزره اوله ﴿ مثنوی ﴾ چون مراد وحکم

یزدان غفور * بود در قدمت تجلی وظهور * بی زضدی ضدرا نتوان نمود * وان شه بی مثل راضدی نبود) چونکم یزدان غفور حضرتلرینك مرادی وحکمی قدمت تجلی وظهور اولدی ضدسزلقدن ضدی کوسترمك ممکن اولمز واول بی مثل اولان شاهه برضد اولمدی یعنی چونکم یزدان غفور حضرتلرینك قدمده مرادشریفی وحکم لطیفی تجلی قیلمق وظهور ایلمك اولدی تاغیب هویتدن وکنز مخفیلك مرتبه‌سندن عیانه کله وسودیکی بیلنه برضدسزدن آخرضدی کوسترمك ایسه ممکن اولمزکه الاشیاء تنکشف باضدادها موجبنجه هرشیء لابد کندی ضدیله منکشف اولور واول بی ضدو بی نداولان پادشاهك ایسه وجودده اصلا مثلی وضدی اولمدیکه حتی کندی ضدیله بیلنه اما اسماء متقابله واوصاف متضاده‌ایله بومظاهر موجوداته تجلی قیلوب کندو بی مخلوقنه بیلدردی وبوجمله‌دن آدمی کندی اسما وصفاتی متقابله سنه مظهر ایدوب انی خلیفه قیلدی

مم

م

تم الجلد السادس و یلیه تکملته